

Nawěnnε

Gõn-paalga

(Nouveau Testament)

Ninkãrε

Nawěnnε Gõn-paalga

Gvrne Ninkãre

(Nouveau Testament)

Wycliffe

Wycliffe Bible Translators USA

en collaboration avec
le Comit, de Traduction de la Bible en Ninkare
Nahouri, Burkina Faso

Le Nouveau Testament en ninkare

(Aussi appel, gurenne, frafra ou nankana)
du Burkina Faso

Première édition
2003

© Wycliffe Bible Translators 2003

Nawēnne gōḡa bilgre

Gōn-ēna wā de la Nawēnne gōn-paalga. Nawēnne gōḡa pa'ali la Nawēnne sira ti a boti a nērba yUUn gulɛ la a Sia pāḡa. Lan dēḡe gōn-paalga wā, gōn-kɛka n yvvn pōn bɔna.

Nawēnne gōn-kɛka de la Amoyisi, la kvrvv kvrvv Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba, la Nawēnne tōntōntɪba baseba n yvvn gulɛ. A pa'ale la sɛla ti Nawēnne ēḡe, la sɛla ti a wvn ken ēḡe la a mēḡa nērba n de Israyɛlt dōma, la nērsaalba wuu.

Gōn-paalga wā paale la Nawēnne Dayva Azezi-krisi n wa'am dūnia zuo wa naage nērsaalba la Nawēnne la taaba se'em. La a pa'ale ti Nawēnne doose la Azezi bīḡe nōore, ti sɛba wuu n bɔ Azezi sira wvn lebge Nawēnne kɔma sēḡe a yire.

Azezi n ki dee vo'oge zom Nawēnne yire la poorv, ti a nērba la gulɛ gōn-ēna wā. Nawēnne gōn-paalga wā tarɪ la gōnɔ 27.

- Pɔspɔsi gōnɔ banaasi la, de la Azezi-krisi kō-yēlga. Ba tɔgrɪ la Azezi vɔm, la a tōoma yelle.
- Tōoma Gōḡa la pa'ale la Nawēnne Sia n wa'am wa bɔ Azezi karēnbiisi pāḡa, la ēn sōḡe Tōntōntɪba la ti ba tōm se'em.
- Gōnɔ 21 de la nērba to'oto'ore n gulɛ bɔ Azezi karēnbiisi bvraane, dee pa'ale ba bāma n wvn vɔa se'em Nawēnne doosgo pvam.
- Pukre Gōḡa n de ba'asgɔ gōḡa la tɔgrɪ la dūnia ba'asgɔ yelle, la Nawēnne na'am pukre, la sɛba n bɔ Azezi sira ba'asgɔ n wUn āna se'em, la sɛba n ka bɔ ē sira ba'asgɔ n wvn āna se'em.

Azezi-krisi doosgo la yelle ti ba tɔgrɪ Nawēnne gōn-paalga wā pvam na, pa'ale mɛ ti Azezi wa'am ti a fāage la nērba wuu. La de la nēr-sɛba wuu n sake bɔ ē sira la n wvn yē fāare. La sɛba n ka bɔ ē sira na kān yē fāare. Azezi wvn leme wa'am mɛ, la a ka lemni ti a le fāage nērba, a lemni ti a di la nērba sarɪya, dee yɔ nēra woo wv ēn tōm se'em.

Nawēnne gōḡa la yetɔga, ba welse ba mɛ wi'ira ba ti sapɪtrɪdōma (welgre kāra), la versɪdōma (welgre pɪgsɪ).

Dāalgɔ bilgre

- * Dāalgɔ ěna pa'alɪ tɪ yetɔga la vōore boe la gōŋɔ wā ba'asgɔ zē'am.
- [] Dāalgɔ bāna pa'alɪ tɪ yetɔg-sɛba n boe ba tēŋasvka la ka gvlɛ kvrvm kvrvm gōnnɔ basɛba pvam.
- « » Dāalgɔ bāna wā pa'alɪ tɪ yetɔg-sɛba n boe ba tēŋasvka la, de la nēra yetɔga tɪ sɛka n gvlɛ la dɪkɛ tɔgɛ wv nēra la mēŋa n tɔgrɪ.
- () Dāalgɔ bāna wā pa'alɪ tɪ yetɔg-sɛba n boe ba tēŋasvka la, de la yetɔga tɪ ba dɪkɛ kē'esɛ yetɔga la pvam wɛsgɛ pa'alɛ sɛla vōore, dee le sēŋɛ nēŋa la yetɔga la.

Gvlsɔgɔ biɛ pɪgsɪ n ěn bɔna yetɔg-biɛ basɛba ba'asgɔ zuum fēe, ba pa'alɛ mɛ tɪ yetɔg-biire la vōore boe la gōn-vōo la tilum, pa'alɛ a vōore pa'asɛ. (Māmsgɔ: Ebre^a)

Gõn–seba n boe gõᶇᶇ wã pᶇam n wãna:

Azezi–krisi kō–yēlga gōᶇᶇ:

Amatie gõᶇᶇ	1
Amarki gõᶇᶇ	65
Aluki gõᶇᶇ	105
Azã gõᶇᶇ	175

Azezi Tōntōᶇᶇba Tōoma Gõᶇᶇ

221

Gõn–seba ti Apolᶇ ᶇᶇlᶇ:

Rom dōma	280
1 Korēnti dōma	308
2 Korēnti dōma	335
Galati dōma	352
Efēzi dōma	362
Filipi dōma	372
Kolᶇᶇi dōma	379
1 Tesaloniki dōma	386
2 Tesaloniki dōma	392
1 Timōᶇᶇ	396
2 Timōᶇᶇ	404
Atiti	410
Afilmō	414

Gõn–seba ti Azezi tōntōᶇᶇba baseba ᶇᶇlᶇ:

Ebru dōma	416
Azaki	438
1 Pᶇyēri	445
2 Pᶇyēri	453
1 Zã	459
2 Zã	466
3 Zã	468
Azudi	470

Pukre Gõᶇᶇ

472

Nawēᶇᶇe gõᶇᶇ la yetᶇᶇ–biē vōore pa'algᶇ	503
Zē'e–seba n tᶇᶇᶇ yetᶇᶇ–zuto baseba yelle	517

Azezi–krisi kō–yēlga gōnno

Azezi–krisi kō–yēlga la, de la nērba banaasi n gvlse. Ba de la Amatie, la Amarku, la Aluki, la Azā n gvlse. Ba gvlse la a vom, la a zāsno n ān se'em, la ēn ki dee vo'oge se'em.

Ba nēra woo gvlse la ēna n yē se'em, bela n soe ti ba yetoga la baseba dena buyula, ti baseba dena to'oto'ore. La baa bela, ba yetoga la wuu togru la Azezi yelle. La ba ka tā'age gvlse sela wuu ti a ēne la (Azā 21:25).

Ti sān karēne gōnno banaasi la wuu, ti wvn bāne Azezi–krisi n de nēr–seka.

Amatie

Azezi–krisi kō–yēlga ti Amatie gvlse

Bilgre

Amatie yvvn de la Azezi–krisi karēnbiisi pia la ayi la pvam nēra ayula (Amatie 9:9 la 10:3).

Amatie pa'ale ti Azezi–krisi de la dūnia wuu Fāagra. Nawēnne yvvn bīne la nōore la Zifdōma ti ēna wvn fāage nērsaalba buuri wuu. Azezi doge la Zifdōma pvam, la a kō–yēlga la de la dūnia buuri wuu nērba iyā (Amatie 28:19).

Amatie gōno la togru la Azezi doka, la Azezi n de seka n wa'am wa fāage nērba ba tōon–be'ero pvam base yelle (saptru 1 – 2).

A togru la Azā n yvvn misri nērba ko'om pvam tōone yelle, la ēn mise Azezi ko'om plam, la Asūtāana n make Azezi yelle (saptru 3 – 4:11).

La Azezi tōoma Galile so'olum: A mōole la Nawēnne yetoga, zāsvm nērba, dee boti bā'adōma yē īmā'asvm (saptru 4:12 – 18).

Azezi n sēne Zerizalem yelle (saptru 19 – 20).

Zifdōma nējadōma n boti ba yōke ē taru sēne ka ka do–puurņa zuo, ti a ki yelle (saptru 21 – 27).

La dabsa atā daare a vo'oge me (saptru 28).

Amatie gōno la pvam Azezi zāsno la welge la sagsi banuu:

A pa'ale la Nawēnne nēra n wvn ēḡe se'em mase Nawēnne so'olum pvam (sapitru 5 – 7).

Bvvi, a pa'ale la a karēnbiisi bāma n wvn ēḡe se'em tā'age yāḡe mōole Nawēnne so'olum kōa la (sapitru 10).

Bvtā, a dīke la magsa make pa'ale Nawēnne so'olum n svge, dee wvn wa puke se'em (sapitru 13).

Bvnaasi, a pa'ale la Nawēnne nērba n de ba vca la taaba se'em so'olum ēḡa pvam (sapitru 18).

Bvnuu, a pa'ale la wakate la ba'asgɔ n wvn āna se'em, la tōma n wvn gu'ura Nawēnne so'olum na se'em (sapitru 24 – 25).

Azezi–krisi kō–yēlga ti Amatie gvlsɛ

1

Azezi-krisi yaabdōma yelle

(Aluki 3:23-38)

¹Azezi n de Adavidi* yllḡa, la Abraham* yllḡa yaabdōma n wāna:

²Abraham n dḡe A'izaki,

ti A'izaki dḡe Azakɔbi,

ti Azakɔbi dḡe Azuda*, la a kēendōma, la a ylbsi.

³Ti Azuda la a pɔga Atamaari dḡe Afaresi la Azara,

ti Afaresi dḡe A'ɛsrɔm,

ti A'ɛsrɔm dḡe Aram,

⁴ti Aram dḡe Aminadabi,

ti Aminadabi dḡe Anaasō,

ti Anaasō dḡe Asalmō.

⁵Ti Asalmō la a pɔga Arahabi dḡe Aboozɪ,

ti Aboozɪ la a pɔga Aruti dḡe A'obɛɛdi,

ti A'obɛɛdi dḡe Azese*.

⁶Ti Azese dḡe naba Adavidi.

Ti Adavidi daan di A'uuri pɔkōore, ti ba dḡe Asalomō*.

⁷Ti Asalomō dḡe Aroboam,

ti Aroboam dḡe Abiya,

ti Abiya dḡe Aza.

⁸Ti Aza dḡe Azozafati,

ti Azozafati dɔge Azoram,

ti Azoram dɔge A'oziasɩ.

⁹Tɩ A'oziasɩ dɔge Azɔtam,

ti Azɔtam dɔge Akaazi,

ti Akaazi dɔge A'ezekiasɩ.

¹⁰Tɩ A'ezekiasɩ dɔge Amanase,

ti Amanase dɔge Amō,

ti Amō dɔge Azoziasɩ.

¹¹Tɩ Azoziasɩ dɔge Azekoniyasɩ la a yɩbsɩ.

Wakat-ēɲa ti ba yōge ɩsrayelɩ* dōma tarɩ sēɲe Babilɔnɩ*.

¹²La ban paage Babilɔnɩ na poorum,

ti Azekoniyasɩ dɔge Asalatɩyelɩ,

ti Asalatɩyelɩ dɔge Azorobabelɩ.

¹³Tɩ Azorobabelɩ dɔge Abiyuudɩ,

ti Abiyuudɩ dɔge A'eliakim,

ti A'eliakim dɔge Azɔɔrɩ.

¹⁴Tɩ Azɔɔrɩ dɔge Asadɔki,

ti Asadɔki dɔge Akim,

ti Akim dɔge A'eliyuudɩ.

¹⁵Tɩ A'eliyuudɩ dɔge A'eleazaari,

ti A'eleazaari dɔge Amatā,

ti Amatā dɔge Azakɔbɩ.

¹⁶Tɩ Azakɔbɩ dɔge Azozefu n de Amaari sɩra la.

Amaari ēɲa n dɔge Azezi* ti ba wi'iri Krisi* la.

¹⁷Lan pɩ'ilum na Abraham wa paage Adavidi, de la zamāana pia la anaasɩ.

Lan sēɲe la Adavidi wa paage ban yōge ɩsrayelɩ dōma sēɲe Babilɔnɩ na, de

la zamāana pia la anaasɩ. Ban yōge ɩsrayelɩ dōma sēɲe Babilɔnɩ wa paage

Krisi la, de la zamāana pia la anaasɩ.

Azezi-krisi dɔka yelle

(Aluki 1:26-38, 2:1-7)

¹⁸Azezi-krisi dɔka daan ēɲe la wāna: A ma Amaari daan yetɩ a ele la

Azozefu, la ba daan nān ka gā'are la taaba, dee ti a tara puure, la de la

Nawēnne* Sɩa n botɩ a tara puure la. ¹⁹La Azozefu n daan yetɩ a di ē na de

la nēr-sōɲɔ, a ka boorɩ ti a ēɲe ē yānne nērba nifum, a daan tē'esε me ti a

base ē sɩm. ²⁰La ēn daan tē'esrɩ bela la, ti Zuudāana Nawēnne maleka*

wa'am wa puke a mēɲa pa'ale ē zāasɲɔ puam yele ē yetɩ: < <Azozefu,

Adavidi* yuɩɲa, da zoe dabeem, di Amaari ti a dɛna fu pɔga, puure la ti a

taru la de la Nawēnne Sla n bo ē. ²¹A wun dɔge la budibla, ti fu si a yu'ure ti Azezi*, la de ēɲa n wun fāage a nērba la ba tōon-be'ero puam base. > >

²²Bōn-bāma wuu ēɲe me ti Zuudāana Nawēnne n yuun boti a nōtɔ'ɔsa* la yele se'em na n ēɲe. A yuun yeti:

²³< < Bɪse-ya, pugla n nān ka mi buraaga wun yōke puure dɔge budibla, ti ba wi'ira a yu'ure ti A'emanuweli. > >

A vōore de la Nawēnne boe la ti le.

²⁴Ti Azozefu nēege, ēɲe wu Zuudāana maleka la n yele ē se'em na, di a pɔga la. ²⁵La a daan ka gā'are la ē, halu ti a wa dɔge budibla la, ti a si bia la yu'ure ti Azezi.

2

Bāɲrɪba sēɲe ka yē Azezi

¹Ba daan dɔge Azezi la Betelem n boe Zude* so'olum, se'emwēnne ti A'erɔɖi* de naba la. Ti bāɲrɪba ze'ele dapɔa bɔba wa'am Zerizalem*, ²wa soke yeti: < < Bia la ti ba dɔge la boe la be, seka n wun dena Zifdōma* naba la? Tōma yē la a wōrbiire dapɔa bɔba, bela iyā ti tōma wa'am ti ti nā'ase ē. > > ³La naba A'erɔɖi n daan wōm bela la, ēɲa la Zerizalem dōma wuu yem n yɔɔri. ⁴Ti A'erɔɖi daan lagse kāabgo* kēma nēɲadōma, la loɔ* karēnsāandōma la wuu, soke ba yeti: < < Tēn-kāna ti ba wun dɔge Krisi* la? > > ⁵Ti ba yele ē yeti: < < Betelem n boe Zude so'olum na, se'ere n soe la, Nawēnne nōtɔ'ɔsa* la yuun gulse yele la wāna:

⁶< Betelem n de tēn-pɪka,

fu ka pɔ'ɔge Zude so'olum tēn-kāra la puam,

se'ere n soe la,

nēra n wun yese fōn puam dena nēɲadāana bɪsra lɪsrayeli* dōma n de mam nērba la yelle. > > >

⁷La A'erɔɖi sugɛ me wi bāɲrɪba la soke ba bāɲe wēnse'ere ti wōrbiire la yese, ⁸dee tōm ba yeti: < < Sēɲe-ya Betelem ka e soke bāɲe bia la yelle sōɲa sōɲa, la ya sān yē ē, ya leme wa'am wa yele mam ti mam mē sēɲe ka nā'ase ē. > > ⁹La ban wōm naba la yetɔga la, ba sēnni me we'esa, dare le yē wōrbiire la ti ba daan yē dapɔa bɔba la n tole ba nēɲa, taru ba halu ka paage bia la n boe zē'e-seka la ze'ele.

¹⁰La ban daan yē wōrbiire la, ba sūure ēɲe yelum me halu zozo'e. ¹¹Ti ba kē yire la puam yē bia la, la a ma Amaari, ka dūma tēɲa bia la nēɲam nā'ase ē, dee lorge ba loɲɔ loose ban taru sela la bo ē. Ba daan de la sālma, la tudare, la miiri n taru yūuɲ-yēlga.

¹²Ti Nawēnne daan kā'an ba zāasɔ puam yeti, ba da le doose naba A'erɔɔɔ zē'am, bɛla ti ba daan doose sore ayēma lebe kule ba tēɔa.

A'erɔɔɔ booru ti a ku Azezi

¹³Bāɔrɔba la n fōrge la, ti Nawēnne maleka* puke a mēɔa pa'ale Azozefu zāasɔ puam, yele ē yeti: << Isge taru bia la, la a ma la zoe sēɔe Ezipti* ka bɔna bilam halu ti m le wa yele fu se'ere. Se'ere n soe la, naba A'erɔɔɔ wun ɛɛra bia la mɛ ti a ku.>> ¹⁴Ti Azozefu isge yu'usɔ taru bia la, la a ma la sēɔe Ezipti, ¹⁵ka bɔna bilam halu ti A'erɔɔɔ wa ki. La ēɔe la bɛla, ti Zuudāana Nawēnne n yuun botu a nōtɔ'ɔsa yele se'em na ēɔe. A yuun yeti:

<< Mam wi m Dayua la n boe Ezipti la ti a wa'am.>>

¹⁶La A'erɔɔɔ n daan bāɔe ti bāɔrɔba la pā'ase ēɔa mɛ na, a sūure n yīige halu, ti a tōm nērba yeti ba sēɔe Betelem, la tēn-seba n boe a kēnkɛrsu la wuu ka ku budim-seba wuu n mase wu yuuma ayi, la seba n ka paage bɛla la, wu ēɔa n daan soke bāɔrɔba la bāɔe se'emwēnne ti wōrbiire la yese la.

¹⁷Bɛla ti Nawēnne nōtɔ'ɔsa Azeremi n yuun yele se'em na ēɔe. A yuun yeti:

¹⁸<< Ba wōm tagursi Rama tēɔa,

kuusɔ la fablɔgɔ zozo'e.

La de la Araselu n kellu a kɔma yelle,

ti ba pā'asra ē ti a ka sakra ti a go'oge.

Se'ere n soe la, a kɔma la ka le bɔna.>>

¹⁹La naba A'erɔɔɔ daan wa ki mɛ, ti Zuudāana maleka puke a mēɔa pa'ale Azozefu zāasɔ puam Ezipti, yele ē yeti: ²⁰<< Isge taru bia la, la a ma la lebe Israyelu tēɔa, se'ere n soe la, sɛka n daan eeru bia la ti a ku la ki mɛ.>> ²¹Ti Azozefu isge taru bia la, la a ma la kule Israyelu tēɔa.

²²La a daan wōm mɛ ti Arkelawusi n sɔɔge a sɔ A'erɔɔɔ zē'am di Zude na'am. Ti a daan zoe dabeem ka sēɔe Zude so'olum. Ti Nawēnne kā'an ē zāasɔ puam, ti a sēɔe Galile so'olum. ²³A daan sēɔe ka kē'era la tēɔa yu'ure n de Nazaretu. Bɛla ti Nawēnne nōtɔ'ɔsrɔba la n daan yele se'em na ēɔe. Ba daan yeti: << Ba wun wi'ira Krisi la ti Nazaretu nēra.>>

3

Azā mōolu Nawēnne yetɔga, dee misri nērba ko'om puam

(Amarku 1:1-8, Aluki 3:1-18, Azā 1:19-28)

¹Bɛla wēnne ti Azā n misri nērba ko'om* puam na, wa sēɔe Zude weem ka mōola ²yeti: << Teege-ya yɛm base tōon-be'ero, ti Nawēnne so'olum* lɛm mɛ.>> ³La de la Azā yelle ti Nawēnne nōtɔ'ɔsa A'ezayi* daan gulɛ yeti:

< < Nēra ayula n boe weem mōola ke'enke'em yeti:

< Malge-ya sore sōŋa gu'ura Zuudāana.

Malge-ya sōa la ti ba tō tēntēesi bō ē. > >

⁴Azā daan ye la fuugo n de yugne kōbro, dīke sagānne lu a sīa. A dia daan de la saniiro la seero. ⁵Ti nērba daan ze'ele Zerizalem, la Zude so'olum wuu, la tēn-seba n lem kulaaga yu'ure n de Zurdē la wuu sēna a zē'am, ⁶tōgra ba tōon-be'ero pa'ala ē, ti a misra ba Zurdē ko'om na puam.

⁷La Azā yē la Farisi* dōma, la Saduse* dōma zozo'e n sēm a zē'am ti a mise ba ko'om puam, ti a yeke ba yeti: < < Yāma ān wu kāmpēesi buuri, āne n pa'alē ya ti ya tā wun zoe pōse Nawēnne sūbgrē n sēm na? ⁸Tōm-ya tōon-seba n pa'alū ti ya teege yem base tōon-be'ero. ⁹La ya da tē'esra ti Abraham* n de ya yaaba la, ya wun pōse Nawēnne sūbgrē la mē. Mam yeti ya mē ti Nawēnne tā wun dīke kuga wā boti ba lebge Abraham yūsi mē.

¹⁰Nēra n pōn tara lūa a nu'usum ti a lubē tūsi. Ti-seka woo n ka wōnni bie sōma, a wun lubē ē mē, lobge bugum puam, ti bugum di ē.

¹¹Mam misri ya la ko'om puam ti la pa'alē ti ya teege yem base tōon-be'ero. La seka n boe mam poorum sēna la pāŋa gānni mam mē. La mam pōn ka mase ti m pirge a tagra. Ēŋa n wun mise ya Nawēnne Sīa*, la bugum puam*f1*. ¹²Ēŋa wun welge nērba wu nēra n zālū pū'ūgo a nu'usum ti a vaage a si zēŋa yeele, ēŋe a bāare puam dee yō urgo la, la bugum n ka kīŋri. > >

Azezi ko'om misga

(Amarkū 1:9-11, Aluki 3:21-22)

¹³Azezi daan ze'ele la Galile wa'am Zurdē Azā zē'am ti a mise ē ko'om puam. ¹⁴Ti Azā daan zagse, dee yeti: < < La de ni na mam n wun wa'am fōn zē'am ti fōn mise mam, ti fōn sēna mam zē'am? > > ¹⁵Ti Azezi lerge ē yeti: < < Base ti la ēŋe bela lēle wā, ti la de la bela ti ti wun ēŋe lan mase Nawēnne n boori se'em na wuu. > > Azezi n yeke bela la, ti Azā sake ¹⁶mise ē, ti a dōra. Haya, ti saazuum yo'oge, ti a yē Nawēnne Sīa n signi a zuo wu na'adawenne. ¹⁷Ti kōa ze'ele Nawēnne yire yeti:

< < Ēna de la mam Dayua

ti mam nōŋe la m sūure wuu,

a paage la mam yem. > >

4

Asūtāana make Azezi

(Amarki 1:12-13, Aluki 4:1-13)

- ¹Nawēnne Sɩa* la daan tarɩ Azezi sēŋe la weem tɩ Asūtāana* make ē.
- ²Azezi daan lu la nōore dabsa pinaasi, wuntεεŋa la yu'ɩŋɔ. Tɩ a kɔm dōnna.
- ³Tɩ Asūtāana lɛm ē, yetɩ: <<Fu sɩn sɩrɩ dɛna la Nawēnne Dayua, fu botɩ kuga wā lebge dia.>> ⁴Tɩ Azezi lerge yetɩ: <<La gulse Nawēnne gōŋɔ puam yetɩ:
<Nērsaala kɩn vɔa dia mā'a iyā,
la de la yetɔg-sɛba wuu n yesɩ Nawēnne nōorum iyā.>>>
- ⁵Tɩ Asūtāana tarɩ Azezi sēŋe Zerizalɛm, ka zom Wēnde-kāte* la zuo ze'ele,
⁶dee yele ē yetɩ: <<Fu sɩn dɛna Nawēnne Dayua, fu ēke bisge tēŋa, se'ere n soe la, la gulse Nawēnne gōŋɔ puam yetɩ:
<Nawēnne wun botɩ a malɛkadōma* kɔke fu la ba nu'usi,
tɩ fu kɩn wē fu nā'are la kugre.>>>
- ⁷Tɩ Azezi yele ē yetɩ: <<La ken gulse yetɩ:
<Da make fu Zuudāana Nawēnne bɩsɛ.>>>
- ⁸Tɩ Asūtāana le tarɩ Azezi zom tāŋa n ba wɔge zuo, ka pa'ale ē dūnia so'olum wuu la a na'am pāŋa, ⁹yele ē yetɩ: <<Fu sɩn ka dūma tēŋa nā'ase mam, mam wun bɔ fu bāna wā wuu.>> ¹⁰Tɩ Azezi yele ē yetɩ: <<Sēŋe fōrgɛ, Asūtāana! La gulse Nawēnne gōŋɔ puam yetɩ:
<Nā'asra Zuudāana Nawēnne,
dee sakra ēŋa ayɩla mā'a.>>>
- ¹¹Tɩ Asūtāana base Azezi dee fōrgɛ. Tɩ malɛkadōma wa'am wa sōŋra ē.

Azezi pɔsɛ a tōoma Galile so'olum

(Amarki 1:14-15, Aluki 4:14-15)

- ¹²Tɩ Azezi wōm tɩ ba yōke Azā yu yu'a deego puam, tɩ a lebe Galile so'olum. ¹³La a daan base Nazaretɩ tēŋa, dee sēŋe ka kē'era la Kapernaum n lɛm Galile mōgre la nōorum, Zabolō la Neftali so'olum puam, ¹⁴tɩ Nawēnne nōtɔ'ɔsa A'ezayi* n yuun yele se'em na ēŋe. A yuun yetɩ:
¹⁵<<Zabolō la Neftali tēnsɩ n tɔgle ko-kāte bɔba, Zurdē doone ke bɔba, Galile tēnsɩ tɩ bu-zāŋsɩ* boe a puam na,
¹⁶nēr-sɛba n boe lika puam na yē peelem zozo'e.
La nēr-sɛba n zī kūm mā'asum puam na,
peelem nēege mɛ bɔ ba.>>

¹⁷Bela wēnne tu Azezi daan pōse mōola yetu: << Teege-ya yem base tōon-be'ero, tu Nawēnne so'olum* lem me.>>

Azezi wi zūn-yōgruba tu ba dola ē

(Amarku 1:16-20, Aluki 5:1-11)

¹⁸Azezi daan eeru la Galile mōgre la nōorum, yē buraasi bayi, Asimō tu ba wi'iri tu Apuyēeri, la a yubga A'āndre, tu ba lobru yuka mōgre la puam, ba daan de la zūn-yōgruba. ¹⁹Tu Azezi yele ba yetu: << Dola-ya mam, tu mam wun base tu ya era nēba tu ba dola mam wu yāma n yōgru zūma se'em na.>> ²⁰Tu ba base ba yugsu la bilam mēḡa, dee dola ē.

²¹Tu a sēḡe nēḡa le yē buraasi bayi n de Azebede kōma, Azaku la a yubga Azā. Tu bāma, la ba so Azebede bōna ōorḡo puam malgra ba yugsu. Tu Azezi wi ba, ²²tu ba base ōorḡo la, la ba so la tōto, dee dola ē.

Azezi zāsnu nēba, dee bō'ora ba imā'asum

(Aluki 6:17-19)

²³Azezi daan kaaru la Galile so'olum wuu zāsna nēba Zifdōma wēndeto* puam, mōola Nawēnne so'olum kō-yēlga dee botu bā'adōma, la kobro wuu n boe nēba la puam yēta imā'asum. ²⁴Tu a yu'ure daan yese Siiri so'olum wuu, tu ba tara bā'adōma wuu tu bā'asu buuri to'oto'ore taru ba, nēba iisi n dōnnu tu ba nāmsra, la kulkā'arsu* n dolu seba, la nēba n luti kinki'ire, la kōorḡo wa'am a zē'am, tu a botu ba wuu yē imā'asum. ²⁵Tu nēr-kuḡo zozo'e ze'ele Galile, la Dekapōlu*, la Zerizalem, la Zude, la tēnsu n boe Zurdē doone ke bōba doose ē.

5

Nēr-seba n taru Nawēnne yel-sōnne

(Aluki 6:20-23)

¹Tu Azezi yē nēr-kuḡo la, zom tāḡa zuo zī'ire. Tu a karēnbiisi la lagse a zē'am. ²Tu a yāḡa zāsum ba yetu:

³<< Nēr-seba n mi tu ba ka mase Nawēnne nēḡam taru zu-yēlga, se'ere n soe la, Nawēnne so'olum* de la ba bōḡo.

⁴Sū-sā'aḡo dōma taru zu-yēlga, se'ere n soe la, Nawēnne wun botu ba sūure mā'age.

⁵Sū-bugsum dōma taru zu-yēlga, se'ere n soe la, Nawēnne wun bō ba dūnia tu ba sōna.

⁶Seba n booru sela n mase Nawēnne yem la ba sūure wuu taru zu-yēlga,

se'ere n soe la, Nawēnne wun bɔ ba sɛla tɪ ba boorɪ la tɪ la seke.

⁷Ninbāal-zɔtba tarɪ zu-yēlga,

se'ere n soe la, Nawēnne wun zoe ba ninbāalga.

⁸Pupeelem dōma tarɪ zu-yēlga,

se'ere n soe la, ba wun yē Nawēnne.

⁹Sɛba n botɪ sū-mā'asum bɔna nērba tēŋasuka tarɪ zu-yēlga,

se'ere n soe la, Nawēnne wun wi'ira ba tɪ a kɔma.

¹⁰Sɛba n ɪtɪ sɛla n masɛ, tɪ ba nāmsra ba tarɪ zu-yēlga,

se'ere n soe la, Nawēnne so'olum de la ba bōnɔ.

¹¹Yāma sɛba tɪ ba tuurɪ ya, nāmsra ya, tɔgra ya tɔg-be'ero dee parna bɔ'ɔra ya, yan dolɪ mam na īyā, tarɪ zu-yēlga. ¹²Ēŋɛ-ya sū-yēlga sɪrum, ya yɔɔɔ n wun zo'oge Nawēnne yire* la īyā. Ba mē daan nāmse Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba n dēŋɛ yāma la bɛla. > >

Yaarum, la peelem makɛ

(Amarkɪ 9:50, Aluki 14:34-35)

¹³Azezi daan le yetɪ: < < Wu yaarum n botɪ dia zā'asum na, yāma mē masɛ tɪ ya āna wu yaarum dūnia wā puam. La yaarum sān sabge, bēm n wun basɛ tɪ a le zā'asum? A lebge la zāŋa, a ka le tara yōorɔ, a de la ba lobe ē basɛ yēŋa, tɪ nērba nē ē la nāma.

¹⁴Yāma de la dūnia wā peelem. Tēŋa n boe tāŋa zuo ka tā wun sugɛ. ¹⁵La ba ka yō'orɪ futla vugra la pɪ'ɪgɔ, ba wun zoole ē na futla zoolgo zē'a, tɪ a nēegɛ peelem bɔ'ɔra nēr-sɛba wuu n boe yire la puam na. ¹⁶Bɛla, basɛ-ya tɪ ya peelem nēegɛ nērba tēŋasuka, tɪ ba yē ya tōon-sōma nā'asɛ ya Sɔ Nawēnne n boe saazuum. > >

Azezi zāsum lɔɔ yelle

¹⁷< < Da tē'esɛ-ya tɪ mam wa'am tɪ m sā'am na Nawēnne lɔɔ*, bu a nōtɔ'ɔsrɪba* yetɔga la. Mam ka wa'am tɪ m sā'am ba, mam wa'am tɪ m pa'alɛ la ba vōore ba'asɛ, dee ēŋɛ ban yele se'em na. ¹⁸Mam yetɪ ya la sɪra sɪra, tɪ saazuum la tēŋa n wun yuuge se'em, sɛla sɛla kān yese Nawēnne lɔɔ la puam baa fēfēe, halɪ tɪ sɛla woo wa ēŋɛ ba'asɛ. ¹⁹Bɛla, nēr-sɛka n ka sake Nawēnne lɔɔ ayɪla, baa a sān āna pɪka gānna wuu, dee zāsna nērba baseba tɪ ba da sake, a wun dɛna nēr-pɪka Nawēnne so'olum puam. La sɛka n sake Nawēnne lɔɔ, dee zāsna nērba tɪ ba ɪta bɛla, a wun dɛna nēr-kāte Nawēnne so'olum puam. ²⁰Mam yetɪ ya la sɪra sɪra, tɪ ya sān ka ɪta Nawēnne n boorɪ se'em na gānna lɔɔ karēnsāandōma, la Farisi* dōma, ya kān tā'agɛ kē Nawēnne so'olum puam. > >

Azezi zāsum sū-isgre yelle

(Aluki 12:57-59)

²¹ < <Yāma wōm tu ba daan yele kurum dōma yeti: <Da ku nēra, la nēra sān ku nēra, ba di a sarlyā.> ²²La mam yeti ya tu nēr-sēka woo sūure n isge la a sōbia, la mase tu ba di a sarlyā. La sēka n yele a sōbia yeti: <Yalma>, la mase tu sarlyaditba nējadōma di a sarlyā. La sēka n yele a sōbia yeti: <Fu ka taru vōore>, ēṅa dāana mase me tu a kē bug-tēṅa*. ²³Bela, fu sān taru fu bɔ'a wa'am kāabgɔ bīmbīnne zē'a tu fu bɔ Nawēnne, sān tēege tu fōn taru la yelle la fu sōbia, ²⁴fu base fu bɔ'a la kāabgɔ bīmbīnne la nēṅam, dee dēṅe sēṅe ka malge fu yelle la, la fu sōbia la, dee yāṅa leme wa'am wa dūke fu bɔ'a la bɔ Nawēnne.

²⁵Fu sān tara yelle la nēra, tu a tara fu wε'esa sarlyadia zē'am, malge fu yelle la tɔtɔ, yāma n nān boe sore la, tu a da dūke fu bɔ sarlyadita, tu a tɔge fu yetɔga la dūke fu bɔ gu'ura, tu a kē'esε fɔ yu'a deem. ²⁶Mam yeti fu la asura, tu fu kān yē sore yese yu'a deem na, halu tu fu wun wa yɔ fu sānne na wuu ba'asε.> >

Azezi zāsum yalsu yelle

²⁷ < <Yāma wōm tu ba daan yeti: <Da gā'are la fu tadāana pɔga.> ²⁸La mam yeti ya tu, sēka n bise pɔka tu a yem bɔɔra ē, a pōn gā'are la ē me a sūure puam. ²⁹Fu zuugo nifo sān yeti a botu fu base Nawēnne sore, fu kurgε ē lobe base zāazāare, se'ere n soe la, fu iyā sela ayula sān ka bɔna mī sōl ba wun lobe fu iyā wuu bug-tēṅa*. ³⁰La fu zuugo nu'ugo sān yeti a botu fu base Nawēnne sore, fu wike ē lobe base zāazāare, se'ere n soe la, fu iyā sela ayula sān ka bɔna mī sōl ban wun lobe fu iyā wuu bug-tēṅa.> >

Azezi zāsum pɔka lebsgo yelle

(Amatie 19:9, Amarku 10:11-12, Aluki 16:18)

³¹ < <Ba yuun yeti: <Nēr-sēka n lebse a pɔga, a bɔ ē gōṅɔ n pa'ale tu a lebse ē me.> ³²La mam yeti ya me tu, nēr-sēka woo n lebse a pɔga, tu la sān dagna tu a gā la buraasu, a wun botu pɔka la sā'am me, a sān ele sura ayēma. La nēr-sēka n di pɔg-sēka tu ba lebse la, ēṅe la be'em wu nēra n gā'are la a tadāana pɔga.> >

Azezi zāsum pɔre yelle

³³ < <Ya ken wōm tu ba yuun yele kurum dōma yeti: <Da viige ya pɔre. Fu sān bīṅe nōore pɔl tu fu ēṅe sela bɔ Zuudāana Nawēnne, dēnu tu fu ēṅe bela.> ³⁴La mam yeti ya tu, ya pōn da pɔl. Da pɔl saazuum, bēm iyā, a de la

Nawēnne na'am bīmbīnne. ³⁵Da pɔɩ tēŋa, bēm īyā, a de la a nāma dɔŋŋo zē'a. Da pɔɩ Zerizalem, bēm īyā, a de la Nawēnne n de na-kāte la tēŋa. ³⁶Da pɔɩ fu zuugo, bēm īyā, fu ka tā wun base ti fu zomto baa ayɩla lebge pɛɛlga bu sabga. ³⁷Base-ya ti ya <ēe> dena <ēe>, ti ya <ayei> dena <ayei>. La sān gāŋe bela, sela n pa'ase la de la be'em dāana bōŋɔ.> >

Da lebse be'em be'em īyā

(Aluki 6:29-30)

³⁸< <Ya wōm ti ba daan yeti: <Nēra sān pusge a tadāana nifo, ba mē pusge a nifo, nēra sān vike a tadāana yēnne, ba mē vike a yēnne.> ³⁹La mam yeti ya mɛ ti, nēra sān ēŋe ya be'em, ya da ēŋe be'em lebse. La nēra sān wē fu zuugo pɛka, fu base ti a wē fu gɔbga pɛka pa'ase. ⁴⁰La nēra sān sām fɔ ti a to'oge fu fu-pɩka, fu base ti a to'oge fu fu-kāte pa'ase. ⁴¹La nēra sān pērgɛ fɔ ti fu kɔlge ē kilomētri ayɩla, fu kɔlge ē kilomētri bayi. ⁴²Nēra sān sose fu sela, fu bɔ ē. La nēra sān bɔɔra ti a peŋe sela fu zē'am, da mōŋe ē.> >

Nōŋe-ya ya be'eba

(Aluki 6:27-28, 32-36)

⁴³< <Ya wōm ti ba daan yeti: <Fu nōŋe fu tadāana, dee sise fu be.> ⁴⁴La mam yeti ya mɛ ti, ya nōŋe ya be'eba, dee pu'usra Nawēnne bɔ'ɔra seba n nāmsɩ ya la. ⁴⁵Ya sān ēŋe bela, ya wun dena ya So Nawēnne n boe saazuum na kɔma, se'ere n soe la, ēŋa n boti wuntɛɛŋa yēkra bɔ'ɔra nēr-sōma la nēr-be'ero, dee boti saaga niira bɔ'ɔra seba ɩrgɔ n mase, la seba ɩrgɔ n ka mase. ⁴⁶Yāma sān nōŋe seba n nōŋe ya la mā'a, bēm yɔɔɔɔ ti ya wun yē Nawēnne zē'am? Lampo-to'ɔsrɩba* mē ɩti la bela. ⁴⁷La yāma sān pu'usra la ya sɔbiisi mā'a, bēm ti yāma ɩti gānna ya taaba la? Nēr-seba n ka doli Nawēnne na mē ɩti la bela. ⁴⁸Bela, dena-yanērba ti ya ɩrgɔ wuu wun mase, wu ya So Nawēnne n boe saazuum ɩrgɔ wuu n mase se'em na.> >

6

Azezi zāsum nērba sōŋre, la Nawēnne pu'usgo, la nōorlua yelle

(Aluki 11:2-4)

¹< <Guuse-ya, da ɩta-ya ɩ-sōma nērba nēŋam ti ba yēta ya. Ya sān ɩta bela, ya kān to'oge yɔɔɔɔ ya So Nawēnne n boe saazuum zē'am.

²Bela, fu sān yeti fu sōŋe nasa, da kān mōole nērba zē'am wu pulibsum dōma n ɩti se'em ba wēndeto puam, la sorɔɔɔɔ zuto ti nērba pēge ba la.

Mam yeti ya la sira, ti bāma pōn to'oge ba yɔɔɔ mɛ. ³Fu sān yeti fu sōŋe nasdōma, da base ti fu gɔbga nu'ugo bāŋe fu zuugo nu'ugo n uti sela. ⁴Bela nēra nēra kān bāŋe ti fu sōŋe nasdōma, la fu So Nawēnne n yē fōn sugɛ ēŋe la, a wun lebse fo.

⁵Ya sān pu'usra Nawēnne, da uta-ya wu pulibsum dōma n uti se'em na, bāma nōŋe la ba zɛ ba wēndeto puam, la sorɔ-puursi zuto pu'usra Nawēnne ti nēba yēta ba. Mam yeti ya la sira, ti ba pōn to'oge ba yɔɔɔ mɛ. ⁶Fu sān yeti fu pu'usɛ Nawēnne, fu kē fu deem yu kulɪŋa pu'usɛ fu So Nawēnne n boe zē'a n sugɛ la. La fu So la n yē ti fu sugɛ mɛ pu'usɛ la, a wun yɔ fo.

⁷Ya sān pu'usra Nawēnne, ya da tɔgra yetɔga n ka tarɪ vōore kaana wu nēr-sɛba n ka mi Nawēnne n uti se'em na, ba tē'ese ti bāma n tɔgrɪ zɔ'ɔra la iyā, Nawēnne wun lerge bāma pu'usgɔ mɛ. ⁸Bela, da āna-ya wu bāma n ān se'em na, se'ere n soe la, lan dēŋe ya wun sose ya So Nawēnne, a pōn mina yāma n boorɪ sela mɛ. ⁹Bela, pu'usra-ya wāna:

<Tōma So Nawēnne n boe saazuum,
botɪ fu yu'urɛ yēta pēka,

¹⁰wa'am wa di na'am nēba tēŋasuka,
botɪ fōn boorɪ se'em ēŋe tēŋa zuo,
wu lan uti fōn yire se'em na.

¹¹Bɔ tɔ ti zīna dia.

¹²Base ti tōon-be'ero taalɛ,
wu tōma n mē base sɛba n ēŋe tōma be'em taalɛ se'em na.

¹³Da base ti yelle paage tɔ ti ti lui.

Fāage tɔ be'em dāana nu'usum base.

((Ti fōn soe so'olum, la pāŋa, la nā'asgɔ wakatɛ n ka ba'asrɪ. Amina!)) >

¹⁴Ya sān base nēr-sɛba n ēŋe ya be'em na taalɛ, ya So Nawēnne mē wun base ya tōon-be'ero taalɛ. ¹⁵La ya sān ka base nēr-sɛba n ēŋe ya be'em na taalɛ, ya So Nawēnne mē kān base ya taalɛ.

¹⁶Ya sān lu nōore, da zūŋe-ya nēŋa wu pulibsum dōma n zūŋri ba nēnsɪ se'em, ti ba pa'alɛ nēba ti bāma lu la nōore la. Mam yeti ya la asira, ti ba pōn to'oge ba yɔɔɔ mɛ. ¹⁷Fu sān lu nōore, wire fu nēŋa dee sāsɛ fu zuugo, ¹⁸ti nēba da bāŋe ti fu lu la nōore. La fu So Nawēnne n boe zē'a n sugɛ la wun bāŋe. La fu So la n yē fōn sugɛ lu nōore la, a wun yɔ fo. > >

Azezi zāsum Nawēnne yire bōntarsōm yelle

(Aluki 12:33-34, 11:34-36, 16:13, 12:22-31)

¹⁹< <Da lagsrɪ-ya bōntarsōm bīŋra dūnia wā zuo, zē'e-sɛka ti bōn-mōgla la

tēnanzēem wun sã'am ba, tu nayigba mē kē'era zūura.

²⁰Lagsra-ya bōntarsōm bīnra Nawēnne yire, bilam tu mōka la tēnanzēem kãn sã'am ba, tu nayigba mē kãn kē zū. ²¹Se'ere n soe la, ya bōntarsōm n boe zē'a na, ya putē'era mē boe la bilam.

²²Nini n nēeru peelem bō'ora ñyã wu futla la. Bɛla, fu nini sãn āna sōŋa, fu ñyã wuu taru peelem mɛ. ²³La fu nini sãn ka āna sōŋa, fu ñyã wuu boe la lika puam. Peelem sɛka n wun nēege fu puam na sãn dena lika, la de la lika mēŋa mēŋa.

²⁴Nēra ka boe n tã wun sake zuudāandōma bayi, a wun sise ayula mɛ, dee nōŋe ayula, bu a wun nanna ayula la mɛ, dee pō'ora ayula la. Bɛla, yãma ka tã wun sake Nawēnne n de ya Zuudāana, dee botu bōntarsōm mē dena ya zuudāana.

²⁵Bɛla n soe tu mam yele ya yetu, ya da fabla ya vɔm yelle, yãma n wun di sɛla, ((bu ya wun yū sɛla,)) la ya da fabla ya ñyã yelle, ya wun ye sɛla. Vɔm ka gānnu dia? Bu ñyã ka gānnu futo? ²⁶Bɛsɛ-ya bōn-ēgla, ba ka butu, ba mē ka lagsru bōnkɔla ɩta bã puam. La ya So Nawēnne bō'oru ba dia mɛ. Yãma ka taru yōoro gānna bōn-ēgla halu zozo'e? ²⁷Ñe n boe yãma puam n tã wun pa'ase a vɔm woglum fēfēe ěn fablu la ñyã?

²⁸La bēm tu ya fabla futo yelle? Bɛsɛ-ya mō-puuro n ān sōŋa se'em, ba ka tōnnu, ba mē ka wugru futo. ²⁹La mam yetu ya mɛ tu, baa naba Asalomō* na'am n yuun taru pãŋa la, a yuun ka tã'age ye fuugo n ān sōŋa wu mō-puugo ayula. ³⁰La Nawēnne sãn botu mōoro n boe zīna dee tu ba wun yō ba bugum beere āna sōŋa bɛla, a kãn bɛsɛ yãma yelle gānna bɛla? Bēm tu yãma ka bō Nawēnne sɩra zo'oge? ³¹Da fabla-ya yetu tu: <Bēm tu wun di? > bu <tu wun yū la bēm? > bu <tu wun ye la bēm? > ³²La de la nēr-sɛba n ka mi Nawēnne n eeru bōn-bāma wuu. La yãma So Nawēnne mi tu yãma booru bōn-bāma wuu mɛ. ³³Dēŋe-ya ɛ Nawēnne so'olum*, la sɛla n mase Nawēnne zē'am, tu a wun bō ya bōn-bāma wuu pa'ase. ³⁴Da fabla-ya beere yelle, tu beere ya wun bāŋe ya wun ēŋe se'em, daare woo n bɛsru a mēŋa yelle. > >

7

Da zɛrga-ya taaba

(Aluki 6:37-38, 41-42)

¹<< Da zɛrga-ya taaba, tu Nawēnne mē da zerge ya. ²Se'ere n soe la, yan wun zerge nērba se'em na, Nawēnne mē wun zerge ya la bɛla. La sɛla tu ya dɩke make bō nērba la, ēŋa tu Nawēnne wun dɩke make bō ya. ³Bēm tu fu bɛsra sɔko n boe fu sɔbia nifum, dee ka bɛsra dɔɔgo n boe fu mēŋa nifum na?

⁴Fõn ãḡe la wãne yeta fu sobia yeti, a base ti fu yese sokɔ a nifum, dee ti dɔɔɔɔ bɔna fõn mēḡa nifum? ⁵Pulibsum dãana, dēḡe yese dɔɔɔɔ la fu mēḡa nifum, dee yãḡa tã'age yē sōḡa yese sokɔ la n boe fu sobia nifum na.

⁶Da dɪke-ya Nawēnne bõn-sõma bɔ baasi, la ya da dɪke sela n tarɪ yōoro zozo'e lobge kurkurdõma nēḡam, ti ba wun nē ba me la ba nãma, dee ti baasi la wēḡe dõn ya zõrzõrum. > >

Azezi zãsum pu'usḡo yelle

(Aluki 11:9-13, 6:31)

⁷< < Sose-ya Nawēnne, ti a wun bɔ ya. E-ya, ti ya wun yē. Wē-ya kulḡa, ti a wun yo'oge bɔ ya. ⁸Se'ere n soe la, nēr-seka woo n sosru Nawēnne, a wun bɔ ē. La nēr-seka woo n eerɪ, wun yē. La nēr-seka n wē'erɪ kulḡa, ba wun yo'oge bɔ ē. ⁹Ãne n boe yãma puam ti a bia wun sose ē borborɪ, ti a bɔ ē kugre? ¹⁰Bɪ a sãn sose zũfo, ti a bɔ ē bõnsela? ¹¹Yãma nērsaalba n de tõon-be'ero dõma la sãn mina ti ya bɔ ya koma bõn-sõma, ya So Nawēnne n boe saazuum kãn bɔ yãma seba n sosru ē na bõn-sõma n gãnnɪ bela?

¹²Yãma n boorɪ ti nērba ɪta se'em bɔ'ora ya la, yãma mē ɪta bela bɔ'ora ba. Ëna de la Nawēnne ɪɔ*, la a nõtɔ'ɔsrɪba* n gulse se'em n bela. > >

Sorɔɔɔɔ bayi yelle

(Aluki 13:24)

¹³< < Doose-ya zanõre n ãn mika kē, se'ere n soe la, zanõ-yalḡa, la so-kãte la we'esɪ la sã'anḡo zē'am, la nērba zozo'e dolɪ la bilam. ¹⁴La zanõ-mika, la so-bãalga we'esɪ la wɔm zē'am. La de la nērba fēe n dolɪ ē. > >

Tɪa woo la a biɛ

(Aluki 6:43-44)

¹⁵< < Guuse ya mēḡa la nēr-seba n parɪ ti bãma de la Nawēnne nõtɔ'ɔsrɪba la. Ba wun ãḡe ba mēḡa wu saasaadõma n dɪke piisi gãna fure ba mēḡa wa'am ya zē'am wu ba de la piisi la, dee ti ba puam ba sã'ana wu saasaadõma la. ¹⁶Ba tõoma puam ti ya wun bãḡe ba. Bēm ãyã, zãaḡa ka tã wun wɔm tã'ama, la kēkɔ ka tã wun wɔm kēnkãma. ¹⁷Tɪ-sõḡo woo wɔnnɪ na biɛ sõma, la ti-be'ego woo wɔnnɪ na biɛ be'ero. ¹⁸Tɪ-sõḡo ka tã wun wɔm biɛ be'ero, la ti-be'ego mē ka tã wun wɔm biɛ sõma. ¹⁹Tɪ-seka woo n ka wɔnnɪ biɛ sõma, ba wun lubɛ ē me yõ la bugum. ²⁰Bela, la de la nērba la tõoma puam ti yãma wun bãḡe ban de nēr-seba. > >

Nēr-sɛba n sakrɩ Nawēnnɛ asɩra sɩra

(Aluki 13:25-27)

²¹Azezi daan le yele yetu: < <Dagɩ nēr-sɛka woo n wi'iri mam tu <Zuudāana, Zuudāana> la n wun kē Nawēnnɛ so'olum* puam. La de la nēr-sɛka n utu mam So Nawēnnɛ n boe saazuum n booru se'em na n wun kē.

²²Sarɩyadia daare, nērba zozo'e wun yele mam yetu: <Zuudāana, Zuudāana, tōma daan dɩkɛ la fōn yu'urɛ to'oge Nawēnnɛ yetɔga tɔgɛ bɔ nērba. La fōn yu'urɛ tu tōma daan dɩkɛ dige kulkā'arsɩ, dee daan tōm tōon-yālma zozo'e la fōn yu'urɛ.> ²³La mam wun yele ba yetu: <Mam pōn ka mina ya, sēŋɛ-ya fōrgɛ, tōon-be'ero dōma wā.> > >

Deto bayi mēa makrɛ

(Aluki 6:47-49)

²⁴< <Nēr-sɛka woo n wōm mam yetɔga wā, dee ēŋɛ wu yetɔga la n yele se'em na, a dāana ān wu yem dāana n mē a yire tāmpīa zuo. ²⁵Tu saaga ni, tu ko'om pɩrɛ kulɩ zoe wē ē, tu kusebgo vuge wē ē, tu a ka lui, se'ere n soe la, a mē la tāmpīa zuo.

²⁶La nēr-sɛka woo n wōm mam yetɔga wā, dee ka sake ɩta yetɔga la n yele se'em na, a ān wu yalma n mē a yire tēntōnbī'isgo zuo. ²⁷Tu saaga ni, tu ko'om pɩrɛ kulɩ zoe wē ē, tu kusebgo vuge wē ē, tu a wuu lui saam saam.> >

²⁸La Azezi n tɔgɛ yetɔga la ku'ɩɩm na, zāsŋɔ la di'ige nērba la zozo'e mɛ. ²⁹Se'ere n soe la, a zāsŋɔ la tarɩ la pāŋa, la ka ān wu ba lɔɔ* karēnsāandōma n zāsnɩ se'em na.

8

Azezi botɩ kōnkonne yē īmā'asum

(Amarkɩ 1:40-45, Aluki 5:12-16)

¹Azezi daan ze'ele la tāŋa la zuo sige, tu nēr-kuuŋɔ zozo'e dɔla ē. ²Tu kōnkonne* wa'am a zē'am wa ka dūma tēŋa a nēŋam yele ē yetu: < <Zuudāana, fu sān bɔɔra, fu tā wun base tu m yē īmā'asum mɛ le āna sōŋa.> > ³Tu Azezi tēegɛ a nu'ugo kalum ē, dee yetu: < <Mam bɔɔra, yē īmā'asum le āna sōŋa.> > Bilam mēŋa tu kōnkɔm na base ē, tu a le āna sōŋa. ⁴Tu Azezi yele ē yetu: < <Da yele nēra nēra. La sēŋɛ Nawēnnɛ kāabgɔ* kēema zē'am ka pa'alɛ ē fɔ mēŋa tu a bɩsɛ, dee bɔ bōn-sɛba tu Amoyisi* yuun gulɛ yetu ba bɔ la, tu la pa'alɛ ba tu fu sɩrɩ yē īmā'asum.> >

Azezi botu suda-ke'ema tōntōnna yē ĩmā'asum

(Aluki 7:1-10)

⁵Azezi daan sēḡe ka paage kē'era la Kapernaum tēḡa puam, ti Rom* dōma suda-ke'ema wa'am a zē'am wa sose ē ⁶yetu: <<Zuudāana, mam tōntōnna n bē'eru kōorum gā yire, a ba nāmsra me zozo'e.>> ⁷Ti Azezi yele ē yetu: <<Mam wun wa'am wa botu a yē ĩmā'asum.>> ⁸Ti suda-ke'ema la lebse yele ē yetu: <<Mam ka naru ti fōn wa'am mam yire. Wen tōge yetoga mā'a, ti mam tōntōnna la wun yē ĩmā'asum.>> ⁹Se'ere n soe la, nērba n soe mam, la mam mē soe la sudaasi baseba. Mam sān yele suda-seka yetu: <Sēḡe>, a we'esu me. La mam sān yele ayēma yetu: <Wa'am>, a sēm me. Mam sān yele m tōntōnna yetu: <Ēḡe wāna>, a uti me.>> ¹⁰Azezi n wōm bela la, la di'ige ē me. Ti a yele nēr-seba n doli ē na yetu: <<Mam yetu ya la asura, ti mam nān ka yē nēra n bō mam sura wu bura-ēna wā, baa Israyeli* buuri la puam mam ka yē. ¹¹Mam yetu ya ti, nērba zozo'e wun ze'ele zanō-bōba, la dapō-bōba wa'am wa zī'ire la Abraham*, la A'izaki, la Azakobi di Nawēnne so'olum puam. ¹²La ba wun lobge Israyeli dōma n wun soe ni Nawēnne so'olum na base la yēḡa lika puam, bilam ba wun kaasra, dee duke ba nu'usi gi nōorum.>>

¹³A yele bela, dee yele suda-ke'ema la yetu: <<Kule, ti la wun ēḡe wu fōn bō mam sura se'em na.>> La wakat-ēḡa mēḡa ti a tōntōnna la yē ĩmā'asum.

Azezi botu nērba zozo'e yē ĩmā'asum

(Amarki 1:29-34, Aluki 4:38-41)

¹⁴Bela poorum, Azezi sēḡe la Arlyeeri yire ka yē Arlyeeri dεem-pōka n bē'eru gā, ti a ĩyā tulge. ¹⁵Ti Azezi kalum pōka la nu'ugo, ti bā'aga la base ē. Ti a isge ēḡe Azezi sāane. ¹⁶Ti zaanōore paage, ti ba taru nērba zozo'e ti kulkā'arsu* taru ba wa'am Azezi zē'am. Ti a tōge yetoga dige kulkā'arsu la, dee botu seba wuu n de bā'adōma yē ĩmā'asum. ¹⁷La de la bela ti Nawēnne nōtō'osa A'ezayi* n yuun yele se'em na ēḡe. A yuun yetu: <<Ēḡa n to'oge tōma tooro, la ti bā'asu base.>>

Azezi doosgo yelle

(Aluki 9:57-62)

¹⁸Azezi n yē nēr-kuuḡo n kaage ē na, ti a yele a karēnbiisi la yetu: <<Ti dooge-ya mōgrε la doone ke bōba.>> ¹⁹Ti Iōō* karēnsāama ayula wa'am a zē'am wa yele ē yetu: <<Karēnsāama, mam wun dōla fu sēnna zē'e-seba wuu ti fu wun sēnna.>> ²⁰Ti Azezi yele ē yetu: <<Pūna taru yogro me, ti

niinto tara tugro, la Nērsaala Dayua*f2* la ka taru zē'a wun gā'are vo'ose.> > ²¹Tu a karēnbia ayula yele ē yetu: <<Zuudāana, base tu m dēņe sēņe ka laage m so dee wa'am wa dola fo.> > ²²Tu Azezi yele ē yetu: <<Dola mam dee base seba n ka taru vom Nawēnne zē'am tu ba laage ba kūm.> >

Azezi botu kusebgo yōke

(Amarku 4:35-41, Aluki 8:22-25)

²³Azezi daan kē la ōorņo, tu a karēnbiisi la doose ē. ²⁴Tu kuseb-kāte wa'am wa vugra mōgre la zuo. Tu ko-mī'isi botu ōorņo la zıgra la a mise. La Azezi daan gīsri me. ²⁵Tu a karēnbiisi la paage nēege ē yetu: <<Zuudāana, fāage to, tōma yetu ki me.> > ²⁶Tu Azezi yele ba yetu: <<Bēm tu ya zota dabeem, ya ka bo mam sura zo'oge.> > Azezi yele bela, dee isge tāse kusebgo, la ko'om na me, tu ba āna sīm. ²⁷Tu ba wuu palēņa ēke, tu ba yetu: <<Bēm nēra n de ēna tu kusebgo, la ko'om sakra a nōore?> >

Kulkā'arsu n dolu buraasu bayi, tu Azezi dige ba

(Amarku 5:1-20, Aluki 8:26-39)

²⁸Ba daan dooge mōgre la doone ke boba paage la Gadara dōma tēņa puam, tu buraasu bayi tu kulkā'arsu* dolu ba ze'ele yōoro zē'a sēnna tu'usra ē. Ba daan de la zol-wēensu, tu nērba zota ka sakra dola bilam tolla. ²⁹Tu ba kaasra tagursi yetu: <<Nawēnne Dayua, bēm boe tōma la fōn tēņasuka? Fōn wa'am tu fu nāmsē tōma me dee tu wakate la nān ka paage?> > ³⁰La kurkurdōma n daan zo'oge lem bilam obra. ³¹Tu kulkā'arsu la sose Azezi yetu: <<Fu sān yetu fu dige to tu tu yese, fu base tu tu sēņe ka kē kurkurdōma la.> > ³²Tu Azezi yele ba yetu: <<Sēņe-ya.> > Tu ba yese sēņe ka kē kurkurdōma la. Tu kurkurdōma la ze'ele tāņa zuo zoe sige ka lui mōgre la puam ki. ³³Tu seba n gu'uri kurkurdōma la zoe sēņe tēņa puam ka yele lan ēņe se'em na wuu, la bōn-seka n ēņe seba tu kulkā'arsu la daan dolu la. ³⁴Tu tēņa la dōma wuu yese tu'usra Azezi, la ban yē ē na, ba sose ē yetu, a fōrge dee base ba tēņa.

9

Azezi botu kōorņo yē imā'asum

(Amarku 2:1-12, Aluki 5:17-26)

¹Azezi daan kē ōorņo lebe dooge la mōgre la ke boba kule Kapernaum, ēn kē'eru zē'a la. ²Tu nērba baseba ze buraa ayula n de kōorņo n gā a bōn-gā'ala

puam wa'am a zē'am. Tɩ Azezi yē ban bɔ ē sura la, yele kɔɔrɔ la yetu:

<< M bia, keɛe fu sūure, fu tōon-be'ero taale ka le bɔna fu zuo. >>

³Tɩ ɩɔɔ* karēnsāandōma baseba tē'esra ba sūure puam yetu: << Bura-ēna pɔ'ɔrɩ la Nawēnne. >> ⁴La Azezi mi ban tē'esrɩ se'em na mɛ, tɩ a yele ba yetu: << Bēm tɩ yāma tē'esra putē'e-be'ero ya sūure puam? ⁵Bēm n de nāana gānna? Mam sān yele buraa la yetu, a tōon-be'ero taale ka le bɔna a zuo, bu mam sān yele ē yetu, a isge sēnna n de nāana gānna? ⁶Mam wun botɩ ya bāɛe tɩ Nērsaala Dayua*f3* tarɩ nōore dūnia zuo wun base tōon-be'ero taale. >> Azezi yele bela, dee yele kɔɔrɔ la yetu: << Isge, dɩke fu bōn-gā'ala la kule. >> ⁷Tɩ a isge kule. ⁸Tɩ nēr-kuuɔɔ la yē bela, tɩ dabeem yōke ba, tɩ ba nā'asra Nawēnne ēn bɔ nērsaalba nōor-ēɛa la iyā.

Azezi wi Amatie tɩ a dɔla ē

(Amarkɩ 2:13-17, Aluki 5:27-32)

⁹Azezi daan ze'ele la bilam sēnna tɔlla, yē buraa yu'ure n de Amatie*f4* n zī tɔ'ɔsra lampo. Tɩ a yele ē yetu: << Isge dɔla mam. >> Tɩ Amatie isge dɔla ē. ¹⁰Tɩ Azezi sēɛe ka zēa Amatie yire dita, tɩ lampo-tɔ'ɔsrɩba, la tōon-be'ero dōma zozo'e wa'am wa lagɩm na Azezi la a karēnbiisi la zēa dita. ¹¹Tɩ Farisi* dōma yē bela, soke a karēnbiisi la yetu: << Bēm tɩ yāma karēnsāama la lagɩm na lampo-tɔ'ɔsrɩba*, la tōon-be'ero dōma dita. >> ¹²Tɩ Azezi wōm bela, yele ba yetu: << Sɛba n tarɩ ĩmā'asum ka eerɩ tɩba, la de bā'adōma n eerɩ tɩba. ¹³Sēɛe-ya ka zāsum Nawēnne gōɔɔ n yele se'em na vōore, Nawēnne yetu: <Mam boorɩ tɩ nērsaalba zɔta la taaba ninbāalga, dee dagu tɩ ba dɩke ba bōnɔ kāabra bɔ'ɔra mam. > Bela, mam ka wa'am tɩ m wi sɛba dōma n yetu bāma mase mɛ na, mam wa'am na tōon-be'ero dōma iyā. >>

Ba soke Azezi nōorlua yelle

(Amarkɩ 2:18-22, Aluki 5:33-39)

¹⁴Tɩ Azā*f5* karēnbiisi wa'am Azezi zē'am wa soke ē yetu: << Bēm tɩ tōma la Farisi dōma luta nōore, dee tɩ fōn karēnbiisi la ka luta? >> ¹⁵Tɩ Azezi yele ba yetu: << Nēra sān di pɔka ēɛe kibsa wi a tadāandōma tɩ ba wa'am naage la ē dita, ba tā wun ēɛe sū-sā'anoɔ wakat-seka tɩ pɔgdita la ken bɔna la ba ɛ mɛ bu? Ayɛɩ. La dabsa sēm mɛ, tɩ ba wun yese pɔgdita la ba zē'am. Bela tɩ ba yāɛa wun lu nōore. ¹⁶Nēra kān dɩke tān-paalga lige fu-keka. A sān ēɛe bela, tān-paalga la wun botɩ fu-keka la āage mɛ gāɛe bela.

¹⁷La nēra kān dɩke dā-paalga sūm wɔ-kegsɩ puam. A sān ēɛe bela, dā-paalga la sān kella, ba wun botɩ wɔɔsɩ la tāse mɛ, tɩ dāam na ka'age, tɩ wɔɔsɩ la mē sā'am. La mase tɩ ba dɩke dā-paalga sūm na wɔ-paalsɩ puam,

bela tu ba wuu kãn sã'am.> >

Pɔka n yē ĩmã'asum, la pugla vo'ore yelle

(Amarki 5:21-43, Aluki 8:40-56)

¹⁸Azezi n ken tɔgra la ba bela la, tu Zifdõma nēḡadãana ayɩla wa'am a zē'am, wa ka dũma tēḡa a nēḡam yele yetu: << Mam pɔyua n ki lɛɛɛ wã, wa'am wa dũkɛ fu nu'ugo pagɛ a zuo, tu a vo'oge.> > ¹⁹Tu Azezi la a karēnbiisi la daan isge dɔla ē wɛ'ɛsa.

²⁰Ban daan we'esu la, tu pɔka ayɩla n luti sukēḡa yuuma pia la ayi tu la ka gɔ'ɔra, wa'am Azezi poorum wa kalum a fuugo nōore. ²¹Se'ere n soe la, a daan tē'esru a sũurum yetu: << Mam sãn kalum a fuugo mã'a, mam wun yē ĩmã'asum.> > ²²Tu Azezi gelge yē ē, yele ē yetu: << M bia, keḡe fu sũure! Fõn bɔ mam sura la n base tu fu yē ĩmã'asum.> > Tu pɔka la yē ĩmã'asum bilam mēḡa.

²³Tu Azezi paage Zifdõma nēḡadãana la yire yē wɩ-pɛɛbrɩba la nēr-kuuḡa n bɔgru. ²⁴Tu a yele ba yetu: << Yese-ya, tu pugla la ka ki, a gĩsri mɛ.> > Tu nērba la la'ara ē. ²⁵La ēn botu nēr-kuuḡa la yese la, a kē la deem gurɛ pugla la nu'ugo, tu a isge. ²⁶Tu yel-ēna saage tēḡa la wuu.

Azezi botu fɔɔsu bayi yēta

²⁷Azezi daan yese zē'e-ēḡa mɛ fõrgra, tu fɔɔsu bayi dɔla ē tɔgra ke'enke'em yetu: << Adavidi* yuḡa, zoe tu ninbãalga!> > ²⁸Tu Azezi paage kē yire, tu fɔɔsu la paage a zē'am, tu a soke ba yetu: << Yãma bɔ sura tu mam wun tã'age ēḡe yan booru se'em na?> > Tu ba lerge yetu: << Ēe! Zuudãana.> > ²⁹Tu a kalum ba nini dee yetu: << La wun ēḡe wu yan bɔ sura se'em na.> > ³⁰Tu ba nini na pike yēta. Tu a kã'an ba yetu: << Da base-ya tu nēra bãḡe.> > ³¹La ban fõrge la, ba mōole bõn-ēḡa mɛ tēḡa la zē'a woo.

Azezi botu muko tɔgra

³²Ban daan yesru la, tu ba taru nēra tu kulkã'arga doli ē, tu a dena muko, wa'am Azezi zē'am. ³³Tu Azezi dige kulkã'arga la, tu a yese. Tu muko la tɔgra. Tu la di'ige nēr-kuuḡa la, tu ba yetu: << Nēra nēra nãn ka yē wãna buuri lɛrayɛɩ puam.> > ³⁴La Farisi* dõma daan yetu: << La de la kulkã'arsu naba n bɔ ē pãḡa, tu a tara digra kulkã'arsu la.> >

Azezi zoe nēr-kuuḡa ninbãalga

³⁵Azezi daan kaaru la tēn-kãra la tēn-pɩgsu wuu, zãсна nērba Zifdõma wēndeto puam, mōola Nawēnnɛ so'olum* kō-yēlga, dee botu bã'adõma, la kobro buuri wuu yēta ĩmã'asum. ³⁶La Azezi n yē nēr-kuuḡa la, ba ninbãalga n

yōke ē. Se'ere n soe la, ba targε me bāle, āna wu piisi n ka taru dūnsīina. ³⁷Tu a yele a karēnbiisi la yetu: < < Va'am na bōnkɔla lagsgo zo'oge me, la tōntōnɔba n wun lagse bōnkɔla la pɔ'oru me. ³⁸Bela iyā, sose-ya va'am na dāana tu a tōm tōntōnɔba pa'ase tu ba lagse bōnkɔla la. > >

10

Azezi looge a karēnbiisi pia la ayi tōm ba

(Amarku 3:13-19, 6:7-13, Aluki 6:12-16, 9:1-6)

¹Azezi daan wi a karēnbiisi pia la ayi la me bo ba pāŋa tu ba dige kulkā'arsu, dee botu bā'adōma buuri wuu, la kobro buuri wuu yē imā'asum. ²Karēnbiisi pia la ayi la tu a looge tu a tōm na yu'ura n wāna: Pɔspɔsɔ dāana de la Asimō tu ba wi'iri tu Apɔyεεri, la a yɔbga A'āndre, la Azebede dayɔɔsɔ Azaku la a yɔbga Azā, ³la Afilipi, la Abatelemi, la Atoma, la Amatie n de lampo-to'osa la, la Azaku n de Alfe dayua, la Atade, ⁴la Asimō n daan de Zelotu* nēra ayɔla la, la Azudaasɔ Iskariyo, sɛka n wun pa'ale tu ba yōke Azezi la.

⁵La de la bāna pia la ayi tu Azezi daan tōm, yele ba yetu: < < Da sēŋε-ya bu-zāŋsɔ* la zē'am, la da kē-ya Samaari* dōma tēnsɔ puam. ⁶Sēŋε-ya Israyel* dōma n ān wu piisi n bo la zē'am, ⁷ka mōola yetu: < Nawēnne so'olum* na lem me. > ⁸La ya botu bā'adōma yē imā'asum, dee botu kūm vo'oge, dee botu kōnkoma* yē imā'asum le āna sōŋa, dee dige kulkā'arsu. Yāma to'oge la zāŋa, bela bo-ya zāŋa. ⁹Da dɔke-ya sālma bu ligri sūm sēŋε. ¹⁰La ya da dɔke tāmpɔkɔ sore la sēnne iyā, da dɔke-ya futo bayi, bu tagra, bu doore. Ba wun bo tōntōnna ēn booru sela.

¹¹Ya sān paage tēn-kāte bu tēn-pɔka puam, soke-ya bāŋε nēr-sōŋo sān bōna mī wun to'oge ya tu ya kē'era a yire, bōna-ya bilam ka paage daar-sɛka tu ya wun fōrgε tēŋa la. ¹²Ya sān paage kē yire puam, ya pu'use ba yetu: < Sū-mā'asum wun bōna la ya. > ¹³La yire la dōma sān to'oge ya, ya sū-mā'asum wun bōna la ba. La ba sān zagse ka to'oge ya, ya sū-mā'asum wun weege ya zē'am. ¹⁴La yi-sɛka, bu tēn-sɛka nērba sān ka to'oge ya, bu ka selse ya yetoga, ya yese zē'e-ēŋa dee puuse ya nāma tēntōnno base mī. ¹⁵Mam yetu ya la sɔra sɔra, tu sarɔyadia daare tēn-ēŋa dōma wun yē toogo gānna Sodom* la Gomooru tēnsɔ nērba. > >

Azezi yetu nāmsgo n wun wa'am

(Amarku 13:9-13, Aluki 21:12-17)

¹⁶Azezi le yetu: < < Blse-ya, mam tōm ya wu piisi saasaadōma tēŋasuka. Bela iyā, dena-ya yem dōma wu bōnse'edōma, la ya āna wu na'adawema n

ka taru yelle se'em na. ¹⁷Guuse-ya ya mēŋa la nērba la. Se'ere n soe la, ba wun wa yōge ya mε taru sēŋe sarlyadia zē'esum, dee wē ya ba wēndeto* puam. ¹⁸La ba wun yōge ya sēŋe gōmnadōma, la na'adōma nēŋam, yāma n doli mam na iyā, tu ya wun dena kaset-dōma tōge bo bāma la bu-zāŋsi*.

¹⁹La ba sān taru ya sēŋe, da fabla-ya yāma n wun tōge se'em, bu yāma n wun tōge sela yelle. Se'ere n soe la, wakat-ēŋa mēŋa Nawēnne Sɪa* wun bo ya bōn-sɛka tu ya wun tōge. ²⁰La dagi yāma mēŋa n wun tōge, la de la ya So Nawēnne Sɪa la n boe ya puam na n wun tōge.

²¹Sɔbia wun botu ba yōke a sɔbia ku. La sɔdōma mē wun ēŋe ba kɔma bela. La kɔma mē wun zεbe la ba dɔgrɪba, botu ba ku ba. ²²Nērba wuu wun sise ya mam yu'ure la iyā. La sɛka n ze'ele kāŋkāŋe ka paage ba'asgo, a wun yē fāare. ²³Ba sān nāmse ya tēŋa ayɪla puam, ya zoe sēŋe tēŋa ayēma. Mam yetu ya la sɪra, tu ya kān yāŋe kaage lɪsrayelɪ tēnsɪ ba'ase dee tu mam n de Nērsaala* Dayua la leme wa'am.

²⁴Karēnbia ka gānnɪ a karēnsāama, la tōntōnna mē ka gānnɪ a zuudāana. ²⁵La karēnbia sān wa āna wu a karēnsāama la, la tōntōnna sān wa āna wu a zuudāana la, la seke mε. Ban wi'iri yidāana la tu Abelzebuli n de Asūtāana* la, ba wun tuura a yire la dōma gānna la bela. > >

La mase tu ya zɔta la Nawēnne

(Aluki 12:2-9)

²⁶< < Bela, da zɔta-ya nērsaalba, tu bōn-sɛka woo n lile, wun lilge. La bōn-sɛka woo n sugε, wun puke. ²⁷Mam n yeke ya se'em lika puam wā, tōge-ya ē peelem puam. La sela tu mam waasum ya la, zom-ya deto zuto mōole ē. ²⁸Da zɔta-ya sɛba n kuuru iyā, dee ka tāna wun ku sɪa la. Zɔta-ya Nawēnne n tā wun botu ya iyā, la ya sɪa sā'am bug-tēŋa* la. ²⁹Ba ka koosru mōom niinto bayi la lag-kōbrε ayɪla mā'a? La baa niila ayɪla kān ki, tu la sān dagna ya So Nawēnne n sake. ³⁰La baa yāma zuugo zomto, Nawēnne mi ba wuu källe mε. ³¹Bela iyā, da zɔta-ya dabeem, yāma taru yōoro gānna niinto zozo'e mε.

³²Nēr-sɛka woo n wun ze'ele nērba nēŋam yetu ēŋa de la mam nēra, mam mē wun ze'ele mam So Nawēnne n boe saazuum nēŋam yetu a de la mam nēra. ³³La nēr-sɛka woo n sɪ'ɪse nērba nēŋam yetu ēŋa ka mi mam, mam mē wun sɪ'ɪse mam So Nawēnne n boe saazuum nēŋam tu mam ka mi ē. > >

Tu nōŋe Azezi gānna

(Aluki 12:51-53, 14:26-27)

³⁴< < Da tē'esε-ya tu mam taru la nō-yēnne wa'am dūnia zuo. Mam ka wa'am tu m botu nērba dena nōore ayɪla dūnia zuo, la de la welgre tu mam

taru wa'am. ³⁵Se'ere n soe la, mam wa'am tu m welge la dayɔɔsi la ba sɔdōma, la pugunto la ba madōma, la dayɔɔsi pɔgba la ba sɔrba madōma. ³⁶Tu nēra mēŋa yir-dōma wun dɛna a bɛ'ɛba. ³⁷Nēr-sɛka n nōŋɛ a sɔ bu a ma gānna mam, a ka mase tu a dɛna mam nēra. La nēr-sɛka woo n nōŋɛ a dayua bu a pɔyua gānna mam, a ka mase tu a dɛna mam nēra. ³⁸La nēr-sɛka woo n ka sake nāmsgɔ wu nēra n zɛɛɾu a kūm dɔ-puurŋa* dɔla mam, a ka mase tu a dɛna mam nēra. ³⁹La nēr-sɛka woo n booru tu a gu a vɔm, a wun koŋɛ ẽ. La nēr-sɛka n base a vɔm mam iyā, a wun yẽ ẽ. > >

Nēr-sɛba n taru yɔɔɔ

(Amarki 9:41)

⁴⁰< < Nēr-sɛka woo n to'oge ya, a to'oge la mam. La nēr-sɛka woo n to'oge mam, a to'oge la sɛka n tōm mam na. ⁴¹La nēr-sɛka woo n to'oge Nawēnne nōtɔ'ɔsa ẽn de Nawēnne nōtɔ'ɔsa la iyā, a wun to'oge Nawēnne nōtɔ'ɔsa yɔɔɔ. La nēr-sɛka woo n to'oge sɔra dāana ẽn de sɔra dāana la iyā, a wun to'oge sɔra dāana yɔɔɔ. ⁴²La nēr-sɛka woo n bɔ mam nērba wā ayula ko-mā'asga tu a yū, ẽn de mam karēnbia la iyā, mam yetu ya la sɔra, tu a kān koŋɛ yɔɔɔ. > >

11

Azā n mise nērba ko'om puam tōm a karēnbiisi Azezi-krisi zē'am

(Aluki 7:18-35)

¹Azezi n daan pa'alɛ a karēnbiisi pia la ayi la ku'ulum na, a yese bilam sēŋɛ la so'olum na tēnsu la wuu puam ka zāsna nērba, dee mōola Nawēnne kō-yēlga.

²Tu Azā daan bɔna yu'a deem, wōm Krisi* tōoma la yelle, tōm a karēnbiisi a zē'am, ³tu ba sēŋɛ ka soke ẽ yetu: < < Fōn de la sɛka tu Nawēnne yetu a wun wa'am na bu, tu gu'ura nēra ayēma? > > ⁴Tu Azezi lerge ba yetu: < < Sēŋɛ-ya ka yele Azā yāma n wōnnu se'em, la yāma n yētu se'em na: ⁵Fɔɔsi nini yētu mɛ, tu kɔɔrɔ sēnna, tu kōnkɔma yēta imā'asum le āna sōŋa, tu wansu wōnna, tu kūm vɔ'ɔra, tu nasdōma wōnna Nawēnne kō-yēlga. ⁶La nēr-sɛka n ka lebru poorum mam iyā la taru zu-yēlga. > >

⁷Azā karēnbiisi la n fōrgɛ la, tu Azezi yāŋa tɔgra Azā yelle bɔ'ɔra nēr-kuuŋɔ la yetu: < < Bēm tu yāma daan sēŋɛ ka bɔsɛ weem? Yāma sēŋɛ ka bɔsɛ la mōoro tu kusebgo mīini bu? Ayɛi. ⁸La bēm tu yāma sēŋɛ ka bɔsɛ? Nēra n ye fu-sōma? Ayɛi. Nēr-sɛba n ye fu-sōma la boe na'adōma yie. ⁹La yāma sēŋɛ ka bɔsɛ la bēm? Ya sēŋɛ ka bɔsɛ la Nawēnne nōtɔ'ɔsa bu? Ẽɛ. La mam yetu

ya ti a de la nēra n gānni Nawēnne nōtō'osa. ¹⁰La de la ēṅa yelle ti la gulse Nawēnne gōṅo puam ti Nawēnne yeti:

< Mam tōntōnna n wāna
ti mam tōm ti a dēṅe fu nēṅa
malge sore bo fo. >

¹¹Mam yeti ya la sira, ti nērsaalba ti ba dōge la wuu puam, nēra ka boe n gānni Azā n mise nērba ko'om puam na. La nēr-seka n de puka Nawēnne so'olum* na puam gānni Azā me. ¹²Lan pōse Azā n misri nērba ko'om puam na wa paam lēele wā, Nawēnne so'olum sēnni nēṅa la pāṅa, la pānsi dōma n mōrgru ti ba fāage ē. ¹³Nawēnne nōtō'osriba* la wuu, la loo* gōnno la wuu dēṅe tōge so'olum na yelle me halu wa paage Azā wakate. ¹⁴La ya sān bōra ti ya bāṅe a vōore, Azā n de A'eli* ti ba yuun yeti a wun wa'am na. ¹⁵Seka n wōm yetoga wā, a selse sōṅa sōṅa.

¹⁶Mam wun dūke la bēm make la zamāan-ēna wā nērba? Ba ān wu kōma n zī da'am wi'ira taaba yeti: ¹⁷< Tōma peebe wūsi me, ti yāma zagse ka wa. Ti tōma yōom kuure yōoma, ti yāma zagse ka yōom. > ¹⁸Se'ere n soe la, Azā wa'am me wa luta nōore dee ka yūura dāam, ti ba yeti kulkā'arga n dolu ē. ¹⁹Ti Nērsaala Dayua*f6* la wa'am wa dita dee yūura, ti ba yeti, a de la dita, la dā-yūura, la lampo-tō'osriba*, la tōon-be'ero dōma sire. Yem dāana tōoma n pa'alū ti a tarū yem. > >

Azezi zerge tēn-seba nērba n ka bo ē sira la

(Aluki 10:13-15)

²⁰Bela poorum ti Azezi zerge nēr-seba ti a tōm tōon-yālma zozo'e ba tēnsi puam, dee ti ba ka teege yem base tōon-be'ero la yeti: ²¹< < Korazē dōma, ya wun yē toogo! Betsayida dōma, ya wun yē toogo! Se'ere n soe la, tōon-yālma seba n tōm ya tēnsi puam na, daan sān tōm ni na Tiiri*, la Sidō tēnsi puam, ba wun teege ni yem base tōon-be'ero halu kurum kurum, ye bōra futo ēṅe tāmpeglum ēṅe ba zuto ti la pa'ale ti ba teege yem. ²²Bela iyā ti mam yeti ya ti sarlyadia daare, la wun dena toogo bo yāma gānna Tiiri, la Sidō dōma. ²³La yāma Kapernaum dōma, yāma tē'esē ti ya wun zēke me ka paage saazuum bu? Ayel, ya wun sige me halu ka paage ki'ln-tēṅa. Se'ere n soe la, tōon-yālma seba ti mam tōm ya zē'am na daan sān tōm ni na Sodom* tēṅam, a wun ken boe ni me zīna. ²⁴La mam yeti ya ti sarlyadia daare, Sodom dōma kān yē toogo paage yāma. > >

Azezi tōge ēṅa la a So Nawēnne yelle

(Aluki 10:21-22)

²⁵Wakat-ēṅa Azezi tɔge me yeti: << Mam So Nawēnne n de saazuum la tēṅa wā Zuudāana, mam pēgru fɔ, se'ere n soe la, fōn sugε bōn-bāna wā me ti yem dōma la bāṅruba ka mina, dee pa'alε nēr-seba n ān wu kɔm-piḡsu la.

²⁶Ēe, mam So, la de la fōn booru bela la iṅā. >>

²⁷<< Mam So dɪke sela woo ēṅε la mam nu'usum. La nēra ka mi mam n de Nawēnne Dayua la n de seka, sān dagna mam So la, la nēra mē ka mi mam So la n de se'em, sān dagna mam n de a Dayua la, la seba ti mam wun botu ba bāṅε ē na. >>

Azezi n bɔ'ɔru nērba vo'osgo

²⁸<< Wa'am-ya mam zē'am, yāma seba wuu n tu ze-tɪbsa targε la, ti mam wun bɔ ya vo'osgo. ²⁹Dɪke-ya mam sɔgruga sɔge ya mēṅa, zāsum sela ti mam wun pa'alε ya la, ti ya wun yē vo'osgo. Se'ere n soe la, mam de la sū-bugsum dāana, la sik-m-mēṅa dāana. ³⁰Mam sɔgruga la fake me, la mam zeero la ka tɪbgε. >>

12

Vo'osgo daare yelle

(Amarki 2:23-28, Aluki 6:1-5)

¹Wakat-ēṅa, Azezi la a karēnbiisi la daan doli la vato puam, Zifdōma vo'osgo* daare tolla. Ti a karēnbiisi kɔm dōnna, ti ba kɔ si wēena ɔbra. ²Ti Farisi* dōma yē, yele Azezi yeti: << Bɪse, fu karēnbiisi la uti la sela n sisri vo'osgo daare. >> ³Ti Azezi lerge ba yeti: << Yāma ka karēṅε Adavidi* la a nērba la kɔm n yuun dōnni ti ba ēṅε se'em na? ⁴A yuun kē la Nawēnne deego la puam dɪke borboru seba ti ba bīṅε bɔ Nawēnne na obe, dee bɔ a nērba la. La sisri me, nēra nēra ka obru ba, sān dagna kāabgɔ* kēma la mā'a. ⁵Bɪ yāma ka karēṅε lɔɔ* gōṅɔ la puam n yeti, vo'osgo daare, kāabgɔ* kēma la n tōnni Wēnde-kāte* la puam na sā'anɪ vo'osgo daare sisgo la me ti taale ka bɔna? ⁶Mam yeti ya me ti nēra n gānni Wēnde-kāte la n boe kalam. ⁷La gulε ti Nawēnne yeti: << Mam booru ti nērsaalba zɔta la taaba ninbāalga, dee dagi ti ba dɪke ba bōnɔ kāabra bɔ'ɔra mam. >> Yāma sān bāṅε ni yetɔg-ēna wā vōore, ya kān yele ni seba n ka tōm be'em ti ba tuuge ya. ⁸Se'ere n soe la, Nērsaala* Dayua*f6* la n soe vo'osgo daare. >>

Buraa nu'ugo n ki, ti Azezi botu a yē ĩmā'asum

(Amarki 3:1-6, Aluki 6:6-11)

⁹Azezi fōrge bilam sēne la ba wēndeem. ¹⁰Ti buraa ayula daan bōna mī, ti a nu'ugo ki. Ti Farisi* dōma bōra ti ba dōre Azezi, soke ē yeti: <<Sore boe ti ba botu nēra yē ĩmā'asum vo'osgo* daare?>> ¹¹Ti Azezi lerge ba yeti: <<Nēr-kāna n boe yāma puam wun tara pesgo, ti a lui boko puam vo'osgo daare, ti a kān yōke ē ti a dooge? ¹²Nērsaala taru yōoro me gānna pesgo zozo'e. Bēla, sore boe me ti nēra ēne sōna vo'osgo daare.>> ¹³La Azezi yele buraa la yeti: <<Tēege fu nu'ugo la.>> Ti a tēege, ti a nu'ugo la āna sōna wu nu'ugo ayēma la. ¹⁴Ti Farisi dōma la yese yēna ka bām bāma n wun ēne se'em ku Azezi.

Azezi de la Nawēne tōntōna

¹⁵Ti Azezi bāne bēla, fōrge bilam. Ti nēba zozo'e doose ē. Ti a botu bā'adōma wuu yē ĩmā'asum. ¹⁶Dee kā'an ba yeti, ba da botu nēra bāne. ¹⁷A ēne la bēla ti Nawēne n yuun botu a nōto'osa A'ezayi* yele se'em na ēne.

¹⁸A yuun yeti:

<<Mam tōntōna ti mam looge n wāna:

Nēr-seka ti mam nōne, a paage la mam yem.

Mam wun base ti m Sira* pāna bōna la ē,

ti a mōole sira, la sela n mase mam yem bo buuri wuu.

¹⁹A kān wē'era nōke'ene, la a kān zebra.

La nēra kān wōm a kōa sororo zuto.

²⁰A kān ko'oge mō-seka n ko'oge la ba'ase.

La a kān kiŋe futla gōngōna la n diti fēfē la ba'ase,

halu ti la ka paage wakat-seka ti a wun botu sira, la sela n mase to'oge zē'a wuu.

²¹Ti buuri la wuu wun te'ege ē.>>

Azezi pāna gānnu Asūtāana

(Amarki 3:20-30, Aluki 11:14-23, 6:43-45)

²²Ti ba taru nēra ayula ti kulkā'arga doli ē, ti a dena fua la muko wa'am Azezi zē'am, ti Azezi botu a yē ĩmā'asum, togra dee yēta.

²³Ti la di'ige nēr-kuuŋa la wuu, ti ba yeti: <<Bura-ēna wā kān dena naba Adavidi* yuŋa la?>> ²⁴Ti Farisi dōma wōm bēla, yele yeti: <<Bura-ēna taru la Abelzebuli*f7* n de kulkā'arsu naba la pāna digra kulkā'arsu la.>>

²⁵Ti Azezi bāne ban tē'esru se'em na, yele ba yeti: <<So'olum seka woo nēba n welge wērgē zebra la taaba, so'olum na wun sā'am me. La tēn-seka

woo, bu yi-seka woo nērba n welge zebra la taaba, a wun wōrge me. ²⁶La Asūtāana* sān digra Asūtāana, a welge me zebra la a mēṅa. Bēla, a so'olum na kān tā'age ze'ele. ²⁷Yāma n yeti mam digri kulkā'arsi la Abelzebuli pāṅa la, yāma nērba taru la āne pāṅa digra kulkā'arsi? Bēla, ya nērba la mēṅa n wun pa'ale ti ya ka taru buuro. ²⁸La de la Nawēnne Sia pāṅa ti mam taru digra kulkā'arsi, bēla pa'ale ti Nawēnne n wa'am wa dita na'am ya tēṅasuka.

²⁹Nēra ka tā wun kē pāṅa dāana yire vaage a loṅro, sān dagna ti a dēṅe lu pāṅa dāana la me dee yāṅa vaage a loṅro la.

³⁰Seka n ka boe la mam, sisri mam me. La seka n ka lagum na mam lagsra, a wurgru me. ³¹Bēla n soe ti mam yele ya yeti, tōon-be'ero wuu, la pō'ore yetoga wuu ti nērsaalba uti la, Nawēnne tā wun base ba taale. La seka n tōge pō'oge Nawēnne Sia, a kān base ē taale. ³²La nēr-seka n tōgru Nērsaal* Dayua la tōg-be'ero, a wun base ē taale. La seka n tōgru Nawēnne Sia la tōg-be'ero, Nawēnne kān malun base ē taale dūnia ēna wā puam, la dūni-seka n sēm na puam.

³³Ya sān yeti, tia ān sōṅa, ya yeti a biē ān sōṅa. Bu ya sān yeti, tia de ti-be'ego, ya yeti a biē mē de la biē be'ero. Se'ere n soe la, tia biē n boti ba bāṅra ēn de ti-seka. ³⁴Yāma ān wu kāmpēesi buuri, yāma n de nēr-be'esi wāna wā, ya wun ēṅe la wāne tōge tōg-sōma? Se'ere n soe la, sēla n zo'oge sūure puam na ti nōore tōgru. ³⁵Nēr-sōṅo tōgru la bōn-sōma ti a taru a sūure puam. La nēr-be'ego tōgru la bōn-be'ero ti a taru a sūure puam. ³⁶Mam yeti ya ti sarlyadia daare, nērsaalba wun ka tōge yetog-yaalsi ti ba tōge la wuu yelle Nawēnne nēṅam. ³⁷La de la fu yetoga puam ti fu wun yē buuro, la, la de la fu yetoga puam ti fu wun koṅe buuro. > >

Nērba booru ti ba yē bōn-yālma

(Amarki 8:11-12, Aluki 11:29-32)

³⁸Azezi n tōge bēla la, ti loṅ* karēnsāandōma, la Farisi* dōma yele ē yeti: << Karēnsāama, tōma booru ti fu ēṅe la bōn-yālma n pa'ale ti fōn ze'ele la Nawēnne zē'am ti ti yē. >> ³⁹Ti a yele ba yeti: << Zamāan-ēna wā nērba n de nēr-be'esi, dee ka dola Nawēnne la sira la, booru ti ba yē la bōn-yālma n wun pa'ale Nawēnne pāṅa, la ba kān yē bōn-yālma, sān dagna bōn-yālm-seka n yuun ēṅe Nawēnne nōtō'osa Azonaasi* la. ⁴⁰Wu Azonaasi n yuun boe zūn-kāte la puurum dabsa atā wuntēṅa la yu'uṅo la, bēla Nērsaal* Dayua la mē wun bōna yōṅo puam na dabsa atā, wuntēṅa la yu'uṅo. ⁴¹Sarlyadia daare, Niniivi* dōma wun isge zerge zamāan-ēna wā dōma me ba tōon-be'ero la iṅyā. Se'ere n soe la, Azonaasi n yuun mōole Nawēnne

yetɔga bɔ ba la, ba yuun teege yɛm mɛ base tɔon-be'ero. La nɛra n gǎnni Azonaasi n boe kalam, dee ti yāma ka teege yɛm. ⁴²La sarlyadia daare, napa ka la n yuun yese wɛntulle gɔbga bɔba la, wun isge mɛ zɛrge zamāan-ɛna wā nɛrba ba tɔon-be'ero la iyā, se'ere n soe la, a daan ze'ele la zē'a n zāage wa'am wa selse naba Asalomō* yɛm yetɔga. La nɛra n gǎnni Asalomō n boe kalam, dee ti yāma ka sɛlsra ɛ. > >

Kulkā'arga n yese dee leme makɛ

(Aluki 11:24-26)

⁴³Azezi le yeti: << Kulkā'arga sǎn yese dee base nɛra, a sɛɲɛ la pɔgɛntɪɪɪ puam ka ɛera zē'a ti a vo'ose, la a sǎn ka yē, ⁴⁴a yeti mɛ ti: < Mam wun lebe la m yi-sɛka ti m yese dee base la puam. > La a sǎn lebe ka paage yē ti deego la de la voore, pɪɪɛ malge āna sɔɲa, ⁴⁵a wun lebe mɛ ka tarɪ kulkā'arsi bayopɪ n de wēensi gǎnna ɛɲa, wa'am wa kē bɔna mī. La nɛra la toogo wun gǎnna kurum toogo la. La mē wun dɛna la bɛla bɔ zamāan-ɛna wā nɛr-bɛ'ɛsɪ la. > >

Azezi ma, la a yɪbsɪ

(Amarkɪ 3:31-35, Aluki 8:19-21)

⁴⁶Azezi daan ken tɔgra la nɛr-kuuɲɔ la, ti a ma, la a yɪbsɪ daan ze yɛɲa bɔɔra ti ba tɔge la ɛ. ⁴⁷Tɪ nɛra ayɪla yele ɛ yeti: << Fu ma, la fu yɪbsɪ n wāna n ze yɛɲa bɔɔra ti ba tɔge la fɔ. > > ⁴⁸Tɪ Azezi yele sɛka n tɔgrɪ la ɛ na yeti: << Āne n de mam ma, la āndōma n de mam yɪbsɪ? > > ⁴⁹Dee tēege a nu'ugo pa'ale a karɛnbiisi la yeti: << Mam ma, la mam yɪbsɪ n wāna. ⁵⁰Nɛr-sɛka woo n ɪti mam Sɔ Nawɛnnɛ n boe saazuum n boori se'em, ɛɲa n de mam yɪbga, la mam tā, la mam ma. > >

13

Kaara n lobge a bɔnbuuri makɛ

(Amarkɪ 4:1-9, Aluki 8:4-8)

¹Daar-ɛɲa, Azezi yese yire sɛɲɛ ka zēa la mōgrɛ la nōorum. ²Tɪ nɛr-kuuɲɔ zozo'e lagsɛ a zē'am, ti a kē ɔorɲɔ la puam zī'ire, dee ti nɛr-kuuɲɔ la ze mōgrɛ la nōorum. ³Tɪ a make magsa tɔge yɛla zozo'e bɔ ba yeti: << Kaara n daan yese ti a lobge a bɔnbuuri. ⁴La ɛn lobgrɪ bɔnbuuri la, baseba lui la sore nōorum, ti niinto wa'am wa di ba. ⁵Tɪ baseba lui tāmpīa zuo, zē'a ti tɛntōnɲɔ ka zo'oge. Tɛntōnɲɔ n ka zo'oge la iyā, ba yese la tɔtɔ. ⁶Tɪ wuntɛɛɲa yēke wē ba, ti ba ki, ba yēga n ka kē tɛɲa la iyā. ⁷Tɪ baseba lui

gõ'osi zē'a, ti gõ'osi la yese fure ba. ⁸Ti baseba lui zē'e-sõᅇᅇ zē'a, wõm bie. Baseba wõm na bie kõbga kõbga, ti baseba wõm pisyoob-yoobi, baseba pitã-tã. ⁹Seka n wõm yetõga wã, a selse sõᅇᅇ sõᅇᅇ. > >

Sela n soe ti Azezi makε magsa la

(Amarki 4:10-12, Aluki 8:9-10)

¹⁰Ti a karēnbiisi la lem ē soke yetu: < < Bēm ãyã ti fõn makra magsa tõgra bõ'õra ba? > > ¹¹Ti a lerge ba yetu: < < Nawēnne botu yãma bãᅇᅇ a so'olum yelle n sugε la mε. La a ka botu bãma bãᅇᅇ. ¹²Seka n taru wun to'oge pa'ase, ti la zo'oge. La seka n ka taru, baa sela ti a taru fēe la, ba wun to'oge ē.

¹³Bela ãyã ti mam magsra magsa tõgra bõ'õra ba, se'ere n soe la, ba bĩsru mε, dee ka yēta, wõnna, dee ka bãᅇᅇra a võore. ¹⁴Nawēnne nõtõ'õsa A'ezayi* n yuun yele se'em na utu la bãma le. A yuun yetu:

< Ya wun wõm,

la ya kãn bãᅇᅇ a võore, ya wun bĩse, la ya kãn yē.

¹⁵Se'ere n soe la, nēr-bãna putē'era ka like, ba lu ba tuba mε, dee mũm ba nini, ti ba nini da yē, ti ba tuba da wõm, ti ba da wõm a võore.

Sãn dagu nu bela, ba wun teege nu yem leme wa'am mam zē'am, ti m bõ ba laafε. >

¹⁶La, la sãn dena yãma, ya taru zu-yēlga, yãma taru la nini n yētũ, dee tara tuba n wõnnũ. ¹⁷Mam yetu ya la sũra, ti Nawēnne nõtõ'õsrũba, la nēr-sõma zozo'e yuun booru ti ba yē yãma n yē sela la mε, la ba ka yē, ba yuun booru ti ba wõm sela ti yãma wõm na mε, la ba ka wõm. > >

Azezi pa'ale bõnbuuri makε la võore

(Amarki 4:13-20, Aluki 8:11-15)

¹⁸< < Bela, selse-ya seka n lobge bõnbuuri la makε la võore. ¹⁹Sore la nõorum ti bõnbuuri seba lui la, ãn wu nēr-seka n wõm Nawēnne so'olum kõ-yēlga* la, dee ka bãᅇᅇ a võore. Ti Asũtãana* n de tõon-be'ero dãana la wa'am wa yese yetõga la a sũure puam. ²⁰Tãmpĩa zuo ti bõnbuuri seba lui la, ãn wu nēr-seka n wõm kõ-yēlga la, to'oge ē bilam mēᅇa la sũ-yēlga. ²¹La ban ka kē a sũure puam na ãyã, a sake la wakate fēe. La toogo bu nãmsgõ sãn paage ē Nawēnne yetõga la ãyã, a basru mε tõtõ. ²²La gõ'osi la zē'a ti bõnbuuri seba lui la, ãn wu nēr-seka n wõm Nawēnne so'olum kõ-yēlga la, ti a yem yõõra la dũnia wã yela, ti bõntarsõm yela pã'asra ē, botu yetõga la ka tãna wun wõm bie a sũure puam. ²³La zē'e-sõᅇᅇ la ti bõnbuuri seba lui la, ãn wu nēr-seka n wõm Nawēnne kõ-yēlga la, wõm a võore, wõnna bie. Ti

baseba wɔm kɔbga kɔbga, ti baseba pisyooob-yoobi, ti baseba pitā-tā.> >

Kanarsu makre

²⁴Azezi le make la makre ayɩla bɔ ba yetu: << Nawēnne so'olum ān wu buraa n bure si sōma a va'am. ²⁵Ti wēnne kē, ti nērba gā gīsra, ti a be taru kanarsu sēŋe ka bure lagum mī. ²⁶Ti si la yese bi waage. Ti kanarsu la mē waage, ti ba yē ti ba dagu si. ²⁷Ti tōntōnɩba la sēŋe va'am na dāana zē'am ka soke ē yetu: <Zuudāana, dagu si sōma ti fōn daan bure fu va'am na? La bēm ti kanarsu bɔna mī zozo'e?> ²⁸Ti a yele yetu: <La de la mam be n ēŋe bɛla.> Ti tōntōnɩba la soke ē yetu: <Fōn boori ti ti sēŋe ka vō kanarsu la me bu?> ²⁹Ti a yele ba yetu: <Ayɛi, ya sān vō kanarsu la, ya wun po vō la si. ³⁰Base-ya ti ba wuu bi ka paage bōnkɔla lagsɔ wakate, ti mam wun yele seba n lagsu bōnkɔla la ti ba dēŋe vō kanarsu la, bobɛ ba yō bugum, dee yāŋa lagsɛ si la dɔgɛ m bāare puam.> > >

Sɔ'ɔrɔ biire, la dābille makre

(Amarku 4:30-32, Aluki 13:18-21)

³¹Azezi le make la makre ayɩla bɔ ba yetu: << Nawēnne so'olum ān wu sɔ'ɔrɔ biire ti buraa bure a va'am. ³²A āna pɩka pɩka gāna bōnbuuri la wuu biɛ, la ba sān bure ē, a butu me gāna zēvōoro buuri wuu, āna wu tɩa la, ti niinto sēna tɛ'era ba tugrɔ a wila zuo.> >

³³La a le make la makre ayɩla bɔ ba yetu: << Nawēnne so'olum ān wu dābille ti pɔka dɩke ēŋe borboru zom la-kāra batā puam wē, ti dābille la botu ba wuu uke.> >

Sɛla n soe ti Azezi magsra magsa

(Amarku 4:33-34)

³⁴Bɛla wuu Azezi magsu la magsa tɔgra bɔ'ɔra nēr-kuuŋɔ la, a ka tɔge yetɔga bɔ ba, ti la sān dagna magsa. ³⁵A ēŋe bɛla ti Nawēnne nōtɔ'ɔsa* n yuun gulsɛ se'em na n ēŋe. A yuun yetu: << Mam wun make la magsa tɔge bɔ ba, mam wun pa'alɛ yel-seba n sugɛ halu dūnia pī'iluŋɔ wakate wa paam lɛɛɛ wā.> >

Azezi pa'alɛ si, la kanarsu la makre vōore

³⁶Azezi daan base nēr-kuuŋɔ la me, dee kule yire. Ti a karēnbiisi wa'am wa yele ē yetu: << Pa'alɛ tɔ kanarsu la makre vōore.> > ³⁷Ti a yele ba yetu: << Sɛka n bure si sōma la, de la mam n de Nērsaala* Dayua la. ³⁸La va'am na de la dūnia, ti si sōma la dɛna Nawēnne so'olum* nērba. Ti kanarsu la dɛna Asūtāana* nērba. ³⁹Ti be la n bure kanarsu la dɛna Asūtāana. Ti

bōnkɔɔla lagsɔɔ wakatɛ la dɛna dūnia ba'asɔɔ. Tɪ sɛba n lagsɪ bōnkɔɔla la dɛna Nawēnnɛ malɛkadōma*. ⁴⁰Ban lagsɛ kanarsɪ la lobe basɛ bugum puam se'em na, la wun ēŋɛ la bɛla mē dūnia ba'asɔɔ. ⁴¹Nērsaala Dayua la wun tōm na a malɛkadōma tɪ ba lagsɛ sɛba n pā'asɛ nērba tɪ ba basɛ Nawēnnɛ sore, la tōon-be'ero dōma wuu, yese ba Nawēnnɛ so'olum puam, ⁴²lobe ba basɛ bugum puam. Zē'e-sɛka tɪ ba wun kɛlla, dee dɪkɛ ba nu'usi ɣɪ nōorum. ⁴³La nēr-sɛba n ēŋɛ sɛla n masɛ wun yēgra ba Sɔ Nawēnnɛ so'olum puam wu wuntɛɛŋa la. Sɛka n wōm yetɔɔgɔ wā, a sɛsɛ sōŋa sōŋa. > >

Bōn-sōŋɔ n ɔānnɪ wuu makrɛ

⁴⁴Azezi le yele ba yetɪ: < < Nawēnnɛ so'olum* ān wu tuulum bōnɔ tɪ ba dɪkɛ sugɛ va'am puam, tɪ nēra yē ē. Tɪ a sūure ēŋɛ yēlum, tɪ a le sugɛ ē pa'asɛ, dee sēŋɛ ka koosɛ ēn tarɪ sɛla wuu, sēŋɛ ka da va'am na.

⁴⁵Nawēnnɛ so'olum le āna wu lɛɛba n eerɪ kug-sōma n de tuulum bōnɔ tɪ a da. ⁴⁶La a yē la ayɪla n ba āna sōŋa tɪ a ligri zo'oge, tɪ a lebe kule ka koosɛ ēn tarɪ sɛla wuu, sēŋɛ ka da ē. > >

Yuka makrɛ

⁴⁷< < Nawēnnɛ so'olum* ken āna wu yuka tɪ ba lobɛ ko-kātɛ puam yōɛ zūma buuri wuu, ⁴⁸tɪ yuka la pɪrɛ. Tɪ ba ve'ege ē dooge doone, ɔāsɛ zūn-sɛba n ān sōŋa ēŋɛ pɪtɔ puam, dee lobe sɛba n ka ān sōŋa la basɛ. ⁴⁹La wun āna la bɛla dūnia ba'asɔɔ wakatɛ. Malɛkadōma* n wun wa'am wa ɔāsɛ nēr-bɛ'esɪ, nēr-sōma la puam, ⁵⁰lobe ba basɛ bugum puam, zē'e-ēŋa tɪ ba wun kɛlla, dee dɪkɛ ba nu'usi ɣɪ nōorum. > >

⁵¹Azezi tɔɔɛ bɛla, dee soke ba yetɪ: < < Yāma wōm bɛla wuu vōore? > > Tɪ ba lerge ē yetɪ: < < Ēe. > > ⁵²Tɪ a yele ba yetɪ: < < Nēr-sɛka woo n de lɔɔ* karēnsāama dee zāsɪm Nawēnnɛ so'olum yelle pa'asɛ, ān wu yidāana n loori bōn-kɛɣsɪ, la bōn-paalsɪ a bōntarsōm puam bɔ'ɔra nērba. > >

Nazarɛtɪ nērba ka bɔ Azezi sɪra

(Amarkɪ 6:1-6, Alukɪ 4:16-30)

⁵³Azezi daan magɛ magsa la kɪ'ulum, dee fōrɛ bilam sēŋɛ la a mēŋa tēŋa.

⁵⁴La ēn paage a mēŋa tēŋa la, a kē la ba wēndeego* puam zāsna nērba, tɪ a zāsŋɔ la di'ige nērba la, tɪ ba yetɪ: < < A yē yɛm ēna la bɛ? A ēŋɛ la wāne tōnna tōon-yālma wā? ⁵⁵Dagɪ ēna n de dɔ-wāta la dayua la? Dagɪ ēna ma yu'urɛ n de Amaari la, tɪ a yɪbsɪ dɛna Azakɪ, la Azozɛfu, la Asimō, la Azudɪ la? ⁵⁶Dagɪ a tāpa wuu n boe tɪ zē'am wā? A yē bōn-bāma wuu la bɛ? > >

⁵⁷Bɛla tɪ ba daan ka bɔ ē sɪra. Tɪ Azezi yele ba yetɪ: < < Nawēnnɛ nōtɔ'ɔsa

yēti pēka mε, sān dagna a mēŋa tēŋa, la a yir-dōma tēŋasuka mā'a ti a ka yēti pēka. > > ⁵⁸A daan ka tōm tōon-yālma zozo'e bilam, ban ka bɔ ē sura la īyā.

14

Azā kūm yelle

(Amarki 6:14-29, Aluki 9:7-9)

¹Wakat-ēŋa ti Galile naba A'erɔdɩ * daan wōm ban tɔgrɩ Azezi yelle, ²ti a yele a tōntōnɩba yeti: < <Ēna de la Azā n daan misri nērba ko'om puam na n vo'oge. La de la bela n soe ti a tara pāŋa tōnna tōon-yālma.> >

³Se'ere n soe ti a yele bela la, A'erɔdɩ mēŋa n daan botɩ ba yōke Azā lu tarɩ ka kē'esε yu'a deem a kēema Afilipi pɔga A'erodɩadɩ īyā. ⁴Se'ere n soe la, A'erɔdɩ daan fāage la Afilipi pɔga di, ti Azā daan yele ē yeti: < <La ka mase ti fu fāage ē di.> > ⁵A'erɔdɩ daan boorɩ ti a ku Azā mε, dee zɔta tēŋa la nērba, se'ere n soe la, ba tē'esε ti Azā de la Nawēnnε nōtɔ'ɔsa.

⁶La A'erɔdɩ daan wa ɩta la a dɔka daare kibsa, ti A'erodɩadɩ pɔyua wa nērba nēŋam, ti A'erɔdɩ sūure ēŋε yēlum halɩ zozo'e, ⁷ti a pɔɩ yele pugla la yeti, bōn-sεka wuu ti a wun sose, ēŋa wun bɔ ē. ⁸Tɩ a ma botɩ a yele naba A'erɔdɩ yeti: < <Dɩke Azā n mise nērba ko'om puam na zuugo ēŋε la-pεsŋa puam bɔ mam kalam.> > ⁹Tɩ naba la sūure sā'am, la ēn pɔɩ la īyā, la sāama la īyā, ti a bɔ nōore yeti ba bɔ pugla la ēn boorɩ sɛla la. ¹⁰Dee tōm nēra ti a sēŋε yu'a deem ka wike Azā zuugo. ¹¹Tɩ a sēŋε ka wike zuugo la ēŋε la-pεsŋa puam tarɩ ka bɔ pugla la, ti a to'oge ka bɔ a ma. ¹²Tɩ Azā karēnbiisi wa'am wa dɩke kūm na ka laage, dee sēŋε ka yele Azezi.

Azezi bɔ nēr-kuuŋɔ dia

(Amarki 6:30-44, Aluki 9:10-17, Azā 6:1-14)

¹³Azezi n daan wōm bela la, a kē la ōorŋɔ fōrge wε'esa kēnkεrŋa, zē'a ti nērba ka boe. Tɩ nēr-kuuŋɔ la bāŋε, ze'ele tēnsɩ puam babsε ē la nāma. ¹⁴Tɩ Azezi paage ze'ele ōorŋɔ la zuo sige, yē nēr-kuuŋɔ la, ti ba ninbāalga yōke ē, ti a botɩ ba bā'adōma yē īmā'asum. ¹⁵Tɩ zaanōore paage, ti karēnbiisi la lεm Azezi yele ē yeti: < <Zē'a wā de la mōom, dee ti wēnnε kē'era, bela botɩ nērba la sēŋε tēnsɩ la puam ka da dia di.> > ¹⁶Tɩ Azezi yele ba yeti: < <La ka de pēgrε ti ba sēŋε, ya mēŋa bɔ ba dia.> > ¹⁷Tɩ ba lerge ē yeti: < <Tōma tarɩ la borborɩ banuu, la zūma bayi mā'a.> > ¹⁸Tɩ Azezi yele ba yeti: < <Tarɩ-ya ba wa'am wa bɔ ma.> > ¹⁹Dee botɩ nēr-kuuŋɔ la zī'ire mōoro zuo. Tɩ a dɩke borborɩ banuu, la zūma bayi la, gorge bɩsε saazuum

pu'use Nawēnne, dee fiise borboru la bo a karēnbiisi la tu ba puu nēr-kuuḡo la, tu ba to'oge puu ba. ²⁰Tu ba wuu di tuḡe, dee tu karēnbiisi la vaage bōn-gito n deege puu puu pia la ayi. ²¹Seba n daan di dia la, buraasu daan de wu tusanuu, tu puḡu la koma källe ka pa'ase.

Azezi sēnnu ko'om zuo

(Amarku 6:45-52, Azā 6:15-21)

²²Bela poorum tu Azezi base a karēnbiisi la tu ba kē ōorḡo dēḡe ē doḡra mōḡre la doone ke boba, dee tu a mēḡa weege tu a keese nēr-kuuḡo la. ²³En daan keese nēr-kuuḡo la ku'ulum na, a sēḡe la kēnkernḡa ka zom tāḡa zuo tu a pu'use Nawēnne. Tu wēnne kē, tu ēḡa ayula mā'a bona mī. ²⁴La ōorḡo la daan boe la mōḡre la puam zāazāare, tu ko-mī'isi wē'era ē, tu ba nāmsra, se'ere n soe la, kusebgo n vugri tu'usra ba. ²⁵Tu beere yona wiire, tu Azezi sēnna ko'om na zuo we'esa a karēnbiisi la boba. ²⁶Tu karēnbiisi la yē tu a sēnnu ko'om na zuo, tu ba palēḡa ēke, tu ba yetu: <<A de la ki-isgne.>> Tu dabeem yōke ba, tu ba kaasra tagursi. ²⁷Bilam mēḡa tu Azezi yele ba yetu: <<Keḡe-ya ya sūure, la de la mam, da zoe-ya dabeem.>> ²⁸Tu Apuyeri yele yetu: <<Zuudāana, la sān sru dena la fōn, bo mam nōore tu m sēḡe ko'om na zuo wa'am fu zē'am.>> ²⁹Tu Azezi yele ē yetu: <<Wa'am.>> Tu Apuyeri yese ōorḡo la puam sēnna ko'om na zuo we'esa Azezi zē'am. ³⁰La Apuyeri buse la kusebgo la n vugri zo'oge la, tu dabeem yōke ē. Tu a bona mī tu a mise, kaase yetu: <<Zuudāana, fāage ma.>> ³¹Tu Azezi dare tēegē nu'ugo gurē ē dee yetu: <<Fu ka bo mam sru zo'oge, bēm tu fu yem yōḡra?>> ³²Tu ba kē ōorḡo la puam, tu kusebgo la go'oge. ³³Tu karēnbiisi la n boe ōorḡo la puam na ka dūma Azezi nēḡam yetu: <<Fōn sru de la Nawēnne Dayua la.>>

Azezi botu bā'adōma yē imā'asum Zenezaretu

(Amarku 6:53-56)

³⁴Tu ba pārḡe mōḡre la dooge paage Zenezaretu tēḡa. ³⁵Tu zē'e-ēḡa nērba bāḡe Azezi, tōm nērba tēn-seba n lem na wuu, tu ba taru bā'adōma wuu wa'am a zē'am. ³⁶Ba daan sose ē yetu a base tu bā'adōma la kalum a fuugo nōore mā'a. La seba wuu n daan kalum a fuugo la yē imā'asum me.

Yaabdōma zāsŋɔ, la sɛla n botu nēra dɛna dēgrɔ

(Amarki 7:1-23)

¹Tɩ Farisi* dōma, la lɔɔ* karēnsāandōma n ze'ele Zerizalem wa'am wa soke Azezi yetu: ²<< Bēm tɩ fōn karēnbiisi la ka sakra tɩ yaabdōma malŋɔ la? Ba sān yetu ba di, ba ka peeru nu'usi wu tɩ yaabdōma n uti se'em na. >> ³Tɩ a lebe soke ba yetu: << Bēm ēŋɛ tɩ yāma mē su'ɩsra Nawēnne nōore la, ya mēŋa malŋɔ īyā? ⁴Nawēnne yetu: <Nanna fu sɔ, la fu ma.> Dee le yetu: <Sɛka n tɔgɛ a sɔ bu a ma be'em, dēnu tɩ ba ku ē.> ⁵La yāma yetu, nēra sān yeke a sɔ bu a ma yetu: <Mam n taru nu bōn-sɛka tɩ m sōŋɛ fɔ la, de la Nawēnne bōnɔ>, la ka le dɛna tɩ a ēŋɛ sɛla bɔ a sɔ. ⁶Bɛla, ya basru tɩ Nawēnne yetɔga la lebge la zāŋa, dee dɔla ya mēŋa malŋɔ. ⁷Pulibsum dōma wā, A'ezayi* yuun sɩru to'oge Nawēnne yetɔga tɔgɛ ya yelle, tɩ Nawēnne yetu:

⁸<Nēr-bāna wā pēgru mam na ba nōore yetɔga, la ba sūure zāagɛ la mam mɛ.

⁹Ban nā'asru mam na, la de la zāŋa.

Se'ere n soe la, ba zāsnɩ na zāsŋɔ n de nērsaalba lɔɔ.>>>

¹⁰La Azezi wi nēr-kuuŋɔ la, tɩ ba wa'am na a zē'am, tɩ a yeke ba yetu: << Selse-ya sōŋa sōŋa wōm a vōore: ¹¹La dagu sɛla n kē'eru nērsaala nōorum n botu a dɛna dēgrɔ, la de la sɛla n ze'etu nērsaala nōorum yesra n botu a dɛna dēgrɔ.>>

¹²Bɛla tɩ a karēnbiisi la lɛm ē, soke ē yetu: << Fōn mi tɩ Farisi dōma la n wōm fōn tɔgɛ bɛla la, la dōn ba sūure mɛ?>> ¹³Tɩ Azezi lerge yetu: << Sɛla woo tɩ mam Sɔ Nawēnne ka burɛ, ba wun vōogɛ ē base. ¹⁴Basɛ-ya ba, tɩ ba ān wu fɔɔsɩ n ve'erɩ fɔɔsɩ. Fua sān ve'era fua, bāma bayi wuu wun lui la boko puam.>>

¹⁵Tɩ Apɩyɛɛru yeke ē yetu: << Pa'ale tɔ makɛ la vōore.>> ¹⁶Tɩ Azezi soke ba yetu: << Yāma yɛm mē ka like? ¹⁷Yāma ka mi tɩ bōn-sɛka woo n kē'eru nērsaala nōorum tollu la a puurum, tɩ a yē'era ba basra? ¹⁸La sɛla n yesru nērsaala nōorum ze'ele la a sūure puam, la de la bōn-bāma n botu a dɛna dēgrɔ. ¹⁹Se'ere n soe la, putē'e-yooro ze'etu la nērsaala sūure puam botu a bɔɔra tɩ a ēŋɛ be'em: Nēr-kuɔ, la yalsɩ, la taaba pɔgɔba la taaba sɩrba gā'a, la nayigum, la pōmpɔrŋɔ, la pɔ'ɔrɛ yetɔga. ²⁰La de la bāna wā n dēgru nērsaala. La nēra sān di dee ka peege nu'usi, bɛla ka dēgru nēra.>>

Kanaan pɔka bɔ Azezi sɩra

(Amarki 7:24-30)

²¹Azezi daan fōrgε bilam sēņε la Tiiri*, la Sidō so'olum. ²²Tl Kanaan*f8* pōka ze'ele tēn-bāma wa'am a zē'am wa tōgra ke'enke'em yetu: <<Zuudāana, Adavidi* γιιηα, zoe m ninbāalga, mam poyua tu kulkā'arga nāmsra ē halu zozo'e.>> ²³Tl Azezi ka lerge ē se'ere. Tl a karēnbiisi la paage a zē'am yeke ē yetu: <<Ēņε bō ē tu a fōrgε, tu a kaasru dola tō.>> ²⁴Tl Azezi lerge ba yetu: <<Nawēnnε tōm mam na lsrayeli dōma n ān wu piisi n bōu la mā'a zē'am.>> ²⁵Tl pōka la paage ka dūma tēņa a nēņam yeke ē yetu: <<Zuudāana, sōņε ma.>> ²⁶Tl Azezi lerge yetu: <<La ka masε tu ba dūke kōma dia bō baasru.>> ²⁷Tl pōka la lerge yetu: <<Zuudāana, la de la sura. La baasru diti la di-zōra n luti ba dāana taablu tilum.>> ²⁸Tl Azezi lerge ē yetu: <<Pōka, fu bō mam sura zo'oge mε. La wun ēņε wu fōn booru se'em na bō fō.>> La wakat-ēņa mēņa tu a poyua la yē ĩmā'asum.

Azezi botu nērba zozo'e yē ĩmā'asum

²⁹Azezi daan ze'ele bilam sēņε la Galile mōgrε la nōorum, ka zom tāņa zuo zēa. ³⁰Tl nēr-kuuņō zozo'e taru kōornō, la fōosru, la kobro, la mugro, la bā'adōma baseba zozo'e wa'am Azezi nēņam. Tl Azezi botu ba yē ĩmā'asum. ³¹La nērba la n daan yē mugro la n tōgru, tu kobro la yeege, tu kōornō na sēnna, tu fōosru la yēta la, la daan di'ige ba mε, tu ba pēgra Nawēnnε n de lsrayeli dōma Zuudāana la.

Azezi le bō nēr-kuuņō dia

(Amarki 8:1-10)

³²Azezi daan wi a karēnbiisi la mε yeke ba yetu: <<Nēr-kuuņō wā ninbāalga n taru mam, se'ere n soe la, la de la dabsa atā n wāna tu ba boe mam zē'am, dee ka tara dia wun di. La mam ka booru tu m base ba tu ba kule la kōm, ba tā wun ka vibe sore mε.>> ³³Tl a karēnbiisi la soke ē yetu: <<Tu wun yē dia la bε, zē'e-ēna n de mōom wā, bō nēr-kuuņō wā wuu tu la seke ba?>> ³⁴Tl Azezi soke ba yetu: <<Yāma taru la borboru balε?>> Tl ba lerge yetu: <<Bayopōu, la zūn-pūgsru fēe.>> ³⁵Tl Azezi yeke nēr-kuuņō la yetu, ba zī'ire tēņa. ³⁶Dee dūke borboru bayopōu la, la zūma la pu'usε Nawēnnε, dee fiise bō a karēnbiisi la, tu ba to'oge puu nēr-kuuņō la. ³⁷Tl ba wuu di tūge, dee tu ba vaage bōn-gito n deege pūre pūto bayopōu. ³⁸Seba n daan di dia la, buraasru de la tusa anaasru, tu pōgsru la kōma kālle ka pa'asε. ³⁹Bela poorum, Azezi base nēr-kuuņō la tu ba kule mε, dee kē ōorņō sēņε Magdala.

Farisi dōma, la Saduse dōma pulibsum

(Amarki 8:11-21, Aluki 12:54-56)

¹Ti Farisi* dōma, la Saduse* dōma baseba wa'am Azezi zē'am wa boora tu ba make ē buse, yele ē yetu, a ēḡe bōn-yālma pa'ale tu ēḡa ze'ele la Nawēnne yire. ²Ti Azezi lerge ba yetu: <<Zaanōore, sawara sān mō'oge, yāma yetu saaga kān ni. ³La bulika, sawara sān mō'oge sobge, yāma yetu saaga n wun ni. Yāma busru la sawara mina la ān se'em, dee ka tāna wun bāḡe bōn-seba n uti lēle wā n pa'alu sela. ⁴Zamāan-ēna nērba n de nēr-be'esu, dee ka dola Nawēnne la sura la, booru tu ba yē la bōn-yālma, la ba kān yē bōn-yālma, sān dagna Nawēnne nōtō'osa Azonaasi* bōn-yālma la.>> La a base ba me dee fōḡe.

⁵Ti ēḡa la a karēnbiisi la doora mōḡe la doone ke booba, tu a karēnbiisi la yīm ka dūke borboru. ⁶Ti Azezi yele ba yetu: <<Guuse-ya ya mēḡa la Farisi dōma, la Saduse dōma dābulle la.>> ⁷Ti karēnbiisi la tē'esra yetu: <<Tōma n ka dūke borboru la iyā tu a yele bela.>> ⁸Ti Azezi bāḡe ban tē'esru se'em na, yele ba yetu: <<Ya ka bo mam sura zo'oge. Bēm tu yāma tē'esra yetu, la de la yāma n ka taru borboru la iyā? ⁹Yāma nān ka bāḡe a vōore? Yāma ka tēru, borboru banuu la tu buraasi tusanuu daan di tuge deege la, yāma daan vaage di-seba n daan deege la pūre la pūto bale? ¹⁰La borboru bayopu la, tu buraasi tusanaasi la daan di tuge deege la, yāma vaage di-seba n deege la pūre la pūto bale? ¹¹Bēm tu ya ka bāḡe tu la dagu borboru yelle tu mam tōgru la ya? Guuse ya mēḡa la Farisi dōma, la Saduse dōma dābulle la yelle.>> ¹²Ti ba yāḡa bāḡe tu a ka yele ba tu ba guuse ba mēḡa la dābulle seba tu ba taru gaana borboru zom na, la de la Farisi dōma, la Saduse dōma zāsḡa la tu a tōgru.

Apūyēru pa'ale Azezi n de nēr-seka

(Amarki 8:27-30, Aluki 9:18-21)

¹³Azezi daan paage la tēḡa yu'ure n de Filipi Sezaare, soke a karēnbiisi la yetu: <<Nērba yetu mam n de Nērsaala* Dayua la de la āne?>> ¹⁴Ti ba lerge yetu: <<Seba yetu fōn de la Azā n daan misri nērba ko'om puam na. Ti seba yetu fōn de la Nawēnne nōtō'osa A'eli*. Ti baseba yetu fōn de la Nawēnne nōtō'osa Azeremi, bu Nawēnne nōtō'osru ba la nēra ayula.>> ¹⁵Ti a lebe soke ba yetu: <<La yāma yetu mam de la āne?>> ¹⁶Ti Asimō-pūyēru lerge ē yetu: <<Fōn de la Krisi*, Nawēnne n de vom dāana la

Dayua.> > ¹⁷Ti Azezi lebe yele ē yeti: <<Asimō, Azā dayua, fu taru zu-
yēlga, se'ere n soe la, la dagu nērsaala n pa'alē fu wāna, la de la mam So
Nawēnne n boe saazuum na. ¹⁸Mam yeti fu ti fu de la Apɿyεεri, a vōore de
la tām̄pīa, la tām̄pī-ēna zuo ti mam wun vigle m nērba lagsgo zē'a. La kūm
pāᅇa kān tā'age ē. ¹⁹Mam wun bo fo Nawēnne so'olum* kulunbiε. La bōn-
sεka woo ti fu wun lu dūnia wā zuo, bōn-ēᅇa wun lu Nawēnne yire. La bōn-
sεka woo ti fu wun lorge dūnia wā zuo, bōn-ēᅇa wun lorge Nawēnne
yire.> > ²⁰Azezi yele bεla dee kā'an a karēnbiisi la yeti, ba da yele nēra nēra
ti ēᅇa de la Krisi.

Azezi dēᅇe tōge a kūm yelle

(Amarki 8:31-9:1, Aluki 9:22-27)

²¹Wakat-ēᅇa ti Azezi daan pōse zāsna a karēnbiisi la yeti: <<Dēni ti mam
sēᅇe Zerizalem, ti tēᅇa la kēma, la kāabgo* kēma nēᅇadōma, la loo*
karēnsāandōma ka nāmse mam halu zozo'e, la ba wun ku mam mε. La
dabsa atā daare mam wun vo'oge.> > ²²Ti Apɿyεεri taru ē yese kēnkεᅇᅇa ka
yele ē yeti: <<Zuudāana, da le tōge bεla, Nawēnne wun gu fo, la kān ēᅇe fu
bεla.> > ²³Ti Azezi gelge yele Apɿyεεri yeti: <<Lebe mam poorum,
Asūtāana wā. Fōn booru ti fu botu mam lebe la poorum. Fu tē'esgo la dagu
Nawēnne tē'esgo, la de la nērsaala tē'esgo.> >

²⁴Dee yele a karēnbiisi la yeti: <<Nēra sān boora ti a dola mam, dēni ti a
base a mēᅇa n booru se'em, dee sake nāmsgo wu nēra n buke a kūm do-
puurᅇa* dola mam. ²⁵Se'ere n soe la, nēr-sεka woo n booru ti a gu a vōm, a
wun koᅇe ē. La nēr-sεka woo n sake ti a koᅇe a vōm mam iyā, a wun yē
vōm. ²⁶La nēra sān yē dūnia wā sεla woo, dee koᅇe vōm Nawēnne zē'am, a
yōoro de la bēm? Sεla ka boe ti nēra wun dke teege vōm. ²⁷Nērsaala
Dayua*f9* la wun leme wa'am mε la a So Nawēnne na'am pāᅇa, la a
malekadōma*. La wakat-ēᅇa a wun yo nēra woo mase la a tōone. ²⁸Mam
yeti ya la sira, ti nēr-sεba n ze kalam wā baseba kān ki, sān dagna ti ba wa
yē la Nērsaala Dayua la n sēm, la a na'am.> >

17

Azezi nēᅇa teere

(Amarki 9:2-13, Aluki 9:28-36)

¹Dabsa ayoobu n daan tole, ti Azezi botu Apɿyεεri, la Azaki, la a ylbga Azā
doose ē sēᅇe kēnkεᅇᅇa ka zom tān-kāte zuo. ²Ti a nēᅇa teege ba nēᅇam,
yēgra wu wuntεᅇᅇa la. Ti a futo pelge halu wu peelem na. ³Ti Amoyisi* la

A'eli* puke ba zē'am tɔgra la Azezi. ⁴Tɪ Aɾɪyɛɛɾɪ yeɪe Azezi yetɪ: <<M Zuudāana, tōma n boe kalam wā, la ān sōŋa mɛ. Fu sān bɔɔra, mam wun tī pōnsɪ batā, bɔ fōn ayɪla, bɔ Amoyisi ayɪla, bɔ A'eli ayɪla.>> ⁵La ēn nān ken bɔna mī tɔgra la, tɪ sawatɛ n yēgrɪ wa'am wa lile ba. Tɪ kōa ze'ele sawatɛ la puam yetɪ: <<Ēna de la mam Dayua tɪ mam nōŋɛ la m sūure wuu, a paage la mam yɛm. Selse-ya a yetɔga.>> ⁶La a karēnbiisi la n wōm bɛla la, tɪ dabeem yōkɛ ba zozo'e, tɪ ba lui dɪkɛ nēnsɪ vōglɛ tēŋa.

⁷Tɪ Azezi lɛm kalum ba yetɪ: <<Isge-ya, da zoe-ya dabeem.>> ⁸Tɪ ba gorge bɪsɛ, ka le yē nēra, sān dagna Azezi mā'a.

⁹La ban daan ze'ele tāŋa la zuo sigra la, Azezi kā'an ba yetɪ: <<Da yeɪe-ya nēra sɛla tɪ ya yē wā, sān dagna tɪ Nērsaala* Dayua la wa ki mɛ dee vo'oge.>> ¹⁰Tɪ a karēnbiisi la soke ē yetɪ: <<Wāne tɪ lɔɔ karēnsāandōma yetɪ, dēnɪ tɪ A'eli wun dēŋɛ Krisi* wa'am?>>

¹¹Tɪ Azezi lerge ba yetɪ: <<La de la sɪra tɪ A'eli n wun dēŋɛ wa'am wa le malgɛ sɛla woo. ¹²La mam yetɪ ya mɛ tɪ A'eli pōn wa'am mɛ, tɪ ba ka bāŋɛ ē, dee ēŋɛ ē ban boorɪ se'em. Ba mē wun nāmɛ Nērsaala* Dayua la bɛla.>> ¹³Tɪ a karēnbiisi la yāŋa bāŋɛ tɪ la de la Azā n daan misri nērba ko'om puam na yelle tɪ a tɔgɛ.

Kinki'ire n tarɪ bia, tɪ Azezi botɪ a yē ĩmā'asum

(Amarkɪ 9:14-29, Alukɪ 9:37-43a)

¹⁴Ban daan lebe ka paara nēr-kuuŋɔ la zē'am na, tɪ buraa wa'am wa yigle Azezi nēŋam, ¹⁵yeɪe ē yetɪ: <<M Zuudāana, zoe m dayua ninbāalga, a luti la kinki'ire tɪ la nāmsra ē zozo'e. La sān ēn girge ē, a luti la bugum puam, bu ko'om puam. ¹⁶Bɛla tɪ mam tarɪ ē wa'am fu karēnbiisi la zē'am, la ba ka yāŋɛ botɪ a yē ĩmā'asum.>> ¹⁷Tɪ Azezi yeɪe ba yetɪ: <<Zamāan-ēna nērba, ya ka bɔ'ɔrɪ mam sɪra, la ya ka utɪ sōŋa. Mam wun bɔna la yāma, mā'age m mēŋa halɪ ka paage la wakat-kāna? Tarɪ-ya bia la wa'am.>> ¹⁸La Azezi daan tāɛ kulkā'arga la mɛ, tɪ a yese dee base bia la, tɪ a yē ĩmā'asum bilam mēŋa.

¹⁹Tɪ karēnbiisi la sēŋɛ Azezi zē'am bāma mā'a, ka soke ē yetɪ: <<Bēm tɪ tōma ka yāŋɛ dige kulkā'arga la tɪ a yese?>> ²⁰Tɪ a lerge ba yetɪ: <<Yan ka bɔ sɪra zo'oge la ĩyā. Mam yetɪ ya la sɪra sɪra, tɪ yāma n bɔ mam sɪra la, sān āna baa pɪka wu sɔ'ɔrɔ biire la, ya tā wun yeɪe tān-ēna yetɪ: <Vurge sēŋɛ ke>, la a wun ēŋɛ la bɛla. La sɛla ka boe tɪ ya kān tā'age ēŋɛ. ((²¹La de la pu'usgɔ, la nōorlua mā'a tɪ ya wun yāŋɛ dige kulkā'ar-ēŋa buuri.))>>

Azezi le tɔgɛ a kūm, la a vo'ore yelle

(Amarki 9:30-32, Aluki 9:43-45)

²²Daare ayila ti Azezi la a karēnbiisi la lagum bōna Galile, ti a yele ba yetu: <<Ba wun dıke Nērsaala* Dayua la ēɲe la nērba nu'usum, ²³ti ba ku ē. La dabsa atā daare a wun vo'oge me.>> Ĕn yele bela la, ti ba sūure sā'am zozo'e.

Wēnde-kāte lampo yua yelle

²⁴Azezi la a karēnbiisi la daan paage la Kapernaum tēɲa, ti Wēnde-kāte* la lampo-to'osru ba sēɲe ka soke Apıyeyı yetu: <<Ya karēsāama la yōru Wēnde-kāte la lampo me bu?>> ²⁵Ti a lerge yetu: <<Ĕe, a yōra.>> Ti Apıyeyı kule yire, ti Azezi dēɲe soke ē yetu: <<Asimō, fōn tē'esru ti dūnia wā na'adōma to'osru ba lampo la āndōma zē'am? Tēɲa dōma zē'am bu, seba n de sāama la zē'am?>> ²⁶Ti Apıyeyı yetu: <<Sāama zē'am.>> Ti Azezi yele ē yetu: <<Bela, tēɲa la dōma nēɲa ka boe mī. ²⁷La tōma n ka booru ti ti sā'am ba sūure la iyā, sēɲe ka lobge zūmbāɲa mōgre puam, fōn yōke zūn-seka yien na, fu ya'age a nōore, ti fu wun yē lag-kōbre, dıke sēɲe ka yō mam, la fōn iyā.>>

18

Āne n wun dēna nēr-kāte Nawēnne so'olum puam

(Amarki 9:33-48, Aluki 9:46-48, 17:1-2)

¹Wakat-ēɲa ti karēnbiisi la daan lem Azezi soke ē yetu: <<Āne n de nēr-kāte Nawēnne so'olum* puam?>> ²Ti Azezi wi bi-pıka ze'ele ba tēɲasuka, ³dee yele ba yetu: <<Mam yetu ya la sıra sıra, ti ya sān ka teege yem āna wu kōma la, ya kān kē Nawēnne so'olum puam. ⁴Bela, seka woo n sike a mēɲa āna wu bi-pıka la, a wun dēna nēr-kāte Nawēnne so'olum puam. ⁵La seka n to'oge bi-pıka n ān wu ēna, mam yu'ure iyā, a to'oge la mam mēɲa.

⁶La nēra sān botu kōm-pıgsı bāna wā n bō mam sıra la ayila base Nawēnne sore, sıbgre seka ti a wun yē la, ba sān dıke nēere kug-kāte lu yulse a yugla lobe ē base ko-kāte puam n sōl.

⁷Toogo boe dūnia zuo, nērba n pā'asru nērba ti ba basru Nawēnne sore la iyā. Dēnu ti pā'asgo wa'am, la nēr-seka n pā'asru la wun yē toogo.

⁸Fu nu'ugo bu fu nā'are sān yetu a botu fu base Nawēnne sore, wige ba base. Fu sān tara nu'u-yēɲo bu nā'a-yēɲo dee kē Nawēnne yire vōa, n sōl fōn tarı nu'usi bayi, la nāma bayi, dee ti ba lobe fu base bugum n ka kīɲri puam. ⁹La fu nifo sān yetu a botu fu base Nawēnne sore, kırgē ē base. Fu sān tara nin-yēɲo dee kē Nawēnne yire vōa, n sōl fōn tarı nini bayi, dee ti ba lobe

fu base bug-tēja* .> >

Pesgo n bɔl makre

(Aluki 15:3-7)

¹⁰Azezi le yele ba yetu: < < Guuse-ya da pɔ'ɔra kɔm-bāna wā baa ayɪla. Mam yetu ya tɪ ba malɛkadōma n boe Nawēnne yire, boe mam So Nawēnne nēŋam mɛ wakate woo.

((¹¹Nērsaala* Dayua la wa'am tɪ a fāage la nēr-seba n bɔl la.))

¹²Yāma tē'esɪ la bēm? Nēra sān tara piisi kɔbga, tɪ ayɪla bɔl, a kān base piswei la awɛi la kūnkūnne zuo tɪ ba ɔbra, dee sēŋɛ ka ɛ ayɪla n bɔl la? ¹³La mam yetu ya la sɪra, tɪ a sān yē ē, a sūre wun ēŋɛ yēlum mɛ la ayɪla la gānna piswei la awɛi n ka bɔl la. ¹⁴Ya So Nawēnne mē ān na bɛla, a ka boori tɪ kɔm-pɪgsɪ bāna ayɪla bɔl.> >

Nērba n wun malgɛ ba yelle la taaba se'em

¹⁵Tɪ Azezi le yetu: < < Fu sobia sān ēŋɛ be'em, sēŋɛ ka yē ē fōn na ēŋa mā'a, pa'ale ē a tuure la. A sān sake fu nōore, fu to'oge ē base. ¹⁶La a sān zagse fu nōore la, fu doose nēra ayɪla bu bayi sēŋɛ a zē'am. Tɪ nērba bayi bu batā dɛna kaset-dōma yelle la māalɔ ūyā, wu Nawēnne gōŋɔ n yele se'em na. ¹⁷La a sān zagse ka selse ba, fu yele wēndeego la nērba. La a sān zagse ka selse wēndeego la nērba, ya bɪsra ē wu nēra n ka dolɪ Nawēnne, bu tōon-be'ero dāana. ¹⁸La mam yetu ya la sɪra sɪra, tɪ bōn-sɛka woo tɪ ya wun lu dūnia wā zuo, wun lu Nawēnne yire. La sɛla tɪ ya wun lorge dūnia wā zuo, wun lorge Nawēnne yire. ¹⁹Mam ken yetu ya tɪ nērba bayi sān naage nōore dūnia wā zuo sose mam So Nawēnne sɛla, a wun ēŋɛ bɔ ba. ²⁰La nērba bayi bu batā sān lagse taaba mam yu'ure ūyā, mam boe la ba le mɛ.> >

Tōntōnna n ka bɔ'ɔrɪ sugri makre

²¹Tɪ Apɪyɛɛɪ lɛm Azezi soke ē yetu: < < M Zuudāana, mam sobia sān ēŋɛ mam be'em, nōore wāne tɪ mam wun base ē taale? Nōore ayopɔɪ bu?> >

²²Tɪ Azezi yele ē yetu: < < Mam ka yetu nōore ayopɔɪ mā'a, mam yetu nōore pisyopɔɪ nōore buyopɔɪ.

²³La de la bɛla, tɪ Nawēnne so'olum āna wu naba n boori tɪ a tōntōnɪba geele a tōoma pa'ale ē. ²⁴La ēn pɔse bɔna mī gɛɛla la, tɪ ba tarɪ nēra ayɪla n di a sānne lig-kōba yu'ure n de talā*f10* tuspia wa'am. ²⁵La a daan ka tarɪ sɛla wun yɔ, tɪ a zuudāana la bɔ nōore yetu, ba koose ē, la a pɔga la a kɔma, la a lɔgrɔ wuu yɔ sānne na. ²⁶Tɪ tōntōnna la ka dūma tēja a zuudāana la nēŋam sose ē yetu, a ēŋɛ sugri tɪ ēŋa wun yɔ sānne na wuu. ²⁷Tɪ a zuudāana

la zoe a ninbāalga, base sānne na, dee base ē tu a fōrge.

²⁸La tōntōn-ēṅa n yesru la, a tu'use la a tōntōn-tadāana n di a sānne lig-kōba yu'ure n de deniye*f11* kōbga, yōke ē kēke a kōnkōa, dee yele ē yetu: <Yō ma m sānne na.> ²⁹Tu a tōntōn-tadāana la ka dūma tēṅa a nēṅam sose ē yetu, a ēṅe sugri tu ēṅa wun yō a sānne na. ³⁰Tu a zagse, dee taru ē sēṅe ka kē'esē yu'a deem yetu, a sān ka yō ēṅa a sānne na, a kān yese.

³¹La a tōntōn-taaba la n yē bela la, tu ba sūure sā'am zozo'e. Tu ba sēṅe ba zuudāana la zē'am ka yele ē sela n ēṅe la wuu. ³²Tu zuudāana la botu ba wi ē, tu a yele ē yetu: <Tōntōn-be'ego wā, sān-seka wuu tu fōn di la, mam base me tu la ba'ase, fōn sose mam na iyā. ³³La mase nu me tu fu mē zoe fu tadāana la ninbāalga, wu mam n zoe fōn ninbāalga se'em na.> ³⁴La a zuudāana la sūure yīige me, tu a base tu ba taru ē sēṅe ka kē'esē yu'a deem tu ba nāmsē ē halu tu a yō sānne na wuu.

³⁵Mam So Nawēnne mē wun ēṅe ya la bela, ya sān ka base ya sobiisi tōn-be'ero taale la ya sūure wuu.> >

19

Pōka lebsgo yelle

(Amarku 10:1-12)

¹Azezi n daan tōge bela ku'ulum na, a yese Galile sēṅe la Zude so'olum Zurdē doone ke bōba. ²Tu nēr-kuuṅo zozo'e doose ē, tu a botu ba bā'adōma yē īmā'asum.

³Tu Farisi* dōma baseba wa'am a zē'am tu ba di a yem buse, soke ē yetu: <<Sore boe tu buraa lebse a pōga n wen ēṅe bōn-seka woo me bu?>> ⁴Tu Azezi lerge yetu: <<Yāma ka karēṅe Nawēnne gōṅo la? Pī'iluṅo wakate, Nawēnne n nāam nērsaalba la, a nāam na buraa la pōka. ⁵Bela iyā tu a yetu, buraaga base a so, la a ma, dee lagum na a pōga, tu bāma bayi lebge ayula. ⁶Bela, ba ka le dēna nērba bayi, ba yāṅa lebge la ayula. Bela, sela tu Nawēnne lagum na taaba, nērsaala da welge ba.>>

⁷Tu Farisi dōma la soke ē yetu: <<La bēm iyā tu Amoyisi* yuun bō nōore yetu, buraa sān yetu a lebse a pōga, a bō ē pōgdire lebsgo gōṅo, dee taru ē ka lebse?>> ⁸Tu Azezi lerge yetu: <<La de la ya sūure n ke tu ya ka sake pa'algo la iyā, tu Amoyisi yuun sake tu ya lebse ya pōgba. Pī'iluṅo wakate, la yuun ka ān wāna. ⁹La mam yetu ya tu, buraaga sān lebse a pōga tu la sān dagna tu a gā la buraasu, a sān le di pōka ayēma, a ēṅe la be'em wu nēra n gā'are la a tadāana pōga.>>

¹⁰Tu a karēnbiisi la yele ē yetu: <<Buraaga la a pōga yelle sān dēna bela,

buraaga sãn ka di pɔka n sɔl.> > ¹¹Tɩ a yeke ba yetu: <<La dagɩ nɛrba wuu n wun yãŋɛ to'oge yetɔg-ɛna, sãn dagna seba ti Nawɛnne sɔŋɛ ba ti ba to'oge. ¹²Nɛrba baseba n boe ti ba dɔge ba ti ba ɛna wu ba fɔ ba me na, ka dita pɔgsɩ. Ti nɛrba mɛ fɔ buraasi baseba. Ti Nawɛnne so'olum iya, ti seba mɛ ka dita pɔgsɩ. Sɛka n tã wun yãŋɛ to'oge yetɔg-ɛna, a to'oge.> >

Azezi pu'use Nawɛnne bɔ kɔm-pɩgsɩ

(Amarkɩ 10:13-16, Aluki 18:15-17)

¹³Tɩ nɛrba tarɩ kɔm-pɩgsɩ wa'am Azezi zɛ'am ti a dɩke nu'usi pagɛ ba zuto pu'use Nawɛnne bɔ ba. Ti a karɛnbiisi la zɛbe nɛrba la. ¹⁴Tɩ Azezi yeke yetu: <<Base-ya kɔm-pɩgsɩ la ti ba wa'am mam zɛ'am, da gu'ura-ya ba. Se'ere n soe la, Nawɛnne so'olum de la nɛr-seba n ɛn wu kɔma wã bɔnɔ.> > ¹⁵La a dɩke la a nu'usi pagɛ ba zuto pu'use Nawɛnne bɔ ba, dee fɔrge.

Budib-polle n de bɔntarsa yelle

(Amarkɩ 10:17-31, Aluki 18:18-30)

¹⁶Tɩ buraaga wa'am Azezi zɛ'am wa soke ɛ yetu: <<Karɛnsãama, mam wun tɔm na tɔon-sɔŋɔ kãna yɛ vɔm n ka ba'asɩ?> > ¹⁷Tɩ a lerge ɛ yetu: <<Bɛm ti fu sakra ma sɛla n ɛn sɔŋa yelle? Nawɛnne mã'a n ɛn sɔŋa. Fu sãn bɔra ti fu yɛ vɔm n ka ba'asɩ, fu sake Nawɛnne n bɔ a nɔore se'em na.> > ¹⁸Tɩ a soke yetu: <<Nawɛnne nɔore yetɔg-bãna?> > Ti Azezi lerge ɛ yetu: <<Da ku nɛra, da gã'are la fu tadãana pɔga, da zũ, da tɔge pɔmpɔrɔŋɔ kaseto, ¹⁹nanna fu sɔ, la fu ma, la fu nɔŋɛ fu tadãana wu fu mɛŋa.> > ²⁰Tɩ budib-polle la yeke ɛ yetu: <<Mam pɔn sakra bɔn-bãna wuu me, bɛm n deege?> > ²¹Tɩ Azezi yeke ɛ yetu: <<Fu sãn bɔra ti fu mase sɛla woo puam, sɛŋɛ ka koose fɔn tarɩ sɛla la wuu dɩke bɔ nasdɔma, ti fu wun yɛ bɔntarsɔm Nawɛnne yire, dee wa'am wa dɔla mam.> > ²²Budib-polle la n wɔm belã la, a fɔrge me la sũ-sã'aŋɔ, se'ere n soe la, a tarɩ la bɔntarsɔm zo'oge.

²³Tɩ Azezi yeke a karɛnbiisi la yetu: <<Mam yetu ya la sɩra sɩra, ti la tɔ me bɔ bɔntarsa ti a kɛ Nawɛnne so'olum puam. ²⁴La mam le yetã ya ti, la de la nãana ti yugne doose fupɩim yoko puam yese, gãna bɔntarsa n wun kɛ Nawɛnne so'olum puam.> > ²⁵La a karɛnbiisi la n wɔm belã la, ti la di'ige ba halɩ zozo'e, ti ba yetu: <<La sãn denã belã, ɛne n wun tã'age yɛ fãare?> > ²⁶Tɩ Azezi bɩsra ba, dee yetu: <<Nɛrsaala ka tã wun ɛŋɛ bɔn-ɛna, la Nawɛnne tã sɛla woo ɩta me.> >

²⁷Tɩ Apɩyeɛɩ yeke Azezi yetu: <<Tɔma base sɛla woo me, dee dɔla fɔn. Bɛm ti tɔma wun yɛ?> > ²⁸Tɩ Azezi yeke ba yetu: <<Mam yetu ya la sɩra

sira, ti wakat-seka ti sela woo wun lebge paalsi la, Nērsaala Dayua*f12* la n wun zī'ire a na'am bīmbīnne zuo la, yāma seba n dolu mam na mē wun zī'ire na'am bīmbīna pia la ayi zuto, di Israyeli buuri pia la ayi la sarlya. ²⁹La seba wuu n base ba yiε, bu ba kēendōma, la ba yubsi, bu ba sōdōma, bu ba madōma, bu ba kōma, bu ba vato mam yu'ure iyā, ba wun to'oge bāma n base sela la nōore kōbga, dee yē vōm n ka ba'asri. ³⁰La nējam dōma zozo'e wun lebge poorum dōma, ti poorum dōma zozo'e lebge nējam dōma.> >

20

Tōntōnɩba yōwɔ makɛ

¹Azezi le yetu: << Nawēnne so'olum* ān wu yidāana n yese bulika yu'uhɔ yu'uhɔ, sēɛ ka dɩke tōntōnɩba ti ba tōm a va'am. ²La a tɔge ku la tōntōnɩba la ti ēɛa wun yɔ ba lag-kōbrɛ ayɩla daare puam, dee tōm ba a va'am na ti ba ka tōm. ³Ti wuntɛɛɛɛa bi fēe, ti a le yese yē nērba baseba n ze da'am ka tōnna, ⁴ti a yele ba yetu: <Ya mē sēɛ mam va'am na ka tōm, ti mam wun yɔ ya lan mase se'em.> ⁵Ti ba isge sēɛ va'am na. Ti a le yese wuntɛɛɛɛa zuu-tēɛasuka, la wēngɛɩɛa le ēɛe bɛla. ⁶Ti a le yese wēnne n we'esɩ lua, le yē nērba baseba n ze, ti a soke ba yetu: <Bēm iyā ti yāma ze kalam daare la wuu puam ka ɩta sela sela?> ⁷Ti ba lerge yetu: <Nēra nēra ka dɩke tōma tōoma.> Ti a yele ba yetu: <Ya mē sēɛ m va'am na ka tōm.>

⁸Ti wēnne kē, ti va'am na dāana yele seka n bɩsɩ a tōoma la yelle yetu: <Wi tōntōnɩba la ti ba wa'am ti fu yɔ ba. Dēɛ yɔ seba n sēɛ poorum na ka paage seba n dēɛ sēɛ la.> ⁹Ti seba n sēɛ wēnne n we'esɩ lua la wuu to'ose lag-kōbrɛ ayɩla ayɩla. ¹⁰Ti seba n dēɛ sēɛ la tē'esra ti bāma wun to'ose gānna seba n wa'am poorum na. La ba wuu to'ose la lag-kōbrɛ ayɩla ayɩla wu seba n sēɛ poorum na n to'ose se'em na. ¹¹La seba n dēɛ sēɛ la n to'ose lag-kōbrɛ ayɩla ayɩla la, ba yōnnɩ yidāana la mɛ, ¹²yetu: <Seba n wa'am poorum na tōm na karf-ayɩla mā'a, la fōn base ti ba to'ose zōna la tōma seba n tōm halɩ daare la wuu puam nāmse la wuntɛɛɛɛa la.> ¹³Ti a lebe yele ba nēra ayɩla yetu: <M sɩre, mam ka ēɛe fu sela n ka mase. Ti tɔge ku, ti fu sake ti fōn wun to'oge la lag-kōbrɛ ayɩla. ¹⁴To'oge fu yōwɔ sēɛ fōrɛ. La de la mam n boori ti m yɔ seba n wa'am poorum na zōna la fōn. ¹⁵Mam ka tarɩ nōore ti m dɩke m bōnɔ ēɛe sela ti mam boori? Bu mam n ēɛe sōɛa la iyā ti fōn ɩta sūure?> ¹⁶Bɛla, nējam dōma wun lebge poorum dōma, ti poorum dōma lebge nējam dōma.> >

Azezi le tɔge a kũm, la a vo'ore yelle

(Amarku 10:32-34, Aluki 18:31-34)

¹⁷Azezi daan we'esu la Zerizalem welge a karēnbiisi pia la ayi la mā'a, yele ba yetu: ¹⁸<<Ya yē ya, ti we'esu la Zerizalem, bilam ba wun dɩke Nērsaala* Dayua la me ka ēŋe kāabgo* kēma nēŋadōma, la lɔɔ* karēnsāandōma nu'usum, ti ba wun tɔge a yelle ku yetu, a mase la kũm. ¹⁹La ba wun dɩke ē ēŋe la bu-zāŋsu* nu'usum, ti ba la ē, wē ē na ka'asa, dee ka ē dɔ-puurŋa* zuo ku. La dabsa atā daare a wun vo'oge.>>

Azaku la Azā ma sosgo

(Amarku 10:35-45, Aluki 22:24-27)

²⁰Ti Azebede pɔga daan doose la a dayɔɔsu paage Azezi zē'am ka dūma tēŋa a nēŋam ti a sose ē ti a ēŋe sɛla bɔ ē. ²¹Ti Azezi soke ē yetu: <<Fōn booru ti m ēŋe la bēm bɔ fɔ?>> Ti pɔka la lerge yetu: <<Bɔ nōore ti fu sãn wa dita fu na'am na, ti m dayɔɔsu bayi wã ayɩla zĩ'ire fu zuugo, ti ayɩla zĩ'ire fu gɔbga.>> ²²Ti Azezi lerge ba yetu: <<Ya ka mi yāma n sosru sɛla. Ya wun tã'age nāmse nāmso sɛka ti mam wun nāmse wã?>> Ti ba yetu: <<Ti wun tã'age ēŋe bɛla.>> ²³Ti Azezi yele ba yetu: <<Ya wun sɩru nāmse nāmso sɛka ti mam wun nāmse la. La, la dagu mam n wun looge sɛka n wun zĩ'ire mam zuugo bu mam gɔbga. Mam So Nawēnne māasum zē'e-bāma ti a bɔ la nēr-sɛba ti a yetu a bɔ la.>>

²⁴La karēnbiisi pia la n wōm bɛla la, ba sūure n isge la ba tadāandōma bayi la. ²⁵Ti Azezi wi ba wuu yetu: <<Ya mi ti dūnia wã na'adōma soe ba nērba la pãŋa, dee ti ke'endōma pērgra nērba ti ba ɩta bāma n booru se'em. ²⁶La yāma puam, la kãn dɛna bɛla. Nēr-sɛka n booru ti a lebge nēr-keko ya puam, la mase me ti a dɛna ya tōntōnna. ²⁷La nēr-sɛka n mē booru ti a dɛna nēŋadāana ya puam, la mase me ti a dɛna ya yamŋa wu Nērsaala* Dayua la. ²⁸Nērsaala Dayua la ka wa'am ti nērba tōm bɔ ē, a wa'am ti a tōm me bɔ, dee dɩke a vom bɔ ti nērba zozo'e yē fāare.>>

Azezi botu fɔɔsu bayi nini yēta

(Amarku 10:46-52, Aluki 18:35-43)

²⁹Azezi daan ze'ele la Zeriko tēŋa puam yesra, ti nēr-kuuŋɔ zozo'e dɔla ē. ³⁰Ti fɔɔsu bayi zēa sore nōorum wōm ti Azezi n tollu, ti ba tii tɔgra yetu: <<Zuudāana, Adavidi* yuŋa, zoe ti ninbāalga.>> ³¹Ti nēr-kuuŋɔ la tāsɛ ba yetu, ba sīna. Ti ba malɩn tii tɔgra gānna bɛla yetu: <<Zuudāana, Adavidi yuŋa, zoe ti ninbāalga.>> ³²Ti Azezi ze'ele dee wi ba, soke ba yetu: <<Yāma booru ti m ēŋe la bēm bɔ ya?>> ³³Ti ba lerge yetu:

< <Zuudāana, tōma booru la tu nini yēta.> > ³⁴Tu Azezi zoe ba ninbāalga, kalum ba nini, tu ba nini na yēta bilam mēṅa, tu ba dola ē.

21

Azezi kē'eru Zerizalem la na'am

(Amarku 11:1-11, Aluki 19:28-40, Azā 12:12-19)

¹Azezi la a karēnbiisi la daan sēṅe ka lem na Zerizalem, paage tēṅa yu'ure n de Betufaazu, Oliivi tāṅa sūa. Tu Azezi tōm a karēnbiisi bayi ²yele ba yetu:

< <Sēṅe-ya tēṅa la n boe ya nēṅa la puam, tu ya wun yē bōṅ-yā'aṅa n lu ze la a biire, lorge-ya ē taru ba wa'am wa bo ma. ³Nēra sān yele ya se'ere, ya yele ē yetu: <Zuudāana la n booru ba>, tu a wun base tu ya taru ē wa'am toto.> >

⁴La ēṅe la bela tu Nawēnne nōtō'osa* la n yuun tōge se'em na ēṅe. ⁵A yuun yetu:

< <Yele-ya Siyō*f13* tēṅa nērba yetu:

<Ya naba la n wāna n sēm.

A sike a mēṅa bā la bōṅa,

la a biire sēna.> > >

⁶Tu karēnbiisi la sēṅe ka ēṅe Azezi n yele ba se'em na, ⁷taru bōṅ-yā'aṅa la a biire wa'am, wa dūke ba futo pagle ba zuto tu Azezi bā. ⁸Tu nēr-kuuṅo zozo'e yerge ba futo sore zuo, tu seba ko tūsi vōoro yerge sore zuo. ⁹Tu nēr-seba n daan boe a nēṅa, la seba n boe a poorum na wuu tīi tōgra yetu:

< <Ozaana, naba Adavidi* yuṅa.

Pēge-ya nēr-seka n sēm na

Zuudāana Nawēnne yu'ure la.

Ozaana! Nā'ase-ya Nawēnne n boe saazuum.> >

¹⁰Ban daan sēnni kē'era Zerizalem na, tēṅa la wuu dām me, tu ba sokra taaba yetu: < <Āne n de ēna?> > ¹¹Tu nēr-kuuṅo la lerge ba yetu: < <La de la Nawēnne nōtō'osa Azezi n ze'ele Nazaretu n boe Galile so'olum na.> >

Azezi dige nērba n koosru Wēnde-kātum na

(Amarku 11:15-19, Aluki 19:45-48, Azā 2:13-22)

¹²Azezi daan kē la Wēnde-kāte la zēnzakam digra seba wuu n koosru, la seba n da'aru la, tu ba yesra, dee zā'age seba n teeru ligri taabludōma, la seba n koosru na'adawema kugsu lubē. ¹³Dee yele ba yetu: < <La gulse Nawēnne gōṅo puam tu Nawēnne yetu: <Ba wun wi'ira mam deego la tu pu'usgo deego.> La yāma dūke ē ēṅe la nayigba lagsgo zē'a.> >

¹⁴Tu fɔɔsi, la wɔbsi wa'am a zē'am Wēnde-kātum na, tu a boti ba yē ĩmā'asum. ¹⁵La kāabgo* kēma nēᅇadōma, la lɔɔ* karēnsāandōma n yē tōon-yālma la tu Azezi tōnni, la kɔma n malɩn tīi tɔgra Wēnde-kātum na yeta tu: <<Ozaana! Pēge-ya naba Adavidi yuɩɩa>> la, ba sūure n daan yīige. ¹⁶Tu ba yeke Azezi yetu: <<Fōn wōm ban yetu se'em na?>> Tu a lerge yetu: <<Ēe, mam wōm ya. Yāma nān ka karēᅇ Nawēnne gōᅇɔ la yetɔg-ēna n yetu: <Fōn boti kɔma, la bilɩsi n nā'asra fōn.>>> ¹⁷La Azezi base ba bilam, dee sēᅇ la Betani ka gā'are.

Kēnkāᅇa n ka taru biɩ yelle

(Amarku 11:12-14, 20-24)

¹⁸Beere n daan wiige bulika, tu Azezi lɩbra Zerizalem, tu a kɔm dōnna. ¹⁹Tu a yē kēnkāᅇa n ze sore nōorum, sēᅇ tu a ka buse, la a paage yē la vōoro mā'a. Tu a yeke kēnkāᅇa la yetu: <<Fu kān le malɩn wɔm biɩ.>> La bilam mēᅇa tu kēnkāᅇa la ku. ²⁰La a karēnbiisi la n yē bela la, la di'ige ba me, tu ba yetu: <<La ēᅇ la wāne tu kēnkāᅇa wā dare ku wāna?>> ²¹Tu Azezi lerge ba yetu: <<Mam yetu ya la asra, tu ya sān bɔ Nawēnne sɩra dee ka sē'ena, ya mē wun tā'age ēᅇ wu mam n ēᅇ tu-ēna se'em wā, la, la dagu bela mā'a, ya wun tā'age yeke tān-ēna yetu: <Vōoge ka lui mōgre puam>, la a wun ēᅇ bela. ²²La ya sān sose Nawēnne sɩra dee bɔ ē sɩra, ya wun to'oge.>>

Āne n bɔ Azezi nōore tu a tōnna?

(Amarku 11:27-33, Aluki 20:1-8)

²³Azezi daan kē la Wēnde-kātum na zāsna nērba, tu kāabgo kēma nēᅇadōma, la tēᅇa la kēma wa'am wa soke ē yetu: <<Fōn yē nōore la be ɩta bōn-bāna? La āne n bɔ fōn nōore tu fōn ɩta?>> ²⁴Tu Azezi lerge ba yetu: <<Mam wun soke ya sokre ayɩla, tu ya sān lerge mam, mam mē wun yeke ya nōor-seka tu mam taru ɩta bōn-bāna. ²⁵Yeke-ya ma, Azā n daan misri nērba ko'om puam na, la de la Nawēnne n tōm ē bu, la de la nērsaalba?>> Tu ba bām na taaba yetu: <<Tu sān yetu la de la Nawēnne n tōm ē, a wun yetu, bēm ĩyā tu tōma ka sake ē? ²⁶Tu mē ka tā wun yetu, la de la nērsaalba n tōm ē, dēni tu zɔta nērba la, se'ere n soe la, ba wuu sake tu Azā de la Nawēnne nōtɔ'ɔsa.>> ²⁷Tu ba koᅇe lerge ē yetu: <<Tōma ka mi.>> Tu a mē yeke ba yetu: <<Mam mē kān yeke ya mam n yē nōore zē'e-seka ɩta bōn-bāna.>>

Dayɔɔsi bayi makre

²⁸Azezi daan le yeke ba yetu: <<Pa'alɩ-ya ma yāma n tē'esru se'em: Buraa n daan boe taru a dayɔɔsi bayi, yeke pɔspɔsi dāana la yetu: <M dayua, sēᅇ

ka tōm m va'am na zīna.> ²⁹Ti a dayua la lerge ē yetu: < Mam kān sēḡe.> Ti la ēḡe fēe, ti a teege yem sēḡe. ³⁰Ti a sēḡe a dayua buyi dāana la zē'am ka yele ēḡa mē yetu, a sēḡe ka tōm a va'am na. Ti a yele ē yetu: < M so, mam wun sēḡe.> La a yele bela dee ka sēḡe. ³¹Bāma bayi, āne n ēḡe a so la n booru se'em na?> > Ti ba lerge yetu: < < Pɔspɔsi dāana la.> > Ti Azezi yele ba yetu: < < Mam yetu ya la sira sira, ti lampo-to'ɔsrɪba*, la pɔg-yalsɪ dōma wun dēḡe ya nēḡa kē Nawēnne so'olum* puam. ³²Se'ere n soe la, Azā wa'am wa pa'alɛ ya la sore ti ya wun doose masɛ Nawēnne zē'am, la ya ka bɔ ē sira. La lampo-to'ɔsrɪba, la pɔg-yalsɪ dōma n bɔ ē sira. La baa yāma n yē bela la, ya ken ka teege yem bɔ ē sira.> >

Nērba n bɪsrɪ va'am makrɛ

(Amarkɪ 12:1-12, Aluki 20:9-19)

³³Azezi daan le yele ba yetu: < < Selse-ya makrɛ ayɪla. Yidāana ayɪla n daan kɔ a va'am sele tɪsɪ yu'urɛ n de viinye*, mē lalga kaagɛ ē, tū boko ti ba wēkra viinye la biɛ, dee mē de-woko ti ba zɔnna bɪsra a va'am na, yāḡa dɪkɛ nērba ti ba bɪsra va'am na, dee sēḡe sore. ³⁴Ti viinye la biɛ go'osgo wakate paagɛ, ti a tōm a tōntōnɪba ti ba sēḡe seba n bɪsrɪ va'am na zē'am, ka to'oge a viinye la biɛ wa bɔ ē. ³⁵Ti seba n bɪsrɪ va'am na yōḡe tōntōnɪba la wē ayɪla, ku ayɪla, dee lobe ayēma la kuga ku. ³⁶Ti a le tōm tōntōnɪba baseba n zo'oge gānna pɔspɔsi dōma la. Ti ba le ēḡe bāma mē bela. ³⁷Ti a yāḡa tōm a mēḡa dayua seba n bɪsrɪ va'am na zē'am, dee tē'esra yetu: < Ēna n de mam mēḡa dayua la, ba wun nan ē.> ³⁸La seba n bɪsrɪ va'am na n yē ē na, ba yele taaba yetu: < Ēna n wun wa sɔḡe sɔna a sɔ bōntarsōm na. Base-ya ti ti ku ē, dee ti bōntarsōm na lebge tōma bōnɔ.> ³⁹Ti ba yōke ē ve'ege yese va'am na kēnkɛrḡa ka ku ē.

⁴⁰Bela, va'am na dāana sān wa'am, a wun ēḡe seba n bɪsrɪ va'am na la wāne?> >

⁴¹Ti ba lerge yetu: < < A wun nāmse nēr-be'esɪ bāna mɛ halɪ ku ba, dee dɪkɛ va'am na bɔ nēr-seba n wun bɔ ē a viinye la biɛ ba go'osgo wakate, ti ba bɪsra.> >

⁴²Ti Azezi yele ba yetu: < < Yāma nān ka karēḡe Nawēnne gōḡɔ la n yetu: < Kug-sɛka ti tōnmētba zagse la n lebge kugre n botɪ deego la tara pāḡa. La de la Zuudāana Nawēnne n ēḡe bōn-ēna, ti la dɛna yel-di'iḡa bɔ tōma.>

⁴³Bela, mam yetu ya ti Nawēnne wun to'oge a so'olum ya zē'am dɪkɛ bɔ buur-seba n wun tōm Nawēnne so'olum tōoma. ((⁴⁴La kug-sɛka ti tōnmētba

zagsɛ la, nēr-sɛka woo n lui kug-ēŋa zuo, a wun kɔ kɔ mɛ. La kugre la sǎn lui sɛka zuo, a wun mērgɛ ē.) > >

⁴⁵La kāabgɔ kēma nēŋadōma, la Farisi* dōma n wōm makrɛ la, ba bāŋɛ tɪ a tɔgrɪ la bāma yelle. ⁴⁶Tɪ ba bɔɔra tɪ ba yōkɛ ē, dee zɔta nērba la, se'ere n soe la, ba sakɛ tɪ Azezi de la Nawēnnɛ nōtɔ'ɔsa.

22

Naba dayua pɔgdire kibsa makrɛ

(Aluki 14:15-24)

¹Azezi daan le makɛ la makrɛ yele ba yetɪ: ²< < Nawēnnɛ so'olum* ān wu naba n ēŋɛ a dayua pɔgdire kibsa, ³tōm a tōntōnɪba yetɪ, ba sēŋɛ ka wi nēr-sɛba tɪ ēŋa daan wi la. Tɪ nērba la ka bɔɔra tɪ ba wa'am. ⁴Tɪ a le tōm tōntōnɪba basɛba yetɪ: < Sēŋɛ-ya ka yele sɛba tɪ mam daan wi la yetɪ, mam māasum sɛla woo mɛ, mam ku la lɔlɔ, la dūnsi n nōbɛ, māasum sɛla woo ze'ele, ba wa'am kibsa la. > ⁵Tɪ ba sēŋɛ ka wi ba, tɪ ba zagsɛ, dee sēŋɛ ba sēnnɛ. Tɪ ayɪla sēŋɛ a va'am, tɪ ayēma sēŋɛ a koosgo zē'am. ⁶Tɪ basɛba la yōgɛ tōntōnɪba la nāmsɛ ba dee ku ba. ⁷Tɪ naba la sūure yīige, tɪ a tōm a zɛbzɛbrɪba tɪ ba sēŋɛ ka ku nēr-kuurba la, dee yō ba tēŋa la. ⁸La a yele a tōntōnɪba la yetɪ: < Kibsa la sɛla woo māasum ba'asɛ mɛ, la mam n daan wi sɛba la ka masɛ tɪ ba di kibsa la. ⁹Bɛla, sēŋɛ-ya sorɔ-puursi zuto ka wi nēr-sɛba wuu tɪ ya wun yē tɪ ba wa'am pɔgdire kibsa la zē'am. > ¹⁰Tɪ tōntōnɪba la sēŋɛ sorɔ-puursi zuto ka wi nēr-sɛba wuu tɪ ba yē, nēr-sōma la nēr-bɛ'esɪ. Tɪ nērba wa'am wa pɪrɛ kibsa la zē'am.

¹¹Tɪ naba la sēŋɛ tɪ a busɛ nērba la, yē tɪ nēra n boe mī ka ye pɔgdire kibsa la fuugo. ¹²Tɪ a yele ē yetɪ: < M sɪrɛ, la ēŋɛ la wāne tɪ fōn wa'am kibsa la, dee ka ye a fuugo? > Tɪ a ka yāŋɛ lerge se'ere. ¹³Tɪ naba la yele a tōntōnɪba yetɪ, ba lu a nu'usi, la a nāma lobe ē basɛ yēŋa lika puam. Bilam tɪ nērba wun ka kɛlla, dee dukɛ ba nu'usi gɪ nōorum. ¹⁴La de la nērba pāɪ tɪ ba wi, la fēɛ tɪ ba tū'use. > >

Lampo yua yelle

(Amarkɪ 12:13-17, Aluki 20:20-26)

¹⁵Tɪ Farisi* dōma sēŋɛ ka bām bāma n wun ēŋɛ se'em botɪ Azezi tɔgɛ tuuge tɪ ba yē sore yōkɛ ē. ¹⁶Bɛla tɪ ba daan tōm ba karēnbiisi, la naba A'erɔdɪ* nērba tɪ ba sēŋɛ Azezi zē'am ka yele ē yetɪ: < < Karēnsāama, tōma mi tɪ fōn de la sɪra dāana, dee zāsna nērba Nawēnnɛ sore yɛla la sɪra. Fōn ka fabɪɪ nērba n tɔgrɪ fōn yelle se'em na, la fōn ka tū'usri nērba. ¹⁷Yele

to fõn tẽ'esru se'em. Sore boe tu tu yo lampo bɔ Rom* na-keko bu, sore ka boe? > > ¹⁸Tu Azezi bāņε ba putẽ'e-be'ero la, yele ba yetu: < < Pulibsum dõma wā, bēm tu ya bēta mam? ¹⁹Pa'alε-ya ma lag-seka tu ba taru yɔɔra lampo la. > > Tu ba dɩke lag-kõbrε pa'alε ē. ²⁰Tu a soke ba yetu: < < Āne yinyisņa, la āne yu'urε n gulε a zuo? > > ²¹Tu ba lerge yetu: < < La de la Rom na-keko la. > > Tu Azezi yele ba yetu: < < La sān dεna bεla, bɔ-ya na-keko la ēņa n soe bõn-seka, dee bɔ Nawēnne ēn soe bõn-seka. > > ²²Ban wõm bεla la, tu la di'ige ba, tu ba base ē dee fõrgε.

Kūm vo'ore yelle

(Amarku 12:18-27, Aluki 20:27-40)

²³Daar-ēņa tu Saduse dõma n yetu nēra sān ki a kān vo'oge la, bāma nērba baseba n wa'am Azezi zē'am wa soke ē yetu: ²⁴< < Karēnsāama, Amoyisi* daan gulε yetu, buraaga sān ki dee ka tara bia, a sobia di pākõore la dɔge kɔma bɔ seka n ki la.

²⁵Buraasu bayopɔu n daan boe tõma puam dεna sobiisi, tu pɔspɔsu dāana la di pɔka ki dee ka dɔge bia. ²⁶Tu buyi dāana la di pākõore la mē ki dee ka dɔge bia. Tu butā dāana la mē ēņε bεla, la bāma bayopɔu la wuu ēņε la bεla. ²⁷Tu pɔka la mē yāņa ki. ²⁸Bεla, ba sān wa vo'oge kūm vo'ore daare, bāma bayopɔu la puam, āne n wun sɔna pɔka la, bāma wuu n lagum di ē na? > > ²⁹Tu Azezi lerge ba yetu: < < Ya tuuge me, yāma n ka mi Nawēnne gõņɔ n yele se'em võore, la Nawēnne pāņa n ān se'em na iyā. ³⁰Kūm vo'ore daare, buraasu ka diti pɔgsu, la pɔgsu mē ka ellu sɩrba. Ba wun āna wu malekadõma* n boe Nawēnne yire la. ³¹La sān dεna kūm vo'ore yelle, yāma nān ka karēņε Nawēnne n yele ya a gõņɔ la puam se'em yetu: ³²< Mam de la Abraham*, la A'izaku, la Azakɔbu Nawēnne > na? La pa'alε tu bāma wuu vɔa me Nawēnne zē'am. Se'ere n soe la, Nawēnne dagu seba n ki Nawēnne, a de la nēr-seba n vɔa Nawēnne. > > ³³Nēr-kuuņɔ la n daan wõm a zāsņɔ la, la di'ige ba me.

Nawēnne n bɔ nõore tu ba ɩta se'em na, bõn-kāna n gānnu?

(Amarku 12:28-34, Aluki 10:25-28)

³⁴Farisi* dõma n daan wõm tu Azezi lerge Saduse* dõma, tu ba ka le tã'age ya'age nõore la, tu ba lagse a zē'am. ³⁵Tu ba nēra ayɩla n de ɩɔɔ* karēnsāama bɔɔra tu a di a yem bɩse, soke ē yetu: ³⁶< < Karēnsāama, Nawēnne n bɔ nõore tu ba ɩta se'em na, bõn-kāna n gānnu wuu? > > ³⁷Tu a lerge ē yetu: < < < Nõņε fu Zuudāana Nawēnne la fu sūure wuu, la fu sɩa wuu, la fu yem wuu. > ³⁸Ēna n de Nawēnne nõore la pɔspɔsu dāana, ēņa n

gānnu wuu. ³⁹La buyi dāana n ān wu ēḡa n wāna n yetu: <Nōḡe fu tadāana wu fōn nōḡe fu mēḡa se'em na.> ⁴⁰Amoyisi lɔɔ la wuu, la Nawēnne nōtɔ'ɔsrɩba n gulse sela la wuu boe la nō-bāma bayi puam.> >

Krisi de la naba Adavidi Zuudāana

(Amarki 12:35-37, Aluki 20:41-44)

⁴¹Farisi dōma n lagse taaba la, tu Azezi soke ba yetu: ⁴²<<Yāma tē'esru la bēm la Krisi* yelle: Āne yuḡa n de ē?> > Tu ba lerge yetu: <<A de la naba Adavidi* yuḡa.> > ⁴³Tu a yele ba yetu: <<La ēḡe la wāne tu Nawēnne Sɩa* daan botu Adavidi wi ē tu Zuudāana yetu:

⁴⁴<Zuudāana Nawēnne yele mam Zuudāana yetu,

zī'ire m zuḡɔ bɔba halu tu m wa ēḡe fu be'eba tu ba bɔna fu nāma tēḡa.>

⁴⁵Adavidi sān wi ē yetu, Zuudāana, la wun ēḡe la wāne tu a dɛna Adavidi yuḡa?> > ⁴⁶Tu nēra nēra ka yāḡe lerge ē se'ere. Lan pɔse daar-ēḡa, nēra ka le saage soke ē sokre.

23

Azezi tɔḡe lɔɔ karēnsāandōma, la Farisi dōma yelle

(Amarki 12:38-40, Aluki 11:37-54, 20:45-47)

¹Tu Azezi yele nēr-kuḡɔ, la a karēnbiisi la yetu: ²<<Lɔɔ* karēnsāandōma, la Farisi* dōma n sɔḡe Amoyisi* zē'a. ³Bela, ban zāsnu ya se'em na, ya uta bela, dee da uta bāma n utu se'em na. Se'ere n soe la, bāma n zāsnu se'em na, ba ka utu bela. ⁴Ba zāsḡa la ān wu ze-tɩbsa tu ba lu zelge nērba, la ba mēḡa ka booru tu ba kalum ba la ba nu'ubiire. ⁵Ba tōnnu ba tōoma la wuu tu nērba n bɩsra ba, bela tu ba dɩke gāna gulse Nawēnne yetɔḡa ba puam dɩke lu ba dīa bu ba kēnkānsɩ. Dee pɛ fu-wogro ēḡe bisa tu ba wɔḡe tu nērba nā'asra ba. ⁶Ba nōḡe la nā'asḡo zē'esɩ dia zē'esum, la ba wēndeto puam. ⁷Ba nōḡe tu nērba n pu'usra ba da'asɩ puam, dee bɔɔra tu ba wi'ira ba yetu: <Karēnsāama.> ⁸La yāma da base tu ba wi'ira ya tu karēnsāama. Se'ere n soe la, yāma taru la karēnsāama ayɩla mā'a, la ya wuu de la sɔbiisi la taaba. ⁹Da wi'ira-ya nēra tu sɔ dūnia wā zuo Nawēnne sore la doosḡo īyā. Se'ere n soe la, ya taru la Sɔ ayɩla mā'a n boe saazuum. ¹⁰La ya da base tu nēra wi'ira ya tu nēḡadāana. Se'ere n soe la, ya taru la nēḡadāana ayɩla mā'a n de Krisi*. ¹¹Seka n de nēr-keko ya puam, a dɛna ya tōntōnna. ¹²Seka n zēke a mēḡa, Nawēnne wun sike ē. La seka n sike a mēḡa, Nawēnne wun zēke ē.

¹³Yāma Farisi dōma, la lɔɔ karēnsāandōma, pulibsum dōma wā, ya wun yē toogo. Se'ere n soe la, yāma gu'uri la nērba tu ba da kē Nawēnne so'olum*

puam. Ya ka kē'eri ya mēŋa, dee mē ka basra nēr-seba n boori ti ba kē la sore ti ba kē.

((¹⁴Yāma Farisi dōma, la loo karēnsāandōma, pulibsum dōma wā, ya wun yē toogo, se'ere n soe la, ya to'osri la pākōpa n taru sela la wuu, dee pu'usra Nawēnne pu'us-wogro ti nērba bɪsra ya. Ya wun yē subgre gānna wuu.))

¹⁵Yāma loo karēnsāandōma, la Farisi dōma, pulibsum dōma wā, ya wun yē toogo, se'ere n soe la, ya kaaru la dūnia zē'esu wuu ɛera ti ya yē nēra ayɪla ti a sake dola ya sore la. La ya sān yē nēra ayɪla, ya base ti a lebge la tōn-be'ero dāana gānna ya mēŋa nōore ayi, wun sēŋe bug-tēŋa*.

¹⁶Yāma seba n de nēŋadōma de la fɔɔsi, ya wun yē toogo, se'ere n soe la, yāma yeti, nēra sān poi Wēnde-kāte la, la de la zāŋa. La seka sān poi sālma la n boe Wēnde-kāte la puam na, dēni ti a ēŋe ēn poi ti a ēŋe se'em na.

¹⁷Yāma ka wōnni sela vōore, dee āna wu fɔɔsi la. Bēm n gānni? Sālma la bu, Wēnde-kāte la n boti sālma la dena Nawēnne tuulum bōno na n gānni?

¹⁸Ya ken yeti, nēra sān poi Nawēnne kāabgo* bīmbīnne na, la de la zāŋa. La nēra sān poi sela ti ba dɪke kāabe bīŋe bīmbīnne na zuo la, dēni ti a ēŋe ēn poi ti a ēŋe se'em na. ¹⁹Fɔɔsi, bēm n gānni? Sela ti ba dɪke kāabe la bu, kāabgo bīmbīnne na n boti sela ti ba dɪke kāabe la dena Nawēnne tuulum bōno na n gānni? ²⁰Bela, seka n poi kāabgo bīmbīnne na, a po poi la sela n boe a zuo la wuu. ²¹La seka n poi Wēnde-kāte la, a po poi la Nawēnne n boe mī na. ²²La seka n poi Nawēnne yire, a poi la Nawēnne na'am bīmbīnne na, la seka n zī a zuo la.

²³Yāma loo karēnsāandōma, la Farisi dōma, pulibsum dōma wā, ya wun yē toogo. Se'ere n soe la, yāma bo'ori Nawēnne zēvōoro buuri wuu pia pure me, baa ba sān āna pɪka pɪka, dee basra yel-seba n de kāŋkāŋe loo la puam na, ka ɪta. La de la sela n mase, la ninbāal-zua, la sakre. La de la bōn-bāna ti ya wun dēŋe ɪta, dee yāŋa ɪta sela ti ya ɪti la pa'ase. ²⁴Yāma nēŋadōma de la fɔɔsi, yāma yoori ya bōn-yūula me yesra lislɪma basra, dee volla yugma.

²⁵Yāma loo karēnsāandōma, la Farisi dōma, pulibsum dōma wā, ya wun yē toogo. Yāma peeri ya laasi, la ya wama poa me ti ba āna sōŋa, dee ti ba puam pure la nayigum, la be'ero bōno. ²⁶Yāma Farisi dōma, ya de la fɔɔsi! Peege-ya ya laasi la puam pɔspɔsi, ti ba poore la mē wun āna sōŋa.

²⁷Yāma loo karēnsāandōma, la Farisi dōma, pulibsum dōma wā, yāma ān wu yɔɔro ti ba take ti ba zuum pelge āna sōŋa sōŋa, dee ti ba puam pure la kōba, la pō'osgo wuu. ²⁸Yāma mē ān na bela. Yāma boti nērba bɪsra ya ti ya āna wu nērba n ɪti sela n mase, dee ti ya puam pure la pulibsum, la tōn-be'ero.

²⁹Yāma lɔɔ karēnsāandōma, la Farisi dōma, pulibsum dōma wā, ya wun yē toogo. Ya mētɩ la Nawēnnɛ nōtɔ'ɔsrɩba* yɔɔɔɔ, dee malgra nēr-sɛba n ēŋɛ sɛla n masɛ yɔɔɔɔ tɩ ba āna sōŋa. ³⁰Dee yetɩ, yāma daan sān boe nɩ yāma yaabdōma wakate la, yāma daan kān po lagɩm na ba ku Nawēnnɛ nōtɔ'ɔsrɩba la. ³¹Ya mēŋa n bɔ'ɔrɩ ya mēŋa kaseto tɩ yāma de la sɛba n yuun ku nōtɔ'ɔsrɩba la yɩɩɩ. ³²Tɔ. Ken sēŋɛ-ya nēŋa ēŋɛ ya yaabdōma la n daan ēŋɛ sɛla la ba'asɛ. ³³Bōnse'ɛdōma wā! Kāmpēesɩ buuri! Yāma wun ēŋɛ la wāne pōsɛ sarɩyadia tɩ ba kān kē'esɛ ya bug-tēŋa? ³⁴Bɛla tɩ mam yetɩ ya tɩ mam wun tōm m nōtɔ'ɔsrɩba, la yɛm dōma, la lɔɔ karēnsāandōma. La ya wun ku sɛba, dee ka basɛba dɔ-puursi* zuto ku, wē sɛba la ka'asa ya wēndeto puam, dee dɔla ba nāma tēŋa tēŋa nāmsra ba. ³⁵Bɛla tɩ pupeelem dōma la wuu tɩ ba ku dūnia zuo la taalɛ wun bɔna ya zuto, lan pɔsɛ la Abelɩ* kua halɩ wa paagɛ Abarakɩ dayua Azakari tɩ ya ku Wēnde-kātɛ* zē'e-sōŋɔ, la kāabgɔ bīm̄bīnne na tēŋasuka la. ³⁶Mam yetɩ ya la sɩra sɩra, tɩ bōn-bāna taalɛ wun bɔna zamāan-ēna nērba wuu zuto.> >

Azezi sūure sā'am Zerizalem dōma īyā

(Aluki 13:34-35)

³⁷Azezi daan yetɩ: < < Zerizalem nērba, Zerizalem nērba, yāma kuuru la Nawēnnɛ nōtɔ'ɔsrɩba, dee lɔbra sɛba tɩ Nawēnnɛ tōm ba ya zē'am na kuga kuura. Nōore faa tɩ mam booru tɩ m lagsɛ ya wu nō-yā'aŋa n lagsɩ a kɔma ũna a kempagsɩ puam se'em na, tɩ ya ka bɔɔra. ³⁸Bāŋɛ-ya tɩ Nawēnnɛ wun basɛ ya tēŋa la tɩ a lebgɛ la daboto. ³⁹Mam yetɩ ya tɩ ya kān le malɩn yē mam, halɩ tɩ ya wun wa yetɩ: < Pēgɛ-ya sɛka n sēm na Zuudāana Nawēnnɛ yu'urɛ la.> > >

24

Wēnde-kātɛ la sā'aŋɔ, la dūnia ba'asgɔ toogo

(Amarkɩ 13:1-23, Aluki 17:22-24, 21:5-24)

¹Azezi daan ze'ele la Wēnde-kātɛ la puam yese fōrgra. Tɩ a karēnbiisi la lɛm ē pa'alɛ ē tɩ a bɩsɛ Wēnde-kātɛ la n mē sōŋa se'em. ²Tɩ a yeke ba yetɩ: < < Yāma yē bōn-bāna wā wuu? Mam yetɩ ya la sɩra, tɩ ba wun lubɛ ba wuu mɛ saam saam, tɩ kugre baa aylɩ kān weege a tadāana zuo.> >

³La a daan sēŋɛ ka zēa la Oliivi tāŋa zuo, tɩ a karēnbiisi la mā'a sēŋɛ a zē'am ka yeke ē yetɩ: < < Yeke to wakat-sɛka tɩ bōn-bāma wuu wun ēŋɛ, la sɛla n wun pa'alɛ fōn lemŋo, la dūnia ba'asgɔ wakatɛ.> > ⁴Tɩ a yeke ba yetɩ: < < Guuse ya mēŋa tɩ nēra da pā'asɛ ya tɩ ya tuuge. ⁵Nērba zozo'e n wun

dike mam yu'ure wa'am wa pã'asra ya, ti ba nãra woo yeti: < Mam n de Krisi* la. > La ba wun boti nãrba zozo'e tuuge me. ⁶Ya wun wa wõm zebre yelle, la zebre dãmne. La da base-ya ti dabeem taru ya. Dẽni ti bõn-bãma ãngẽ, la, la nãn dagu dũnia ba'asgo. ⁷Buuri ayula nãrba wun isge zebra la buuri ayẽma nãrba, ti so'olum ayula isge zebra la so'olum ayẽma, la kom, la tẽn-miĩngõ wun bõna zẽ'esu zozo'e. ⁸La bõn-bãma nãn de la toogo la sãngẽ, la ãn wu pãka virgre toogo n nãn sãngũ la. ⁹Ba wun yõge ya me taru ka bõ ti ba nãmse ya, ku ya, la buuri wuu wun sira ya mam yu'ure iyã. ¹⁰Nãrba zozo'e wun base sira sore, dee ɩta taaba zãmõ, dee sira taaba. ¹¹La nãrba zozo'e wun isge parum yeti bãma de la Nawẽnne nõto'õsruba pã'ase nãrba zozo'e ti ba tuuge. ¹²Tõon-be'ero wun wa pa'ase me halu ti nãrba zozo'e nõngẽ ba'ase. ¹³La nãr-seka n wun mõrgẽ ze'ele kãnkãngẽ ka paage ba'asgo wun yẽ fãare. ¹⁴Nawẽnne so'olum* kõ-yẽlga wun mõole dũnia wuu me, ti buuri wuu wõm, dee ti dũnia ba'asgo yãnga paage.

¹⁵Ya wun wa yẽ seka n de bõn-be'ego n sã'anũ sela woo la, seka ti Nawẽnne nõto'õsa Adanɩyeli yuun tãge a yelle la, ti a boe Nawẽnne zẽ'e-sõngõ* la. > > Seka n karẽngũ mõrgẽ wõm a võore.

¹⁶< < Ya sãn wa yẽ belã, nãr-seba n boe Zude zoe zom tãnsu zuto. ¹⁷La nãr-seka n boe gõsgõ da sige bõora ti a kã deem dike sela. ¹⁸La nãr-seka n boe va'am da kãn lebe kule yire ti a dike a fuugo. ¹⁹Dabs-bãma, la wun dẽna la toogo bõ pãg-seba n taru pua, la seba n taru koma ti ba mõgra la. ²⁰Sose-ya Nawẽnne ti ya zua la wakate da dẽna õõõ wakate, bu vo'osgo* daare. ²¹Se'ere n soe la, wakat-ẽnga, la wun dẽna la toogo halu zozo'e ti ba nãn ka yẽ halu dũnia n pĩ'ilum wa paam wakat-ẽnga, la toog-ẽnga buuri kãn le malũ wa'am. ²²Nawẽnne sãn ka bo'oge nu dabs-bãma sõore, nãra nãra ka boe n wun põse. La nãr-seba ti a looge la iyã ti a bo'oge dabs-bãma sõore.

²³La nãr-seka sãn yele ya yeti: < Bɩse-ya, Krisi la boe la kalam >, bu < bɩse-ya, a boe la ke >, ya da sake. ²⁴Nãrba wun wa'am wa parum ti bãma n de Krisi, la nãrba wun wa'am wa parum ti bãma n de Nawẽnne nõto'õsruba tõnna tõon-yãlma, la yel-kɩrsu, bõora ti ba sãn tã'age, ba boti nãr-seba ti Nawẽnne looge la tuuge. ²⁵Mam dẽngẽ yele ya me ti la nãn ka paam. ²⁶Belã, ba sãn yele ya yeti: < Bɩse-ya, a boe la weem >, da sãngẽ-ya. Bu, ba sãn yeti: < A boe la deem >, ya da sake. ²⁷Nãrsaala Dayua*f14* la lemngõ wun ãna wu saaga n ãn yãke dapoore bõba nãegẽ ka paage zanõa bõba la. ²⁸Bõn-kɩ'ɩsu n boe zẽ'e-seka la, zõa lagsru taaba la bilam. > >

Azezi n de Nãrsaala Dayua la lemngõ
(Amarku 13:24-37, Aluki 17:26-36, 21:25-33)

²⁹ < < Toogo dabsa la poorum, wěntulle wun sobge mε, ti wōrga kǎn le nēera a peelem, ti wōrbie wun ze'ele saazuum lui. La bōn-sēba n boe saazuum wun mīim mε. ³⁰La sēla n pa'alɪ Nērsaala* Dayua la lemjo la wun puke saazuum. Ti dūnia nērba buuri wuu wun kaasra fabla. La ba wun yē Nērsaala Dayua la n boe sawara puam sēna la pāŋa, ti a na'am pāŋa peelem nēege zozo'e. ³¹La a wun tōm na a malɛkadōma*, ti benkonne peebe, ti ba sēŋe dūnia zuugo, la gɔbga, la dapoore, la zanōre ka lagsε nēr-sēba ti Nawēnne looge la, halɪ ka paage dūnia teka wuu.

³²Dɪkε-ya makre la kēnkāŋa bāŋe zāsŋo la vōore. Kēnkāŋa wila sǎn wa pusra vō-paala, ya mi ti sigre lem mε. ³³Bela, ya mē sǎn wa yē ti bōn-bāna wuu ɪti, ya bāŋe ti Nērsaala Dayua la lem mε, a boe la zanōrum. ³⁴Mam yetɪ ya la sɪra, ti bōn-bāna wuu wun ɪta mε, dee ti zamāan-ēna yāŋa tole.

³⁵Saazuum la tēŋa wun tole mε, la mam yetoga la kǎn malɪn tole.

³⁶Nēra nēra ka mi daar-sēka la wakat-sēka ti Nērsaala Dayua la wun leme wa'am, baa malɛkadōma n boe Nawēnne yire, bu Dayua la mēŋa ka mi, sǎn dagna So Nawēnne mā'a. ³⁷Nērsaala Dayua la lemjo, la wun āna wu Anoe* wakate n yuun ān se'em na. ³⁸Se'ere n soe la, lan dēŋe sǎ'ano sa-kāte la, nērba yuun diti mε dee yūura, ti buraasi dita pɔgsɪ, ti pɔgsɪ ɛlla sɪrba, dee tara ba pɔyɔɔsɪ sɪra, halɪ wa paage daar-sēka ti Anoe kē ōorŋ-kāte la puam na. ³⁹Ba yuun ka bāŋe ti yelle boe, halɪ ti saaga wa ni, ti ko'om pe'ege nērba la wuu. La mē wun āna la bela Nērsaala Dayua la lemjo wakate.

⁴⁰Daar-ēŋa buraasi bayi wun bɔna va'am, ti ba dɪkε ayɪla, dee base ayēma.

⁴¹Ti pɔgsɪ bayi wun bɔna nēerum, ti ba dɪkε ayɪla, dee base ayēma. ⁴²Bela, guuse ya mēŋa, se'ere n soe la, ya ka mi daar-sēka ti ya Zuudāana la wun leme wa'am. ⁴³Bāŋe-ya ti yidāana sǎn mina nayiga n wun wa'am yu'uoŋo wakat-sēka wa zū ē, a wun gu'ura a yire mε, a kǎn base ti nayiga la kē zū ē.

⁴⁴Bela, māasum-ya gu'ura, ti Nērsaala Dayua la sēm na wakat-sēka ti ya ka tē'esrɪ ti a wun wa'am na. > >

Tōntōn-sōŋo, la tōntōn-be'ego makre

(Aluki 12:41-48)

⁴⁵Azezi le yetɪ: < < Āne n de tōntōn-sōŋo n tarɪ yem? La de la ēŋa ti a zuudāana wun yetɪ a bɪsra a yire yelle, bɔ'ora a tōntōnɪba dia wu lan mase, dee sēŋe sore. ⁴⁶Zuudāana la sǎn leme wa yē ti tōntōnna la tōm wu ēŋa n ye le ē se'em na, tōntōnna la tarɪ zu-yēlga. ⁴⁷Mam yetɪ ya la sɪra, ti a zuudāana la wun dɪkε ēŋa n tarɪ sēla la wuu bɔ ē mε ti a bɪsra.

⁴⁸La a sǎn dɛna tōntōn-be'ego, tē'esε yetɪ ēŋa zuudāana la yuuri mε ka kulna, ⁴⁹yāŋa wē'era a tōntōn-taaba la, dita dee yūura la dā-yūuriba, ⁵⁰a

zuudāana la wun kulum na daar-sɛka tɪ a ka tē'esrɪ tɪ a wun wa'am, la wakat-sɛka tɪ a ka mi, wa di'ige ē. ⁵¹La a wun dige ē mɛ botɪ a lagum na pulibsum dōma yē subgrɛ. Zē'e-ēŋa tɪ ba wun kella, dee dɪkɛ ba nu'usi gi nōorum.> >

25

Pug-sarsɪ pia makrɛ

¹Azezi ken yetɪ: <<Wakat-ēŋa Nawēnnɛ so'olum* wun āna wu pug-sarsɪ pia n dɪkɛ ba futladōma yese sēŋɛ tɪ ba ka tu'usɛ pɔgdita. ²Banuu ka tarɪ yɛm, dee tɪ banuu dɛna yɛm dōma. ³Tɪ sɛba n ka tarɪ yɛm na dɪkɛ ba futladōma, dee ka dɪkɛ kaam pa'asɛ. ⁴La sɛba n tarɪ yɛm na dɪkɛ ba futladōma mɛ, dee dɪkɛ kaam pa'asɛ. ⁵Tɪ pɔgdita la yuuge ka sēna, tɪ gēem yōkɛ ba, tɪ ba wuu gīse.

⁶Tɪ sōnsua, tɪ ba kaasɛ tagurga yetɪ: <Pɔgdita la sēm mɛ, isge-ya yese tu'usɛ ē.> ⁷Tɪ pug-sarsɪ la wuu nēegɛ malgɛ ba futladōma. ⁸Tɪ sɛba n ka tarɪ yɛm na, yele yɛm dōma la yetɪ: <Purgɛ-ya ya kaam na bɔ tɔ, tɪ tōma futladōma la kīŋri mɛ.> ⁹Tɪ yɛm dōma la lerge yetɪ: <Ayɛɪ, tōma sān ēŋɛ bɛla, kaam na kān seke tōma, la yāma. Sēŋɛ-ya ka-kɔɔsrɪba la zē'am ka da ya mēŋa bōnɔ.>

¹⁰Tɪ ba sēŋɛ tɪ ba ka da, dee tɪ pɔgdita la paam, tɪ banuu la n māasum kɪ'ulum na doose pɔgdita la kē pɔgdire la zē'am, dee tɪ ba yu zanōrɛ.

¹¹Bɛla poorum tɪ pug-sarsɪ banuu la n weege la wa'am wa wi'ira yetɪ: <Zuudāana, zuudāana, yo'oge bɔ tɔ.> ¹²Tɪ pɔgdita la lerge yetɪ: <Mam yetɪ ya la sɪra, tɪ mam ka mi ya.>

¹³Bɛla, guuse ya mēŋa, se'ere n soe la, ya ka mi daar-sɛka bɪɪ wakat-sɛka tɪ Nērsaala* Dayua la wun leme wa'am.> >

Tōntōnɪba batā makrɛ

(Aluki 19:11-27)

¹⁴<<Nawēnnɛ so'olum ken āna wu buraaga n boorɪ tɪ a sēŋɛ sore, wi a tōntōnɪba dɪkɛ a bōntarsōm pul ba tɪ ba bɪsra. ¹⁵A bɔ tōntōnna ayɪla la talā*f15* banuu, bɔ ayɪla talā bayi, dee bɔ ayɪla talā ayɪla. A bɔ nēra woo masɛ la ēn wun tā'agɛ se'em tōm, dee sēŋɛ. ¹⁶Tɪ nēr-sɛka n to'oge talā banuu la dare tōm yē yōorɔ talā banuu pa'asɛ. ¹⁷Tɪ sɛka n to'oge talā bayi la mē tōm yē talā bayi pa'asɛ. ¹⁸La sɛka n to'oge talā ayɪla la sēŋɛ ka tū la boko pī a zuudāana ligri la.

¹⁹Tɪ la yuuge, tɪ tōntōnɪba la zuudāana la leme kulum, wa yele ba tɪ ba

geele bāma n tōm se'em. ²⁰Tl sɛka n daan to'oge talā banuu la, tarl talā banuu la tl a yē pa'asɛ la wa'am wa yetl: <M zuudāana, fōn daan bɔ mam na talā banuu, mam tōm yē la talā banuu pa'asɛ, ban wāna.> ²¹Tl a zuudāana la yele ē yetl: <La ān sōŋa. Fu de la tōntōn-sōŋɔ n de sɪra dāana. Fōn ēŋɛ sɪra la sɛla fēe tl mam bɔ fu la īyā, mam wun basɛ tl fu sɔna bōnɔ zozo'e bɪsra. Wa'am wa naagɛ la mam ēŋɛ sū-yēlga.>

²²Tl sɛka n to'oge talā bayi la mē wa'am wa yetl: <M zuudāana, fōn daan bɔ mam na talā bayi, mam tōm yē la talā bayi pa'asɛ, ban wāna.> ²³Tl a zuudāana la yele ē yetl: <La ān sōŋa. Fu de la tōntōn-sōŋɔ n de sɪra dāana. Fōn ēŋɛ sɪra la sɛla fēe tl mam bɔ fu la īyā, mam wun basɛ tl fu sɔna bōnɔ zozo'e bɪsra. Wa'am wa naagɛ la mam ēŋɛ sū-yēlga.>

²⁴Tl sɛka n to'oge talā ayɪla la wa'am wa yetl: <M zuudāana, mam mi tl fōn de la nēra yelle n tɔl. Fōn lagsɪ la bōnkɔɔla sɛba tl fōn ka burɛ, dee vaara bōn-sɛba tl fōn ka yɛrgɛ. ²⁵Bɛla tl mam zoe dabeem dɪkɛ fu ligri la sēŋɛ ka tū boko pī. Fu bōnɔ n wāna, to'oge.> ²⁶Tl a zuudāana la yele ē yetl: <Tōntōn-be'ego wā, fu de la zēyāka. Fōn mi tl mam lagsɪ la bōnkɔɔla sɛba tl mam ka burɛ, dee vaara bōn-sɛba tl mam ka yɛrgɛ la, ²⁷bɛla, la de nɪ na fu dɪkɛ m ligri la bīŋɛ bānkɪ puam, tl mam sān leme wa'am, m to'oge m ligri la, la yōorɔ.> ²⁸A yele bɛla dee yetl: <To'oge-ya a talā la bɔ sɛka n tarl talā pia la. ²⁹Se'ere n soe la, nēr-sɛka n tarl, a wun to'oge pa'asɛ tl la zo'oge. La sɛka n ka tarl, baa sɛla fēe tl a tarl la, ba wun to'oge ē. ³⁰La tōntōn-sɛka n ka tarl yōorɔ la, lobe-ya ē basɛ yēŋa lika puam. Zē'e-ēŋa tl ba wun kɛlla, dee dɪkɛ ba nu'usi gɪ nōorum.> > >

Azezi wun di buuri wuu sarɪya dūnia ba'asgɔ daarɛ

³¹<<Nērsaala Dayua*f16* la sān leme wa'am la a na'am pāŋa, la a malɛkadōma wuu, a wun zī'ire la a na'am bīmbīnne zuo. ³²Tl dūnia so'olum wuu nērba wun lagɛ a nēŋam, tl a welge nērba la yēma yēma wu dūnsiina n welgrɪ a piisi, la a buusɪ se'em na. ³³La a wun ze'ele piisi la a zuugɔ bɔba, dee ze'ele buusɪ a gɔbga bɔba.

³⁴Tl naba la wun yele sɛba n boe a zuugɔ la yetl: <Wa'am-ya, yāma sɛba n tarl mam Sɔ Nawēnne yel-sōnne na. To'oge-ya so'olum na tl Nawēnne daan pōn māasum tl a bɔ ya halɪ lan dēŋɛ dūnia pī'iluŋo la. ³⁵Se'ere n soe la, mam kəm daan dōnnɪ mɛ, tl yāma bɔ mam dia. Koyūuro daan tarl mam mɛ, tl yāma bɔ mam ko'om tl mam yū. Mam daan de la sāana, tl yāma to'oge mam. ³⁶Mam daan de la beele, tl yāma bɔ mam futo tl mam yɛ. Mam daan bē'erɪ mɛ, tl yāma wa'am wa bɪsɛ mam, la mam daan boe la yu'a deem, tl yāma wa'am mam zē'am.> ³⁷La nēr-sɛba n ēŋɛ sɛla n masɛ la wun

lerge yeti: <Zuudāana, la de la wakat-kāna ti tōma yē fōn, ti fōn kōm dōnni, ti tōma bō fōn dia? Bu koyūuro taru fōn, ti tōma bō fōn ko'om? ³⁸La wakat-kāna ti tōma yē fōn, ti fōn dēna sāana, ti tōma to'oge fōn? Bu fōn de beele, ti tōma bō fōn futo ti fōn ye? ³⁹La wakat-kāna ti fōn bē'eri, ti tōma wa'am wa bise fōn, bu fōn boe yu'a deem, ti tōma wa'am fōn zē'am? > ⁴⁰Ti naba la wun lerge ba yeti: <Mam yeti ya la sira, ti yāma n daan ēḡe sela wuu bō mam nēba la, baa la sān dēna la nēr-puka ayula ti ya ēḡe bō, la de la mam ti ya bō.>

⁴¹La a wun yele seba n boe a gōbga bōba la yeti: <Sēḡe-ya fōḡe, Nawēnne kā'a-be'ego boe ya zuo. Sēḡe-ya ka kē bugum n ka kīḡri ti Nawēnne māasum ti a kē'esē Asūtāana*, la a malekadōma la puam.

⁴²Se'ere n soe la, mam kōm daan dōnni mē, ti yāma ka bō mam dia. Ti koyūuro daan tara mam, ti yāma ka bō mam ko'om ti mam yū. ⁴³Mam daan de la sāana, ti yāma ka to'oge mam. Mam daan de la beele, ti yāma ka bō mam futo ti mam ye. Mam daan bē'eri mē, ti yāma ka wa'am wa bise mam. Mam daan boe la yu'a deem, ti yāma ka wa'am mam zē'am.> ⁴⁴La ba wun lerge ē yeti: <Zuudāana, la de la wakat-kāna ti tōma daan yē fōn, ti fōn kōm dōnni, bu koyūuro taru fōn, bu fōn de sāana, bu beele, bu fōn bē'eri, bu fōn boe yu'a deem, dee ti tōma ka sōḡe fōn? > ⁴⁵Ti a wun lerge ba yeti: <Mam yeti ya la sira, ti yāma n daan ka uti bela bō'ora mam nēba la, baa la sān dēna la nēr-puka ayula ti ya ka ēḡe bō ē, la de la mam ti ya ka ēḡe bō.>

⁴⁶La bāma wun sēḡe ka kē nāmsgō n ka ba'asri puam. La seba n ēḡe sela n mase la wun yē vōm n ka ba'asri.> >

26

Ba eeri sore ti ba yōke Azezi

(Amarki 14:1-2, Aluki 22:1-2, Azā 11:45-53)

¹Azezi n daan tōḡe yetōḡ-bāma wuu ki'ulum na, a yele a karēnbiisi la yeti: ²<<Yāma mi ti la deege la dabsa ayi ti Zōḡ-base kibsa paage, ti ba wun yōke Nērsaala* Dayua la ka bō ti ba ka ē dō-puurḡa* zuo ku.> >

³Nawēnne kāabgō* kēma nēḡadōma, la tēḡa la kēma daan sēḡe ka lagsē la taaba Akayifu yire. Akayifu daan de la Nawēnne kāabgō kēma nēḡadōma la nēḡadāana. ⁴Ba daan tōḡe la taaba ku yeti, ba ēḡe yeḡm yōke Azezi ku. ⁵La ba yeti: <<Ti da kān ēḡe-ya bela kibsa la puam, ti nēba la wun gire mē.> >

Pɔka n ka'age tudare kaam ẽɲe Azezi zuo

(Amarku 14:3-9, Azã 12:1-8)

⁶Azezi daan boe la Betani tẽɲa, Asimõ n wa dena kõnkonne na yire. ⁷Tu ba daan bõna mĩ dita, tu pɔka taru albatru* dugla n pure la tudare ka-sõma ligri n zo'oge, wa'am Azezi zẽ'am wa ka'age kaam na ẽɲe Azezi zuugo. ⁸Tu a karẽnbiisi la yẽ bela, tu ba sũure sã'am. Tu ba yele taaba yetu: << Bẽm tu a sã'am kaam na wãna? ⁹Ba tã nu wun koose kaam wã ligri zo'oge me, dũke bo nasdõma.>> ¹⁰Tu Azezi bãɲe ba tẽ'esgo la, yele ba yetu: << Bẽm ẽɲe tu ya tɔgra pɔka la tu a sũure sã'am? Ẽn ẽɲe sɛla bo mam na de la tõon-sõɲo. ¹¹Nasdõma boe la ya le me wakate wuu, la mam kãn bõna la ya wakate wuu. ¹²Ẽɲa n ka'age kaam na ẽɲe mam zuo la, a ẽɲe la ba wun ẽɲe mam se'em mam laare daare. ¹³Mam yetu ya la sura, tu dũnia wã zẽ'e-sɛka wuu tu ba wun mõole Nawẽnne kõ-yelga la, ba mẽ wun tɔge pɔka wã n ẽɲe mam se'em wã, tu ba tẽra a yelle.>>

Azudaasu eeru sore tu a pa'ale tu ba yõke Azezi

(Amarku 14:10-11, Aluki 22:3-6)

¹⁴Tu Azezi karẽnbiisi pia la ayi la nẽra ayula yu'ure n de Azudaasu Iskariyo, daan sẽɲe kãabgo kẽma nẽɲadõma zẽ'am ¹⁵ka yele ba yetu: << Ya wun bo mam na bẽm, tu m pa'ale ya sore tu ya yõke Azezi?>> Tu ba bo ẽ lig-kõba pitã*f17*. ¹⁶La pɔse la wakat-ẽɲa tu a ɛera sore tu a pa'ale tu ba yõke Azezi.

Azezi diti Zɔɔg-base kibsala a karẽnbiisi

(Amarku 14:12-26, Aluki 22:7-23, Azã 13:21-30, 1 Korẽntu 11:23-25)

¹⁷Borboru n ka taru dãbulla kibsala la pɔspɔsu daare, tu Azezi karẽnbiisi la sẽɲe a zẽ'am ka soke ẽ yetu: << Fõn booru tu tu sẽɲe la be ka mãasum Zɔɔg-base* kibsala la tu fu di?>> ¹⁸Tu a lerge ba yetu: << Sẽɲe-ya tẽɲa la puam Abõno yire ka yele ẽ yetu: <Karẽnsãama la yetu, ẽɲa wakate paage me, la de la fõn yire tu ẽɲa wun di Zɔɔg-base kibsala la, la a karẽnbiisi.>> ¹⁹Tu karẽnbiisi la ẽɲe Azezi n yele ba se'em na, mãasum Zɔɔg-base kibsala la.

²⁰Tu wẽnne daan mã'age, tu Azezi la a karẽnbiisi pia la ayi la sẽɲe yire la puam ka zẽa dita. ²¹Ban daan dita la, tu Azezi yele ba yetu: << Mam yetu ya la sura sura, tu ya nẽra ayula n wun pa'ale tu ba yõke mam.>> ²²Tu a karẽnbiisi la sũure sã'am halu, tu ba sokra ẽ ayula ayula yetu: << Zuudãana, la de la mam bu?>> ²³Tu a lerge ba yetu: << Sɛka n wun yegle la mam tũm a nu'ugo laaga puam na, la de la ẽɲa n wun pa'ale tu ba yõke mam.

²⁴Nẽrsaala Dayua*f18* la wun ki wu la yuun põn gulse a yelle se'em Nawẽnne gõɲo puam na. La nẽr-sɛka n wun pa'ale tu ba yõke Nẽrsaala

Dayua la wun yē toogo. Nēr-ēṅa ma daan sān ka dɔgɛ ni ē n sōl.> > ²⁵Tl Azudaasu n de nēr-sɛka n daan wun pa'alɛ tl ba yōkɛ Azezi la soke ē yetu: <<Karēnsāama, la de la mam bu?>> > Tl Azezi yele ē yetu: <<Fōn yele la bɛla.>>

²⁶Ban daan boe mī dita la, tl Azezi dɔkɛ borboru pu'usɛ Nawēnnɛ, dee fiise bɔ a karēnbiisi la yetu: <<To'oge-ya di. Ēna de la mam iyā.>> ²⁷Dee dɔkɛ bōn-yūula pu'usɛ Nawēnnɛ, dee bɔ ba yetu: <<To'oge-ya ya wuu yū.

²⁸Bāna wā de la mam zɔum n wun yese saagɛ nērba zozo'e iyā, pa'alɛ tl Nawēnnɛ bīṅe nōore la ba tl a base ba tōon-be'ero taalɛ. ²⁹Mam yetu ya tl, mam kān le yū viinye biɛ bōn-yūula wā, halu tl la ka paagɛ daar-sɛka tl mam wun le naagɛ la ya yū ba mam So Nawēnnɛ so'olum puam.>> ³⁰Tl ba daan yōom yōoma pēgɛ Nawēnnɛ, dee yese wɛ'ɛsa Oliivi tāṅam.

Azezi yetu Apɔyɛɛɛɛ wun sɛ'ɛsɛ ēṅa

(Amarkɔ 14:27-31, Aluki 22:31-34, Azā 13:36-38)

³¹Tl Azezi yele a karēnbiisi la yetu: <<Yāma wuu wun lebe la poorum dee base mam zīna yu'uṅɔ, se'ere n soe la, la gulɛ Nawēnnɛ gōṅɔ puam yetu:

<<Mam wun ku dūnsiina, dee tl piisi la wɔrgɛ.>> > ³²La Azezi le yele ba yetu: <<La mam sān wa vo'oge, mam wun dēṅɛ ya nēṅa sēṅɛ Galile.>>

³³Tl Apɔyɛɛɛɛ yele yetu: <<Baa bāna wuu sān lebe poorum dee base fōn, mam kān maln base fōn.>> ³⁴Tl Azezi yele ē yetu: <<Mam yetu fu la sɔra, tl zīna yu'uṅɔ wā, lan dēṅɛ nō-rɔɔṅɔ n wun kaasɛ, fu wun sɛ'ɛsɛ nōore atā tl fōn ka mi mam.>> ³⁵Tl Apɔyɛɛɛɛ yele yetu: <<Baa la sān dɛna tl mam lagum na fōn ki, mam kān maln sɛ'ɛsɛ fōn.>> Tl Azezi karēnbiisi la wuu lagum yele bɛla.

Azezi pu'usɛ Nawēnnɛ Getsemane

(Amarkɔ 14:32-42, Aluki 22:39-46)

³⁶Azezi la a karēnbiisi la daan sēṅɛ ka paagɛ la zē'e-sɛka tl ba wi'iri tl Getsemane, tl a yele a karēnbiisi la yetu: <<Zī'ire-ya kalam, dee tl m sēṅɛ nēṅa ka pu'usɛ Nawēnnɛ.>>

³⁷La Azezi taru la Apɔyɛɛɛɛɛ, la Azebede dayɔɔsɛ bayi la sēṅɛ. Tl a sūure sā'am halu zozo'e, tl a palēṅa ēgra. ³⁸Tl a yele ba yetu: <<Sū-sā'aṅɔ n taru mam zozo'e tl la āna wu mam yetu m ki mɛ na. Weege-ya kalam gu'ura mam, da gīse-ya.>> ³⁹La a sēṅɛ la nēṅa fēɛ ka vōglɛ a nēṅa tēṅa pu'usɛ Nawēnnɛ yetu: <<M So, la sān tāna, fu base tl nāmsgɔ ēna tole dee base ma. La, la da kān dɛna mam n booru se'em, la dɛna fōn booru se'em.>>

⁴⁰La a lebe a karēnbiisi la zē'am ka yē tl ba gīsri mɛ. Tl a soke Apɔyɛɛɛɛɛ

yetu: <<Yāma ka tā'age naage la mam gu karf-ayula mā'a ka gīse? ⁴¹Base-ya gēem dee pu'use Nawēnne tu yelle da paage ya tu ya lui. Ya sla booru me, la ya iyā la ka taru pāṅa.>>

⁴²La a daan le lebe me ka pu'use yetu: <<M So, nāmsgo wā sān ka tāna wun tole dee base mam, la sān dēna tu mam nāmse, base tu fōn booru se'em ēṅe.>> ⁴³La a le lebe a karēnbiisi la zē'am ka yē tu ba le gīsra me, se'ere n soe la, gēem n daan ba tara ba.

⁴⁴Tu a base ba, dee le lebe nōore atā puam ka pu'use Nawēnne tōge yetog-bāma mēṅa. ⁴⁵Dee leme wa'am a karēnbiisi la zē'am wa soke ba yetu: <<Ya gīsri me dee vō'osra? Wakate paage me, tu ba wun dūke Nērsaala* Dayua la ēṅe tōon-be'ero dōma nu'usum. ⁴⁶Isge-ya tu tu sēṅe. Sēka n wun pa'alē tu ba yōke mam na n wāna n sēm.>>

Ba yōke Azezi

(Amarki 14:43-50, Aluki 22:47-53, Azā 18:3-12)

⁴⁷Azezi n daan ken tōgra la, tu Azudaasi n de a karēnbiisi pia la ayi la nēra ayula doose la nēr-kuuṅo zozo'e sēṅe paam. Ba daan taru la sukōbro la dōa. La de la kāabgo kēma nēṅadōma, la tēṅa la kēma n daan tōm ba. ⁴⁸La Azudaasi n wun pa'alē tu ba yōke ē na, pōn pa'alē ba me yetu: <<Sēka tu mam wun kōke ē na, la de la ēṅa, yōke-ya ē.>>

⁴⁹La ēn paam na, a sēṅe me tōto lēm Azezi, pu'use ē yetu: <<Karēnsāama, zaanōore>>, dee kōke ē. ⁵⁰Tu Azezi yele ē yetu: <<M surē, ēṅe fōn wa'am tu fu ēṅe se'em na.>> Tu nērba la paage yōke Azezi. ⁵¹Tu nēr-seba n daan boe la Azezi la, nēra ayula fooge a sukōbgo se kāabgo kēma nēṅadāana tōntōnna tubre fiige. ⁵²Tu Azezi yele ē yetu: <<Lebse sūm fu su'a la a fuugo puam, se'ere n soe la, seba n zēbru la su'usu, su'usu n wun ku ba. ⁵³Fōn ka mi tu mam tā wun sose m So Nawēnne, tu a tōm malekadōma* n gānni tusa tusa pia la ayi? ⁵⁴La mam sān ēṅe ni bela, Nawēnne gōṅo n yetu la wun ēṅe se'em na, wun ēṅe la wāne ēṅe?>>

⁵⁵A tōge bela, dee soke nēr-kuuṅo la yetu: <<Yāma sēm na sukōbro, la dōa tu ya yōke mam wu mam de la fāara la? Mam daan boe la yāma me Wēnde-kātum na daare woo zāsna nērba, tu yāma ka yōke mam. ⁵⁶La bōn-bāna wuu ēṅe tu Nawēnne nōtō'osru* n yuun yele se'em Nawēnne gōṅo puam na n ēṅe.>> Tu a karēnbiisi la wuu zoe dee base ē.

Ba taru Azezi sēḡe Zifdōma sarlyaditba zē'am

(Amarku 14:53-65, Aluki 22:54-55, 63-71, Azā 18:13-14, 19-24)

⁵⁷Seba n daan yōke Azezi la, taru ē sēḡe la kāabgō kēma nēḡadāana Akayifu yire. Bilam tu loḡ karēnsāandōma, la tēḡa la kēma daan lagsē. ⁵⁸Tu Arlyeeri daan bōna poorum zāazāare dola ka paage kāabgō kēma nēḡadāana la yire, kē naage la tōntōniba zēa tu a bise yelle la n wun ba'ase se'em. ⁵⁹Kāabgō kēma nēḡadōma, la sarlyaditba la wuu daan eeri la yelle tu ba parum bō Azezi botu ba ku ē. ⁶⁰La ba ka yē, baa la nērba zozo'e n parum pōmpōrḡo kaseto bō ē na. Tu nērba bayi yāḡa isge ⁶¹yetu: <<Bura wā daan yetu, ēḡa tā wun wōrḡe Wēnde-kāte la, dee le mē ē dabsa atā puam.>>

⁶²Tu kāabgō kēma nēḡadāana la isge soke Azezi yetu: <<Ban tōḡe fōn se'em na, fōn kān lerge se'ere?>> ⁶³Tu Azezi ka lerge se'ere. Tu kāabgō kēma nēḡadāana la yele ē yetu: <<Pōu la Nawēnne n de vōm dāana la yu'ure, fu sān dena la Kriḡ*, Nawēnne Dayua la, yele to.>> ⁶⁴Tu Azezi lerge ē yetu: <<La de la fōn yele se'em na. La mam yetu ya tu ya wun yē Nērsaala* Dayua la, tu a zī Nawēnne n de pāḡa dāana la zuugō bōba, ya wun yē tu a boe sawara puam sēna.>> ⁶⁵Tu kāabgō kēma nēḡadāana la āasum a mēḡa futo, dee yetu: <<A tuuru la Nawēnne. Tu ka le eera tu nēra le bō kaseto. Ya wōm ēn tuuru Nawēnne se'em. ⁶⁶Yāma tē'esē la bēm?>> Tu ba lerge yetu: <<A mase la kūm.>>

⁶⁷Tu ba tubse nōtōorum mī a nēḡa, dee wē ē na kūnkūra. Tu baseba wē a pēḡsi, ⁶⁸dee yele ē yetu: <<Kriḡ, bāḡe seka n wē fōn tōḡe pa'ale to.>>

Arlyeeri su'ise tu ēḡa ka mi Azezi

(Amarku 14:66-72, Aluki 22:56-62, Azā 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Arlyeeri daan zī la yire la zēnzakam, tu tōntōn-pōka lem ē yele ē yetu: <<Fōn mē daan boe la Azezi n de Galile nēra la le.>> ⁷⁰Tu a su'ise ba wuu nēḡam yetu: <<Mam ka bāḡe fōn booru tu fu yele se'em.>> ⁷¹Tu Arlyeeri yese yaḡa nōorum, tu tōntōn-pōka ayēma yē ē, yele seba n boe mī na yetu: <<Ēna mē daan boe la Azezi n ze'ele Nazaretu la le.>> ⁷²Tu Arlyeeri le su'ise pōu yetu: <<Mam ka mi buraaga wā.>> ⁷³Tu la ēḡe fēe, tu seba n ze mī na, lem Arlyeeri yetu: <<Asura, fōn de la ba nēra ayula, se'ere n soe la, fu yetōga n pa'ale fōn ze'ele zē'a.>> ⁷⁴Tu Arlyeeri pōu yetu: <<Mam ka mi buraaga wā, mam sān parum me, Nawēnne subḡe ma.>> Wakat-ēḡa mēḡa tu nō-rōḡḡo kaase. ⁷⁵Tu Arlyeeri yāḡa tēeḡe Azezi n daan yele ē yetu: <<Lan dēḡe nō-rōḡḡo n wun kaase, fu wun su'ise nōore atā tu fōn ka mi mam>> na. Tu Arlyeeri yese yēḡa ka kella la sū-sā'aḡo zozo'e.

Ba taru Azezi sēḡe ɡomna Apilatı zē'am

(Amarkı 15:1, Aluki 23:1-2, Azā 18:28-32)

¹Beere n daan wiige bulika, tı kāabɡo kēma nēḡadōma, la tēḡa la kēma la wuu lagsē tōḡe ku yetı ba ku Azezi. ²Tı ba lu ē taru sēḡe Apilatı n de ɡomna zē'am ka bɔ ē.

Azudaası kūm

(Tōoma Ƣōḡo 1:18-19)

³Azudaası n de sēka n daan pa'alē tı ba yōke Azezi la, n yē tı ba tōḡe Azezi yelle ku yetı ba ku ē na, a sūure sā'am mē. Tı a taru lig-kōba pitā la sēḡe tı a ka lebse kāabɡo kēma nēḡadōma, la tēḡa la kēma la, ⁴dee yetı: << Mam ēḡe la be'em, mam n pa'alē tı ba yōke sēka n ka ēḡe be'em tı ba ku ē na.>> Tı ba yele ē yetı: << La ka pakē tōma. La de la fōn yelle.>> ⁵Tı Azudaası dıke ligri la lobge Wēnde-kāte la puam, dee sēḡe ka pire mī'isi ki. ⁶Tı kāabɡo kēma la dıke ligri la yetı: << Ba de la zıum ligri, la ka masē tı tı dıke ba naage la Wēnde-kāte la ligri.>> ⁷Tı ba bām, dıke ligri la da yagba va'am tı a dena sāama laare zē'am. ⁸Bela n soe tı ba ken wi'ira zē'e-ēḡa tı zıum va'am, halı wa paam zīna. ⁹La de la bela tı Nawēnne nōto'ɔsa Azeremi n yuun gulse se'em na ēḡe.

A yuun yetı: << Ba dıke la lig-kōba pitā, lig-sēba tı lsrayelı dōma sake tı ba dıke da ē na, ¹⁰ba dıke la bāma da yagba va'am wu Zuudāana Nawēnne n yele mam se'em na.>>

Ba tōḡe ku yetı ba ku Azezi

(Amarkı 15:2-20, Aluki 23:3-5, 13-25, Azā 18:33-19:16)

¹¹Ban daan taru Azezi sēḡe ɡomna la zē'am na, tı a soke ē yetı: << Fōn de la Zıfdōma naba?>> Tı Azezi lerge ē yetı: << La de la fōn yele se'em na.>> ¹²La kāabɡo kēma nēḡadōma, la tēḡa la kēma daan dōre ē mē, tı a ka lerge se'ere. ¹³Tı Apilatı yele ē yetı: << Fōn ka wōm ban tōḡru se'em wuu dōta fɔ?>> ¹⁴Tı Azezi ka lerge yetōga la baa ayıla, tı la di'ige ɡomna la halı zozo'e.

¹⁵La Zɔɔɡ-base kibsa wakatē woo ɡomna la ēn yese la nēra ayıla yu'a deem base, nēr-sēka tı nēr-kuuḡo la booru. ¹⁶La wakat-ēḡa bibē'a ayıla n daan boe yu'a deem, tı a yu'ure dena Abarabası, tı nērba wuu mina a yelle. ¹⁷Tı nēr-kuuḡo la n lagsē la, tı Apilatı soke ba yetı: << Āne tı yāma booru tı

m yese base bo ya, Abarabası bu Azezi tu ba wi'iri tu Krisi* la? > > ¹⁸Apilatı daan mi tu la de la süre iyā tu ba yōke Azezi wa bo ēḡa.

¹⁹La Apilatı n daan zı sarıyadia zē'am na, tu a pōga tōm tu ba wa yele ē yetı: <<Yese fu nu'ugo pupeelem dāana la yelle puam, se'ere n soe la, mam zāasum me a yelle yu'uşō, tu la nāmse mam zozo'e.>>

²⁰La kāabgō kēma nēḡadōma, la tēḡa la kēma daan yele nērba la me tu ba sose Apilatı tu a base Abarabası bo ba, dee ku Azezi. ²¹Tı gōmna la le soke ba yetı: <<Nēr-bāna bayi wā, yāma booru tu m base la āne bo ya?>> Tı ba lerge yetı: <<Abarabası.>> ²²Tı a soke ba yetı: <<Bela, yāma booru tu m ēḡe Azezi tu ba wi'iri tu Krisi la, la wāne?>> Tı ba wuu lerge yetı:

<<Ka ē dō-puurḡa* zuo.>> ²³Tı a soke ba yetı: <<A ēḡe la bēm n de be'em?>> Tı ba malın tōgra ke'enke'em yetı: <<Ka ē dō-puurḡa zuo.>>

²⁴La Apilatı n yē tu ēḡa kān yāḡe ēḡe sela, dee tu nērba la gita pa'asra la, tu a dıke ko'om peege a nu'usi nēr-kuuşō la wuu nēḡam, dee yele yetı: <<Mam nēḡa ka boe ēna wā kua puam. La de la yāma yelle.>> ²⁵Tı nēr-kuuşō la wuu lerge yetı: <<A kua la taale bona tōma la tu kōma zuto.>> ²⁶Tı Apilatı base Abarabası bo ba, dee botı ba wē Azezi la ka'asa, dee dıke ē bo tu ba ka ka ē dō-puurḡa zuo.

²⁷Tı gōmna la sudaası tarı Azezi kē gōmna la yire, tu sudaası wuu lagse kaage ē. ²⁸Tı ba yeese Azezi futo, dee ye ē fuugo n de gomusga, ²⁹dıke gō'osı wuge mūḡa vuge ē, dıke dasaare zānte a zuugo nu'ugo, yāḡa ka dūma tēḡa a nēḡam la'ara ē yetı: <<Zıfdōma naba, naa!>> ³⁰La ba daan tubsı la nōtōorum ıta ē, dee tō'osra dasaare la wē'era a zuugo. ³¹La ban la ē kılum na, ba yege gomusga fuugo la me, dee dıke a mēḡa fuugo la lebe ye ē, tara ē we'esa tu ba ka ka dō-puurḡa zuo.

Ba ka Azezi dō-puurḡa zuo

(Amarkı 15:21-32, Aluki 23:26-43, Azā 19:17-27)

³²Ban daan ze'ele tēḡa puam yesra la, ba tu'use la buraaga ayıla yu'ure n de Asimō n ze'ele Sırenı, tu ba pēḡe ē tu a to'oge Azezi kım dō-puurḡa la buke. ³³Tı ba paage zē'a tu ba wi'iri a yu'ure tu Golgota, a vōore de la zuwaḡe zē'a, ³⁴dıke dāam n gaam na tum n ān toogo bo Azezi tu a yū. Tı a leme ba, zagse ka yū. ³⁵Tı ba daan ka ē dō-puurḡa zuo, dee dıke a futo tu ba puı la taaba, pōse tu ba bāḡe nēra woo n wun to'oge sēka. ³⁶Dee yāḡa zēa gu'ura ē. ³⁷Ba daan gulse la gulsgō pa'alē se'ere n soe tu ba ku ē, labıe a zuum dō-puurḡa la zuo. Ba daan gulse yetı:

<<Éna de la Azezi
n de Zıfdōma naba la.>>

³⁸Ba daan taru la fāarba bayi wa po ka dɔ-puursi zuto, ayula Azezi zuugo bɔba, ayēma a gɔbga bɔba. ³⁹Tɪ sɛba n doli bilam tɔlla la, lɔbra ba zuto dee tuura ē ⁴⁰yetɪ: <<Dagɪ fɔn daan yetɪ fɔn wun wɔrgɛ Wēnde-kāte la, dee le mē ē dabsa atā puam? Fu sān sɪru dɛna la Nawēnne Dayua, fāage fu mēɲa ze'ele dɔ-puurɲa la zuo sige.>> ⁴¹Kāabgo kēma nēɲadōma, la lɔɔ karēnsāandōma, la tēɲa la kēma mē daan tuuru ē mɛ yetɪ: ⁴²<<A daan fāagrɪ nērba basɛba mɛ, dee ka tāna wun fāage a mēɲa. A sān dɛna lɪsrayɛɪ dōma naba, a ze'ele dɔ-puurɲa la zuo sige nānannɛ wā, tɪ tōma wun bɔ ē sɪra. ⁴³A te'ege Nawēnne mɛ yetɪ ēɲa de la Nawēnne Dayua, Nawēnne sān nōɲɛ ē, a fāage ē lɛɛɛ wā.>> ⁴⁴Tɪ fāarba la tɪ ba ka dɔ-puursi zuto lɛm ē na mē tɔgra ē be'em.

Azezi kūm

(Amarkɪ 15:33-41, Aluki 23:44-49, Azā 19:28-30)

⁴⁵La daan pɔsɛ la wuntɛɲa zuu-tēɲasuka, tɪ tēɲa la wuu lebgɛ lika taru ka paage zaanōorɛ karf-atā. ⁴⁶Karf-atā la wakatɛ tɪ Azezi tɔgɛ ke'enke'em yetɪ: <<Eli, Eli, lama sabaktani.>> La vōorɛ de la: <<Mam Wēnnaam, mam Wēnnaam, bēm tɪ fɔn basɛ mam?>> ⁴⁷Tɪ sɛba n ze lɛm bilam na basɛba wōm bɛla, yetɪ: <<A wi'iri la A'eli*.>> ⁴⁸Tɪ ba nēra ayula zoe sēɲɛ ka dɪkɛ nētɪɲa luse dā-mī'isgo puam zēkɛ la dɔɔgɔ bɔ ē tɪ a yū. ⁴⁹Tɪ sɛba yetɪ: <<Basɛ tɪ gu bɪsɛ A'eli la sān wun wa'am wa fāage ē.>> ⁵⁰Tɪ Azezi le kaasɛ ke'enke'em, dee ki. ⁵¹Tɪ fuugo la n yuli Wēnde-kāte* la puam beɲɛ zē'e-sōɲɔ la āage pusuka saazuum halɪ ka paage tēɲa. Tɪ tēɲa mīim, tɪ tāmpīisi wōrɛ. ⁵²Tɪ yɔɔrɔ be'ese, tɪ pɔpɛelem dōma zozo'e n yuun ki vo'oge. ⁵³Tɪ Azezi n wa vo'oge la, tɪ ba ze'ele yɔɔrɔ puam yese kē Zerizalɛm, tɪ nērba zozo'e yē ba. ⁵⁴La Rom* sudaasɪ kɛ'ɛma, la sudaasɪ la n ze gu'ura Azezi la n yē tēɲa la n mīim, la bōn-sɛba n ēɲɛ la, dabeem n yōkɛ ba zozo'e, tɪ ba yetɪ: <<A sɪru de la Nawēnne Dayua.>>

⁵⁵La pɔgɪ zozo'e n daan ze zāazāarɛ dee bɪsra, ba daan ze'ele la Galile doose Azezi tɪ ba sōɲra ē. ⁵⁶Amaari n ze'ele Magdala, la Amaari n de Azaku la Azozɛfu ma, la Azebede dayɔɔsɪ la ma n daan boe pɔg-bāma puam.

Azezi laarɛ

(Amarkɪ 15:42-47, Aluki 23:50-56, Azā 19:38-42)

⁵⁷Buraaga ayula n daan de bōntarsa, n ze'ele Arimate, tɪ a yu'urɛ dɛna Azozɛfu. A de la Azezi karēnbia. ⁵⁸Wēnne n daan mā'agɛ, tɪ a sēɲɛ Apilatɪ zē'am ka sose ē tɪ a basɛ tɪ a dɪkɛ Azezi kūm na sēɲɛ ka laage. Tɪ Apilatɪ bɔ nōorɛ tɪ ba bɔ ē. ⁵⁹Tɪ Azozɛfu dɪkɛ kūm na, dɪkɛ tān-paalɛ n ān sōɲa vile ē,

⁶⁰taru ē ka laage yɔ-paalɛ puam tu a botu ba tū tãmpĩa ãyã, a mẽña ãyã. Tu ba bilge kug-kãte lige yɔɔɔ la nõore dee fõrge. ⁶¹Amaari n ze'ele Magdala, la Amaari ayẽma la daan zĩ me tu ba nõña to yɔɔɔ la.

⁶²Daar-sɛka tu Zifdõma mãasni ba vo'osgo* daare la n tole tu beere wiige, tu kãabgo kẽma nõñadõma, la Farisi* dõma lagse taaba sẽñe Apilatı zẽ'am, ⁶³ka yeke ē yetu: <<Zuudãana, tõma tẽru tu põmpã'asum dãana wã, ãn daan nãn vɔa la, a daan yetu: <Mam wun vo'oge dabsa atã daare.> ⁶⁴Bela, bo nõore tu ba gu'ura yɔɔɔ la sõña sõña ka paage dabsa atã daare, la sãn dagna bela, a karẽnbiisi la wun wa zũ kũm na me dee yeke nõrba tu a vo'oge me. Pã'asgo ãna wã yãña wun dẽna be'em gãna pɔspɔsu la.> > ⁶⁵Tu Apilatı yeke ba yetu: <<Tarı-ya gu'urba sẽñe ka base tu ba gu'ura yɔɔɔ la wu yãma n booru se'em na.> > ⁶⁶Tu ba sẽñe ka bu yɔɔɔ la nõore dee base tu gu'urba gu'ura ē.

28

Azezi vo'ore

(Amarkı 16:1-10, Aluki 24:1-12, Azã 20:1-10)

¹Zifdõma vo'osgo daare n daan tole, tu beere wiige Lasru daare bulika yu'urɔ yu'urɔ, tu Amaari n ze'ele Magdala, la Amaari ayẽma isge sẽñe tu ba ka buɛe yɔɔɔ la. ²Tu tẽña daan mĩim zozo'e, tu Zuudãana Nawẽnne malɛka* ze'ele saazuum sigum wa bilge kugre la bĩñe kẽnkerña zẽa a zuo. ³A nõña daan yẽgrı wu sa-yãka. Tu a futo pelge ãna yulu yulu. ⁴Tu dabeem yõke sɛba n gu'uri yɔɔɔ la. Tu ba gõgra dee ãna wu ba ki me na.

⁵Tu malɛka la yeke pɔgsu la yetu: <<Da zoe-ya dabeem, mam mi tu ya eeru la Azezi tu ba ka dɔ-puurña* zuo ku la. ⁶A ka boe kalam. A vo'oge me wu ãn daan yeke se'em na. Wa'am-ya wa buɛe ban daan bĩñe ē zẽ'e-sɛka la, ⁷dee sẽñe-ya toto ka yeke a karẽnbiisi la yetu, a vo'oge me. La a wun dẽñe ya nõña sẽñe Galile. Bilam tu ya wun ka yẽ ē. Sela tu mam tarı tu m yeke ya n bela.> > ⁸Tu pɔgsu la fõrge yɔɔm na toto la dabeem, dee tara sũ-yẽlga zozo'e, zɔta wɛ'ɛsa tu ba ka yeke Azezi karẽnbiisi la sela n ãñe la.

⁹Tu Azezi dare tu'use pu'use ba. Tu ba lem ē ka dũma tẽña a nõñam gurɛ a nãma nã'ase ē. ¹⁰Tu Azezi yeke ba yetu: <<Da zoe-ya dabeem, sẽñe-ya ka yeke m sobiisi la yetu, ba sẽñe Galile, tu la de la bilam tu ba wun yẽ mam.> >

¹¹Pɔgsu la n daan boe sore wɛ'ɛsa la, tu sɛba n gu'uri yɔɔɔ la nõrba baseba sẽñe tẽña puam ka toge pa'alɛ kãabgo kẽma nõñadõma bõn-sɛba wuu n ãñe la. ¹²Tu kãabgo kẽma nõñadõma, la tẽña la kẽma la lagse ku nõore ayula, bo sudaasu la ligri zozo'e, ¹³dee yeke ba yetu: <<Yeke-ya nõrba la yetu,

yu'ungɔ tɪ yāma gā gīsra dee tɪ Azezi karēnbiisi la wa'am wa zū kūm na. ¹⁴La gomna la sān wōm bɛla, tōma wun tɔgɛ la ē ɛ, yese ya yelle la puam. > >
¹⁵Tɪ sudaasɪ la to'oge ligri la, dee ēŋɛ wu ban yele ba se'em na. Tɪ yetɔg-
ēŋa saage Zifdōma la tēŋasuka halɪ wa paam zīna.

Azezi puke a mēŋa pa'alɛ a karēnbiisi

(Amarkɪ 16:14-18, Aluki 24:36-49, Azā 20:19-23, Tōoma 1:6-8)

¹⁶Karēnbiisi pia la ayɪla la daan sēŋɛ la Galile, ka zom tān-sɛka tɪ Azezi bɔ ba nōorɛ yetɪ ba sēŋɛ la zuo. ¹⁷La ba yē ē mɛ, ka dūma tēŋa a nēŋam nā'asɛ ē, la baseba daan sē'enɪ mɛ. ¹⁸Tɪ Azezi lɛm ba, yele ba yetɪ: < < Nawēnnɛ bɔ mam pāŋa wuu n boe saazuum, la tēŋa wā zuo mɛ. ¹⁹Bɛla, sēŋɛ-ya dūnia wuu ka botɪ nērba buuri wuu lebge mam karēnbiisi. Mise-ya ba ko'om puam, la Sɔ Nawēnnɛ, la a Dayva, la a Sla* yu'urɛ. ²⁰La ya zāsum ba tɪ ba sake bōn-sɛba wuu tɪ mam bɔ ya nōorɛ tɪ ya ɪta la. La bāŋɛ-ya tɪ mam boe la ya mɛ wakatɛ wuu, halɪ tɪ la ka paage dūnia ba'asgɔ. > >

Amarkɪ

Azezi–krisi kō–yēlga tɪ Amarkɪ gvɪsɛ

Bilgre

Amarkɪ γυνν doose la Apolɪ, la Apɪγɛɛɪ tōm Nawēnnɛ tōoma. (Tōoma 13:5, Kolɔsɪ 4:10, 1 Pɪγɛɛɪ 5:13).

Amarkɪ gōŋɔ wā pa'alɛ mɛ tɪ Azezi de la Nawēnnɛ Dayva n tarɪ nōorɛ la sɛla woo (Amarkɪ 1:1 la 15:39).

A gōŋɔ la pɔsɛ tɔgra la Azā sɛka n γυνν misri nērba ko'om pvam na n wa'am wa malgɛ sore bɔ Azezi yelle, la Azezi n botɪ Azā mise ē ko'om pvam, la Asūtāana n makɛ Azezi yelle (1:1–13).

A pa'alɛ tɪ Azezi wi la nērba tɪ ba dɔla ē, zāsum ba, botɪ bā'adōma yē īmā'asvm, digɛ kvlkā'arsɪ, tɪ ba yese dee base nērba, dee base nērba tōon–be'ero taale (1:14 – 10:52).

A ken yeti Azezi dēḡe yele a karēnbiisi la mε tu ēḡa sān sēḡe Zerizalem, ēḡa wvn yē la nāmḡō, dee ki, la ēḡa wvn vo'oge mε. La ba ka wōm a yetōga la vōore (8:31-32, 9:30-32, 10:32-34).

A yeti Azezi we'esti la Zerizalem sēḡe ka paage kē'era tēḡa la pvam, tu nēr-kvvhḡ nā'ase ē zozo'e, dee tu Zifdōma nēḡadōma sise ē. La a zāsvm la nēr-kvvhḡ, la a karēnbiisi, la a be'eba mē wuu (sapitri 11 - 13).

Gōḡo la ba'asḡō, Amarku gvlsε yeti Azezi ki la dō-puurḡa zuo, dee vo'oge (sapitri 14 - 16).

Azezi-krisi kō-yēlga tu Amarku gvlsε

1

Azā n mōolu Nawēnne yetōga la yelle

(Amatie 3:1-12, Aluki 3:1-18, Azā 1:19-28)

¹Nawēnne Dayua Azezi-krisi kō-yēlga n pōse se'em n wāna: ²La ēḡe wu Nawēnne nōtō'osa A'ezayi* n yuun pōn gvlsε se'em, tu Nawēnne yeti:

<< Błsε, mam wun tōm m tōntōnna
tu a dēḡe fu nēḡa ka malḡe sore bō fō.

³La de la sεka n mōolu weem tōgra ke'enke'em yeti:

< Malḡe-ya sore sōḡa gu'ura Zuudāana.

Malḡe-ya sōa la tu ba tō tēntēesi bō ē.> >>

⁴Bela tu Azā daan bōna weem misra nērba ko'om* puam, dee mōola yeti:

<< Teeḡe-ya ysm base tōon-be'ero, dee boti ba mise ya ko'om puam, tu Nawēnne base ya tōon-be'ero taale.> > ⁵Tu nērba zozo'e ze'ele Zude* so'olum wuu, la Zerizalem* wuu sēnna Azā zē'am tōgra ba tōon-be'ero pa'ala ē. Tu Azā misra ba kulaa yu'ure n de Zurdē puam.

⁶Azā daan ye la fuugo n de yugma kōbrō, dee dıke sagānne lu a sıa. A daan diti la seero la saniiro.

⁷A daan mōolu yeti: << Nēra n boe mam poorum sēna, ēḡa tarı pāḡa gānna mam mε. Mam ka mase tu m dōbrε a nēḡam pirge a tagra. ⁸Mam misri ya la ko'om puam, la ēḡa wun mise ya la Nawēnne Sıa*.> >

Azezi ko'om misga, la Asūtāana n make ē blsε

(Amatie 3:13-4:11, Aluki 3:21-22, 4:1-13)

⁹Wakat-ēḡa Azezi* ze'ele la Nazareti n boe Galile so'olum wa'am Azā zē'am, tu a mise ē Zurdē ko'om na puam. ¹⁰Tu Azezi ze'ele ko'om na puam

dɔɔra, yē ti saazuum dare yo'oge, ti Nawēnne Sɪa āna wu na'adawenne na sige a zuo, ¹¹ti kōa ze'ele Nawēnne yire yeti: < <Fōn de la mam Dayua ti mam nōŋe la m sūure wuu, fu paage la mam yem.> >

¹²Bilam mēŋa ti Nawēnne Sɪa boti Azezi sēŋe weem. ¹³A daan boe weem na dabsa pinaasi, ti Asūtāana* wa'am wa make ē bise. A daan boe la we-dūnsi le, ti Nawēnne malekadōma* sōŋra ē.

Azezi wi nērba banaasi ti ba dɔla ē

(Amatie 4:12-22, Aluki 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴Ba daan yōke Azā yu la yu'a deego puam. Bela poorum ti Azezi sēŋe Galile ka mōola Nawēnne kō-yēlga yeti: ¹⁵< <Wakate paage me, Nawēnne so'olum* lem me. Teege-ya yem base tōon-be'ero dee sake kō-yēlga la.> >

¹⁶Azezi daan dolu la Galile mōgre la nōorum, yē Asimō la a yɪbga A'āndre n boe mī lɔbra yuka mōgre la puam, ba daan de la zūn-yōgrɪba. ¹⁷Ti a yele ba yeti: < <Dɔla-ya mam, ti mam wun boti ya eera nērba ti ba dɔla mam wu yāma n yōgrɪ zūma se'em na.> > ¹⁸Ti ba base ba yugsi la bilam mēŋa, dee dɔla ē.

¹⁹Ti a sēŋe fēe yē Azebede dayɔɔsi Azaki la a yɪbga Azā n boe ōorŋɔ puam malgra ba yugsi. ²⁰Ti a dare wi ba, ti ba base ba so Azebede la a tōntōnɪba ōorŋɔ la puam, dee dɔla ē.

Kulkā'arga n tarɪ buraa ti Azezi boti a yese

(Aluki 4:31-37)

²¹Ti Azezi la a karēnbiisi sēŋe Kapernaum. Ti Zifdōma vo'osgo* daare paage, ti Azezi kē ba wēndeem zāsna nērba. ²²La zāsŋɔ la di'ige nērba la me, se'ere n soe la, a zāsŋɔ la daan tarɪ la pāŋa, la ka ān wu lɔɔ* karēnsāandōma n zāsni se'em na.

²³Ti buraa daan bɔna wēndeem na ti kulkā'arga* tara ē, ti buraa la kaase yeti: ²⁴< <Azezi n de Nazareti nēra, fōn bēm yelle n boe la tōma? Fōn wa'am ti fu sā'am na tōma? Mam mi fōn de sɛka. Fōn de la pupeelem dāana n ze'ele Nawēnne zē'am.> >

²⁵Ti Azezi tāsɛ kulkā'arga la yeti: < <Go'oge, yese dee base ē.> > ²⁶Ti kulkā'arga la bigse buraa la ti a gōgra, dee kaase tagurga yese dee base ē. ²⁷Ti ba wuu ze yeri, sakra taaba yeti: < <Wāna de la bēm? La de la zāsŋɔ paalga n tarɪ pāŋa. A tɔgrɪ la kulkā'arsi, ti ba sakra a nōore.> > ²⁸Ti Azezi yu'ure dare saage Galile so'olum zē'a woo.

Azezi botu bā'adōma yē ĩmā'asum

(Amatie 8:14-17, Aluki 4:38-41)

²⁹Tl Azezi la a nērba daan yese Zifdōma wēndeem na, tl Azaki la Azā doose ba, tl ba sēŋe ka kē Asimō la A'āndre dōma yire. ³⁰Tl Asimō dεem-pɔka ĩyā ba tulge, tl a gā. Tl Azezi paage, tl ba dare tɔge pɔka la yelle bɔ ē. ³¹Tl Azezi sēŋe lem ē, gure a nu'ugo botu a isge. Tl bā'a la base ē, tl a ēŋe ba sāano.

³²Tl wēnne wa lui sobe, tl ba taru bā'adōma wuu, la seba tl kulkā'arsu taru ba wa'am Azezi zē'am. ³³Tl tēŋa la nērba wuu lagse taaba yire la zanōrum. ³⁴Tl Azezi botu nērba zozo'e tl bā'asu to'oto'ore taru ba yē ĩmā'asum, dee dige kulkā'arsu zozo'e, tl ba yese. La a ka sake tl kulkā'arsu la tɔge, se'ere n soe la, ba pōn mina ē me.

Azezi mōole Nawēnne kō-yēlga Galile

(Aluki 4:42-44)

³⁵Azezi daan isge la bulika yu'uhɔ yu'uhɔ yese tēŋa la puam sēŋe zē'a tl nērba ka boe, tl a ka pu'use. ³⁶Tl Asimō la nēr-seba n daan boe la ē na yese εera ē. ³⁷La ba daan yē ē me, yele ē yetu: <<Nērba wuu eeru fu me.>> ³⁸Tl Azezi lerge ba yetu: <<Base-ya tl tl sēŋe tēn-seba n lem na tl m ka mōole kō-yēlga la bilam mē, tl la de la bela ĩyā tl mam wa'am.>> ³⁹Tl a kaage Galile so'olum wuu mōole kō-yēlga la Zifdōma* wēndeto puam, dee dige kulkā'arsu tl ba yese dee base nērba.

Azezi botu kōnkonne yē ĩmā'asum

(Amatie 8:1-4, Aluki 5:12-16)

⁴⁰Buraa ayila n de kōnkonne* n wa'am Azezi zē'am wa ka dūma tēŋa a nēŋam sose ē yetu: <<Fu sān bɔɔra, fu tā wun base tl m yē ĩmā'asum me le āna sōŋa.>> ⁴¹Tl a ninbāalga yōke Azezi, tl a tēge a nu'ugo kalum ē yetu: <<Mam bɔɔra, yē ĩmā'asum le āna sōŋa.>> ⁴²Tl bā'a la base ē bilam mēŋa, tl a le āna sōŋa. ⁴³Tl Azezi yele ē yetu a fōrge, dee kā'an ē yetu: ⁴⁴<<Da kān yele nēra nēra, la sēŋe Nawēnne kāabgo* kēema zē'am ka pa'alē ē fɔ mēŋa tl a bise, dee bɔ ē bōn-seba tl Amoyisi* yuun gulse yetu ba bɔ la, tl la pa'alē ba tl fu suru yē ĩmā'asum.>> ⁴⁵La buraa la fōrge me ka dɔke yelle la mōole pa'alē la ēŋe se'em. Bela tl Azezi daan ka le tāna wun kē tēŋa puam, sān dagna tl a li'ise me kē. A daan boe la zē'e-seba tl nērba ka boe mī na, tl nērba daan ze'eta zē'a woo sēnna a zē'am.

2

Azezi botu kɔɔɔɔ yē ĩmā'asum

(Amatie 9:1-8, Aluki 5:17-26)

¹Bela poorum, dabsa fēe n tole, tu Azezi lebe Kapernaum. Tu nērba wōm tu a boe yire, ²lagsɛ halu zozo'e tu zē'a ka bɔna, baa deego la nōorum. Tu a tɔgra Nawēnne yetɔga bɔ'ɔra ba. ³Tu nērba banaasɩ zɛ kɔɔɔɔ wa'am Azezi zē'am. ⁴La nērba la n zo'oge la, ba ka tā wun zɛ ē paage Azezi zē'am, tu ba zom gɔsgɔ ka lake gɔsgɔ la bɔbrɛ ayɩla, doose bilam sike kɔɔɔɔ la, la a bōn-gā'ala deego la puam Azezi nēɔam. ⁵Tu Azezi yē ban bɔ ēɔa sura se'em na, yele kɔɔɔɔ la yetu: < < M bia, fu tōon-be'ero taale ka le bɔna fu zuo. > > ⁶La lɔɔ* karēnsāandōma basɛba n daan boe mī, daan zēa tē'esra ba sūurum yetu: ⁷< < Bēm tu ēna tɔgra bela? A tɔgru pɔ'ɔra la Nawēnne. Ān tā wun base tōon-be'ero taale, sān dagna Nawēnne mā'a? > > ⁸Tu Azezi bāɔɛ a putē'erum ban tē'esru se'em ba sūurum na, yele ba yetu: < < Bēm tu ya tē'esra wāna ya sūurum? ⁹Bēm n de nāana gāna, mam sān yele kɔɔɔɔ la yetu, a tōon-be'ero taale ka le bɔna a zuo, bu mam sān yele ē yetu, a isge dɩke a bōn-gā'ala sēna n de nāana? ¹⁰Bela m wun botu ya bāɔɛ tu Nērsaala Dayua*f1* la taru pāɔa dūnia wā zuo mɛ, wun base tōon-be'ero taale. > > Azezi yele bela, dee yele kɔɔɔɔ la yetu: ¹¹< < Isge dɩke fu bōn-gā'ala kule. > > ¹²Tu kɔɔɔɔ la isge kalam dɩke a bōn-gā'ala la ba wuu nifum yese. Tu ba wuu zɛ yeru, pēgra Nawēnne yetu: < < Tōma nān ka yē wāna. > >

Azezi wi Alevi tu a dɔla ē

(Amatie 9:9-13, Aluki 5:27-32)

¹³Azezi le sēɔɛ la mōgrɛ la nōorum, tu nērba zozo'e sēna a zē'am, tu a zāsna ba. ¹⁴La Azezi sēnnu tɔlla mɛ yē Alfe dayua Alevi* tu a zī lampo to'osgo deem tɔ'ɔsra lampo, tu a yele ē yetu: < < Dɔla mam. > > Tu a isge dɔla ē.

¹⁵Tu Azezi sēɔɛ ka zēa Alevi yire dita, tu lampo-tɔ'ɔsrɩba la tōon-be'ero dōma zozo'e lagum na Azezi la a karēnbiisi la dita, se'ere n soe la, nēr-bāma buuri n daan zo'oge dɔla ē. ¹⁶Tu lɔɔ karēnsāandōma n de Farisi* dōma la yē Azezi n diti la lampo-tɔ'ɔsrɩba, la tōon-be'ero dōma la, tu ba soke a karēnbiisi la yetu: < < Bēm tu a lagum na lampo-tɔ'ɔsrɩba*, la tōon-be'ero dōma dita? > > ¹⁷Tu Azezi wōm bela, yele ba yetu: < < Sɛba n taru ĩmā'asum ka eeru tɩba, sɛba n bē'eru n eeru tɩba. Mam ka wa'am tu m wi sɛba dōma n yetu bāma mase mɛ na, mam wa'am na tōon-be'ero dōma ĩyā. > >

Ba soke Azezi nōorlua yelle

(Amatie 9:14-17, Aluki 5:33-39)

¹⁸Azā karēnbiisi, la Farisi dōma daan lutu la nōore. Tu ba wa'am wa soke Azezi yetu: << Bēm tu Azā karēnbiisi, la Farisi dōma karēnbiisi la luta nōore dee tu fōn karēnbiisi la ka luta nōore? >> ¹⁹Tu Azezi yele ba yetu: << Nēra sān ēḡe pōgdire kibsa wi a surdōma tu ba wa'am, ba tā wun lu nōore me wakat-sēka tu pōgdita la ken bōna ba zē'am na bu? Ayei, pōgdita la sān ken bōna ba zē'am, ba kān tā'age lu nōore. ²⁰Wakatē sēm me tu ba wun yese pōgdita la ba zē'am, wakat-ēḡa tu ba yāḡa wun lu nōore.

²¹Nēra kān dūke tān-paale lige fu-kēka. A sān ēḡe bēla, tān-paalga la wun botu fu-kēka la āage me gānna kurum na. ²²La nēra mē kān dūke dā-paalga sūm wō-kegsi puam. A sān ēḡe bēla, dā-paalga la sān kēlla, ba wun botu wōwsi la tāse me, tu dāam na, la wōwsi la wuu sā'am. La mase tu ba dūke dā-paalga sūm na wō-paalsi puam.>>

Vo'osgo daare yelle

(Amatie 12:1-8, Aluki 6:1-5)

²³Zifdōma vo'osgo daare ayula tu Azezi la a karēnbiisi daan dōla vato puam tōlla, tu a karēnbiisi la ko si wēena ḡbra. ²⁴Tu Farisi* dōma yele ē yetu: << Būse, bēm tu ba uta sela n sisri vo'osgo* daare? >> ²⁵Tu Azezi lerge ba yetu: << Yāma nān ka karēḡe Adavidi* la a nērba la kōm n yuun dōnnu tu ba bōra dia tu ba di, tu Adavidi yuun ēḡe se'em, ²⁶wakat-sēka tu Abiata de Nawēnne kāabgo kēma nēḡadāana la? A yuun kē la Nawēnne deego la puam dūke borboru sēba tu ba bīḡe bō Nawēnne na obe. La sisri me, nēra nēra ka obru ba, sān dagna Nawēnne kāabgo* kēma mā'a. La Adavidi yuun obe ba me, dee bō nēr-sēba n boe a zē'am na.>> ²⁷Azezi yele bēla dee le yele ba yetu: << La de la nērsaala īyā tu Nawēnne ēḡe vo'osgo daare, a ka ēḡe nērsaala vo'osgo daare īyā. ²⁸Bēla, Nērsaala* Dayua la n soe sela woo, baa la vo'osgo daare.>>

3

Buraa nu'ugo n ki, tu Azezi botu a yē īmā'asum

(Amatie 12:9-14, Aluki 6:6-11)

¹Bēla poorum, Azezi le kē la Zifdōma wēndeem. Tu buraa bōna mī tu a nu'ugo ki. ²Tu ba būsra Azezi wun botu buraa la yē īmā'asum vo'osgo* daare bu, a kān botu a yē īmā'asum. Ba daan eeru la ba doose bilam dōre ē. ³Tu

Azezi yele buraa la nu'ugo n ki la yetu: << Isge ze'ele tēnasuka.>> ⁴Dee soke sɛba n bɪsrɪ ē na yetu: << Sore boe tɪ nēra ēŋɛ sōŋa vo'osgo daare bu, a ēŋɛ be'em? Sore boe tɪ a fāagɛ nēra vo'osgo daare bu, a ku ē?>> Tɪ ba sīna. ⁵Tɪ Azezi sūure yīige, tɪ a bɪsɛ nēba la kaage, tɪ a sūure sã'am, ba sūure n kɛ la īyã. La a yele buraa la yetu: << Tēegɛ fu nu'ugo la.>> Tɪ a tēegɛ, tɪ nu'ugo la yāŋa tēegɛ āna sōŋa. ⁶Tɪ Farisi* dōma yese tɔtɔ ka bām la naba A'erɔdɪ* nēba bāma n wun ēŋɛ se'em ku Azezi.

Nēba zozo'e n lagɛ Azezi zē'am Galile mōgrum

⁷Azezi la a karēnbiisi la yese sēŋɛ la Galile mōgrum bɔba. Tɪ nēba zozo'e ze'ele Galile, la Zude, ⁸la Zerizalɛm, la Idume, la Zurdē kulaa doone, la tēnsɛba n lɛm Tiiri* la Sidō doose ē. Nēr-kuyɔŋa la daan wōm na ēn ēŋɛ se'em na wuu, tɪ ba sēŋɛ a zē'am. ⁹Tɪ Azezi yele a karēnbiisi la yetu, ba vuta ōorŋo lɛm na tɪ nēba la da wa mike ē. ¹⁰A daan botɪ bā'adōma zozo'e n yē īmã'asum, bɛla tɪ bā'adōma wuu daan mikra taaba bɔɔra tɪ ba paage kalum ē. ¹¹La kulkã'arsɪ n dolɪ nēr-sɛba la sãn ēn yē ē, ba luti la a nēŋam kaasra tagursi yetu: << Fōn de la Nawēnnɛ Dayua.>> ¹²Tɪ Azezi daan zɛbɛ kulkã'arsɪ la yetu, ba da botɪ nēra bāŋɛ ēŋa n de nēr-sɛka.

Azezi looge a karēnbiisi pia la ayi

(Amatie 10:1-4, Aluki 6:12-16)

¹³La bɛla poorum Azezi daan sēŋɛ ka zom na tāŋa zuo, dee wi nēr-sɛba tɪ a boorɪ la tɪ ba wa'am a zē'am. ¹⁴Tɪ a looge nēba pia la ayi tɪ ba bɔna la ē, tɪ a tōnna ba tɪ ba sēnna mōola Nawēnnɛ kō-yēlga, ¹⁵dee bɔ ba pāŋa tɪ ba digra kulkã'arsɪ tɪ ba yɛsra. ¹⁶Sɛba tɪ a looge la daan de la Asimō tɪ Azezi sɪ a yu'urɛ tɪ Apɪlyɛɛɪ, ¹⁷la Azebede dayɔɔsɪ Azakɪ la a yɪbga Azã, tɪ a sɪ ba yu'urɛ tɪ Buanɛrgɛsɪ. A vōore de la nēba n ān wu sa-dāmŋɔ. ¹⁸La A'āndre, la Afilipi, la Abatelemi, la Amatie, la Atoma, la Alfe dayua Azakɪ, la Atade, la Asimō sɛka n de Zelɔtɪ* nēra ayɪla la, ¹⁹la Azudaasɪ Iskariyo, sɛka n wun pa'alɛ tɪ ba yōkɛ Azezi la.

Azezi pāŋa gānnɪ Asūtāana

(Amatie 12:22-32, Aluki 11:14-23, 12:10)

²⁰La Azezi daan kule la yire, tɪ nēba le lagɛ zozo'e. Tɪ Azezi la a karēnbiisi la ka yē folle wun di. ²¹Tɪ ba daan yetu Azezi yirsri mɛ, tɪ a yir-dōma wōm bɛla sēŋɛ tɪ ba ka yōkɛ ē.

²²Tɪ lɔɔ* karēnsāandōma n ze'ele Zerizalɛm wa'am wa yetu: << Abelzebuli*f2* n dolɪ ē, la de la ēŋa n de kulkã'arsɪ naba la pāŋa tɪ a

taru digra kulkā'arsu ti ba yesra.> > ²³Ti Azezi wi ba, make makre bo ba yetu: <<Asūtāana* wun ēne la wāne dige Asūtāana? ²⁴So'olum ayila nērba sān welge zebra taaba, so'olum ēna wun wōrge me. ²⁵La yire ayila dōma sān welge zebra taaba, yi-ēna wun wōrge me. ²⁶La Asūtāana sān isge zebe la a mēna welge, a pāna la ba'ase me, a kān tā'age ze'ele.

²⁷La nēra ka tā wun kē pāna dāana yire ka vaage a logro, sān dagna ti a dēne lu pāna dāana la me, dee vaage a logro la.

²⁸Mam yetu ya la sira, ti Nawēnne tā wun base nērsaalba tōon-be'ero la wuu ti ba uti la, la ba pō'ore yetoga la wuu taalē. ²⁹La nēra sān pō'oge Nawēnne Sira*, Nawēnne kān malin base ē taalē. Tōon-be'e-ēna taalē boe la a dāana zuo wakate wuu.> > ³⁰Ban yetu kulkā'arga n doli ē na iyā, ti a yele bela.

Azezi ma, la a ylbsu

(Amatie 12:46-50, Aluki 8:19-21)

³¹Ti Azezi ma, la a ylbsu wa'am wa ze yēna dee tōm yetu, ba wi ē ti a wa'am. ³²La nēr-kuuᅇᅇ n daan zī kaage ē, ti ba yele ē yetu: <<Fu ma, la fu ylbsu n wāna n boe yēna era fu.> > ³³Ti Azezi yele ba yetu: <<Āne n de mam ma, la āndōma n de mam ylbsu?> > ³⁴Dee buse nēr-seba n zī kaage ē na, yetu: <<Mam ma, la mam ylbsu n wāna. ³⁵Se'ere n soe la, nēr-seka woo n uti Nawēnne n booru se'em na n de mam ylbga, la mam tā, la mam ma.> >

4

Kaara n lobge a bōnbuuri makre

(Amatie 13:1-9, Aluki 8:4-8)

¹Azezi le bona la mōgre la nōorum zāsna nērba. Ti nēr-kuuᅇᅇ zozo'e lagse a zē'am. Bela ti a kē ooruᅇᅇ la n boe mōgre la puam na zī'ire, dee ti nēr-kuuᅇᅇ la wuu bona mōgre la nōorum. ²Ti a make magsa zāsum ba yela zozo'e. A zāsᅇᅇ la puam a yele ba yetu: ³<<Selse-ya, kaara n daan yese ti a lobge a bōnbuuri. ⁴La ēn sēne ka lobgra bōnbuuri la, baseba lui la sore zuo, ti niinto wa'am wa di ba. ⁵Ti baseba lui zē'a n de tāmpīisi ti tēntōnᅇᅇ ka zo'oge mī. Tēntōnᅇᅇ n ka zo'oge mī na iyā, ti ba bule toto yese, ⁶ti wunteᅇᅇᅇᅇ yēke wē ba ti ba ki, ba yēga n ka kē tēna la iyā. ⁷Ti bōnbuuri baseba lui gō'osi zē'a. Ti gō'osi la yese fure ba, ti ba ka wōm biē. ⁸Ti bōnbuuri baseba lui zē'e-sōᅇᅇᅇ puam bule yese, bi wōm biē. Baseba wōm na biē pitā-tā, ti baseba wōm pisyoob-yoobi, ti baseba wōm kōbga kōbga.> > ⁹A yele bela dee yetu:

< < Sɛka n wõm yetɔga wã, a selse sõņa sõņa. > >

Azezi pa'alɛ magsa võore

(Amatie 13:10-23, Aluki 8:9-15)

¹⁰La Azezi yese la kënkerņa tu sɛba n kaage ẽ na, la a karẽnbiisi pia la ayi la soke ẽ magsa la võore. ¹¹Tu a yele ba yetu: < < Nawẽnne botu yãma bãņe a so'olum yelle n sugɛ la mɛ. La sɛba n ka boe tõma puam na, yɛla wuu de la magsa bɔ ba.

¹²< Bɛla tu ba wun bɪsɛ yẽ dee kãn bãņe.

Ba wun wõm dee kãn bãņe a võore.

Sãn dagu nu bɛla, ba wun leme wa'am Nawẽnne zẽ'am,

tu a basɛ ba tõon-be'ero taalɛ.> > >

¹³La Azezi le yele ba yetu: < < Yãma sãn ka bãņe makrɛ ẽna wã võore, yãma wun ẽņe la wãne bãņe magsa la wuu võore? ¹⁴Bõnbuuri la tu kaara la lobge la, de la Nawẽnne yetɔga. ¹⁵Sore la zuo tu bõnbuuri sɛba lui la, ãn wu nẽr-sɛba n wõm yetɔga la, tu Asõtãana* wa'am tɔtɔ wa yese yetɔga la ba sũure puam. ¹⁶La tãmpĩa la zuo tu bõnbuuri sɛba lui la, ãn wu nẽr-sɛba n wõm yetɔga la dee sake to'oge ba tɔtɔ la sũ-yɛlga. ¹⁷La yetɔga la n ka kẽ ba sũure puam na ãyã, ba sake la wakate fẽe, la toogo bu nãmsgɔ sãn paage ba yetɔga la ãyã, ba basru mɛ tɔtɔ. ¹⁸La gõ'osu la zẽ'a tu bõnbuuri sɛba lui la, ãn wu nẽr-sɛba n wõm yetɔga la, ¹⁹tu ba yem yɔɔra la dũnia wã yɛla, tu bõntarsõm yɛla pã'asra ba, tu yɛla basɛba yemleego tara ba, botu yetɔga la ka tãna wun wɔm biɛ ba sũure puam. ²⁰La zẽ'e-sõņɔ la tu bõnbuuri sɛba lui la, ãn wu nẽr-sɛba n wõnnu kõ-yɛlga la sakra, wɔm biɛ. Tu basɛba wɔm pitã-tã, tu basɛba pisyoob-yoobi, tu basɛba kɔbga kɔbga.> >

Fɪtla makrɛ

(Aluki 8:16-18)

²¹Azezi le yele ba yetu: < < Ba yõ'oru fɪtla dɪkɛ pi'ɪgɔ vuge ẽ, bu ba dɪkɛ ẽ ze'ele gɔrgɔ tilum? Ayɛi, ba wun dɪkɛ ẽ zoole la sɛla zuo. ²²Bɛla, bõn-sɛka n sugɛ, dẽnu tu a puke. La bõn-sɛka wuu n lile wun lilge. ²³Nẽr-sɛka n wõm yetɔga wã, a selse sõņa sõņa.> >

²⁴A le yele ba yetu: < < Mõrgɛ-ya wõm yãma n selsru se'em na võore. Bõn-sɛka tu ya dɪkɛ make bɔ nẽrba la, Nawẽnne wun make la bɛla lebse ya, le make pa'asɛ. ²⁵Se'ere n soe la, sɛka n taru, a wun bɔ ẽ pa'asɛ. La sɛka n ka taru, bõn-sɛka tu a taru la, a wun to'oge ẽ.> >

Bõnbuuri bua makre

²⁶Azezi le yele ba yetu: << Nawēnne so'olum* ãn wu nēra n bure a bõnbuuri va'am puam. ²⁷A sãn gĩsra me bu a sãn piga me, wuntɛɛŋa la yu'ɔŋɔ, bõnbuuri la bulli me yesra buta, tu a ka mina lan utu se'em. ²⁸Tëntõnnɔ n botu bõnbuuri la yesra ba mēŋa, dēŋe puse vōoro, yāŋa yōge pua, wɔm bie, tu ba bu. ²⁹La bie la sãn bu, kaara la se'eri ba me, se'ere n soe la, bõnkɔɔla lagsgɔ paage me.>>

Sɔ'oro biire makre

(Amatie 13:31-32, 34, Aluki 13:18-19)

³⁰Azezi le yele ba yetu: << Tu wun dɔke la bēm make la Nawēnne so'olum, bu tu wun yetu a wõn na bēm? ³¹A ãn wu sɔ'oro biire n ãn pɔka pɔka gānna bõnbuuri wuu n boe dũnia zuo. ³²La ba sãn bure ē, a butu me puse wil-kāra gānna zēvōoro buuri wuu. Tu niinto tãna wun te ba tugro a zuo a mā'asum puam.>>

³³Azezi daan dɔke la magsa zozo'e n ãn wu bāna tɔge bɔ ba, mase wu ban wun tã'age wõm se'em na. ³⁴A ka tɔge bɔ ba tu la sãn dagna magsa. La a sãn yese la a karēnbiisi la mā'a kēkɛrŋa, tu a pa'alu ba yela la wuu vōore.

Azezi botu kusebgo yōke

(Amatie 8:23-27, Aluki 8:22-25)

³⁵Daar-ēŋa mēŋa zaanōore, tu Azezi yele a karēnbiisi la yetu: << Tu dooge-ya mōgre la ke bɔba.>> ³⁶Tu a karēnbiisi la base nēr-kuuŋa la, dee sēŋe ka kē ōoro la tu Azezi boe mĩ na puam, dɔke ē tu ba wɛ'ɛsa. La ōoro baseba n daan mē boe ba zē'am. ³⁷Tu kuseb-kāte wa vugra ke'enke'em, tu ko-mĩ'isi wē'era kē'era ōoro la puam deege la ba pɔre ē. ³⁸La Azezi gā la ōoro la poorum kuke dafeere gĩsra. Tu a karēnbiisi la nēege ē, soke ē yetu: << Karēnsāama, tōma n yetu ki wā, la ka pake fõn?>> ³⁹Tu a isge tāsɛ kusebgo la, dee yele ko-mĩ'isi la yetu: << Go'oge-ya, āna-ya sīm.>> Tu kusebgo, la ko-mĩ'isi la go'oge āna sīm. ⁴⁰Tu a soke ba yetu: << Bēm tu ya zɔta dabeem bɛla? Bēm tu ya ka bɔ Nawēnne sɔra?>> ⁴¹Tu dabeem ba kē ba. Tu ba sakra taaba yetu: << Āne n de ēna tu kusebgo la ko'om sakra a nōore?>>

5

Kulkā'arsu n doli buraaga, ti Azezi dige ba

(Amatie 8:28-34, Aluki 8:26-39)

¹La Azezi la a karēnbiisi la dooge paage la mōgre la doone Geraza dōma tēṅa puam. ²Ti Azezi ze'ele ōorṅo la puam sige. Ti buraaga ti kulkā'arga doli ē dare ze'ele yōorum sēnna tu'usra ē. ³Buraaga la daan kē'eri la yōoro la tēṅasuka. Ti ba daan ka le tāna wun ba ē na bānsi. ⁴Se'ere n soe la, ba daan ēn ba la a nāma la a nu'usi la bānsi, ti a ēn ko ba base. Ti nēra nēra daan ka tāna wun yāṅe ē. ⁵Wuntεεṅa la yu'urṅo a ēn εera la yōorum, la tānsi tēṅasuka kaasra tagursi, dee wē'era a mēṅa la kuga pōgna.

⁶Ti a yē Azezi zāazāare, zoe sēṅe ka ka dūma tēṅa a nēṅam, ⁷dee tōge ke'enke'em yeti: <<Azezi, Nawēnne n gānni wuu Dayua, bēm n boe mam na fōn tēṅasuka? Mam sosri fu me Nawēnne iyā, da nāmsε ma.>> ⁸Azezi dēṅe yele kulkā'arga la me yeti a yese dee base ē. Bela n soe ti kulkā'arga la yele bela. ⁹Ti Azezi soke ē yeti: <<Fōn yu'urε?>> Ti a lerge yeti: <<Mam yu'urε de la Atusa, se'ere n soe la, tōma zo'oge me.>> ¹⁰Ti a belem Azezi yeti, a da dige bāma ti ba yese tēṅa la puam. ¹¹La kurkurdōma zozo'e n daan boe tāṅa zuo obra. ¹²Ti kulkā'arsu la belem Azezi yeti: <<Bo ti nōore ti ti sēṅe ka kē kurkurdōma la.>> ¹³Ti a sake ban yele se'em na. Ti kulkā'arsu la base buraaga la dee sēṅe ka kē kurkurdōma la. Ti ba wuu zoe sige ka lui mōgre puam ki. Ba källε daan de wu tusayi.

¹⁴Ti seba n daan gu'uri kurkurdōma la zoe sēṅe tēṅa puam, la kēnkεrsi la wuu ka yele sela n ēṅe la. Ti ba sēṅe ti ba ka buse lan ēṅe se'em. ¹⁵La ban paage Azezi zē'am na, ba yē buraaga la ti kulkā'arsu la daan doli ē na n zī mī, ye futo, ti a yem bōna sōṅa sōṅa. Ti dabeem kē ba. ¹⁶Ti seba n yē lan ēṅe se'em na, tōge pa'alε ba bōn-seka n ēṅe buraaga la, la bōn-seka n ēṅe kurkurdōma la. ¹⁷Ti ba belem Azezi yeti a fōrge bāma tēṅa.

¹⁸Ti Azezi daan kē'era ōorṅo la puam, ti buraaga la ti kulkā'arsu daan doli ē na belem Azezi yeti, a base ti a dola ē. ¹⁹Ti Azezi ka sake, dee yele ē yeti: <<Kule ya yire ka yele fu yir-dōma Zuudāana n zoe fu ninbāalga se'em, la ēn ēṅe sela wuu bo fu la.>> ²⁰Ti buraaga la sēṅe Dekapoli* so'olum ka mōola Azezi n ēṅe bōn-seba wuu bo ēṅa. Ti la daan di'ige ba wuu.

Azayirusi pɔyua, la pɔka n kalum Azezi fuugo yelle

(Amatie 9:18-26, Aluki 8:40-56)

²¹Azezi daan lebe dooge la mōgrɛ la doone ke bɔba la ōorŋɔ la, daan bɔna mōgrɛ la nōorum, tu nēr-kuuŋɔ zozo'e lagsɛ a zē'am. ²²Tɩ Zifdōma wēndeego nēŋadōma nēra ayɩla yu'urɛ n de Azayirusi wa'am mī wa yē Azezi, ka dūma tēŋa a nēŋam, ²³belem ē na a sūure wuu yetu: << Mam pɔyua n bē'eru deege la a ki, wa'am wa dɩkɛ fu nu'usi pagɛ a zuo tu a pōsɛ da ki.>> ²⁴Tɩ Azezi dɔla ē wɛ'ɛsa, tu nēr-kuuŋɔ dɔla ē mikra ē.

²⁵La pɔka n daan boe nērba la tēŋasuka luta sukēŋa yuuma pia la ayi, tu la ka gɔ'ɔra. ²⁶A daan nāmɛɛ mɛ zozo'e tɩbdōma zē'am, dɩkɛ ēn tarɩ sɛla wuu sã'am, dee tu la ka sōna, la malɩn gānna la bɛla. ²⁷Tɩ pɔka la daan wōm Azezi yelle, wa'am wa fɩrgɛ nēr-kuuŋɔ la tēŋasuka paagɛ Azezi poorum kalum a fuugo. ²⁸A daan yeke a putē'erum yetu: << Mam sãn kalum a fuugo mā'a, mam wun yē ĩmã'asum.>> ²⁹La ēn kalum fuugo la, a zuum na n yesru la ze'ele mɛ ka le yesra, tu a bāŋɛ a ĩyã puam tu ēŋa yē ĩmã'asum. ³⁰La bilam mēŋa tu Azezi bāŋɛ tu pāŋa n yese ēŋa puam ēŋɛ sɛla, tu a gelge soke nēr-kuuŋɔ la yetu: << Ān kalum mam fuugo?>> ³¹Tɩ a karēnbiisi la lerge ē yetu: << Fōn yē la nēr-kuuŋɔ n mikri fōn wāna, dee sɔkra tu ān kalum fōn.>>

³²Tɩ Azezi bɩsɛ kaagɛ tu a bāŋɛ nēr-sɛka n ēŋɛ bɛla. ³³Tɩ dabeem tara pɔka la, tu a gōgra. La ēn bāŋɛ sɛla n ēŋɛ ē na, a wa'am mɛ wa ka dūma tēŋa Azezi nēŋam tɔgɛ ē a sɩra wuu. ³⁴Tɩ Azezi yeke ē yetu: << M bia, fōn bɔ mam sɩra la n botɩ fu yē ĩmã'asum. Sēŋɛ la sū-mã'asum, fu bā'a la base ya.>>

³⁵La Azezi n ken bɔna mī tɔgra la, tu nērba ze'ele Zifdōma wēndeego nēŋadāana la yire wa'am wa yeke ē yetu: << Fu pɔyua la ki mɛ. Da le nāmɛɛ karēnsāama.>> ³⁶Tɩ Azezi wōm ban yeke se'em na, dee yeke Zifdōma wēndeego nēŋadāana la yetu: << Da zoe dabeem, wen bɔ mam sɩra.>> ³⁷La Azezi daan ka base tu nēra nēra kɔlgɛ ē, sãn dagna Apɩyɛɛɩ, la Azaku, la a yɩbga Azã mā'a. ³⁸La ban sēŋɛ ka paagɛ Zifdōma wēndeego nēŋadāana yire la, tu Azezi yē nēr-kuuŋɔ n voolɩ, kaasra dee fabla zozo'e. ³⁹Tɩ a kē yire la yeke ba yetu: << Bēm tu ya vɔɔla dee kɛlla? Bia la ka ki, a gīsri mɛ.>> ⁴⁰Tɩ ba la'ara ē. Tɩ a botɩ nērba la wuu yese yēŋa, dee doose bia la sɔ, la a ma, la a karēnbiisi batã la kē bia la n boe zē'a na, ⁴¹gurɛ a nu'ugo dee yeke ē yetu: << Talita kumi.>> A vōore de la: << Pugla, mam yetu fu tu fu isge.>>

⁴²Tɩ pugla la daan dare isge sēnna. Tɩ la di'ige nērba la, tu ba ze yɛɩ. Pugla la daan tarɩ la yuuma pia la ayi. ⁴³Tɩ Azezi daan kã'an ba yetu, ba da kãn botɩ nēra nēra bāŋɛ bōn-ēŋa. Dee yetu, ba bɔ pugla la dia tu a di.

6

Nazaretu nērba ka bɔ Azezi sɪra

(Amatie 13:53-58, Aluki 4:16-30)

¹Azezi daan base tēn-ēŋa dee sēŋe la a mēŋa tēŋam, tu a karēnbiisi la doose ē. ²Tɪ Zifdōma vo'osgo* daare tu a kē ba wēndeem zāsna nērba. Tu nērba pāu wōm a zāsŋo la, tu la di'ige ba, tu ba sɔkra taaba yetu: << Bura-ēna yē zāsŋo ēna la be? Āne bɔ ē yem ēna? A ēŋe la wāne ɪta bōn-yālma bela? ³Dagɪ ēna n de dɔ-wāta la? Dagɪ ēna n de Amaari dayua, tu a yɪbsɪ dɛna Azaki, la Azoze, la Azudi, la Asimō la? Dagɪ a tāpa n boe tōma zē'am kalam wā? >> Bela tu ba zagse ka bɔ Azezi sɪra. ⁴Tɪ a yeke ba yetu: << Nawēnne nōtɔ'ɔsa yētɪ pēka me, sān dagna a mēŋa tēŋa, la a buuri, la a yir-dōma tēŋasuka mā'a tu a ka yētɪ pēka.>> ⁵La a daan ka yāŋe tōm tōon-yālma bilam, sān dagna bā'adōma fēe tu a daan dɪke a nu'usi pagɪe ba zuto, tu ba yē ĩmā'asum. ⁶La ban daan ka bɔ ē sɪra la, la di'ige ē me.

Azezi tōm a karēnbiisi pia la ayi

(Amatie 10:5-15, Aluki 9:1-6)

Azezi daan kaaru la tēnsɪ la n boe bilam na zāsna nērba, ⁷daan wi a karēnbiisi pia la ayi la, tu ba wa'am a zē'am tu a tōm ba bayi bayi, dee bɔ ba pāŋa tu ba dige kulkā'arsɪ. ⁸Dee daan yeke ba yetu: << Da dɪke-ya sɛla sɛla sore la sēnne ĩyā, dɪke-ya dasaare mā'a, da tara-ya dia, bu tāmpɔkɔ, bu ligri sūm sēŋe. ⁹La pire-ya tagra, dee da ye-ya futo bayi bayi.>> ¹⁰A le yeke ba yetu: << Yan sēŋe ka sige yi-sɛka, kē'era-ya bilam ka paage daar-sɛka tu ya wun yese fōrge tēŋa la. ¹¹La tēn-sɛka nērba n ka to'oge ya, bu ka selse ya yetɔga, ya yese zē'e-ēŋa dee pɪsse ya nāma tēntōnno base mī. Ya sān ēŋe bela, la wun pa'alɛ ba tu ba ka ēŋe sōŋa.>> ¹²Tɪ karēnbiisi la sēŋe ka mōola yetu, ba teege yem base tōon-be'ero. ¹³Dee dige kulkā'arsɪ zozo'e tu ba yese, dee ēŋe kaam ēŋe bā'adōma zozo'e zuto, tu ba yē ĩmā'asum.

Azā n mise nērba ko'om puam na kūm yelle

(Amatie 14:1-12, Aluki 9:7-9)

¹⁴Tɪ naba A'erɔdɪ* wōm Azezi yelle, se'ere n soe la, Azezi yu'ure daan yese la zē'a woo. Tu nērba baseba daan yetu tu: << A de la Azā n daan misri nērba ko'om puam na n vo'oge, bela n soe tu a tara pāŋa tōnna tōon-yālma.>> ¹⁵Tɪ baseba yetu: << A de la Nawēnne nōtɔ'ɔsa A'eli* n leme wa'am.>> Tu sɛba yetu: << A de la Nawēnne nōtɔ'ɔsa ayēma wu

Nawēnne nōtō'osruba baseba n daan boe la. > > ¹⁶Tl naba A'erodl daan wōm bēla, yetl: <<A de la Azā sēka tl mam daan botl ba wike a zuugo la n vo'oge.>>

¹⁷Se'ere n soe la, A'erodl mēŋa n daan botl ba yōke Azā lu tarl ka kē'esse yu'a deem, a kēema Afilipi pōga A'erodladl īyā. Se'ere n soe la, a daan fāage la a kēema pōga di. ¹⁸Tl Azā daan yele ē yetl, la ka masε tl a fāage a kēema pōga di. ¹⁹Tl A'erodladl sūure yīige la Azā, tl a zlgra tl a ku ē, la A'erodl īyā a ka tā'age ku ē. ²⁰A'erodl daan zotl Azā mε, a daan mi tl a de la nēr-sōŋo, dee dēna pūpeelem dāana, bēla īyā tl a gu'ura ē tl sēla da ēŋε ē. A daan sān ēn sēlsra Azā yetōga, la dāanl ē mε zozo'e, la baa bēla, a ēn sēlsra ē mε la sū-yēlga.

²¹La daare aylla tl A'erodl ēŋε a dōka daare kibsa, wi a tēŋa nērzuto, la suda-ke'endōma, la Galile nēŋadōma. Tl A'erodladl yē sore ēŋε ēŋa n boorl se'em na. ²²A'erodladl pōyua n daan kē ka wa, tl A'erodl, la sāama la sūure ēŋε yēlum. Tl naba la yele pugla la yetl: <<Sose mam fōn boorl sēla tl m bō fō.>> ²³Dee pōl yetl: <<Bōn-sēka wuu tl fu wun sose mam, baa la sān dēna mam so'olum pusuka, mam wun bō fō.>> ²⁴Tl pugla la yese ka soke a ma yetl: <<M sose bēm?>> Tl a ma lerge ē yetl: <<Sose Azā n mise nērba ko'om puam na zuugo.>> ²⁵Tl pugla la lebe naba la zē'am tōtō ka yele ē yetl: <<Mam boorl tl fu dlke la Azā n mise nērba ko'om puam na zuugo ēŋε la-pēsŋa puam bō ma lēle wā.>> ²⁶Tl naba la sūure sā'am hall, la ēn pōl nērba la zē'am na īyā, a ka boorl tl a mōŋε ē. ²⁷Tl a tōm a sudaaga tōtō yetl, a sēŋε ka wike Azā zuugo tarl wa'am. Tl a yese sēŋε yu'a deem na ka wike Azā zuugo, ²⁸dlke ēŋε la-pēsŋa puam tarl wa'am wa bō pugla la. Tl pugla la dlke zuugo la bō a ma. ²⁹Tl Azā karēnbiisi wōm, sēŋε ka dlke kūm na laage.

Azezi bō nēr-kuuŋo dia

(Amatie 14:13-21, Aluki 9:10-17, Azā 6:1-14)

³⁰Azezi n tōm sēba la leme mε wa lagse taaba a zē'am tōge pa'alε ē bāma n ēŋε sēla, la bāma n zāsum se'em wuu. ³¹La nērba zozo'e n daan sēnnl mī dee fōrgra, tl Azezi la a karēnbiisi la daan ka yē folle wun di. Tl Azezi yele a karēnbiisi la yetl: <<Wa'am-ya tl tl yese kēnkernŋa zē'e-sēka tl nērba ka boe mī na, tl ya ka vo'ose fēe.>> ³²Tl ba kē ōorŋo wε'εsa kēnkernŋa zē'e-sēka tl nērba ka boe.

³³Tl nērba zozo'e daan yē ban we'estl la bāŋε ba, daan yese tēnsi la wuu puam laglūm sēŋε tōtō dēŋε Azezi la a karēnbiisi la zē'e-sēka tl ba we'estl la. ³⁴Tl Azezi paage ze'ele ōorŋo la zuo sige, yē nēr-kuuŋo la, tl ba ninbāalga

yõke ã, se'ere n soe la, ba ãn wu piisi n ka taru dũnsĩina. Tu a daan zãsna ba yela zozo'e. ³⁵Tu wẽnne daan kẽ'era, tu a karẽnbiisi la sẽnge ka yele ã yetu: <<Kalam zẽ'a de la moom dee tu wẽnne kẽ'era, ³⁶base nẽrba la tu ba sẽnge yie, la tẽn-pũgsu la ka da dia di.>> ³⁷Tu a lerge ba yetu: <<Yãma mẽnga bo ba dia tu ba di.>> Tu ba soke ã yetu: <<Tu wun sẽnge ka da borboru lig-kõba*f3* kõbsyi taru wa'am wa bo ba tu ba di?>> ³⁸Tu Azezi soke ba yetu: <<Yãma taru la borboru balẽ? Sẽnge-ya ka buse.>> Tu ba sẽnge ka buse, dee leme wa yetu: <<Tõma taru la borboru banuu la zũma bayi.>>

³⁹Tu Azezi yele ba yetu, ba base tu nẽrba la welse sill-sille zĩ'ire mõ-mã'asa la zuo. ⁴⁰Tu ba daan zĩ'ire kõbga kõbga, tu baseba zĩ'ire pinu-nu. ⁴¹Tu Azezi dũke borboru banuu, la zũma bayi la gorge buse saazuo pu'use Nawẽnne, dee fiise borboru la bo a karẽnbiisi la yetu, ba pu nẽrba la, dee dũke zũma bayi la fiise bo ba wuu. ⁴²Tu ba wuu di tũge. ⁴³Tu a karẽnbiisi la vaage borbor-gito, la zũn-gito n deege pũre pũto pia la ayi. ⁴⁴Nẽrba la n daan di dia la, buraasu de la tusanuu.

Azezi sãnnu ko'om zuo

(Amatie 14:22-33, Azã 6:15-21)

⁴⁵Bela poorum tu Azezi dare base tu a karẽnbiisi la kẽ õorõõ dẽnge ã dõõra mõgrẽ la doone ke bõba, Betisayida tẽnga bõba. Dee tu a mẽnga weege tu a keese nẽrba la. ⁴⁶La ãn keese ba la, a sẽnge la tãnga zuo tu a ka pu'use. ⁴⁷Tu wẽnne kẽ tu õorõõ la bõna ko-kãte la tẽngasuka, dee tu Azezi bõna doone ãnga ayula mã'a. ⁴⁸Tu Azezi yẽ tu a karẽnbiisi la n mõnnu õorõõ la nãmsru me zozo'e, se'ere n soe la, kusebgo n vugri tu'usra ba. Tu beere yõna wiire, tu a sãnna ko'om na zuo wẽ'esa ba bõba, bõõra tu a gãnge ba tole. ⁴⁹La ban yẽ ãn sãnnu ko'om na zuo la, ba tẽ'esẽ tu a de la ki-isgne, tu ba kaase tagursi. ⁵⁰Ba wuu yẽ ã me, tu dabeem kẽ ba. Tu a dare yele ba yetu: <<La de la mam, kege-ya ya sũure, da zoe-ya dabeem!>> ⁵¹Dee zom ba zẽ'am õorõõ la puam, tu kusebgo la go'oge. Tu karẽnbiisi la palẽnga ãke, tu ba ze yeri, se'ere n soe la, ⁵²ba ka bãnge borboru bõn-yãlma la võore, ba putẽ'era ka like.

Azezi botu bã'adõma yẽ ãmã'asum Zenezaretu tẽngam

(Amatie 14:34-36)

⁵³Ba pãrge mõgrẽ la dooge paage la Zenezaretu, ze'ele mõgrẽ la nõorum. ⁵⁴La ban daan ze'ele õorõõ la puam dooge la, tu nẽrba la bãnge Azezi toto. ⁵⁵Tu ba zoe kẽ so'olum na wuu, tu ba ze bã'adõma ba bõn-gã'ala puam wa'am, bãma n wõm tu Azezi boe zẽ'e-sẽka la. ⁵⁶La Azezi daan sãn ãn sẽnge zẽ'e-sẽka woo, tẽn-kãra, la tẽn-pũgsu, la yie n boe kẽnkersu la, ba taru la

bā'adōma sēna gā'ata da'asɪ puam, dee bēna ē yetɪ, a base tɪ bā'adōma la kalum a fuugo nōore mā'a. La sēba wuu n daan kalum a fuugo la yē ĩmā'asum mε.

7

Yaabdōma zāsɲɔ, la bōn-sēba n botɪ nēra dēna dēgrɔ

(Amatie 15:1-20)

¹Farisi* dōma, la lɔɔ* karēnsāandōma baseba n ze'ele Zerizalēm daan wa'am wa lagse Azezi zē'am, ²yē tɪ a karēnbiisi la baseba diti la nu'usi n ka ān sōɲa, la booru tɪ la yetɪ ba ka peege nu'usi wu Zifdōma sisgo n yetɪ ba ɪta se'em na.

³Farisi dōma, la Zifdōma wuu sān ka wobse nu'usi wu ba yaabdōma malɲɔ la, ba ka diti. ⁴Ba sān ze'ele da'am wa'am, ba wun peege ba mēɲa mε dee di. La malɲɔ baseba zozo'e tɪ ba ɪtɪ, la de la wama, la yɔa, la kuto laasɪ peere.

⁵Tɪ Farisi dōma, la lɔɔ karēnsāandōma la soke Azezi yetɪ: <<Bēm tɪ fōn karēnbiisi la ka sakra tɪ yaabdōma malɲɔ la, dita dia la nu'usi n ka ān sōɲa?>> ⁶Tɪ Azezi lerge ba yetɪ: <<A'ezayi* n yuun to'oge Nawēnne yetɔga la tɔge ya yelle la, a tarɪ buuru, yāma de la pulibsum dōma wu lan gulse se'em na. La gulse tɪ Nawēnne yetɪ:

<Nēr-bāna pēgrɪ mam na nōore yetɔga,
la ba sūure la zāage la mam mε.

⁷Ban nā'asrɪ mam na,
la de la zāɲa.

Se'ere n soe la, ba zāsɪ la zāsɲɔ n de nērsaalba nōore.>

⁸Ya base Nawēnne nōore mε dee dɔla nērsaalba malɲɔ.>>

⁹Azezi le yele ba yetɪ: <<Ya sɪrɪ zagse Nawēnne lɔɔ mε, dee tɪ ya dɔla ya mēɲa malɲɔ. ¹⁰Amoyisi* yuun yetɪ: <Nanna fu sɔ, la fu ma.> Dee le yetɪ: <Nēr-sēka sān tɔge a sɔ buɪ a ma be'em, dēnɪ tɪ ba ku ē.> ¹¹La yāma yetɪ: <Nēra sān yele a sɔ, buɪ a ma yetɪ: <<Mam n tarɪ bōn-sēba tɪ m sōɲe fu la de la <Korbā>, (a vōore de la <Nawēnne bōnɔ>)>>, ¹²la ka le mase tɪ a ɪta sɛla bɔ'ɔra a sɔ, la a ma.> ¹³Yāma mēɲa malɲɔ la tɪ ya zāsɪ nērba la, botɪ ya base tɪ Nawēnne yetɔga la dēna la zāɲa. La bōnɔ zozo'e n wōm na bɛla tɪ ya ɪtɪ.>>

¹⁴La Azezi le wi la nēr-kuuɲɔ, tɪ ba wa'am a zē'am, tɪ a yele ba yetɪ: <<Yāma wuu, selse-ya mam sōɲa wōm a vōore. ¹⁵Sɛla n ze'etɪ yēɲa kē'eru nērsaalba puurum ka tā wun botɪ a dēna dēgrɔ. Bōn-sēka n ze'etɪ nērsaalba

puam yesra n botu a dena dēgrɔ. ((¹⁶Sɛka n wōm yetɔga wā, a selse sōŋa sōŋa.)) > >

¹⁷La a daan ze'ele nērba la zē'am kē la deem. Tu a karēnbiisi la soke ē makre la vōore. ¹⁸Tu a yele ba yetu: <<Yāma yem mē ka like? Yāma ka bāŋe tu sela n ze'etu yēŋa kē'era nērsaala puurum ka tā wun botu a dena dēgrɔ?

¹⁹Se'ere n soe la, bōn-bāma ka kē'eru sūure puam, ba kē'eru la puure puam tu ba yē'era ba basra.>> (Azezi n daan yele bɛla la, a booru tu a yetu dia ka bɔ'oru dēgrɔ, nēra tā wun di dia wuu mɛ.) ²⁰Dee daan le yetu: <<La de la bōn-sɛka n ze'etu nērsaala puam yesra n botu a dena dēgrɔ. ²¹Se'ere n soe la, putē'e-yooro ze'etu la nērsaala sūure puam botu a bɔɔra tu a ēŋe be'em: yalsu, la nayigum, la nēr-kua, ²²la taaba pɔgba la taaba surba gā'a, la nēra n nōŋe bōnɔ, la putuulgɔ, la yemkēgsɔga, la tōon-dēgrɔ, la nēra n utu sūure la a tadāana bōnɔ, la pɔ'ore yetɔga, la pa'al-m-mēŋa, la yalm-tōoma. ²³Bōn-be'ero bāna wuu ze'etu la nērsaala sūure puam botu a dena dēgrɔ.>>

Pɔka n bɔ Azezi sɔra

(Amatie 15:21-28)

²⁴Azezi daan ze'ele zē'e-ēŋa sēŋe la Tiiri* so'olum ka kē yire puam, dee ka bɔɔra tu nēra bāŋe tu ēŋa boe bilam. La a daan ka tā'age sugɛ. ²⁵Tu pɔka ayɔla tu kulkā'arga daan dɔlu a pɔyua, wōm Azezi yelle, sēŋe ka ka dūma tēŋa a nēŋam, ²⁶sose ē yetu, a dige kulkā'arga la tu a yese dee base a pɔyua la. Pɔka la daan de la Grɛku *f4*, ba dɔge ē na Fenisi tēŋa n boe Siiri so'olum puam. ²⁷Tu Azezi lerge ē yetu: <<Base tu kɔma dēŋe di tɔge, se'ere n soe la, la ka masɛ tu ba dɔke kɔma dia bɔ baasu.>> ²⁸Tu pɔka la lerge ē yetu: <<M Zuudāana, la de la sɔra, la baasu n boe ba dāana taablu tilum diti la kɔma dizōra n luti la.>> ²⁹Tu Azezi yele ē yetu: <<Fōn lerge se'em wā ūyā, kule, tu kulkā'arga la base fu pɔyua la.>> ³⁰Tu pɔka la daan lebe kule, la ēn paage yire la, a yē tu a pɔyua la gā la bōn-gā'ala puam, la kulkā'arga la sɔru yese dee base ē mɛ.

Azezi botu buraa n de waŋa, dee ka tāna tɔgra sōŋa, tā'age tɔgra dee wōnna

³¹Azezi le ze'ele Tiiri so'olum doose la Sidō, doose Dekapɔlu* tēnsu puam lebe Galile mōgre la bɔba. ³²Tu ba taru buraa n de waŋa, dee ka tāna tɔgra sōŋa wa'am a zē'am, wa belem ē yetu, a dɔke a nu'ugo pagle waŋa la zuo. ³³Tu Azezi taru ē nēr-kuuŋɔ la puam yese kēnkɛrŋa dɔke a nu'ubie tūm a tuba puam, dee tubɛ nōtōorum kalum buraa la zuluŋa. ³⁴Dee gorge saazuo sī'im vo'ose fōo, dee yele buraa la yetu: <<Efata>>, a vōore de la

< <yo'oge!> > ³⁵Bilam mēŋa tu buraa la tuba yo'oge, tu a zuluŋa lake, tu a tɔgra sōŋa sōŋa. ³⁶Tu Azezi kã'an ba yetu, ba da tɔge bɔ nēra nēra. La ēn daan kã'an ba yetu, ba da tɔge bɔ nēra nēra la, ba daan tōn tɔgra me zozo'e. ³⁷Tu la di'ige ba zozo'e halu tu ba yetu tu: < <A ēŋe sela woo la sōŋa, botu wansu wōnna, tu mugro tɔgra.> >

8

Azezi le bɔ nēr-kuuŋɔ dia

(*Amatie 15:32-39*)

¹Dabs-bāma puam nēr-kuuŋɔ n daan le lagɛ, tu dia ka bɔna tu ba wun di. Tu Azezi wi a karēnbiisi la yele ba yetu: ²< <Nēr-kuuŋɔ wā ninbāalga n taru mam, se'ere n soe la, dabsa atā tu ba boe mam zē'am dee ka tara dia wun di. ³Mam sān base ba tu ba kule ba yie la kɔm, ba wun ka vibe me sore, se'ere n soe la, baseba ze'ele la zē'a n zāage wa'am.> > ⁴Tu a karēnbiisi la lerge ē yetu: < <Tu wun ēŋe la wāne tā'age yē dia tu la seke nēr-bāna wuu, zē'e-ēna n de mōom wā?> > ⁵Tu Azezi soke ba yetu: < <Yāma taru la borboru balɛ?> > Tu ba lerge yetu: < <Bayopɔi.> >

⁶Tu a botu nērba la zī'ire tēŋa. Dee dɔke borboru bayopɔi la pu'use Nawēnne, dee fiise bɔ a karēnbiisi la tu ba puɔ nērba la. Tu ba puɔ nēr-kuuŋɔ la. ⁷La ba daan taru la zūn-pɔgsɔ mē fēe. Tu Azezi pu'use Nawēnne zūma la iyā, dee botu a karēnbiisi la dɔke puɔ nērba la. ⁸Tu nērba la daan di tɔge. Dee tu a karēnbiisi la vaage dia n weege pɔre pɔtɔ bayopɔi. ⁹Nērba la n daan di dia la, buraasu de wu tusanaasu. Tu Azezi daan botu ba kule, ¹⁰dee tu ēŋa la a karēnbiisi la kē ōorŋɔ sēŋe Dalmanuta so'olum.

Farisi dōma pulibsum yelle

(*Amatie 16:1-12*)

¹¹Tu Farisi* dōma daan wa'am wa wē'era nōke'ene la Azezi, yetu ba make ē bɔsɛ, yele ē yetu, a botu bōn-yālma ze'ele saazuo ēŋe n pa'alɔ tu ēŋa ze'ele la Nawēnne yire. ¹²Tu Azezi sī'im vo'ose fōo, dee soke yetu: < <Bēm tu zamāana ēna nērba ɛera bōn-yālma? Mam yetu ya la sura, tu mam kān botu bōn-yālma n pa'alɛ bɛla ēŋe tu zamāana ēna yē.> >

¹³La Azezi base ba me dee le kē ōorŋɔ dɔɔra mōgre la doone ke bɔba. ¹⁴Tu a karēnbiisi la daan yīm ka dɔke borboru, sān dagna borboru ayɔla mā'a tu ba taru ōorŋɔ la puam. ¹⁵Tu Azezi kã'an ba yetu: < <Guuse-ya ya mēŋa la Farisi dōma, la naba A'erɔdu* dābullɛ la.> > ¹⁶Tu karēnbiisi la tɔgra la taaba yetu: < <Tōma n ka taru borboru la iyā tu a yele bɛla.> > ¹⁷Tu Azezi daan bāŋɛ,

soke ba yeti: << Bēm ti ya tōgra la taaba ti la de la yāma n ka taru borboru la iyā? Yāma ka wōm a vōore? Yāma yem ka like? ¹⁸Yāma taru la nini dee ka yēta? Ya taru la tuba dee ka wōnna? Yāma ka tēru? ¹⁹Mam n daan fiise borboru banuu la bō buraasi tusanuu ti ba di la, borboru gito n deege la, puto bale ti yāma daan vaage? >> Ti ba lerge ē yeti: << Puto pia la ayi. >> Ti a le soke ba yeti: ²⁰<< La mam n daan fiise borboru bayopɔɔ la puɔ buraasi tusanaasi la, yāma daan vaage sɛba n deege la puto bale? >> Ti ba lerge yeti: << Puto bayopɔɔ. >> ²¹Ti a soke ba yeti: << Yāma nān ka wōm a vōore? >>

Azezi botu fua nini yēta

²²Azezi la a karēnbiisi la daan sēɲe la Betisayida. Ti ba taru fua wa'am Azezi zē'am wa belem ē yeti a kalum ē. ²³Ti Azezi gurɛ fua la nu'ugo ve'ege ē tēɲa la puam yese kēnkɛɲa, ka tubsɛ nōtōorum ēɲe a nini, dee dɔkɛ a nu'usi paglɛ a zuo, soke ē yeti: << Fōn yēti sɛla mɛ bu? >> ²⁴Ti buraa la dɔ'oge zuugo bɔsɛ, yeti: << Mam yēti nērba ti ba āna wu tɔɔsi la, la ba sēnnɔ mɛ. >> ²⁵Ti Azezi le dɔkɛ a nu'usi kalum fua la nini. Ti a nini pike yulɲɛ, ti a yēta sɛla woo sōɲa sōɲa. ²⁶Ti Azezi basɛ ē yeti a kule, a da le kē tēɲa la puam.

Apɔyɛɛɔ pa'ale Azezi n de nēr-sɛka

(Amatie 16:13-20, Aluki 9:18-21)

²⁷La Azezi la a karēnbiisi la daan we'esɔ la tēnsɔ n lɛm tēɲa yu'urɛ n de Filipi Sezaare. La ban boe sore wɛ'ɛsa la, ti a soke ba yeti: << Nērba yeti mam de la āne? >> ²⁸Ti ba lerge yeti: << Sɛba yeti fōn de la Azā n daan misri nērba ko'om puam na. Ti basɛba yeti fōn de la Nawēnnɛ nōtɔ'ɔsa A'eli*. Ti sɛba yeti fōn de la Nawēnnɛ nōtɔ'ɔsrɔba* n yuun boe la nēra ayɔla. >> ²⁹Ti a soke ba yeti: << La yāma yeti mam de la āne? >> Ti Apɔyɛɛɔ lerge yeti: << Fōn de la Krisi* ti Nawēnnɛ tōm na. >> ³⁰Ti Azezi kā'an ba yeti, ba da tōge ēɲa yelle bɔ nēra nēra.

Azezi dēɲe tōge a nāmsgɔ, la a kūm yelle

(Amatie 16:21-28, Aluki 9:22-27)

³¹Ti Azezi yāɲa zāsna a karēnbiisi la, yele ba yeti: << Dēnɔ ti mam n de Nērsaala* Dayua la nāmsɛ zozo'e. Tēɲa wā kēma, la kāabgɔ* kēma nēɲadōma, la lɔɔ* karēnsāandōma nifo wun kē mam mɛ, ti ba ku mam, la dabsa atā daare mam wun vo'oge mɛ. >> ³²A daan tōge ba la vēelga vēelga. Ti Apɔyɛɛɔ wi ē yese kēnkɛɲa ka yele ē yeti, a da le tōge bɛla. ³³Ti

Azezi gelge buse a karēnbiisi la, dee tāsε Aπλυεερι yetu: << Asūtāana, sēņε lebe mam poorum, se'ere n soe la, fu tē'esgo la dagu Nawēnne tē'esgo, la de la nērsaala tē'esgo.>> ³⁴Dee wi nēr-kuuņo la, la a karēnbiisi la a zē'am, yele ba yetu: << Nēra sān boora tu a doose mam, dēnι tu a base a mēņa n boori se'em, dee sake nāmsgo daare woo wu nēra n buke a kūm do-puurņa* dola mam. ³⁵Nēr-seka woo n boori tu a gu a vōm, a wun koņe ē. La nēr-seka woo n sake tu a koņe a vōm mam īyā, la kō-yēlga la īyā, a wun yē vōm. ³⁶Nēra sān yē dūnia sēla woo dee koņe vōm Nawēnne zē'am, a yōoro de la bēm? ³⁷Bēm tu nērsaala wun dūke teege vōm? Sēla kal. ³⁸Nēr-seka n zoe yānne mam īyā, la mam yetoga la īyā, zamāana ēna wā n ka doli Nawēnne la sira, dee dēna tōon-be'ero dōma wā tēņasuka, Nērsaala Dayua la*f5* mē wun zoe yānne na ē, wakat-seka tu a wun leme wa'am la a So Nawēnne na'am pāņa, la a malēkadōma* la.>>

9

¹La a le yele ba yetu: << Mam yetu ya la sira, tu yāma nēr-seba n boe kalam wā, baseba kān ki, sān dagna tu ba wa yē la Nawēnne so'olum* n sēm na pāņa.>>

Azezi nēņa teere

(Amatie 17:1-13, Aluki 9:28-36)

²Tu dabsa ayoobi daan tole, tu Azezi botu Aπλυεερι, la Azaki, la Azā mā'a doose ē tu ba sēņε kēkērņa ka zom tān-kāte zuo. Tu a nēņa teege ba nēņam. ³Tu a futo pelge yuli yuli yēgra halι, tu nēra ka bōna dūnia wā zuo tāna wun peege tu ba pelge bēla. ⁴Tu A'eli*, la Amoyisi* puke ba zē'am togra la Azezi. ⁵Tu Aπλυεερι yele Azezi yetu: << Karēnsāama, tōma n boe kalam wā, la ān sōņa mε. Base tu tu tī pōnsι batā, bō fōn ayula, bō Amoyisi ayula, bō A'eli ayula.>> ⁶A daan ka mi ēņa n toge se'em, se'ere n soe la, dabeem n daan kē ba. ⁷Tu sawate wa'am wa lile ba la a mā'asum. Tu kōa ze'ele sawate la puam yetu: << Ēna de la mam Dayua tu mam nōņε. Selseya a yetoga.>> ⁸Bilam mēņa tu ba buse kaage ka le yē nēra, sān dagna Azezi mā'a n boe ba zē'am.

⁹Tu ba ze'ele tāņa la zuo sigra, tu Azezi kā'an ba yetu: << Da toge-ya pa'alē nēra nēra yāma n yē sēla la, sān dagna tu Nērsaala* Dayua la wa ki mε, dee vo'oge.>> ¹⁰Tu ba to'oge ēn yele se'em na, dee sokra taaba yetu: << Kūm vo'ore vōore de la bēm?>> ¹¹Tu ba soke Azezi yetu: << Bēm tu loo karēnsāandōma yetu, dēnι tu A'eli dēņε wa'am, tu Kriisi* yāņa wa'am poorum?>> ¹²Tu a lerge ba yetu: << Asira, A'eli n wun dēņε wa'am wa

malge sɛla woo. La bēm tɪ la gulɛ Nērsaala Dayua la yelle yetɪ, a wun nāmɛ mɛ zozo'e dee yē pɔ'ɔrɛ? ¹³La mam yetɪ ya mɛ tɪ A'eli pōn wa'am mɛ, tɪ nērba ēɲɛ ē ban boorɪ se'em, wu lan gulɛ a yelle Nawēnne gōɲɔ puam se'em na. > >

Kulkā'arga n dolɪ bia, tɪ Azezi dige ē tɪ a yese

(Amatie 17:14-21, Aluki 9:37-43)

¹⁴Ban lebe ka lɛm karēnbiisi baseba la zē'am na, ba yē la nēr-kuuɲɔ zozo'e n kaage ba, tɪ lɔɔ karēnsāandōma baseba wē'era nōkɛ'ema la ba. ¹⁵La nērba la n daan yē Azezi la, la di'ige ba mɛ, tɪ ba zoe ka pu'usɛ ē. ¹⁶Tɪ Azezi soke ba yetɪ: << Bēm yelle tɪ yāma wē'era nōkɛ'ene la ba? >>

¹⁷Tɪ nēra ayɪla ze'ele nēr-kuuɲɔ la tēɲasuka yele yetɪ: << Karēnsāama, mam tarɪ la m dayua wa'am fōn zē'am, kulkā'arga n dolɪ ē botɪ a dɛna muko. ¹⁸La kulkā'arga la sān ēn girge ē, a lubrɪ ē mɛ tɪ nōtōn-fulunfuka yɛsra, tɪ a ɔbra yēna dee gorɲɛ. Bɛla tɪ mam tarɪ ē wa'am wa sose fu karēnbiisi la yetɪ ba dige kulkā'arga la tɪ a yese, tɪ ba ka yāɲɛ. >>

¹⁹Tɪ Azezi yele ba yetɪ: << Zamāan-ēna nērba, ya ka bɔ'ɔrɪ mam sɪra, mam wun bɔna la yāma mā'agɛ m mēɲa halɪ ka paage la wakat-kāna? Tarɪ-ya bia la wa'am. >> ²⁰Tɪ ba tarɪ ē wa'am a zē'am. La kulkā'arga la n yē Azezi la, bilam mēɲa a dāan bia la mɛ, tɪ a lui tēɲa bilna, tɪ nōtōn-fulunfuka yɛsra a nōorum. ²¹Tɪ Azezi soke bia la sɔ yetɪ: << Wakat-kāna tɪ bōn-ēna ēɲɛ ē? >> Tɪ a lerge yetɪ: << A bōnbɪ'ulum. ²²La kulkā'arga la ēn lubɛ ē na bugum, bu ko'om puam, bɔɔra tɪ a ku ē. Fu sān tāna wun ēɲɛ sɛla, zoe tɪ ninbāalga sōɲɛ tɔ. >> ²³Tɪ Azezi lerge ē yetɪ: << Bēm tɪ fu yetɪ, fōn sān tāna? Nēr-sɛka woo n bɔ Nawēnne sɪra, a tā wun ēɲɛ sɛla woo bɔ ē mɛ. >> ²⁴Bilam mēɲa tɪ bia la sɔ tɔgɛ ke'enke'em yetɪ: << Mam bɔ sɪra, la sōɲɛ mam tɪ m bɔ sɪra pa'asɛ. >>

²⁵La Azezi daan yē tɪ nēr-kuuɲɔ n zotɪ sēna a zē'am, tɪ a tāɛ kulkā'arga la yetɪ: << Kulkā'arga n botɪ nēra dɛna muko la waɲa, mam yetɪ fu yese dee base ē, da le doose ē. >> ²⁶Tɪ kulkā'arga la kaase tagurga, dee bigse bia la ke'enke'em, dee yese. Tɪ bia la āna wu kūm na. Tɪ nērba zozo'e yetɪ a ki mɛ. ²⁷Tɪ Azezi gurɛ a nu'ugo zēkɛ ē, tɪ a isge ze'ele saazuɔ.

²⁸La Azezi daan kē la deem, ēɲa la a karēnbiisi la mā'a, tɪ ba soke ē yetɪ: << Bēm tɪ tōma ka tā'agɛ dige kulkā'ar-ēna? >> ²⁹Tɪ a lerge ba yetɪ: << Sān dagna pu'usgɔ, sɛla sɛla ka boe n tā wun dige kulkā'ar-ēna buuri. >>

Azezi le tɔgɛ a kũm, la a vo'ore yelle

(*Amatie 17:22-23, Aluki 9:43-45*)

³⁰La ba daan yese bilam doose la Galile tɛŋa tole. La Azezi daan ka booru tu nɛra bɔŋɛ ɛŋa n boe zɛ'a. ³¹A daan zɔsum a karɛnbiisi la yetu: << Ba wun dɪkɛ Nɛrsaala* Dayua la ɛŋɛ la nɛrba nu'usum, tu ba ku ɛ. La ba sɔn ku ɛ, dabsa atɔ daare a wun vo'oge mɛ.>> ³²Tu ba daan ka bɔŋɛ yetɔga la vɔore, dee zɔta ka soke ɛ.

Ɔne n wun dɛna nɛr-kɔtɛ?

(*Amatie 18:1-9, Aluki 9:46-50, 17:1-2*)

³³Tu ba sɛŋɛ ka paagɛ Kapernaum kɛ deem. Tu Azezi soke a karɛnbiisi la yetu: << Bɛm yelle tu yɔma wɛ'erɪ nu nɔke'ene sore zuo la?>> ³⁴Tu ba sɔna, se'ere n soe la, ba wɛ'erɪ la nɔke'ene la taaba bɔɔra tu ba bɔŋɛ sɛka n de nɛr-kɔtɛ gɔnna. ³⁵Tu Azezi zɔ'ire, wi a karɛnbiisi pia la ayi la yele ba yetu: << Nɛra sɔn bɔɔra tu a dɛna nɛŋadɔana, dɛnu tu a dɛna poorum dɔana, la nɛrba wuu tɔntɔnna.>> ³⁶Azezi yele bɛla dee taru la bi-pɪka wa ze'ele ba tɛŋasuka, dɪkɛ a nu'usi kɔkɛ bia la, dee yele ba yetu: ³⁷<< Nɛra sɔn to'oge bi-pɪka ɛna tadɔana mam yu'urɛ ɪyɔ, a to'oge la mam mɛŋa, la nɛra sɔn to'oge mam mɛŋa, la dagu mam tu a to'oge, a to'oge la sɛka n tɔm mam na.>>

³⁸Tu Azɔ yele ɛ yetu: << Karɛnsɔama, tɔma daan yɛ la buraa n taru fɔn yu'urɛ digra kulkɔ'arsɪ, la ɛŋa n ka po dɛna tɔma nɛra la ɪyɔ tu tɔma gu ɛ.>> ³⁹Tu Azezi yele ba yetu: << Da gu-ya ɛ, se'ere n soe la, nɛra ka boe wun tɔm tɔon-yɔlma la mam yu'urɛ, dee tu la ɛŋɛ fɛɛ tu a le tɔ'agɛ tɔgɛ mam be'em. ⁴⁰Nɛr-sɛka n ka sisri tɔma, a de la tɔma nɛra. ⁴¹Mam yetu ya la asɪra, tu nɛra sɔn bɔ ya ko'om tu ya yɔ, yɔma n de mam n de Krisi* nɛrba la ɪyɔ, ɛŋa dɔana kɔn kɔŋɛ a yɔɔɔ.

⁴²La nɛra sɔn botu kɔm-pɪgsɪ bɔna wɔ n bɔ mam sɪra la ayɪla basɛ Nawɛnnɛ sore, sɪbgrɛ sɛka tu a wun yɛ la, ba sɔn dɪkɛ nɛerɛ kug-kɔtɛ lu yulse a yugla lobe ɛ basɛ ko-kɔtɛ puam n sɔl. ⁴³La fu nu'ugo sɔn yetu a botu fu basɛ Nawɛnnɛ sore, fu wike ɛ basɛ, se'ere n soe la, fu sɔn tara nu'u-yɛŋɔ dee kɛ Nawɛnnɛ yire* vɔa, n sɔl fɔn wun tara nu'usi bayi dee kɛ bug-tɛŋa*, ((⁴⁴zɛ'e-ɛŋa tu zɔnzɔa boe mɪ dita nɛrba ɪyɔ ka kiira, dee tu bugum na ka kɪŋra.)) ⁴⁵La fu nɔ'arɛ sɔn yetu a botu fu basɛ Nawɛnnɛ sore, fu wike ɛ basɛ, se'ere n soe la, fu sɔn tara nɔ'a-yɛŋɔ dee kɛ Nawɛnnɛ yire vɔa, n sɔl fɔn wun tara nɔma bayi dee tu ba dɪkɛ fu lobe basɛ bug-tɛŋa, ((⁴⁶zɛ'e-ɛŋa tu zɔnzɔa boe mɪ dita nɛrba ɪyɔ ka kiira, dee tu bugum na ka kɪŋra.)) ⁴⁷La fu nifo

sān yeti a boti fu base Nawēnne sore, fu kurgē ē base, se'ere n soe la, fu sān tara nin-yēŋo dee kē Nawēnne so'olum, n sōi fōn wun tara nini bayi dee ti ba lobe fu base bug-tēŋa, ⁴⁸zē'e-ēŋa ti zūnzūa boe mī dita nērba iŷā ka kiira, dee ti bugum na ka kīŋra.

⁴⁹Ba wun dūke la bugum make nērba wuu wu ban dūke yaarum yugse sela. ⁵⁰Yaarum ān sōŋa me, la yaarum sān sabge, ba wun ēŋe la wāne boti a le āna yēlum?

Āna-ya wu yaarum n taru yēlum se'em na, dee tara sū-mā'asum la taaba.> >

10

Pōka lebsgo yelle

(Amatie 19:1-12, Aluki 16:18)

¹La Azezi daan ze'ele zē'e-ēŋa sēŋe la Zude so'olum, Zurdē doone ke bōba. Ti nērba zozo'e le lagse a zē'am, ti a zāsna ba wu ēŋa n ēn ūta se'em na.

²Ti Farisi* dōma baseba wa'am ti ba di a yem buse, soke ē yeti: <<Buraa taru nōore ti a lebsse a pōga me bu?>> ³Ti a lebe soke ba yeti:

<<Amoyisi* yuun bō ya nōore yeti bēm?>> ⁴Ti ba lerge yeti: <<Amoyisi yuun sake ti ti gulse la pōgdire lebsgo gōŋo, dee taru ē ka lebsse.>> ⁵Ti

Azezi yele ba yeti: <<La de la ya sūure n ke ti ya ka sake pa'algo la iŷā ti Amoyisi yuun gulse nōor-ēŋa bō ya. ⁶La halu dūnia pī'iluŋo, Nawēnne n yuun nāam nērsaalba la, a nāam la buraa la pōka. ⁷Bela iŷā ti buraa wun base a so, la a ma, dee lagum na a pōga. ⁸La ba ka le dena bayi, ba lebge la ayula. ⁹Bela, sela ti Nawēnne lagum na taaba, nērsaala da welge ba.>>

¹⁰La Azezi la a karēnbiisi la kē la deem, ti ba le soke ē yelle ēŋa vōore. ¹¹Ti a yele ba yeti: <<Buraa sān lebsse a pōga dee di pōka ayēma, a ēŋe la be'em wu nēra n gā'aru la a tadāana pōga. ¹²La pōka mē sān base a sūra dee ele buraa ayēma, a mē ēŋe la be'em wu a gā'are la buraa n dagu a sūra.>>

Azezi kā kā'a-sōma bō kōma

(Amatie 19:13-15, Aluki 18:15-17)

¹³Ti nērba zozo'e taru kōm-pūgsi wa'am Azezi zē'am ti a dūke a nu'usi pagle ba zuto. Ti a karēnbiisi la zebē nērba la. ¹⁴La Azezi n yē bela la, la ka ēŋe a sūure yēlum, ti a yele ba yeti: <<Base-ya kōm-pūgsi la ti ba wa'am mam zē'am, da gu'ura-ya ba, se'ere n soe la, Nawēnne so'olum* de la nērseba n ān wu kōma wā bōŋo. ¹⁵Mam yeti ya la sūra, ti nēr-seka n ka sake ti Nawēnne sōna ē wu bia la, a kān kē Nawēnne so'olum puam.>> ¹⁶A yele

bela, dee to'ose koma la me, duxe a nu'usi pagle ba zuto ka ka'a-soma bo ba.

Bontarsa yelle

(Amatie 19:16-30, Aluki 18:18-30)

¹⁷Azezi daan base bilam dee le duxe la sore senna. Tu buraa zoe wa'am a ze'am, wa ka duma a nengam soke e yetu: <<Karensama, fon de la ner-song, mam wun enge la wane ye vom n ka ba'asru?>> ¹⁸Tu Azezi yele e yetu: <<Bem tu fon wi'ira mam tu ner-song? Nera ka boe n an song san dagna Nawenne ma'a. ¹⁹Fon mi Nawenne n bo noore tu ba uta se'em: <Da ku nera, da ga'are la fu tadana poga, da zu, da toge pomporgo kaseto, da wege nera, nanna fu so, la fu ma.>> ²⁰Tu buraa la lerge e yetu: <<Karensama, halu mam bonbu'lum tu mam pon sakra bon-bama wuu.>> ²¹Tu Azezi buse e nonge e, dee yele e yetu: <<Sela ayula n deege dena fu enge: Senge ka koose fon taru sela la wuu duxe ligri la bo nasdoma, tu fu wun ye bontarsom Nawenne yire, dee wa'am wa dola mam.>> ²²La en wom wana la, tu a nenga zunge tu a forge la su-sa'ango, se'ere n soe la, a taru la bontarsom zo'oge.

²³Tu Azezi buse a karēbiisi la kaage, dee yele ba yetu: <<La to me bo bontatba tu ba ke Nawenne so'olum puam.>> ²⁴Tu a yetoga la di'ige a karēbiisi la. Tu Azezi le yele ba yetu: <<M koma, la to me tu nera ke Nawenne so'olum puam. ²⁵La de la nana tu yugne doose fupim yoko puam yese, ganna bontarsa n wun ke Nawenne so'olum puam.>>

²⁶Tu la di'ige ba halu zozo'e, tu ba sakra taaba yetu: <<La san dena bela, ane n wun ta'age ye faare?>> ²⁷Tu Azezi busra ba dee yetu: <<Nersaala ka ta wun enge bon-ena, la Nawenne ta wun enge me. Se'ere n soe la, Nawenne ta sela woo uta me.>>

²⁸Tu Aplyseru yele e yetu: <<Toma base sela woo me dee dola fon.>> ²⁹Tu Azezi yele yetu: <<Mam yetu ya la sira, tu ner-seka n base a yire, bu a keendoma, la a yibu, bu a ma, bu a so, bu a koma, bu a vato mam iyā, la Nawenne ko-yelga la iyā, ³⁰dunia wa zuo a wun to'oge ye, la keendoma, la yibu, la madoma, la koma, la vato noor-kobga, la a wun ye namsgo. La wakate n sem, a wun ye vom n ka ba'asru. ³¹La nengam doma zozo'e wun lebge poorum doma, tu poorum doma lebge nengam doma.>>

Azezi le toge a kum, la a vo'ore yelle

(Amatie 20:17-19, Aluki 18:31-34)

³²Ba daan boe la sore we'esa Zerizalem, tu Azezi bona ba nenga. Tu a

karēnbiisi la palēṅa ēgra, dee tu dabeem tara nēr-sēba n daan dolu ba la. Tu Azezi le taru a karēnbiisi pia la ayi la sēṅe ka tōgra pa'ala ba bōn-sēba n wun wa ēṅe ēṅa, ³³yetu: <<Ya yē ya, tu we'esu la Zerizalem, bilam tu ba wun duxe Nērsaala* Dayua la ka ēṅe Nawēnne kāabgo* kēma nēṅadōma, la loo* karēnsāandōma nu'usum. Tu ba wun tōge a yelle ku yetu a mase la kūm, duxe ē ēṅe bu-zāṅsu* nu'usum, ³⁴tu ba la ē, dee tubse nōtōorum mī ē, wē ē na ka'asa dee ku ē. La a wun vo'oge dabsa atā daare.>>

Azaku la Azā sosgo

(Amatie 20:20-28)

³⁵Tu Azebede koma Azaku la Azā sēṅe lem Azezi yele ē yetu: <<Karēnsāama, tōma booru la tōma n wun sose fōn bōn-sēka la, fu ēṅe bo to.>> ³⁶Tu a soke ba yetu: <<Yāma booru tu m ēṅe la bēm bo ya?>> ³⁷Tu ba lerge ē yetu: <<Fu sān wa dita fu na'am na, botu tōma nēra ayula zī'ire fu zuugo, tu ayula zī'ire fu goḅga.>> ³⁸Tu Azezi lerge ba yetu: <<Ya ka mi yāma n sosru sēla. Ya wun tā'age nāmsē nāmsgo sēka tu mam nāmsru wā, bu ya wun tā'age nāmsē wu mam n sake tu m nāmsē se'em na halu ka ki?>> ³⁹Tu ba yele ē yetu: <<Tu wun tā'age ēṅe bela.>> Tu Azezi lebe yele ba yetu: <<Asura, ya wun nāmsē nāmsgo sēka tu mam nāmsru wā halu ka ki. ⁴⁰La, la dagu mam n wun looge sēka n wun zī'ire mam zuugo bu mam goḅga. Nawēnne māasum zē'e-bāma tu a bo la nēr-sēba tu a yetu a bo la.>> ⁴¹La karēnbiisi pia la n wōm bela la, ba sūure n isge la Azaku la Azā. ⁴²Tu Azezi wi ba wuu, yele ba yetu: <<Ya mi tu dūnia wā na'adōma soe ba nērba la pāṅa, dee tu ke'endōma pērga nērba tu ba uta bāma n booru se'em. ⁴³La yāma puam, la kān dena bela. Nēr-sēka n boe ya puam boora tu a lebge nēr-keko, la mase me tu a dena ya tōntōnna. ⁴⁴La nēr-sēka n booru tu a dena nēṅadāana ya puam, la mase me tu a dena ya wuu yamṅa. ⁴⁵Se'ere n soe la, Nērsaala* Dayua la ka wa'am tu nērba tōm bo ē, a wa'am tu a tōm me bo, dee duxe a vom bo tu nērba zozo'e yē fāare.>>

Azezi botu Abartime nini yēta

(Amatie 20:29-34, Aluki 18:35-43)

⁴⁶Azezi la a karēnbiisi la daan sēṅe ka paage dola la Zeriko tēṅa puam tolla, la ban daan ze'ele tēṅa la puam yesra la, nēr-kuuṅo n dolu ba. Tu fua zēa sore nōorum sosra, a yu'ure de la Abartime, a de la Atime dayua. ⁴⁷La ēn wōm tu ba tōgru tu la de la Azezi n ze'ele Nazaretu la, tu a tīi tōgra yetu: <<Azezi, Adavidi* yuṅa, zoe m ninbāalga.>> ⁴⁸Tu nērba zozo'e tāse ē yetu: <<Go'oge fu yetoga la.>> Tu a malun tīi tōge yetu: <<Adavidi yuṅa,

zoe m ninbāalga.>> ⁴⁹Tl Azezi ze'ele dee yetl: <<Wi-ya ē tl a wa'am.>>
 Tl ba wi ē yelee ē yetl: <<Keŋe fu sūure, isge tl a wi'iri fo.>> ⁵⁰Tl a lobe a
 fugobga base, dee vaa isge sēŋe Azezi zē'am. ⁵¹Tl Azezi soke ē yetl: <<Fōn
 booru tl m ēŋe la bēm bɔ fɔ?>> Tl a yetl: <<M Zuudāana, mam booru tl
 m le yēta mε.>> ⁵²Tl Azezi yelee ē yetl: <<Sēŋe, fōn bɔ mam sura la iyā tl
 fu yē laafe.>> Tl fua la yēta bilam mēŋa, dɔla Azezi sore la zuo.

11

Azezi kē'erl Zerizalem la na'am

(Amatie 21:1-11 Aluki, 19:28-40, Azā 12:12-19)

¹Azezi la a karēnbiisi la daan sēŋe ka yɔna la Zerizalem, lem Betlfaazu la
 Betani, Oliivi tāŋa la zē'am. Tl a tōm a karēnbiisi bayi, ²yelee ba yetl:
 <<Sēŋe-ya tēn-sɛka n boe ya nēŋa la puam. Ya sān paage mī, ya wun yē
 bōn-biire tl ba lu ze'ele, tl nēra nān ka bā ē. Ya lorge ē tarl wa'am. ³La nēra
 sān soke ya yetl: <Wāne tl ya lɔgra ē?>, ya lorge ē yetl: <Zuudāana la n
 booru ē>, tl a wun base tl ya tarl ē leme wa'am tɔtɔ.>> ⁴Tl ba sēŋe ka yē
 bōn-biire la n lu zanōrum sore nōorum, tl ba lorge ē. ⁵La nērba baseba n
 daan ze bilam soke ba yetl: <<Wāne tl yāma lɔgra bōn-biire la?>> ⁶Tl ba
 lorge wu Azezi n yelee ba se'em na, tl nērba la base ba. ⁷Tl ba tarl bōn-biire
 la sēŋe Azezi zē'am, ka dɔke ba futo pagle a zuo, tl Azezi bā. ⁸Tl nērba
 zozo'e yerge ba futo sore zuo, tl baseba sēŋe va'am ka kɔ vōoro wa yerge
 sore zuo. ⁹Tl nēr-seba n boe a nēŋa, la seba n boe a poorum na daan tii
 togra yetl:

<<Ozaana! Pēge-ya nēr-sɛka n sēm
 la Zuudāana Nawēnne yu'ure la.

¹⁰Pēge-ya nēr-sɛka n sēm tl a di tl yaaba Adavidi* na'am na.

Ozaana! Nā'ase-ya Nawēnne n boe saazuum.>>

¹¹Tl Azezi paage Zerizalem kē Wēnde-kātum na buse sela woo kaage. Tl
 wēnne mā'age, tl ēŋa la a karēnbiisi pia la ayi la yese sēŋe Betani.

Azezi kā be'em bɔ kēnkāŋa

(Amatie 21:18-19)

¹²Tl beere wiige, tl ba ze'ele Betani lɛbra Zerizalem, tl Azezi kɔm dōnna.
¹³Tl a yē kēnkāŋa n ze zāazāare tara vōoro, tl a sēŋe tl a ka buse a na'an
 wun yē sela kēnkāŋa la zuo. La ēn paage la, a ka yē sela a zuo, a yē la vōoro

mã'a. Se'ere n soe la, kēnkāma wakate daan nān ka paage. ¹⁴Ti Azezi yele kēnkāṅa la yetu: <<Nēra kān le maln di fu bie.>> Ti a karēnbiisi la wōm.

Azezi dige nērba n koosru lɔgrɔ Wēnde-kātum na

(Amatie 21:12-17, Aluki 19:45-48, Azã 2:13-22)

¹⁵Ti ba paage Zerizalem, ti Azezi kē Wēnde-kāte* la zēnzakam digra nēr-seba n koosru, la seba n da'aru Wēndeem na ti ba yesra. Dee zã'age lig-tēerba taablidōma, la seba n koosru na'adawema la kugsu lubε. ¹⁶La a daan ka sake ti nēra zεera sela dɔla Wēnde-kāte la zēnzakam. ¹⁷Dee daan zāsna nērba la yetu: <<La gulse Nawēnne gōṅɔ puam ti Nawēnne yetu: <Ba wun wi'ira mam deego la ti pu'usgo deego buuri wuu iyã.> La yāma dɔke ē ēṅε la nayigba lagsgɔ zē'a.>>

¹⁸Ti Nawēnne kāabgo* kēma nēṅadōma, la lɔɔ* karēnsāandōma wōm bela, εera bāma n wun ēṅε se'em ku ē, la ba zoti ē mε, se'ere n soe la, a zāsṅɔ la daan kē nēr-kuuṅɔ la sūure mε zozo'e. ¹⁹Ti zaanōore daan mã'age, ti Azezi la a karēnbiisi yese tēṅa la puam.

Kēnkāṅa n kuɔ yelle

(Amatie 21:20-22)

²⁰Ti bulika yu'uhɔ yu'uhɔ ti ba dɔla sore la, yē kēnkāṅa la n kuɔ la yēga wuu. ²¹Ti Apɔyεeri tēegε lan ēṅε se'em na, yele Azezi yetu: <<Karēnsāama, bɔse, kēnkāṅa la ti fu kā be'em bɔ ē na kuɔ mε.>> ²²Ti Azezi yele ba yetu: <<Bɔ-ya Nawēnne sɔra. ²³Mam yetu ya la asɔra, ti nēra sān yele tān-ēna yetu: <Vōoge ka lui mōgrε puam>, dee bɔ sɔra a sūure puam ti ēṅa n yele se'em na wun ēṅε, dee ka sē'ena, la wun sɔri ēṅε. ²⁴Bela ti mam yetu, ya sān pu'usra Nawēnne sɔsra sela, bɔ-ya Nawēnne sɔra ti ya to'oge ya, ti ya wun sɔri to'oge. ²⁵La ya sān bɔna mī pu'usra Nawēnne, ya sān tara yelle la nēra, base-ya ē taale, ti ya Sɔ Nawēnne n boe saazuum mē base ya tōon-be'ero taale. ((²⁶Yāma sān ka base nēr-seba n ēṅε ya be'em na taale, ya Sɔ Nawēnne n boe saazuum mē kān base ya tōon-be'ero taale.))>>

Āne n bɔ Azezi nōore ti a tōnna?

(Amatie 21:23-27, Aluki 20:1-8)

²⁷Azezi la a karēnbiisi la le sēṅε la Zerizalem, ti Azezi kē Wēnde-kātum na εera. Ti kāabgo kēma nēṅadōma, la lɔɔ karēnsāandōma, la tēṅa la kēma sēṅε a zē'am, ²⁸ka soke ē yetu: <<Fōn yē nōore la be ɔta bōn-bāna? Bu āne n bɔ fōn nōore ti fōn ɔta bōn-bāna?>> ²⁹Ti Azezi lerge ba yetu: <<Mam wun soke ya sokre ayɔla, ti ya sān lerge mam, mam mē wun yele ya nōor-

sɛka tɪ mam tarɪ ɪta bõn-bãna. ³⁰Azã n daan misri nërba ko'om puam na, la de la Nawënnɛ n tòm ẽ buɪ, la de la nërtaalba? Lerge-ya ma.> > ³¹Tɪ ba bãm na taaba yetɪ: <<Tɪ sãn lerge yetɪ, la de la Nawënnɛ n tòm ẽ, a wun yetɪ, bëm ãyã tɪ tõma ka sake ẽ? ³²Tɪ mē kãn tã'age yetɪ la de la nërtaalba n tòm ẽ.> > Ba daan zotɪ la nërba la, se'ere n soe la, nërba la wuu daan sake tɪ Azã sɪrɪ de la Nawënnɛ nõtɔ'ɔsa. ³³Tɪ ba koŋe lerge ẽ yetɪ: <<Tõma ka mi.> > Tɪ Azezi yele ba yetɪ: <<Mam mē kãn yele ya mam n yē nõorɛ zē'e-sɛka ɪta bõn-bãma.> >

12

Nërba n bɪsrɪ va'am makrɛ

(Amatie 21:33-46, Aluki 20:9-19)

¹Bɛla poorum, Azezi daan magsrɪ la magsa tɔgra bɔ'ɔra ba yetɪ: <<Buraa ayɪla n daan kɔ a va'am sele tɪsɪ yu'urɛ n de viinye*, mē lalga kaage ẽ, dee tũ boko tɪ ba wēkra viinye la biɛ, dee mē de-woko tɪ ba zɔnna bɪsra a va'am na, yãŋa dɪke va'am na bɔ nërba tɪ ba bɪsra, dee sēŋɛ sore. ²Tɪ viinye la biɛ go'osgo wakate paage, tɪ a tòm a tontõnna tɪ a sēŋɛ sɛba n bɪsrɪ va'am na zē'am ka to'oge a purɛ wa'am wa bɔ ẽ. ³Tɪ ba yõke tontõnna la wē, botɪ a lebe kule zãŋa. ⁴Tɪ va'am na dãana le tòm nēra ayɪla ba zē'am, tɪ ba wē a zuugo ãage, dee yaalɛ ẽ. ⁵Tɪ a le malɪn tòm nēra ayɪla, tɪ ba ku ẽ. Tɪ a tòm nërba zozo'e, tɪ ba wē baseba, dee ku baseba.

⁶La nēra ayɪla mã'a n daan deege tɪ a tãna wun tòm, la de la a bi-nõŋrɛ. Tɪ a daan tòm ẽ sɛba n bɪsrɪ va'am na zē'am, dee tē'esra yetɪ: <Ëna n de mam dayua la, ba wun nan ẽ.> ⁷Tɪ sɛba n bɪsrɪ va'am na yele taaba yetɪ: <Ëna n wun wa sɔɔge sɔna a sɔ bõntarsõm na, base-ya tɪ tɪ ku ẽ, tɪ bõntarsõm na lebge tõma bõnɔ.> ⁸Tɪ ba yõke ẽ ku, tarɪ ẽ yese va'am na kēnkɛrŋa ka base.

⁹Bɛla, va'am na dãana yãŋa wun ẽŋɛ la wãne? A wun wa'am wa ku sɛba n bɪsrɪ va'am na mɛ, dee to'oge va'am na bɔ baseba. ¹⁰Yãma põn karēŋɛ Nawënnɛ gõŋɔ zē'e-sɛka n gulɛ yetɪ:

<Kug-sɛka tɪ tõnmētba zagɛ la
n lebge kugre n botɪ deego la tara pãŋa.

¹¹La de la Zuudãana Nawënnɛ n ẽŋɛ bõn-ẽna,
tɪ la dɛna yel-di'ijã bɔ tõma.> > >

¹²Tɪ Zifdõma nēŋadõma la daan ɛra tɪ ba yõke Azezi, se'ere n soe la, ba mi tɪ la de la bãma ãyã tɪ a make makrɛ ẽŋa, la ba daan zotɪ la nërba la, tɪ ba base ẽ dee fõrgɛ.

Ba soke Azezi lampo yua yelle

(Amatie 22:15-22, Aluki 20:20-26)

¹³Tl ba tōm Farisi* dōma baseba, la naba A'erōdl* nērba baseba, tl ba sēṅε ka soke Azezi sokre tl a tōge tuuge tl ba yē sore yōke ē. ¹⁴Tl ba wa'am wa yele ē yetl: <<Karēnsāama, tōma mi tl fōn de la sira dāana, dee ka fabla nērba n tōgrl fōn yelle se'em na, fōn ka tū'usri nērba, la fōn zāsnl nērba Nawēnne sore yela la sira. Tōma yetl tl soke buse, sore boe tl tl yo lampo bō Rom* na-keko bu, sore ka boe? Tl yo bu tl da yo?>> ¹⁵Tl Azezi bāṅε tl ba boorl tl ba bēε ēṅa mε, soke ba yetl: <<Bēm tl ya bēta ma? Tarl-ya lagfō wa'am tl m buse.>> ¹⁶Tl ba tarl lagfō la wa'am wa bō ē. Tl Azezi soke ba yetl: <<Āne yinyisṅa, la āne yu'ure n gulse a zuo?>> Tl ba lerge yetl: <<La de la Rom na-keko la.>> ¹⁷Tl Azezi yele ba yetl: <<Bō-ya na-keko la ēṅa n soe bōn-sεka, dee bō Nawēnne ēn soe bōn-sεka.>> Tl Azezi yetōga la di'ige ba.

Ba soke Azezi kūm vo'ore yelle

(Amatie 22:23-33, Aluki 20:27-40)

¹⁸Saduse dōma n yetl nēra sān ki a kān vo'oge la, bāma nērba baseba n wa'am Azezi zē'am wa soke ē yetl: ¹⁹<<Karēnsāama, Amoyisi* yuun gulse bō tōma yetl: <Nēra sobia sān ki deege a pōga dee ka tara bia, a di pōkōore la dōge kōma bō sεka n ki la.>> ²⁰La buraasl bayopōl n daan boe dēna sobiisi. Tl pōspōsl dāana la di pōga, ki dee ka dōge bia. ²¹Tl buyi dāana la di pōkōore la, mē ki dee ka dōge bia. Tl butā dāana la mē ēṅε bεla. ²²La bāma bayopōl la wuu lagl m di pōka la mε, ki dee ka dōge bia. Bεla poorum tl pōka la mē ki. ²³Bāma bayopōl wuu n lagl m di pōka la dee ki la, ba sān wa vo'oge kūm vo'ore daare, āne n wun sōna pōka la?>>

²⁴Tl Azezi yele ba yetl: <<Ya tuuge mε, yāma n ka mi Nawēnne gōṅṅ n yele se'em, la Nawēnne pāṅa n ān se'em na iyā. ²⁵Kūm vo'ore daare, buraasl ka diti pōgba, la pōgsu mē ka elll surba, ba wuu wun āna wu malēkadōma* n boe Nawēnne yire la. ²⁶La sān dēna kūm vo'ore yelle, yāma nān ka karēṅε Amoyisi gōṅṅ la puam Nawēnne n yuun ze'ele tūntuugo la puam tōge la ē se'em na? A yuun yele yetl: <Mam de la Abraham*, la A'izaku, la Azakōbu Nawēnne.> ²⁷La pa'ale tl bāma wuu vōa mε Nawēnne zē'am, se'ere n soe la, Nawēnne dagl sεba n ki Nawēnne, a de la sεba n vōa Nawēnne. Ya tuuge mε zozo'e.>>

Nawēnne n bo nōore ti ba ɔta se'em na, bōn-kāna n gānni?

(Amatie 22:34-40, Aluki 10:25-28)

²⁸Ti ɔɔ karēnsāandōma nēra ayɔla wōm ban tɔgrɪ la taaba, dee bāŋɛ ti Azezi lerge Saduse dōma la sōŋa, ti a lɛm ē, soke ē yeti: << Nawēnne n bo nōore ti ba ɔta se'em na wuu puam, bōn-kāna n gānni? >> ²⁹Ti Azezi lerge ē yeti: << Seka n gānni wuu n wāna: < ɩsrayɛɩ dōma, selse-ya. Zuudāana n de ti Nawēnne na, de la Zuudāana ayɔla. ³⁰Nōŋɛ Nawēnne n de fu Zuudāana la fu sūure wuu, la fu sɩa wuu, la fu yɛm wuu, la fu pāŋa wuu. >> ³¹La buyi dāana n wāna: < Nōŋɛ fu tadāana wu fōn nōŋɛ fu mēŋa se'em na. > Nōore ayēma ka boe n gānni bāna. >> ³²Ti ɔɔ karēnsāama la yele ē yeti: << Karēnsāama, fōn yele se'em na ān sōŋa, la de la sɩra, Nawēnne de la ayɔla, ayēma ka boe sān dagna ēŋa mā'a. ³³Fu nōŋɛ Nawēnne la fu sūure wuu, la fu yɛm wuu, la fu pāŋa wuu, la fu nōŋɛ fu tadāana wu fōn nōŋɛ fu mēŋa se'em na, ān sōŋa mɛ gānna kāabgɔ* buuri wuu. >> ³⁴Ti Azezi yē ēn lerge la yɛm na, ti a yele ē yeti: << Fu ka zāage la Nawēnne so'olum*. >> Ti nēra nēra ka le saage soke ē sokre.

Krisi de la naba Adavidi Zuudāana

(Amatie 22:41-46, Aluki 20:41-44)

³⁵Azezi n daan zāsni nērba Wēnde-kātum na, a soke ba yeti: << Wāne ti ɔɔ karēnsāandōma yeti Krisi* de la naba Adavidi* yɩŋa? ³⁶Dee ti Nawēnne Sɩa* yuun boti Adavidi mēŋa tɔge yeti:
< Zuudāana Nawēnne yele mam Zuudāana yeti,
zī'ire m zuugo bɔba halɩ ti m wa ēŋɛ fu bɛ'ɛba la ti ba bɔna fu nāma tēŋa. >> ³⁷Adavidi mēŋa sān wi ē yeti: < Zuudāana >, la wun ēŋɛ la wāne ti a dɛna Adavidi yɩŋa? >> Ti nēr-kuuŋɔ la selsra a yetɔga la sū-yelum.

Azezi yele nērba ti ba da āna wu ɔɔ karēnsāandōma

(Amatie 23:1-36, Aluki 20:45-47)

³⁸Azezi n zāsni nērba la, a yele ba yeti: << Guuse ya mēŋa la ɔɔ* karēnsāandōma n eerɩ kaara la fu-wogro bɔɔra ti nērba pu'usra nā'asra ba da'asum, ³⁹dee bɔɔra nā'asgɔ zē'esɩ wēndeto puam, la dia zē'esum ti ba zēa la. ⁴⁰Ba to'osɩ la pɔkōpa n tarɩ sɛla la wuu, dee pu'usra Nawēnne pu'us-wogro ti nērba bɩsra ba. Ba wun yē sɩbgrɛ gānna wuu. >>

Pɔkōore bɔ'a yelle

(Aluki 21:1-4)

⁴¹Azezi daan zĩ la Wēnde-kātum ligri daka la zē'am dee bɪsra nēr-kuuŋɔ la n sēnnɪ ɪta ligri daka la puam. Tɪ bōntatba zozo'e ɪta ligri pāl. ⁴²Tɪ pɔkōore n de nasa wa'am wa dɪkɛ lig-kōb-pɪgsɪ bayi mā'a ēŋɛ mĩ. ⁴³Tɪ Azezi wi a karēnbiisi la, yele ba yetɪ: < < Mam yetɪ ya la asɪra, tɪ pɔkōore ēna n de nasa la ēŋɛ ligri daka la puam zo'oge gānna ba wuu mɛ. ⁴⁴Se'ere n soe la, bāma wuu looge la bāma n tarɪ sɛla pāl la puam wa ēŋɛ mĩ. La ēŋa n de nasa la, dɪkɛ la a dia ligri wuu wa ēŋɛ mĩ. > >

13

Wēnde-kātɛ la sã'angɔ, la dūnia ba'asgɔ nāmsgɔ yelle

(Amatie 24:1-28, Aluki 21:5-24)

¹Azezi daan ze'ele la Wēnde-kātum na yɛsra, tɪ a karēnbɪa ayɪla yele ē yetɪ: < < Karēnsāama, bɪsɛ kuga n ba āna sōŋa tɪ ba dɪkɛ mē de-kāra se'em. > >

²Tɪ Azezi yele ē yetɪ: < < Fōn yē de-kāra wā, ba wun lubɛ ba wuu mɛ saam saam tɪ kugre baa ayɪla kān weege a tadāana zuo. > >

³La Azezi daan sēŋɛ ka zēa la Oliivi tāŋa zuo tɪ a nēŋa bɪsra Wēnde-kātɛ la. La Apɪyɛrɪ, la Azakɪ, la Azā, la A'āndre mā'a n daan boe a zē'am, ⁴soke ē yetɪ: < < Yele to, wakat-kāna tɪ bōn-ēŋa wun ēŋɛ, la bēm n wun pa'ale tɪ wakatɛ la paage mɛ tɪ bōn-bāma wuu wun ēŋɛ? > > ⁵Tɪ Azezi yele ba yetɪ: < < Guuse-ya tɪ nēra da pā'asɛ ya tɪ ya tuuge. ⁶Nērba zozo'e n wun dɪkɛ mam yu'urɛ wa'am wa pā'asra ya, tɪ ba nēra woo yetɪ: < Mam n de Krisi* la. > La ba wun botɪ nērba zozo'e tuuge mɛ. ⁷Ya sān wa wōm zɛbrɛ dāmɛ, la zɛbrɛ yelle, da base-ya tɪ dabeem kē ya, dēnɪ tɪ bōn-bāma ēŋɛ. La, la nān ka de dūnia ba'asgɔ. ⁸Buuri ayɪla wun isge zɛbra la buuri ayēma, tɪ so'olum ayɪla isge zɛbra la so'olum ayēma. La tēŋa wun tii mīim mɛ zē'esɪ zozo'e, la kɔm wun bɔna. Bɛla wuu nān de la toogo la sēŋrɛ, la ān wu pɔka virgre toogo n nān sēŋrɪ la.

⁹Guuse ya mēŋa, tɪ nērba wun tarɪ ya mɛ sēŋɛ ka sām ba sarɪyadia zē'esum, tɪ ba wē ya ba wēndeto* puam. La ba wun tarɪ ya sēŋɛ gɔmnadōma, la na'adōma nēŋam mam iyā. La ya wun tɔgɛ mam yɛla pa'ale ba. ¹⁰La dēnɪ tɪ Nawēnnɛ kō-yēlga la dēŋɛ mōolɛ bɔ buuri wuu, dee tɪ dūnia ba'asgɔ paage. ¹¹La ba sān wa yōgɛ ya tarɪ sēŋɛ ka sām sarɪyadia zē'am, ya da fabla yāma n wun tɔgɛ se'em, wakatɛ sān wa paage, tɔgɛ-ya yetɔg-sɛba tɪ Nawēnnɛ wun bɔ ya la, se'ere n soe la, la dagɪ ya mēŋa n wun tɔgɛ, la de la Nawēnnɛ Sɪa n wun sōŋɛ ya. ¹²Sɔbia wun botɪ ba yōkɛ sɔbia ku, tɪ

so mẽ wun ẽᅇ a bia bela, la koma wun zebra la ba sãdõma, la ba madõma botu ba ku ba. ¹³Nẽrba zozo'e wun sise ya mam yu'ure ãyã. La nẽr-sẽka n wun mõrgẽ ze'ele kãᅇkãᅇ ka paage ba'asgo wun yẽ fãare.

¹⁴Ya wun wa yẽ sũka n de bõn-be'ego n sã'anũ sũla woo la, tu a boe zẽ'e-sũka n ka mase tu a bõna la. > > (Sũka n karẽᅇru la mõrgẽ wõm a võore.) < < Ya sãn yẽ bela, sũba n boe Zude zoe zom tãnsũ zuo. ¹⁵La nẽr-sũka n boe gõsgõ da sige bõra tu a kẽ deem dũke sũla. ¹⁶La nẽr-sũka n boe va'am da kãn lebe kule yire tu a dũke a fuugo. ¹⁷Dabs-bãma, la wun dẽna la toogo bo põg-sũba n tarũ puã la, la sũba n tarũ koma tu ba mõgra la. ¹⁸Sose-ya Nawẽnne tu yel-bãma da wa dẽna ɔɔɔ wakate. ¹⁹Se'ere n soe la, dabs-bãma wun dẽna la toogo zozo'e, tu ba nãn ka yẽ halũ pĩ'iluᅇo tu Nawẽnne nãam dũnia wa paam zĩna, la toog-ẽᅇa buuri kãn le malũ wa'am. ²⁰Nawẽnne sãn ka bo'oge nũ dabs-bãma sõore, nẽra ka boe nũ n wun põse. La Nawẽnne mẽᅇa nẽrba tu a looge la ãyã, tu a bo'oge dabs-bãma sõore.

²¹La nẽra sãn yele ya yetũ: < Bũse-ya, Krisi boe la kalam >, bũ < bũse-ya, a boe la ke >, ya da sake. ²²Nẽrba n wun wa'am wa parũ tu bãma n de Krisi, la nẽrba n wun wa'am wa parũ tu bãma n de Nawẽnne nõto'ɔsrũba tõm tõon-yãlma, la yel-kũrsũ, bõra tu ba sãn tã'age, ba botu nẽr-sũba tu Nawẽnne looge la tuuge doose ba. ²³Guuse ya mẽᅇa, tu mam dẽᅇe yele ya sũla woo mẽ. > >

Azezi n de Nẽrsaala Dayua la lemᅇo

(Amatie 24:29-44, Aluki 21:25-36)

²⁴Azezi le yele yetũ: < < Toogo la dabsa poorum, wẽntulle wun sobge mẽ, tu wõrga kãn le nẽera a peelem. ²⁵La wõrbie wun ze'ele saazuum lui. La bõn-sũba n boe saazuum wun mĩim mẽ. ²⁶La ba wun yẽ Nẽrsaala* Dayua la n boe sawara puam sũna la pãn-kãte, tu a na'am pãᅇa peelem nẽege. ²⁷La a wun tõm a malekadõma* mẽ tu ba sẽᅇe dũnia gõbga la zuugo, la dapoore la zanõre, ka lagse nẽr-sũba tu a looge la halũ ka paage dũnia teka wuu. > >

²⁸Azezi le yele ba yetũ: < < Dũke-ya makre la kẽnkãᅇa bãᅇe zãᅇᅇo la võore. Kẽnkãᅇa wila sãn wa pusra võoro, ya mi tu sigre lem mẽ. ²⁹Bela mẽ, ya sãn wa yẽ tu bõn-bãma wuu utũ, ya bãᅇe tu Nẽrsaala Dayua la lem mẽ, a boe la zanõrum. ³⁰Mam yetũ ya la sũra, tu bõn-bãna wun utã mẽ dee tu zamãan-ẽna yãᅇa tole. ³¹Saazuum la tẽᅇa wun tole mẽ, la mam yetõga kãn malũ tole.

³²Nẽra nẽra ka mi daar-sũka la wakat-sũka tu Nẽrsaala Dayua la wun leme wa'am. Baa malekadõma n boe Nawẽnne yire, bũ Dayua la mẽᅇa ka mi, sãn dagna So Nawẽnne mã'a. ³³Guuse ya mẽᅇa sõᅇa, la ya mãasum, se'ere n soe la, ya ka mi wakate la. ³⁴La wun ãna wu buraa n we'esũ sore dee dũke a

yire gu'ule a tōntōnɩba, bɔ tōntōnna woo a tōonɛ, dee yele zanōr-gu'ura tu a gu'ura. ³⁵Bela iyā gu'ura-ya, se'ere n soe la, ya ka mi wakat-sɛka tu yidāana la wun leme wa'am. A tā wun leme wa'am zaanōore me, bu sōnsua, bu nō-rɔɔɔ kaasga wakate, bu bulika. ³⁶Guuse-ya tu yidāana la da wa'am wa di'ige ya, tu ya gīsri me. ³⁷Mam n yetu ya se'em na, mam yetu nērba wuu la bela, gu'ura-ya. > >

14

Zifdōma nējadōma eeru sore tu ba ku Azezi

(Amatie 26:1-5, Aluki 22:1-2, Azā 11:45-53)

¹La daan deege la dabsa ayi tu Zɔɔɔ-base kibsa tu ba obru borboru n ka taru dābulle dabsa paage. Tu kāabgɔ* kēma nējadōma, la lɔɔ* karēnsāandōma ɛera sore tu ba sugɛ yōkɛ Azezi ku. ²Tu ba yele taaba yetu: < < Tu da kān ēɲɛ-ya bela kibsa wā puam, tu nērba la wun gire me. > >

Pɔka n ka'age kaam ēɲɛ Azezi zuo

(Amatie 26:6-13, Azā 12:1-8)

³Azezi daan boe la Betani, Asimō n wa dena kōnkonne yire, tu ba daan bɔna mī dita. Tu pɔka taru albatru* dugla n purɛ la tudare ka-sōma ligri n zo'oge tu ba wi'iri tu naaru, wa'am wa vuke dugla la, ka'age kaam na ēɲɛ Azezi zuugo.

⁴Tu nērba baseba n boe bilam na sūure sā'am, tu ba yele taaba yetu:

< < Bēm tu pɔka la sā'am ka-sōma la wāna? ⁵Ba tā nu wun koose ba gāɲɛ lig-kōba kɔbstā me, dukɛ ligri la bɔ nasdōma. > > Tu ba zɛrgɛ pɔka la.

⁶Tu Azezi yele ba yetu: < < Base-ya pɔka la bāalam, bēm tu ya tɔgra ē tu a sūure sā'am? Ēn ēɲɛ sɛla bɔ mam na de la tōon-sōɲɔ. ⁷Nasdōma boe la ya le me wakate wuu, ya tā wun ēɲɛ ba sōɲa me yan booru wakat-sɛka, la mam kān bɔna la ya le wakate wuu. ⁸Ēɲa n taru sɛla la, tu a ēɲɛ. Ēn ka'age ka-sōma la ēɲɛ mam iyā la, a dēɲɛ ēɲɛ la ban wun ēɲɛ mam se'em mam laare daare. ⁹Mam yetu ya la asura, tu dūnia wā zē'e-sɛka wuu tu ba wun wa mōole Nawēnnɛ kō-yēlga la, ba mē wun tɔgɛ pɔka wā n ēɲɛ mam se'em wā, tu ba tēra a yelle. > >

Azudaasu eeru sore tu a pa'ale tu ba yōkɛ Azezi

(Amatie 26:14-16, Aluki 22:3-6)

¹⁰Tu Azudaasu Iskariyo n de Azezi karēnbiisi pia la ayi la nēra ayula sēɲɛ kāabgɔ kēma nējadōma zē'am, ka yele ba tu ēɲa wun pa'ale tu ba yōkɛ Azezi. ¹¹La ban daan wōm ēn yele se'em na, tu ba sūure ēɲɛ yelum, tu ba

yetu bāma wun bo ē ligri. Tɪ Azudaasi yāŋa ɛɛra so-sɛka tɪ a wun pa'alɛ tɪ ba yāŋɛ yōkɛ ē na.

Azezi diti Zɔɔg-base kibsala a karēnbiisi

(Amatie 26:17-30, Aluki 22:7-23, Azā 13:21-30, 1 Korēntu 11:23-25)

¹²Borboru n ka taru dābulɛ kibsala paɔpaɔ daare tɪ ba kuuru pebilsidita Zɔɔg-base kibsala n daan paage. Tɪ Azezi karēnbiisi la soke ē yetu: <<Fōn booru tɪ tɪ sēŋɛ la bɛ ka māasum Zɔɔg-base kibsala tɪ fu di?>> ¹³Tɪ Azezi tōm a karēnbiisi bayi yele ba yetu: <<Sēŋɛ-ya tēŋa la puam, tɪ ya wun tu'use buraaga n tu yoore la ko'om, ya doose ē ¹⁴sēŋɛ yi-sɛka tɪ a wun kē la, ka yele yidāana la yetu: <Karēnsāama la yetu, deego boe la bɛ, tɪ ēŋa la a karēnbiisi wun di Zɔɔg-base kibsala la?> ¹⁵A wun pa'alɛ ya de-kāte n boe ayēma zuo, tɪ sela woo māasum bōna mī. Bilam tɪ ya wun māasum tɪ tɪ di kibsala la.>> ¹⁶Tɪ a karēnbiisi la yese sēŋɛ tēŋa la puam ka yē sela woo wu Azezi n yele ba se'em na. Tɪ ba māasum Zɔɔg-base kibsala bilam.

¹⁷Tɪ wēnnɛ daan mā'age, tɪ Azezi la a karēnbiisi pia la ayi la wa'am, ¹⁸wa zēa dita, tɪ Azezi yele ba yetu: <<Mam yetu ya la asɪra, tɪ ya nēra ayɪla n diti la mam kalam n wun pa'alɛ tɪ ba yōkɛ mam.>> ¹⁹Tɪ la daan sā'am ba sūure. Tɪ ba sakra ē ayɪla ayɪla yetu: <<La de la mam?>> ²⁰Tɪ a lerge ba yetu: <<La de la ya nēba pia la ayi la nēr-sɛka n wun yegɛ la mam tūm a nu'ugo laaga puam na. ²¹Nērsaala Dayua*f6* la wun ki wu lan pōn gulɛ a yelle Nawēnnɛ gōŋɔ puam se'em na. La sɛka n yetu a pa'alɛ tɪ ba yōkɛ Nērsaala Dayua la wun yē toogo. Nēr-ēŋa ma sān ka dɔgɛ nɪ ē n sōɪ.>>

²²La ban daan diti la, tɪ Azezi dɪkɛ borboru pu'usɛ Nawēnnɛ, dee fiise bo a karēnbiisi la yetu: <<To'oge-ya di, ēna wā de la mam iyā.>> ²³Dee dɪkɛ bōn-yūula pu'usɛ Nawēnnɛ, dee bo ba, tɪ ba wuu yū. ²⁴Dee yele ba yetu: <<Bāna wā de la mam zɪɪm n wun yese saage nērba zozo'e iyā, pa'alɛ tɪ Nawēnnɛ bīŋɛ nōore la ba. ²⁵Mam yetu ya la asɪra, tɪ mam kān le yū viinye* bie bōn-yūula wā, halɪ tɪ la ka paage daar-sɛka tɪ mam wun le yū ba Nawēnnɛ so'olum puam.>> ²⁶Tɪ ba yōom yōoma pēgɛ Nawēnnɛ, dee yese wɛ'ɛsa Oliivi tāŋam.

Azezi yetu Apɪyɛɛɪ wun sɪ'ɪsɛ ēŋa

(Amatie 26:31-35, Aluki 22:31-34, Azā 13:36-38)

²⁷Tɪ Azezi yele a karēnbiisi la yetu: <<Yāma wuu wun lebe la poorum dee base mam, se'ere n soe la, la gulɛ Nawēnnɛ gōŋɔ puam yetu: <Mam wun ku dūnsiina dee tɪ piisi la wurgɛ.>> ²⁸La Azezi le yele ba yetu: <<La mam sān wa vo'oge, mam wun dēŋɛ ya sēŋɛ Galile.>> ²⁹Tɪ Apɪyɛɛɪ yele ē

⁴⁵La Azudaasi n paam na, a sēņe lēm na Azezi, yele ē yetu:
< <Karēnsāama.> > Dee kəkē ē. ⁴⁶Tu nērba la paage yōkē ē. ⁴⁷Tu nēr-seba n
daan boe mī na nēra ayɫa fooge a sukɔbɔ sɛ kāabɔ kēma nēņadāana
tōntōnna tubre fiige. ⁴⁸Tu Azezi soke ba yetu: < <Yāma taru la sukɔbrɔ, la dɔa
sēna tu ya yōkē mam wu mam de la fāara la? ⁴⁹Mam daan boe la yāma lɛ
Wēnde-kātum na daare woo zāsna nērba, tu ya ka yōkē mam. La, la de la tu
bōn-seka n gulɛ Nawēnne gōņɔ puam na ēņe.> > ⁵⁰Tu a karēnbiisi la wuu
zoe dee base ē.

⁵¹La budib-polle ayɫa n daan lobe fugɔbɔgɔ mā'a dɔla Azezi. Tu ba daan ze ē
tu ba yōkē, ⁵²tu a base a fugɔbɔgɔ la dee zoe beele fōrge.

Ba taru Azezi sēņe Zifdōma sarɫyaditba zē'am

(Amatie 26:57-68, Aluki 22:54-55, 63-71, Azā 18:13-14, 19-24)

⁵³Ba daan taru Azezi sēņe la kāabɔ kēma nēņadāana la yire, bilam tu
kāabɔ kēma nēņadōma, la tēņa la kēma, la lɔɔ karēnsāandōma la wuu
tigse. ⁵⁴Tu Apɫyɛɛɾu daan bɔna poorum zāazāare dɔla, ka paage kē kāabɔ
kēma nēņadāana la yire zēnzakam, zēa la tōntōnɫba ɔɔsra bugum.

⁵⁵La kāabɔ kēma nēņadōma, la sarɫyaditba la wuu daan eeru la yelle tu ba
dōre Azezi botu ba ku ē, la ba ka yē. ⁵⁶Tu nērba zozo'e daan parum bɔ Azezi,
la ba yetɔga la ka doose taaba.

⁵⁷Tu nērba baseba daan isge parum bɔ ē yetu: ⁵⁸< <Tōma wōm tu a yetu:
< Mam wun wōrge Wēnde-kāte la tu nērsaalba mē la, dee le mē ayēma
dabsa atā puam n dagu nērsaalba mēa.> > > ⁵⁹Baa bōn-ēņa puam ba
yetɔga la ka doose taaba.

⁶⁰Tu kāabɔ kēma nēņadāana la isge ze'ele ba wuu nēņam soke Azezi yetu:
< <Ban tɔge fōn se'em na, fōn kān lerge se'ere?> > ⁶¹Tu Azezi daan sīna ka
lerge se'ere. Tu kāabɔ kēma nēņadāana la le soke ē yetu: < <Fōn de la
Krisi*, Nawēnne tu tōma pēgru la Dayua la?> > ⁶²Tu Azezi lerge yetu: < <Ēe,
mam de la ēņa. La ya wun yē Nērsaala* Dayua la tu a zī Nawēnne n de pāņa
dāana la zuugɔ bɔba, ya wun yē tu a boe sawara puam sēna.> > ⁶³Tu
kāabɔ kēma nēņadāana la āasum a mēņa futo, dee yetu: < <Tu le ɛɛra la
bēm kaset-dōma? ⁶⁴Ya wōm ēn sā'am Nawēnne yu'ure. Yāma tē'esse la
wāne?> > Tu ba wuu yetu: < <A mase la kūm.> >

⁶⁵Tu ba nērba baseba daan sēņe tubsra nōtōorum ɫta Azezi, duke tānne pī a
nini, mūm kūnkūra wē ē, dee yetu ē tu: < <Bāņe pa'alɛ tɔ nēr-seka n wē
fɔ?> > Tu gu'urba la to'oge ē, wē a pɛgsu.

Apɫɛɛɾɩ sɩ'ɩsɛ tɩ ɛ̃ŋa ka mi Azezi

(Amatie 26:69-75, Aluki 22:56-62, Azã 18:15-18, 25-27)

⁶⁶La Apɫɛɛɾɩ daan ken bɔna la zɛnzakam na, tɩ kãabɔgɔ kɛma nɛŋadãana tɔntɔn-pɔka wa'am mĩ, ⁶⁷wa yɛ Apɫɛɛɾɩ n ɔɔsrɩ bugum na, tɩ a bɩsra ɛ, dee yetɩ: <<Fɔn mɛ daan po bɔna la Nazaretɩ buraa Azezi ɩ.>> ⁶⁸Tɩ Apɫɛɛɾɩ sɩ'ɩsɛ yetɩ: <<Mam ka mi, mam ka bãŋɛ fɔn ye le se'em na vɔore.>> Apɫɛɛɾɩ ye le bela dee yese ka ze la zanɔrum, tɩ nɔ-rɔɔgɔ kaase. ⁶⁹Tɩ tɔntɔn-pɔka la le yɛ ɛ, ye le seba n boe mĩ na yetɩ: <<Bura-ɛna de la Azezi nɛra ayɩla.>> ⁷⁰Tɩ Apɫɛɛɾɩ le sɩ'ɩsɛ. Tɩ la ɛŋɛ fɛe, tɩ nɛr-seba n ze mĩ na le ye le Apɫɛɛɾɩ yetɩ: <<Asɩra, fɔn de la ba nɛra ayɩla. Fɔn de la Galile nɛra.>> ⁷¹Tɩ Apɫɛɛɾɩ pɔɩ Nawɛnne yetɩ: <<Mam ka mi bura-seka tɩ ya tɔgrɩ a yelle wã.>> ⁷²Bilam mɛŋa tɩ nɔ-rɔɔgɔ le kaase nɔore ayi puam. Tɩ Apɫɛɛɾɩ tɛege Azezi n daan ye le ɛ yetɩ: <<Lan dɛŋɛ nɔ-rɔɔgɔ n wun kaase nɔore ayi, fu wun sɩ'ɩsɛ nɔore atã tɩ fɔn ka mi mam>> na. Tɩ a sũure sã'am, tɩ a kella.

15

Ba tarɩ Azezi sɛŋɛ gɔmna Apilatɩ zɛ'am

(Amatie 27:1-2, 11-14, Aluki 23:1-5, Azã 18:28-38)

¹Beere n daan wiige bulika, tɩ kãabɔgɔ kɛma nɛŋadɔma, la tɛŋa la kɛma, la ɩɔɔ karɛnsãandɔma, bãma wuu n de sarɩyaditba la daan lagse me tɔge ku, botɩ ba ɩ Azezi tarɩ ɛ sɛŋɛ Apilatɩ zɛ'am. ²Tɩ Apilatɩ soke Azezi yetɩ: <<Fɔn de la Zɩfdɔma naba?>> Tɩ a lerge yetɩ: <<La de la fɔn ye le se'em na.>> ³Tɩ kãabɔgɔ kɛma nɛŋadɔma la dɔre ɛ yela zozo'e. ⁴Tɩ Apilatɩ le soke Azezi yetɩ: <<Fɔn wɔm yetɔg-seba wuu tɩ ba tɔge bɔ fu wã, fɔn kãn lerge se'ere?>> ⁵Tɩ Azezi ka le lerge se'ere, tɩ la di'ige Apilatɩ.

Ba tɔge tɩ ba ku Azezi

(Amatie 27:15-26, Aluki 23:13-25, Azã 18:39-19:16)

⁶Zɔɔg-base kibsa woo Apilatɩ daan ɛn botɩ ba yese la nɛr-seka tɩ nɛrba la boorɩ la yu'a deem base. ⁷La buraa ayɩla yu'ure n de Abarabasɩ, ɛŋa la nɛrba baseba n daan dãmɛ tɛŋa, ku nɛra tɩ ba yɔge ba yu. ⁸Tɩ nɛr-kuuŋɔ la sɛŋɛ Apilatɩ zɛ'am ka sose ɛ yetɩ, a ɛŋɛ ɛŋa n ɩtɩ se'em na bɔ ba. ⁹Tɩ a soke ba yetɩ: <<Ya boorɩ tɩ m yese la Zɩfdɔma naba la base bɔ ya?>> ¹⁰Se'ere n soe la, a bãŋɛ tɩ kãabɔgɔ kɛma nɛŋadɔma la ɛŋɛ la sũure botɩ ba yɔke Azezi wa bɔ ɛ. ¹¹La kãabɔgɔ kɛma nɛŋadɔma la daan sa'ase nɛr-kuuŋɔ la me,

tu ba sēŋe ka sose Apilatı tu a yese Abarabası base bɔ ba. ¹²Tı Apilatı le soke ba yetı: << Bɛla, sɛka tu ya wi'iri tu Zifdōma naba la, yāma booru tu m ēŋe ē na wāne? >> ¹³Tı ba tɔgra ke'enke'em yetı: << Ka ē dɔ-puurŋa* zuo. >> ¹⁴Tı Apilatı soke ba yetı: << A ēŋe la bēm n de be'em? >> Tı ba malın tɔgra ke'enke'em yetı: << Ka ē dɔ-puurŋa zuo. >> ¹⁵La Apilatı daan booru tu a ēŋe tu nērba la sūure n ēŋe yēlum, tu a yese Abarabası base bɔ ba. Dee botı ba wē Azezi la ka'asa, dee dıke ē bɔ tu ba ka ē dɔ-puurŋa zuo.

Sudaası yaale Azezi

(Amatie 27:27-31, Azā 19:2-3)

¹⁶Tı sudaası tarı Azezi kē gɔmna la yire zēnzakam, dee wi sudaası la wuu, tu ba lagsɛ. ¹⁷Tı ba dıke fuugo n de gomusga ye Azezi, dee dıke gō'osu wuge mūŋa vuge ē. ¹⁸Dee yāŋa pu'usra ē yetı: << Zifdōma naba, naa! >> ¹⁹Dee dıke dasaare wē a zuugo, tubse nōtōorum mī ē, dee ka dūma tēŋa a nēŋam nā'asra ē. ²⁰Ban yaale ē ku'ulum na, ba yege gomusga fuugo la me, dee le ye ē a futo, tarı ē yese tu ba sēŋe ka ka dɔ-puurŋa zuo ku.

Ba ka Azezi dɔ-puurŋa zuo

(Amatie 27:32-44, Aluki 23:26-43, Azā 19:17-27)

²¹Ban daan tarı Azezi we'esa la, ba daan tu'use la buraaga ayıla yu'ure n de Asimō n ze'ele Sirɛnı, a de la Alegsāndrı la Arufusi sɔ. A daan ze'ele la va'am lɛmna. Tı sudaası la pērgɛ ē, tu a to'oge Azezi kūm dɔ-puurŋa la buke. ²²Ba daan tarı Azezi sēŋe la zē'a tu ba wi'iri tu Golgota, a vōore de la zuwanre zē'a. ²³Ba daan dıke la dāam n gaam na tum yu'ure n de miiri bɔ ē tu a yū, tu a zagse ka yū. ²⁴Tı ba daan ka ē dɔ-puurŋa zuo, dee dıke a futo tu ba puı taaba, pɔse tu ba bāŋe nēra woo n wun to'oge se'em. ²⁵La daan de la bulika karf-awɛı wakate tu ba ka ē dɔ-puurŋa zuo. ²⁶Ba daan gulse la gulsgɔ pa'ale bōn-sɛka n botı ba ka ē lable dɔ-puurŋa la zuo. Ba daan gulse yetı: << Zifdōma naba. >> ²⁷Ba daan tarı la fāarba bayi wa po ka dɔ-puursi zuto, ayıla a zuugɔ bɔba, ayēma a gɔbga bɔba. ((²⁸La de la bɛla, tu Nawēnne gōŋɔ n gulse se'em na ēŋe. La gulse yetı: << Ba geele ē pa'ase la tōon-be'ero dōma puam. >>))

²⁹Tı nēr-seba n dolı bilam tolla la lɔbra ba zuto, dee tuura ē yetı: << Ēhēe, faa! Dagı fōn yetı fōn wun wōrgɛ Wēnde-kāte la dee le mē ē dabsa atā puam? ³⁰Fāage fu mēŋa dɔ-puurŋa la zuo sige. >> ³¹Tı kāabgɔ kēma nēŋadōma, la lɔɔ karēnsāandōma la mē la'ara ē yetı taaba yetı: << A daan fāagrı nērba baseba me, dee ka tāna wun fāage a mēŋa. ³²A sān dɛna Kriŋ*, Lsrayɛı dōma naba la, a ze'ele dɔ-puurŋa la zuo sige nānanne wā tu tu yē

dee sakε.> > Tl nēr-sεba tu ba ka dɔ-puursi zuto lεm ē na mē tɔgε ē be'em.

Azezi kūm

(Amatie 27:45-56, Aluki 23:44-49, Azā 19:28-30)

³³Wuntεεηa zuu-tēηasuka n daan paage, tu tēηa la wuu lebge lika halu ka paage zaanōore karf-atā. ³⁴Karf-atā la wakate tu Azezi tɔgε ke'enke'em yetu: <<Eloi, Eloi, lama sabaktani.>> La vōore de la: <<Mam Wēnnaam, mam Wēnnaam, bēm n soe tu fōn base mam?>> ³⁵Tl sεba n ze bilam na baseba wōm bεla, yetu: <<Selse-ya, a wi'iri la A'eli*.>> ³⁶Tl nēra ayēma zoe ka dɩke nētɩηa luse dā-mī'isgo puam zēke la dɔɔgɔ bɔ ē tu a yū, dee yetu: <<Base-ya tu tu gu bɩse A'eli la sān wun wa sike ē dɔ-puurηa la zuo.>>

³⁷Tl Azezi le kaase ke'enke'em dee yāηa ki.

³⁸Wakat-ēηa, tu fuugo la n yuli Wēnde-kāte* la puam beηe zē'e-sōηɔ la āage pusuka saazuum ka paage tēηa.

³⁹Tl Rom* sudaasi ke'εma daan ze Azezi nēηam yē ēn ki se'em, tu a yetu: <<Bura-ēna wā sɩɩ de la Nawēnne Dayua.>> ⁴⁰La pɔgsɩ baseba n mē daan boe mī ze kēnkεηa bɩsra. Amaari n ze'ele Magdala, la Amaari n de Azaku pɩka la Azoze ma, la Asalome n daan boe ba puam. ⁴¹Azezi n daan boe Galile la, ba daan dolu ē mε dee sōηra ē. La pɔgsɩ baseba zozo'e n daan lagum doose ē wa'am Zerizalem n boe mī.

Azezi laare

(Amatie 27:57-61, Aluki 23:50-56, Azā 19:38-42)

⁴²Tl wēnne daan bɔna mī kē'era, la daan de la beere n wun wiige Zifdōma vo'osgo* daare, tu ba daan bɔna mī māasna. ⁴³Tl buraa ayɩla yu'ure n de Azozεfu, a ze'ele la Arimate, a de la sarɩyaditba la nēra ayɩla tu ba nannɩ. A mē daan gu'uri la Nawēnne n wun wa'am wa di na'am nērba tēηasuka. Lan daan de beere n wun wiige vo'osgo daare la iyā, tu a ke'em sūure sēηε Apilatɩ zē'am ka sose Azezi kūm na. ⁴⁴La Apilatɩ n wōm tu Azezi dare ki mε na, la di'ige ē mε. Tu a botɩ ba wi suda-ke'εma la, tu a soke bāηε Azezi ki yuuge mε? ⁴⁵La Apilatɩ n wōm suda-ke'εma la lergre la, tu a bɔ Azozεfu sore tu a sike kūm na. ⁴⁶Tl Azozεfu da tānne sike kūm na dɔ-puurηa la zuo, dɩke tānne la vile ē, tarɩ ē sēηε ka laage yɔɔgɔ tu ba daan tū tāmpīa iyā, yāηa bilge kug-kāte lige yɔɔgɔ la nōore. ⁴⁷Amaari n ze'ele Magdala, la Azoze ma Amaari daan ze mε bɩsra zē'e-sεka tu ba bīηe ē na.

Azezi vo'ore

(*Amatie 28:1-8, Aluki 24:1-12, Azã 20:1-10*)

¹Zifdōma vo'osgo* daare n daan tole, ti Amaari n ze'ele Magdala, la Azaku ma Amaari, la Asalome da tudare yũũjo n ãn sōja ti ba taru sēje ka ēje Azezi iyã. ²Ti Lasru daare bulika wēnne n dooru se'em mā'a la, ti ba we'esa yoom na, ³dee togra la taaba sore yetu: << ãne n wun bilge kugre la yoojo la nōorum bo to? >> ⁴La ban paage la, ba yē ti kugre la n ba ãna kãte la pōn bilge me gã. ⁵Ti ba kē yoojo la puam, yē budib-polle n ye fu-paelga zēa zuugo boba, ti ba palēja ēke. ⁶Ti a yele ba yetu: << Da base-ya ti ya palēja ēgra, mam mi ti ya eeru la Azezi n ze'ele Nazareti, ti ba ka do-puurja* zuo ku la. A vo'oge me, a ka boe kalam. Base-ya zē'e-seka ti ba daan bīje ē na n wãna. ⁷Sēje-ya ka yele Apuyeyu, la a karēnbiisi baseba la yetu: <A wun dēje ya nēja sēje Galile. Bilam ti ya wun yē ē, wu ēn daan yele ya se'em na.> >> ⁸Ti ba yem bol, ti ba iyã gōgra, ti ba yese yoojo la puam zoe, la ba daan ka yele nēra nēra sela, se'ere n soe la, dabeem n taru ba.

Azezi duke a mēja pa'ale nērba

(*Amatie 28:9-10, 16-20, Aluki 24:13-49, Azã 20:11-23*)

((⁹Azezi n daan vo'oge Lasru daare bulika yu'ũjo yu'ũjo la, a dēje duke a mēja pa'ale la Amaari n ze'ele Magdala. La de la ēja ti kulkã'arsu bayopu daan dolu ē ti Azezi dige ba, ti ba yese la. ¹⁰Ti a sēje ka yele nēr-seba n daan dolu Azezi la. Ba daan zī la sū-sã'ajo la nintãm. ¹¹La ban daan wōm ti Azezi vo'oge me ti Amaari yē ē na, ba daan ka sake.

¹²Bela poorum ti Azezi le teege nēja ayēma duke a mēja pa'ale a karēnbiisi bayi n daan boe sore we'esa tēn-puka ayula. ¹³Ti ba lebe ka yele ba taaba la, ti ba ka sake.

¹⁴La bela poorum, ti a karēnbiisi pia la ayula la daan zēa dita, ti Azezi duke a mēja pa'ale ba. Dee zebe ba, ban daan ka bo sira, la ba sūre n ke la iyã. Se'ere n soe la, ba daan ka sake seba n daan yē ē yetu a vo'oge me na yetoga. ¹⁵A yele bela, dee yele ba yetu: << Sēje-ya dūnia zē'a woo ka mōole Nawēnne kō-yēlga la bo nērba wuu. ¹⁶Seka woo n bo sira, botu ba mise ē ko'om puam, a wun yē fāare. La seka woo n ka bo sira, ba wun di a saruya subge ē. ¹⁷La seba n wun bo mam sira la, wun uta la bōn-yālma bāna pa'ale Nawēnne pāja: Ba wun duke la mam yu'ure digra kulkã'arsu, dee togra yetog-zānsu. ¹⁸La ba sãn yōge bōnse'edōma, bu yū yabga, la kãn ēje ba

sela. La ba wun dɪkɛ ba nu'usi paglɛ bā'adōma zuto, tɪ ba yē ĩmā'asum.> >

Azezi zom Nawēnne yire

(Aluki 24:50-53, Tōoma 1:9-11)

¹⁹Zuudāana Azezi n daan tɔgɛ la ba kɪ'ulum na, a zēkɛ mɛ zom Nawēnne yire, ka zī'ire Nawēnne zuugo. ²⁰Tɪ a karēnbiisi la sēŋɛ ka mōolɛ kō-yēlga la zē'esu wuu. Tɪ Zuudāana la sōŋɛ ba, botɪ ba tōm tōon-yālma pa'alɛ tɪ ba kōa la mōolgo de la sɪra.))

Aluki

Azezi–krisi kō–yēlga tɪ Aluki gvlɛ

Bilgre

Aluki yuun de la logtore, dɔla Apolɪ tōnna Nawēnne tōoma (Afilmō 24). Ĕŋa n ken gulɛ Azezi-krisi Tōntōnɪba Tōoma Gōŋɔ. A dagɪ Zifu. A yuun mōrgɛ mɛ doose Azezi yɛla la wuu nāma sōŋa sōŋa, gulɛ bɔ bu-zāŋsɪ yetɪ ěŋa yetɪ a pa'alɛ ba mɛ tɪ ba bāŋɛ tɪ ban zāsum ba se'em na de la sɪra (Aluki 1:1-4).

Aluki pa'alɛ tɪ Azezi de la Zifdōma, la dūnia buuri wuu nērba Fāagra, la ěŋa n zotɪ nasdōma, la bā'adōma, la sɛba tɪ nērba sisri ninbāalga zozo'e. A ken pa'alɛ tɪ Azezi tōm na Nawēnne Sɪa pāŋa lɛ, dee yetɪ Nawēnne kō-yēlga la bɔ'ɔrɪ la sū-yēlga zo'oge (Aluki 2:10, 24:52).

A pa'alɛ la Azezi vɔm n doose se'em wu Amatie, la Amarkɪ n mē gulɛ se'em na. A pa'alɛ la Azezi tōoma pī'iluŋo, la ěn zāsum nērba, dee botɪ nērba yē ĩmā'asum, la ěn sēŋɛ Zerizalɛm tɪ ba yōkɛ ě ka dɔ-puurŋa zuo, tɪ a ki, dee vo'oge, zom Nawēnne yire.

Aluki gōŋɔ la tarɪ la yɛla zozo'e n ka gulɛ gōnno baseba la puam:

- Nawēnne n tōm malɛka tɪ a wa'am wa yele Amaari Azezi dɔka yelle, la Azā n yuun misri nērba ko'om puam na mē dɔka yelle (sapɪtrɪ 1).
- Azezi dɔka n doose se'em, la malɛgsɪ n pa'alɛ dūnsīima tɪ ba sēŋɛ ka

pēge Azezi (2:1-20).

- Ban dukε Azezi bɔ Nawēnne, ti Asimeyō, la A'annu tɔge Azezi yelle se'em (2:22-40).

- Azezi n taru yuuma pia la ayi wakate la, ēn sēge Wēnde-kātum ka ēge se'em (2:41-52).

- Samaari nēra n sōge nēra makre (10:30-35), bōntarsa n ka taru yem makre (12:13-21), la bia n base a so yire, le lebe kule makre (15:11-32).

Azezi–krisi kō–yēlga ti Aluki gulse

1

Se'ere n soe ti Aluki gulse gōḡo la

¹Mam sur-sōḡo Ateofili, nēba zozo'e n mōrge gulse yel-seba wuu n ēge tōma zē'am na. ²Ba gulse yel-bāma wuu wu nēba baseba n daan yē yela la wuu halu ba pī'iluḡo, dee mōole kō-yēlga la tɔge pa'ale ti tōma wōm se'em na. ³Bela iḡā ti mam mā'age m mēḡa doose yel-bāma nāma sōḡa sōḡa halu ba pī'iluḡo puam, ti mam tē'esε ti la ān sōḡa ti m gulse yela la n doose taaba se'em na bɔ fo. ⁴Mam gulsru wāna ti fu bāḡe me ti yel-bāna wuu ti ba pa'ale fu la de la sira.

Azakari bia Azā ti ba wun dɔge yelle

⁵Se'emwēnum ti A'erɔdi* daan de Zude* tēḡa naba la, buraa n daan boe ti a yu'ure dena Azakari. A daan de la Zifdōma kāabḡo* kēema, a de la Abiya buuri nēra. Ti a pɔga yu'ure dena A'elizabeti, ēḡa mē daan de la kāabḡo kēma nēḡadāana Aarō* buuri. ⁶Bāma bayi daan de la nēba n uti sōḡa Nawēnne nifum, dee sakra Nawēnne nōore, la a lɔɔ* la wuu sōḡa. ⁷La ba daan ka taru bia, se'ere n soe la, A'elizabeti daan de la kōndɔgre, la bāma bayi la wuu mē kurge me.

⁸La wakate n daan paage ti Abiya buuri kē Wēnde-kāte* la puam ti ba tōm. Ti Azakari mē kē ti a tōm. ⁹Kāabḡo kēma la malḡo daan de la ba pɔse looge nēr-seka n wun kē zē'e-sōḡo puam yō tudare bɔ Nawēnne. Ti ba daan pɔse, ti la yōke Azakari. Ti Azakari kē ti a yō. ¹⁰La tudare la yō'a wakate nēr-kuḡo la wuu boe la yēḡa pu'usra Nawēnne.

¹¹Ti Nawēnne maleka* dare wa'am Azakari zē'am wa ze tudare yō'a bīmbīnne na zuḡo bɔba. ¹²La Azakari n yē ē na, a palēḡa n ēke halu, ti

dabeem kē ē. ¹³Ti maleka la yele ē yetu: <<Azakari, da zoe dabeem, ti Nawēnne wōm fu pu'usgo me. Fu poga A'elizabethi wun dōge la budibla, ti fu si a yu'ure ti Azā. ¹⁴La fu wun ēge sū-yēlga srum. La nēba zozo'e wun ēge sū-yēlga bia la dōka iyā. ¹⁵A wun dena la nēr-keko Zuudāana Nawēnne nifum, la a kām yū dāam bu bōn-yūula n bugri. Nawēnne Sia* wun bona la ē halu lan pōse ēn boe a ma puurum, la wakate wuu. ¹⁶A wun boti Israyeli* nēba zozo'e lebe sake ba Zuudāana Nawēnne. ¹⁷La a wun dēge Zuudāana nēnam tara Nawēnne Sia pāḡa wu Nawēnne nōtō'osa A'eli* n daan taru se'em na. La a wun naage sōdōma la ba kōma yela, dee wun boti nēr-seba n si'isru Nawēnne nōore la tara yem uta wu seba n uti sela n mase la. A wun boti nēba māasum sōḡa gu'ura ti Zuudāana.>>

¹⁸Ti Azakari soke maleka la yetu: <<Bēm n wun boti mam bāḡe ti bōn-ēna de la sira? Se'ere n soe la, mam de la bura-yā'aḡa dee ti mam poga mē kurge.>> ¹⁹Ti maleka la lerge ē yetu: <<Mam yu'ure de la Agabryeli, mam ze la Nawēnne nēnam. Ḃḡa n tōm mam yetu, m wa'am yele fu yetog-yēlga wā. ²⁰La fōn ka sake mam yetoga la iyā, fu nōore n wun māam. La wakate sām paage, bōn-seba ti mam yele fu la wun ēge. La fu kām le tāna tōgra, halu ti la paage daar-seka ti bōn-bāna wun ēge la.>>

²¹Wakat-ēḡa, nēba la daan gu'uri me ti Azakari yese. La ēn daan boe zē'e-sōḡo la puam yuura la, ba palēḡa n ēke. ²²La ēn yāḡa wa yese la, a ka tā'age tōge la nēba la. A nōorum n māam ti a tara nu'usi magra pa'ala ba. Bela ti ba bāḡe ti a yē la bōn-yālma zē'e-sōḡo la puam.

²³Dabs-seba ti Azakari daan wun tōm Wēnde-kāte la puam n ba'ase la, a daan lebe kule la a yire.

²⁴Dabs-bāna puurum, ti a poga A'elizabethi yōke puure bona yire wōr-sūnuu.

²⁵Dee yetu: <<Wāna de la Zuudāana Nawēnne tōoma. Wakat-ēna ēḡa n yāḡa buse mam yelle, dee yese bōn-ēna n de ni yānne bo mam nēba tēḡasuka.>>

Maleka n tōge Azezi dōka yelle

²⁶⁻²⁷Pugla ayula n daan boe Galile tēḡa ayula yu'ure n de Nazareti, ti a yu'ure dena Amaari. A daan nām ka mi buraa. La buraa ayula yu'ure n de Azozefu n yetu a di ē. Azozefu de la naba Adavidi* buuri nēra. La wakat-seka ti A'elizabethi daan taru puure wōr-sūyoobi puam na, ti Nawēnne tōm a maleka* Agabryeli ti a sēḡe Amaari zē'am. ²⁸Ti maleka la sēḡe Amaari zē'am ka pu'use ē yetu: <<Fu tōoma. Zuudāana Nawēnne boe la fu me, a ēge fu yel-sōnne me.>> ²⁹La Amaari n daan wōm maleka yetoga la, a palēḡa n ēke, ti a tē'esra maleka la n yele se'em na vōore n de sela. ³⁰Ti

maleka la yele ē yetu: << Amaari, da zoe dabeem, ti Nawēnne ēḡe fu yel-sōnne me. ³¹Fu wun yōke la puure dōge budibla, su a yu'ure ti Azezi*. ³²A wun dena la nēr-keko. La ba wun wi'ira ē ti, Nawēnne n gānni wuu Bia. La Zuudāana Nawēnne wun bo ē a yaaba Adawidi na'am, ³³ti a dena Azakobi* buuri naba wakate wuu, a na'am na kān malun ba'ase.>>

³⁴Ti Amaari soke maleka la yetu: << Mam ka mi buraa, la wun ēḡe la wāne ti mam yōke puure?>> ³⁵Ti maleka la lerge ē yetu: << Nawēnne n gānni sela wuu Sīa wun sige fu zuo, la Nawēnne pāḡa wun bona la fo, bela bia la ti fu wun dōge la wun welge la to'ore, ba wun wi'ira ē ti Nawēnne Dayua.

³⁶Bāḡe ti fu sōḡo A'elizabethi ti ba yetu a de la kōndōḡe la, a taru la puure wōr-siyooḡi n wāna. Baa la ēn kurgē la, a wun dōge la budibla. ³⁷Se'ere n soe la, sela sela ka boe ti Nawēnne ka tā ūta.>> ³⁸Ti Amaari lerge yetu: << Mam de la Zuudāana Nawēnne tōntōn-pōka. Nawēnne botu la ēḡe wu fōn yele se'em na.>> Ti maleka la fōḡe dee base ē.

Amaari sēḡe ka buse A'elizabethi

³⁹La dabsa bāma puam, ti Amaari isge sēḡe tōtō paage Zude so'olum tēḡa ayula ti tānsi boe mī. ⁴⁰La ēn paage la, a kē la Azakari yire pu'use A'elizabethi. ⁴¹La A'elizabethi n wōm a pu'usḡo la, bia la wēḡe me a puurum. Ti Nawēnne Sīa* wa'am A'elizabethi zē'am la pāḡa, ⁴²ti a tii tōḡe yetu: << Nawēnne ēḡe la fōn yel-sōnne gānna pōḡsi la wuu. La bia la ti fu wun dōge la, taru yel-sōnne me. ⁴³Mam de la āne ti mam Zuudāana ma sēna mam zē'am? ⁴⁴Se'ere n soe la, mam wōm fōn pu'usḡo la, bia la n boe mam puurum na wēḡe me la sū-yēlga. ⁴⁵Fōn sake ti Zuudāana Nawēnne yetōga ti a tōḡe bo fu la wun suru ēḡe la, fu yē zu-yēlga.>>

Amaari n yōom yōoma pēḡe Nawēnne la yelle

⁴⁶Ti Amaari yele yetu:

<< Mam pēḡru Zuudāana Nawēnne la m sūure wuu.

⁴⁷Mam taru sū-yēlga me, Nawēnne n de mam Fāagra la ūyā,

⁴⁸se'ere n soe la, a buse mam n de a tōntōn-pōḡ-tarma la yelle me.

Bela lan pōse lēle wā we'esa, zamāana wuu nērba wun wi'ira mam ti zu-yēlga dāana.

⁴⁹Se'ere n soe la, Nawēnne n tā wuu la n ēḡe bōn-kāra bo mam.

A de la pupeelem dāana.

⁵⁰La nēr-seba n zoti ē na,

a zoti ba ninbāalga me zamāana wuu.

⁵¹A dūke la a nu'ugo tōm tōon-kāra,

dee boti zēk-m-mēŋa dōma la zoe wurge la ba zēk-m-mēŋa putē'era la.

⁵²La sān dēna pānsi dōma,

a sikri ba me ba na'am puam,

dee zēkra sik-m-mēŋa dōma.

⁵³La seba n ka taru sela la,

a bə'oru ba bōntarsōm zə'ora me,

dee boti bōntatba lebe fōrgē dee ka to'oge sela sela.

⁵⁴A tēeru zota tōma Israyeli* nērba n de a tōntōniba la ninbāalga me, dee sōŋra tōma,

⁵⁵wu ēn yuun bīŋe a nōore la tōma yaaba Abraham*, la tōma so-yaabdōma, la ba yuisi la wuu ti a wun sōŋra tōma wakate wuu se'em na. > >

⁵⁶La Amaari daan weege A'elizabethi zē'am ēŋe wu wōr-sūtā, dee yāŋa lebe kule.

Azā dōka yelle

⁵⁷A'elizabethi dōka wakate n daan paage la, a dōge la budibla. ⁵⁸Ti a sawiiba, la a yir-dōma wōm ti Zuudāana Nawēnne zoe a ninbāalga zo'oge, ti ba wuu lagim uta sū-yēlga la ē. ⁵⁹Bia la dōka dabsa anii daare ti ba wa'am ti ba wā* ē, daan bōra ti ba si a yu'ure a so Azakari yu'ure. ⁶⁰La a ma ka sake, yeti: <<Ayel, a yu'ure wun dēna la Azā.>> ⁶¹Ti ba lerge yeti: <<Ya yir-dōma la puam nēra ka boe mī ti a yu'ure dēna Azā.>> ⁶²Ti ba yibse la nu'usi soke bia la so ti ba bāŋe ēŋa n booru ti ba si bia la yu'ure se'em. ⁶³Ti a boti ba bə ē dō-palaka, ti a to'oge gulse yeti: <<A yu'ure de la Azā.>> Ti la di'ige nērba la waa wuu. ⁶⁴La ēn gulse yele bela la, bilam mēŋa ti a zuluŋa lake, ti a tā'age tōgra pēgra Nawēnne. ⁶⁵Ti dabeem yōke seba n lem bilam na wuu. Ti kō-ēŋa saage Zude tēn-seba ti tānsi boe mī na wuu. ⁶⁶Bāma wuu n daan wōm yela la, ba daan tē'esri me dee sokra yeti: <<Bi-ēna yeti a wa āna la wāne?>> Zuudāana Nawēnne pāŋa boe la ē me.

Azakari n to'oge Nawēnne yetōga bə nērba la yelle

⁶⁷Nawēnne Si la n wa'am bia la so Azakari zē'am la pāŋa. Ti a to'oge Nawēnne yetōga tōge yeti:

⁶⁸<<Base-ya ti pēge Nawēnne n de Israyeli* Zuudāana la, se'ere n soe la, a wa'am me wa bise a nērba yelle, fāage ba base.

⁶⁹A bə tōma la Fāagra n taru pāŋa n wun yese a tōntōnna Adavidi* buuri la puam,

⁷⁰wu ēṅa n yuun boti a nōtō'osruba* tōgra kurum se'em na.

⁷¹A yeti a wun fāage tō ti be'eba nu'usum,
la nēr-seba n sisri tōma la nu'usum.

⁷²Bela, a zoe ti yaabdōma ninbāalga me,
dee tēege ēn yuun bīṅe a nōore la ba la yelle.

⁷³Se'ere n soe la, a yuun bīṅe nōore me la ti yaaba Abraham*

⁷⁴ti a wun fāage tō ti be'eba nu'usum,
dee wun boti ti tōm a tōoma, ti dabeem kana.

⁷⁵Dee dola ē la pupeelem,
dee uta ti la masra ēn boori se'em ka paage ti vom teka.

⁷⁶La fōn, m bia, ba wun wi'ira fu ti Nawēnne n gānni wuu nōtō'osa.
Bela iṅā, fōn wun dēṅe ti Zuudāana la nēṅam malge sore bō ē,

⁷⁷dee yele Nawēnne nērba la ti ba bāṅe ti a wun fāage ba base ba tōon-
be'ero taale.

⁷⁸La de la Nawēnne n zoti tōma ninbāalga la iṅā
ti a wun boti a peelem n ān wu wuntēṅa n yēke bulika la,

⁷⁹nēege bō nēr-seba n boe lika puam,
la nēr-seba n zoti kūm dabeem na,
dee pa'ale ti so-seka ti ti wun doose yē sū-mā'asum.> >

⁸⁰Ti bia la daan bita, ti a putē'ere pa'asra. A daan boe la weem ka paage
daar-seka ti a wa'am Israyeli dōma la zē'am ti ba bāṅe ē.

2

Azezi dōka yelle

(Amatie 1:18-25)

¹Ban daan dōge Azā la, wakat-ēṅa ti na-keko A'ogisti daan bō nōore yeti,
ba kāale a tēṅa la wuu nērba. ²La daan de la pōspōsi n bela ti ba kāale nērba
la, wakat-seka ti Akirinusi daan de Siiri tēnsi gōmna la. ³Ti nērba wuu kule
ba mēnsi tēnsu ti ba kāale ba.

⁴Ti Azozefu mē yese Nazaretu n boe Galile so'olum sēṅe Betelem n boe
Zude so'olum puam, zē'e-ēṅa ti ba yuun dōge naba Adavidi*. Se'ere n soe
ti a sēṅe bilam na, a de la naba Adavidi buuri. ⁵Ḕṅa la Amaari n de pōg-seka
n yeti a ele ē na sēṅe me ti ba kāale ba, wakat-ēṅa Amaari taru la puure. ⁶La
ban nān boe Betelem la, ti a dōka daare paage. ⁷Ti a dōge a budib-kēema,
vile ē na fuugo gā'are dūnsi yōnnō daka puam. Se'ere n soe la, zē'a n ka boe
sāama yire la puam ti ba wun gā'are.

Dūnsīima la malɛkadōma yelle

⁸La tēn-ēṅa dūnsīima daan boe la sēkam gu'ura ba dūnsi yu'uhɔ. ⁹Ti Nawēnne malɛka* sige ba zē'am. Ti Nawēnne na'am pāṅa peelem nēege gilge ba. Ti dabeem ba kē ba halu. ¹⁰Ti malɛka la yeke ba yeti: <<Da zoe-ya dabeem, ti mam taru la kō-yēlga ti m yeke ya, n wun base ti nēba wuu sūure ēṅe yēlum. ¹¹La de la yu'uh-ēna ti ba dɔge ya Fāagra la Adavidi* tēṅa puam, ēṅa n de Zuudāana Krisi* la. ¹²La bōn-ēna n wun botu ya bāṅe ti la de la sura, ya wun yē bilu ti ba vile ē na fuugo gā'are dūnsi yōnɔ daka puam.>>

¹³Ti Nawēnne malɛkadōma kuuh-kuuhɔ dare wa'am wa naage la ayila la. Ti ba pēgra Nawēnne yeti: ¹⁴<<Nawēnne n boe saazuum n soe pēka, la nēr-seba ti a nōṅe la taru sū-mā'asum dūnia zuo.>> ¹⁵La malɛkadōma la lebe la Nawēnne yire, dee ti dūnsīima la yeke taaba yeti: <<Base-ya ti ti sēṅe Betelem ka buse sela n ēṅe ti Nawēnne yeke ti la.>>

¹⁶La ba isge me tɔtɔ sēṅe ka paage yē Amaari, la Azozefu, la bilu la ti a gā dūnsi yōnɔ daka puam. ¹⁷La dūnsīima la n yē ē na, ba tɔge bia la yelle wu malɛka la n yeke ba se'em na. ¹⁸Ti seba wuu n wōm dūnsīima la n yeke se'em na, la di'ige ba me. ¹⁹La Amaari tē'esru yela wā wuu me a sūure puam. ²⁰Dee ti dūnsīima la daan lɛbra dee pēgra Nawēnne yu'ure zozo'e, se'ere n soe la, ba wōm dee yē malɛka la n yeke ba se'em na.

Azezi yu'ure sia yelle

²¹La dabsa anii la daare n daan paage, ti ba botu ba wā* bia la wu Amoyisi* gōṅɔ n pa'ale ti ba wā ba budimto se'em na. Ti ba si a yu'ure ti Azezi*, yu'ur-seka ti malɛka daan yeke ba ti ba si ē na, wakat-seka ti Amaari daan nān ka yōke a puure la.

Ba taru Azezi ka bɔ Nawēnne

²²La wakate la n paage ti Amaari malge a mēṅa Nawēnne zē'am wu Amoyisi lɔɔ* gōṅɔ n yeke se'em na. Ti Azozefu la Amaari taru bia la sēṅe Zerizalem* Wēnde-kātum ti ba dukē ē bɔ Nawēnne. ²³Se'ere n soe la, la gulse Nawēnne lɔɔ gōṅɔ la puam ti budib-kēema woo wun dɛna la Nawēnne bōnɔ. ²⁴Ba daan sēṅe ti ba kāabe la sela bɔ Nawēnne wu Nawēnne lɔɔ la n yeke se'em na. La yeti, ba bɔ mōom dawema bayi bu na'adawen-bie bayi.

²⁵Wakat-ēṅa ti buraa daan boe Zerizalem ti a yu'ure dɛna Asimeyō. A de la nēr-sōṅɔ dee sakra Nawēnne sōṅa, dee gu'ura Israyeli* Fāagra la n sēm na. Ti Nawēnne Sia* bɔna la ē. ²⁶La Nawēnne Sia la daan pōn yeke ē ti a kān ki, sān dagna ti a yē la Krisi* ti Zuudāana Nawēnne wun tōm ti a wa'am na.

²⁷Ti Nawēnne Sɪa la boti a sēŋe Wēnde-kātum na, la wakat-ēŋa ti Azezi so, la a ma daan tarɪ ē sēŋe ti ba ēŋe Nawēnne lɔɔ n ye le se'em na. ²⁸Ti Asimeyō to'oge bia la a nu'usum, pu'use Nawēnne yeti:

²⁹< < Zuudāana, lɛɛɛ wā, fōn bīŋe nōore se'em na ēŋe mɛ.

Fu yāŋa tā base mam n de fōn tōntōnna sore ti m base dūnia dee wa'am fōn yire la sū-mā'asum.

³⁰Se'ere n soe la, m nini yē Fāagra la ti fu tōm na,

³¹ēŋa ti fu māasum bɔ ti dūnia nērba wuu yē.

³²Ēŋa n de peelem n wun boti la nēege bɔ buuri wuu ti ba bāŋe fōn, dee wun boti tōma lɪsɪɪɪ dōma n de fōn nērba yē pēka. > >

³³La Asimeyō n tɔge bia la yɛla la, la daan di'ige bia la so, la a ma mɛ. ³⁴Ti Asimeyō kā kā'a-sōma bɔ ba, dee ye le bia la ma Amaari ti Nawēnne looge bi-ēna ti a boti lɪsɪɪɪ dōma zozo'e lui mɛ, dee ti zozo'e mē isge. Ēŋa n wun pa'alɛ Nawēnne tōoma, dee ti nērba zozo'e wun zagse ē. ³⁵Ēŋa n wun nēege pa'alɛ sela n sugɛ ba putē'era puam na. Dee yeti, Amaari mēŋa wun yē sū-sā'aŋɔ wu su'a ti ba sɪɪsɛ lu nēra sūure la.

³⁶Wakat-ēŋa Nawēnne nōtɔ'ɔs-pɔka n mē daan boe ti a yu'ure dɛna A'annɪ. Ti a so yu'ure dɛna Afanuyɛɪ, a de la Azɛɪɪ buuri nēra. Ēŋa daan de la pug-sa'arɛ dee ele sɪra paage yuuma ayopɔɪ ti a sɪra la ki. ³⁷La a sɪra la n ki la, a yāŋa de la pɔkōore kurge halɪ ka paage yuuma pinii la anaasɪ. A daan boe la Wēnde-kātum na wakatɛ wuu, tōnna bɔ'ɔra Nawēnne wuntɛŋa la yu'uhɔ wuu ka basra, dee luta nōore sɔsra Nawēnne. ³⁸Wakat-ēŋa ti a paage ba zē'am, pu'use Nawēnne a yel-sōnne, dee tɔgra bia la yelle bɔ'ɔra sɛba wuu n gu'uri wakat-sɛka ti Nawēnne wun le fāage Zerizalɛm nērba la base.

³⁹La ban ēŋe sela woo ba'asɛ wu Nawēnne lɔɔ la n ye le se'em na, ti Azozɛfu la Amaari lebe kule Nazaretɪ n boe Galile so'olum na. ⁴⁰Ti bia la bɪta tara pāŋa la yɛm, dee ti Nawēnne yel-sōnne bɔna la ē.

Azezi daan de la bia, dee weege Zerizalɛm

⁴¹Yuune woo Azezi so, la a ma sēnnɪ la Zerizalɛm dita Zɔɔg-base* kibsa. ⁴²La Azezi daan tarɪ la yuuma pia la ayi, dee ti ba sēŋe kibsa la wu ban ēn ɪta se'em na. ⁴³La kibsa la dabsa n ba'asɛ la, ti ba lebe kulla. Dee ti Azezi weege Zerizalɛm, ti a so la a ma daan ka bāŋe ti a weege ya. ⁴⁴Ba daan tē'esɛ ti a dolɪ la ba tēŋa dōma, dee sēŋe dabsɛ mōone sēnne. La ban ɛ ē ba nērba la, la ba sɪrdōma zē'am dee ka yē ē na, ⁴⁵ba daan lebe la Zerizalɛm ka ɛɛra ē. ⁴⁶La dabsa atā daare ti ba yē ē Wēnde-kātum na, ti a zī la karēnsāandōma sɛlsra, dee sɔkra ba sokɪsɪ. ⁴⁷Azezi n daan tarɪ yɛm la ēn

lergru se'em na, di'ige seba wuu n daan wōm na me. ⁴⁸La a dōgruba la n yē ē na, la ba di'ige ba me. Tl a ma soke ē yetu: << M bia, bēm tl fu ēḡe tl wāna? Mam la fu so ε fu me halu la sū-sā'arḡ. >> ⁴⁹Tl a lerge ba yetu: << Bēm tl ya εera ma? Yāma ka mi tl la mase me tl mam bōna m So yire wā bu? >> ⁵⁰Tl ba ka bāḡe Azezi yetḡa la vōore.

⁵¹Tl Azezi doose ba kule Nazaretu, dee sake ba nōore. Tl a ma tē'esra yel-bāma wuu a sūurum. ⁵²Tl Azezi bta, tl a yem pa'asra, tl Nawēnne la nērba nōḡe ē.

3

Azā mōolu Nawēnne yetḡa dee misra nērba ko'om puam

(Amatie 3:1-12, Amarku 1:1-8, Azā 1:19-28)

¹Na-keko Atibεeru n daan di na'am na, a yuuma pia la anuu yuune, tl Apōnsu-pilatlu de Zude ḡōmna, dee tl A'erōdl* dēna Galile naba, tl a sobia Afilipi mē dēna Itiire la Trakoniti naba. Tl Alisaniyasu dēna Abileni naba. ²La A'annu, la Akayifu de la Nawēnne kāabḡo* kēma nēḡadōma. Wakat-ēḡa tl Azakari bia Azā daan boe mōom tl Nawēnne tḡe bō ē. ³Bela tl Azā sēḡe tēn-seba n boe Zurdē kulaa nōorum la wuu ka mōola yetu, ba teege yem base tōon-be'ero, tl ba mise ba ko'om* puam tl Nawēnne base ba tōon-be'ero taale. ⁴Azā n mōolu se'em na ēḡe wu Nawēnne nōtō'osa A'ezayi* n yuun ḡulse ḡōḡo puam se'em na. A yuun yetu:

<< Nēra n mōolu weem tḡra ke'enke'em yetu:

Malḡe-ya sore sōḡa ḡu'ura Zuudāana,
malḡe-ya soa la tl ba tō tēntēesu bō ē.

⁵Palε-ya bḡḡsu la wuu,
sirḡe-ya tānsu la kūnkūma la wuu,
māalε-ya so-ḡolma tl ba tō tēntēesu,
palε-ya sorḡḡo bogro tl ba naaḡe taaba.

⁶Bela nērsaalba wuu wun yē Nawēnne n utu se'em fāagra nērba
basra.>>

⁷La nērba zozo'e n sēḡe ka lagse Azā zē'am tl a mise ba ko'om puam. Tl a yeke ba yetu: << Yāma ān wu kāmpēesu buuri, āne n yeke yāma yetu, ya tā wun zoe pōse Nawēnne subḡe n sēm na? ⁸Tōm-ya tōon-seba n pa'alul tl ya teege yem base tōon-be'ero. Da kān tē'esε-ya tl Abraham* n de yāma yaaba la, ya wun pōse Nawēnne subḡe me. Mam yetu yāma me tl, Nawēnne tā wun dūke kuga wā botu ba lebḡe Abraham yuus. ⁹Nēra n pōn tara lu a nu'usum tl a lubε tūsu. Tl-seka woo n ka wōnnu biε sōma la, a wun lubε ē

mε, lobge bugum puam tu bugum di ē. > >

¹⁰Tu nēr-kuuṅṅ la soke ē yetu: <<Tu wun ēṅε la wāne?>> ¹¹Tu Azā lerge ba yetu, sεka n taru futo bayi, a looge bɔ sεka n ka taru. Tu sεka n taru dia, mē ēṅε bɔ sεka n ka taru. ¹²Tu lampo-to'osru ba* mē wa'am tu a mise ba ko'om puam, soke ē yetu: <<Karēnsāama, tu wun ēṅε la wāne?>> ¹³Tu a lerge ba yetu: <<Da to'oge-ya ligri gāṅε ban yele ya se'em na.>> ¹⁴Tu sudaasu mē soke ē yetu: <<Dee tōma, tu wun ēṅε la wāne?>> Tu a yele ba yetu: <<Da to'oge-ya nēra bōṅṅ la pāṅa bu dōre nērba to'oge sεla. Base-ya tu ya yɔɔɔ la seke ya.>>

¹⁵Tu nērba daan ze gu'ura tu Nawēnne fāage ba, la ba wuu daan sokru la ba mēṅa bɔɔra tu ba bāṅε, Azā na'an dεna Krisi* tu ba gu'ura la bu? ¹⁶La ban tē'esru bεla la, tu Azā yele ba yetu: <<Mam misri ya la ko'om puam, la nēra n boe tara pāṅa gānna mam sēna, la mam pōn ka mase tu m pirge a tagra bɔ ē. Ēṅa n wun mise ya Nawēnne Sla*, la bugum puam. ¹⁷A wun welge nērba wu nēra n zālɩ pu'ɩgo a nu'usum tu a vaage a si zεṅa yeele ēṅε a bāare puam, dee yō urgo la, la bugum n ka kīṅri.>>

¹⁸Yetɔg-bāna, la yetɔga baseba zozo'e tu Azā daan dɩke zāsum nērba la pa'ase ba Nawēnne kō-yēlga la.

¹⁹La Azā daan zεrge naba A'erɔdɩ* mε, se'ere n soe la, a daan fāage la a kēema pɔga yu'ure n de A'erɔdɩadi di, dee tōm tōon-be'ero baseba zozo'e pa'ase, tu Azā yele ē yetu la ka ān sōṅa. ²⁰La A'erɔdɩ daan yōke Azā ka page mε, bεla A'erɔdɩ malɩn tōm la tōon-be'ero pa'ase.

Azezi ko'om misga

(Amatie 3:13-17, Amarku 1:9-11)

²¹Azā n daan misri nērba wuu ko'om puam na, a daan mē mise Azezi mε. La Azezi daan pu'usrɩ la Nawēnne, tu saazuum yo'oge, ²²tu Nawēnne Sla sige a zuo, tu ba yē ē tu a wōn na na'adawenne. Tu kōa ze'ele Nawēnne yire yetu: <<Fōn de la mam Dayua tu mam nōṅε la m sūure wuu. Fu paage la mam yem.>>

Azezi yaabdōma

(Amatie 1:1-17)

²³La Azezi n daan pī'ilum a tōoma la, a daan taru la yuuma pitā, tu nērba daan tē'esra tu a de la Azozefu bia.

Azozefu sɔ daan de la Aheli,

²⁴tu Aheli sɔ dεna Amata,

tu Amata sɔ dεna Alevi,

tɫ Alevi sɔ dɛna Amelki,
tɫ Amelki sɔ dɛna Azanayi,
tɫ Azanayi sɔ dɛna Azozɛfu,
²⁵tɫ Azozɛfu sɔ dɛna Amatatɫasi,
tɫ Amatatɫasi sɔ dɛna Amõsɫ,
tɫ Amõsɫ sɔ dɛna Anahum,
tɫ Anahum sɔ dɛna A'esli,
tɫ A'esli sɔ dɛna Anagayi,
²⁶tɫ Anagayi sɔ dɛna Amati,
tɫ Amati sɔ dɛna Amatatɫasi,
tɫ Amatatɫasi sɔ dɛna Asemeyẽ,
tɫ Asemeyẽ sɔ dɛna Azozɛkɫ,
tɫ Azozɛkɫ sɔ dɛna Azoda,
²⁷tɫ Azoda sɔ dɛna Azoanã,
tɫ Azoanã sɔ dɛna Areza,
tɫ Areza sɔ dɛna Azorobabelɫ,
tɫ Azorobabelɫ sɔ dɛna Asalatɫyɛɫɫ,
tɫ Asalatɫyɛɫɫ sɔ dɛna Aneri,
²⁸tɫ Aneri sɔ dɛna Amelki,
tɫ Amelki sɔ dɛna Adi,
tɫ Adi sɔ dɛna Akozam,
tɫ Akozam sɔ dɛna A'elmadam,
tɫ A'elmadam sɔ dɛna A'eri,
²⁹tɫ A'eri sɔ dɛna Azoze,
tɫ Azoze sɔ dɛna A'eliezɛɛɛɫɫ,
tɫ A'eliezɛɛɛɫɫ sɔ dɛna Azorim,
tɫ Azorim sɔ dɛna Amata,
tɫ Amata sɔ dɛna Alevi,
³⁰tɫ Alevi sɔ dɛna Asimeyõ,
tɫ Asimeyõ sɔ dɛna Azuda,
tɫ Azuda sɔ dɛna Azozɛfu,
tɫ Azozɛfu sɔ dɛna Azonam,
tɫ Azonam sɔ dɛna A'eliakim,
³¹tɫ A'eliakim sɔ dɛna Ameleya,
tɫ Ameleya sɔ dɛna Amena,
tɫ Amena sɔ dɛna Amatata,
tɫ Amatata sɔ dɛna Anatã,
tɫ Anatã sɔ dɛna Adavidi*,

³²tl Adavidi sɔ dɛna Azese*,
tl Azese sɔ dɛna A'obɛɛɗɗi,
tl A'obɛɛɗɗi sɔ dɛna Aboozɗi,
tl Aboozɗi sɔ dɛna Asala,
tl Asala sɔ dɛna Anaasɔ̃,
³³tl Anaasɔ̃ sɔ dɛna Aminadabɗi,
tl Aminadabɗi sɔ dɛna Admē,
tl Admē sɔ dɛna Arni,
tl Arni sɔ dɛna A'ɛsrɔm,
tl A'ɛsrɔm sɔ dɛna Afarɛsɗi,
tl Afarɛsɗi sɔ dɛna Azuda,
³⁴tl Azuda* sɔ dɛna Azakɔbɗi,
tl Azakɔbɗi sɔ dɛna A'izakɗi,
tl A'izakɗi sɔ dɛna Abraham*,
tl Abraham sɔ dɛna Atara,
tl Atara sɔ dɛna Anakɔɔrɗi,
³⁵tl Anakɔɔrɗi sɔ dɛna Aseruki,
tl Aseruki sɔ dɛna Arago,
tl Arago sɔ dɛna Afalɛkɗi,
tl Afalɛkɗi sɔ dɛna A'ɛbɛrɗi,
tl A'ɛbɛrɗi sɔ dɛna Asala,
³⁶tl Asala sɔ dɛna Akayinam,
tl Akayinam sɔ dɛna Arfasadɗi,
tl Arfasadɗi sɔ dɛna Aɛɛm,
tl Aɛɛm sɔ dɛna Anoe*,
tl Anoe sɔ dɛna Alemɛkɗi,
³⁷tl Alemɛkɗi sɔ dɛna Amatusala,
tl Amatusala sɔ dɛna A'enōkɗi,
tl A'enōkɗi sɔ dɛna Azarɛɗɗi,
tl Azarɛɗɗi sɔ dɛna Amalelɛɗɗi,
tl Amalelɛɗɗi sɔ dɛna Akayinam,
³⁸tl Akayinam sɔ dɛna A'enōsɗi,
tl A'enōsɗi sɔ dɛna Asetɗi,
tl Asetɗi sɔ dɛna Adam,
la Nawēnne n nāam Adam*.

4

Asūtāana make Azezi

(Amatie 4:1-11, Amarku 1:12-13)

¹Azezi daan ze'ele la Zurdē kulaam lebe, ti Nawēnne Sɩa la kɔ'ɔn bɔna la ē. La Nawēnne Sɩa la tarɩ ē sēŋe la weem. ²Bilam ti Asūtāana* make ē dabsa pinaasɩ. La dabsa pinaasɩ la puam a ka di sela sela, ti a kɔm dōnna. ³Bela ti Asūtāana yele ē yetɩ: <<Fu sɩn sɩɩ dena la Nawēnne Dayua, fu yele kugre wã ti a lebge dia.>> ⁴Tɩ Azezi lerge ē yetɩ: <<La gulse Nawēnne gōŋɔ puam yetɩ:

<Nērsaala kɩn vɔa dia mā'a ĩyã.> >>

⁵Tɩ Asūtāana tarɩ ē sēŋe ka zom tãŋa zuo, pa'ale ē dūnia so'olum wuu nif-kabsɩgɔ puam. ⁶Dee yele ē yetɩ: <<Bãna wuu de la mam n soe, bela mam tã wun bɔ nēr-sɛka woo ti mam boorɩ mɛ. Mam wun bɔ fɔ dūnia wã na'am la wuu, la so'olum bãma wuu pēka. ⁷Fu sɩn ka dūma tēŋa nã'ase mam, ba wuu wun dena la fɔn dēnne.>> ⁸Tɩ Azezi lerge ē yetɩ: <<La gulse Nawēnne yetɔga puam yetɩ:

<Nã'asra Zuudāana Nawēnne,
dee sakra ēŋa ayɩla mā'a.> >>

⁹Tɩ Asūtāana le tarɩ ē sēŋe Zerizalem ka zom Wēnde-kãte la zuo yele ē yetɩ: <<Fu sɩn sɩɩ dena la Nawēnne Dayua, fu ze'ele kalam ēke bisge tēŋa, ¹⁰ti la gulse yetɩ:

<Nawēnne wun tōm a malekadōma* ti ba gu fo.

¹¹La ba wun kɔke fɔ la ba nu'usi
ti fu kɩn wē fu nã'are la kugre.> >>

¹²Tɩ Azezi lerge yetɩ: <<Nawēnne gōŋɔ yele ti:

<Da make fu Zuudāana Nawēnne bɩse.> >>

¹³La Asūtāana n daan make Azezi bela wuu zɩge koŋe la, a base ē dee gu'ura la a sɩn le yē folle.

Azezi n pī'ilum a tōoma Galile tēŋa

(Amatie 4:12-17, Amarku 1:14-15)

¹⁴La Azezi daan lebe Galile la Nawēnne Sɩa la pãŋa, ti a yu'ure kɔ'ɔn saage zē'a wuu. ¹⁵La a ēn zāsna la nērba Nawēnne yetɔga Zifdōma* wēndeto puam, ti ba wuu pēgra ē.

Nazareti nērba ka bɔ Azezi sɪra

(*Amatie 13:53-58, Amarki 6:1-6*)

¹⁶La Azezi daan sēɲe la Nazareti, ban daan uge ē tēn-sɛka la. Tɪ Zifdōma vo'osgo* daare tɪ a kē ba wēndeem wu ēɲa ēn kē'era se'em na, yāɲa isge ze'ele tɪ a karēɲe. ¹⁷Tɪ ba dɪke gōn-sɛka tɪ Nawēnne nōtɔ'ɔsa A'ezayi* yuun gulse la bɔ ē. Tɪ a lake gōɲɔ la yē zē'e-sɛka tɪ a boori la, yāɲa karēɲe wu zē'a la n ye le se'em na:

¹⁸< <Zuudāana Nawēnne Sɪra* n boe la mam,
ēɲa n looge mam bɔ mam pāɲa,
(tɪ m bugle sū-sā'aɲɔ dōma sūure,))
tɪ m mōole kō-yēlga la bɔ nasdōma,
dee tōm mam tɪ m tɔge bɔ yamsɪ tɪ ba wun yē yolsgo,
dee tɔge bɔ fɔɔsɪ tɪ ba nini wun pike,
dee yese sɛba n boe nāmsgɔ puam la base,
¹⁹dee mōole tɪ wakate paage ya,
tɪ Zuudāana wun ēɲe nērba yel-sōnne.> >

²⁰La ēn karēɲe ba'ase la, a lebe lagle gōɲɔ la mɛ bɔ sɛka n gu'uri gōnɔ la, dee zī'ire*f1*. Tɪ nēr-sɛba wuu n boe wēndeem na bɪsra ē zīi. ²¹Tɪ a ye le ba yetɪ: < <Zīna, lɛɛɛ wā, sɛla tɪ ba gulse Nawēnne gōɲɔ puam tɪ yāma wōm wā, la ēɲe wu lan ye le se'em na.> > ²²Tɪ ba tɔge pēge ē, la a yetɔg-sōma la tɪ a tɔge la di'ige ba mɛ. Dee tɪ ba sɔkra yetɪ, la ka de Azozɛfu dayua la n wāna? ²³Tɪ Azezi ye le ba yetɪ: < <Mam pōn mina tɪ ya wun make makre ēna bɔ mam yetɪ: <Tɪm dāana, tɪbe fu mēɲa.> La ya wun ken ye le mam yetɪ: <Bōn-sɛba tɪ fu daan ēɲe Kapernaum tēɲam tɪ tōma wōm na, ēɲe bela nōo fu mēɲa tēɲam kalam mē.> > > ²⁴Tɪ Azezi le ye le ba yetɪ: < <Mam yetɪ ya la sɪra, tɪ ba ka nannɪ Nawēnne nōtɔ'ɔsa baa ayɪla a mēɲa tēɲam. ²⁵La de la sɪra tɪ mam yetɪ ya tɪ: Pɔkōpa zozo'e yuun boe Israyeli tēɲam A'eli* wakatum na mɛ, la saaga ka ni yuuma atā la wōr-sɪyoobi, tɪ kɔm yuun ba bɔna tēɲa la wuu puam. ²⁶La Nawēnne ka tōm A'eli yetɪ a sēɲe pɔkō-bāma zē'am. A tōm ē na pɔkōore n boe Sarepta n boe Sidō* so'olum puam na zē'am. ²⁷La kōnkɔma* zozo'e yuun boe Israyeli tēɲam A'elize wakatum na mɛ, la baa ayɪla ka yē īmā'asum, la Anāamā sɛka n yese Siiri so'olum na mā'a n yē īmā'asum.> > ²⁸La ban wōm bela la, sɛba n boe wēndeego la puam wuu sūure daan yīige mɛ. ²⁹Tɪ ba isge ve'ege Azezi tēɲa la puam yese. Tēɲa la boe la tāɲa zuo. Tɪ ba tarɪ ē sēɲe zē'e-sɛka n zāage la tēɲa la, ba daan boori tɪ ba zā'age ē base mɛ tɪ a lui ki. ³⁰La Azezi kē la nēr-kuɲɔ la tēɲasuka fōrge.

Buraaga ti kulkā'arga taru ē

(Amarku 1:21-28)

³¹Bela poorum, Azezi sēḡe la Galile tēḡa ayēma yu'ure n de Kapernaum, ti Zifdōma vo'osgo daare daan paage, ti a sēḡe ba wēndeem ka zāsna nērba Nawēnne yetoga. ³²Ti a zāsḡo la daan di'ige ba, a yetoga la n taru pāḡa la īyā. ³³Ti bura daan bōna wēndeem na ti kulkā'arga* tara ē, ti a tīi kaase yetu: ³⁴<<A'a! Azezi n de Nazareti nēra, fōn bēm yelle n boe la tōma? Fōn wa'am ti fu sā'am na tōma? Mam mi fōn de sēka, fōn de la pupeelem dāana n ze'ele Nawēnne zē'am.>> ³⁵Ti Azezi tāsē kulkā'arga la yetu: <<Go'oge, yese dee base bura la!>> Ti kulkā'arga la lubē ē nērba la wuu nēḡam, dee yese, la a ka pōglum ē. ³⁶Ti ba wuu palēḡa ēke ti ba yele taaba yetu: <<Yetoga ēna de la bēm? A taru la pāḡa la ke'eḡo, dee tāsra kulkā'arsu, ti ba yesra.>> ³⁷Ti Azezi yu'ure saage zē'e-bāma wuu.

Azezi botu nērba zozo'e yē īmā'asum

(Amatie 8:14-17, Amarku 1:29-34)

³⁸Ti Azezi isge ba wēndeego la puam yese ka kē Asimō yire. Ti Asimō dēem-pōka bē'era, ti a īyā ba tulge. Ti ba tōge a yelle bo Azezi, ³⁹ti a sēḡe ka suure a zuo, dee tāsē bā'a la yetu a base ē. La ēn yele la, bā'a la base ē me, ti a isge tōto ēḡe ba sāano.

⁴⁰Ti wēnne daan bōna mī kē'era, ti ba taru bā'adōma ti bā'asu buuri to'oto'ore taru ba, sēḡe Azezi zē'am. Ti Azezi dūke a nu'usi pagle ba nēra woo zuo, ti ba wuu yē īmā'asum. ⁴¹La kulkā'arsu daan yesru me dee basra nērba zozo'e, dee kaasra yetu: <<Fōn de la Nawēnne Dayua.>> Ti Azezi tāsē ba, ka base ti ba tōge sela sela, se'ere n soe la, ba daan bāḡe ti a de la Kri n de Fāagra la.

Azezi mōolu Nawēnne kō-yēlga Zifdōma wēndeto puam

(Amarku 1:35-39)

⁴²Ti beere wiige, ti Azezi yese tēḡa la puam sēḡe zē'e-sēka ti nēra ka boe mī. Ti nērba zozo'e ēera ē. La ba daan yē ē me, boora ti ba gu ē ti a da le yese ba zē'am. ⁴³La Azezi yele ba yetu: <<Dēni ti mam mōole kō-yēlga pa'alē Nawēnne so'olum* n ān se'em tēnsu baseba mē puam, la de la bela īyā ti Nawēnne tōm mam.>> ⁴⁴La a ēn mōola kō-yēlga la Zifdōma wēndeto puam me.

5

Azezi wi a pəspəsi karēnbiisi (*Amatie 4:18-22, Amarku 1:16-20*)

¹Daare ayula Azezi ze la Zenezareti mōgre nōorum, ti nēr-kuuḡa kaage ē mikra taaba bəɔra ti ba wōm Nawēnne yetɔga. ²Ti a yē ōorno bayi n ze mōgre la nōorum, ti zūn-yōgrɩba sige pɛera ba yugsi dee base. ³La ōorno ayula daan de la Asimō bōnɔ. Ti Azezi kē ōorno la puam, dee yele Asimō yetu: <<Mōm ōorno la ti a sēḡe nēḡa fēe.>> La Azezi n yele bɛla la, Asimō mōm ōorno la mɛ, ti a lebe ko'om puam fēe. Ti Azezi zī'ire ōorno la puam pa'alɛ nērba la.

⁴La ēn pa'alɛ ba ba'asɛ la, ti a yele Asimō yetu: <<Mōm ōorno la ti a sēḡe kulko'om ti ya lobe yugsi la.>> ⁵Ti Asimō lerge ē yetu: <<Zuudāana, tōma nāmsɛ mɛ yu'uhɔ wā wuu dee ka yōke sɛla sɛla. La fōn yele la īyā, ti wun lobe ti yugsi la.>> ⁶Ti ba sēḡe kulko'om ka lobe ba yugsi la, yāḡa yōḡe zūma ba zo'oge, ti ba yugsi la zɩgra la ba āasum. ⁷Ti ba yɩbse ba taaba ōorno ayula la puam yetu, ba wa'am sōḡe ba. La ba taaba la sēḡe mɛ ka sōḡe ba, ti ba pɩɛ ōorno bayi la wuu la zūma, halɩ ti ba zɩgra la ba mise. ⁸La Asimō yu'ure ayula n de Apɩyɛɛɩ n yē bɛla la, ti a ka dūma tēḡa Azezi nēḡam yele ē yetu: <<Zuudāana, fōḡe mam zē'am, se'ere n soe la, mam de la tōon-be'ero dāana.>> ⁹Se'ere n soe ti Apɩyɛɛɩ yele bɛla la, ēḡa la a taaba la n daan yē zūma la ti ba yōḡe se'em na botɩ ba palēḡa n ēke. ¹⁰La dabeem mē n daan kē Azebede dayɔɔsi Azakɩ la Azā n daan ēn dɔla la Asimō tōnna la. Ti Azezi yele Asimō yetu: <<Da zoe dabeem, ti lan sēḡe zīna wɛ'ɛsa wuu, fu wun ɛera la nērba ti ba dɔla mam wu yāma n yōgrɩ zūma se'em na.>> ¹¹La Azezi n yele bɛla la, ba tarɩ ōorno la dooge mɛ yāḡa base sɛla woo dee dɔla Azezi.

Azezi botɩ kōnkonne yē īmā'asum (*Amatie 8:1-4, Amarku 1:40-45*)

¹²La Azezi daan boe la tēḡa ayēma puam, ti buraa mē bɔna mī dɛna kōnkonne*, la bā'a la kē a īyā zo'oge mɛ. Ti a yē Azezi ka ka dūma Azezi nēḡam dɩke a nēḡa vōḡɛ tēḡa sose ē yetu: <<Zuudāana, fu sān bɔɔra, fu tā wun base ti m yē īmā'asum mɛ le āna sōḡa.>> ¹³Ti Azezi tēḡe a nu'ugo kalum ē dee yetu: <<Mam bɔɔra, yē īmā'asum le āna sōḡa.>> Ti bā'a la base ē bilam mēḡa.

¹⁴Ti Azezi yele ē yetu: <<Da kān yele nēra nēra, la sēḡe Nawēnne kāabḡo*

kēema zē'am ka pa'alē ē fu mēŋa tu a buse, dee bo Nawēnne sēla tu Amoyisi* yuun gulse yetu ba bo la, tu la pa'alē ba tu fu suru yē ĩmā'asum. > > ¹⁵La bēla wuu, Azezi yelle daan malun saage la zē'esu zozo'e, tu nērba zozo'e lagse tu ba selse a yetoga la, dee tu a botu ba bā'adōma yē ĩmā'asum. ¹⁶La Azezi ēn sēnna la zē'e-sēka tu nērba ka boe la pu'usra Nawēnne.

Azezi botu kōrŋo isge sēnna

(Amatie 9:1-8, Amarku 2:1-12)

¹⁷La daare ayula tu Azezi bōna mī pa'ala nērba Nawēnne yetoga, tu Farisi* dōma, la Nawēnne lōo* karēnsāandōma n ze'ele Galile, la Zude, la Zerizalem mē zēa mī selsra. Tu Zuudāana Nawēnne pāŋa daan bōna la Azezi, tu a botu bā'adōma yē ĩmā'asum. ¹⁸Tu buraasu ze bura n de kōrŋo gā a bōn-gā'ala puam wa'am. La ba booru tu ba taru ē kē la de-sēka tu Azezi boe mī na puam, ka bīŋe ē Azezi nēŋam. ¹⁹La nērba la mike me, tu ba ka yē folle taru ē kē. Bēla ĩyā tu ba ze kōrŋo la zom gōsgo, ka lake gōsgo la bōbre ayula, doose bilam sike ē la a bōn-gā'ala la nērba la sukam bīŋe ē Azezi nēŋam.

²⁰Tu Azezi yē ban bo ēŋa sura se'em na, yele kōrŋo la yetu: <<M suru, fu tōon-be'ero taale ka le bōna fu zuo.>> ²¹Tu Nawēnne lōo karēnsāandōma, la Farisi dōma la tē'esra yetu: <<A tē'esu tu ēŋa de la āne togra pō'ora Nawēnne. Āne n tā wun base nēra tōon-be'ero taale, sān dagna Nawēnne mā'a?>> ²²Tu Azezi bāŋe ban tē'esru se'em na, soke ba yetu: <<Bēm tu ya tē'esra wāna wā? ²³Bēm n de nāana gānna, mam sān yele kōrŋo la yetu, a tōon-be'ero taale ka le bōna a zuo n de nāana, bu mam sān yele ē yetu, a isge sēnna n de nāana? ²⁴Bēla m wun botu ya bāŋe tu Nērsaala Dayua*f2* la taru pāŋa dūnia zuo wun base nērba tōon-be'ero taale.>> A yele bēla dee yele kōrŋo la yetu: <<Mam yetu fu tu fu isge dūke fu bōn-gā'ala la kulle.>> ²⁵Bilam mēŋa tu kōrŋo la isge ba wuu nēŋam dūke a bōn-gā'ala la kulla, dee pēgra Nawēnne. ²⁶Tu nērba la wuu palēŋa ēke, tu dabeem kē ba, tu ba pēgra Nawēnne yetu: <<Tu zīna yē bōn-yālma.>>

Azezi wi Alevi tu a dōla ē

(Amatie 9:9-13, Amarku 2:13-17)

²⁷Bēla poorum tu Azezi yese sēŋe ka yē lampo-to'osa yu'ure n de Alevi*, tu a zī lampo to'osgo deem. Tu a yele ē yetu: <<Isge dōla mam.>> ²⁸Tu a isge base sēla woo dee dōla ē. ²⁹Tu Alevi duge dia zo'oge ēŋe kibsa a yire bo Azezi, tu ēŋa la lampo-to'osru ba, la nērba zozo'e zēa dita. ³⁰Tu Farisi dōma baseba, la ba lōo karēnsāandōma yōnna Azezi karēnbiisi la yetu: <<Bēm ĩyā tu yāma lagum na lampo-to'osru ba*, la tōon-be'ero dōma dita?>>

³¹Tu Azezi lerge ba yetu: <<Nēr-seba n taru ĩmā'asum ka eeru tɪba. Seba n bē'eru n eeru tɪba. ³²Mam ka wa'am dūnia zuo seba dōma n yetu bāma mase ya la ĩyā, mam wa'am tu m yele la tōon-be'ero dōma tu ba teege yem base tōon-be'ero.>>

Ba soke Azezi nōorlua yelle

(Amatie 9:14-17, Amarku 2:18-22)

³³Tu nērba la yele Azezi yetu: <<Azā karēnbiisi, la Farisi dōma karēnbiisi ěn luta nōore me dee pu'usra Nawēnne, dee tu fōn karēnbiisi dita dee yūura.>>

³⁴Tu a lerge ba yetu: <<Nēra n di pōka ēᅇe kibsa, tu a tadāandōma bōna mī tu ba naage la ě di kibsa la, yāma wun sake tu ba lu nōore me dee tu pōgdita la ken bōna ba zē'am bu? ³⁵Ayei. La wakatε wun wa'am tu ba wun yese pōgdita la ba zē'am, wakat-ēᅇa tu ba yāᅇa wun lu nōore.>>

³⁶Tu Azezi le make makre bō ba yetu: <<Nēra kān āage fu-paale dıke lige fu-kεka. A sān ēᅇe bela, a wun sā'am fu-paale la me, la tān-paale la kān mase la fu-kεka la. ³⁷La nēra mē kān dıke dā-paalga sūm wō-kegsu puam. A sān ēᅇe bela, dā-paalga la sān kella, ba wun botu wōwsu la tāse me. Bela dāam na wun ka'age me sā'am, tu wōwsu la mē sā'am.

³⁸La mase tu ba dıke dā-paalga sūm na wō-paalsu puam. ³⁹La nēra sān yū dā-kεka n kele la, a ka le bōora dā-paalga. A wun yetu, dā-kεka la n ān sōᅇa.>>

6

Vo'osgo daare yelle

(Amatie 12:1-8, Amarku 2:23-28)

¹Zifdōma vo'osgo* daare ayula tu Azezi la a karēnbiisi dōla vato puam tōlla, tu a karēnbiisi kō si wēena ɔbra. ²Tu Farisi* dōma nērba baseba yē ban ēᅇe bela la, yele ba yetu: <<Bēm tu yāma ēᅇe sela n sisri tōma vo'osgo daare?>>

³Tu Azezi lerge soke ba yetu: <<Yāma ka karēᅇe Adavidi* la a nērba la kōm n yuun dōnnu tu Adavidi ēᅇe se'em na? ⁴A yuun kē la Nawēnne deego puam dıke borboru seba tu ba bīᅇe bō Nawēnne na obe. La sisri me, nēra nēra ka obru ba, sān dagna Nawēnne kāabgo* kēma la mā'a. La Adavidi yuun obe borboru bāma me, dee bō a nērba la tu ba obe.>>

⁵La Azezi ken yele ba me yetu: <<Nērsaala* Dayua la n soe vo'osgo daare.>>

Buraa nu'ugo n ki, ti Azezi botu a yē ĩmā'asum

(Amatie 12:9-14, Amarku 3:1-6)

⁶Vo'osgo* daare ayēma ti Azezi kē Zifdōma wēndeem zāsna nērba Nawēnne yetoga. Ti buraa daan bōna mī, ti a zuugo nu'ugo ki. ⁷Ti Nawēnne lɔɔ* karēnsāandōma, la Farisi dōma la daan bɪsra Azezi wun botu nēra la yē ĩmā'asum vo'osgo daare la bu, a kān botu a yē ĩmā'asum. Se'ere n soe la, ba daan eeru la so-sɛka ti ba wun yetu a sã'am bāma sisgo dōre ē. ⁸Ti Azezi bānne ba tē'esgo la, yele buraa la nu'ugo n ki la yetu: <<Isge ze'ele nērba la tēnasuka.>> Ti a isge ze'ele. ⁹Ti Azezi yele ba yetu: <<Mam yetu m soke ya me bɪsɛ, sore boe ti nēra ēnne sōnɔ vo'osgo daare bu, a ēnne be'em? Sore boe ti a fāage nēra vo'osgo daare bu, a ku ē?>> ¹⁰Dee bɪsɛ ba wuu kaage, dee yele buraa la yetu: <<Tēege fu nu'ugo la.>> Ti a tēege a nu'ugo la, ti a nu'ugo la yānɔ tēege āna sōnɔ. ¹¹Ti ba sūnsōa yīige halu ti ba bānna ban wun ēnne Azezi se'em.

Azezi looge a karēnbiisi pia la ayi

(Amatie 10:1-4, Amarku 3:13-19)

¹²La wakat-ēnɔ ti Azezi daan sēnne ka zom tānɔ zuo ti a pu'usɛ Nawēnne, bōna bilam pu'usra Nawēnne yu'uhɔ wuu. ¹³Ti beere wiige, ti a wi a karēnbiisi la, ti ba wa'am a zē'am. Ti a looge karēnbiisi pia la ayi bāma puam. Bāma n de nēr-sɛba ti a wun tōm na. ¹⁴Ba daan de la Asimō ti Azezi si a yu'usɛ ti Apɪyɛɛɪ, la A'āndre n de Apɪyɛɛɪ yɪbga, la Azaku, la Azā, la Afilipi, la Abatelemi, ¹⁵la Amatie, la Atoma, la Azaku sɛka n de Alfe bia la, la Asimō sɛka n daan de Zelɔtu* nēra ayɪla la, ¹⁶la Azudaasɪ n de Azaku bia la, la Azudaasɪ Iskariyo sɛka n wun zām Azezi la.

¹⁷La Azezi la a karēnbiisi la ze'ele la tānɔ la zuo sige zē'e-sɛka n naage taaba. La a karēnbiisi baseba zozo'e, la nēr-kuuhɔ zozo'e n yese Zude, la Zerizalem, la Tiiri* la Sidō so'olum n boe ko-kāte nōorum na n lagse bilam. ¹⁸Ba wa'am ti ba selse la Azezi yetoga, dee ti a bɔ ba bā'adōma ĩmā'asum. La nērba baseba n daan boe mī ti kulkā'arsu dɔla ba, ti ba daan yē ĩmā'asum. ¹⁹Ti nēr-kuuhɔ la wuu ɛɛra ti ba kalum ē, se'ere n soe la, pānɔ n yesɪ a puam bɔ'ɔra ba wuu ĩmā'asum.

Zu-yēlga la toogo yelle

(Amatie 5:1-12)

²⁰Ti Azezi gorge bɪsɛ a karēnbiisi la yetu: <<Yāma sɛba n de nasdōma la taru zu-yēlga, se'ere n soe la, Nawēnne so'olum* de la ya bōnɔ. ²¹Yāma sɛba kɔm n dōnnu lɛɛɛ wā taru zu-yēlga, se'ere n soe la, ya wun ka di seke. Yāma

seba n kaasru læle wã taru zu-yēlga, se'ere n soe la, ya wun ka la'ara.

²²Yāma seba ti nēba sisri ya, dee bokra ya, tuura ya, dee ka nanna ya wu ya de la tōon-be'ero dōma, mam n de Nērsaala* Dayua la iyā la, taru zu-yēlga.

²³Wakat-seka ti ba uti yāma bela la, ēḡe-ya sū-yēlga srum, se'ere n soe la, ya wun yē yɔɔɔ zo'oge me Nawēnne yire*. Bāḡe-ya ti ba yaabdōma yuun ēḡe Nawēnne nōtɔ'ɔsruba la bela.

²⁴La yāma seba n de bōntatba la wun yē toogo, yāma n pōn yē bōn-sōma la iyā. ²⁵La yāma seba n taru sela woo læle wã ti la seke la, wun yē toogo, se'ere n soe la, ya wun ka sēnna la kɔm. La yāma seba n la'aru læle wã wun yē toogo, se'ere n soe la, ya sūure wun ka sã'am ti ya kaase. ²⁶La yāma seba ti nēba wuu pēgru ya la, wun yē toogo. Bāḡe-ya ti ba yaabdōma mē yuun pēgru nōtɔ'ɔs-seba n de pōmpɔrndōma la bela. > >

Nōḡe-ya ya be'eba

(Amatie 5:38-48, 7:12)

²⁷Azezi le yele ba yetu: < < La mam yetu yāma seba n selsru mam wã ti, ya nōḡe ya be'eba, la seba n sisri ya la, ya uta ba sōḡa. ²⁸La ya kā'ara kā'a-sōma bɔ'ɔra seba n kā be'em bɔ'ɔra ya la, dee pu'usra Nawēnne bɔ'ɔra seba n uti ya be'em na. ²⁹Nēra sãn wē fu pɛka ayula, fu base ti a wē ayēma la pa'ase. La nēra sãn fāage fu fu-kāte, fu base ti a to'oge fu fu-puka pa'ase. ³⁰La nēra sãn sose fu sela, fu bɔ ē. La nēra sãn dɪke sela n de fu bōnɔ, fu da yetu a bɔ fɔ fu bōnɔ na. ³¹La yāma n booru ti nēba uta bōn-seba bɔ'ɔra ya la, ya mē uta bela bɔ'ɔra ba.

³²La ya sãn nōḡe seba n nōḡe ya la mā'a, Nawēnne wun bɔ ya sela me bu? Baa la tōon-be'ero dōma nōḡe seba n nōḡe ba me. ³³La ya sãn uta seba n uti ya sōḡa la mā'a sōḡa, Nawēnne wun bɔ ya sela me bu? Baa la tōon-be'ero dōma uti la bela. ³⁴La ya sãn pɛḡra seba ti ya tē'esru ti ba wun yē lebse ya la, Nawēnne wun bɔ ya sela me bu? Baa la tōon-be'ero dōma pɛḡru tōon-be'ero dōma me dee le tɔ'ɔsra bela.

³⁵La, la sãn dena yāma, nōḡe-ya ya be'eba, dee ēḡe ba sōḡa. Pɛḡe-ya nēba dee da tē'esra ti ba le bɔ ya. Ya sãn ēḡe bela, ya yɔɔɔ wun zo'oge me, la ya wun dena Nawēnne n gānnu sela wuu kɔma, se'ere n soe la, a uti seba n ka mi yel-sōnne, la putuul-dōma sōḡa me. ³⁶Zɔta-ya nēba ninbāalga, wu ya So Nawēnne n zotu nēba ninbāalga se'em na. > >

Da zɛgrā-ya taaba

(Amatie 7:1-5)

³⁷< < Da tɔgrā-ya nēra yelle yetu a ēḡe be'em, ti Nawēnne mē kãn tɔḡe ya

yelle yetu ya ēḡe be'em. Da zerga-ya nērba, tu Nawēnne mē kān zerga ya. Base-ya taaba taale, tu Nawēnne mē wun base ya taale. ³⁸Bɔ-ya ya taaba, tu Nawēnne mē wun bɔ ya. Nawēnne wun bɔ ya zo'oge wu ban dɪke wan-kāte make pɪre sōḡa tu la saara. Bōn-sɛka tu yāma dɪke make bɔ ya taaba la, bōn-ēḡa tu Nawēnne mē wun dɪke make bɔ ya. > >

³⁹Tu Azezi daan make makre bɔ ba yetu: < < Fua tā wun ve'ege fua me tu ba wuu kān lui boko puam? ⁴⁰Karēmbia ka gānni a karēnsāama, la karēmbia sān zāsum sela woo ba'ase, a ān wu a karēnsāama la.

⁴¹Bēm tu fu bɪsra sɔkɔ n boe fu sobia nifum, dee ka bɪsra dɔɔɔ n boe fu mēḡa nifum na? ⁴²Fōn ēḡe la wāne yetu a sobia yetu, a base tu fu yese sɔkɔ a nifum, dee ka bɪsra dɔɔɔ n boe fu mēḡa nifum? Pulibsum dāana, dēḡe yese dɔɔɔ la fu mēḡa nifum, dee yāḡa tā'age yē sōḡa yese sɔkɔ la n boe fu sobia nifum na. > >

Tu woo la a biɛ

(Amatie 7:16-20, 12:33-35)

⁴³< < Tu-sōḡa ka wōnni biɛ be'ero. Tu-be'ego mē ka wōnni biɛ sōma. ⁴⁴Ba bāḡri tɪtɪ wuu la ba biɛ puam. Gō'osu kān wɔm kēnkāma, la kēkɔ mē kān wɔm tā'ama.

⁴⁵Nēr-sōḡa sūure n ān sōḡa botu a tɔgra la bōn-sōma, la nēr-be'ego sūure n ka ān sōḡa botu a tɔgra la bōn-be'ero. Se'ere n soe la, bōn-sɛba n boe nērsaala sūurum n yesu a nōorum. > >

Nawēnne yetɔga sakre yelle

(Amatie 7:24-27)

⁴⁶< < Bēm īyā tu yāma wi'ira mam tu < Zuudāana, Zuudāana >, dee ka uta mam n yetu ya uta se'em na? ⁴⁷Nēr-sɛka woo n sēm mam zē'am, dee selsra mam yetɔga, dee sakra uta mam n yele se'em na, mam wun pa'ale ya ēḡa dāana n ān se'em: ⁴⁸A ān wu nēra n booru tu a mē a yire, tū paage tāmpīa, ēebe a yire tāmpīa la zuo. Tu saaga ni, tu ko'om pɪre kulɪ zoe wē yire la, tu a ka lui, ēn mē sōḡa la īyā. ⁴⁹La nēr-sɛka n wōnni mam yetɔga, dee ka uta mam n yele se'em na, ān wu nēra n mē a yire tēntōnnɔ zuo, dee ka tū ēebe. Tu saaga ni, tu ko'om pɪre kulɪ zoe wa wē yire la, tu a kɔ'on lui saam saam. > >

Azezi botu Rom suda-ke'ema tōntōnna yē ĩmā'asum

(Amatie 8:5-13)

¹Azezi tōge bela wuu bō nērba la ba'ase, dee sēge la Kapernaum. ²Tu Rom* suda-ke'ema bōna mī tara a tōntōnna tu a nōge. Tu tōntōnna la bē'era dee la a ki. ³Tu suda-ke'ema la wōm Azezi yelle, tōm Zifdōma kēma baseba a zē'am tu ba sose ē yetu, a wa'am wa botu a tōntōnna la yē ĩmā'asum. ⁴Tu ba sēge Azezi zē'am ka tīi belem ē yetu: <<Buraa la de la nēr-sōḡ. ⁵A nōge tōma buuri me, la ēḡa n mē wēndeego bō tōma. Bela ĩyā, mōrge sōge ē.>> ⁶Tu Azezi dōla ba we'esa ka lem yire la, tu suda-ke'ema la le tōm a sūdōma tu ba yele ē yetu: <<Zuudāana, da nāmsē fu mēḡa. Mam ka naru tu fu wa'am mam yire, ⁷bela ĩyā tu mam tē'esē yetu mam mēḡa ka naru tu m wa'am fōn zē'am. Wen tōge yetōga mā'a, tu m tōntōnna la wun yē ĩmā'asum. ⁸Se'ere n soe la, nērba n soe mam, la mam mē soe la sudaasi baseba. Mam sān yele suda-sēka yetu: <Sēge>, a we'esu me. La mam sān yele ayēma yetu: <Wa'am>, a sēm me. Mam sān yele m tōntōnna yetu: <Ēḡe wāna>, a utu me.>> ⁹Azezi n wōm bela la, la daan di'ige ē me, tu a wērge yele nēr-sēba n dōlu ē na yetu: <<Mam yetu yāma me tu mam nān ka yē nēra n bō mam sira wu bura-ēna wā, baa lsrayeli buuri la puam mam ka yē.>> ¹⁰Tu suda-ke'ema la n tōm sēba la lebe a yire ka yē tu tōntōnna la taru ĩmā'asum.

Azezi botu pōkōore bia vo'oge

¹¹Bela poorum, Azezi we'esu la tēḡa ayula yu'ure n de Nayin, tu a karēnbiisi, la nērba zozo'e dōla ē. ¹²La Azezi paage tēḡa la nōorum, tu'use la nērba n zēru budibla n ki we'esa tu ba ka laage. Budibla la ma de la pōkōore. La a bia de la ēḡa mā'a. Tu tēḡa la nērba zozo'e daan kōlge ē dōla we'esa. ¹³La Zuudāana Azezi n yē pōkōore la, tu a ninbāalga yōke ē, tu a yele ē yetu: <<Da kella.>> ¹⁴A yele bela dee sēge paage kalum na sāḡande la, tu nēr-sēba n zēru kūm na ze'ele, tu a yele kūm na yetu: <<Budib-polle, mam yetu fu tu fu isge.>> ¹⁵Tu sēka n ki la vo'oge isge zī'ire, yāḡa tōgra. Tu Azezi yele a ma la yetu: <<Fu bia n bela.>> ¹⁶Tu dabeem kē ba wuu, tu ba pēgra Nawēnne yetu: <<Nawēnne nōtō'os-kāte n wa'am tōma zē'am.>> Dee le yetu: <<Nawēnne n wa'am tu a sōge a nērba.>> ¹⁷Tu yetōga la saage Zude so'olum, la tēn-sēba n lem na wuu, tu ba wōm Azezi n ēḡe se'em.

Azā n mise nērba ko'om puam tōm a karēnbiisi Azezi zē'am

(Amatie 11:2-19)

¹⁸Tl Azā karēnbiisi tōge bōn-bāma wuu pa'alε ē. Tl Azā wi a karēnbiisi bayi
¹⁹tōm ba Zuudāana Azezi zē'am, tl ba ka soke ē yetl: << Fōn de la sεka tl
Nawēnne yetl a wun wa'am na bu, tl gu'ura nēra ayēma? >> ²⁰Tl
karēnbiisi la sēnε ka paage Azezi zē'am yele ē yetl: << Azā sεka n mise
nērba ko'om puam na n tōm tōma yetl, tl soke fu buse, fōn de sεka tl
Nawēnne yuun yetl a wun wa'am na bu, tl gu'ura nēra ayēma? >>
²¹Wakat-ēnε Azezi daan botl bā'adōma zozo'e tl bā'asu to'oto'ore tarl ba,
la sεba tl kulkā'arsl dol ba n yē īmā'asum, dee botl fōosl zozo'e nini yēta.
²²Tl Azezi lerge sεba tl Azā tōm na yetl: << Sēnε-ya ka yele Azā yāma n yē
bōn-sεba, dee wōm se'em na wuu: Fōosl nini yētl με, tl kōrnō sēnna, tl
kōnkōma* yē īmā'asum le āna sōnε, tl wansl wōnna, tl kūm vō'ora, tl
nasdōma wōnna Nawēnne kō-yēlga. ²³La nēr-sεka n ka lebrl poorum mam
īyā tarl zu-yēlga.>>

²⁴Sεba tl Azā tōm na lebe kule με. Tl Azezi yānε tōge nērba la Azā yelle
yetl: << Yāma daan sēnε mōom tl ya ka buse la bēm? Yāma sēnε ka buse la
mōogo tl kusebgo mīini bu? Ayel. ²⁵La bēm tl yāma sēnε ka buse? Yāma
sēnε ka buse la nēra n ye fu-sōma bu? Ayel. Nēr-sεba n yεerl fu-sōma dee
tarl bōn-sōma la, kē'erl la na'adōma yie puam. ²⁶La yāma sēnε ka buse la
bēm? Ya sēnε ka buse la Nawēnne nōtō'osa bu? Ēe. La mam yetl ya tl a de
la nēra n gānnl Nawēnne nōtō'osa. ²⁷La de la ēnε yelle tl la gulε Nawēnne
gōnε puam tl Nawēnne yetl:

< Mam tōntōnna n wāna

tl mam tōm tl a dēnε fu nēnε malge sore bō fō.>

²⁸Mam yetl ya tl nērsaalba tl ba dōge la wuu puam, nēra ka boe n gānnl
Azā, la nēr-sεka n de puka Nawēnne so'olum* na puam gānnl Azā με.

²⁹La nērba la wuu, baa la lampo-tō'osrlba* la n wōm Azā yetoga la, ba
base tl Azā mise ba ko'om* puam με. Bela pa'alι με tl ba sake με tl
Nawēnne n tarl slra. ³⁰La Farisi* dōma, la Nawēnne lō* karēsāandōma n
zagsε tl Azā ka mise ba ko'om puam na, ba zagsε la bōn-sεba tl Nawēnne
yetl a ēnε bō ba la.>>

³¹Tl Azezi le yetl: << Bēm tl mam wun dlke make la zamāan-ēna wā nērba
n tl se'em na. Ba urgō wōn na bēm? ³²Ba ān wu kōma n zī da'am wi'ira
taaba yetl: < Tōma peebe wllsl με, tl yāma zagsε ka wa. Tl tōma yōom
kuure yōoma, tl yāma ka kella.> ³³Se'ere n soe la, Azā n misri nērba ko'om
puam na wa'am με wa luta nōore, dee ka yūura dāam, tl ba yetl kulkā'arga

n dolu ē. ³⁴Tu Nērsaala Dayua*f3* la wa'am wa dita dee yūura, tu ba yetu, a de la dita, la dā-yūura, la lampo-to'osru ba la tōon-be'ero dōma sru. ³⁵Nēr-seba n sakru Nawēnne yem n booru se'em na n mi tu a taru yem. > >

Azezi boe Asimō yire

³⁶Farisi nēra ayula yu'ure n de Asimō n daan wi Azezi tu a wa'am ēṅa yire tu ba di. Tu Azezi sēṅe yire la ka zī'ire bōna mī tu a di. ³⁷La pōka n boe tēṅa la puam tōnna yalsu tōoma. La pōka la n wōm tu Azezi boe Farisi nēra la yire dita la, tu a taru albatru* dugla n pūre la tūdarē kaam yūuṅo n ān sōṅa wa'am Azezi zē'am. ³⁸Yāṅa ze'ele lem Azezi nāma bōba kella. Tu a nintām yesra tōgra Azezi nāma zuo. Tu pōka la suure duuse Azezi nāma la, la a zomto, dee kōke a nāma la, sōoge ba la tūdarē kaam na.

³⁹Tu Farisi nēra la n wi Azezi la yē bela, tē'esē yetu: <<Bura-ēna sān dēna Nawēnne nōto'osa, a wun bāṅe nu pōg-ēna n kalum ē wā n de nēr-seka, a wun bāṅe nu tu a tōnnu la yalsu tōoma.>>

⁴⁰Tu Azezi yele ē yetu: <<Asimō, mam taru la sela tu m yele fo.>> Tu Asimō lerge ē yetu: <<Karēnsāma, yele!>> ⁴¹Tu Azezi yele ē yetu: <<Nēra n daan boe tu nērba bayi tara a sānne. Nēra ayula sānne de la lig-kōba*f4* kōbsnuu. Tu ayēma la mē sānne dēna lig-kōba pinuu. ⁴²Tu ba daan ka tāna wun yo ē a ligri la. Tu a base ligri la bō ba. Bāma bayi la, āne n wun nōṅe ligri la dāana gānna?>> ⁴³Tu Asimō lerge ē yetu: <<Mam tē'esē tu seka sānne n zo'oge la.>> Tu Azezi yele ē yetu: <<Fōn lerge se'em na de la sru.>> ⁴⁴Dee gelge buse pōka la, yele Asimō yetu: <<Fōn yē pōka wā? Mam n kē fōn yire la, fōn ka bō mam ko'om tu mam peege m nāma. La pōka la peege mam nāma me la a nintām, dee duuse ba la a zomto. ⁴⁵Fōn ka kōke mam tu la pa'alē tu fu to'oge mam sōṅa. La mam n kē'em na, pōka la kōke mam nāma me ka base. ⁴⁶La fōn ka nā'ase mam ēṅe kaam mam zuugo, la a sōoge mam nāma me la tūdarē kaam. ⁴⁷Bela iṅā tu mam yele fu yetu, Nawēnne base a tōon-be'ero n zo'oge la taalē me. Bela n soe tu a nōṅre la zo'oge. La nēr-seka tu Nawēnne base a tōon-be'ero taalē fēfēe la, a nōṅre mē de la fēe.>>

⁴⁸Azezi yele bela, dee yele pōka la yetu: <<Fu tōon-be'ero taalē ka le bōna fu zuo.>> ⁴⁹Tu seba n daan diti la ē na tōgra la taaba sokra yetu: <<A tē'esē tu ēṅa de la āne base nērba tōon-be'ero taalē?>> ⁵⁰Tu Azezi yele pōka la yetu: <<Fōn bō mam sru la iṅā n fāage fo base. Sēṅe la sū-mā'asum.>>

Pɔgsɩ n dolɩ Azezi

¹Bela poorum, Azezi sɛŋɛ la tɛn-kāra, la tɛn-pɩgsɩ puam ka mōola Nawēnne so'olum* kō-yēlga. Tɩ a karēnbiisi pia la ayi la dɔla ẽ. ²La pɔgsɩ baseba n mē daan dolɩ ẽ. La kulkā'arsɩ, la bā'asɩ n daan nāmsɩ pɔg-bāma, tɩ Azezi botɩ ba yē ĩmā'asum. Pɔgsɩ la ayɩla yu'urɛ de la Amaari n yese Magdala, ẽŋa tɩ kulkā'arsɩ bayopɔɩ daan yese dee base ẽ na. ³La ayēma yu'urɛ de la Azanɩ. Ẽŋa de la Asuzanɩ n bɩsɩ naba A'erɔdɩ* yire yelle la pɔga. La ayɩla yu'urɛ de la Asuzanɩ. Pɔg-bāna, la pɔgsɩ zozo'e n tarɩ ba mēŋa lɔgrɔ sōŋra Azezi la a karēnbiisi la.

Nēra n yese tɩ a lobge a bōnbuuri makrɛ

(Amatie 13:1-23, Amarkɩ 4:1-20)

⁴La nērba n ze'ele tɛnsɩ to'oto'ore sēnna Azezi zē'am. Nērba la n daan lagɛ zo'oge pāɩ la, tɩ Azezi make makrɛ bɔ ba yetɩ: ⁵< <Kaara n daan yese tɩ a lobge a bōnbuuri. Ẽŋa n boe mī lobgra la, tɩ bōnbuuri la baseba lui sore zuo tɩ nērba nē ba, dee tɩ niinto mē wa'am wa di ba. ⁶Tɩ baseba lui tāmpīa zuo bule, la mā'asrɛ n ka boe mī na ĩyā tɩ ba zēkɛ ki. ⁷Tɩ bōnbuuri baseba lui gō'osɩ zē'a, tɩ bāma la gō'osɩ la wuu lagɩm yese, tɩ gō'osɩ la furɛ ba. ⁸Tɩ baseba lui zē'e-sōŋɔ zē'a yese, wɔm biɛ zo'oge paage kɔbga kɔbga.> > Azezi n tɔge bela la, dee yetɩ: < <Sɛka n wōm yetɔga wā, a selse sōŋa sōŋa.> >

⁹Tɩ a karēnbiisi la soke ẽ makrɛ la vōorɛ. ¹⁰Tɩ a lerge ba yetɩ: < <Nawēnne botɩ yāma bāŋɛ a so'olum yelle n sugɛ la mɛ, la sɛba n ka boe tōma puam na, mam makrɩ la magsa bɔ'ɔra ba.

<Bela tɩ ba wun bɩsra,
dee ka yēta,
ba wun wōnna,
dee ka bāŋra ba vōorɛ.>

¹¹Makrɛ la vōorɛ n wāna: Bōnbuuri la de la Nawēnne yetɔga. ¹²Sore la zuo tɩ bōnbuuri sɛba lui la, ān wu nēr-sɛba n wōm yetɔga la, tɩ Asūtāana* wa'am wa yese yetɔga la ba sūure puam, botɩ ba kān sake yē fāare. ¹³La tāmpīa la zuo tɩ bōnbuuri sɛba lui la, ān wu nēr-sɛba n wōm yetɔga la, dee sake la sū-yēlga, la yetɔga la ka kē ba sūure puam sōŋa. Ba sake la wakate fēe, tɩ yelle sān paage ba, tɩ ba base. ¹⁴La gō'osɩ la zē'a tɩ bōnbuuri sɛba lui la, ān wu nēr-sɛba n wōm Nawēnne yetɔga, tɩ ba yem yɔɔra la ba vɔm yelle, tɩ

bōntarsōm la dūnia yēlum yemleego botu ba ka tāna wun bu Nawēnne sore la puam. ¹⁵La zē'e-sōḡo la tu bōnbuuri sēba lui la, ān wu nēr-sēba n wōm yetōga la, dee sakra dikra yetōga la uta ba sūure puam sōḡa sōḡa, mōrgē zē kāḡkāḡe Nawēnne sore la puam wu bōnbuuri la n wōm biē se'em na.> >

Mōrgē-ya bāḡe yāma n selsru se'em na vōore

(Amarku 4:21-25)

¹⁶Azezi le yetu: <<Nēra ka yō'oru futla dūke loko vuge ē, bu dūke ē sugē gōrgō tilum. A wun dūke ē zoole la sēla zuo, tu a nēegē peelem tu sēba n kē'eri la yēta. ¹⁷Bōn-sēka woo n lile la wun lilge mē, la bōn-sēka woo n sugē wun wa puke mē tu nērba bāḡe. ¹⁸Mōrgē-ya bāḡe yāma n selsru se'em na vōore. Se'ere n soe la, nēr-sēka n taru sēla, ba wun bō ē pa'ase, la nēr-sēka n ka taru sēla, bōn-sēba fēe tu a tē'esē tu a tara la, ba wun to'oge ba.> >

Azezi ma, la a yūbsu

(Amatie 12:46-50, Amarku 3:31-35)

¹⁹Azezi ma, la a yūbsu n daan wa'am tu ba yē ē. La nērba zo'oge mē tu ba ka tā'agē paagē a zē'am. ²⁰Tu ba yele Azezi yetu: <<Fu ma, la fu yūbsu n boe yēḡa bōra tu ba yē fō.> > ²¹Tu a lerge ba yetu: <<Nēr-sēba wuu n wōnnu Nawēnne yetōga, dee sake uta lan yele se'em na, n de mam ma, la mam yūbsu.> >

Azezi botu kusebgo yōke

(Amatie 8:23-27, Amarku 4:35-41)

²²Daarē ayūla tu Azezi la a karēnbiisi kē ōorḡo, tu a yele ba yetu: <<Base-ya tu dooge ya mōgrē la ke bōba doone.> > Tu ba mōnna ōorḡo la wē'esa. ²³La ban mōnnu wē'esa la, tu gēem yōke Azezi, tu a gīse. Tu kuseb-kāte isge ko'om na zuo vugra, tu ko'om kē'era ōorḡo la puam, tu la lebge pakre bō ba. ²⁴Tu ba paagē nēegē Azezi, yele ē yetu: <<Karēnsāama, karēnsāama, tōma yetu tu ki mē.> > Tu a isge tāse kusebgo, la ko-mī'isi tu ba āna sīm. Tu kusebgo la ko-mī'isi la yōke, tu la āna sīm. ²⁵Tu a soke a karēnbiisi la yetu: <<Bēm tu ya ka bō mam sūra?> > Tu dabeem kē ba. Tu ba palēḡa ēke, tu ba sakra taaba yetu: <<Āne n de ēna tā'agē tāsra kusebgo la ko'om, tu ba sakra a nōore?> >

Kulkā'arsu n dolu buraaga, tu Azezi dige ba

(Amatie 8:28-34, Amarku 5:1-20)

²⁶La ba paagē la Geraza dōma tēḡa. Mōgrē la boe la tēn-ēḡa la Galile

tēŋasuka. ²⁷Ti Azezi ze'ele ōorŋo puam sige. Ti tēŋa la buraa ayɔla ti kulkā'arsɩ dolɩ ẽ sēnna tu'usra ẽ. A ka yɛɛɩ fuugo, halɩ ti la yuuge, la a ka kē'erɩ yire, a boe la zē'e-sɛba ti yɔɔɔ boe mĩ na. ²⁸⁻²⁹Nōor-faa ti kulkā'arga la ẽn girge ẽ. Ti ba gu'ura ẽ, dee ba a nāma, la a nu'usi wuu la bānsɩ. Ti a ko'ɔra bānsɩ la. La kulkā'arga la ẽn tarɩ ẽ sēŋɛ la mōom.

La buraaga la n yē Azezi la, a kaasɛ mɛ ka dūma tēŋa a nēŋam, tii tɔgra yetɩ: <<Azezi, Nawēnnɛ n gānnɩ wuu Dayua, bēm boe mam la fōn tēŋasuka? M sosɩ fu mɛ ti fu da nāmsɛ mam.>> Azezi dēŋɛ yeke kulkā'arga la mɛ ti a yese dee basɛ buraa la, bɛla n soe ti kulkā'arga la yeke bɛla. ³⁰Ti Azezi soke ẽ yetɩ: <<Fōn yu'urɛ?>> Ti a lerge yetɩ: <<Mam yu'urɛ de la Atusa.>> Se'ere n soe ti a yeke bɛla la, kulkā'arsɩ la n dolɩ ẽ na zo'oge mɛ. ³¹Ti kulkā'arsɩ la sose Azezi yetɩ, a da botɩ ba sēŋɛ bug-tēŋa* bog-ko'ogo la puam.

³²La kurkurdōma n daan zo'oge bɔna tēŋa zuo ɔbra yɔnnɔ. Ti kulkā'arsɩ la belem Azezi yetɩ, a bɔ ba nōore ti ba kē kurkurdōma la. Ti Azezi sake ban yeke se'em na. ³³Ti kulkā'arsɩ la basɛ buraa la, dee sēŋɛ ka kē kurkurdōma la. Ti ba wuu zoe sige ka lui mōgrɛ puam ki.

³⁴La sɛba n gu'uri kurkurdōma la n yē bōn-sɛka n ɛŋɛ la, ba zoe sēŋɛ la tēŋa puam, la kēnkɛrsɩ wuu ka yeke sɛla n ɛŋɛ la. ³⁵Ti nērba sēŋɛ ti ba ka bɩsɛ lan ɛŋɛ se'em na. La ban paagɛ Azezi zē'am na, ba yē buraa la ti kulkā'arsɩ la yese dee basɛ ẽ na, ti a yɛ la futo zēa Azezi nēŋam, dee tarɩ yɛm sōŋa sōŋa. Ti dabeem kē ba. ³⁶Ti sɛba n yē bōn-sɛka n ɛŋɛ la, yeke ba lan ɛŋɛ se'em ti kulkā'arsɩ la yese dee basɛ buraa la. ³⁷Ti Geraza tēŋa nērba la wuu belem Azezi yetɩ, a fōrgɛ dee basɛ ba tēŋa, se'ere n soe la, dabeem n ba kē ba. Ti Azezi kē'era ōorŋo la ti a fōrgɛ. ³⁸Ti buraa la ti kulkā'arsɩ la yese dee basɛ ẽ na, sose Azezi ti a basɛ ti a doose ẽ. Ti Azezi zagssɛ, dee yeke ẽ yetɩ: ³⁹<<Lebe kule ya yire, ka pa'alɛ bōn-sɛba wuu ti Nawēnnɛ ɛŋɛ bɔ fu la.>> Ti a doose tēŋa la wuu puam, mōola pa'ala Azezi n ɛŋɛ bōn-sɛba wuu bɔ ẽ na.

Azayirusi pɔyua, la pɔka n kalum Azezi fuugo yelle

(Amatie 9:18-26, Amarkɩ 5:21-43)

⁴⁰Azezi daan lebe dooge la mōgrɛ la ke bɔba. La nēr-kuuŋo n pōn lagssɛ bilam zɛ gu'ura ẽ. Azezi n daan paagɛ mĩ na, ba to'oge ẽ mɛ sōŋa sōŋa. ⁴¹La buraa ayɔla n boe mĩ ti a yu'urɛ dɛna Azayirusi, a de la Zifdōma wēndeego nēŋadāana, wa'am wa ka dūma tēŋa Azezi nēŋam sose ẽ yetɩ: <<Wa'am mam yire, ⁴²ti mam pɔyua n tarɩ yuuma pia la ayi n dee la a ki.>> Buraa la bia de la ɛŋa ayɔla mā'a.

Ti Azezi dola ē we'esa, ti nēr-kuuḡo la mikra ē. ⁴³La poka n daan boe mī luta sukēḡa yuuma pia la ayi ti la ka ḡo'ora. Ti a daan dūke ēn taru sela la wuu sā'am tūbdōma zē'am, la baa ayula ka yāḡe botu a yē īmā'asum. ⁴⁴Ti a paage Azezi poorum, kalum Azezi fuugo nōore. La bilam mēḡa ti a zuum na ze'ele ka le yesra. ⁴⁵Ti Azezi soke yetu: << Āne n kalum mam? >> Ti nēra woo su'ise. Ti Apuyeri yetu: << Zuudāana, nērba wā wuu n lagum gilge fōn mikra se'em wā ti fōn sokra? >> ⁴⁶Ti Azezi yetu: << Nēra n kalum mam, se'ere n soe la, mam bāḡe me ti pāḡa n yese mam zē'am. >> ⁴⁷La poka la n bāḡe ti a kān yāḡe sugē la Azezi la, ti a ḡōgra wa'am wa ka dūma tēḡa Azezi nēḡam, yele ē nērba la wuu nēḡam se'ere n soe ti ēḡa kalum ē, la ēḡa n yē īmā'asum bilam mēḡa se'em. ⁴⁸Ti Azezi yele poka la yetu: << M bia, fōn bō mam sura la iyā n botu fu yē īmā'asum. Sēḡe la sū-mā'asum. >> ⁴⁹La Azezi n nān boe mī tōgra la, ti nēra ze'ele Zifdōma wēndeego nēḡadāana la yire wa'am wa yele ē yetu: << Fu poyua la ki me, da le nāmse karēnsāama la. >> ⁵⁰La Azezi n wōm bela la, ti a yele Azayirusi yetu: << Da zoe dabeem, wen bō mam sura, ti fu poyua la wun yē īmā'asum. >> ⁵¹Ti Azezi sēḡe ka paage a yire, la a ka botu nēra nēra doose ē kē, sān dagna Apuyeri, la Azaki, la Azā, la bia la so, la a ma mā'a. ⁵²La nērba la wuu daan kellu me fabla bia la iyā. Ti Azezi yele ba yetu: << Da kaasra-ya, bia la ka ki, a ḡisri me. >> ⁵³Ti ba la'ara Azezi, ban mi ti bia la ki me na iyā. ⁵⁴Ti Azezi ḡure bia la nu'ugo, tīi tōḡe ē yetu: << Bia, isge. >> ⁵⁵Ti bia la vom leme, ti a isge bilam mēḡa. Ti Azezi yele ba yetu: << Bō-ya bia la dia ti a di. >> ⁵⁶Ti la daan di'ige bia la so, la a ma. Ti Azezi kā'an ba yetu, ba da yele nēra nēra sela n ēḡe la.

9

Azezi tōm a karēnbiisi pia la ayi ti ba sēḡe ka mōole Nawēnne yetōḡa

(Amatie 10:5-15, Amarku 6:7-13)

¹Azezi daan wi a karēnbiisi pia la ayi la lagse me, bō ba pāḡa, la nōore ti ba dige kulkā'arsu dee botu bā'adōma yē īmā'asum. ²Dee tōm ba yetu ba mōole Nawēnne so'olum* yelle, dee botu bā'adōma yē īmā'asum. ³La a yele ba yetu: << Da dūke-ya sela sela sēḡe. Da dūke-ya dasaare, bu tāmpokō, bu dia, bu ligri. Da dūke ya futo bayi bayi. ⁴La yi-sēka ti ya paage ti ba to'oge ya, bōna-ya yi-ēḡa puam ka paage daar-sēka ti ya wun fōrḡe tēḡa la. ⁵La zē'e-sēka ti nērba ka to'oge ya, yese-ya tēn-ēḡa puam, dee piuse ya nāma tēntōnno base. Ya sān ēḡe bela, la wun pa'alē ba ti ba ka ēḡe sōḡa. >> ⁶Azezi n yele bela la, karēnbiisi la yese me sēḡe tēn-piḡsu wuu puam ka

mōola Nawēnne kō-yēlga, dee boti bā'adōma yēta īmā'asum.

A'erōdi boori tu a bāḡe Azezi n de nēr-sēka

(Amatie 14:1-12, Amarki 6:14-29)

⁷Galile Naba A'erōdi* n daan wōm bōn-sēba wuu n uti la, a palēḡa n ēke, se'ere n soe la, nērba baseba n daan yele ē tu Azezi de la Azā sēka n daan misri nērba ko'om puam na n vo'oge. ⁸Ti nērba baseba yeti, Nawēnne nōtō'ōsa A'eli* n le wa'am dūnia zuo, tu nērba baseba yeti, kurum kurum Nawēnne nōtō'ōsa ayēma n vo'oge. ⁹Ti A'erōdi yeti: << Mam daan boti ba wike Azā zuugo me, dee tu āne n de ēna wā tu mam wōm a yelle wāna wā? >> La a daan boori tu a yē Azezi me.

Azezi bō nēr-kuḡḡa dia

(Amatie 14:13-21, Amarki 6:30-44, Azā 6:1-14)

¹⁰Azezi karēnbiisi pia la ayi la tu a daan tōm na, lebe me ka tōḡe pa'alē ē bāma n ēḡe se'em na wuu. Ti Azezi boti ba doose la ē yese kēnkēḡa ka lem tēḡa yu'ure n de Betisayida. ¹¹Ti nēr-kuḡḡa la bāḡe ēn sēḡe zē'am na, babse ē. Ti a to'oge ba, tōḡe Nawēnne so'olum yelle bō ba, dee boti bā'adōma yē īmā'asum.

¹²La wēnne n daan boe mī tu a kē, tu karēnbiisi pia la ayi la wa'am a zē'am wa yele ē yeti: << Boti nērba la sēḡe tēn-puḡsi, la yie n lem na ka ε dia, la gā'a-zē'a, se'ere n soe la, tūn boe zē'e-sēka wā de la mōom. >> ¹³Ti Azezi yele ba yeti: << Yāma mēḡa bō ba dia tu ba di. >> Ti ba lerge yeti: << Tōma taru la borboru banuu, la zūma bayi mā'a, sān dagna tu ti sēḡe ka da dia wa'am wa bō nēr-bāna wuu. >> ¹⁴La buraasu n daan boe mī de wu tusanuu. Ti Azezi yele karēnbiisi la yeti: << Base-ya tu nērba la welse zī'ire pinu-nu. >> ¹⁵Ti karēnbiisi la boti nērba la wuu zī'ire bela. ¹⁶Ti Azezi dūke borboru banuu, la zūma bayi la gorge buse saazuum pu'use Nawēnne dia la īyā, dee fiise borboru la zūma la bō a karēnbiisi la tu ba to'oge puu nērba la. ¹⁷Ti ba wuu di tūḡe, dee tu karēnbiisi la vaage bōn-gito n deege pure puḡo pia la ayi.

Apūyēru yeti Azezi de la Kriḡi tu Nawēnne tōm

(Amatie 16:13-21, Amarki 8:27-31)

¹⁸Daare ayula Azezi daan boe la kēnkēḡa pu'usra Nawēnne, tu a karēnbiisi la bōna a zē'am, tu a soke ba yeti: << Nērba yeti mam de la āne? >> ¹⁹Ti ba lerge yeti: << Nērba baseba yeti fōn de la Azā sēka n daan misri nērba ko'om puam na, tu nērba baseba yeti, fōn de la Nawēnne nōtō'ōsa A'eli*, tu

baseba yetu, fōn de la kurum kurum Nawēnne nōtɔ'ɔsa ayēma n vo'oge.> >

²⁰Tu a soke ba yetu: <<Dee yāma yetu mam de la āne?> > Tu Apɩyεεɩ lerge yetu: <<Fōn de la Krisi* tu Nawēnne tōm na.> >

²¹Tu Azezi kā'an ba yetu, ba da yele nēra nēra, ²²dee yetu: <<Dēnu tu mam n de Nērsaala* Dayua la nāmse zozo'e. Tēŋa wā kēma, la kāabgo* kēma nēŋadōma, la lɔɔ* karēnsāandōma nifo wun kē mam mε, tu ba ku mam, la dabsa atā daare mam wun vo'oge mε.> >

Azezi doosgo yelle

(Amatie 16:24-28, Amarkɩ 8:34-9:1)

²³Azezi yele bɛla dee yele nērba la wuu yetu: <<Nēra sān bɔɔra tu a doose mam, dēnu tu a base a mēŋa n booru se'em, dee sake nāmsgo daare woo wu nēra n buke a kūm dɔ-puurŋa* dɔla mam. ²⁴Nēr-seka woo n booru tu a gu a vɔm, a wun koŋe ē, la nēr-seka n sake tu a koŋe a vɔm mam iyā, a wun yē vɔm. ²⁵Nēra sān yē dūnia sɛla woo dee koŋe vɔm Nawēnne zē'am, a yōoro de la bēm? ²⁶Nēr-seka n zoe yānne mam iyā, la mam yetɔga la iyā, mam n de Nērsaala* Dayua la mē wun zoe yānne la ē wakat-seka tu mam wun leme wa'am la m na'am pāŋa, la Nawēnne, la a malekadōma* na'am pāŋa la. ²⁷Mam yetu ya la sɩra sɩra, tu yāma nēr-seba n boe kalam wā baseba kān ki, sān dagna tu ba wa yē la Nawēnne so'olum*.> >

Azezi nēŋa teere

(Amatie 17:1-18, Amarkɩ 9:2-8)

²⁸Yetɔg-bāma poorum, la daan ēŋe wu dabsa anii, tu Azezi botu Apɩyεεɩ, la Azakɩ, la Azā doose ē zom tāŋa zuo tu a ka pu'use Nawēnne. ²⁹La ēn boe mī pu'usra la, tu a nēŋa teege, tu a futo pelge yēgra. ³⁰Tu buraasu bayi dare ze tɔgra la ē. Ba de la Amoyisi*, la A'eli* ³¹n puke ba mēŋa nēge la Nawēnne na'am peelem tɔgra la Azezi, ēŋa n wun ki Zerizalem se'em tu bōn-seka tu a wa'am tu a ēŋe la, ēŋe ba'ase yelle. ³²La gēem n daan taru Apɩyεεɩ la a taaba la tu ba gīse, yāŋa nēge yē Azezi n yēgru, tu nērba bayi la ze a zē'am. ³³Tu nērba bayi la daan bɔna mī tu ba fōrgε, tu Apɩyεεɩ yele Azezi yetu: <<M Zuudāana, tōma n boe kalam wā, la ān sōŋa mε. Base tu tu tī pōnsu batā, ayula bɔ fōn, ayula bɔ Amoyisi, la ayula bɔ A'eli.> > A daan wen tɔge mε, a ka mi ēn tɔgru se'em na. ³⁴La ēn daan boe mī tɔgra bɛla la, tu sawate wa'am wa lile ba la a mā'asum. La sawate la n lile ba la, dabeem n yōke karēnbiisi la. ³⁵Tu kōa ze'ele sawate la puam yetu: <<Ēna de la mam Dayua tu mam looge. Selse-ya ē.> > ³⁶La kōa la n tɔge la, ba yē la Azezi mā'a n ze. Tu ba daan sīna wakat-ēŋa ka yele nēra nēra bāma n yē sɛla la.

Kulkā'arga n taru bia, tu Azezi botu a yē ĩmā'asum

(Amatie 17:14-18, Amarku 9:14-27)

³⁷Tu beere daan wiige, tu Azezi la a karēnbiisi la ze'ele tãŋa la zuo sige, tu nēr-kuuŋɔ daan tu'use ē. ³⁸La buraa ayula n daan boe nēr-kuuŋɔ la puam tii tɔge yetu: << Karēnsāama, mam belnu fu me, buse m bia wã. A de la mam bi-yēŋa, la kulkā'arga n dolu ē. ³⁹Kulkā'arga la sãn ēn girge ē, a botu a kaasra me, dee luta kinki'ire, tu nõtōorum yesra a nōorum. Kulkā'arga la ēn nãmse ē zo'oge me, pɔglum ē dee base ē. ⁴⁰Bela tu mam belem fu karēnbiisi yetu, ba dige ē tu a yese, tu ba ka yãŋe.>> ⁴¹Tu Azezi yetu: << Zamāan-ēna nērba, ya ka bɔ'oru mam sɩra, la ya ka utu sōŋa. Mam wun mã'age m mēŋa la yāma yuuge paage la wakat-kāna?>> A yele bela dee yele buraa la yetu: << Taru bia la wa'am.>> ⁴²La bia la n paaru Azezi zē'am na, tu kulkā'arga la lubε ē tu a gōgra. Tu Azezi tãse kulkā'arga la tu a base bia la. Tu kulkā'arga la base bia la, tu a yē ĩmā'asum, tu Azezi dɩke ē lebse a sɔ. ⁴³La nērba la wuu n yē Nawēnne pãn-kãte la, la di'ige ba me.

Azezi tɔge a kũm yelle

(Amatie 17:22-23, Amarku 9:30-32)

Nērba la wuu daan ken ze la yeru la bõn-seba wuu tu Azezi ēŋe la. Tu Azezi yele a karēnbiisi la yetu: ⁴⁴<< Selse-ya yetɔg-ēna tu mam yetu m tɔge wã sōŋa: Ba wun yõke Nērsaala* Dayua la sēŋe ka ēŋe la nērsaalba nu'usum.>> ⁴⁵La ba daan ka bãŋe a yetɔga la vōore. Yetɔga la daan sugε me tu ba ka tã'age bãŋe a vōore, dee zɔta dabeem ka soke ē.

Ãne n wun dɛna nēr-kãte Nawēnne zē'am?

(Amatie 18:1-5, Amarku 9:33-37)

⁴⁶Azezi karēnbiisi la daan wē'eru la nõke'ene la taaba, bɔɔra tu ba bãŋe bāma puam nēr-seka n wun dɛna nēr-kãte gãnna. ⁴⁷Tu Azezi bãŋe ban tē'esru se'em na, yõke bia ze'ele lem a mēŋa, ⁴⁸dee yetu: << Nēr-seka woo n to'oge bi-pɩka n ãn wu ēna mam yu'ure ĩyã, a to'oge la mam, la seka n mē to'oge mam, a to'oge la seka n tõm mam na. Nēr-seka n de pɩka ya zē'am na, ēŋa n de nēr-kãte.>>

Nēr-seka n ka sisri yāma, a de la ya nēra

(Amarku 9:38-40)

⁴⁹Tu Azã yele Azezi yetu: << Zuudāana, tōma yē la buraa n digri kulkā'arsu la fõn yu'ure tu ba yesra, la ēŋa n ka po dɛna tōma nēra la ĩyã, tu tōma gu ē yetu a base.>> ⁵⁰Tu Azezi lerge ba yetu: << Da gu-ya ē, nēr-seka n ka sisri

yāma, a de la ya nēra.> >

Samaari tēja nērba ka bə Azezi sura

⁵¹Dabs-sēba tɪ Azezi daan wun zēkε sējε Nawēnnε yire la n daan lεm, tɪ a kɔ'ɔn yetɪ, dēnɪ tɪ ēja sējε Zerizalεm. ⁵²A daan tōm na nērba yetɪ ba dējε nējam. Tɪ nērba la daan dējε sējε ka kē Samaari* tēn-pɪka puam tɪ ba māasna sεla woo dee gu'ura ē. ⁵³Tɪ tēja la nērba zagε tɪ bāma kān to'oge ē, ēn we'esɪ Zerizalεm na īyā. ⁵⁴La a karēnbiisi Azakɪ la Azā n bājε bεla la, tɪ ba soke Azezi yetɪ: <<Zuudāana, fōn boorɪ tɪ tɪ wi bugum tɪ ba ze'ele saazuum wa di ba mε bu?>> ⁵⁵Tɪ Azezi wērgε, gi ba ((yetɪ: <<Yāma ka mi sɪ-sεka n tarɪ ya la. ⁵⁶Nērsaala Dayua*f5* la ka wa'am tɪ a sā'am nērba vɔm, a wa'am tɪ a fāage ba mε.>>)) Tɪ ba wε'εsa tēja ayēma.

Azezi doosgo yelle

(Amatie 8:19-22)

⁵⁷Ban boe sore wε'εsa la, tɪ buraaga yele Azezi yetɪ: <<Mam wun dɔla fɔ sēna zē'e-sēba wuu tɪ fu wun sēna.>> ⁵⁸Tɪ Azezi lerge ē yetɪ: <<Pɪna tarɪ yogro mε, tɪ niinto mē tara tugrɔ, la Nērsaala Dayua*f5* la ka tarɪ zē'a wun gā'arε vo'ose.>> ⁵⁹Dee le yele buraā ayēma mē yetɪ: <<Doose mam.>> Tɪ buraā la lerge ē yetɪ: <<Basε tɪ m sējε ka laage m sɔ dee wa'am wa dɔla fɔ.>> ⁶⁰Tɪ Azezi lerge ē yetɪ: <<Basε tɪ sēba n ka tarɪ vɔm Nawēnnε zē'am na laage ba kūm. Dee tɪ fōn sējε ka mōolε Nawēnnε so'olum kō-yēlga la.>> ⁶¹Tɪ buraā ayɪla yele ē yetɪ: <<Zuudāana, mam wun doose fɔ, la basε tɪ m sējε ka keese m yir-dōma.>> ⁶²Tɪ Azezi lerge ē yetɪ: <<Nēr-sεka n gurε nii-kūure kɔra dee bɪsra poorum, ka tā wun tōm Nawēnnε so'olum tōoma.>>

10

Azezi tōm a karēnbiisi pisyopɔɪ la ayi tɪ ba sējε ka mōolε Nawēnnε kō-yēlga

¹Bεla poorum, Azezi looge la karēnbiisi basεba pisyopɔɪ la ayi tɪ a tōm ba bayi bayi tɪ ba dējε nēja sējε tēn-sēba, la zē'e-sēba wuu tɪ ēja mēja wun sējε la. ²A yele ba yetɪ: <<Va'am na bōnkɔɔla lagsgɔ zo'oge mε, la tōntōnɪba n wun lagε bōnkɔɔla la pɔ'ɔrɪ mε. Bεla īyā sose-ya va'am na dāana tɪ a tōm tōntōnɪba pa'asε tɪ ba lagε bōnkɔɔla la.>> ³Dee yāja yele ba yetɪ: <<Sējε-ya, yāma ān wu piisi tɪ mam tōm saasaadōma tējasuka. ⁴Da dɪkε-ya putmāanε, bu tāmpɔkɔ, la da dɪkε-ya tagra pa'asε, da ze'ele-ya

sore bo nēra gā'a. ⁵La ya sān yetu ya kē yire puam, ya dēŋe pu'use yire la dōma yetu: < Nawēnne wun bo ya sū-mā'asum. > ⁶Nēra sān bōna mī bōra sū-mā'asum, ya sū-mā'asum wun bōna la ē. La nēra sān ka bōna mī bōra sū-mā'asum, ya sū-mā'asum wun leme ya mēŋa zē'am. ⁷Da lōsna-ya yiε, bōna-ya yire ayula puam, yūura dee dita bōn-sēba tu ba bo ya la, se'ere n soe la, la masε mε tu tōntōnna to'oge a yōra. ⁸Ya sān paage tēn-sēka woo puam tu ba to'oge ya, di-ya bōn-sēba tu ba bo ya la, ⁹la ya botu tēn-ēŋa bā'adōma yē īmā'asum, dee yele nērba la yetu: < Wakatε lem mε tu Nawēnne wun di na'am ya tēŋasuka. > ¹⁰La tēn-sēka woo puam tu ya kē tu ba ka to'oge ya, ya yese sore dee yele tēŋa la nērba wuu yetu: ¹¹< Tōma pūsrū la ya tēŋa tēntōnno n tabε tōma nāma la, tu la pa'ale tu ya ka ēŋe sōŋa. La bāŋe-ya tu wakatε lem mε tu Nawēnne wun di na'am nērba tēŋasuka. > ¹²Mam yetu ya mε tu sarlyadia daare, Sodom* nērba kān ba yē toogo wu tēn-ēŋa nērba n wun yē toogo se'em na.

¹³Korazē dōma, ya wun yē toogo! Betisayida dōma, ya wun yē toogo! Se'ere n soe la, tōon-yālma sēba n tōm ya tēnsu puam na, daan sān tōm nu na Tiiri*, la Sidō tēnsu puam, ba wun teege nu yem base tōon-be'ero halu kurum kurum, ye bōra futo ēŋe tāmpeglum ēŋe ba zuto tu la pa'ale tu ba teege yem. ¹⁴La sarlyadia daare, la wun dēna toogo bo yāma gānna Tiiri, la Sidō dōma. ¹⁵La yāma Kapernaum dōma, yāma tē'esε tu ya wun zēke mε ka paage saazuum bu? Ayel, ya wun sige mε ka paage bug-tēŋa*. > >

¹⁶La Azezi le yele a karēnbiisi la yetu: < < Sēka n selsru ya yetoga, a selsru la mam yetoga, la sēka n zagse ya, a zagse la mam. La sēka n zagse mam, a zagse la sēka n tōm mam na. > >

¹⁷La karēnbiisi pisyopou la ayi la sēŋe mε dee leme wa'am la sū-yēlga wa yetu: < < Zuudāana, baa la kulkā'arsu sakru tōma nōore mε, ban zotu fōn yu'ure la iyā. > > ¹⁸Tu Azezi yele ba yetu: < < Mam yē la Asūtāana* n ze'ele saazuum lui tēŋa wu saaga n yāke la. ¹⁹Bāŋe-ya tu mam bo ya pāŋa mε tu ya nē bōnse'edōma, la nānsu, dee yāŋe Asūtāana la a pāŋa wuu, la sēla sēla ka tā wun ēŋe ya be'em. ²⁰La da ūta-ya sū-yēlga kulkā'arsu n sakru ya nōore la iyā, ūta-ya sū-yēlga ya yu'ura n gulse Nawēnne yire* vom gōŋo puam na iyā. > >

Azezi utu sū-yēlga

(Amatie 11:25-27, 13:16-17)

²¹Wakat-ēŋa tu Nawēnne Sūa botu Azezi sūure ēŋe yelum, tu a yetu: < < Mam So Nawēnne n de saazuum la tēŋa wā Zuudāana, mam pēgru fo, se'ere n soe la, fōn sugε bōn-bāna wā mε tu yem dōma la bāŋruba ka mina,

dee pa'alɛ nēr-seba n ān wu kɔm-pɪgsɪ la. Ēe, mam Sɔ, la de la fɔn booru
bɛla la ĩyā. > >

²²< < Mam Sɔ dɪkɛ sɛla woo ēŋɛ la mam nu'usum. La nēra ka mi mam n de
Nawēnnɛ Dayua la n de sɛka, sān dagna mam Sɔ la, la nēra mē ka mi mam
Sɔ la n de se'em, sān dagna mam n de a Dayua la, la sɛba tɪ mam wun botɪ
ba bāŋɛ ē na. > >

²³Azezi yele bɛla dee wērgɛ la a karēnbiisi la bɔba, yele bāma mā'a yetɪ:
< < Yāma sɛba n yētɪ sɛla tɪ ya yētɪ wā, tarɪ zu-yēlga. ²⁴La mam yetɪ ya tɪ
Nawēnnɛ nōtɔ'ɔsrɪba*, la na'adōma zozo'e yuun booru tɪ ba yē yāma n yē
sɛla la mɛ, la ba ka yē, ba yuun booru tɪ ba wōm sɛla tɪ yāma wōm na mɛ, la
ba ka wōm. > >

Samaari nēra n sōŋɛ a tadāana makrɛ

²⁵Tɪ lɔɔ* karēnsāama isge tɪ a di Azezi yɛm bɪsɛ, soke ē yetɪ:
< < Karēnsāama, mam wun ēŋɛ la wāne yē vɔm n ka ba'asrɪ? > > ²⁶Tɪ Azezi
lɛrgɛ ē yetɪ: < < La gulɛ Nawēnnɛ lɔɔ gōŋɔ la puam yetɪ bēm? Fɔn karēnrɪ
ē na, a yetɪ bēm? > > ²⁷Tɪ a lɛrgɛ yetɪ: < < La yetɪ: Nōŋɛ fu Zuudāana
Nawēnnɛ la fu sūure wuu, la fu sɪa wuu, la fu pāŋa wuu, la fu yɛm wuu, dee
nōŋɛ fu tadāana wu fɔn nōŋɛ fu mēŋa se'em na. > > ²⁸Tɪ Azezi yele ē yetɪ:
< < Fu yele sōŋa. Ēŋɛ bɛla tɪ fu wun yē vɔm na. > >

²⁹La ēŋa n booru tɪ a bɔ a mēŋa buurɔ la, tɪ a soke Azezi yetɪ: < < Āne n de
mam tadāana? > > ³⁰Tɪ Azezi lɛrgɛ ē yetɪ: < < Nēra n daan yese Zerizalɛm
wɛ Zeriko, tɪ fāarba yōkɛ ē fā a lɔgrɔ wuu, dee wē ē tɪ a dee la a ki, tɪ ba
basɛ ē dee fōrgɛ. ³¹Tɪ Nawēnnɛ kāabgɔ* kēema ayɪla dɔla so-ēŋa tɔlla, yē ē,
lɔkɛ tole dee basɛ ē. ³²Tɪ Leviti* nēra mē wa'am tɔlla, yē ē, burgɛ tole dee
basɛ ē. ³³La Samaari* nēra n mē daan dɔlɪ so-ēŋa tɔlla yē ē, tɪ a ninbāalga
yōkɛ ē. ³⁴Tɪ a paagɛ a zē'am dɪkɛ dāam peege a nōtɔ la, ēŋɛ kaam ĩmī vile.
Yāŋa yōkɛ ē bā a bōŋa zuo, tarɪ ē sēŋɛ sāama yire ka bɪsɛ a yelle. ³⁵Tɪ beere
wiige tɪ a dɪkɛ lig-kōba*f6* bayi bɔ nēr-sɛka n bɪsrɪ sāama yire yelle la, dee
yele ē yetɪ: < Bɪsra a yelle, ligri la sān pɔ'ɔgɛ, mam sān leme, mam wun yɔ
fɔ. > > > ³⁶Azezi tɔgɛ bɛla kɪ'ɪlɪm dee soke ē yetɪ: < < Nērba batā wā, fɔn
tē'esɛ tɪ āne n de nēra la tɪ fāarba yōkɛ la tadāana? > > ³⁷Tɪ lɔɔ karēnsāama
la lɛrgɛ yetɪ: < < Sɛka n zoe a ninbāalga sōŋɛ ē na. > > Tɪ Azezi yele ē yetɪ:
< < Sēŋɛ mē ka ēŋɛ bɛla. > >

Amartɪ la Amaari yelle

³⁸Azezi la a karēnbiisi daan sēnnɪ mɛ ka kē tēŋa ayɪla puam. Tɪ pɔka yu'ure
n de Amartɪ bɔna tēn-ēŋa puam to'oge ē a yire. ³⁹Amartɪ tarɪ la yɪbga tɪ a

yu'ure dɛna Amaari. Tɪ Amaari zɛa Zuudɔana Azezi nɔma bɔba sɛsra a yetɔga.

⁴⁰La Amartɪ tɔoma yelle n daan mɔ'oge a nini, tɪ a sɛŋɛ ka yeke Azezi yetɪ: < < Mam Zuudɔana, mam yɪbga la n base tɪ mam m yɪla mɔ'a tɔnna la, fɔn yetɪ bɛm? Yele ɛ tɪ a wa'am wa sɔŋɛ ma. > > ⁴¹Tɪ Zuudɔana Azezi lerge ɛ yetɪ: < < Amartɪ, Amartɪ, fɔn botɪ fu yɛm n yɔɔra la yɛla zozo'e yelle. ⁴²La bɔnɔ ayɪla mɔ'a n de yel-kɔŋkɔŋɛ. Amaari looge la bɔn-sɔŋɔ, la nɛra nɛra kɔn tɔ'age to'oge bɔn-ɛŋa a zɛ'am. > >

11

Azezi pa'ale a karɛnbiisi ba wun pu'usra se'em

(Amatie 6:9-13, 7:7-11)

¹Azezi daan boe la zɛ'a ayɪla pu'usra Nawɛnne. La ɛn pu'use ku'ulum na, tɪ a karɛnbɪa ayɪla yeke ɛ yetɪ: < < Zuudɔana, pa'ale tɔ tɔma n wun pu'usra Nawɛnne se'em, wu Azɔ n pa'ale a karɛnbiisi se'em na. > > ²Tɪ a yeke ba yetɪ: < < Ya sɔn pu'usra, ya yetɪ:

< Tɔma Sɔ, botɪ fu yu'ure yɛta pɛka,
wa'am wa di na'am nɛrba tɛŋasuka,

³bɔ'ɔra tɔ daare woo la a dia.

⁴Base tɪ tɔon-be'ero taale,

tɪ tɔma mɛ basɪ sɛba n ɛŋɛ tɔma be'em taale mɛ.

Da base tɪ yelle paage tɔ tɪ tɪ lui. > > >

⁵Dee le yeke ba yetɪ: < < Tɛ'esɛ-ya bɪsɛ, yɔma nɛr-sɛka sɔn tara sɪrɛ, tɪ a wa'am a zɛ'am yu'ɔŋɔ wa sose ɛ yetɪ: < M sɪrɛ, bɔ ma borborɪ batɔ, ⁶mam sɪrɛ n ze'ele sore wa'am, tɪ mam ka tara sɛla wun bɔ ɛ tɪ a di. > ⁷Tɪ a sɪrɛ la bɔna deem dee lerge ɛ yetɪ: < Da dɔam mam, mam yu m zanɔrɛ mɛ, tɪ mam la m kɔma gɔ, mam kɔn yɔŋɛ isge bɔ fɔ fɔn boorɪ sɛla la. > ⁸Mam yetɪ ya mɛ tɪ, baa a sɔn pɔn kɔn isge bɔ ɛ sɛla ban de sɪtɔ la ɪyɔ, a wun isge bɔ ɛ ɛn boorɪ sɛla la mɛ, ɛn bulɛ ɛ na ɪyɔ. ⁹Bɛla mam yetɪ ya mɛ tɪ ya sose Nawɛnne, tɪ a wun bɔ ya, ya ɛ, tɪ ya wun yɛ, ya wɛ kulɪŋa, tɪ a wun yo'oge bɔ ya. ¹⁰Se'ere n soe la, nɛr-sɛka woo n sosɪ Nawɛnne, a wun bɔ ɛ. La nɛr-sɛka n eerɪ, wun yɛ. La nɛr-sɛka n wɛ'erɪ kulɪŋa, ba wun yo'oge bɔ ɛ. ¹¹ɔne n boe yɔma puam tɪ a bia wun sose ɛ zɪfo, tɪ a dɪkɛ bɔnsɛla bɔ ɛ? ¹²Bɪ a sɔn sose ɛ zelle, tɪ a dɪkɛ nɔŋa bɔ ɛ? ¹³Yɔma n de tɔon-be'ero dɔma la sɔn mina tɪ ya bɔ ya kɔma bɔn-sɔma, Nawɛnne n de ya Sɔ n boe saazuum n ɔn sɔŋa la wun bɔ nɛr-sɛba n sosɪ ɛ a Sɪa* la gɔnna. > >

Azezi pāņa gānnu Asūtāana

(Amatie 12:22-30, Amarku 3:22-27)

¹⁴La Azezi daan dige la kulkā'arga n taru buraa tu a dena muko, tu kulkā'arga la daan yese, dee tu buraa la n de muko la yāņa tā'age togra, tu la di'ige nērba la. ¹⁵Tu nērba la baseba yele ē yetu: < < Ēn digri kulkā'arsu la, la de la Abelzebuli*f7* n de kulkā'arsu naba la pāņa tu a taru digra ba. > > ¹⁶Tu nērba baseba boora tu ba make ē buse, yele ē yetu, a tōm tōon-yālma n pa'alē tu a pāņa la ze'etu la Nawēnne zē'am. ¹⁷Tu Azezi bāņe ban tē'esru se'em na, yele ba yetu: < < So'olum sēka woo nērba n welge wērgē zebra la taaba, so'olum na wun sā'am mē. La so'olum ēņa yie mē wun lui mē. ¹⁸La Asūtāana* sān welge zebra la a mēņa, a so'olum na kān tā'age ze'ele. Yāma n yetu mam digri kulkā'arsu la Abelzebuli pāņa la iyā tu mam yele bela. ¹⁹Yāma n yetu mam digri kulkā'arsu la Abelzebuli pāņa la, yāma nērba taru la ān pāņa digri kulkā'arsu? Bela, ya nērba la mēņa n wun pa'alē tu ya ka taru buuro. ²⁰La de la Nawēnne pāņa tu mam taru digra kulkā'arsu, bela pa'alē tu Nawēnne wa'am mē wa dita na'am ya tēņasuka. ²¹Pāņa dāana sān māasum sōņa la a budaan-lōgrō gu'ura a yire, sela kān ēņe a bōntarsōm. ²²La nēra n taru pāņa gānna ē sān wa'am wa zēbe yāņe ē, a wun fāage la a zēbre lōg-sēba tu a te'ege la yien, dee yāņa vaage a yire lōgrō la pu. ²³Nēr-sēka n ka boe la mam, sisri mam mē, la nēr-sēka n ka lagum na mam lagsra, a wūrgu mē. > >

Kulkā'arga n yese dee leme makre

(Amatie 12:43-45)

²⁴Azezi le yetu: < < Kulkā'arga sān yese dee base nēra, a sēņe la pōgēntuusu puam ka ēera zē'a tu a vo'ose, la a sān ē zē'a koņe, a yetu mē tu: < Mam wun lebe la m yi-sēka tu m yese dee base la puam. > ²⁵La a sān lebe ka yē tu a puuse mē malge āna sōņa, ²⁶a wun lebe mē ka taru kulkā'arsu bayopu n de wēensu gānna ēņa mēņa wa'am, tu ba kē lagum bōna mī. Bela, nēr-ēņa toogo yāņa wun gānna a kurum toogo la mē. > >

Nēr-sēba n sakru Nawēnne yetoga taru zu-yēlga

²⁷Azezi n toge bela ku'ulum na, tu pōka ze'ele nērba la tēņasuka tīi toge yetu: < < Pōg-sēka n dōge fo, tu fu mōge a bī'isum na, taru zu-yēlga. > > ²⁸Tu Azezi lerge yetu: < < Nēr-sēba n wōnnu Nawēnne yetoga, dee sakra uta lan yele se'em na, n tōn taru zu-yēlga. > >

Nērba booru tu ba yē la bōn-yālma

(Amatie 12:38-42)

²⁹Nēr-kuuḡo n lagsɛ Azezi zē'am zo'oge, tu a yele ba yetu: << Zamāan-ēna wā nērba de la nēr-be'esi. Ba eeru la bōn-yālma n wun pa'ale Nawēnne pāḡa, la ba kān yē bōn-yālma ayēma, sān dagna bōn-yālma sɛka n yuun ēḡe Nawēnne nōto'osa Azonaasi * la. ³⁰Bōn-sɛka n yuun ēḡe Azonaasi la, pa'ale Niniivi dōma la Nawēnne pāḡa, bela Nērsaala Dayua *f8* la mē de la sɛka n pa'alɩ zamāan-ēna dōma Nawēnne pāḡa. ³¹Sarɩyadia daare, na-pɔka la n yuun yese wēntulle ḡobga bɔba la wun isge mɛ zerge zamāan-ēna wā dōma ba tōon-be'ero la iyā. Se'ere n soe la, a yuun ze'ele la zē'a n zāage wa'am wa selse naba Asalomō * yem yetḡa la, la sɛka n ḡānnɩ Asalomō n boe kalam, dee tu yāma ka selsra ē. ³²Sarɩyadia daare, Niniivi* dōma mē wun isge zerge zamāan-ēna wā dōma mɛ ba tōon-be'ero la iyā. Se'ere n soe la, Azonaasi n yuun mōole Nawēnne yetḡa bɔ ba la, ba yuun teege yem mɛ base tōon-be'ero. La sɛka n ḡānnɩ Azonaasi n boe kalam, dee tu yāma ka teege yem. >>

Peelem yelle

(Amatie 5:15, 6:22-23)

³³<< Nēra kān yō futla sugɛ, buɩ dɩke pɩ'ɩḡo vuge ē, a wun dɩke ē zoole la sɛla zuo tu a nēegɛ bɔ sɛba n kē'eru la. ³⁴Fu nini n nēeru peelem bɔ'ɔra fu iyā wu futla la, bela fu nini sān āna sōḡa, fu iyā wuu tarɩ peelem mɛ. La fu nini sān ka āna sōḡa, fu iyā wuu boe la lika puam. ³⁵Bela iyā, guuse tu bōn-sɛka n de peelem fu puam na, da dɛna lika. ³⁶La fu iyā wuu sān tara peelem sōḡa, tu baa bɔbre ayula ka tara lika, fu iyā wuu tarɩ peelem mɛ wu futla n tarɩ peelem nēera bɔ'ɔra nērba se'em na. >>

Azezi zerge Farisi dōma la lɔḡ karēnsāandōma

(Amatie 23:1-36, Amarkɩ 12:38-40)

³⁷Azezi n daan tḡe kɩ'ɩɩm na, tu Farisi* nēra ayula wi ē tu a wa'am ēḡa yire tu ba di. Tu a sēḡe ka kē zɩ'ire bɔna mɩ tu a di. ³⁸Tu Farisi nēra la yē tu Azezi ka peege nu'usi wu ban ɩtu ba sisgo se'em na, dee yetu a di, tu la di'ige ē. ³⁹Tu Zuudāana Azezi yele ē yetu: << Yāma Farisi dōma peeru ya wama la ya laasi pɔa mɛ, la yāma mēḡa puam pɩre la dēḡo n de fāaga la putuulḡo. ⁴⁰Ya de la geto! La dagɩ Nawēnne n ēḡe poorum na, n ken ēḡe puam na? ⁴¹Dɩke-ya yan tarɩ sɛla la bɔ nasdōma la ya sūure wuu, tu sɛla woo wun āna sōḡa bɔ ya.

⁴²Farisi* dōma, ya wun yē toogo. Se'ere n soe la, yāma bɔ'ɔru Nawēnne

zēvōoro buuri wuu pia pure me, baa ba sãn āna puka puka, la ya ka uti sela n mase, la ya ka nõje Nawēnne. La de la bõn-bāna ti ya wun dēje uta, dee yāņa uta sela ti ya uti la pa'ase.

⁴³Farisi dōma, ya wun yē toogo. Se'ere n soe la, yāma eeru la zē'esu nēņa ti ya zĩ'ire wēndeto puam, dee bōra ti ba nā'asra ya da'asu puam. ⁴⁴Ya wun yē toogo. Se'ere n soe la, ya ān wu yōoro n naage la tēņa ti nērba nēera ba zuto tōlla, dee ka mina ti yōoro n boe mī. > >

⁴⁵Ti lōo* karēnsāama ayula yele ē yeti: < < Karēnsāama, fu sãn togra bela fu po pō'ora la tōma wuu. > > ⁴⁶Ti Azezi lerge yeti: < < Yāma lōo karēnsāandōma mē wun yē toogo. Se'ere n soe la, yāma n botu nērba la uta se'em na, ān wu ze-tlbsa ti ya zelgru nērba la, la yāma mēņa ka booru ti ya kalum ba la ya nu'ubiire. ⁴⁷Ya wun yē toogo. Se'ere n soe la, yāma mēti la yōoro bō'ora Nawēnne nōtō'ōsruba* la. La yāma yaabdōma n yuun ku ba. ⁴⁸La yāma n mēti seba ti ya yaabdōma ku la yōoro la, la pa'ale ti ya sake ti ban yuun tōm se'em na ān sōņa me. ⁴⁹Bela iyā ti Nawēnne n taru yem na yuun yeti: < Mam wun tōm nōtō'ōsruba, la Tōntōniba bō ba, la ba wun ku baseba, dee nāmse baseba. > ⁵⁰Bela Nawēnne wun subge zamāan-ēna wā dōma wu la de la bāma n ku nōtō'ōsruba la halu dūnia pĩ'iluņo, wa paam lēle wā, ⁵¹Ian pōse la Abel* kua, halu wa paage Azakari ti ba ku kāabgo bĩmbĩnne, la Nawēnne zē'e-sōņo* tēņasuka la. Mam yeti ya la sira, ti tōnbe'ero bāma wuu taale boe la zamāan-ēna nērba zuo.

⁵²Yāma lōo karēnsāandōma la wun yē toogo. Se'ere n soe la, yāma n gu'uri nērba ti ba ka bāņa Nawēnne sira. Yāma mēņa ka sakru Nawēnne sira la, dee mē gu'ura nēr-seba n booru ti ba sake la. > >

⁵³La Azezi n ze'ele bilam fōrge la, ti lōo karēnsāandōma la Farisi dōma sūure ba isge la ē. Ti ba bōra ti ba bēre ē, sokra ē sokrusi zozo'e ⁵⁴bōra ti a tōge tuuge ti ba yōke ē.

12

Da dena-ya pulibsum dōma

(Amatie 10:26-27)

¹Wakat-ēņa nēr-kuuņo n lagse zo'oge mikra taaba, nēera taaba nāma, ti Azezi dēje yele a karēnbiisi la yeti: < < Guuse ya mēņa la Farisi* dōma pulibsum na n ān wu dābulle n botu dāam wuu kella la. ²Bõn-seka woo n lile wun lilge, la bõn-seka woo n sugē wun puke. ³Bela, bõn-seka woo ti ya tōge lika puam, ba wun tōge ē na peelem puam ti nērba wuu wōm, la bõn-seka ti ya waasum deem na, ba wun zom na gōsgo mōole ti nērba wuu wōm. > >

La mase tu ya zota la Nawēnne

(Amatie 10:28-31)

⁴ < < M sirdōma, mam yetu ya tu ya da zota dabeem la seba n kuuru iyā mā'a, dee ka tāna wun ēḡe sela pa'ase la. ⁵ Mam wun pa'ale ya lan mase tu ya zota seka. Zota-ya Nawēnne n tā wun ku, dee tara pāḡa wun kē'ese ya bug-tēḡa* la. Asura, zota-ya Nawēnne. ⁶ Ba ka koosru mōom niinto banuu la lig-kōba bayi mā'a? La Nawēnne ka yīnni baa ayula yelle. ⁷ La baa yāma zuugo zomto, Nawēnne mi ba wuu källē mē. Bēla iyā, da zota-ya dabeem, tu yāma taru yōoro ḡanna niinto zozo'e mē. > >

Seka n sakru Azezi, Nawēnne Sɪa wun sōḡe ē mē

(Amatie 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ < < La mam yetu ya tu nēr-seka woo n ze'ele nērba nēḡam yetu ēḡa de la mam nēra, mam n de Nērsaala* Dayua la mē wun ze'ele Nawēnne malekadōma* nēḡam yetu a de la mam nēra. ⁹ La nēr-seka woo n su'lese nērba nēḡam tu ēḡa dagu mam nēra, mam mē wun su'lese Nawēnne malekadōma nēḡam tu a dagu mam nēra. ¹⁰ La nēr-seka woo n tōḡe Nērsaala Dayua la be'em, Nawēnne wun base a tōon-be'ero taale, la nēr-seka woo n pō'oge Nawēnne Sɪa*, Nawēnne kān base a tōon-be'ero taale.

¹¹ Ba sān yōḡe ya sēḡe ba wēndeto puam, bu na'adōma nēḡam, bu ke'endōma nēḡam tu ba di ya sarɪya, da fabla-ya yan wun lerge se'em, bu yan wun tōḡe se'em to'oge ya mēḡa. ¹² Se'ere n soe la, Nawēnne Sɪa n wun pa'ale ya wakat-ēḡa yan wun tōḡe se'em. > >

Bōntarsa n ka taru yem makre

¹³ Azezi n tōḡe ku'ulum na, tu nēra ayula n boe nēr-kuuḡo la puam yele ē yetu: < < Karēnsāama, yele m kēema tu a dūke tōma so n ki dee bōn-seba la, pu bō ma m bōḡo. > > ¹⁴ Tu Azezi soke ē yetu: < < Āne n bō mam nōore tu m dena ya sarɪyadita, bu m puta ya bōntarsōm bō'ora ya? > > ¹⁵ Dee yele nērba la wuu yetu: < < Guusra-ya ya mēḡa, da era bōntarsōm zozo'e, se'ere n soe la, la dagu nēra n taru bōntarsōm zo'oge iyā tu a taru yōvore. > >

¹⁶ A yele bēla, dee make la makre bō ba yetu: < < Buraaga n daan boe dena bōntarsa, tu a vato bōnkōla māale sōḡa, ¹⁷ tu a tē'ese a putē'erum yetu: < Zē'a ka boe tu m wun sūm m bōnkōla la. Bēla iyā, mam wun ēḡe la wāne? > ¹⁸ Yāḡa yele a mēḡa yetu: < Mam mi mam wun ēḡe se'em. Mam wun wōre m bā la mē, malḡe mē bā-kāra, sūm m bōnkōla, la m sela woo. ¹⁹ Dee yele m sūurum yetu: M taru bōntarsōm zo'oge, la wun seke ma paḡe

yuuma zozo'e. Bɛla m wun vo'ose mɛ di dee yũ, dee ɛ̃ŋɛ sũ-yɛlga.> ²⁰Tɪ Nawɛnnɛ yele ɛ yetɪ: <Gergo wā, yu'uŋ-ɛna wā m wun to'oge fu vɔm na. La āne n wun sɔna bɔn-sɛba tɪ fu bɪŋɛ la?> > > ²¹La Azezi le yetɪ: <<La de la bɛla la nɛr-sɛka woo n lagsrɪ bɔntarsɔm bɪŋra a mɛŋa iŋā, dee ka tara sɛla sɛla Nawɛnnɛ zɛ'am.> >

Nawɛnnɛ n bɪsrɪ tɪ yelle

(Amatie 6:25-34)

²²Bɛla poorum, Azezi yele a karɛnbiisi la yetɪ: <<Bɛla iŋā, mam yetɪ ya tɪ ya da fabla ya vɔm yelle, ya wun di sɛla, bu ya wun yɛ fu-sɛba la yelle. ²³Vɔm yelle gānnɪ dia mɛ, tɪ iŋā yelle mɛ gānna futo. ²⁴Bɪsɛ-ya gɔoro, ba ka butɪ, ba ka lagsrɪ bɔnkɔɔla, la ba ka tarɪ bāarɛ bu dia bɪŋre zɛ'a, la Nawɛnnɛ n bɔ'ɔrɪ ba dia. La yāma ka tarɪ yɔoro gānna bɔn-ɛgla zo'oge sɪra? ²⁵Āne n boe ya puam n tā wun pa'asɛ a vɔm woglum fɛfɛe ɛn fablɪ la iŋā? ²⁶La yāma sān ka tāna wun ɛ̃ŋɛ bɛla n de bɔn-pɪka, bɛm iŋā tɪ yāma fabla bɔn-sɛba n weege la yelle? ²⁷Bɪsɛ-ya mɔ-puuro n ān sɔŋa se'em, ba ka tɔnnɪ, ba mɛ ka wugrɪ futo. La mam yetɪ ya mɛ tɪ, baa naba Asalomɔ* na'am n yuun tarɪ pāŋa la, a yuun ka tā'agɛ yɛ fuugo n ān sɔŋa wu mɔ-puugo ayɪla. ²⁸La Nawɛnnɛ sān botɪ mɔoro n boe zīna dee tɪ ba wun yɔ ba bugum beere āna sɔŋa bɛla, a kān bɪsɛ ya yelle sɔŋa gānna bɛla mɛ bu? Bɛm tɪ yāma ka bɔ Nawɛnnɛ sɪra zo'oge? ²⁹Da basɛ-ya tɪ yan wun di sɛla, bu yan wun yũ sɛla yelle pakɛ ya. ³⁰La de la nɛr-sɛba n ka mi Nawɛnnɛ n eerɪ bɔn-bāma wuu. La yāma Sɔ Nawɛnnɛ mi tɪ yāma boorɪ bɔn-bāma wuu mɛ. ³¹ɛ-ya Nawɛnnɛ so'olum* na gānna wuu, tɪ a wun bɔ ya bɔn-bāma pa'asɛ.> >

Bɔntarsɔm n ka sā'anɪ

(Amatie 6:19-21)

³²<<M nɛrba, ya ka zo'oge, la da zɔta-ya dabeem, se'ere n soe la, la paagɛ ya Sɔ Nawɛnnɛ yɛm mɛ tɪ a yetɪ a bɔ ya a so'olum. ³³Koose-ya yāma n tarɪ sɛla la dɪkɛ ligri la bɔ nasdɔma. Ya sān ɛ̃ŋɛ bɛla, ya eerɪ la bɔntarsɔm n ka sā'anɪ. ɛ-ya bɔntarsɔm tɪ ba bɔna Nawɛnnɛ yire wakatɛ wuu, bilam tɪ nayigba kān tā'agɛ zũ, tɪ bɔn-mɔgla mɛ kān tā'agɛ sā'am ba. ³⁴Se'ere n soe la, ya bɔntarsɔm n boe zɛ'a na, ya putɛ'era mɛ boe la bilam.> >

Māasum-ya gu'ura

³⁵Azezi le yetɪ: <<Māasum-ya lu ya sagāna ya sɪsɪ tɪ ya wun tā'agɛ tɔm, dee yɔ ya fɪtladɔma, ³⁶āna wu nɛrba n gu'uri ba zuudāana n wun ze'ele

pogdire kibsā wa'am, tɪ a sãn wa'am wa wi, tɪ ba yo'oge yaŋa tɔtɔ bɔ ẽ.
³⁷Tõntõn-sɛba tɪ ba zuudãana wun paam tɪ ba ze gu'ura ẽ, tarɪ zu-yẽlga.
 Mam yetɪ ya la sɪra tɪ, a wun base tɪ ba zĩ'ire, tɪ zuudãana la mẽŋa mãasum
 wa puɪ ba dia. ³⁸A sãn wa'am sõnsua, bu bewiine, wa yẽ tɪ ba ken gu'ura ẽ,
 ba tarɪ zu-yẽlga. ³⁹Bãŋɛ-ya tɪ yidãana sãn mina wakat-sɛka tɪ nayiga wun wa
 zũ ẽ, a wun gu'ura a yire mɛ kãn base tɪ nayiga la kẽ zũ ẽ. ⁴⁰Bɛla, yãma mẽ
 mãasum zɛ sõŋa, tɪ Nẽrsaala Dayua*f9* la sɛm na wakat-sɛka tɪ yãma ka
 tẽ'esrɪ tɪ a wun wa'am na. > >

Tõntõnna masɛ mɛ tɪ a ɪta a zuudãana n boorɪ se'em na

(Amatie 24:45-51)

⁴¹Tɪ Apɪyɛɛrɪ soke ẽ yetɪ: < < Zuudãana, fõn make makɛ ẽna wã la tõma
 mã'a bu, nẽrba wuu? > > ⁴²Tɪ Zuudãana Azezi lerge ẽ yetɪ: < < ãne n de
 tõntõn-sõŋɔ n tarɪ yɛm? La de la ẽŋa tɪ a zuudãana wun yetɪ a bɪsra a yire
 yelle, bɔ'ora a tõntõnɪba dia wu lan masɛ, dee sɛŋɛ sore. ⁴³Zuudãana la sãn
 leme wa yẽ tɪ tõntõnna la tõm wu ẽŋa n yeke se'em na, tõntõnna la tarɪ zu-
 yẽlga. ⁴⁴Mam yetɪ ya la sɪra tɪ, a zuudãana la wun dɪkɛ ẽŋa n tarɪ sɛla la
 wuu bɔ ẽ mɛ tɪ a bɪsra.

⁴⁵La tõntõnna la sãn tẽ'esɛ yetɪ, ẽŋa zuudãana la yuuri mɛ ka kulna, yãŋa
 wẽ'era tõntõn-buraasi, la tõntõn-pɔgsɪ, dita, dee yũura bugra, ⁴⁶a zuudãana
 la wun kulum na daar-sɛka tɪ a ka tẽ'esrɪ tɪ a wun wa'am, la wakat-sɛka tɪ a
 ka mi, wa di'ige ẽ. La a wun dige ẽ mɛ botɪ a lagum na sɛba n ka bɔ ẽŋa sɪra
 la yẽ sɪbgrɛ. ⁴⁷Tõntõn-sɛka n mi a zuudãana n boorɪ se'em, dee ka mãasum
 bu ka tõm ẽn boorɪ se'em na, ba wun wẽ ẽ mɛ zozo'e. ⁴⁸La tõntõn-sɛka n ka
 mi a zuudãana n boorɪ se'em, dee ẽŋɛ sɛla n masɛ tɪ ba wẽ ẽ, ba wun wẽ ẽ
 na fɛe. Sɛka tɪ ba bɔ ẽ zo'oge, ba mẽ wun soke ẽ yɛla zozo'e yelle mɛ, la
 sɛka tɪ ba gu'ule ẽ zo'oge, ba mẽ wun soke ẽ halɪ yɛla zozo'e yelle gãna
 mɛ. > >

Nẽr-sɛba n ka dolɪ Azezi wun welge mɛ la sɛba n dolɪ Azezi

(Amatie 10:34-36)

⁴⁹< < Mam wa'am tɪ m tuurɛ la bugum dũnia wã zuo, la mam boorɪ nɪ mɛ
 zozo'e tɪ bugum na põn darɛ dita. ⁵⁰La dɛnɪ tɪ mam yẽ nãmsgɔ zozo'e wu
 mam mise la ko'om puam na, la a yelle la wun nãmɛ mam mɛ halɪ tɪ la wa
 ẽŋɛ ba'asɛ. ⁵¹Ya tẽ'esɛ tɪ mam wa'am tɪ m botɪ nẽrba nõore n dɛna ayɪla
 dũnia zuo bu? Ayɛɪ, mam yetɪ ya tɪ mam tarɪ la welgre wa'am. ⁵²La, lan
 pɔsɛ lɛɛɛ wã wɛ'ɛsa, nẽrba banuu sãn bɔna yire ayɪla puam, nẽrba batã
 wun welge mɛ sisra nẽrba bayi la, tɪ nẽrba bayi la mẽ sisra nẽrba batã la.

⁵³La so wun sise a dayua, ti dayua mẽ sise a so. La ma wun sise a pɔyua, ti pɔyua mẽ sise a ma. La dayua pɔga wun sise a sɪra ma, ti sɪra ma mẽ sise a dayua pɔga.> >

Bāṅe-ya bōn-sɛba n ɪti lɛɛɛ wā vōore bɔkɛ

(Amatie 16:2-3)

⁵⁴Ti Azezi yele nēr-kuuṅa la yeti: <<Ya sān yē ti wara sobge bɔbre ayēma, ya yeti mɛ toto ti saaga wun ni mɛ, ti a sɪri ni. ⁵⁵La ya sān le yē ti kusebgo vugri bɔbre ayēma, ya yeti mɛ ti wɔlgo lɛm mɛ, ti wɔlgo wun sɪri paage. ⁵⁶Pulibsum dōma wā! Yāma bɪsɪ mɛ mina tēṅa, la saazuum yela n ān se'em. La bēm ti yāma ka mina bōn-sɛba n ɪti lɛɛɛ wā vōore bɔkɛ?> >

Malge fu yela la Nawēnne

(Amatie 5:25-26)

⁵⁷<<Bēm ti ya mēṅa ka tē'esɛ bāṅe sɛla n mase ti ya wun ēṅɛ bɔkɛ? ⁵⁸Fu sān tara yelle la nēra, ti a tarɪ fu wɛ'ɛsa sarɪyadia zē'am, mōrge ti ya māale yelle la sore, ti a da dɪkɛ fu bɔ sarɪyadita, ti a tɔge fu yetɔga la dɪkɛ fu bɔ gu'ura, ti a kē'esɛ fɔ yu'a deem. ⁵⁹Mam yeti fu la sɪra, ti fu kān yē sore yese yu'a deem na, halɪ ti fu wun wa yɔ fu sānne na wuu ba'asɛ.> >

13

Teege-ya yɛm basɛ tōon-be'ero

¹La wakat-ēṅa nērba basɛba n wa'am wa tɔge pa'ale Azezi, gɔmna Apilatɪ n daan botɪ ba ku Galile nērba basɛba wakat-sɛka ti ba boe mī kāabra bɔ'ɔra Nawēnne, ti ba zɪm yese gaam na kāabgo la zɪm. ²Ti Azezi lerge ba yeti: <<Yāma tē'esɛ ti Galile nēr-bāma n daan yē nāmsgɔ ēṅa la, bāma n de tōon-be'ero dōma gānna Galile dōma basɛba la bu? ³Mam yeti ya ti ayɛɪ, yāma sān ka teege yɛm basɛ tōon-be'ero, yāma wuu mẽ wun sā'am na bɛla. ⁴La nērba pia la anii ti de-tugma yuun lui ku ba Silo tēṅa la, yāma tē'esɛ ti bāma n de tōon-be'ero dōma gānna Zerizalɛm nērba basɛba la bu? ⁵Mam yeti ya ti ayɛɪ, yāma sān ka teege yɛm basɛ tōon-be'ero, yāma wuu mẽ wun sā'am na bɛla.> >

Kēnkāṅa n ka wɔnnɪ makɛ

⁶Azezi le makɛ la makɛ ēna wā yeti: <<Buraaga n tarɪ kēnkāṅa n sele a va'am puam, yāṅa wa'am ti a bɪsɛ a sān tara biɛ, ka yē sɛla sɛla. ⁷Ti a yele va'am na gu'ura yeti: <Bɪsɛ, yuuma atā n wāna ti mam sēnnɪ dee ka yēta biɛ kēnkāṅa wā zuo. Sɛ ē basɛ, ti a yēɛ la zē'a.> ⁸Ti gu'ura la lerge ē yeti:

<Zuudāana, base ē yuun-ēna mā'a, tu mam wun ko gilge a tille, ēṅe bugulgo base ē, ⁹la yuune sān kaage tu a wɔm, la ān sōṅa, la a sān ken ka wɔm, fu yāṅa se ē base.> > >

Azezi botu pɔka yē ĩmā'asum vo'osgo daare

¹⁰Azezi daan boe la Zifdōma wēndeem vo'osgo* daare zāsna nērba, ¹¹tu pɔka ayula bɔna mī tu kulkā'arga tara ē botu a dēna kobgo paage yuuma pia la anii, yūre ka tāna wun dɔ'ɔge. ¹²Tu Azezi yē pɔka la, wi ē yetu: <<Pɔka, fu yē yolsgo, fu bā'aga la base fɔ.> > ¹³Dee dɪke a nu'usi pagle pɔka la zuo, tu bā'aga la base pɔka la bilam mēṅa, tu a tā'age dɔ'ɔra, yāṅa pēgra Nawēnne. ¹⁴Tu wēndeego la naba sūure isge la Azezi, ēṅa n botu pɔka la yē ĩmā'asum vo'osgo daare la ĩyā. Tu a yele nērba la yetu: <<Dabsa ayooɔ n boe tu ya tāna wun tōm. Wa'am-ya dabs-bāma puam wa tibe ya mēṅa, dee da sēnna vo'osgo daare tibra ya mēṅa.> > ¹⁵Tu Zuudāana Azezi lerge ē yetu: <<Pulibsum dōma wā! Yāma nēra woo ka lorgu a lɔlga, bu a bōṅa sēnna yūula ko'om vo'osgo daare me bu? ¹⁶Tu pɔg-ēna wā n de Abraham* yuṅa tu Asūtāana* lu ē yuuma pia la anii wā, la ka naru tu mam lerge ē vo'osgo daare?> > ¹⁷La ēṅa n yele bela la, tu yānne yōke a be'eba la wuu, tu nērkuuṅo la wuu sūure ēṅe yēlum la a tōon-yālma seba wuu tu a ēṅe la.

Nawēnne so'olum wōn na bēm?

(Amatie 13:31-33, Amarku 4:30-32)

¹⁸Tu Azezi yele ba yetu: <<Nawēnne so'olum* wōn na bēm? La mam wun dɪke la bēm make la ē? ¹⁹A ān wu sɔ'ɔro biire tu nēra bure a va'am puam, tu a bu lebge tu-kāte. Tu niinto sēnna te'era ba tugro a wila zuo.> >

²⁰La a le yetu: <<Mam wun le dɪke la bēm make la Nawēnne so'olum? ²¹A ān wu dābille tu pɔka dɪke gaam na borboru zom la-kāra batā wē, tu dābille la botu ba wuu uke.> >

Nērba n wun ēṅe se'em kē Nawēnne so'olum

(Amatie 7:13-14, 21-23)

²²Azezi daan we'esu la Zerizalem dɔla tēn-kāra la tēn-pɪgsu puam zāsna nērba. ²³Tu nēra soke ē yetu: <<Zuudāana, nērba fēe mā'a n wun yē fāare bu?> > Tu a lerge ba yetu: ²⁴<<Narge-ya pāṅa doose zanōre n ān mika kē Nawēnne so'olum puam, tu mam yetu ya me tu nērba zozo'e wun wa era me tu ba kē, la ba kān yāṅe. ²⁵La wakate sān paage, yidāana wun isge yu yaṅa la me, la ya sān weege yēṅa, ya wun wē'era me kɔko yetu:

<Zuudāana, yo'oge tu tu kē.> La a wun lerge ya yetu: <Mam ka mi yāma n

ze'ele zē'a.> ²⁶La ya wun yele ē yeti: <Dagu tōma la fōn n daan lagum dita, dee yūura, ti fu sēna tōma tējam zāsna nērba?> ²⁷La a wun le lerge ya yeti: <Mam ka mi yāma n ze'ele zē'a, fōrge ya mam zē'am, yāma de la tōon-be'ero dōma.> ²⁸La ya wun ka yē Abraham*, la A'izaki, la Azakabi, la Nawēnne nōtō'osruba* wuu, ti ba boe Nawēnne so'olum puam, la yāma wun weege la yēja kella dee dake ya nu'usi gi nōorum. ²⁹La nērba wun yese dapɔ-bɔba, la zanō-bɔba, la zuugo bɔba, la gɔbga bɔba wa'am wa zī'ire Nawēnne so'olum puam di. ³⁰Bānge-ya ti nērba baseba n de poorum dōma wun lebge nējam dōma, ti baseba n mē de nējam dōma wun wa lebge poorum dōma.> >

Azezi sūre sā'am mɛ Zerizalem dōma īyā

(Amatie 23:37-39)

³¹La wakat-ēja ti Farisi* dōma baseba sēje ka yele Azezi yeti: <<Base kalam dee sēje zē'a ayēma, ti Naba A'erodi* eeru fu mɛ ti a ku.> > ³²Ti a lerge ba yeti: <<Sēje-ya ka yele yem be'ero dāana la yeti: <Zīna la beesā, mam wun dige kulkā'arsu mɛ ti ba yese, dee botu bā'adōma yē īmā'asum, la dabsa atā daare ti mam wun ba'ase m tōoma la wuu.> ³³La dēni ti mam sēje m sēnne na zīna, la beesā, la dabsa atā daare, se'ere n soe la, la ka mase ti Nawēnne nōtō'osa ki zē'a ayēma, sān dagna Zerizalem puam.

³⁴Zerizalem nērba, Zerizalem nērba, yāma kuuru la Nawēnne nōtō'osruba, dee lobra seba ti Nawēnne tōm ba ya zē'am la kuga kuura. Nōore faa ti mam booru ti m lagse ya wu nō-yā'aja n lagsru a koma ūna a kempagsu puam se'em na, ti ya ka bɔra. ³⁵Bela, Nawēnne wun base ya tēja bɔ ya, ti a lebge daboto. Mam yeti ya ti ya kān le yē mam, halu ti ya wun wa yeti: <Pēge-ya sɛka n sēm na Zuudāana Nawēnne yu'ure la.> > >

14

Azezi botu buraaga yē īmā'asum vo'osgo daare

¹Vo'osgo daare ayula ti Azezi daan sēje Farisi* dōma naba ayula yire ti ba di. Ti nērba la n boe mī na bɪsra ēn wun ēje se'em. ²La buraaga ayula n boe mī ti ī-fuusɔ bā'aga tara ē, ti a zɛ Azezi nējam. ³Ti Azezi soke lɔɔ* karēnsāandōma, la Farisi dōma la yeti: <<Sore boe ti nēra botu nērba yē īmā'asum vo'osgo* daare bu, sore ka boe?> > ⁴Ti ba sīna. Ti Azezi botu buraaga la yē īmā'asum, base ē ti a kule. ⁵Dee soke ba yeti: <<Āne n boe yāma puam ti a dayua, bu a lolga wun lui lua puam vo'osgo daare ti a kān zoe tɔtɔ sēje ka yaage ē?> > ⁶Ti ba make ti ba lerge ē koje.

Dena-ya sik-m-mēṅa dōma

⁷Ti Azezi yē nēr-seba ti ba wi ti ba wa'am wa di la n loosri zē'e-sōma zī'ita, ti a makε makε yele ba yeti: ⁸<< Nēra sān ēṅε pɔgdire kibsa wi fo, da kān sēṅε ka zī'ire zē'e-sōṅɔ, tā ti a mē wi la nēra n gānni fōn. ⁹Ti sɛka n wi ya wuu la, da wa'am wa yele fu yeti: < Isge, dee ti ēna zī'ire.> Ti fu yāṅa isge sēṅε ka zī'ire poorum poorum la yānne. ¹⁰Nēra sān wi fo, sēṅε ka zī'ire poorum, ti sɛka n wi fu la sān wa'am yē fɔ, a wun yeti: < M sɪrε, wa'am wa zī'ire nēṅam.> Bɛla ti fu wun yē nā'asgɔ nēr-seba ti fu zī la ba la zē'am. ¹¹Nēr-sɛka woo n zēkri a mēṅa, Nawēnne wun sike ē, la nēr-sɛka n sikri a mēṅa, Nawēnne wun zēkε ē.> >

¹²La Azezi yele sɛka n wi ē na yeti: << Fu sān yeti fu ēṅε dia wuntεṅa, bu yu'ɔṅɔ wi nērba ti ba wa'am wa di, da wi'ira fu sɪrdōma, bu fu sɔbiisi, bu fu nērba, bu fu sawiiba n de bōntatba, se'ere n soe la, ba mē wun wa ēṅε bɛla daar-sɛka mε wi fo lebse bɛla sānne. ¹³Fu sān yeti fu ēṅε dia wi nērba ti ba wa'am di, wi nasdōma, la kɔɔrnɔ, la wɔbsɪ, la fɔɔsɪ. ¹⁴Fu sān ēṅε bɛla, fu wun tara zu-yēlga, se'ere n soe la, ba kān yāṅε ēṅε lebse fo. Bɛla, wakat-sɛka ti Nawēnne wun boti nēr-seba n ēṅε sɛla n mase a yem na vo'oge la, fu wun yē yɔɔrɔ.> >

Kibs-kātε makε

(Amatie 22:1-10)

¹⁵La nērba la n lagsε zēa dia zē'a la Azezi la, ba wōm ēn yele se'em na mε, ti nēra ayɪla yele ē yeti: << Nēr-sɛka woo n wun po di dia Nawēnne so'olum* puam na tarɪ zu-yēlga.> > ¹⁶Ti Azezi makε makε bɔ ē yeti: << Buraɔ ayɪla n daan boe, ēṅε dia zozo'e, wi nērba zozo'e ti ba wa'am wa di. ¹⁷Ti dia la wakate paage, ti a tōm a tōntōnna yeti, a sēṅε ka yele nērba la ti ēṅa yeti: < Wa'am-ya ti mam māasum ba'ase mε gu'ura ya.> ¹⁸Ti ba nēra woo yeta lan pakε ēṅa se'em, ti ēṅa sɔsra sugri. Pɔspɔsɪ dāana la yele ē yeti: < Mam da la va'am, ti m sēṅε ka bɪsε lan ān se'em, bɛla ti mam sɔsra ē sugri.> ¹⁹Ti ayɪla yeti: < Mam da la nii-kɔɔrsɪ pia bɔɔra ti m makε ba bayi bayi kɔ bɪsε, bɛla ti mam sɔsra ē sugri.> ²⁰Ti ayēma mē yeti: < Mam di la pɔg-sāana, bɛla ti mam kān yāṅε wa'am.>

²¹Ti tōntōnna la lebe ka tɔṅε bɛla bɔ a zuudāana la. Ti a zuudāana la sūure yīige, ti a yele a tōntōnna la yeti: < Yese tɔtɔ sēṅε tēṅa la sorɔɔrɔ zuto ka tarɪ nasdōma, la kɔɔrnɔ, la fɔɔsɪ, la wɔbsɪ wa'am ti ba di.> ²²Ti tōntōnna la sēṅε ka ēṅε a zuudāana la n yele se'em na, dee yele ē yeti: < M zuudāana, fōn yeti mam ēṅε se'em na, mam ēṅε mε, la zē'a ken dee mε.> ²³Ti zuudāana la le yele a tōntōnna la yeti: < Yese tēṅa la puam sēṅε sorɔ-pɪgsɪ

la wuu zuo, ka mōrgε taru nērba la wa'am tu ba kē tu mam yire purε.>

²⁴La mam yetu yāma me tu nēr-seba tu mam dēngε yele ba tu ba wa'am, tu ba zagse la, ba nēra nēra kān le maln di mam dia la.> >

Azezi karēnbia n mase tu a ēngε se'em

(Amatie 10:37-38, 5:13, Amarku 9:50)

²⁵Azezi daan sēnnu me, tu nēr-kuuḡo dola ē, tu a gelge yele ba yetu:

²⁶< <Nēra sān yetu a doose mam dee ka nōngε mam gānna a so, la a ma, la a poga, la a koma, la a sobiisi, la a tāpa, bu a sān ka nōngε mam gānna a mēngα vom, a kān tā'age dena mam karēnbia. ²⁷La seka woo n ka sake nāmsgo wu nēra n zεεru a kūm do-puurḡa* dola mam, a kān tā'age dena mam karēnbia.

²⁸Ya mi tu nēra sān bōna ya puam bōra tu a mē de-tugma, a wun dēngε zī'ire me geele buse, ēn taru se'em na wun seke tu a yāngε mē ba'ase, bu la kān seke? ²⁹La sān dagna bela, a sān ēεβε ēbre dee ka yāngε mē ba'ase, seba wuu n yē bela la wun la ē me ³⁰yetu: <Nēr-ēna ēεβε la deego, dee ka yāngε mē ba'ase.> ³¹Bu naba sān we'esa tu a zεβε la a na-tadāana, dēnu tu a dēngε tē'esε buse, ēngα n taru nērba tuspia la, a wun tā'age zεβε la na-seka n taru nērba tuspisyi, bu a kān tā'age? ³²La a sān bāngε tu a kān tā'age, naba ayēma la n ken zāage la, a wun dēngε tōm na a tōntōnuba tu ba sēngε naba la zē'am ka soke ē buse, bāma wun ēngε la wāne tu zεbre la ba'ase. ³³Bela mē, yāma nēr-seka woo n ka basru bōn-seba wuu tu a taru la, ka tā wun dena mam karēnbia.

³⁴Yaarum ān sōngα me, la a sān sabgε, ba wun ēngε la wāne botu a le āna yēlum? ³⁵A ka le tara yōoro la tēngα, la a ka tā wun dena bugulgo mē, ba lobru ē basra me. Seka n wōm yetoga wā, a selse sōngα sōngα.> >

15

Pesgo, la lagfo n bōu makre

(Amatie 18:12-14)

¹Lampo-to'osruba*, la tōon-be'ero dōma zozo'e n daan sēngε Azezi zē'am tu ba selse a yetoga. ²Tu Farisi* dōma, la loo* karēnsāandōma la yōnna yetu: < <Bura-ēna wā to'oru la tōon-be'ero dōma, dee dita la ba.> > ³Tu Azezi make makre wā soke ba yetu: ⁴< <Bura-kāna n boe ya puam tara piisi kobga, tu ayula sān bōu, tu a kān lagse piisi piswei la awei la base dūnsēkam, dee sēngε ka ε ayēma n bōu la halu yāngα yē ē? ⁵La a sān yē ē, a wun yōke ē me buke la sū-yēlga. ⁶La a sān kule yire, a wun wi a surdōma, la a sawiiba me

yele ba yetu: <Naage-ya la mam tu tu ēḡe sū-yēlga, se'ere n soe la, mam yē m pesgo la n bɔl la mɛ.> ⁷Bela mam yetu ya tu tōon-be'ero dāana ayula sān teege yem base tōon-be'ero, sū-yēlga boe Nawēnne yire puam la bela gānna nēr-sōma piswei la awel n ka eeru tu ba teege yem.

⁸Bu, pɔg-kāna n boe wun tara lig-kōba*f10* pia, tu ayula sān bɔl, tu a kān yō futla puɛe deego la ε lagfɔ la sōḡa halu wa yē ē? ⁹La a sān yē ē, a wun wi a sɪrdōma, la a sawiiba mɛ yele ba yetu: <Naage-ya la mam tu tu ēḡe sū-yēlga, se'ere n soe la, mam yē m lagfɔ la n bɔl la mɛ.> ¹⁰Bela mam yetu ya tu tōon-be'ero dāana ayula sān teege yem base tōon-be'ero, sū-yēlga boe Nawēnne malekadōma* zē'am na bela.> >

Budibla n base a sɔ yire, la a kēema makrɛ

¹¹Tu Azezi le yele ba yetu: <<Bura n daan boe tara a dayɔɔsi bayi. ¹²Tu yɪbga la yele a sɔ yetu: <M sɔ, puɪ fu bōntarsōm na bɔ mam m bōnɔ.> Tu a sɔ puɪ a bōntarsōm na bɔ ba. ¹³Tu la ēḡe dabsa fēe, tu yɪbga la lagse a bōntarsōm na wuu yese sēḡe tēḡa n zāage, ka tōm tōon-yooro sā'am ēn taru sɛla la wuu. ¹⁴La ēn sā'am a bōntarsōm na wuu ba'ase la, kɔm kāte n wa'am tēḡa la puam, tu a ka le tara sɛla wun di. ¹⁵Tu a sēḡe tēḡa la nēra ayula zē'am tu a dɪke ē tu a tōnna. Tu nēra la dɪke ē botu a sēḡe mōom ka gu'ura a kurkurdōma. ¹⁶Tu a kɔm dōnna tu a bɔra tu a di kurkuri dia. Tu nēra nēra ka bɔ ē. ¹⁷Tu a tē'esɛ a sūurum yetu: <Mam sɔ taru tōntōnɪba zo'oge mɛ tu ba dita tuḡra dee basra, dee tu mam bɔna kalam kiira la kɔm.> ¹⁸Yāḡa yetu: <Mam wun lebe kule la m sɔ yire ka yele ē yetu, mam tōm na Nawēnne la fōn be'em, ¹⁹mam ka le mase tu ba wi mam tu fu bia. Ita mam wu fu tōntōnɪba la ayula.> ²⁰Dee isge kulla a sɔ yire. La ēn nān boe zāazāare la, tu a sɔ la yē ē, tu a ninbāalga yōke ē, tu a zoe tu'use kɔke ē, mōbge ē. ²¹Tu bia la yele ē yetu: <M sɔ, mam tōm na Nawēnne la fōn be'em. Mam ka mase tu ba le wi'ira mam tu fu bia.> ²²Tu a sɔ la yele a tōntōnɪba yetu: <Sēḡe-ya tɔtɔ ka taru fu-sɛka n ān sōḡa gānna la wa'am wa ye ē, dee dɪke nutua pire a nu'ubiire, dee dɪke tagra pire ē. ²³La ya yōke lɔl-polle n nōbe wa'am wa ku tu tu ēḡe dia di, dee ēḡe sū-yēlga. ²⁴Se'ere n soe la, mam bia wā daan wōn na a ki mɛ, dee le vo'oge. A daan bɔl mɛ, tu tu le yē ē.> Tu ba yāḡa ita sū-yēlga. ²⁵Wakat-ēḡa tu a dayɔ-kēema la boe la va'am. La ēn lebe kulna wa lɛm yire la, a wōm na duursi tu ba wē'eru wa'ara. ²⁶Tu a wi a sɔ tōntōnna ayula soke ē yetu: <Bēm n ēḡe?> ²⁷Tu tōntōnna la lerge ē yetu: <Fu yɪbga la n wa'am, tu fu sɔ ku lɔl-polle n nōbe, ēḡa n yē fu yɪbga la tu a taru īmā'asum na īyā.> ²⁸Tu kēema la sūure yīige halu. Tu a zagse tu ēḡa kān kē yire. Tu a sɔ yese belem ē yetu, a wa'am wa kē. ²⁹Tu a lerge a sɔ la yetu: <Buɛ, yuuma zozo'e

tu mam tōnnu fu tōoma, dee ka zagse fu nōore baa daare ayula, la fōn ka bō mam bulla baa daare ayula tu m ku tu mam la m sɪrdōma ēŋe sū-yēlga. ³⁰La fu bi-ēna wā n dɪke fu bōntarsōm sēŋe ka tōm yalsɪ tōoma sā'am ba wuu dee kulum wā, fu ku la lɔl-polle bō ē.> ³¹Tu a sɔ lerge ē yetu: <M bia, fōn boe la mam zē'am daare woo. La mam n tarɪ sɛla wuu la de la fōn bōnɔ. ³²La, la masɛ mɛ tu tu ēŋe sū-yēlga sɪrum, se'ere n soe la, fu yɪbga wā daan wōn na a ki mɛ, dee le vo'oge. A daan bɔɪ mɛ. Tu tu le yē ē.> > >

16

Tōntōnna n de yem dāana makre

¹Tu Azezi le yele a karēnbiisi la yetu: <<Buraaga n daan boe dɛna bōntarsa, tara tōntōnna tu a bɪsra a yire yelle. Tu ba wa'am wa yele bōntarsa la yetu, tōntōnna la sā'anɪ a bōntarsōm na mɛ. ²Tu zuudāana la wi a tōntōnna la yetu: <Bēm tu ba tɔgra fōn yelle tu mam wōnna wāna? Geele pa'alɛ ma fōn ēŋe mam bōntarsōm na se'em. Fu kān le bɪsra mam yire yelle.> ³Tu tōntōnna la yele a mēŋa yetu: <Mam zuudāana la yetu a dige mam a tōoma la puam mɛ, mam wun ēŋe la wāne? Kua? Mam ka tarɪ pāŋa wun kɔ. La yānne n wun tara mam la sosgo. ⁴Mam mi mam wun ēŋe se'em, tu a sān wa dige ma, m tara sɪrdōma n wun to'oge mam ba yie sōŋa.> ⁵Tu a wi a zuudāana sānditba ayula ayula, soke pɔspɔsɪ dāana la yetu: <Fōn tarɪ mam zuudāana sānne la wāne?> ⁶Tu a lerge yetu: <Mam tarɪ a sānne na kaam dugl-kāra kɔbga.> Tu a yele ē yetu: <To'oge fu sānne gōŋɔ tɔtɔ zī'ire gulɛ yetu, kaam dugl-kāra pinuu.> ⁷Dee soke ayēma yetu: <Fōn tarɪ mam zuudāana sānne na wāne?> Tu a lerge yetu: <Mam tarɪ a sānne na mui bɔra kɔbga.> Tu a yele ē yetu: <To'oge fu sānne gōŋɔ gulɛ yetu pinii.> ⁸Baa la tōntōnna wā ɪrgɔ n ka doose sore la, a zuudāana pēge ē mɛ, ēn tōm na yem na iyā. Dūni-ēna wā dōma tarɪ la yem tōnna la taaba gānna nēr-sɛba n bāŋe Nawēnne peelem.

⁹Bela iyā, mam yetu ya tu ya dɪke dūnia bōntarsōm yōge sɪrdōma, tu dūnia bōntarsōm na sān wa ba'asɛ, ba wun to'oge ya tu ya bɔna Nawēnne yire wakate n ka ba'asɪ.> >

Bōntarsōm sɪra sɪra

¹⁰<<Nēr-sɛka woo n de sɪra dāana bōn-pɪgsɪ puam, mē de la sɪra dāana bōn-kāra puam. La sɛka n ka de sɪra dāana bōn-pɪgsɪ puam, mē ka de sɪra dāana bōn-kāra puam. ¹¹Bela, ya sān ka dɛna sɪra dōma dūnia wā bōntarsōm puam, āne n wun dɪke bōntarsōm sɪra sɪra gu'ule ya? ¹²La ya

sān ka dēna sɪra dōma la bōn-sɛba n dagɪ ya mēŋa bōnɔ, āne n wun dɪke bōnɔ bɔ ya tɪ la dēna ya mēŋa bōnɔ? ¹³Tōntōnna ka tā wun sake zuudāandōma bayi. A wun sise ayɪla mɛ, dee nōŋɛ ayɪla, bu a wun nanna ayɪla la mɛ, dee pɔ'ɔra ayɪla la. Bɛla, yāma ka tā wun sake Nawēnne n de ya Zuudāana, dee botɪ bōntarsōm mē dēna ya zuudāana. > >

Nawēnne lɔɔ, la a so'olum yelle

(Amatie 11:12-13, 5:31-32, Amarkɪ 10:11-12)

¹⁴Farisi* dōma n nōŋɛ ligri la n wōm bɛla la, ba la'arɪ Azezi mɛ. ¹⁵Tɪ Azezi yele ba yetɪ: << Yāma pa'alɪ ya mēŋa nērba nēŋam wu ya de la nēr-sōma. La Nawēnne mi ya putē'era n ān se'em mɛ. Bōn-sɛka tɪ nērsaalba pēgrɪ la, de la bōn-dēgrɔ Nawēnne zē'am.

¹⁶Amoyisi lɔɔ*, la Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba n yuun pa'alɪ nērba ban wun āna se'em, ka paage wakat-sɛka tɪ Azā wa'am na. Lan pɔsɛ Azā n misri nērba ko'om puam na, ba mōole Nawēnne so'olum* kō-yēlga mɛ, tɪ nēra woo nargra pāŋa tɪ a kē. ¹⁷La, la de la nāana tɪ saazuum la dūnia tole gānna tɪ Nawēnne lɔɔ la bōn-pɪka ayɪla bɔɪ.

¹⁸Nēr-sɛka woo n basɛ a pɔga, dee le di pɔka ayēma, a ēŋɛ la be'em wu nēra n gā'arɪ la a tadāana pɔga, la sɛka woo n di pɔka tɪ a sɪra basɛ mē ēŋɛ la be'em. > >

Bōntarsa, la nasa Alazaarɪ makrɛ

¹⁹Tɪ Azezi yetɪ: << Bōntarsa n daan boe, yɛɛra futo n ba āna sōŋa, dee tara sɛla woo daare woo tɪ la seke. ²⁰Tɪ nasa ayɪla mē daan bɔna, tɪ a yu'urɛ dēna Alazaarɪ, tɪ a iŋā wuu tara nōtɔ. A daan ēn gā la bōntarsa la zanōrum, ²¹bɔɔra tɪ a di bōntarsa la n diti tɪ di-zōra luta la. Tɪ baasɪ sēnna lɛɛla a nōtɔ la. ²²Tɪ Alazaarɪ wa ki. Tɪ Nawēnne malɛkadōma* tarɪ ē sēŋɛ Nawēnne yire Abraham* zē'am. Tɪ bōntarsa la mē wa ki, tɪ ba laage ē.

²³Tɪ bōntarsa la daan bɔna bug-tēŋa* nāmsra, yāŋa gorge yē Abraham halɪ zē'a n zāage, tɪ Alazaarɪ zēa a sakukɔ. ²⁴Tɪ bōntarsa la wi Abraham yetɪ: <M sɔ Abraham, zoe m ninbāalga, dee tōm Alazaarɪ tɪ a dɪke a nu'ubiire tē'egɛ ko'om mā'alɛ m zɪlŋa, se'ere n soe la, mam boe la bugum puam nāmsra.> ²⁵Tɪ Abraham yele ē yetɪ: <M bia, tēegɛ tɪ fōn daan boe dūnia zuo wakat-sɛka la, fōn daan tarɪ bōn-sōma mɛ, dee tɪ Alazaarɪ yēta toogo. La lɛɛɛ wā, a sūure mā'agɛ mɛ, dee tɪ fōn yāŋa nāmsra. ²⁶La bōn-sɛka n pa'asɛ, bog-ko'ogo n beŋɛ tōma la yāma, tɪ nēra sān bɔɔra tɪ a ze'ele kalam sēŋɛ yāma zē'am, a kān tā'agɛ. La nēra mē sān bɔɔra tɪ a ze'ele yāma zē'am wa'am tōma zē'am, a kān tā'agɛ.> ²⁷Tɪ a lerge Abraham yetɪ: <M

so Abraham, la sãn dɛna bɛla, mam sosru fu mɛ tu fu tɔm Alazaaru tu a sɛŋɛ mam so yire, ²⁸tu mam taru la sɔbiisi banuu, a sɛŋɛ ka kã'an ba, tu ba mɛ da wa'am nãmsgɔ zɛ'a wã. > ²⁹Tu Abraham yele ẽ yetu: < Ba taru Amoyisi* la Nawɛnne nɔtɔ'ɔsruba* n gulɛ gɔn-sɛba la mɛ. La masɛ tu ba sake la gɔn-bãma yetɔga. > ³⁰Tu a lerge ẽ yetu: < M so, ayɛi, nɛra sãn vo'oge lebe sɛŋɛ ba zɛ'am, ba wun teege yɛm basɛ tɔon-be'ero. > ³¹Tu Abraham lerge ẽ yetu: < Ba sãn kãn sake Amoyisi, la Nawɛnne nɔtɔ'ɔsruba la nɔore, baa nɛra n ki sãn vo'oge lebe, ba kãn sake. > > >

17

Tu da botu nɛra basɛ Nawɛnne sore, la tu basɛ taaba tɔon-be'ero taalɛ
(*Amatie 18:6-7:21-22, Amarku 9:42*)

¹Tu Azezi yele a karɛnbiisi la yetu: < < La ka tã tu bɔn-sɛba n pã'asru nɛrba tu ba basra Nawɛnne sore la ka wa'am. La nɛr-sɛka n wun botu bɔn-bãma wa'am na wun yɛ toogo. ²Ba sãn dɛkɛ nɛere kug-kãtɛ lu yulɛ a yugla lobe ẽ basɛ ko-kãtɛ puam, n sɔɛ ɛŋa n wun botu bi-pɛka ayɛla basɛ Nawɛnne sore. ³Guuse-ya ya mɛŋa.

Fu sɔbia sãn tɔm be'em, fu kã'an ẽ. La a sãn teege yɛm basɛ tɔon-be'ero la, fu basɛ ẽ taalɛ. ⁴La a sãn ɛŋɛ fu be'em nɔore ayopɔɛ daare ayɛla, dee leme fu zɛ'am nɔore ayopɔɛ wa yetu: < Mam tɔm na be'em, bɔ mam sugri >, dɛnɛ tu fu basɛ ẽ taalɛ. > >

Tu bɔ Azezi sɛra

⁵Tu Zuudãana Azezi karɛnbiisi pia la ayi la yele ẽ yetu: < < Botu tu bɔ fo sɛra zo'oge. > > ⁶Tu Zuudãana la yele ba yetu: < < Ya sãn bɔ mam sɛra fɛɛ wu so'ɔro biire la, ya tã wun yele kɛnkãŋa wã tu a vɔogɛ sɛŋɛ ka sele mɔgre puam ke, la a wun sake ya nɔore mɛ. > >

Tɔntɔnna masɛ mɛ tu a tɔm a tɔone

⁷< < Tɛ'esɛ-ya busɛ, nɛra sãn bɔna yãma puam tara tɔntɔnna tu a kɔɔra, bu gu'ura a dũnsi, tu tɔntɔnna la sãn ze'ele va'am wa'am, a wun yele ẽ mɛ yetu, wa'am wa di bu? ⁸Ayɛi, a wun yele ẽ yetu: < Dugɛ m dia, dee teege fuugo yɛ, taru dia la wa'am wa bɔ ma tu m di. M sãn di dee yũ ba'asɛ, tu fu mɛ yãŋa di dee yũ. > ⁹La zuudãana la n yele tɔntɔnna la tu a ɛŋɛ se'em, tu a ɛŋɛ la, zuudãana la kãn pu'usɛ ẽ. ¹⁰Bɛla mɛ, ya sãn ɛŋɛ sɛla woo tu Nawɛnne yele ya tu ya ɛŋɛ la, ya yetu: < Tɔma wen dɛna la tɔntɔnɛba, tɔma ka naru pu'usgɔ, se'ere n soe la, la de la tu tɔoma, la masɛ mɛ tu tu tɔm. > > >

Azezi botu kōnkōma pia yē ĩmā'asum

¹¹Azezi daan boe la sore we'esa Zerizalem dola Samaari* la Galile tēngasuka, ¹²paage tēng ayula puam, tu kōnkōma* pia tu'usra ē, ze'ele kēnkernja ¹³kaasra yetu: <<Zuudāana Azezi, zoe tu ninbāalga.>> ¹⁴La ĩn yē ba la, tu a yele ba yetu: <<Sēngε-ya kāabgo* kēma la zē'am tu ba ka bise ya ĩyā la n ān se'em.>> La ban sēnnu we'esa la, tu bā'asu la base ba, tu ba āna sōng. ¹⁵La ba nēra ayula n yē tu a kōnkōm na base ē na, tu a lebra Azezi zē'am dee togra ke'enke'em pēgra Nawēnne, ¹⁶sēngε ka ka dūma dūke a nēng vōglε tēng Azezi nēngam pu'use ē. A daan de la Samaari* nēra. ¹⁷Tu Azezi yetu: <<La dagu bāma pia n yē ĩmā'asum? Tu bawei la bōna la be? ¹⁸Bēm tu ĩna n de sāana la mā'a n leme wa'am tu a pu'use Nawēnne a yel-sōnne?>> ¹⁹Dee yele ē yetu: <<Fōn bō mam sura la n botu fu yē fāare, isge sēngε.>>

Nawēnne n diti na'am se'em

(Amatie 24:23-28, 37-41)

²⁰Farisi* dōma soke Azezi me tu ba bāngε wakat-sēka tu Nawēnne wun di na'am nērba sukam. Tu a lerge ba yetu: <<Nawēnne sān wa dita na'am, la ka de sela tu nērba tā wun yē la nini. ²¹La nēra kān yetu: <Bise-ya, a boe la kalam>, bu <a boe la ke>. Bāngε-ya tu Nawēnne boe la ya tēngasuka dita na'am.>>

²²La Azezi yele a karēnbiisi la yetu: <<Wakate sēm me tu ya wun bōra tu ya yē Nērsaala Dayua*f11* la, baa la sān dena daare ayula, la ya kān yē ē. ²³La nērba wun yele ya yetu: <Bise-ya, a boe la ke>, bu <bise-ya, a boe la kalam.> Da kān sēngε-ya, da doose-ya ba. ²⁴Se'ere n soe la, daar-sēka tu Nērsaala Dayua la wun leme na, la wun āna wu saaga n ĩn yāke saazuum tu la nēge zē'a wuu se'em na. ²⁵La, lan dēngε tu bōn-bāma wun ēngε, dēnu tu a nāmsε zozo'e tu zamāan-ēna wā dōma zagse ē.

²⁶Wakat-sēka tu Nērsaala Dayua la wun leme wa'am na, la wun āna wu Anoe* wakate tu la yuun ān se'em na. ²⁷Nērba yuun diti me, dee yūura, tu buraasu dita pōgba, tu pōgsu mē ulla surba, tu la wa paage daar-sēka tu Anoe kē ōorj-kāte la puam, dee tu ko'om yāng wa'am wa pūre zē'a wuu libe nērba wuu tu ba ki. ²⁸La mē wun āna wu Alotu* wakate n yuun ān se'em na. Ba yuun diti me, dee yūura, dee da'ara, dee kōsra, dee buta, dee mēta, ²⁹ka paage daar-sēka tu Alotu fōrge Sodom tēng la, dee tu bugum n diti kidibre ze'ele saazuum lui tēng ku ba wuu. ³⁰Nērsaala Dayua la lemjo daare la mē wun di'ige ba la bela. ³¹Daar-ēng, nēr-sēka n boe gōsgo dee tu a logra bōna deego puam, a da sige bōra tu a ze'ele dūke ba zoe. La nēr-sēka n boe a

va'am, da lebe kule. ³²Tēegε-ya lan yuun ēηε Aloti* pɔga se'em na. ³³Nēr-seka woo n boori ti a gu a vɔm, a wun koηe ē, la nēr-seka n sake ti a koηe a vɔm, a wun yē ē.

³⁴Mam yeti ya ti nērba bayi sãn gã sōηɔ ayi la puam yu'uhɔ, ba wun dike ayi la, dee base ayēma. ³⁵La pɔgsi bayi sãn bɔna nēerum nēena, ba wun dike ayi la, dee base ayēma. ³⁶((Buraasi bayi sãn bɔna va'am, ba wun dike ayi la, dee base ayēma.)) > >

³⁷Ti karēnbiisi la soke Azezi yeti: <<Zuudāana, bōn-ēna wun ēηε la be?>> Ti a lerge yeti: <<Zē'e-seka ti bōn-ku'isi boe la, zē'e-ēηa ti zōa lagsri taaba.>>

18

Pɔkōore, la sarɔyadita makre

¹Ti Azezi make makre pa'ale ba ti ba sɔsra Nawēnne wakate wuu da base, ²yele ba yeti: <<Sarɔyadita n daan boe tēηa ayi la ka zɔta Nawēnne, dee ka nanna nērba. ³Ti pɔkōore mē bɔna tēηa la puam sēnna a zē'am wakate wuu yeta ē ti: <Sōηε ma ti m yē buurɔ m be zē'am.> ⁴La pɔkōore la sēηε ka sose ē na nōor-faa, ti sarɔyadita la ka sōηε ē. La pɔkōore la ēn ken sēnna sɔsra ē na, sarɔyadita la wa yele a putē'erum me yeti: <Baa mam ka zoti Nawēnne, dee ka nanna nērba la, ⁵pɔkō-ēna n sēnni dāana mam se'em wā, mam wun isge me sōηε ē. La sãn dagna bela, a wun sēnna me nāmsra mam, a kãn base.> > >

⁶Ti Zuudāana Azezi le yeti: <<Biε-ya sarɔyadita la n de nēr-be'ego la n yele se'em. ⁷La sãn dɛna bela, Nawēnne kãn sōηε nēr-seba ti a looge la n sosri ē wuntεηa la yu'uhɔ la, bɔ ba buurɔ gānna bela? A wun yuuge me dee sōηε ba bu? ⁸Mam yeti ya me ti a wun wa sōηε ba me tɔtɔ. La Nērsaala* Dayua la sãn wa leme dūnia zuo, a wun yē nērba n bɔ ē sira me bu?>>

Farisi nēra, la lampo-tɔ'ɔsa makre

⁹Azezi le make la makre ayēma bɔ nēr-seba n tē'esri ti bāma de la nēr-sōma nē'esra nērba baseba la, yeti: ¹⁰<<Buraasi bayi n sēηε Wēnde-kātum na ti ba ka pu'usε Nawēnne, ayi la de la Farisi* nēra, ti ayēma dɛna lampo-tɔ'ɔsa*. ¹¹Ti Farisi nēra la ze saazuo pu'usra a sūurum yeti: <Nawēnne, mam pu'usrɔ fu, mam n ka wōn na nērba baseba la n ān se'em na, n de nayigba, bu nēr-be'ero, bu nērba n tōnni yalsi, la mam n ka wōn na lampo-tɔ'ɔs-ēna wā la iyā. ¹²Dabsa ayopɔi woo puam, mam lutɔ nōore la buyi, la bōn-seba wuu ti mam yeti la, pia puam woo mam loori ayi la bɔ'ɔra fōn

mε.> ¹³La lampo-to'osa la ze'ele la kēnkernja pōn ka gorge a nēnja saazuum, dee wē nupu'ugo yetu: < Nawēnne, zoe m ninbāalga, mam de la tōon-be'ero dāana.> > >

¹⁴Azezi yele bela dee yetu: < < Mam yetu ya mε tu bura-ēna wā n kule la, a yelle mase mε Nawēnne zē'am, dee tu Farisi nēra la yelle ka mase. Se'ere n soe la, nēr-seka woo n zēkru a mēnja, Nawēnne wun sike ē mε, la nēr-seka n sikri a mēnja, Nawēnne wun zēke ē.> >

Tu āna wu kōm-piḡsi tu tu tā'age kē Nawēnne so'olum

(Amatie 19:13-15, Amarku 10:13-16)

¹⁵Nērba baseba n daan taru kōm-piḡsi wa'am Azezi zē'am tu a dūke a nu'usi pagle ba zuto. La a karēnbiisi la n yē bela la, ba zεbe nērba la mε. ¹⁶Tu Azezi wi a karēnbiisi la yele ba yetu: < < Base-ya kōma la tu ba wa'am mam zē'am, da gu'ura-ya ba, se'ere n soe la, Nawēnne so'olum* de la nēr-seba n ān wu kōma wā bōnɔ. ¹⁷Mam yetu ya la sira, tu nēr-seka woo n ka sake tu Nawēnne sōna ē wu bia la, a kān kē Nawēnne so'olum puam.> >

Bōntarsa yelle

(Amatie 19:16-30, Amarku 10:17-31)

¹⁸Zifdōma nērzuō ayula n daan soke Azezi yetu: < < Karēsāama, fōn de la nēr-sōnɔ, mam wun ēnje la wāne yē vōm n ka ba'asru?> > ¹⁹Tu Azezi yele ē yetu: < < Bēm tu fōn wi mam tu nēr-sōnɔ? Nēra ka boe n ān sōnja, sān dagna Nawēnne mā'a. ²⁰Fōn mi Nawēnne n bō nōore tu ba utā se'em na: < Da gā'are la fu tadāana pōga, da ku nēra, da zū, da tōge pōmpōrnɔ kaseto, nanna fu so la fu ma.> > > ²¹Tu a lerge yetu: < < Halu mam bōnbu'ulum tu mam pōn sakra bōn-bāma wuu.> > ²²Azezi n wōm ēn yele bela la, tu a yele ē yetu: < < Sela ayula n deege dena fu ēnje: Koose fōn taru sela la wuu dūke ligri la pul nasdōma, tu fu wun yē bōntarsōm Nawēnne yire, dee wa'am wa dōla mam.> > ²³La buraa la n wōm bela la, tu a sūure ba sā'am, se'ere n soe la, a daan ba dena la bōntarsa.

²⁴Azezi n yē tu a sūure sā'am bela la, tu a yetu: < < La tō mε bō bōntatba tu ba kē Nawēnne so'olum puam. ²⁵La de la nāana tu yugne doose fupīim yoko puam yese, gānna bōntarsa n wun kē Nawēnne so'olum puam.> > ²⁶Tu seba n wōm bela la yele yetu: < < La sān dena bela, āne n wun tā'age yē fāare?> > ²⁷Tu a yele ba yetu: < < Bōn-seka tu nērsaalba ka tā wun ēnje la, Nawēnne tā wun ēnje mε.> >

²⁸Tu Aplyεεru yele ē yetu: < < Tōma base tōma n taru sela mε dee dōla fōn.> > ²⁹Tu Azezi yele ba yetu: < < Mam yetu ya la sira, tu nēr-seka n base a

yire, bu a pɔga, bu a sɔbiisi, bu a sɔ la a ma, bu a kɔma, Nawēnne so'olum na ñyā, ³⁰a wun to'oge zo'oge gānna ēn base sɛla la dūnia wā zuo, dee wun yē vɔm n ka ba'asrɛ wakat-sɛka n sēm na.> >

Azezi le tɔge a kūm, la a vo'ore yelle

(Amatie 20:17-19, Amarkɩ 10:32-34)

³¹Azezi daan tarɩ a karēnbiisi pia la ayi la mɛ yese kēnkɛrɛɲa, ka yele ba yetɩ: <<Ya yē ya, tɩ we'esɩ la Zerizalɛm, la bōn-sɛba wuu tɩ Nawēnne nōtɔ'ɔsrɩba* yuun gulɛ Nawēnne gōɲɔ puam Nērsaala* Dayua la yelle la, wun sɩrɩ ēɲɛ mɛ. ³²Ba wun yōke ē mɛ ka ēɲɛ bu-zāɲsɩ* nu'usum, tɩ ba la ē, yaalɛ ē, tubɛ nōtōorum mī ē, ³³wē ē na ka'asa, dee ku ē. La dabsa atā daare a wun vo'oge.> > ³⁴La ba ka bāɲɛ ēn yele se'em na vōore baa fēe, yetɔga la daan sugɛ mɛ, tɩ ba ka tā'age bāɲɛ yetɔga la vōore n boorɩ tɩ la yele se'em.

Azezi botɩ fua yēta

(Amatie 20:29-34, Amarkɩ 10:46-52)

³⁵Azezi daan we'esɩ ka lɛm na Zeriko, tɩ fua zēa sore kēnkɛrɛɲa sɔsra, ³⁶wōm nēr-kuuɲɔ la n tollɩ la dāmne, soke yetɩ: <<Bēm ēɲɛ?> > ³⁷Tɩ ba yele ē yetɩ: <<Azezi n de Nazaretɩ nēra la n tollɩ.> > ³⁸Tɩ a tīi tɔgra yetɩ: <<Adavidi* yuɲɲa Azezi, zoe m ninbāalga.> > ³⁹Tɩ nēr-sɛba n boe a nēɲam na tāsɛ ē yetɩ a sīna. Tɩ a malɩn tīi tɔge yetɩ: <<Adavidi yuɲɲa, zoe m ninbāalga.> > ⁴⁰Tɩ Azezi ze'ele, yetɩ ba tarɩ ē wa'am. La ēn lɛm Azezi la, tɩ Azezi soke ē yetɩ: ⁴¹<<Fōn boorɩ tɩ m ēɲɛ la bēm bɔ fɔ?> > Tɩ a lerge ē yetɩ: <<Zuudāana, mam boorɩ tɩ m le yēta mɛ.> > ⁴²Tɩ Azezi yele ē yetɩ: <<Le yēta, fōn bɔ mam sɩra la ñyā n botɩ fu yē laafɛ.> > ⁴³Bilam mēɲa tɩ a le yēta dɔla Azezi pēgra Nawēnne. Tɩ nērba la wuu n yē belɩ la, mē nā'asra Nawēnne.

19

Azezi la Azase yelle

¹Azezi daan dolɩ la Zeriko tēɲa puam tɔlla, ²tɩ buraa bɔna mī tɩ a yu'urɛ dɛna Azase. A de la lampo-tɔ'ɔsrɩba* naba, dee dɛna bōntarsa. ³A daan boorɩ tɩ a bāɲɛ la Azezi n de nēr-sɛka. A de la nēr-gulga, la nērba la n zo'oge la ñyā, a ka tā wun yē Azezi. ⁴Tɩ a zoe tole nēɲam sēɲɛ Azezi n we zē'am bɔba la ka zom kēnkāɲa tɩ a bɩsɛ Azezi. ⁵Tɩ Azezi sēɲɛ ka paage zē'e-ēɲa, gorge bɩsɛ kēnkāɲa la zuo yē ē, yele ē yetɩ: <<Azase, sigɛ tɔtɔ, se'ere n

soe la, dēnɪ tɪ mam gā'arɛ fōn yire zīna.> > ⁶Tɪ Azase sige toto, to'oge ē sēŋɛ a yire la sū-yēlga.

⁷La nērba la n yē bɛla la, ba wuu yōnnɪ mɛ yetɪ: <<A sēŋɛ ka kē tɪ a bɔna la tōn-be'ero dāana la yire.>> ⁸Tɪ Azase zɛ Azezi nēŋam, yele ē yetɪ: <<M Zuudāana, mam wun dukɛ m bōntarsōm pusuka puɪ bɔ nasdōma. La mam sān pā'asɛ nērba to'oge ba sɛla, mam wun lebse bɔ ba nōor-anaasɪ.>> ⁹Tɪ Azezi yele ē yetɪ: <<Zīna yi-ēna dōma yē fāarɛ, se'ere n soe la, ēna mē sɪrɪ de la Abraham* yɪlŋa. ¹⁰Nērsaala* Dayua la wa'am dūnia zuo tɪ a ɛ la nēr-sɛba n bɔɪ la, fāagɛ ba.>>

Nabia, la a tōntōnɪba makrɛ

(Amatie 25:14-30)

¹¹Nērba la n daan selsɪ Azezi yetɔga la, tɪ a makɛ makrɛ bɔ ba, se'ere n soe la, a daan lɛm na Zerizalɛm, tɪ nērba la tē'esra tɪ wakat-ēŋa tɪ ba wun yē tɪ Nawēnnɛ diti na'am ba tēŋasuka. ¹²Bɛla tɪ a makɛ bɔ ba yetɪ:

<<Nabia n yuun yetɪ a sēŋɛ tēŋa n zāagɛ ka di na'am leme wa'am. ¹³Ēn yuun yetɪ a sēŋɛ la, a wi la a tōntōnɪba pia bɔ ba sālma lag-kōbrɛ ayɪla ayɪla, yele ba yetɪ: <Dukɛ-ya ligri la lɛbra, tɪ m sēŋɛ dee leme wa'am.>

¹⁴La a so'olum na nērba nifo kē ē mɛ, tɪ ēn fōrgɛ la, tɪ ba tōm tōntōnɪba tɪ ba babse ē ka yetɪ, bāma ka boorɪ tɪ a dɛna bāma naba.

¹⁵La baa la bɛla a di na'am na mɛ, lebe kule ka basɛ tɪ ba wi tōntōn-sɛba tɪ a daan bɔ ba ligri la, tɪ ba wa'am tɪ a soke ba bāŋɛ, nēra woo n leebe yē yōoro se'em. ¹⁶Tɪ pɔspɔsɪ dāana la yele ē yetɪ: <M zuudāana, mam dukɛ fu sālma lag-kōbrɛ la leebe yē la yōoro sālma lig-kōba pia pa'asɛ.>

¹⁷Tɪ a yele ē yetɪ: <Fu ēŋɛ sōŋa, fu de la tōntōn-sōŋɔ! Fōn ēŋɛ sɪra la bōnɔ fēe la īyā, fu wun sɔna tēnsɪ pia bɪsra.>

¹⁸Tɪ buyi dāana la mē wa'am wa yele ē yetɪ: <M zuudāana, mam dukɛ fu sālma lagfɔ la leebe yē la yōoro sālma lig-kōba banuu pa'asɛ.>

¹⁹Tɪ a yele ē mē yetɪ: <Fōn wun sɔna tēnsɪ banuu bɪsra.>

²⁰Tɪ ayēma mē wa'am wa yetɪ: <M zuudāana, fu lagfɔ la n wāna, mam vile ē na tānnɛ sugɛ, ²¹mam zotɪ fōn mɛ, se'ere n soe la, fōn de la nēra yelle n tɔɪ. Fōn to'orɪ la bōn-sɛba tɪ fu mēŋa ka tōm na yōoro, dee lagsra bōnkɔɔl-sɛba tɪ fōn ka burɛ.>

²²Tɪ a yele ē yetɪ: <Fu de la tōntōn-be'ego, mam wun dukɛ la fu nōorɛ yetɔga la di fu sarɪya. Fōn mi tɪ mam de la nēra yelle n tɔɪ, to'ora bōn-sɛba tɪ mam ka tōm na yōoro, dee lagsra bōnkɔɔl-sɛba tɪ mam ka burɛ la, ²³bēm īyā tɪ fu ka tarɪ m ligri la ka bīŋɛ bānkɪ puam, tɪ m sān leme wa'am tɪ m to'oge m ligri la, la yōoro?>

²⁴Dee yele sɛba n boe bilam na yetɪ: <To'oge-ya lagfɔ la bɔ sɛka n tarɪ ligri pia la.>

²⁵Tɪ ba yele ē yetɪ: <Zuudāana, a pōn tarɪ la ligri pia.>

sɛka woo n tarɪ, a wun to'oge pa'asɛ. La sɛka woo n ka tarɪ, a wun koŋɛ sɛla fɛɛ tɪ a tarɪ la. ²⁷La sɛn dɛna mam bɛ'ɛba la n ka boorɪ tɪ mam di na'am na, tarɪ-ya ba wa'am wa ku ba mam nɛŋam.> >>

Azezi kɛ'ɛrɪ Zerizalɛm la na'am

(Amatie 21:1-11, Amarkɪ 11:1-11, Azã 12:12-19)

²⁸La Azezi n daan tɔgɛ bɛla ba'asɛ la, a tole la nɛrba la nɛŋa tɪ ba wɛ'ɛsa Zerizalɛm. ²⁹La ɛn daan sɛŋɛ ka lɛm Betɪfaazɪ, la Betani n boe Oliivi tãŋa zɛ'am na, a tɔm na a karɛnbiisi bayi ³⁰yetɪ: <<Sɛŋɛ-ya tɛn-sɛka n boe nɛŋa la puam. Ya sɛn paagɛ mɪ, ya wun yɛ bɔn-biire tɪ ba lu ze'ele, tɪ nɛra nɛra nɛn ka bã ɛ. Ya lorge ɛ tarɪ wa'am. ³¹La nɛra sɛn soke ya yetɪ: <Wãne tɪ ya lɔgra ɛ?>, ya lerge yetɪ: <Zuudãana la n boorɪ ɛ.> >>

³²La ɛŋa n tɔm sɛba la sɛŋɛ ka paagɛ, yɛ sɛla woo wu ɛn yele ba se'em na. ³³Tɪ ba lorge bɔn-biire la, tɪ bɔŋa la dɔma soke ba yetɪ: <<Bɛm tɪ ya lɔgra bɔŋa la?>> ³⁴Tɪ ba lerge ba yetɪ: <<Zuudãana la n boorɪ ɛ.>> ³⁵Tɪ ba tarɪ bɔŋa la sɛŋɛ Azezi zɛ'am, ka dukɛ ba futo paglɛ a zuo, tɪ Azezi bã. ³⁶La ɛn daan we la, nɛrba la yɛrgɛ la ba futo sore la zuo. ³⁷ɛn daan lɛm Zerizalɛm na, a dolɪ la Oliivi tãŋa sore la sigra, tɪ nɛr-kuuŋɔ la wuu n de a karɛnbiisi la uta sũ-yɛlga zɛkɛ ba kɔosu pɛgra Nawɛnnɛ ke'enke'em, a tɔon-yãlma tɪ ba yɛ la ãyã, ³⁸yɛta tɪ:

<<Pɛgɛ-ya na-sɛka n sɛm na
Zuudãana Nawɛnnɛ yu'urɛ la.
Sũ-mã'asum boe la Nawɛnnɛ yire,
nã'asɛ-ya Nawɛnnɛ n boe saazuum.>>

³⁹La Farisi* dɔma baseba n boe nɛrba la puam yele Azezi yetɪ:
<<Karɛnsãama, tãɛ fu karɛnbiisi la tɪ ba sɪna.>> ⁴⁰Tɪ a lerge ba yetɪ:
<<Mam yetɪ ya mɛ tɪ ba sɛn sɪna, kuga wun kaasɛ tagurga.>>

Azezi kellɪ Zerizalɛm nɛrba ãyã

⁴¹Azezi n daan lɛm Zerizalɛm yɛ tɛŋa la, a kellɪ mɛ tɛŋa la nɛrba ãyã, ⁴²yetɪ:
<<Ya sɛn mi ni zɪna wã bɔn-sɛka n wun bɔ ya sũ-mã'asum, la wun ãn nɪ sɔŋa! La, la sugɛ mɛ, tɪ ya nini ka yɛta ɛ. ⁴³La wakatɛ sɛm mɛ, tɪ ya bɛ'ɛba wun wa'am wa mɛ lalga gilge ya tɛŋa wã wuu gu, tɪ ya nɛrba kãn tã'agɛ yese. ⁴⁴Ba wun sã'am tɛŋa la wuu mɛ, dee ku yãma sɛba wuu n boe a puam na. Ba wun sã'am ɛ saam saam mɛ, tɪ kugre kãn weege a tadãana zuo. Bɔn-bãna n wun ɛŋɛ la, de la yan ka bãŋɛ wakat-sɛka tɪ Nawɛnnɛ wa'am tɪ a fãagɛ ya la ãyã.>>

Azezi dige leebdōma Wēnde-kātum na

(*Amatie 21:12-17, Amarku 11:15-19, Azā 2:13-22*)

⁴⁵Azezi n tɔgɛ bɛla ba'asɛ la, a kē la Wēnde-kāte la zēnzakam digra sɛba n koosru la tu ba yesra, ⁴⁶dee yele ba yetu: <<La gulsɛ Nawēnne gōŋɔ puam tu Nawēnne yetu: <Mam deego wā wun dɛna la pu'usgɔ deego.> La yāma dɪkɛ ẽ ẽŋɛ la nayigba lagsgɔ zē'a.>>

⁴⁷La daare woo a boe la Wēnde-kātum na zāsna nērba Nawēnne yetɔga. Tu kāabgɔ* kēma nēŋadōma, la lɔɔ* karēnsāandōma, la tēŋa la nērzuto daan ɛɛra sore tu ba ku ẽ. ⁴⁸La ba ka mi ba wun ẽŋɛ se'em, se'ere n soe la, nērba la wuu daan ān na sɛlt sɛlsra a yetɔga la.

20

Āne n bɔ Azezi nōore tu a tōnna?

(*Amatie 21:23-27, Amarku 11:27-33*)

¹Daare ayɪla Azezi boe la Wēnde-kātum na zāsna nērba, dee mōola kō-yēlga la bɔ'ɔra ba. Tu kāabgɔ* kēma nēŋadōma, la lɔɔ* karēnsāandōma, la tēŋa la kēma ²wa'am wa yele ẽ yetu: <<Yele to, fōn yē nōore la bɛ ɪta bōn-bāna, bu āne n bɔ fōn nōore tu fōn ɪta?>> ³Tu a lerge ba yetu: <<Mam mē wun soke ya sokre ayɪla tu ya lerge ma: ⁴Azā n daan misri nērba ko'om puam na, la de la Nawēnne n tōm ẽ bu, la de la nērsaalba?>> ⁵Tu ba bām na taaba yetu: <<Tu sān yetu la de la Nawēnne n tōm ẽ, a wun yetu, bēm īyā tu tōma ka sakɛ ẽ? ⁶La tu sān yetu la de la nērsaalba, nērba la wuu wun lobe tu la kuga ku, se'ere n soe la, nērba la sakɛ tu Azā daan de la Nawēnne nōtɔ'ɔsa.>> ⁷Tu ba koŋe lerge ẽ yetu: <<Tōma ka mi sɛka n tōm ẽ.>> ⁸Tu Azezi yele ba yetu: <<Bɛla, mam mē kān yele ya mam n yē nōore la zē'e-sɛka ɪta bōn-bāna wā.>>

Nērba n bɪsrɪ va'am makɛ

(*Amatie 21:33-46, Amarku 12:1-12*)

⁹Tu Azezi makɛ makɛ ẽna bɔ nērba la yetu: <<Buraaga n daan kɔ a va'am sele tuɪsɪ yu'urɛ n de viinye*, dɪkɛ va'am na bɔ nērba tu ba bɪsra, dee sēŋɛ tēŋa n zāage ka yuuge.

¹⁰Tu viinye la biɛ go'osgo wakate paage, tu a tōm a tōntōnna tu a sēŋɛ sɛba n bɪsrɪ va'am na zē'am ka to'oge a purɛ wa'am wa bɔ ẽ. Tu sɛba n bɪsrɪ va'am na wē ẽ, dee botɪ a lebe kule zāŋa. ¹¹Tu a le tōm a tōntōnna ayɪla ba zē'am, tu ba wē ẽ, dee yaalɛ ẽ, botɪ a mē lebe kule zāŋa. ¹²Tu a le malɪn tōm

ayɪla butã puam, tɪ ba wẽ ã pɔglum, dee dige ã va'am na puam. ¹³Tɪ va'am na dãana la tẽ'esẽ yetɪ: < Mam wun ẽŋe la wãne? M yãŋa wun tãm na m mẽŋa bi-nõŋre, tã tɪ ba wun nã'ase ẽŋa. > ¹⁴La sɛba n bɪsrɪ va'am na n yẽ va'am na dãana mẽŋa dayua la, tɪ ba bãm na taaba yetɪ: < Ẽna n wun wa sɔɔge sɔna a sɔ bõntarsõm na, base-ya tɪ tɪ ku ã tɪ bõntarsõm na lebge tõma bõnɔ. > ¹⁵Tɪ ba yõke ã ve'ege yese va'am na kẽnkerŋa ka ku ã.

Bɛla, va'am na dãana yãŋa wun ẽŋe nẽr-bãna la wãne? ¹⁶A wun wa'am wa ku nẽrba la mɛ, dee to'oge va'am na bɔ nẽrba baseba tɪ ba bɪsra. > >

La nẽrba la n wõm bɛla la, ba yetɪ: < < La kãn ẽŋe bɛla baa fẽfẽe. > > ¹⁷Tɪ Azezi bɪsra ba, dee yetɪ: < < La bɛla võore de la bẽm tɪ ba gulɛ Nawẽnne gõŋɔ puam yetɪ:

< Kug-sɛka tɪ tõnmẽtba zagɛ la,

lebge la kugre n botɪ deego la tara pãŋa > ?

¹⁸La nẽr-sɛka n lui kug-ẽŋa zuo, a wun kɔ kɔ mɛ, la kugre la sãn lui nẽr-sɛka zuo, a wun mẽrgɛ ã mɛ. > >

¹⁹Tɪ lɔɔ karẽnsãandõma, la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la ɛɛra sore wakat-ẽŋa tɪ ba yõke ã, se'ere n soe la, ba bãŋe mɛ tɪ la de la bãma ãyã tɪ a makɛ makɛ la. La ba zotɪ la nẽrba la.

Lampo yua yelle

(Amatie 22:15-22, Amarkɪ 12:13-17)

²⁰Tɪ lɔɔ karẽnsãandõma, la kãabgɔ kẽma nẽŋadõma la pigra Azezi. Bɛla tɪ ba tãm nẽrba n ãn wu ba de la nẽr-sõma la tɪ ba sẽŋe ka bẽre Azezi la yetɔga, tɪ a sãn tɔge tuuge, tɪ ba yẽ sore yõke ã sẽŋe ka ẽŋe gɔmna n soe nõore nu'usum. ²¹Tɪ nẽrba la sẽŋe ka soke Azezi yetɪ: < < Karẽnsãama, tõma mi tɪ fõn tɔgrɪ se'em na, la fõn zãsnɪ se'em na mase mɛ, la fõn ka tũ'usri nẽrba, dee zãсна nẽrba Nawẽnne sore yɛla sɪra sɪra. ²²Bɛla, lɔɔ la bɔ sore tɪ tɪ yɔ lampo bɔ Rom* na-keko bɪ, a ka bɔ sore? > >

²³Tɪ a bãŋe ba yɛmkẽgsɪga la, yele ba yetɪ: ²⁴< < Tarɪ-ya lagfɔ ayɪla wa'am. > > Tɪ ba tarɪ wa'am. Tɪ a soke ba yetɪ: < < Ẽne yinyisŋa, la ãne yu'urɛ n gulɛ a zuo? > > Tɪ ba lerge yetɪ: < < La de la Rom na-keko la. > >

²⁵Tɪ Azezi yele ba yetɪ: < < Bɔ-ya na-keko la ẽŋa n soe bõn-sɛka, dee mẽ bɔ Nawẽnne ẽŋa n soe bõn-sɛka. > >

²⁶Azezi n daan tɔge se'em nẽrba la nẽŋam na, ba ka tã'agɛ yõke ã, a lergre la di'ige ba mɛ, tɪ ba sãna.

Kūm vo'ore yelle

(Amatie 22:23-33, Amarku 12:18-27)

²⁷Saduse dōma n daan yetu nēra sān ki a kān vo'oge la, bāma nēba baseba n wa'am Azezi zē'am wa ²⁸soke ē yetu: << Karēnsāama, Amoyisi* yuun gulse yetu: < Sēka sōbia sān tara pōga, ki dee tu a ka tara bia, a di a pōkōore la dōge kōma bō seka n ki la. > ²⁹La buraasi bayopou n daan boe dena sōbiisi, tu pōspōsi dāana la di pōga tu a ka dōge, dee tu a ki, ³⁰tu buyi dāana la mē di pōkōore la ki, dee tu a ka dōge. ³¹Tu butā dāana la mē ēngē bela. La bāma bayopou la wuu lagum di pōkōore la me ki, tu ba nēra nēra ka dōge bia. ³²Bela poorum tu pōka la mē ki. ³³Bela, bāma bayopou la wuu n di pōka la, ba sān wa vo'oge kūm vo'ore daare, āne n wun sōna pōka la? > > ³⁴Tu Azezi lerge ba yetu: << Dūni-ēna nēba diti pōgsi me dee ɛlla sūrba, ³⁵la nēr-seba tu Nawēnne bise tu ba mase tu ba vo'oge kē dūnia sēka n sēm puam na ka diti pōgba, la ba ka ɛllu sūrba. ³⁶La ba ka tā wun le ki, se'ere n soe la, ba ān wu malekadōma* la. Ba de la Nawēnne kōma, ban vo'oge dee base kūm na iyā. ³⁷La Amoyisi yuun pōn pa'ale tu nēr-seba n ki la wun vo'oge me, zē'e-sēka n tōgru tūntuugo n diti bugum yelle la, Amoyisi yetu Zuudāana Nawēnne n de Abraham*, la A'izaki, la Azakōbi Nawēnne. ³⁸Bela pa'ale tu bāma vōa me, se'ere n soe la, Zuudāana Nawēnne dagu seba n ki Nawēnne, a de la nēr-seba n vōa Nawēnne. Nawēnne zē'am nēba la wuu vōa me, baa la seba n ki la. > > ³⁹Tu loo karēnsāandōma baseba lerge ē yetu: << Karēnsāama, fu tōge sōngā. > > ⁴⁰La ba daan ka le saage soke ē sela sela.

Krisi de la naba Adavidi Zuudāana

(Amatie 22:41-46, Amarku 12:35-37)

⁴¹Tu Azezi yele ba yetu: << Wāne tu ba yetu Krisi* de la Adavidi* yuun? ⁴²Dee tu Adavidi yuun pōn dēngē yele yōoma gōngō puam yetu:
< Zuudāana Nawēnne yele
mam Zuudāana yetu,
zī'ire m zuugo bōba,
⁴³halu tu m ēngē fu be'eba la
tu ba bōna fu nāma tēngā. >
⁴⁴La Adavidi mēngā sān wi ē yetu < Zuudāana >, la wun ēngē la wāne tu a dena Adavidi yuun? > >

Azezi yele a karēnbiisi tu ba guuse da āna wu loo karēnsāandōma

(*Amatie 23:1-36, Amarku 12:38-40*)

⁴⁵La nērba la wuu n selsru Azezi la, tu a yele a karēnbiisi la yetu: ⁴⁶<< Guuse ya mēnja la loo karēnsāandōma n eeru gilgra la fu-wogro, boora tu nērba pu'usra nā'asra ba da'asum, dee boora nā'asgo zē'esu wēndeto puam, la dia zē'esum tu ba zēa la. ⁴⁷Ba to'osru la sela wuu tu pōkōpa taru, dee pu'usra Nawēnne pu'us-wogro tu nērba busra ba. Ba wun yē subgre gānna wuu.>>

21

Pōkōore bō'a yelle

(*Amarku 12:41-44*)

¹Azezi daan boe la Wēnde-kātum na, buse yē bōntatba n taru ba bō'a uta ligri daka puam, ²dee yē pōkōore n de nasa n ēje lig-kōb-pugsu bayi mā'a. ³Tu Azezi yetu: << Mam yetu ya la sira, tu pōkōore ēna n de nasa la ēje zo'oge gānna ba wuu me. ⁴Bāma wuu looge la bōntarsōm seba tu ba taru zo'oge la puam wa'am wa ēje mī. La ēja n de nasa la, dūke la a dia ligri wuu wa ēje mī.>>

Dūnia ba'asgo nāmsgo, la Zerizalem sā'ango yelle

(*Amatie 24:1-28, Amarku 13:1-23*)

⁵La nērba baseba n daan toge Wēnde-kāte la yelle yetu, ba dūke la kug-sōma mē ē, dee dūke bō'a tu ba bō Nawēnne malge ē, tu a āna sōja sōja.

⁶Tu Azezi yele ba yetu: << Wakate sēm me tu ba wun lube bōn-seba tu ya yētu wā wuu saam saam, tu kugre baa ayula kān weege a tadāana zuo.>>

⁷Tu ba soke ē yetu: << Karēnsāama, bōn-bāna wun ēje la dabure? La bēm wun pa'ale tōma tu tu bāje tu bōn-bāna wun ēje?>> ⁸Tu Azezi lerge ba yetu: << Guuse-ya tu nēra da pā'ase ya tu ya tuuge. Nērba zozo'e n wun dūke mam yu'ure wa'am wa pā'asra ya, tu ba nēra woo yetu: <Mam n de Kri* >, bu ba wun yetu: <Wakate lem me.> Da doose-ya nēr-bāma. ⁹La ya sān wōm zebre, la tēn-dāmjo yela, da base-ya tu dabeem yōke ya, dēnu tu bōn-bāma dēje ēje, la, la nān ka de dūnia ba'asgo.>>

¹⁰Dee yele ba yetu: << Buuri ayula wun isge zebra la buuri ayēma, tu so'olum ayula dōma isge zebra la so'olum ayēma, ¹¹la tēja wun tii mīim me, la kom, la bā'a-logrusu n wun wa'am zē'esu zozo'e, la yel-kāra n kē'esru nērba dabeem, la bōn-yālma n wun ēje saazuum.

¹²La, lan dēje bōn-bāna wā n wun ēje, ba wun yōge ya me, nāmsē ya, taru

ya sēŋe ka sām ba wēndetum sarɥaditba zē'am, tɪ ba yu ya, la ba wun botɪ
ya ze'ele na'adōma, la gōmnadōma nēŋam mam yu'ure īyā. ¹³La wun doose
la bela tɪ ya yē folle tōge mam yelle pa'alɛ ba. ¹⁴Bela, ēŋe ya sūurum tɪ la
dagɪ ya fabla yan wun lerge se'em po'oge ya mēŋa. ¹⁵Mam mēŋa wun bɔ ya
yem tɪ ya tōge tɪ ya bɛ'ɛba kǎn yāŋe lerge sɪ'ɪsɛ ya yetɔga. ¹⁶Baa la ya
sɔdōma, la ya madōma, la ya sɔbiisi, la ya sɪrdōma wun yōge ya sēŋe ka bɔ,
tɪ ba ku ya nērba baseba. ¹⁷Nērba wuu wun sise ya mam īyā. ¹⁸La ya zomto
baa ayɪla kǎn bɔɪ. ¹⁹Ya sǎn ze'ele kǎŋkǎŋe, ya wun yē vɔm Nawēnne zē'am.
²⁰Ya sǎn wa yē tɪ sudaasɪ gilgri Zerizalem, ya bāŋe tɪ a sǎ'arɔ lɛm mɛ.
²¹Bela, nēr-seba n boe Zude tēŋa zoe zom tǎnsɪ zuto, tɪ nēr-seba n boe
Zerizalem puam na yese zoe, la seba n boe vatum na da kē tēŋa puam.
²²Dabsa bāma de la tōon-be'ero sɪbgrɛ dabsa tɪ bōn-seba wuu n gulse
Nawēnne gōŋɔ puam na wun ēŋe. ²³Wakat-ēŋa, la wun dɛna la toogo bɔ pɔg-
seba n tarɪ puɑ, la seba n tarɪ bilɛɛsɪ tɪ ba mōgra la. Se'ere n soe la,
nāmsgɔ kǎtɛ n wun wa'am tēŋa wā puam, la Nawēnne sūure wun yīige mɛ
la tēŋa wā nērba. ²⁴Ba wun ku baseba mɛ la sukɔbrɔ, la ba wun yōge baseba
mɛ tarɪ sēŋe bu-zāŋsɪ* tēnsɪm ka ēŋe yamsɪ. Bu-zāŋsɪ wun sǎ'am
Zerizalem mɛ, halɪ tɪ ba wakate wun wa ba'asɛ. > >

Azezi n de Nērsaala Dayua la lemŋo

(Amatie 24:29-35, 42-44, Amarkɪ 13:24-31)

²⁵< < Bōn-yālma n wun ēŋe wēntulle, la wōrga, la wōrbie puam. La dūnia
nērba buuri wuu wun fabla mɛ ze yeri, ko-kǎtɛ ko-mī'isi n wun tīi wē'era ɪta
voole la īyā. ²⁶La nērba wun tē'esra la bōn-seka n wun ēŋe dūnia wuu zuo la,
tɪ dabeem wun botɪ ba palēŋa ēke tɪ ba yem bɔɪ, se'ere n soe la, bōn-seba n
boe saazuum wun mīim mɛ. ²⁷Wakat-ēŋa ba wun yē tɪ Nērsaala* Dayua la
boe wara puam sēna la pǎn-kǎtɛ, tɪ a na'am pǎŋa peelem nēege. ²⁸La ya
sǎn yē tɪ bōn-bāna pɔsɛ ɪta, gorge-ya bɪsɛ saazuum, tɪ ya fāare lɛm mɛ. > >
²⁹Azezi make la make bɔ ba yetɪ: < < Bɪsɛ-ya kēnkǎŋa, la tɪsɪ wuu. ³⁰Ya
sǎn yē tɪ ba vōorɔ pusra, ya mēŋa mi tɪ sigre lɛm mɛ. ³¹Bela mē, ya sǎn yē tɪ
bōn-bāna ɪta, ya bāŋe tɪ wakate lɛm mɛ tɪ Nawēnne wun di na'am nērba
tēŋasuka. ³²Mam yetɪ ya la sɪra, tɪ bōn-bāna wun ɪta mɛ dee tɪ zamāan-ēna
yāŋa tole. ³³Saazuum la tēŋa wun tole mɛ, la mam yetɔga la kǎn malɪn tole.
³⁴Guuse ya mēŋa tɪ ya yem da yɔɔra la di tɪge, la dā-yūure, la dūni-ēna vɔm
yela, tɪ Nērsaala Dayua la lemŋo daare da wa di'ige ya ³⁵wu bērgɔ la. Se'ere
n soe la, daare ēŋa wun wa di'ige nērba wuu n boe tēn-gōŋɔ wā zuo mɛ.
³⁶Bela, da gīsra-ya, pu'usra-ya Nawēnne wakate wuu, tɪ ya wun yē pǎŋa
tǎ'age pōsɛ bōn-seba wuu n wun wa ēŋe la, dee tǎ'age ze'ele Nērsaala

Dayua la nēŋam.> >

³⁷Azezi daan ēn zāsna la nērba Wēnde-kātum na wuntεŋa, ti yu'uŋo ti a ēn yese tēŋa la puam sēŋε ka gā'are Oliivi tāŋa la zuo. ³⁸La nērba wuu lagsru la a zē'am Wēnde-kātum na bulika yu'uŋo yu'uŋo selsra a yetoga.

22

Azudaasɩ boorɩ tɩ a botɩ Zɩfdōma nēŋadōma yōkε Azezi

(Amatie 26:1-5, 14-16, Amarkɩ 14:1-2, Amarkɩ 14:10-11, Azā 11:45-53)

¹Borborɩ n ka tarɩ dābulle kibsa yu'urε n de Zɔɔg-base* la daan dee la fēe la a paage. ²Tɩ kāabgo* kēma nēŋadōma, la lɔɔ* karēnsāandōma la εera bāma n wun ēŋε se'em ku Azezi, dee zɔta nērba la dabeem.

³Tɩ Asūtāana* kē Azudaasɩ tɩ ba wi'iri Iskariyo n de Azezi karēnbiisi pia la ayi la nēra ayɩla sūurum. ⁴Tɩ a sēŋε kāabgo kēma nēŋadōma, la Wēnde-kāte la gu'urba nēŋadōma zē'am, ka yele ba ēŋa n wun ēŋε se'em botɩ ba yōkε Azezi. ⁵Tɩ ba sūure ēŋε yēlum, ti ba yetɩ bāma wun bɔ ē ligri, ⁶tɩ Azudaasɩ sake, εera sore tɩ a botɩ ba yōkε Azezi tɩ nēr-kuuŋo la da bāŋε.

Azezi diti Zɔɔg-base kibsa la a karēnbiisi

(Amatie 26:17-30, Amarkɩ 14:12-26, Azā 13:21-30, 1 Korēntɩ 11:23-25)

⁷Borborɩ n ka tarɩ dābulle kibsa la daare tɩ ba kuurɩ pebilsɩ dita Zɔɔg-base* kibsa la n daan paage. ⁸Tɩ Azezi tōm Apɩyεεrɩ la Azā yetɩ: <<Sēŋε-ya ka māasum kibsa la dia tɩ tɩ wa'am wa di.>> ⁹Tɩ ba soke ē yetɩ: <<Bε tɩ tɩ wun sēŋε ka māasum?>> ¹⁰Tɩ Azezi yele ba yetɩ: <<Selse-ya, ya sān ka kē'era tēŋa la puam, ya wun tu'use buraaga n tu yoore la ko'om, ya doose ē kē yi-seka tɩ a wun kē la puam. ¹¹La ya sān kē, ya yele yidāana la yetɩ: <Karēnsāama la yetɩ, de-seka tɩ ēŋa la a karēnbiisi la wun di Zɔɔg-base kibsa la boe la bε?> ¹²A wun pa'alε ya de-kāte n boe ayēma zuo, tɩ lɔgro wuu bɔna mĩ. Māasum-ya bilam gu'ura to.>> ¹³Tɩ ba sēŋε ka yē sela woo wu Azezi n yele ba se'em na, tɩ ba māasum Zɔɔg-base kibsa la.

¹⁴Tɩ wakate la paage, tɩ Azezi zĩ'ire la a karēnbiisi pia la ayi la tɩ ba di. ¹⁵Tɩ a yele ba yetɩ: <<Mam ba bɔɔra mε la m sūure wuu tɩ mam na yāma di Zɔɔg-base kibsa-ēna wā dee tɩ m yāŋa nāmse. ¹⁶La mam yetɩ ya mε tɩ, mam kān le di Zɔɔg-base kibsa halɩ tɩ a vōore wa ēŋε ba'ase Nawēnne so'olum puam.>> ¹⁷Dee dɩkε bōn-yūula pu'use Nawēnne, dee yetɩ: <<To'oge-ya bāna wā puɩ taaba yū. ¹⁸La mam yetɩ ya mε tɩ lεlε wā kɔ'ɔn wε'esa wuu, mam kān le yū viinye* bis bōn-yūula wā halɩ ka paage wakat-seka tɩ Nawēnne wun wa'am wa dita na'am nērba tēŋasuka.>> ¹⁹Dee dɩkε borborɩ

pu'use Nawēnne, dee fiise bo ba yeti: <<Ēna de la mam iyā ti mam dūke bo yāma iyā. Lta-ya wāna tēra mam yelle.>> ²⁰La ban di ki'ulum na, a dūke la bōn-yūula yeti: <<Bōn-yūul-bāna pa'alu ti Nawēnne bīnje la nōor-paalga, mam zulum n wun yese saage bo yāma la iyā. ²¹La bise-ya, seka n yeti a boti ba yōke mam na lagum na mam kalam dita. ²²Nērsaala Dayua*f12* la wun ki wu Nawēnne n boori ti la ēnje se'em na. La nēr-seka n wun boti ba yōke ē na wun yē toogo.>> ²³Ti karēnbiisi la sokra taaba ti ba bānje nēr-seka n de ē bāma puam n yeti a ēnje bela.

Āne n gānni?

²⁴Karēnbiisi la daan wē'eri la nōke'ene boora ti ba bānje bāma puam nēr-seka n mase ti a dēna nēr-keko gānna. ²⁵Ti Azezi yele ba yeti: <<Dūni-ēna na'adōma soe nērba la pānja, la seba n taru ke'engo la boti nērba wi'ira ba ti: <Sōm-utba>. ²⁶La yāma puam, la kān dēna bela. Seka n de nēr-keko yāma puam, a āna wu bōn-puka la, la seka n de nējadāana āna wu tōntōnna. ²⁷La āne n de nēr-keko gānna, seka n zī dita la bu, seka n tōnni bo'ora ē na? La dagi seka n zī dita la? La mam boe ya puam wu tōntōnna la.

²⁸Yāma de la nērba n mōrgē weege bōna la mam, yel-seba n paage mam na puam. ²⁹Bela mam wun bo ya so'olum, wu mam So Nawēnne n bo mam so'olum se'em na, ³⁰ti ya wun wa zī'ire mam so'olum puam dita dee yūura la mam, dee zī'ire na'am bīmbīna zuto di Israyeli* dōma buuri pia la ayi la sarlya.>>

Azezi yeti Aplyeeri wun si'ise ēja

(Amatie 26:31-35, Amarki 14:27-31, Azā 13:36-38)

³¹La Azezi yele Asimō-plyeeri yeti: <<Asimō, Asimō, bānje ti Asūtāana* sose la sore ti a make ya bise, wu nēra n yeele si yesra urgo la. ³²La mam pu'use Nawēnne me bo fo, ti fōn bo mam sira la, fu da base. La fu sān wa leme wa dola mam, fu bo fu sobiisi la buraane ti ba ze'ele kānkānje.>> ³³Ti Aplyeeri lerge ē yeti: <<Zuudāana, mam sake me ti m kē yu'a deem la fōn, bu m ki la fōn.>> ³⁴Ti Azezi yele ē yeti: <<Aplyeeri, mam yeti fu me ti yu'urjo ēna wā, fu wun si'ise la nōore atā ti fōn ka mi mam, dee ti nō-rōro kaase.>>

Azezi yele a karēnbiisi ti ba māasum ti nāmsgo n wun wa'am

³⁵La Azezi soke a karēnbiisi la yeti: <<Mam n daan tōm yāma ti ya sēnje ka mōole Nawēnne yetoga, ti yāma ka dūke putmāane, la tāmpoko, la tagra la, sela daan po'oge ya me bu?>> Ti ba lerge yeti: <<Ayeli.>> ³⁶Ti a yele ba yeti: <<Lēle wā, la ka le dēna bela. Seka n taru putmāane, a dūke,

la sɛka n mē tarɪ tãmpɔkɔ, a dɪkɛ. La sɛka n ka tarɪ sukɔbɔ, a koose a fuugo da sukɔbɔ. ³⁷Se'ere n soe la, la gulɛ Nawēnne gōɔ puam yetɪ: < Ba dɪkɛ ẽ naage la tōon-be'ero dōma >. Mam yetɪ ya tɪ la de la mam tɪ bōn-ēɔa wun ēɔ. Asɪra, bōn-sɛka n gulɛ tɔgra mam yelle la, yãɔa wun ēɔ mɛ. > > ³⁸Tɪ ba yetɪ: < < Zuudãana, bɪsɛ sukɔbrɔ bayi n wãna. > > Tɪ a yele ba yetɪ: < < Base-ya tɪ la seke ya. > >

Azezi pu'use Nawēnne Oliivi tãɔam

(Amatie 26:36-46, Amarkɪ 14:32-42)

³⁹Tɪ Azezi yese sēɔ Oliivi tãɔam wu ēɔa ẽn ɪta se'em na, tɪ a karēnbiisi la doose ẽ. ⁴⁰La ẽn paage mĩ na, a yele ba yetɪ: < < Pu'use-ya Nawēnne tɪ yelle da paage ya tɪ ya lui. > > ⁴¹Dee base ba sēɔ zãage fēe masɛ wu nēra n wun lobe kugre se'em, ka ka dūma tēɔa pu'usra Nawēnne yetɪ: ⁴²< < M Sɔ, fu sãn bɔɔra, base tɪ nãmsgɔ ẽna tole dee base ma. La, da kãn ēɔa mam n boorɪ se'em, ēɔa fōn boorɪ se'em. > > ((⁴³Tɪ malɛka* ze'ele saazuum wa'am wa pa'asɛ ẽ pãɔa. ⁴⁴Tɪ Azezi sūure ba sã'am halɪ, tɪ a malɪn tĩ pu'usra tɪ a mōrgre tɔgra tēɔa wu zuum na.)) ⁴⁵Èn daan pu'use kɪ'ɪlɪm na, a lebe ka paage a karēnbiisi la zē'am, tɪ ba gĩsri mɛ, ba sūure n sã'am ãyã, ⁴⁶tɪ a soke ba yetɪ: < < Bēm tɪ yãma gĩsra? Isge-ya pu'use Nawēnne tɪ yelle da paage ya tɪ ya lui. > >

Ba yōkɛ Azezi

(Amatie 26:47-56, Amarkɪ 14:43-50, Azã 18:3-11)

⁴⁷Azezi n daan ken tɔgra la, tɪ nēra zozo'e sēnna paana. Tɪ Azudaasɪ n de a karēnbiisi pia la ayi la nēra ayɪla bɔna ba nēɔa, sēɔa ɪɛm Azezi tɪ a kɔkɛ ẽ, pu'use ẽ. ⁴⁸Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ: < < Azudaasɪ, fōn yetɪ fu kɔkɛ Nērsaala* Dayua la mɛ botɪ ba yōkɛ ẽ? > >

⁴⁹Tɪ a karēnbiisi la n ze a zē'a, yē lan yetɪ la ēɔa se'em na yetɪ: < < Zuudãana, tɪ dɪkɛ tɪ sukɔbrɔ la zɛbɛ bu? > > ⁵⁰Tɪ ba nēra ayɪla dɪkɛ a sukɔbɔ sɛ kãabɔ kēma nēɔadãana tōntōnna zuugo tubre fiige. ⁵¹Tɪ Azezi yetɪ: < < Base-ya bɛla. > > Dee kalum buraaga la tubre la, tɪ a lebe table. ⁵²Dee yele kãabɔ kēma nēɔadōma, la Wēnde-kãte la gu'urba nēɔadōma, la kēma n yetɪ ba yōkɛ ẽ na yetɪ: < < Yãma tarɪ la sukɔbrɔ, la dasa sēna tɪ ya yōkɛ mam wu mam de la fãara la? > > ⁵³Mam daan boe la ya ɪɛ mɛ Wēnde-kãtum na daare woo, tɪ ya ka yōkɛ mam. La wakat-ēna wã ya tã wun ēɔa yan boorɪ se'em, se'ere n soe la, la de la lika pãɔa dãana wakatɛ. > >

Apɔyɛɛɾɩ sɩ'ɩsɛ tɩ ɛ̃ŋa ka mi Azezi

(Amatie 26:57-58, 69-75, Amarkɩ 14:53-54, 66-72, Azã 18:12-18, 25-27)

⁵⁴La ba yõke Azezi me tarɩ ẽ sɛ̃ŋe ka kɛ̃ kãabgɔ* kɛ̃ma nɛ̃ŋadãana yire, tɩ Apɔyɛɛɾɩ bɔna zãazãare li'isra dɔla. ⁵⁵La ba tuure la bugum yire la zɛ̃nzaka tɛ̃ŋasuka lagse zɛ̃a, tɩ Apɔyɛɛɾɩ mɛ̃ lagum na ba zɛ̃a. ⁵⁶Tɩ tɔ̃ntɔ̃n-pɔka ayɩla yɛ̃ Apɔyɛɛɾɩ n zɩ̃ bugum na zɛ̃'am, bɩsra ẽ zɩ̃i dee yetɩ: <<Bura-ɛ̃na mɛ̃ dɔlu la Azezi.>> ⁵⁷Tɩ Apɔyɛɛɾɩ sɩ'ɩsɛ yetɩ: <<Pɔka, mam ka mi ẽ.>> ⁵⁸Tɩ la le ɛ̃ŋe fɛ̃e, tɩ nɛ̃ra ayɛ̃ma le yɛ̃ ẽ yetɩ: <<Fɔ̃n mɛ̃ de la ba nɛ̃ra ayɩla.>> Tɩ Apɔyɛɛɾɩ yetɩ: <<Buraaga, mam dagɩ ba nɛ̃ra.>> ⁵⁹Tɩ la le ɛ̃ŋe fɛ̃e mase wu karf-ayɩla, tɩ nɛ̃ra ayɩla le yetɩ: <<Asɩra, bura-ɛ̃na ɛ̃n dɔla ẽ me, a mɛ̃ de la Galile nɛ̃ra.>> ⁶⁰Tɩ Apɔyɛɛɾɩ yetɩ: <<Buraaga, mam ka bãŋe fɔ̃n tɔge se'em na vɔore.>> La ɛ̃n ken bɔna mɩ̃ tɔgra la, tɩ nɔ̃-rɔɔgɔ kɔ'ɔn kaase. ⁶¹Tɩ Zuudãana la gelge bɩsɛ Apɔyɛɛɾɩ. Tɩ Apɔyɛɛɾɩ tɛ̃ege Zuudãana n yele ẽ yetɩ: <<Fu wun sɩ'ɩsɛ mam nɔ̃ore atã me zɩ̃na, dee tɩ nɔ̃-rɔɔgɔ kaase la.>> ⁶²Tɩ Apɔyɛɛɾɩ yese yɛ̃ŋa ka kella la sũ-sã'angɔ zozo'e.

Ba la Azezi me, dee wɛ̃ ẽ

(Amatie 26:67-68, Amarkɩ 14:65)

⁶³Bura-seba n gu'uri Azezi la daan la ẽ me, dee wɛ̃ ẽ, ⁶⁴dɩke fuugo vile a nɛ̃ŋa wɛ̃ ẽ, dee yele ẽ yetɩ: <<Bãŋe pa'ale tɔ sɛka n wɛ̃ fɔ.>> ⁶⁵La ba tu ẽ na tuure baseba zozo'e pa'ase.

Ba tarɩ Azezi sɛ̃ŋe Zifdõma sarɩyaditba zɛ̃'am

(Amatie 26:59-66, Amarkɩ 14:55-64, Azã 18:19-24)

⁶⁶La beere n daan wiige, tɩ Zifdõma kɛ̃ma, la kãabgɔ kɛ̃ma nɛ̃ŋadõma, la lɔɔ karɛ̃nsãandõma wuu lagse tɩ ba tarɩ Azezi sɛ̃ŋe ba sarɩyadia zɛ̃'am, dee yele ẽ yetɩ: ⁶⁷<<Fu sã̃n sɩɩɩ dɛna la Kriɩ* tɩ Nawɛ̃nne bɩ̃ŋe nɔ̃ore tɩ a wun wa'am na, fu yele to.>> Tɩ a lerge ba yetɩ: <<Mam sã̃n yele ya, ya kã̃n sake, ⁶⁸la mam sã̃n soke ya sokre, ya mɛ̃ kã̃n lerge mam. ⁶⁹La lɛ̃lɛ̃ wã kɔ'ɔn wɛ̃'ɛsa wuu, Nɛ̃rsaala* Dayua la wun zɩ̃'ire Nawɛ̃nne n de pã̃n-kã̃te dãana la zuugɔ.>> ⁷⁰Tɩ ba wuu soke ẽ yetɩ: <<Bɛla fɔ̃n sɩɩɩ de la Nawɛ̃nne Dayua?>> Tɩ a lerge ba yetɩ: <<Yãma n yele se'em na, mam de la bɛla.>> ⁷¹Tɩ ba yetɩ: <<Tɩ le ɛ̃era la bɛ̃m kaset-dõma? Tõma mɛ̃ŋa wõm a nɔ̃ore yetɔga me.>>

Ba taru Azezi sēņe gōmna Apilatū zē'am

(*Amatie 27:1-2, 11-14, Amarkū 15:1-5, Azā 18:28-38*)

¹Tū ba wuu taru Azezi sēņe Apilatū zē'am ²ka dōre ē yetu: <<Tōma yē bura-ēna tu a boe mī dāmna la tu tēņa wā dee yetu ba da yōra lampo bō'ora Rom* na-keko, dee ken yetu ēņa de la Krisi, ēņa de la naba.>> ³Tū Apilatū soke ē yetu: <<Fōn de la Zifdōma naba?>> Tū Azezi lerge ē yetu: <<La de la fōn yele se'em na.>> ⁴Tū Apilatū yele kāabgō kēma nēņadōma la, la nēr-kuuņo la yetu: <<Mam ka yē buraaga wā yel-sēka n wun botu tu di a sarlyā.>> ⁵Tū ba sīna dee bula yetu: <<A zāsņo la tu a pōse zāsum Galile la Zude wa paam kalam na, taru la dāmņo sēna nērba puam.>>

Ba taru Azezi sēņe A'erōdu zē'am

⁶Apilatū n wōm bēla la, a soke mē tu a bāņe, bura-ēna sān dēna Galile nēra. ⁷La ēn bāņe tu a ze'ele la Galile n de naba A'erōdu* so'olum puam na, tu a botu ba taru ē sēņe ka bō naba A'erōdu. A'erōdu mē daan boe la Zerizalem wakat-ēņa. ⁸La A'erōdu n yē Azezi la, a sūure ēņe yēlum mē halu, se'ere n soe la, a wōm Azezi yelle tu la yuuge mē, tu a bōra tu a yē ē. A taru putē'ere tu a wun tōm na tōon-yālma tu a yē. ⁹A'erōdu daan soke Azezi la sokrusu zozo'e, tu a ka lerge ē. ¹⁰Tū kāabgō kēma nēņadōma, la lōo karēnsāandōma n boe mī na dōre ē zozo'e yetu, a tōm na be'em. ¹¹Tū A'erōdu la a sudaasu yaale ē, dūke fu-sōņo ye ē, tu ba la ē, dee taru ē lebe ka bō Apilatū. ¹²Daar-ēņa, A'erōdu la Apilatū n de bē'ēba la taaba la, lebge la sūto.

Apilatū di Azezi sarlyā tu ba ku ē

(*Amatie 27:15-26, Amarkū 15:6-15, Azā 18:39-19:16*)

¹³Tū Apilatū wi kāabgō kēma nēņadōma, la tēņa la kēma, la nērba wuu ¹⁴yele ba yetu: <<Yāma taru bura-ēna wa'am wa bō mam yetu a taru la dāmņo sēna nērba puam. La mam n soke ē yāma nēņam kalam wā, mam ka yē a yel-sēka n botu yāma dōre ē na. ¹⁵La A'erōdu mē ka yē a yelle, bēla tu a taru ē leme wa'am wa bō tōma. Buraaga wā ka tōm be'em n mase tu ba ku ē. ¹⁶Mam wun botu ba wē ē mē la ka'asa dee base ē tu a fōrge.>> ((¹⁷Zōg-base kibsā wakate woo dēnu tu Apilatū yese sēba n boe yu'a deem nēra ayūla base.)) ¹⁸Tū ba wuu kō'on lagum tāsra yetu: <<Ku bura-ēna, dee yese Abarabasu bō to.>> ¹⁹Abarabasu daan dāme na tēņa, ku nēra, tu ba yōke ē yu. ²⁰Tū Apilatū le tōgra la nēr-kuuņo la bōra tu a base Azezi. ²¹Tū ba zagse, dee kaasra yetu: <<Ka ē dō-puurņa* zuo, ka ē dō-puurņa zuo.>> ²²Tū

Apilatı le yele ba nōor-atā puam yetı: << Bēm be'em tu a tōm? Mam ka yē yel-sēka tu a tōm tu la masε tu ba ku ē. Mam wun botı ba wē ē na ka'asa dee base ē.>> ²³Tı ba ken kaasra ke'enke'em yetı: << Ka ē dɔ-puurŋa zuo.>> Tı ba kaasga la zo'oge gāŋε. ²⁴Tı Apilatı sake ēŋε ban boorı se'em na, ²⁵yese bura-sēka n daan dāme tēŋa ku nēra la base, ēŋa tu nērba la boorı tu a base, dee dıke Azezi bɔ sudaası tu ba ēŋε ē nērba la n boorı se'em na.

Ba ka Azezi dɔ-puurŋa zuo

(*Amatie 27:32-44, Amarkı 15:21-32, Azā 19:17-27*)

²⁶Ban tarı Azezi wε'esa la, ba tu'usε la Sirεnı tēŋa buraaga yu'urε n de Asimō n ze'ele va'am lεmna, tu ba yōke ē botı a to'oge dɔ-puurŋa la buke dɔla Azezi poore. ²⁷La nēr-kuuŋɔ n dolı ē, tu pɔgsı kella fabla wē'era nupu'urɔ a iyā. ²⁸Tı Azezi wērgε ba bɔba yele ba yetı: << Zerizalεm pɔgsı, da kella-ya mam iyā, kella-ya ya mēŋa la ya kɔma iyā. ²⁹Se'ere n soe la, dabsa sēna tu ba wun yetı: <Pɔg-kōndɔgrıba, la sεba n ka dɔge, sεba tu kɔma ka mōge ba bī'isum tarı zu-yēlga.> ³⁰La nērba wun wa yele tānsı tu ba lui dı ba, dee yele künkūma yetı, ba lile ba. ³¹Se'ere n soe la, ba sān ıta dɔ-mā'asa wāna, la wun ēŋε dɔ-kε'esı la wāne?>>

³²La ba tarı la tōon-be'ero dōma bayi sēŋε tu ba lagım ba la Azezi ku. ³³La ba paage la zē'a tu ba wi'iri tu Zuwanŋε, bilam tu ba ka Azezi dɔ-puurŋa zuo, dee ka tōon-be'ero dōma bayi la dɔ-puursi zuto, ayıla a zuugɔ bɔba, ayıla a gɔbga bɔba. ³⁴Tı Azezi yetı: << M Sɔ, base ba tōon-be'ero taale, tu ba ka mi ban ıtu sεla.>> Tı ba dıke a futo tu ba puı taaba, pɔsε tu ba bāŋε nēra woo n wun to'oge fu-sēka. ³⁵La nērba la ze la bilam bısrā ē, tu Zıfdōma kēma la la'ara ē yetı: << A fāage nērba baseba mε, a sān sırı dena la Krisi* tu Nawēnne looge la, a fāage a mēŋa.>> ³⁶Tı sudaası la mē la'ara ē, lεm dıke dā-mı'isgo bɔ ē ³⁷yetı: << Fu sān dena Zıfdōma naba, fāage fu mēŋa.>>

³⁸La ba gulse la gulsgɔ lable a zuum yetı:

<< Ēna wā de la
Zıfdōma naba la.>>

³⁹Tı tōon-be'ero dōma la n boe dɔ-puursi zuto la ayıla tu Azezi yetı: << Dagı fōn de Krisi la? Fāage fu mēŋa dee fāage tōma.>> ⁴⁰Tı ayēma la tāsε a tadāana la yetı: << Fōn ka zotı Nawēnne? Ba wun ku tōma wuu mε. ⁴¹La sān dena tōma, tōma n tōm tōon-be'ero la, la masε mε tu ba ku tōma, la nēr-ēna wā ka ēŋε sεla n de be'em.>> ⁴²Dee yele Azezi yetı: << Fu sān wa dita fu na'am na, fu tēegε m yelle.>> ⁴³Tı Azezi yele ē yetı: << Mam yetı fu la sıra, tu zına nōo fu wun bɔna la mam Nawēnne yire.>>

Azezi kūm

(Amatie 27:45-56, Amarku 15:33-41, Azã 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵La daan de wu wuntεεηa zuu-tēηasuka, tu tēηa la wuu lebge lika, tu wuntεεηa ka le yēke halu ka paage zaanōore karf-atã. Tu fuugo la n yuli Wēnde-kãte* la puam beηe zē'e-sōηo la āage pusuka. ⁴⁶Tu Azezi toge ke'enke'em yetu: << M So, mam basru m sɩa la fōn nu'usum.>> A yeke la bela dee ki.

⁴⁷Tu Rom sudaasu ke'ema yē lan ēηe se'em na, nã'asra Nawēnne yetu: << Asɩra, buraaga wã de la nēr-sōηo.>> ⁴⁸La nēr-kuuηo la wuu n wa'am tu ba buse lan wun ēηe se'em na, yē lan ēηe se'em na me. Tu ba lebe kulla, dee wē'era nupu'uro. ⁴⁹La nēr-seba wuu n mi Azezi, la pɔg-seba n doose ē halu Galile wa'am na, ze la kēnkεηηa busra lan utu se'em na.

Azezi laare

(Amatie 27:57-61, Amarku 15:42-47, Azã 19:38-42)

⁵⁰Buraaga ayula yu'ure n daan de Azozefu. A de la Arimate tēηa nēra, dee dena Zifdōma sarlyaditba nēra ayula. A de la nēr-sōηo tu a urgo wuu mase, ⁵¹la a daan gu'uri me tu Nawēnne wa'am wa di na'am nērba tēηasuka. La ba sarlyaditba la n daan looge yem tu ba ēηe se'em na, a daan ka sake. ⁵²Azezi n ki la, ēηa n sēηe Apilatɩ zē'am ka sose Azezi kūm na, tu Apilatɩ sake. ⁵³Tu a sike kūm na vile ē na tãnne tarɩ ka bīηe yɔɔgo tu ba tū tãmpĩa ãyã nãn ka laage nēra mĩ puam. ⁵⁴La de la daar-ēηa tu Zifdōma mãasɩ ba vo'osgo* daare. Wēnne sãn kē tu ba vo'osgo daare wun pɔse.

⁵⁵Tu pɔg-seba n doose Azezi Galile wa'am na, doose Azozefu sēηe ka yē yɔɔgo la, dee yē ban bīηe Azezi kūm na se'em, ⁵⁶dee lebe kule ka mãasum tudare kaam buuri to'oto'ore tu ba tarɩ wa ēηe kūm na. La vo'osgo daare la ba vo'ose wu Amoyisi lɔɔ* la n bɔ nōore se'em na.

24

Azezi vo'ore

(Amatie 28:1-10, Amarku 16:1-8, Azã 20:1-10)

¹Lasru daare bulika yu'uhɔ yu'uhɔ tu pɔgsɩ la isge dɩke kaam na tu ba mãasum na tarɩ sēηe yɔɔm na. ²Ban paage la, ba yē tu kugre la tu ba dɩke lige yɔɔgo nōore la bilge me gã kēnkεηηa. ³Tu ba kē yɔɔgo la puam buse ka yē Zuudãana Azezi kūm na. ⁴Tu ba ze yerɩ, bilam mēηa tu ba yē buraasu bayi n ze lem ba, ye futo tu ba yēgra. ⁵Tu pɔgsɩ la palēηa ēke, tu ba suure ba zuto

tēŋa. Tɪ buraasɪ la soke ba yetɪ: << Bēm tɪ yāma ɛera nēr-sɛka n wɔɪ sɛba n ki zē'am? ⁶A ka boe kalam. A vo'oge mɛ. Tēegɛ-ya ēŋa n daan nān boe Galile dee yele ya se'em na, ⁷a yetɪ, ba wun yōke Nērsaala* Dayua la mɛ tarɪ ka bɔ tōon-be'ero dōma, tɪ ba ka ē dɔ-puurŋa* zuo, la dabsa atā daare, a wun vo'oge mɛ.>> ⁸Tɪ ba yāŋa tēegɛ a yetɔga la, ⁹ze'ele yɔɔm na lebe kule ka yele a karēnbiisi pia la ayɪla la, la nērba baseba la wuu lan ēŋɛ se'em na wuu.

¹⁰Ba daan de la Amaari n ze'ele Magdala, la Azanɪ, la Azakɪ ma Amaari, la pɔgsɪ baseba, bāma n daan tɔgɛ yel-bāna bɔ Azezi karēnbiisi pia la ayɪla la.

¹¹La ba daan tē'esɛ tɪ pɔgsɪ la n yele ba se'em na ka tarɪ vōore, tɪ ba ka sake tɪ la de sɪra. ¹²La Apɪyɛɛɪɪ isge mɛ zoe sēŋɛ yɔɔm na ka veese bɪsɛ, yē tāna la mā'a, lebe kule ka ze yerɪ bōn-sɛba n ēŋɛ la ãyā.

Karēnbiisi tu'usɛ Azezi Emayusi sore zuo

(Amarkɪ 16:12-13)

¹³Daar-ēŋa mēŋa tɪ Azezi karēnbiisi bayi wɛ'ɛsa tēŋa ayɪla yu'urɛ n de Emayusi. Bilam na Zerizalem zāagɛ mase wu kilomētrɪ pia la ayɪla. ¹⁴Ba daan tɔgrɪ la taaba bōn-sɛba wuu n ēŋɛ la yelle. ¹⁵La ban daan sōsrɪ la taaba la, tɪ Azezi lɛm ba, tɪ ba lagɪm sēnna. ¹⁶La ba yɛm lige mɛ, tɪ ba ka bāŋɛ ē. ¹⁷Tɪ a soke ba yetɪ: << Bēm yelle tɪ yāma sēnna dee tɔgra la taaba? >> Tɪ ba ze'ele zūŋɛ ba nēnsɪ. ¹⁸Tɪ ba nēra ayɪla yu'urɛ n de Akleopasɪ soke ē yetɪ: << Fōn mā'a n boe Zerizalem ka bāŋɛ bōn-sɛka n ēŋɛ dabsa wā puam? >> ¹⁹Tɪ a soke ba yetɪ: << Bēm ēŋɛ? >> Tɪ ba yele ē yetɪ: << Azezi n ze'ele Nazareti la, a de la Nawēnne nōtɔ'ɔsa n tarɪ pāŋa a tōoma la a yetɔga puam, Nawēnne la nērba wuu nifum. ²⁰Tɪ tōma kāabgɔ kēma nēŋadōma, la tēŋa la kēma botɪ ba yōke ē, di a sarɪya yetɪ ba ku ē, tɪ ba ka ē dɔ-puurŋa zuo, tɪ a ki. ²¹La tōma daan tarɪ putē'erɛ tɪ la de la ēŋa n wun fāagɛ lsrayɛɪ* dōma la. La zīna de la dabsa atā n wāna tɪ yel-ēna wā ēŋɛ. ²²La tōma pɔgsɪ baseba n botɪ tōma palēŋa ēkɛ. Ba isge la bulika yu'uhɔ yu'uhɔ sēŋɛ yɔɔm na, ²³leme wa yele tōma yetɪ bāma ka yē kūm na, bāma yē la malɛkadōma*, tɪ ba yele bāma yetɪ a vo'oge mɛ. ²⁴Tɪ tōma nērba baseba mē sēŋɛ yɔɔm na, ka yē tɪ la sɪrɪ ān wu pɔgsɪ la n yele se'em na. La ba ka yē Azezi.>>

²⁵Tɪ Azezi yele ba yetɪ: << Yɛm-ka-like dōma, bēm tɪ ya ka bɔ Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba* n yuun yele se'em na wuu sɪra tɔtɔ? ²⁶La ka mase nɪ tɪ Krisi* nāmɛ la bōn-bāna wuu, dee yāŋa di a na'am na? >> ²⁷Tɪ a yāŋa pa'ale ba bōn-sɛba wuu n gulɛ tɔgra ēŋa yelle Nawēnne gōnno la puam, a pɔsɛ pa'ale la Amoyisi*, la Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba la wuu n gulɛ la vōore n de se'em.

²⁸La ban daan sēḡe ka lēm tēn-sēka tu ba we la, a ēḡe wu a booru tu a tole me na. ²⁹Tu ba sose ē yetu: <<Doose tōma kē gā'are, se'ere n soe la, wēnne kē me, zē'a boe mī sōbra me.>> Tu a sake doose ba kē. ³⁰La ba daan zī'ire me tu ba di, tu Azezi dke borboru pu'use Nawēnne, dee fiise bo ba. ³¹Tu ba yem yāḡa like, tu ba bāḡe ēḡa n de nēr-sēka. Tu a boi ba nēḡam bilam mēḡa. ³²Tu ba yetu taaba yetu: <<Ēḡa n tōḡe yetōga la pa'ale tōma, dee tōgra yel-sēba n boe Nawēnne gōḡo puam pa'ala tōma sore zuo la, tōma sūure ka ēḡe yēlum zo'oge sira?>>

³³Tu ba isge wakat-ēḡa lebe Zerizalem ka yē a karēnbiisi pia la ayula la, la sēba n boe ba zē'am na tu ba lagsē taaba me. ³⁴Tu ba yele ba yetu: <<Tu Zuudāana la siri vo'oge me, Asimō yē ē me.>> ³⁵Tu nērba bayi la mē yele ba bōn-sēba n ēḡe sore la zuo, la ēḡa n fiisri borboru la, bāma n bāḡe ē se'em.

Azezi puke a mēḡa pa'ale a karēnbiisi

(Amatie 28:16-20, Amarku 16:14-18, Azā 20:19-23, Tōoma 1:6-8)

³⁶Ban boe mī tōgra bela la, tu Azezi dare wa'am wa ze ba tēḡasuka, yele ba yetu: <<Sū-mā'asum bōna la ya.>> ³⁷Tu dabeem yōke ba, tu ba palēḡa ēke, tu ba tē'esē tu bāma yē la ki-isgne. ³⁸Tu a yele ba yetu: <<Bēm tu ya palēḡa ēke, tu ya tē'esra putē'era buyi buyi? ³⁹Buse-ya mam nu'usi, la mam nāma, la de la mam. Sa'abe-ya mam buse, ki-isgne ka taru nēnno, la kōba, wu yāma n yē mam n taru se'em wā.>> ⁴⁰A tōḡe bela dee pa'ale ba la a nu'usi, la a nāma. ⁴¹Ba sūure n ān yēlum dee tu la di'ige ba, tu ba ken ka bo sira, tu a soke ba yetu: <<Yāma taru sela wun di kalam me bu?>> ⁴²Tu ba dke zūn-sē'ene bo ē. ⁴³Tu a to'oge obe ba nifum bilam.

⁴⁴Bela poorum, a yele ba yetu: <<Mam n daan ken bōna la yāma la, mam n yele ya bōn-sēba la n wāna. Mam daan yele ya yetu: Dēnu tu bōn-sēba wuu n gulse mam yelle Amoyisi loo* gōnno puam, la Nawēnne nōto'osru ba gōnno puam, la yōoma gōnno puam na ēḡe.>> ⁴⁵Tu Azezi like ba yem tu ba bāḡe bōn-sēba n boe Nawēnne gōnno puam na vōore, ⁴⁶yele ba yetu: <<La gulse yetu, Kisi* la wun nāmse me ki, la dabsa atā daare a wun vo'oge me. ⁴⁷Ēḡa yu'ure iyā tu ba wun pōse Zerizalem mōole bo buuri wuu yetu, ba teege yem base tōon-be'ero, tu Nawēnne wun base ba tōon-be'ero taale. ⁴⁸Yāma n de bōn-bāma wuu kaset-dōma wun pa'ale nērba wuu. ⁴⁹La mam wun tōm sēka tu mam So daan bīḡe nōore bo ya la, tu a wa'am wa bōna la ya. Bōna-ya Zerizalem gu'ura halu tu a ze'ele saazuum wa'am wa bo ya pāḡa.>>

Azezi zom Nawēnne yire

(Amarki 16:19-20, Tōoma 1:9-11)

⁵⁰Bela poorum, Azezi taru ba me tēŋa la puam yese sēŋe ka lem Betani, zēke a nu'usi saazuum kā kā'a-sōma bo ba. ⁵¹Ēŋa n boe mī kā'ara kā'a-sōma bo'ora ba la, a base ba me dee zom Nawēnne yire. ⁵²Tu karēnbiisi la ka dūma tēŋa nā'ase ē, dee lebe Zerizalem la sū-yēlga zozo'e. ⁵³Ba daan boe la Wēnde-kātum na daare woo pēgra Nawēnne.

Azã

Azezi-krisi kō-yēlga tu Azã gulse

Bilgre

Azã yuun de la Azezi karēnbiisi pia la ayi puam nēra ayula (Amatie 10:2). Azã pa'ale tu Azezi de la sēka tu Nawēnne tōm, wu ēn pōn bīŋe a nōore kurum kurum se'em na, a de la Nawēnne Dayua. Azezi n de sore tu nēra wun doose yē vom n ka ba'asru. Ēŋa n de sira dāana, la peelem dāana n pa'alu nērba Nawēnne yela sira sira. Ēŋa n bīsrū tōma yelle, wun taru tu paage tu So Nawēnne zē'am.

A dēŋe pa'ale tu Azezi de la Nawēnne Yetoga n boe wakate wuu, n lebge nērsaala kē'era tōma tēŋasuka. A yetu Azã sēka n yuun misri nērba ko'om puam na toge Azezi yelle me vēelga vēelga (sapuru 1).

Dee pa'ale Azezi n to'ose nērba buuri to'oto'ore se'em. Azã gulse la bōn-yālma bayopu n pa'ale Azezi n de nēr-sēka (sapuru 2 - 12), dee pa'ale ēn zāsum a karēnbiisi se'em yu'uŋo sēka tu ba yōke ē na (sapuru 13 - 17).

Gōŋo la ba'asgo, a pa'ale la ban yōke Azezi di a sarlya se'em, botu ba ka ē do-puurŋa zuo, tu a ki dee vo'oge, la ēn puke a mēŋa pa'ale a karēnbiisi la se'em (sapuru 18 - 21).

Azã ka gulɛ bõn-sɛba wuu tu Amatie, la Amarkɩ, la Aluki gulɛ la.
Ëŋa mã'a n tɔgrɩ Azezi n ëŋɛ se'em Kana pɔgdire kibsã la (2:1-12),
la ën sɔsɛ la Anikodem (3:1-21),
ën sɔsɛ la Samaari pɔka la (4:1-26),
ën botɩ kɔɔrŋɔ yê ïmã'asum Betesda (5:1-18),
la ën botɩ Alazaaru vo'oge la (11:1-44).

Azezi-krisi kō-yēlga tu Azã gulɛ

1

Nawēnne Dayua Azezi-krisi n de Yetɔga n bɔ'ɔrɩ nērsaalba vɔm

¹Pĩ'iluŋo wakate, Yetɔga la põn bɔna me. La Yetɔga la yuun boe la Nawēnne zē'am. Ëŋa la Nawēnne de la buyɩa. ²A põn bɔna la Nawēnne zē'am pĩ'iluŋo wakate. ³Nawēnne la ëŋa n yuun nãam sɛla woo. Sɛla sɛla ka boe tu Nawēnne la ëŋa ka nãam. ⁴Ëŋa n de vɔm dãana. La de la ëŋa n botɩ nērsaalba yēta peelem. ⁵Peelem na nēegɛ lika puam me, la lika ka yãŋɛ kĩŋe ē.

⁶Nawēnne daan tɔm na nēra ayɩa, a yu'ure de la Azã*f1*. ⁷A wa'am tu a tɔge la peelem na yelle pa'ale nērba tu ba wuu wun tã'age bɔ ē sɩra. ⁸Azã mēŋa dagɩ peelem na, la a wa'am tu a tɔge la sɛka n de peelem na yelle pa'ale nērba.

⁹Sɛka n de peelem sɩra sɩra la, ze'ele la Nawēnne zē'am wa'am dũnia zuo. Ëŋa n nēegɛ tu nērsaalba wuu yēta peelem. ¹⁰Sɛka n de peelem na daan wa bɔna la dũnia zuo. Nawēnne la ëŋa n yuun nãam dũnia. Baa la bɛla, nērsaalba ka boorɩ tu ba bãŋɛ ē. ¹¹A daan wa'am na a mēŋa tēŋa puam, la a nērba la ka to'oge ē. ¹²La sɛba wuu n to'oge ē bɔ ē sɩra la, a bɔ ba nōore me tu ba lebge Nawēnne kɔma. ¹³Ba ka lebge Nawēnne kɔma wu nērsaalba n dɔgrɩ se'em na, la ka de ïyã n boorɩ se'em, bu nērsaala n boorɩ se'em. La de la Nawēnne mēŋa n botɩ ba lebge a kɔma.

¹⁴Sɛka n de Yetɔga la daan lebge la nērsaala, kē'era tɔma tēŋasuka. Tɔma yē a na'am pãŋa me, na'am pãŋa n de Nawēnne Bi-yēŋa n ze'ele a So zē'am na'am pãŋa. La Nawēnne yel-sõnne, la a sɩra wuu boe la a zē'am.

¹⁵La de la ëŋa yelle tu Azã daan tɔge ke'enke'em yetu: < < Ëna n de sɛka tu

mam pōn tōge a yelle yetu, nēra ayēma n boe mam poorum sēna, ēḡa gānnu mam mε, se'ere n soe la, a dēḡe mam mε bōna.> >

¹⁶Ḓḡa n botu tōma wuu yēta yel-sōnne woo yel-sōnne, ēn ba tara Nawēnne yel-sōnne na iḡā.

¹⁷Nawēnne bō a lōo la Amoyisi*, tu a bō tōma. La, la sān dēna Nawēnne yel-sōnne, la a sura la, la doose la Azezi-krisi tu a bō tōma. ¹⁸Nēra nēra nān ka yē Nawēnne. La de la Nawēnne Bi-yēḡa la n boe la ē lε n botu tōma bāḡe ē, ēḡa la Nawēnne de la buyla.

Azā bō Azezi kaseto

(Amatie 3:1-12, Amarku 1:1-8, Aluki 3:1-17)

¹⁹Azā n daan bō kaseto se'em n wāna: Zifdōma* nēḡadōma sēba n kē'eri Zerizalem* na daan tōm na ba kāabḡo* kēma, la Leviti* dōma tu ba sēḡe Azā zē'am, ka soke ē yetu: <<Fōn de la āne?>> ²⁰Tu Azā tōge ba vēelga yetu: <<Mam dagu Krisi* tu Nawēnne tōm na.>>

²¹Tu ba le soke ē yetu: <<Fōn de la āne? Fōn de la A'eli* bu?>> Tu a lerge ba yetu: <<Mam dagu A'eli.>> Tu ba le soke ē yetu: <<Fōn de la Nawēnne nōtō'ōsa la n yetu a wa'am na bu?>> Tu a yetu: <<Ayεi.>>

²²Tu ba le soke ē yetu: <<Bεla fōn de la āne? Tu tu taru fōn lerge se'em na, sēḡe ka tōge pa'alε sēba n tōm tōma la. Fōn mēḡa yetu fōn de la āne?>>

²³Ban soke ē bεla la, tu Azā lerge ba yetu: <<Mam de la sεka n mōole weem tōgra ke'enke'em yetu:

<Malḡe-ya sore tu a dēna tēntēa bō Zuudāana la>>>, wu Nawēnne nōtō'ōsa A'ezayi* n yuun pōn yeke se'em na.

²⁴Nēr-sēba n daan sēḡe Azā zē'am na, Farisi* dōma n daan tōm ba. ²⁵Tu ba daan soke ē yetu: <<Fōn sān dagna Krisi la, bu A'eli, bu Nawēnne nōtō'ōsa la, bēm tu fōn misra nērba ko'om puam?>> ²⁶Tu Azā lerge ba yetu: <<La sān dēna mam, mam misri ya la ko'om puam, la nēra ayula n boe ya tēḡasuka tu ya ka mina ē. ²⁷Ḓḡa wa bōna la mam poorum, la mam ka mase tu m pirge a tagra.>>

²⁸Bōn-bāna wuu daan ēḡe la Betani, Zurdē kulaa la doone, zē'e-sεka tu Azā daan misri nērba ko'om puam na.

Azā pa'alε tu Azezi n de Nawēnne Pebila

²⁹Tu beere wiige, tu Azā yē Azezi n sēm a zē'am. Tu a yetu: <<Bisε-ya, ēna n de Nawēnne Pebila* n yesru nērsaalba tōon-be'ero basra. ³⁰La de la ēḡa yelle tu mam daan yeke yetu: <Nēra n wa bōna mam poorum dēna nēr-keko gānna mam na, se'ere n soe la, a dēḡe mam mε bōna.> ³¹Mam daan ka mi

ēn de sēka, la mam wa'am wa misra la nērba ko'om puam, tu m botu
Lsrayeli dōma bāḡe ē. > >

³²Azā le tōḡe yetu: << Mam yē tu Nawēnne Sīa* n ze'ele Nawēnne yire
sīra āna wu na'adawenne, wa zoole a zuo. ³³La mam daan ka mi ē, la
Nawēnne n tōm mam tu m mise nērba ko'om puam na, yele mam tu: <Fu
sān wa yē Nawēnne Sīa n sige zoole sēka zuo la, la de la ēḡa n misri nērba
Nawēnne Sīa la puam.> ³⁴La mam yē ē mē, bō kaseto yetu, ēḡa n de
Nawēnne Dayua la.> >

Azezi pōspōsū karēnbiisi

³⁵Tu beere wiige, tu Azā daan le zē bilam la a karēnbiisi bayi, ³⁶yē Azezi n
sēnni, tu a yetu: << Nawēnne Pebila* la n wāna.> > ³⁷Tu a karēnbiisi bayi la
wōm ēn yele se'em na, isge dōla Azezi. ³⁸Tu Azezi gelge yē ban doli ē, soke
ba yetu: << Yāma eeru la bēm?> > Tu ba soke ē yetu: << Rabi, fōn kē'eru la
bē?> > (Rabi vōore de la karēnsāama.) ³⁹Tu Azezi lerge ba yetu: << Wa'am-
ya tu ya wun yē.> > Tu ba doose sēḡe ka yē ēn kē'eru zē'a na, daan weege
bōna a zē'am daar-ēḡa, la daan de wu wēngelḡa karf-anaasi.

⁴⁰Nērba bayi la n wōm Azā n tōḡe Azezi yelle se'em doose ē na, ayula
yu'ure de la A'āndre, a de la Asimō-plyeeri ylbga. ⁴¹Tu A'āndre dēḡe sēḡe
ka yē a kēema Asimō-plyeeri, yele ē yetu: << Tōma yē Mesi la. La booru tu
la yetu Kriisi.> > (A vōore de la sēka tu Nawēnne looge.) ⁴²Tu a daan taru
Asimō sēḡe Azezi zē'am, tu Azezi bise ē, dee yetu: << Fōn de la Azā bia
Asimō. Ba wun wi'ira fu tu Asefasu, bu Aplyeeri.> > (A vōore de la tāmpīa.)

Azezi wi Afilipi, la Anatanayeli

⁴³Tu beere wiige, tu Azezi bōra tu a sēḡe Galile, yē Afilipi yele ē yetu:
<< Dōla mam.> > ⁴⁴Afilipi ze'ele la Betisayida tēḡa, A'āndre la Aplyeeri mē
ze'ele la bilam. ⁴⁵Tu Afilipi sēḡe ka yē Anatanayeli, yele ē yetu: << Tōma yē
sēka tu Amoyisi* yuun gulse a yelle lōḡ gōnno puam, tu a yelle ken gulse
Nawēnne nōtō'ōsruba* gōnno puam na. A de la Azezi n ze'ele Nazareti tēḡa,
Azozefu dayua.> > ⁴⁶Tu Anatanayeli yele ē yetu: << Bōn-sōḡo tā wun ze'ele
Nazareti?> > Tu Afilipi lerge ē yetu: << Yi wa'am wa bise.> >

⁴⁷Tu Azezi yē Anatanayeli n sēm a zē'am, tu a tōḡe a yelle yetu: << Ēna de
la Lsrayeli nēra sira sira n ka taru yelle.> > ⁴⁸Tu Anatanayeli yele ē yetu:
<< Fōn ēḡe la wāne mina mam?> > Tu Azezi lerge ē yetu: << Fōn boe
kēnkāḡa la tēḡa, lan dēḡe Afilipi n wun wi fu la, mam yē fu mē.> > ⁴⁹Tu
Anatanayeli lerge ē yetu: << Karēnsāama, fōn de la Nawēnne Dayua, la
Lsrayeli dōma naba.> > ⁵⁰Tu Azezi yele ē yetu: << Mam n yele fōn tu mam

yē fōn boe kēnkāṅa tēṅa la īyā, tu fu bō mam sūra? Fu wun yē bōn-kāra n gānnu bōn-bāna.> > ⁵¹Dee yele ē yetu: << Mam yetu ya la sūra, tu ya wun yē Nawēnne yire n yo'oge, tu Nawēnne malekadōma* zonna dee sigra Nērsaala Dayua*f2* la zuo.> >

2

Pɔgdire kibsa n boe Kana tēṅa

¹La dabsa atā daare, pɔgdire kibsa n daan boe Kana, Galile so'olum puam. Tu Azezi ma daan bōna mī. ²Tu ba mē wi Azezi la a karēnbiisi, tu ba wa'am kibsa la. ³Tu dāam*f3* daan pɔ'oge, tu Azezi ma yele ē yetu: << Dāam na pɔ'oge mē.> > ⁴Tu Azezi lerge ē yetu: << M ma, dagu fōn wun yele mam, mam n wun ēṅe se'em. Mam wakate nān ka paage.> > ⁵Tu Azezi ma la yele tōntōniba la yetu: << Ēṅa n yetu ya ēṅe se'em wuu, ya ēṅe.> >

⁶La kuga dugrɔ bayoobi n daan boe mī tu Zifdōma daan tara pɛera ba mēṅa wu ba sisgo n yetu ba ɪta se'em na. Ko'om ɪtru pinii bu kɔbga n daan puɪtu dukɔ ayɪla. ⁷Tu Azezi yele ba yetu: << Āge-ya ko'om puɪɛ dugrɔ la.> > Tu ba āge puɪɛ ba. ⁸Tu Azezi yele ba yetu: << Kābge-ya taru ka bɔ sɛka n buɪru dia yelle la.> > Tu ba kābge taru ka bɔ ē. ⁹La sɛka n buɪru dia la yelle la n leme ko'om na, ba lebge la dāam, tu a ka mina ban ze'ele zē'a. La tōntōniba la n āge ko'om na mi mē. Tu sɛka n buɪru dia la yelle la wi pɔgdita la, ¹⁰yele ē yetu: << Nēra woo ēn dēṅe bɔ la dā-sōma, tu ba sān wa yū tɪge, tu ba yāṅa bɔ'ɔra dā-sɛba n ka ba āna sōṅa la. La fōn duke la dā-sōma ze'ele bɔ'ɔra poorum.> >

¹¹Ēna n de Azezi pɔspɔsu tōon-yālma tu a ēṅe. A ēṅe ē na Kana Galile so'olum puam, pa'ale a na'am pāṅa, tu a karēnbiisi la bɔ ē sūra.

¹²Bela poorum, ēṅa la a ma, la a yɪbsu, la a karēnbiisi la sēṅe la Kapernaum. Ba kē bilam na dabsa fēe.

Azezi dige leebdōma Wēnde-kātum

(Amatie 21:12-13, Amarku 11:15-17, Aluki 19:45-46)

¹³La Zifdōma Zɔɔg-basɛ* kibsa daare n daan ɪɛm, tu Azezi sēṅe Zerizalɛm, ¹⁴ka kē Wēnde-kāte* la zēnzakam yē nērba n koosru niigi, la piisi, la na'adawɛma, la lig-tɛɛrba n zī mī. ¹⁵Tu a duke mī'isi ēṅe ka'asɛ dige ba, la niigi, la piisi la wuu Wēnde-kāte la zēnzakam tu ba yese, dee zā'age lig-tɛɛrba la taabludōma lubɛ, tu ba ligri la ka'asɛ. ¹⁶Dee yele sɛba n koosru na'adawɛma la yetu: << Taru-ya ba yese. Da duke-ya mam So deego la ēṅe leebgo zē'a.> > ¹⁷Tu a karēnbiisi la tēge tu la gulɛ yetu: << Nawēnne, fōn

deego la nõjlum tu mam taru la, wun di mam wu bugum na.> >

¹⁸Tu Zifdõma nõjadõma soke ã yetu: <<Tõon-yålma kåna tu fõn wun ãje pa'alẽ tõma tu fõn taru nõore tu fu ãje wãna?> > ¹⁹Tu Azezi lerge ba yetu: <<Sã'am-ya Wẽnde-kãte wã, tu mam wun le mẽ ã dabsa atã puam.> >

²⁰Tu ba lerge ã yetu: <<Ba duke la yuuma pinaasu la ayoobi mẽ Wẽnde-ẽna wã, tu fõn yetu, fõn wun mẽ ã dabsa atã puam?> >

²¹La Azezi n tõgru Wẽndeego yelle la, la de la a mẽna iyã yelle tu a tõgru.

²²La Azezi n daan wa ki dee vo'oge la, tu a karẽnbiisi la tẽege tu a daan yele la wãna, tu ba bo Nawẽnne gõõõ yetõga, la Azezi n daan yele se'em na sira.

Azezi mi nõrsaala woo tagsgõ

²³La Azezi n daan boe Zerizalem Zõõg-base kibsa la, nõrba zozo'e n daan yẽ tu a tõnnu tõon-yålma, tu ba bo ã sira. ²⁴La Azezi daan ka duke a sũure wuu pa'alẽ ba, se'ere n soe la, a mi ba wuu me. ²⁵A ka eeru tu nõra tõge nõrsaalba yelle bo ã, se'ere n soe la, a mi bõn-sẽka n boe nõrsaalba sũure puam me.

3

Azezi la Anikodẽm

¹Buraa ayula n daan boe Farisi* dõma puam tu a yu'ure dena Anikodẽm. A daan de la Zifdõma nõjadãana. ²Bura-ẽõa daan wa'am na Azezi zẽ'am yu'õõõ wa yele ã yetu: <<Karẽnsãama, tõma mi tu Nawẽnne n tõm fõn tu fu dena karẽnsãama, se'ere n soe la, nõra ka tã wun ãje bõn-yålma wu fõn tu se'em wã wuu, sãn dagna Nawẽnne n boe la a dãana.> > ³Tu Azezi lerge ã yetu: <<Mam yetu fu la sira sira, tu nõra sãn ka yẽ dõg-paalga, a ka tã wun yẽ Nawẽnne so'olum*.> > ⁴Tu Anikodẽm soke ã yetu: <<Nõra n kurgẽ wun ãje la wãne tu ba le tã'age dõge ã paalga? A wun le tã'age me kẽ a ma puurum tu ba le dõge ã bu?> > ⁵Tu Azezi lerge ã yetu: <<Mam yetu fu la sira sira, tu nõra sãn ka dõge la ko'om, la Nawẽnne Sira*, a ka tã wun kẽ Nawẽnne so'olum puam. ⁶Nõrsaala n dõge sika la de la nõrsaala, la Nawẽnne Sira n dõge sika la taru la Nawẽnne Sira võm. ⁷Da base tu la di'ige fo, mam n yetu: Dẽnu tu ba le dõge ya la iyã. ⁸Kusebgo vugri la ãn booru zẽ'a, tu fu wõnna a dãmne, dee ka mina ãn ze'ele zẽ'a sãna, la ãn we'esu zẽ'a. Nawẽnne Sira n dõge sika la ãna bela.> >

⁹Tu Anikodẽm le soke ã yetu: <<Bõn-ẽõa wun ãje la wãne ãje?> > ¹⁰Tu Azezi lerge ã yetu: <<Fõn de Israyelũ karẽnsãam-kẽ'ema dee ken ka mina bõn-ẽna? ¹¹Mam yetu fu la sira sira, tu tõma tõgru la sela tu tõma mi, dee yeta sela tu tõma yẽ. La ya ka sake tõma yetõga la. ¹²Mam sãn tõge dũnia wã

yela pa'ale ya, tu ya ka sake, mam sãn tɔge Nawēnne yire yela pa'ale ya, ya wun ɛɲe la wāne sake? ¹³Nēra nēra nān ka zom Nawēnne yire, sãn dagna Nērsaala* Dayua la n ze'ele Nawēnne yire sige. ¹⁴Wu Amoyisi* n yuun zēke bōnsela dɔɔɔ zuo weego puam se'em na*f4*, dēni tu ba zēke Nērsaala Dayua la mē bela. ¹⁵Tu nēr-sɛka woo n bɔ ē sɪra wun tara vɔm n ka ba'asɪ. > >

¹⁶Nawēnne nōɲe nērsaalba mɛ halɪ, tu a tōm a Bi-yēɲa dūnia zuo, tu nēr-sɛka woo n bɔ ē sɪra kãn sã'am, la a wun yē vɔm n ka ba'asɪ. ¹⁷Nawēnne ka tōm a Dayua la dūnia tu a di nērba sarɪya sɪbge ba, a tōm ē tu a fāage ba mɛ base. ¹⁸La sɛka n bɔ ē sɪra, ba kãn di a sarɪya. La sɛka n ka bɔ ē sɪra la, a pōn koɲe buurɔ mɛ, ɛn ka bɔ Nawēnne Bi-yēɲa la sɪra la iɲã. ¹⁹Bōn-ɛna n de sarɪyadia la: Peelem wa'am dūnia puam mɛ, la nērsaalba nōɲe la lika gānna peelem na, ba tōoma n de tōon-be'ero la iɲã. ²⁰Nēr-sɛka woo n tōnnɪ tōon-be'ero sisri peelem mɛ, a ka sēm peelem puam, a zotɪ mɛ tu a tōoma la wun puke. ²¹La nēr-sɛka woo n tōnnɪ sɪra sēm na peelem zē'am, tu a tōoma la pa'ale tu a sakɪ la Nawēnne.

Azã tɔge Azezi yelle

²²Bɛla poorum, Azezi la a karēnbiisi sēɲe la Zude* so'olum ka bɔna bilam misra nērba ko'om puam. ²³Tu Azã mē daan bɔna Enō tēɲa n lɛm Salim tēɲa la misri nērba ko'om puam, se'ere n soe la, ko'om n daan boe mĩ zo'oge. Tu nērba sēnna, tu a misra ba. ²⁴Wakat-ɛɲa ba daan nān ka kē'esɛ Azã yu'a deem.

²⁵Tu Azã karēnbiisi baseba, la Zifdōma nēra daan wē'era nōke'ene, Zifdōma sisgo n yetɪ ba pɛera ba mēɲa malgra la yelle. ²⁶Tu ba sēɲe Azã zē'am ka yeke ē yetɪ: < < Karēnsāama, sɛka n daan boe la fōn Zurdē doone ke bɔba la, sɛka tu fōn daan tɔge a yelle la, ɛn wāna n misri nērba ko'om puam, tu nērba wuu sēnna a zē'am. > > ²⁷Tu Azã lerge ba yetɪ: < < Nēra ka tã wun to'oge sɛla tu la sãn dagna Nawēnne n bɔ ē. ²⁸Yãma mēɲa tã wun bɔ kaseto mɛ tu mam yetɪ: < Dagu mam n de Krisi* la. La, ba tōm mam mɛ tu m dēɲe a nēɲa wa'am. > ²⁹La ān wu nēra n di pɔga: Pɔgdita la n soe pɔka la, la pɔgdita la sɪrɛ n ze dee sɛsɪra a yetɔga la, a tarɪ sũ-yēlga mɛ zozo'e. Bɛla mam tarɪ sũ-yēlga mɛ zozo'e. ³⁰Dēni tu ɛɲa lebge kãtɛ dee tu mam lebge pɪka.

³¹Sɛka n yese saazuum wa'am n gānnɪ wuu, la sɛka n yese dūnia de la dūnia nēra, la a tɔgrɪ la dūnia yelle. Sɛka n yese Nawēnne yire wa'am na n gānnɪ wuu, ³²la a tɔgrɪ la ɛn wōm dee yē sɛla la, la nēra nēra ka to'oge a yetɔga la. ³³Nēr-sɛka n to'oge a yetɔga la sake mɛ tu Nawēnne de la sɪra

dāana. ³⁴Se'ere n soe la, sɛka tɪ Nawēnnɛ tōm na tɔgrɪ la Nawēnnɛ yetɔga, Nawēnnɛ n bɔ ẽ a Sla pāŋa zozo'e la ãyã.

³⁵Sɔ Nawēnnɛ nōŋɛ a Dayua la mɛ, tɪ a dɪkɛ sɛla woo ẽŋɛ a nu'usum.

³⁶Sɛka n bɔ a Dayua la sɪra tarɪ la vɔm n ka ba'asrɪ. La sɛka n ka sake a Dayua la kãn yẽ vɔm n ka ba'asrɪ, la Nawēnnɛ sũ-isgre boe a dāana zuo. > >

4

Azezi tɔgrɪ la Samaari pɔka

¹Azezi daan bāŋɛ mɛ tɪ Farisi* dōma wōm tɪ ẽŋa yɛtɪ karēnbiisi gānna, dee misri ba ko'om puam gānna Azã. ²La, la daan dagɪ Azezi mēŋa n misri ba ko'om puam, la de la a karēnbiisi la. ³La Azezi n daan bāŋɛ ban tɔgrɪ se'em na, tɪ a ze'ele Zude so'olum lɛbra Galile. ⁴La daan de la a doose Samaari* so'olum puam tole. ⁵Tɪ a daan sēŋɛ ka paage Samaari tēŋa yu'urɛ n de Sisaarɪ n lɛm va-sɛka tɪ Azakɔbɪ* yuun bɔ a bia Azozɛfu la. ⁶Azakɔbɪ lua n daan boe bilam, tɪ Azezi sēŋɛ targɛ zĩ'ire lua la nōorum. La daan de wu wuntɛɛŋa zuu-tēŋasuka.

⁷Tɪ Samaari pɔka wa'am tɪ a ākɛ ko'om. Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ: < < Ẽŋɛ ko'om bɔ ma tɪ m yũ. > > ⁸(Dee tɪ a karēnbiisi la daan sēŋɛ tēŋa puam tɪ ba ka da dia.) ⁹Tɪ pɔka la soke ẽ yetɪ: < < Bēm tɪ fōn dɛna Zifu sɔsra mam n de Samaari pɔka yetɪ, m bɔ fu ko'om tɪ fu yũ? > > Se'ere n soe la, Zifdōma* la Samaari dōma daan nē'esrɪ la taaba.

¹⁰Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ: < < Fu sãn mina Nawēnnɛ n bɔ'ɔrɪ sɛla, la sɛka n yetɪ fu tɪ < bɔ ma ko'om tɪ m yũ > la, fu wun sose nɪ ẽ, la a wun bɔ fɔ ko'om n bɔ'ɔrɪ vɔm. > >

¹¹Tɪ pɔka la lerge yetɪ: < < M Zuudāana, fōn ka tarɪ luwannɛ, dee tɪ lua la kɔ, fōn wun yẽ vɔm ko-bāma la bɛ? ¹²Tōma yaaba Azakɔbɪ n bɔ tōma lua la, ẽŋa la a kɔma, la a dũnsi yũ lua la ko'om mɛ. Fōn tē'esɛ tɪ fōn gānnɪ tōma yaaba la bu? > > ¹³Tɪ Azezi lerge ẽ yetɪ: < < Sɛka woo n yũ lɔ-ẽna ko'om na, koyũuro wun le tarɪ ẽ. ¹⁴La sɛka n wun yũ ko-sɛba tɪ mam wun bɔ ẽ na, koyũuro kãn le malɪn tarɪ ẽ. La ko-sɛba tɪ mam wun bɔ ẽ na wun lebge wu bulga, bulla a puam bɔ'ɔra ẽ vɔm n ka ba'asrɪ. > >

¹⁵Tɪ pɔka la lerge ẽ yetɪ: < < M Zuudāana, bɔ ma ko-sɛba tɪ m wun yũ tɪ koyũuro kãn le tara mam na, tɪ m da le wa'am kalam wa ākɛ ko'om. > >

¹⁶Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ: < < Sēŋɛ ka wi fu sɪra tɪ ya wa'am. > > ¹⁷Tɪ pɔka la lerge ẽ yetɪ: < < Mam ka tarɪ sɪra. > > Tɪ Azezi yele ẽ yetɪ: < < Fu tarɪ buurɔ, fōn yetɪ fōn ka tarɪ sɪra la. ¹⁸Fu ele la sɪrba banuu, la fōn boe la sɛka lɛɛɛ wã dagɪ fu sɪra, bɛla fu tɔgɛ la asɪra. > >

¹⁹Tu pɔka la yele Azezi yetu: << M Zuudāana, lɛɛɛ wā mam bāŋɛ tu fōn de la Nawēnne nōtɔ'ɔsa. ²⁰Tōma yaabdōma yuun pu'usrɪ Nawēnne na tān-ēna zuo. Tu yāma Zifdōma yetu, dēnɪ tu nērba pu'usra Nawēnne Zerizalem.>>

²¹Tu Azezi yele ē yetu: << Pɔka, bɔ mam yetɔga wā sɪra tu wakate n sēm tu ya kān pu'usɛ Nawēnne n de tu Sɔ la tān-ēna zuo, buɪ Zerizalem. ²²Yāma Samaari dōma pu'usrɪ la sɛka tu ya ka mi. La tōma Zifdōma pu'usrɪ la sɛka tu tōma mi, se'ere n soe la, fāare ze'ele la Zifdōma zē'am. ²³La wakate sēna, la a paam mɛ, tu sɛba n pu'usrɪ Nawēnne sɪra sɪra la, wun pu'usɛ ē la a Sɪa* pāŋa, la sɪra. Tu Sɔ Nawēnne n boorɪ tu ba pu'usra ē se'em n bɛla. ²⁴Nawēnne de la Sɪa, dēnɪ tu sɛba n pu'usrɪ ē na, pu'usra ē la a Sɪa pāŋa, la sɪra.>>

²⁵Tu pɔka la lerge ē yetu: << Mam mi tu Mesi la sēm mɛ, sɛka tu Nawēnne looge, tu ba wi'ira tu Kriɪ* la. Ēŋa sān wa'am, a wun pa'alɛ tɔ sɛla woo.>>

²⁶Tu Azezi yele ē yetu: << Mam n de ēŋa n tɔgrɪ la fōn wā.>>

²⁷Bɛla mā'a tu a karēnbiisi la wa'am, tu la di'ige ba, ēn tɔgrɪ la pɔka la. La baa bɛla, nēra nēra ka soke ē yetu: << Fōn boorɪ la bēm?>> buɪ: << Fōn tɔgrɪ la pɔka la tu bēm?>>

²⁸Tu pɔka la base a yoore la, dee sēŋɛ tēŋa puam ka yele nērba yetu:

²⁹<< Wa'am-ya wa bɪsɛ buraa n yele mam sɛla wuu tu mam ēŋɛ. A nōo kān dɛna la Kriɪ la?>> ³⁰Tu ba yese tēŋa la puam sēŋɛ a zē'am.

³¹Wakat-ēŋa tu a karēnbiisi la mōrgra ē yetu: << Karēnsāama, di wɛ!>>

³²Tu Azezi yele ba yetu: << Mam tarɪ la dia dita tu yāma ka mina.>> ³³Tu a karēnbiisi la daan sɔkra taaba yetu: << Nēra n tarɪ dia wa'am wa bɔ ē buɪ?>>

³⁴Tu Azezi yele ba yetu: << Mam dia de la m ēŋɛ sɛka n tōm mam na n boorɪ se'em, dee tōm a tōonɛ na ba'asɛ. ³⁵Yāma yetu: <La deege la wōr-sɪnaasɪ tu bōnkɔɔla lagsgɔ paage.> La mam yetu ya mɛ tu ya gorge bɪsɛ vatɔ la, ba bu mɛ paage lagsgɔ. ³⁶Sɛka n lagsrɪ la pōn tara la yɔɔɔ. Lagsgɔ la de la nērba tu a lagsrɪ tu ba tara vɔm n ka ba'asrɪ. Bɛla tu sɛka n burɛ, la sɛka n lagsɛ la lagɪm ɪta sū-yɛlga. ³⁷Yetɔg-ēna wā de la sɪra: <Ayēma n butɪ, tu ayēma lagsra>. ³⁸Mam tōm ya tu ya sēŋɛ ka lagsɛ la nērba, wu va'am tu yāma ka tōm dee lagsra a bōnkɔɔla. La de la nērba baseba n tōm tu yāma po dita tōonɛ na yōorɔ.>>

³⁹Samaari tēn-ēŋa nērba zozo'e bɔ Azezi sɪra mɛ, pɔka la n yele ba yetu: << A yele mam na sɛla wuu tu mam ēŋɛ>> la īyā. ⁴⁰Bɛla tu Samaari dōma la wa'am Azezi zē'am wa sose ē yetu, a bɔna bāma zē'am. Tu a bɔna ba zē'am dabsa ayi.

⁴¹Tu nērba zozo'e daan le bɔ ē sɪra pa'asɛ, a yetɔga la īyā. ⁴²La ba daan yele pɔka la yetu: << La ka le dɛna fōn yele la īyā tu tōma bɔ ē sɪra. Tōma

mēḡa wōm a yetḡa mε, la tōma mi tu ēna surl de la dūnia Fāagra la. > >

Azezi botu naba tōntōn-ke'ema bia yē īmā'asum

⁴³La dabsa ayi la poorum, Azezi yese bilam sēḡe la Galile. ⁴⁴Azezi mēḡa daan yetu: <<Ba ka nannu Nawēnne nōtḡ'osa a mēḡa tēḡa.>> ⁴⁵La ēn paage Galile la, ba to'oge ē mε sōḡa sōḡa, se'ere n soe la, ba mēḡa daan sēḡe Zerizalem Zḡḡ-base kibsa la wakate ka yē ēn ēḡe se'em na wuu mε.

⁴⁶La Azezi daan le sēḡe la Kana n boe Galile so'olum na, zē'e-seka tu a daan botu ko'om lebge dāam na. La naba tōntōn-ke'ema n daan boe Kapernaum tu a dayua bē'era. ⁴⁷Tu a wōm tu Azezi ze'ele la Zude wa'am Galile, tu a sēḡe a zē'am ka sose ē yetu, ēḡa bia n boe mī tu a ki, a wa'am wa botu a yē īmā'asum. ⁴⁸Tu Azezi yele ē yetu: <<Ya sān ka yē bōn-yālma, la yel-kursti, ya ka bḡ'oru mam surla.>> ⁴⁹Tu naba tōntōn-ke'ema la yele ē yetu: <<M Zuudāana, wa'am totḡ tu m bia la nān ka ki.>> ⁵⁰Tu Azezi yele ē yetu: <<Sēḡe, fu bia la yeege mε.>> Tu buraa la daan bḡ Azezi yetḡa la surla, kulla. ⁵¹La ēn boe sore kulla la, tu a tōntōniba tu'use ē, yele ē yetu: <<Fu bia la yeege mε.>> ⁵²Tu a soke ba tu: <<Wakat-kāna tu la sōl?>> Tu ba lerge ē yetu: <<Zaam wuntēḡa karf-ayula tu a ḡḡḡ la base ē.>> ⁵³Tu a so la bāḡe tu la de la wakat-ēḡa tu Azezi yele ēḡa tu a bia la yeege mε na. Tu ēḡa la a yir-dōma wuu bḡ Azezi surla. ⁵⁴Ēna de la bōn-yālma buyi dāana tu Azezi ēḡe Galile, ēn daan ze'ele Zude lebe Galile la.

5

Azezi botu kḡḡḡḡ yē īmā'asum

¹Bela poorum, Azezi sēḡe la Zerizalem tu a ka di Zifdōma kibsa. ²La kulga n daan boe Zerizalem tu a yu'ure la Ebre* yetḡa dena Betesda, a lem na piisi zanōre, tu pōnsi banuu bḡna mī. ³Tu bā'adōma zozo'e daan gā pōnsi la tēḡa, fḡḡsi la wḡbsi, la kḡḡḡḡ. ((Ba daan gu'ura la ko'om na sān wa dāme.

⁴Se'ere n soe la, Nawēnne maleka* n daan sigri kulga la puam wakat-wakate dāmna ko'om na. La maleka la sān dāme ko'om na, nēr-seka n dēḡe sige ko'om na puam, a yetu īmā'asum mε, baa bā'a-seka n taru ē.))

⁵La buraa ayula n daan boe mī tu bā'a tara ē yuuma pitā la anii. ⁶Tu Azezi yē ē gāi, bāḡe tu a bē yuuge mε, yele ē yetu: <<Fu boori tu fu yē īmā'asum?>> ⁷Tu bā'ara la lerge ē yetu: <<Zuudāana, mam ka tara nēra tu ko'om na sān wa dāme tu a wun yōke mam base kulga la puam. Mam sān yetu m sige, ayēma n dēḡe mam sige.>> ⁸Tu Azezi yele ē yetu: <<Isge, dḡke fu bōn-gā'ala sēḡe.>> ⁹Bilam zē'am tu buraa la daan yē īmā'asum,

dikε a bōn-gā'ala sēna.

La daar-ēḡa daan de la Zifdōma vo'osgo* daare. ¹⁰Bela tu Zifdōma nēḡadōma yele buraa la n yē īmā'asum na yetu: <<La de la vo'osgo daare, la sisri me tu fu tu bōn-gā'ala.>> ¹¹Tu a lerge ba yetu: <<Seka n botu mam yē īmā'asum na, yele mam tu m dikε m bōn-gā'ala sēḡe.>> ¹²Tu ba soke ē yetu: <<Nēr-kāna n yele fōn yetu, fu dikε fu bōn-gā'ala sēḡe?>> ¹³Tu seka n yē īmā'asum na ka mina ēn de seka, se'ere n soe la, Azezi daan kē la nēr-kuḡḡa n boe bilam na puam fōḡe.

¹⁴Bela poorum tu Azezi yē buraa la Wēnde-kātum na, yele ē yetu: <<Bise, fu yē īmā'asum. Da le tōm tōon-be'ero, tu sela n de be'em ḡanna bela da paage fo.>> ¹⁵Tu buraa la sēḡe ka yele Zifdōma nēḡadōma la, tu nēr-seka n botu ēḡa yē īmā'asum na de la Azezi. ¹⁶Tu ba daan era tu ba nāmsε Azezi, ēn botu kōḡḡa yē īmā'asum vo'osgo daare la īyā.

Nawēnne Dayua Azezi taru a So nōore me

¹⁷Tu Azezi yele ba yetu: <<Mam So tōnnu me wa paam nānanne wā, tu mam mē tōnna.>> ¹⁸Tu Zifdōma nēḡadōma daan maln era tu ba ku ē, la dagu ēn sā'am vo'osgo daare sisgo la mā'a īyā, la de la ēn ken wi'ira Nawēnne tu ēḡa So, uta a mēḡa wu Nawēnne na īyā.

¹⁹Tu Azezi yele ba yetu: <<Mam yetu ya la sura sura, tu Dayua la ka tā uta sela sela la a mēḡa nōore. A utu la ēn yē tu a So utu se'em na. So la n utu se'em na, a Dayua la mē utu la bela mēḡa. ²⁰Se'ere n soe la, So la nōḡe a Dayua la me, pa'ale ē sela wuu tu ēḡa mēḡa utu, la a wun pa'ale ē na tōon-kāra n ḡannu bāna wā tu la di'ige ya. ²¹La wu So la n vo'oru kūm bō'ora ba vōm na, Dayua la mē bō'ora seba tu a booru vōm na bela. ²²La So la ka diti nēra nēra sarlyā, a base sarlyadia la wuu bō la a Dayua la, ²³tu nērba wuu wun nā'asra Dayua la, wu ba nā'asru a So la se'em na. La seka n ka nā'asru Dayua la, a ka nā'asru So la n tōm ē na.

²⁴Mam yetu ya la sura sura, tu seka n selse mam yetoga dee bō seka n tōm mam na sura, a taru la vōm n ka ba'asru. La ba kān di a sarlyā. La a yese la kūm puam tara vōm n ka ba'asru. ²⁵Mam yetu ya la sura sura, tu wakate sēm me, la a paam me, tu seba n ka taru vōm na wun wōm Nawēnne Dayua la kōa, la seba n wōm na wun vōa. ²⁶Se'ere n soe la, So Nawēnne n taru vōm a mēḡa bō'ora se'em na, a bō a Dayua la mē vōm na bela, tu a tara bō'ora.

²⁷La a bō ē nōore me tu a dita sarlyā, ēn de Nērsaala* Dayua la īyā. ²⁸Da base-ya tu mam n tōḡe se'em na di'ige ya, se'ere n soe la, wakate sēm me tu seba wuu n boe yōḡm wun wōm a kōa, ²⁹vo'oge ze'ele yōḡḡa puam yese. Tu seba n ēḡe sōḡa yē vōm Nawēnne zē'am, la seba n ēḡe be'em, a wun di ba

sarɫya.

³⁰Mam ka tā wun ēŋe sɛla sɛla la m mēŋa nōore. Mam diti sarɫya wu mam n wōm se'em Nawēnne zē'am na. La mam sarɫyadia masɛ mɛ. Se'ere n soe la, mam ka eerɫ tɫ m ēŋe mam mēŋa n boorɫ se'em, la de la sɛka n tōm mam na n boorɫ se'em.

³¹Mam sān bɔ m mēŋa kaseto, a kān dɛna kaseto asɫra. ³²La nēra ayēma n boe bɔ'ɔra mam kaseto, la mam mi tɫ a kaseto la tɫ a bɔ'ɔrɫ mam yelle la de la sɫra. ³³La yāma tōm nēra mɛ Azā zē'am, tɫ a tɔge sɫra kaseto bɔ ya. ³⁴Sān dɛna mam, mam kaseto ka ze'etu nērsaala zē'am, la mam yele bɛla tɫ ya tā'age yē la fāare. ³⁵Azā daan ān wu futla n laŋe nēege, la yāma daan sake mɛ tɫ ya ēŋe sū-yēlga wakate fēe mā'a la a peelem na. ³⁶La mam tarɫ kaseto mɛ gānna Azā dēnne na. La de la tōon-sɛba tɫ mam Sɔ bɔ mam tɫ m tōm na, tōon-bāma tɫ mam tōnnɫ na n bɔ'ɔrɫ mam kaseto pa'ala tɫ mam Sɔ Nawēnne n tōm mam. ³⁷La mam Sɔ la n tōm mam na bɔ'ɔrɫ mam kaseto mɛ. Yāma nān ka wōm a kōa, la ya nān ka yē ē. ³⁸La a yetɔga la ka boe ya sūure puam, bɛla n soe tɫ ya ka bɔ sɛka tɫ a tōm na sɫra. ³⁹Yan eerɫ tɫ ya bāŋe Nawēnne gōŋɔ yetɔga la vōore la, ya tē'esɛ tɫ ya wun yē la vɔm n ka ba'asɫ a puam. La de la gōn-ēŋa n tɔgrɫ mam yelle. ⁴⁰La ya ka boorɫ tɫ ya wa'am mam zē'am wa yē vɔm na.

⁴¹Mam ka eerɫ nā'asgɔ nērsaalba zē'am. ⁴²La mam mi ya, mam mi tɫ ya ka nōŋe Nawēnne. ⁴³Mam wa'am na m Sɔ yu'urɛ, tɫ ya ka to'oge mam. La ayēma sān wa'am na a mēŋa yu'urɛ, ēŋa tɫ ya to'orɫ. ⁴⁴Yāma to'osɫ la pēka taaba zē'am, dee ka ɛera pēka n ze'etu Nawēnne ayɫla mā'a zē'am. Yāma wun ēŋe la wāne bɔ mam sɫra? ⁴⁵Da tē'esɛ-ya tɫ mam n wun yetɫ ya ka tarɫ buurɔ mam Sɔ la zē'am, la de la Amoyisi* n wun yetɫ ya ka tarɫ buurɔ, ēŋa tɫ ya te'ege. ⁴⁶Ya sān bɔ nɫ Amoyisi sɫra, ya wun bɔ mam mē sɫra mɛ, se'ere n soe la, a gulɛ mam yelle mɛ. ⁴⁷La ya sān ka bɔ ēŋa n gulɛ bōn-sɛba la sɫra, ya wun ēŋe la wāne bɔ mam yetɔga la sɫra? > >

6

Azezi bɔ nēr-kuuŋɔ dia

(Amatie 14:13-21, Amarkɫ 6:30-44, Aluki 9:10-17)

¹Bɛla poorum, Azezi daan sēŋe la Galile mōgrɛ tɫ ba ken wi'ira tɫ Tiberiadɫ mōgrɛ la doone. ²Tɫ nēr-kuuŋɔ doose ē, ban yē tɫ a tōnnɫ tōon-yālma botɫ bā'adōma yēta īmā'asum na īyā. ³Tɫ Azezi la a karēnbiisi zom tāŋa zuo ka zēa. ⁴La Zifdōma kibsa n de Zɔɔg-base* la daan lɛm mɛ. ⁵Tɫ Azezi zēke zuugo yē nēr-kuuŋɔ n sēm a zē'am, tɫ a soke Afilipi yetɫ: < < Tɫ wun yē dia

la be da bo nēr-bāna wā tu ba di? > >

⁶A daan yele wāna tu a di la a yem buse, bēm iyā, a mēna daan pōn mina ēna n wun ēne se'em me. ⁷Tu Afilipi lerge ē yetu: <<Baa tu sān da dia ligkōba*f5* kōbsyi, la ka tā wun seke tu nēra woo to'oge fēfēe.>> ⁸Tu Azezi karēnbia ayula yu'ure n de A'āndre n de Asimō-plyεεri ylbga yele ē yetu: ⁹<<Budibla n boe kalam tara borboru banuu, la zūn-plygsu bayi. La bāna de la bēm, tu tu wun dūke bo nērba n zo'oge wāna?>>

¹⁰Tu Azezi yetu: <<Base-ya tu nērba la zī'ire.>> La mōogo n daan boe zē'e-ēna zo'oge. Tu ba zī'ire, la buraasi källε daan de wu tusanuu. ¹¹Tu Azezi to'oge borboru la pu'use Nawēnne, dee pu bo nērba la n zī la, la a daan ken ēne zūma la mē na bela. Tu nēra woo to'oge ēn booru se'em di tige.

¹²La ban daan di tige la, tu Azezi yele a karēnbiisi la yetu: <<Lagse-ya borbor-gito la n deege la, tu sela da sā'am.>> ¹³Tu ba lagse borboru banuu la tu ba di deege la gito, tu ba pūre pūto pia la ayi. ¹⁴Nērba la n yē Azezi n ēne bōn-yālma la, tu ba yetu: <<Ēna wā sūru de la Nawēnne nōto'osa la tu ba yetu a sēm dūnia zuo la.>> ¹⁵La Azezi daan bāne me tu ba booru tu ba pērgε ēna me tu a di na'am, tu a lebe sēne tāna la zuo ēna ayula mā'a.

Azezi sēnnu ko'om zuo

(Amatie 14:22-33, Amarku 6:45-52)

¹⁶Tu zaanōore daan paage, tu Azezi karēnbiisi la sige mōgrum, ¹⁷ka kē ōorŋo pārgra ko'om na we'esa Kapernaum, mōgre la ke bōba. Tu wēnne daan sobe, dee tu Azezi nān ka sēne ba zē'am. ¹⁸Tu kuseb-kāte vugra tu ko'om na wē'era ke'enke'em. ¹⁹Tu ba sēne mase wu kilomētru anuu bu kilomētru ayoobu, yē tu Azezi sēnnu ko'om na zuo lenna ōorŋo la, tu dabeem yōke ba. ²⁰Tu Azezi yele ba yetu: <<La de la mam. Da zoe-ya dabeem.>> ²¹Tu ba bōora tu a kē ōorŋo la puam. Tu ōorŋo la dare paage zē'e-sēka tu ba we'esu la.

Azezi de la dia n bō'oru vōm

²²Tu beere daan wiige, tu nēr-sēba n weege mōgre la doone ke bōba la bāne tu ōorŋo ayula mā'a n zaam boe. La ba yē tu Azezi ka kē ōorŋo la puam la a karēnbiisi la, a karēnbiisi la mā'a n fōrgε. ²³Tu ōorŋo baseba ze'ele Tiberiadu wa'am wa lem zē'e-sēka tu Zuudāana Azezi daan pu'use Nawēnne dia la iyā, dee tu ba di la. ²⁴La nēr-kuorŋo la n yē tu Azezi, la a karēnbiisi la ka boe zē'e-ēna la, tu ba kē ōorŋo sēne Kapernaum tu ba ka ε ē.

²⁵La ba daan sēne ka yē Azezi la mōgre la doone ke bōba, soke ē yetu: <<Karēnsāama, wāne mā'a tu fōn wa'am kalam?>> ²⁶Tu a lerge ba yetu:

< < Mam yeti ya la sɪra sɪra, tɪ yan eerɪ mam na, dagɪ tɪ ya bāŋɛ la mam bōn-yālma la vōorɛ, la de la yan di tɪɛ la īyā. ²⁷Da tōnna-ya dia n wun sā'am īyā, tōnna-ya di-sɛba n bɔ'ɔrɪ vɔm n ka ba'asrɪ īyā, Nērsaala Dayua*f6* n wun bɔ ya vɔm ēŋa. Se'ere n soe la, la de la ēŋa tɪ Nawēnnɛ n de Sɔ la bɔ ē a nōorɛ.> > ²⁸Tɪ ba soke Azezi yeti: < < Tɪ wun ēŋɛ la wāne tōm tōon-sɛba tɪ Nawēnnɛ boorɪ?> > ²⁹Tɪ Azezi lerge ba yeti: < < Tōon-sɛka tɪ Nawēnnɛ boorɪ tɪ ya tōm, de la ya sakɛ sɛka tɪ a tōm na.> > ³⁰Tɪ ba ye le ē yeti: < < Tōon-yālma kāna tɪ fōn wun ēŋɛ tɪ tōma yē, bɔ fu sɪra? Tōon-kāna tɪ fōn wun tōm? ³¹Tɪ yaabdōma yuun di la dia tɪ ba wi'iri tɪ mannɪ* weem, wu lan gulɛ se'em na, a yuun bɔ ba la dia n ze'ele Nawēnnɛ yire, tɪ ba di.> > ³²Tɪ Azezi lerge ba yeti: < < Mam yeti ya la asɪra, tɪ la dagɪ Amoyisi* n yuun bɔ ya dia n ze'ele Nawēnnɛ yire la, la de la mam Sɔ Nawēnnɛ n bɔ'ɔrɪ ya dia sɪra sɪra n ze'ele Nawēnnɛ yire. ³³Dia sɪra sɪra tɪ Nawēnnɛ bɔ ya la, de la sɛka n ze'ele Nawēnnɛ yire sige dūnia bɔ'ɔra nēriba vɔm na.> > ³⁴Tɪ ba ye le ē yeti: < < Zuudāana, bɔ'ɔra tɔ di-ēŋa daare woo.> >

³⁵Tɪ Azezi lerge ba yeti: < < Mam n de dia n bɔ'ɔrɪ vɔm na. Nēr-sɛka woo n sēm mam zē'am, kɔm kān malɪn yōkɛ ē, la sɛka n bɔ mam sɪra, koyūuro kān malɪn tara ē. ³⁶La mam ye le yāma mɛ, tɪ ya yē mam mɛ, la ya ka bɔ mam sɪra. ³⁷Seba wuu tɪ mam Sɔ Nawēnnɛ bɔ'ɔrɪ mam, sēm mam zē'am mɛ. La sɛka n sēm mam zē'am, mam kān dige nēra baa ayɪla basɛ. ³⁸Se'ere n soe la, mam ka ze'ele Nawēnnɛ yire sigum tɪ m ēŋɛ mam n boorɪ se'em, mam sigum tɪ m tōm na sɛka n tōm mam na n boorɪ se'em. ³⁹La sɛka n tōm mam na n boorɪ se'em de la m da botɪ nēr-sɛba wuu tɪ a bɔ mam na baa ayɪla sā'am, la de la m vo'oge ba wuu dūnia ba'asgɔ daare. ⁴⁰Mam Sɔ la n tōm mam na n boorɪ se'em de la sɛka woo n yē a Dayua la, dee bɔ ē sɪra wun yē vɔm n ka ba'asrɪ. Mam wun vo'oge ē dūnia ba'asgɔ daare.> >

⁴¹Tɪ Zifdōma yōnna Azezi, ēn yeti, ēŋa n de dia n ze'ele Nawēnnɛ yire sigum na īyā. ⁴²Tɪ ba daan yeti taaba yeti: < < Bura-ēna dagɪ Azozɛfu bia Azezi, sɛka tɪ tōma mi a sɔ, la a ma la? La bēm tɪ a yeti, ēŋa ze'ele la Nawēnnɛ yire?> > ⁴³Tɪ Azezi ye le ba yeti: < < Da yōnna-ya. ⁴⁴Nēra ka tā wun wa'am mam zē'am tɪ la sān dagna mam Sɔ n tōm mam na n tarɪ ē wa'am. La mam n wun vo'oge ē dūnia ba'asgɔ daare. ⁴⁵La gulɛ Nawēnnɛ nōtɔ'ɔsrɪba* gōnno puam yeti: < Nawēnnɛ n wun pa'alɛ ba wuu.> La sɛka woo n selse mam Sɔ la, dee to'oge a pa'algo la, sēm mam zē'am mɛ. ⁴⁶Nēra nān ka yē Sɔ Nawēnnɛ, sān dagna sɛka n ze'ele a zē'am na mā'a n yē ē. ⁴⁷Mam yeti ya la asɪra, tɪ sɛka n bɔ mam sɪra tarɪ la vɔm n ka ba'asrɪ. ⁴⁸Mam n de dia n bɔ'ɔrɪ vɔm na. ⁴⁹Yāma yaabdōma yuun di mannɪ mɛ weego puam, la ba ki mɛ. ⁵⁰La di-sɛka n ze'ele Nawēnnɛ yire sigum na, de la

dia tu nēr-seka n di kǎn ki. ⁵¹Mam n de di-seka n bɔ'ɔru vɔm n ze'ele Nawēnne yire sigum, tu nēra sǎn di di-ēna, a wun vɔa wakate wuu. La di-seka tu mam wun bɔ dūnia dōma tu ba yē vɔm na, de la mam īyā. > >

⁵²Tu Zifdōma la wē'era nōke'ene la taaba yetu: <<Nēr-ēna wā wun ēɲe la wāne bɔ tōma a īyā tu tōma di?>> ⁵³Tu Azezi yele ba yetu: <<Mam yetu ya la sɪra sɪra, tu ya sǎn ka di Nērsaala* Dayua la īyā, la ya sǎn ka yū a zɪm, ya ka taru vɔm na ya puam. ⁵⁴Seka n diti mam īyā dee yūura mam zɪm taru la vɔm n ka ba'asru, la mam wun vo'oge ē dūnia ba'asgo daare. ⁵⁵Se'ere n soe la, mam īyā de la dia mēɲa mēɲa, la mam zɪm de la bōn-yūula mēɲa mēɲa. ⁵⁶Seka n diti mam īyā, dee yūura mam zɪm boe la mam mɛ, tu mam bɔna la ē. ⁵⁷Mam So n tōm mam na, de la vɔm dāana, ēɲa īyā tu mam tara vɔm, bela, seka n diti mam īyā mē wun vɔa mam īyā. ⁵⁸Ēna de la dia n ze'ele Nawēnne yire sigum, a ka ān wu di-seka tu ya yaabdōma yuun di ki la. Seka n di di-ēna wun vɔa wakate wuu.>> ⁵⁹Azezi n daan zāsnu nērba Kapernaum wēndeego la puam na, tu a tɔge yetɔg-bāna.

⁶⁰La a karēnbiisi baseba zozo'e n daan wōm bela la, tu ba yele taaba yetu: <<Yetɔg-ēna to'ore tɔ mɛ, āne n wun tā'age sake yetɔg-ēna wā?>> ⁶¹Tu Azezi bāɲe tu a karēnbiisi la yōnnu mɛ bōn-ēna yelle, tu a yele ba yetu: <<Bōn-ēna botu yāma lɛbra la poorum kǎn le doose mam? ⁶²La ya sǎn yē tu Nērsaala Dayua la zonnu ēn daan boe zē'a na, ya wun ēɲe la wāne? ⁶³La de la Nawēnne Sɪa* n bɔ'ɔru vɔm na, nērsaala ka tā wun ēɲe sɛla sɛla. Yetɔg-seba tu mam tɔge bɔ ya la, ze'ele la Nawēnne Sɪa zē'am bɔ'ɔra vɔm. ⁶⁴La baseba n boe ya tēɲasuka ka bɔ mam sɪra.>> Se'ere n soe tu Azezi yele bela la, a daan dēɲe bāɲe mɛ halu pɔspɔsɪ seba n kǎn bɔ ēɲa sɪra, la seka n wun pa'alɛ tu ba yōkɛ ēɲa. ⁶⁵Tu a le yele ba yetu: <<Bela n soe tu mam yetu, nēra ka tā wun wa'am mam zē'am, tu la sǎn dagna mam So la n bɔ ē sore.>>

⁶⁶Azezi n tɔge bela la poorum, a karēnbiisi la zozo'e base ē mɛ dee fōrgɛ ka le doose ē. ⁶⁷Tu Azezi soke a karēnbiisi pia la ayi la yetu: <<Yāma mē booru tu ya base mam dee fōrgɛ mɛ bu?>> ⁶⁸Tu Asimō-pɪyɛɛru lerge ē yetu: <<Zuudāana, tōma wun base fōn dee sēɲe la ān zē'am? Fōn taru la yetɔga n bɔ'ɔru vɔm n ka ba'asru. ⁶⁹La tōma bɔ sɪra mɛ dee bāɲe tu fōn de la Pupeelem Dāana tu Nawēnne tōm.>> ⁷⁰Tu Azezi lerge ba yetu: <<Mam n looge yāma pia la ayi la. La ya nēra ayula de la Asūtāana* nēra.>> ⁷¹A daan tɔgru la Asimō bia Azudaasɪ Iskariyo yelle. Se'ere n soe la, ēɲa n daan de a karēnbiisi pia la ayi la nēra ayula n wun wa pa'alɛ tu ba yōkɛ ē.

Azezi yɔbsɩ ka bɔ ẽ sɩra

¹Bela poorum, Azezi daan gilgri la Galile, a ka boorɩ tɩ a gilge Zude, Zifdōma nēṅadōma n eerɩ ẽ tɩ ba ku la ãyã. ²Tɩ Zifdōma pōnsɩ* kibsɩ daan lɛm, ³tɩ Azezi yɔbsɩ yele ẽ yetɩ: << Base kalam dee sēṅe Zude tɩ fu karēnbiisi mē yē fu tōoma la tɩ fu tōnnɩ na. ⁴Se'ere n soe la, nēra sãn bɔɔra tɩ nērba bāṅe ẽ, a ka sugrɩ a tōoma. Fōn tōnnɩ tōon-bāna wã, botɩ nērba wuu bāṅe fo. >> ⁵La a yɔbsɩ la daan ka bɔ ẽ sɩra. ⁶Tɩ Azezi yele ba yetɩ: << Mam wakate nãn ka paage, la wakate woo ãn sōṅa me bɔ yãma. ⁷Dūnia dōma kãn tã'age sise yãma, la ba sisri mam me, mam n tɔgrɩ pa'ala tɩ ba tōoma de la be'em na ãyã. ⁸Yãma sēṅe kibsɩ la, tɩ mam nãn kãn sēṅe, se'ere n soe la, mam wakate nãn ka paage. >> ⁹A yele ba bela dee weege la Galile.

Azezi boe la pōnsɩ kibsɩ

¹⁰La a yɔbsɩ la n daan sēṅe kibsɩ la, a mē sēṅe me, la a ka botɩ nērba yē ẽ. ¹¹Tɩ Zifdōma nēṅadōma ɛera ẽ kibsɩ la puam, sokra yetɩ: << A boe la be? >> ¹²Tɩ nērba waasna tɔgra a yelle nēr-kuuṅɔ la puam zozo'e, tɩ sɛba yetɩ: << A de la nēr-sōṅɔ >>, tɩ baseba yetɩ: << Ayɛɩ, a pã'asrɩ la nērba. >> ¹³La nēra nēra daan ka saage tɔge a yelle nērba la zē'am, ban zotɩ Zifdōma nēṅadōma la ãyã. ¹⁴La kibsɩ la daan paage la pusuka, tɩ Azezi kē Wēnde-kātum na zāsna nērba. ¹⁵Tɩ la di'ige Zifdōma, tɩ ba yetɩ: << Bura-ēna ēṅe la wāne mina Nawēnne gōṅɔ sōṅa, dee ka yē zāsṅɔ? >> ¹⁶Tɩ Azezi yele ba yetɩ: << Mam zāsṅɔ la ka ze'ele mam mēṅa zē'am, la ze'ele la sɛka n tōm mam na zē'am. ¹⁷Nēra sãn bɔɔra tɩ a ēṅe Nawēnne n boorɩ se'em, a wun bāṅe zāsṅɔ la sãn ze'ele la Nawēnne zē'am, bu mam sãn tɔgra la mam mēṅa pãṅa. ¹⁸Nēr-sɛka n tɔgrɩ la a mēṅa pãṅa, eerɩ la a mēṅa pēka. La nēr-sɛka n eerɩ sɛka n tōm ẽ na pēka, ēṅa de la sɩra dāana, la sela n ka mase ka boe a puam. ¹⁹Amoyisi n bɔ ya lɔɔ* la, dagɩ bela? La ya nēra nēra ka utɩ lɔɔ la n yele se'em na. Bēm tɩ ya ɛera mam tɩ ya ku? >> ²⁰Tɩ nēr-kuuṅɔ la lerge ẽ yetɩ: << Kulkã'arga* n dolɩ fo! ãn eerɩ fu tɩ a ku? >> ²¹Tɩ Azezi lerge ba yetɩ: << Mam daan tōm tōon-yālma ayɩla me, tɩ la di'ige ya. ²²Amoyisi n yuun bɔ ya nōore yetɩ, ya wãta* ya budimto. La, la dagɩ Amoyisi n pɔse ēṅe bela, la de la tɩ so-yaabdōma. La yãma wãtɩ me baa vo'osgo* daare. ²³Yãma sãn wãta ya budimto vo'osgo daare tɩ la ka sã'am Amoyisi lɔɔ la, bēm tɩ yãma sūnsōa yīige la mam, mam n daan botɩ buraa la yē ãmã'asum vo'osgo daare la ãyã.

²⁴Da kǎn dukε-ya nini n yē se'em mōηε nēra buuro, bɔ-ya buuro wu lan mase se'em na. > >

²⁵Tl Zerizalem nērba baseba soke yetl: <<Dagl bura-ēna tl ba eerl tl ba ku la? ²⁶Blsε-ya, a tɔgrl la nēr-kuuηɔ puam, dee tl ba ka yele ē se'ere. Nēηadōma la na'an bāηε me tl a de la Kriisi tl Nawēnne tōm na bu? ²⁷Tōma mi bura-ēna n ze'ele zē'a, la Kriisi la sǎn wa sēna, nēra kǎn bāηε ēn ze'ele zē'a. > >

²⁸Bela tl a Azezi daan tɔge ke'enke'em ēn zǎsnl nērba Wēnde-kātum na yetl: <<Ya tē'esε tl ya mi mam me dee bāηε mam n ze'ele zē'a, la mam ka wa'am na m mēηa nōore. La sεka n tōm mam na de la sɩra dāana, yāma ka mi ē. ²⁹La mam nōo mi ē, se'ere n soe la, mam ze'ele la ēηa zē'am, ēηa n tōm mam. > > ³⁰Tl ba εera sore tl ba yōke ē, la nēra nēra ka kalum ē, se'ere n soe la, a wakate daan nǎn ka paage. ³¹La nēr-kuuηɔ la nērba zozo'e daan bɔ ē sɩra me, dee yetl: <<Kriisi la sǎn wa wa'am, a kǎn yāηε ēηε bōn-yālma gǎnna bura-ēna n ēηε wǎ. > >

Farisi dōma tōm nērba tl ba yōke Azezi

³²Tl Farisi* dōma wōm nērba la n waasnɩ Azezi yelle, tl bāma la Nawēnne kāabgɔ* kēma nēηadōma tōm gu'urba tl ba ka yōke Azezi.

³³Tl Azezi yeke yetl: <<Mam wun ken bɔna la ya la wakate fēe, dee lebe sεka n tōm mam na zē'am. ³⁴Ya wun εera mam, la ya kǎn yē mam, la mam n boe zē'a na, ya kǎn tā'age wa'am bilam. > > ³⁵Bela tl Zifdōma yeke taaba yetl: <<Bura-ēna wun wa sēηε la be tl tōma kǎn yē ē? A yetl a sēηε la Zifdōma n wurge bɔna Grēklidōma* tēηasuka la zē'am, ka zāsum Grēklidōma bu? ³⁶Yetɔg-ēna wǎ vōore de la bēm tl a yetl: <Ya wun εera mam, la ya kǎn yē mam, la mam n boe zē'a na, ya kǎn tā'age wa'am bilam? > > >

Nawēnne Sla n bɔ'ɔrl vɔm

³⁷La kibsa la ba'asgɔ daare n de a dabs-kāte daare, tl Azezi daan isge ze'ele tɔgra ke'enke'em yetl: <<Koyūuro sǎn tara nēr-sεka, a wa'am mam zē'am wa yū. ³⁸Nēr-sεka n bɔ mam sɩra, ko'om n bɔ'ɔrl vɔm wun bulla a puam, wu Nawēnne gōηɔ n yeke se'em na. > > ³⁹Azezi n yeke bela la, la de la Nawēnne Sla* tl seba n bɔ'ɔrl ē sɩra la wun wa to'oge. Se'ere n soe la, Nawēnne daan nǎn ka bɔ a Sla la, Azezi n daan nǎn ka yē a na'am pāηa la iyā.

Nērba la welse me Azezi iyā

⁴⁰Nēr-kuuηɔ la n wōm yetɔg-bāna la, tl baseba yetl: <<Ēna sɩrl de la Nawēnne nōtɔ'ɔsa la. > > ⁴¹Tl baseba yetl: <<Ēna de la Kriisi* la. > > Tl

baseba daan yetu: <<Krisi la wun ze'ele la Galile bu? ⁴²Nawēnne gōḡo la yele tu Krisi la wun dēna la naba Adavidi* yuḡa, a wun ze'ele la Betelem, tēn-sēka tu Adavidi yuun boe la.>> ⁴³Bēla tu welgre wa'am nērba la puam Azezi iyā. ⁴⁴Tu ba nērba baseba daan boora tu ba yōke ē, la nēra nēra ka kalum ē.

⁴⁵La gu'urba la tu kāabgo kēma nēḡadōma, la Farisi dōma la tōm na lebe ba zē'am me, tu ba soke ba yetu: <<Bēm tu ya ka yōke ē wa'am?>> ⁴⁶Tu ba lerge yetu: <<Nēra nān ka tōge wu bura-ēna wā.>> ⁴⁷Tu Farisi dōma la soke ba yetu: <<A pā'ase yāma mē yāḡe me? ⁴⁸Tōma nēḡadōma nēra ayula, bu Farisi nēra bo ē sira me bu? ⁴⁹La de la nēr-kuuḡo la n ka mi loo* la, ba wun yē la kā'a-be'ero.>> ⁵⁰Tu Anikodem n de ba nēra ayula n daan sēḡe ka yē Azezi la, yele ba yetu: ⁵¹<<Tōma loo la bo sore tu tu mōḡe nēra buuro, dee ka selse ē bāḡe ēḡa n ēḡe sela?>> ⁵²Tu ba lebse yele ē yetu: <<Fōn mē de la Galile nēra bu? E buse, fu wun bāḡe tu Nawēnne nōto'osa ka ze'etu Galile.>> ((⁵³Tu nēra woo daan kule a yire.

8

Pōka n ēḡe yalsu

¹La Azezi sēḡe la Oliivi tāḡa zuo. ²Tu beere wiige bulika yu'uḡo yu'uḡo, tu a le lebe Wēnde-kātum na, tu nērba wuu daan sēḡe a zē'am, tu a zēa zāsna ba. ³Tu loo* karēnsāandōma, la Farisi* dōma taru pōka tu ba kuke tu a boe mī uta yalsu wa'am wa botu a ze'ele nērba la tēḡasuka, ⁴dee yele Azezi yetu: <<Karēnsāama, tōma kuke la pōka wā tu a boe mī uta yalsu. ⁵Amoyisi* bo tōma nōore loo gōḡo la puam yetu, pōka sān ēḡe wāna, tu lobe ē na kuga ku. La fōn yetu bo?>>

⁶Ba yele bēla tu ba di la a yem buse, tā'age dōre ē. Tu Azezi suure tara a nu'ubiire gulsra tēḡa. ⁷Tu ba ken sokra ē, tu a do'oge yele ba yetu: <<Sēka n boe yāma tēḡasuka ka tōm tōon-be'ego, a dēḡe dūke kugre lobe ē.>> ⁸Dee le suure gulsra tēḡa. ⁹La ban wōm bēla la, bōnkeḡsu n dēḡe yese ayula ayula, tu ba wuu yese, dee base Azezi mā'a la pōka la, tu a ze a nēḡam.

¹⁰Tu Azezi do'oge soke ē yetu: <<Pōka, seba n yōke fu wa'am na beē? Nēra nēra ka di fu sarḡya subge fo?>> ¹¹Tu pōka la lerge Azezi yetu: <<Ayēi, Zuudāana.>> Tu Azezi yele ē yetu: <<Mam mē kān di fu sarḡya. Sēḡe, la da le tōm tōon-be'ero.>>))

Azezi de la dūnia peelem

¹²Tu Azezi le tōge la nērba la yetu: <<Mam de la dūnia peelem. Nēr-sēka n

dolu mam, a kãn malun senna lika puam, a wun yẽ peelem n bo'oru vom.> >
¹³Tu Farisi dõma yele ẽ yetu: <<Fõn mẽña n bo'oru fu mẽña kaseto, la dagu kaseto asura.> > ¹⁴Tu Azezi lerge ba yetu: <<Baa mam sãn bo'ora m mẽña kaseto, mam kaseto de la sura. Se'ere n soe la, mam mi mam n ze'ele zẽ'a wa'am, la mam n we'esu zẽ'a. La yãma ka mi mam n ze'ele zẽ'a, la mam n we'esu zẽ'a. ¹⁵Yãma diti sarlya la nãrsaala n booru se'em. La mam ka diti nãra nãra sarlya. ¹⁶La baa mam sãn dita sarlya, mam sarlyadia de la sura, se'ere n soe la, mam ka de m yula. La de la mam, la mam So n tõm mam na. ¹⁷La yãma lão la puam la gulse yetu: <Nãrba bayi kaseto de la sura.> ¹⁸Mam mẽña n bo'oru m mẽña kaseto, la mam So la n tõm mam na mẽ bo'oru mam kaseto mɛ.> > ¹⁹Tu ba soke ẽ yetu: <<Fõn So la boe la bɛ?> > Tu Azezi lerge ba yetu: <<Yãma ka mi mam, la ya ka mi mam So la. Ya sãn mi ni mam, ya wun mi ni mam So la mẽ.> >

²⁰Azezi n daan zãsnu nãrba Wẽnde-kãtum na ligri lagsgo dagsu zẽ'am na, tu a tãge yetãg-bãna. La nãra nãra ka yõke ẽ, a wakate n nãn ka paage la iyã.

Azezi pa'ale ẽña n de sɛka

²¹Tu Azezi le yele ba yetu: <<Mam wun fõrgɛ mɛ, la ya wun ɛ mam koje, la ya wun ki la ya tãon-be'ero la puam. Mam n we'esu zẽ'a na, ya kãn tã'age wa'am bilam.> > ²²Tu Zifdõma sokra taaba yetu: <<Ën yetu: <Mam n we'esu zẽ'a na, ya kãn tã'age wa'am bilam> na, a yetu a ku la a mẽña bu?> > ²³Tu Azezi yele ba yetu: <<Yãma ze'ele la tẽña, la mam ze'ele la saazuum wa'am. Yãma de la dũnia wã nãrba, la mam dagu dũnia wã nãra. ²⁴Bela iyã tu mam yetu, ya wun ki la ya tãon-be'ero la puam. Se'ere n soe la, ya sãn ka bo sura tu mam de la sɛka tu mam de la *f7*, ya wun ki la ya tãon-be'ero la puam.> > ²⁵Tu ba soke ẽ yetu: <<Fõn de la ãne?> > Tu a lerge ba yetu: <<Mam de la sɛka tu mam yetu ya halu pɔspɔsu la. ²⁶Mam taru nu yela zozo'e mɛ n wun tãge yãma yelle, dee di ya sarlya. La sɛka n tõm mam na de la sura dãana, la sɛla tu mam wõm a zẽ'am n bela tu mam tãgru bo'ora dũnia dõma.> > ²⁷La ba ka bãñɛ tu a tãgru ba la a So Nawẽnnɛ yelle. ²⁸Bela tu Azezi yele ba yetu: <<Ya sãn wa zẽke Nãrsaala* Dayua la, ya wun bãñɛ tu mam de la sɛka tu mam de la. La ya wun bãñɛ tu mam ka utu sɛla sɛla la m mẽña nõore, mam So Nawẽnnɛ n pa'ale mam se'em na mã'a tu mam tãgru. ²⁹La sɛka n tõm mam na boe la mam mɛ, a ka base mam m yula, se'ere n soe la, mam utu la sɛla n ãn a sũure yelum daare woo.> > ³⁰Ën tãge bela la, tu nãrba zozo'e bo ẽ sura.

Sura wun to'oge ya base

³¹Tl Azezi yele Zifdōma seba n daan bɔ ē sɪra la yetl: <<Ya s̄n sakra mam yetɔga la ka base, ya sɪrɪ de la mam karēnbiisi. ³²La ya wun bāŋɛ sɪra, la sɪra la wun to'oge ya base.>> ³³Tl nērba la lerge ē yetl: <<Tōma de la Abraham* yɪsɪ, tōma ka de nēra nēra yamsɪ. La wāne tl fōn yetl, tl wun to'oge tl mēŋa?>> ³⁴Tl Azezi lerge ba yetl: <<Mam yetl ya la sɪra sɪra, tl nēr-seka woo n tōnnɪ tōon-be'ero de la tōon-be'ero yamŋa. ³⁵Yamŋa dagɪ yire la nēra wakate wuu, la yire la dayua de la yire la nēra wakate wuu. ³⁶Bɛla īyā, Nawēnne Dayua la s̄n to'oge ya base, ya sɪrɪ to'oge ya mēŋa. ³⁷Mam mi tl ya de la Abraham yɪsɪ. La yāma eerɪ mam mɛ tl ya ku, yāma n ka to'oru mam yetɔga la īyā. ³⁸Mam tɔgrɪ la sɛla tl mam yē m Sɔ zē'am na. La yāma mē ɪtl la sɛla tl ya wōm ya sɔ zē'am na.>> ³⁹Tl ba lerge ē yetl: <<Abraham n de tōma sɔ.>> Tl Azezi yele ba yetl: <<Ya s̄n de nɪ na Abraham kōma, ya wun tōm nɪ wu Abraham n tōm se'em na. ⁴⁰La yāma eerɪ mam mɛ lɛɛɛ wā tl ya ku, mam n tɔgɛ yāma sɪra la tl mam wōm Nawēnne zē'am na īyā. Abraham ka ēŋɛ bɛla. ⁴¹Ya tōnnɪ na ya sɔ n tōnnɪ se'em na.>> Tl ba yele ē yetl: <<Tōma dagɪ tāmpīiba. Tōma tarɪ la sɔ ayɪla, n de Nawēnne.>> ⁴²Tl Azezi yele ba yetl: <<Nawēnne s̄n de nɪ ya sɔ, ya wun nōŋɛ nɪ mam, se'ere n soe la, mam ze'ele la Nawēnne zē'am wa'am. Mam ka wa'am m mēŋa, ēŋa n tōm mam. ⁴³Bēm tl yāma ka wōnna mam yetɔga la vōore? La de la yāma n ka boorɪ tl ya sake mam yetɔga la īyā. ⁴⁴Ya sɔ de la Asūtāana*, la ya boorɪ tl ya ēŋɛ la ya sɔ la n boorɪ se'em na. A de la nēr-kuura halɪ pī'iluŋo. A ka boe sɪra puam, sɪra n ka boe a puam na īyā. A s̄n parna, ēn ān se'em n bɛla, se'ere n soe la, a de la pōmpɔrma, la pōmpɔrŋɔ wuu sɔ. ⁴⁵La, mam n tɔgrɪ sɪra la īyā tl ya ka bɔ'ɔra mam sɪra. ⁴⁶Yāma nēr-kāna n tā wun pa'ale tl mam tōm tōon-be'ego? La mam n tɔgrɪ sɪra la, bēm tl ya ka bɔ'ɔra mam sɪra? ⁴⁷Sɛka n de Nawēnne nēra sɛsɪrɪ la Nawēnne yetɔga. La yāma n dagɪ Nawēnne nērba la īyā, bɛla tl ya ka sɛlsra.>>

⁴⁸Tl Zifdōma la yele ē yetl: <<Tōma tarɪ buurɔ tl tōma yetl, fu de la Samaari* nēra, kulkā'arga n dolɪ fo.>> ⁴⁹Tl Azezi lerge ba yetl: <<Kulkā'arga ka dolɪ mam, mam nā'asɪrɪ la m Sɔ, la yāma ka sake tl ya nā'asra mam. ⁵⁰Mam ka eerɪ m mēŋa nā'asgɔ. Nēra ayɪla n boe n eerɪ mam nā'asgɔ, dee dita sarɪya. ⁵¹Mam yetl ya la sɪra sɪra, tl nēra s̄n sake mam yetɔga, a k̄n malɪn ki.>> ⁵²Tl Zifdōma yele ē yetl: <<Nānanne wā tōma bāŋɛ mɛ tl kulkā'arga n sɪrɪ dolɪ fo. Abraham la Nawēnne nōtɔ'ɔsɪrɪba la ki mɛ. Tl fōn yetl, nēra s̄n sake fōn yetɔga, a k̄n malɪn ki. ⁵³Fōn gānnɪ tōma

yaaba Abraham n ki la me bu? Nawēnne nōtō'osru ba la mē ki me. Fōn tē'esē tu fōn de la āne? > > ⁵⁴Tu Azezi lerge ba yetu: << Mam sān nā'asra m mēḡa, mam nā'asḡo la de la zāḡa. La de la mam So la n nā'asru mam, sēka tu ya wi'iri ya Nawēnne na. ⁵⁵La yāma ka mi ē. La mam nōo mi ē. Mam sān yetu, mam ka mi ē, mam wun dēna la pōmporma wu yāma la. La mam mi ē me, dee sakra a yetḡa. ⁵⁶Ya sō Abraham yuun ēḡe la sū-yēlga surum tu a wun wa yē mam daare la, la a yē me, ēḡe sū-yēlga.> > ⁵⁷Tu Zifdōma la yeke Azezi yetu: << Fōn nān ka paage yuuma pinuu mēḡa dee yē Abraham?> > ⁵⁸Tu Azezi yeke ba yetu: << Mam yetu ya la sira sira, tu Abraham n yuun nān ka boe la, mam boe me.> > ⁵⁹Tu ba pī'ise kuga tu ba lobe ē. Tu Azezi li'ise Wēnde-kātum na yese.

9

Azezi botu fua yēta

¹La Azezi daan sēnnu tolla me, yē buraa tu ba dḡe ē tu a dēna fua. ²Tu a karēnbiisi soke ē yetu: << Karēnsāama, nēr-kāna n tōm tōon-be'ero? Buraa wā bu a sō bu a ma n tōm tōon-be'ero, tu ba dḡe ē tu a dēna fua?> > ³Tu Azezi lerge yetu: << La dagu buraa wā bu a sō bu a ma tōon-be'ero iyā, tu a dēna fua. La de la Nawēnne n yetu a tōm na ē pa'alē a tōoma. ⁴Dēnu tu tōma tōm sēka n tōm mam na tōoma, la nān ken dēna wuntēḡa wā. Yu'urḡo sēm me tu nēra kān le tā'age tōm. ⁵Mam n nān boe dūnia puam wā, mam de la dūnia peelem.> > ⁶A yeke bela dee tubse la nōtōorum tēḡa būn tēntōnno bu fua la nini, ⁷dee yeke ē yetu: << Sēḡe ka wire fu nēḡa Silowe kulgam.> > (Silowe vōore de la << sēka tu ba tōm > >.) Tu a sēḡe ka wire a nēḡa, dee lēbra, tu a nini na yēta.

⁸Tu a sawiiba, la sēba n mi ē kurum tu a sosru me na yetu: << Dagu ēna n daan zī sosra la?> > ⁹Tu sēba yetu: << La de la ēḡa.> > Tu basēba yetu: << Ayē, a wōn na ēḡa dee la dagu ē.> > Tu a mēḡa yetu: << La de la mam.> > ¹⁰Tu ba soke ē yetu: << La ēḡe la wāne tu fōn nini na yāḡa yēta?> > ¹¹Tu a lerge ba yetu: << Buraa la yu'ure n de Azezi la n būn tēntōnno bu mam nini, dee yeke mam tu m sēḡe Silowe kulgam ka wire. Tu mam sēḡe ka wire, yāḡa yēta.> > ¹²Tu ba soke ē yetu: << A boe la be?> > Tu a lerge yetu: << Mam ka mi.> >

Farisi dōma soke fua lan ēḡe se'em tu ēḡa yēta

¹³Tu ba taru sēka n daan de fua la sēḡe Farisi* dōma zē'am. ¹⁴La Azezi n daan būn tēntōnno bu fua la nini daar-sēka tu a yēta la, daan de la Zifdōma

vo'osgo daare. ¹⁵Ti Farisi dōma la mẽ le soke ẽ yetu: <<La ẽᶇe la wāne tu fōn yēta?>> Ti a lerge ba yetu: <<A bŭn na tēntōnno bu mam nini, tu mam wire, yāᶇa yēta.>> ¹⁶Ti Farisi dōma baseba yetu: <<Nēr-ēna wā ka ze'ele Nawēnne zē'am wa'am, se'ere n soe la, a ka sakru vo'osgo* daare sisgo.>> Ti baseba yetu: <<Nēra n de tōon-be'ero dāana wun ẽᶇe la wāne tōm tōon-yālma wāna?>> Ti welgre kē Farisi dōma la tēᶇasuka.

¹⁷Ti ba le soke buraa la yetu: <<Fōn wun yele a yelle tu bēm, ẽn base tu fōn nini yēta la?>> Ti a lerge ba yetu: <<A de la Nawēnne nōto'osa*.>> ¹⁸Ti Zifdōma nēᶇadōma la ka bōora tu ba sake tu a daan de la fua dee yāᶇa yēta, tu ba wi a so la a ma, ¹⁹soke ba yetu: <<Ēna de la yāma dayua la tu yāma yetu yāma dōᶇe ẽ tu a dēna la fua la? La ẽᶇe la wāne tu a yāᶇa yēta?>> ²⁰Ti a so la a ma lerge yetu: <<Tōma mi tu a de la tōma dayua, la tōma daan dōᶇe ẽ tu a dēna la fua. ²¹La tōma ka mi lan ẽᶇe se'em tu a yāᶇa yēta, bu sēka n botu a nini na yēta. Soke-ya ẽ, tu a ka le dēna bia, a mēᶇa wun tōᶇe.>> ²²A so la a ma la n zotu Zifdōma nēᶇadōma la iyā tu ba yele bela. Zifdōma nēᶇadōma la daan dēᶇe tōᶇe ku me yetu, nēra sān sake tu Azezi de la Kriᶇi*, bāma wun yese ẽ me ba wēndeego la puam. ²³Bela n soe tu a so la a ma la yetu: <<Soke-ya ẽ tu a ka de bia.>>

²⁴Ti ba le wi bura-sēka n daan de fua la nōore ayi puam, yele ẽ yetu: <<Tōᶇe sura Nawēnne iyā. Tōma mi tu bura-ēna de la tōon-be'ero dāana.>> ²⁵Ti a lerge yetu: <<A sān dēna tōon-be'ero dāana, bu a dagu tōon-be'ero dāana, mam ka mi. Mam n mi sēla de la, mam daan de la fua, la lēle wā mam yētu me.>> ²⁶Ti ba soke ẽ yetu: <<A ẽᶇe fōn na bēm? A ẽᶇe la wāne botu fōn yēta?>> ²⁷Ti a lerge ba yetu: <<Mam pōn dēᶇe yele ya me, tu ya ka selse, bēm tu ya le bōora tu ya wōm? Yāma mẽ booru tu ya lebge la a karēnbiisi bu?>> ²⁸Ti ba tu ẽ, dee yetu: <<Fōn de a karēnbia, tōma de la Amoyisi* karēnbiisi. ²⁹Tōma mi tu Nawēnne yuun tōᶇe bo la Amoyisi, la ẽna, tōma ka mi ẽn ze'ele zē'e-sēka.>>

³⁰Ti buraa la yele ba yetu: <<Ēna de la yel-di'iᶇa, yāma ka mi ẽn ze'ele zē'a, la ẽᶇa n botu mam nini yēta. ³¹Tōma mi tu Nawēnne ka selsru tōon-be'ero dōma sosgo, la nēra sān pu'usra ẽ, dee lta ẽn booru se'em, a selsru la ẽᶇa dāana sosgo. ³²Hal pī'iluᶇo, ba nān ka wōm tu nēra botu nēra tu ba dōᶇe ẽ tu a dēna fua nini yēta. ³³Bura-ēna sān ka ze'ele nu Nawēnne zē'am, a kān yāᶇe nu ẽᶇe sēla sēla.>> ³⁴Ti ba lerge ẽ yetu: <<Ba dōᶇe fōn na tōon-be'ero puam, tu fōn yetu fu pa'ale tōma?>> Ti ba dige ẽ ba wēndeem na.

Sɛba n mi dee ka bɔɔra tu ba sake ɔn wu fɔɔsi la

³⁵Tɩ Azezi wɔm tu ba dige ẽ me, yɔŋa wa yẽ ẽ, soke ẽ yetu: <<Fɔn bɔ Nɛrsaala* Dayua la sɩra me?>> ³⁶Tɩ a lerge yetu: <<Zuudɔana, Nɛrsaala Dayua la de la ɔne? Yele ma tu m bɔ ẽ sɩra.>> ³⁷Tɩ Azezi yele ẽ yetu: <<Fu yẽ ẽ me, ɛŋa n tɔgrɩ la fu le wɔ.>> ³⁸Tɩ buraa la yetu: <<Zuudɔana, mam bɔ fu sɩra me>>, dee ka dũma Azezi nɛŋam.

³⁹Tɩ Azezi yele yetu: <<Mam wa'am dũnia wɔ zuo tu welgre n bɔna, tu fɔɔsi yɛta, dee tu sɛba n yɛtu la lebge fɔɔsi.>> ⁴⁰Tɩ Farisi dɔma sɛba n daan boe mɩ na n wɔm bela la, soke ẽ yetu: <<Tɔma mɛ de la fɔɔsi bu?>> ⁴¹Tɩ Azezi lerge ba yetu: <<Ya sɔn de nɩ fɔɔsi, ya tɔon-be'ero taale ka boe ya zuo. La lɛɛɛ wɔ, yɔma yetu yɔma yɛtu me, bela tu ya tɔon-be'ero taale bɔna ya zuo.>>

10

Dũnsiina la a piisi makre

¹La Azezi daan yetu: <<Mam yetu ya la sɩra sɩra, tu nɛr-sɛka n ka dolɩ zanɔre kɛ'era piisi denne puam, dee dɔla lalga kɛ'era, ɛŋa de la nayiga la fɔara. ²La nɛr-sɛka n dolɩ zanɔre la kɛ'era, ɛŋa n de piisi la dũnsiina. ³La zanɔre la gu'ura yo'oru me bɔ'ora ɛŋa. Tu piisi la mina a kɔa, tu a wi'ira ɛn soe sɛba la yu'ura, botu ba dɔla ẽ yesra. ⁴La a sɔn tarɩ a piisi la wuu yese, a tollɩ la ba nɛŋa sɛnna, tu ba dɔla ẽ, ban mi a kɔa la iyɔ. ⁵La ba kɔn malɩn doose sɔana, ba wun zoe me fɔrgɛ dee base ẽ, ban ka mi a kɔa la iyɔ.>>

⁶Azezi make la makre ɛna wɔ bɔ ba, la ba ka bɔŋɛ ɛn tɔge se'em bɔ ba la vɔore.

Azezi n de zanɔre

⁷Tɩ Azezi le yele ba yetu: <<Mam yetu ya la sɩra sɩra, tu mam n de piisi denne na zanɔre. ⁸Sɛba wuu n dɛŋɛ mam wa'am na de la nayigba la fɔarba, la piisi la ka selse ba. ⁹Mam n de zanɔre la. La nɛr-sɛka n dolɩ mam zɛ'am kɛ'era, a wun yɛ fɔare. La a wun kɛ'era dee yesra, yɛta a dia. ¹⁰Nayiga sɛm tu a zũ me, la a ku, la a sɔ'am mɔ'a, la mam wa'am tu nɛrba n yɛ vɔm sɔŋa sɔŋa.>>

Azezi n de dũnsiin-sɔŋɔ

¹¹Tɩ Azezi le yele ba yetu: <<Mam n de dũnsiin-sɔŋɔ. Dũnsiin-sɔŋɔ sake kũm me a piisi iyɔ. ¹²La nɛra n tɔnnɩ tu ba yɔɔra ẽ, tu a ka sɔna piisi la, a ka bɩsrɩ ba sɔŋa, la a sɔn yɛ saasaa n sɛm, a basrɩ piisi la me dee zɔta. La

saasaa la wun yōge piisi la mε, botu ba wurge. ¹³Se'ere n soe la, a tōnnu to'ora la yōro, a ka fablu piisi la yelle. ¹⁴Mam n de dūnsiīn-sōᅇo la, la mam mi m piisi la mε, tu ba mē mina mam, ¹⁵wu mam So Nawēnne n mi mam, tu mam mē mina ē se'em na. Mam sake kūm mε m piisi la iya.

¹⁶La mam taru piisi baseba mε n ka boe denne wā puam. Dēnu tu mam taru ba wa'am, tu ba wōm mam kōa, lagum na bāna tu ba dēna ayula, tu dūnsiīna ayula bɪsra ba.

¹⁷Mam So nōᅇe mam mε, mam n dūke m vōm bo'ora nērsaalba, dee wun le to'oge ē na iya. ¹⁸Nēra nēra ka to'oru mam vōm. Mam mēᅇa n wun dūke ē bo. Mam taru pāᅇa mε wun dūke m vōm bo, dee tara pāᅇa wun le to'oge ē. Mam So n bo mam nōore tu m ēᅇe se'em n bela. > >

¹⁹Yetog-bāna iya tu welgre daan le wa'am Zifdōma la tēᅇasuka. ²⁰Tu baseba zozo'e yetu: << Kulkā'arga n doli ē, a de la zolgo, bēm tu ya selsra ē? >>

²¹Tu baseba yetu: << Yetog-bāna wā dagu kulkā'arga n doli nēra yetoga. Kulkā'arga tā wun botu fua nini yēta? >>

Azezi la Nawēnne de la ayula

²²Wakat-ēᅇa Zifdōma Wēnde-kāte* la malgre tēere kibsa n daan boe Zerizalem. La daan de la roro wakate. ²³Tu Azezi sēᅇe Wēnde-kātum na ka gilgra zē'e-seka tu ba wi'iri tu Asalomō* vōnana la. ²⁴Tu Zifdōma lagsε gilge ē, yele ē yetu: << Fōn wun base tu tōma sē'ena ka paage la dabure? Fu sān dēna la Krisi la, seka tu Nawēnne tōm na, fu yele to sura sura. >> ²⁵Tu Azezi lerge ba yetu: << Mam pōn yele ya mε, tu ya ka bo mam sura. Tōon-seba tu mam tōnnu na m So yu'ure la, pa'alu mam n de seka mε. ²⁶La yāma ka bo mam sura, yāma n dagu mam piisi la iya. ²⁷Mam piisi la wōnnu mam kōa mε, mam mi ba mε, la ba doli mam mε. ²⁸Mam bo'oru ba la vōm n ka ba'asru, tu ba kān malun sā'am, la nēra ka tā wun fāage ba mam nu'usum. ²⁹Mam So la n bo mam bāma la, a gānnu sela woo mε, nēra ka tā wun fāage ba mam So la nu'usum. ³⁰Mam, la mam So la de la ayula. >>

³¹Tu Zifdōma le pī'ise kuga tu ba lobe ē ku. ³²Tu Azezi yele ba yetu: << Mam So botu mam tōm tōon-sōma zozo'e mε pa'ale ya. Tōon-sōma bāma puam, tōon-kāna iya tu ya boora tu ya lobe mam na kuga? >> ³³Tu Zifdōma la lerge ē yetu: << La dagu tōon-sōma yelle tu tōma boora tu tu lobe fu la kuga ku, la de la Nawēnne yu'ur-sā'ano la iya, fōn de nērsaalba dee ēᅇe fu mēᅇa tu fōn de la Nawēnne na iya. >> ³⁴Tu Azezi yele ba yetu: << La gulse ya loo* gōᅇo la puam tu Nawēnne yetu: <Ya de la wēna. > ³⁵Tu mi tu Nawēnne gōᅇo yetoga la de la sura, la a ka tā wun sā'am. A wi'iri seba tu a toge yetoga bo ba la tu wēna. ³⁶La mam tu Nawēnne looge tōm dūnia zuo wā, yāma yele

mam tu m sā'anu la Nawēnne yu'ure, mam n yele tu mam de la Nawēnne Dayua la iyā? ³⁷Mam sān ka tōnna m So tōoma, ya da bɔ mam sɪra. ³⁸La mam sān tōnna a tōoma, baa ya sān ka bɔ mam sɪra, ya bɔ m tōoma la sɪra, tu ya tā'age bāŋe, la ya sake sɪra tu mam So la boe la mam le me, tu mam mē bɔna la ē. > > ³⁹Tu ba le zɪgra tu ba yōke ē, tu a pōse.

⁴⁰La ēn pōse la, a le dooge la Zurdē kulaa la doone, zē'e-sɛka tu Azā daan pɔse bɔna mī misri nērba ko'om puam na, ka bɔna bilam. ⁴¹Tu nērba zozo'e daan sēŋe a zē'am. Ba daan tɔgru yetu: < <Azā ka tōm tōon-yālma baa ayɪla, la Azā n daan tɔge bura-ēna yelle se'em wuu la de la sɪra.> > ⁴²La nērba zozo'e bɔ ē sɪra me bilam.

11

Alazaaru vo'ore

¹Buraa ayɪla n daan boe Betani tu a yu'ure dɛna Alazaaru, tu bā'a yōke ē. A tāpa Amaari la a Amartu daan kē'eru la tēn-ēŋa puam. ²La de la Amaari ēŋa n daan ka'age tɪdare kaam ēŋe Azezi nāma, dɪke a zomto duuse ba la. Ŋa tā n de Alazaaru n bē'eru la. ³Tu a tāpa la daan tōm tu ba ka yele Azezi yetu: < <Zuudāana, fu sɪre la bē'eru me.> > ⁴La Azezi n wōm belā la, tu a yetu: < <Bā'a-ēna ba'asgo kān dɛna kūm. La de la tu Nawēnne yu'ure yē zēkre, la tu Nawēnne Dayua la yu'ure wun zēke bōn-ēŋa puam.> >

⁵La Azezi daan nōŋe Amartu la a yɪbga, la Alazaaru me. ⁶La ēn wōm tu Alazaaru bē'eru me na, a ken weege ēn daan boe zē'e-sɛka la dabsa ayi. ⁷Belā poorum tu a yele a karēnbiisi la yetu: < <Tu lebe-ya Zude.> > ⁸Tu a karēnbiisi la yele ē yetu: < <Karēnsāama, lɛɛɛ wā tu Zifdōma daan eeru fōn tu ba lobe la kuga ku. Dee tu fōn le yetu fu lebe bilam?> > ⁹Tu Azezi yele ba yetu: < <Bulika tu la ka paage zaanōore, la de la karf-pia la ayi tu wuntɛŋa boe. Nēra sān sēnna wuntɛŋa, a ka wē'eru a nāma, se'ere n soe la, dūnia peelem boe me, tu a yēta. ¹⁰La nēra sān sēnna yu'urɔ, a wē'eru a nāma me, se'ere n soe la, peelem ka boe tu a yēta.> >

¹¹Azezi yele belā dee yele ba yetu: < <Tu sɪre Alazaaru gīsri me, la mam wun sēŋe ka nēege ē.> > ¹²Tu a karēnbiisi la yele ē yetu: < <Zuudāana, a sān gīsra, a wun yē imā'asum.> > ¹³Azezi tɔge ba la Alazaaru kūm yelle. La ba tē'ese tu a tɔgru la gēem yelle. ¹⁴Belā tu Azezi tɔge ba vēelga yetu: < <Alazaaru ki me. ¹⁵La mam n daan ka boe mī na, mam utu sū-yēlga me yāma iyā, tu ya wun bɔ mam sɪra. Tu sēŋe-ya a zē'am.> > ¹⁶Tu Atoma (sɛka tu ba wi'iri tu < <Luɪba> > la) yele a karēnbi-taaba yetu: < <Tu mē sēŋe-ya tu tu ka lagum ki.> >

¹⁷Azezi n daan paage la, tu ban laage Alazaaru de la dabsa anaasi. ¹⁸La Betani daan lem Zerizalem mase wu kilometri atā. ¹⁹Tu Zifdōma zozo'e wa'am tu ba pu'use Amartu, la Amaari ba tā la kūm.

²⁰La Amartu n wōm tu Azezi sēm me na, a daan yese me tu'use ē. Dee tu Amaari weege zēa yire. ²¹Tu Amartu yele Azezi yetu: <<Zuudāana, fōn daan sān boe nu kalam, mam tā wā kān ki. ²²La lēlē wā, mam ken mina tu bōn-sēka woo tu fōn wun sose Nawēnne, a wun bō fo.>> ²³Tu Azezi yele ē yetu: <<Fu tā la wun vo'oge base kūm.>> ²⁴Tu Amartu lerge ē yetu: <<Mam mi tu a wun vo'oge dūnia ba'asgo daare, tu kūm wuu wun vo'oge la.>> ²⁵Tu Azezi yele ē yetu: <<Mam n de kūm vo'ore dāana, la vom dāana. Sēka n bō mam sura, baa a sān ki, a wun vo'oge. ²⁶La sēka woo n vōa dee bō mam sura, kūm kān tā'age ē wakate wuu. Fōn bō bōn-ēna sura?>> ²⁷Tu Amartu lerge ē yetu: <<Ēe, Zuudāana, mam bō sura tu fōn de la Krisi, Nawēnne Dayua la n sēm dūnia zuo la.>>

²⁸La ēn yele bela la, a fōrge me, sēne ka wi a ylbga Amaari, sugē yele ē yetu: <<Karēnsāama wa'am me, dee wi'ira fōn.>> ²⁹La Amaari n wōm bela la, a isge me toto we'esa a zē'am. ³⁰La Azezi daan nān ka paage tēna la puam, a ken bōna la Amartu n daan tu'use ē zē'e-sēka la. ³¹Tu Zifdōma sēba n wa'am wa pu'use kūm na, dee bōna la Amaari le yire la puam na, yē tu a isge toto yesra, tu ba tē'esra tu a we'esu la yōm tu a ka kaase, tu ba dōla ē.

³²La Amaari n paage Azezi n boe zē'e-sēka la, yē ē na, a yigle me a nējam, yele ē yetu: <<M Zuudāana, fōn daan sān boe nu kalam, mam tā wā kān ki.>> ³³La Azezi n daan yē tu a kelli me, la Zifdōma la n doli ē na mē kelli me na, tu a sūre sā'am halu, tu la dāam ē zozo'e, ³⁴tu a soke ba yetu: <<Yāma laage ē na be?>> Tu ba yele ē yetu: <<Zuudāana, wa'am wa buse.>> ³⁵Tu Azezi kella. ³⁶Tu Zifdōma la n yē bela la, yetu: <<Buse-ya ēn nōne ē se'em.>> ³⁷Tu baseba yele yetu: <<Dagu bura-ēna n daan botu fua la nini yēta la, a ka tā wun base nu tu ēna mē da ki?>>

³⁸Tu Azezi sūre le sā'am halu, tu a we'esa yōm na. Yōgo la daan de la tāmpā yoko, tu kugre lige a nōore. ³⁹Tu Azezi yetu: <<Lake-ya kugre la.>> Tu sēka n ki la tā Amartu yele Azezi yetu: <<M Zuudāana, a pōn pō'oge me, se'ere n soe la, la de la dabsa anaasi n wāna tu a boe yōm.>> ⁴⁰Tu Azezi soke ē yetu: <<Mam ka yele fu yetu, fu sān bō mam sura, fu wun yē Nawēnne na'am pāna?>> ⁴¹Tu ba lake kugre la. Tu Azezi gorge saazuum yetu: <<M So, mam pu'usrū fo, fōn selse mam pu'usgo la. ⁴²Mam mi tu daare woo fu selsru mam pu'usgo me. La mam yele bela la nēr-kuuṅṅ wā iyā, tu ba wun bō sura tu fōn tōm mam.>> ⁴³A yele bela dee tōge la ke'enke'em yetu: <<Alazaaru, yese!>> ⁴⁴Tu sēka n daan ki la isge yese. Tu tāna vile a

nāma la a nu'usi, la tānne ayēma n vile a nēŋa. Tɪ Azezi yele ba yetɪ:
< <Lorge-ya tāna la, dee base ē tɪ a fōrgɛ.> >

Zifdōma nēŋadōma eerɪ sore tɪ ba ku Azezi

(Amatie 26:1-5, Amarkɪ 14:1-2, Aluki 22:1-2)

⁴⁵La Zifdōma sɛba n daan wa'am Amaari zē'am wa yē Azezi n ēŋɛ se'em na, ba zozo'e bɔ ē sɪra mɛ. ⁴⁶Tɪ baseba sēŋɛ Farisi* dōma zē'am ka yele ba Azezi n ēŋɛ se'em na.

⁴⁷Tɪ kāabgɔ* kēma nēŋadōma, la Farisi dōma lagsɛ ba sarɪyaditba kēma yetɪ: < <Tɪ wun ēŋɛ la wāne? Bura-ēna wā tōnnɪ la tōon-yālma zozo'e. ⁴⁸Tɪ sān base ē tɪ a ɪta bɛla, nērba wuu wun bɔ ē sɪra mɛ, la Rom* dōma wun wa'am wa sā'am tɪ Wēnde-kātɛ wā, la tɪ so'olum wā wuu mɛ.> >

⁴⁹Tɪ ba nēra ayɪla yu'urɛ n de Akayifu n daan de kāabgɔ kēma nēŋadāana yuun-ēŋa, yele ba yetɪ: < <Yāma ka mi sɛla sɛla. ⁵⁰Ya ka mi tɪ buraa ayɪla sān ki nērba la īyā, n sōɪ tɪ buuri la wuu n wun sā'am?> > ⁵¹La, la dagɪ a mēŋa yɛm tɪ a yele bɛla, la de la ēn daan de kāabgɔ kēma nēŋadāana yuun-ēŋa la tɪ a to'oge Nawēnne yetɔga tɔgɛ yetɪ, dēnɪ tɪ Azezi wa ki bɔ bāma buuri la. ⁵²La, la dagɪ bāma buuri la mā'a īyā tɪ la masɛ tɪ a ki, la de la Nawēnne kɔma n wurgɛ zē'esɪ wuu la īyā, tɪ a yetɪ a lagsɛ ba tɪ ba lebge buuri ayɪla.

⁵³La sēŋɛ la daar-ēŋa, tɪ Zifdōma nēŋadōma ēŋɛ nōorɛ ayɪla tɪ ba ku ē. ⁵⁴Bɛla īyā tɪ Azezi ka le ɛɛra Zifdōma tēŋasuka tɪ ba yēta ē. A fōrgɛ bilam sēŋɛ la tēnsɪ n lɛm mōom, ka kē'era tēŋa yu'urɛ n de Efrayim la a karēnbiisi la.

⁵⁵La Zifdōma Zɔɔg-base* kibsɪ n daan lɛm, tɪ nērba zozo'e ze'ele tēn-pɪgsɪ puam sēŋɛ Zerizalɛm lan dēŋɛ Zɔɔg-base kibsɪ la, tɪ ba ka malgɛ ba mēŋa wu ba sisgo n yetɪ ba ɪta se'em na. ⁵⁶Tɪ ba ɛɛra Azezi, sēŋɛ ka zɛ Wēnde-kātum na sɔkra taaba yetɪ: < <Yāma tē'essɛ la dēna? A sɪrɪ kān wa'am kibsɪ wā?> > ⁵⁷La kāabgɔ kēma nēŋadōma, la Farisi dōma la daan bɔ la nōorɛ tɪ nēra sān mina ēn boe zē'a, a pa'alɛ tɪ ba yōkɛ ē.

12

Amaari ka'agɛ tɪdarsɛ kaam ēŋɛ Azezi

(Amatie 26:6-13, Amarkɪ 14:3-9)

¹Zɔɔg-base* kibsɪ daan deege la dabsɪ ayoobɪ la a paagɛ, tɪ Azezi sēŋɛ Betani, ēn vo'oge Alazaaru tēn-sɛka la. ²Tɪ ba daan ēŋɛ dia bilam bɔ ē, tɪ Amartɪ daan puta dia la. La Alazaaru daan lagum na nērba la zēa la Azezi

dita. ³Tl Amaari dıke tıdare ka-sōma ligri n zo'oge, tl ba wi'iri tl < <naaru > > n paage lıtrı pusuka wa'am wa ka'age ēne Azezi nāma, dıke a zomto duuse ba. Tl yire la wuu lebge tıdare kaam na yūuŋo. ⁴Tl Azezi karēmbia ayıla yu'ure n de Azudaası Iskariyo, seka n wun wa pa'ale tl ba yōke ē na, yetı: ⁵< <Tl sān koose nı tıdare kaam wā lig-kōba*f8* kōbstā, tl kān dıke ligri la bō nasdōma? > > ⁶Ēn yele bela la, dagı tl a fablı la nasdōma yelle, la de la ēn de nayıga, la ēna n tarı ba ligri tāmpōkō, zūura sela tl ba sūm a puam na. ⁷Tl Azezi yetı: < <Base-ya pōka la bāalam, tl a dēne ēne la ba wun ēne mam se'em mam laare daare. ⁸Nasdōma boe la ya le me daare woo, la mam kān bōna la ya daare woo.> >

⁹Tl Zıfdōma zozo'e wōm tl Azezi boe la Betani. Tl ba sēne mī, la dagı Azezi mā'a iyā tl ba sēne, ba sēne tl ba mē ka yē la Alazaaru tl Azezi daan vo'oge la. ¹⁰Tl kāabgō kēma nēnadōma la bām yetı, bāma mē wun ku Alazaaru me, ¹¹tl la de la ēna iyā tl Zıfdōma zozo'e base bāma dee bō Azezi sıra.

Azezi kē'eru Zerizalem la na'am

(Amatie 21:1-11, Amarkı 11:1-11, Aluki 19:28-40)

¹²Tl beere wiige, tl nēr-kuuŋo la n wa'am kibsa la wōm tl Azezi sēm Zerizalem. ¹³Tl ba kō karkōnsı vōoro tu'usra ē, dee tōgra ke'enke'em yetı: < <Ozaana! Pēge-ya nēr-seka n sēm na Zuudāana Nawēnne yu'ure la, ēna n de Israyelı dōma naba la.> >

¹⁴Tl Azezi yē bōn-biire bā ē wu lan gulse Nawēnne gōŋo puam se'em yetı: ¹⁵< <Siyō*f9* nērba, da zōta-ya dabeem.

Bıse-ya, ya naba n bā bōn-biire sēna la.> >

¹⁶La Azezi karēmbiisi la daan nān ka bāne yel-ēna vōore. La Azezi n yāna wa yē na'am pāna Nawēnne zē'am na, tl ba tēege tl bōn-ēna n gulse a yelle, la ba daan ēne la bela bō ē.

¹⁷La nēr-seba n wa bōna Azezi zē'am, wakat-seka tl a wi Alazaaru tl a vo'oge ze'ele yōgō puam yese la, daan pa'ale nērba la ēn daan ēne se'em me. ¹⁸Bela n soe tl nēr-kuuŋo la tu'use ē, ban wōm tl a tōm na tōon-yālm-ēna la iyā. ¹⁹Bela tl Farisi dōma yetı taaba yetı: < <Ya yē ya, ya ka tā wun ēne sela sela. Bıse-ya, nērba wuu dolı ē me.> >

Grēkūdōma eerı tl ba yē Azezi, tl Azezi tōgra a kūm yelle

²⁰La Grēkūdōma* n daan boe nēr-seba n sēne Zerizalem kibsa tl ba pu'use Nawēnne na puam. ²¹Bāma n sēne Afilipi n ze'ele Betısayıda n boe Galile so'olum puam na zē'am, ka yele ē yetı: < <Kε'ema, tōma booru tl tl yē la Azezi.> > ²²Tl Afilipi sēne ka yele A'āndre, tl A'āndre la Afilipi doose taaba

sēņe ka yeļe Azezi. ²³Ti Azezi lerge ba yeti: <<Wakate la paage me ti Nērsaala* Dayua la wun yē a na'am pāņa. ²⁴Mam yeti ya la sūra sūra, ti ba sān ka bure ke-biire ti a yem bule yese dee ti a mēņa pō'oge, ke-bi-ēņa ayūla mā'a n wun bōna, la ba sān bure ē ti a yem na bule yese dee ti a mēņa ki, a wun wōm biē zozo'e. ²⁵Nēr-seka n nōņe a vōm, a wun koņe vōm, la nēr-seka n ka nōņe a vōm dūnia wā zuo, a wun tara vōm n ka ba'asru. ²⁶La nēra sān bōra ti a tōm bō mam, dēni ti a dōla mam. La mam n boe zē'e-seka la, mam tōntōnna mē wun bōna la bilam. La nēra sān tōnna bō'ora mam, mam So wun pēge ē.

²⁷Lēlē wā mam sūure sā'am me, la m wun yeti bēm? Mam wun yeti: M So, sōņe ma ti m pōse nāmsgo ēna wā bu? Ayel, la de la yel-ēna iya ti mam wa'am ti m nāmsē.>> ²⁸A yeļe bela dee yeti: <<Mam So, nā'ase fu yu'ure.>> Ti kōa ze'ele saazuum yeti: <<Mam nā'ase m yu'ure me, la mam wun le nā'ase ē.>>

²⁹Ti nēr-seba n ze bilam na wōm, yeti: <<Saaga n dāme.>> Ti baseba yeti: <<Malēka* n tōge la ē.>> ³⁰Ti Azezi yeļe yeti: <<La dagi mam iya ti kō-ēņa tōge, la de la yāma iya. ³¹Lēlē wā de la dūnia wā sarlyadia wakate. Lēlē wā ba wun dige dūnia wā naba*f10* base yēņa. ³²La ba sān wa zēke mam saazuum, mam wun taru nērba wuu wa'am mam zē'am.>> ³³Azezi yeļe bela pa'alē la ēņa wun ki se'em. ³⁴Ti nēr-kuuņo la lerge ē yeti: <<La gulse loo* gōņo puam pa'alē tōma yeti, Kriši* wun bōna la wakate wuu, la bēm ti fōn yeti, dēni ti ba zēke Nērsaala* Dayua la saazuum? Āne n de Nērsaala Dayo-ēņa?>> ³⁵Ti Azezi yeļe ba yeti: <<Peelem ken bōna la ya le me wakate fēe. Peelem wā n ken bōna la ya wakat-seka la, sēnna-ya ti lika da wa liņe ya. Sēka n sēnni lika puam ka mi ēn we'esu zē'a. ³⁶Wakat-seka ti peelem ken bōna la yāma la, bō-ya sēka n de peelem na sūra, ti ya lebge peelem na kōma.>>

Azezi yeļe la bela dee fōrge ba zē'am, sēņe ka sugē. ³⁷Baa la Azezi n ēņe bōn-yālma zozo'e nērba la nēņam na, ba ka bō ē sūra. ³⁸Bēla ti Nawēnne nōto'osa A'ezayi* n yuun yeļe se'em na ēņe. A yuun yeti:

<<Zuudāana, āne n bō tōma kōa la sūra?

La Zuudāana la pāņa puke pa'alē la āne?>>

³⁹Ba ka tā wun bō sūra, se'ere n soe la, A'ezayi yuun le yeti:

⁴⁰<<Nawēnne pī ba nini me,

ti ba da yēta la ba nini na,

dee lige ba putē'era,

ti ba da wōm a yetoga la vōore.

Sān dagi ni bēla,

ba wun teege nu yem

tu a bo ba laafe. > >

⁴¹A'ezayi yuun yele la bela, se'ere n soe la, a yuun yē la Azezi na'am pāṅa, tu a yuun tōge a yelle. ⁴²Baa la bela wuu, Zifdōma nēṅadōma la puam nērba zozo'e bo ē sira me, la Farisi* dōma la iyā ba ka sake yele, ba zotu me tu ba wun dige ba ba wēndeego la puam. ⁴³Ba daan nōṅe la nērsaalba pēka gānna Nawēnne pēka.

Azezi yetoga n diti nērba sarlya

⁴⁴Azezi tōge ke'enke'em yetu: < < Sēka n bo'oru mam sira, la dagu mam mā'a tu a bo'oru sira, a bo'oru la sēka n tōm mam na sira. ⁴⁵La sēka n yē mam, yē la sēka n tōm mam na. ⁴⁶Mam de la peelem n wa'am dūnia zuo, tu nēr-sēka n bo'oru mam sira kān bōna lika puam. ⁴⁷La nēra sān wōm mam yetoga, dee ka sake yetoga la, la dagu mam n wun di a sarlya, se'ere n soe la, mam ka wa'am tu m di dūnia dōma sarlya, mam wa'am tu m fāage ba me. ⁴⁸Sēka n zagse mam, ka sake mam yetoga la, a taru sēka n wun di a sarlya. La de la yetoga la tu mam tōge la n wun pa'alē tu a ka taru buuro dūnia ba'asgo daare. ⁴⁹Se'ere n soe la, mam ka tōgru la m mēṅa putē'ere. La de la mam So n tōm mam na mēṅa n bo mam nōore mam wun yele se'em, la mam wun tōge sela yelle. ⁵⁰La mam mi tu sēka n sake a nōore la taru la vom n ka ba'asru. La bōn-sēba tu mam yetu la, la de la mam So n yele mam se'em na n bela tu mam yele. > >

13

Azezi peege a karēnbiisi nāma

¹Lan dēṅe Zōog-base kibsā la, Azezi mi me tu ēṅa wakate paage me tu ēṅa wun fōrge dūnia sēṅe a So zē'am. La a daan nōṅe a nērba la n boe dūnia me, a nōṅe ba la halu nōṅlum zōnzōnno.

²Azezi la a karēnbiisi la daan boe mī dita la zaanōore dia. La Asūtāana* daan pōn botu Asimō dayua Azudaasu Iskariyo tē'ese a sūurum tu ēṅa wun pa'alē tu ba yōke Azezi. ³La Azezi daan mi tu ēṅa ze'ele la Nawēnne zē'am wa'am, la ēṅa lebru la Nawēnne zē'am, la a mi tu ēṅa So Nawēnne dūke sela woo ēṅe la ēṅa nu'usum. ⁴Tu a isge dia la zē'am yeege a fu-sēka n boe zuum na, dee dūke tānne lu a sira. ⁵Yāṅa purge ko'om ēṅe laaga puam, pēera a karēnbiisi la nāma, dūke tānne la n lu a sira la duusra ba.

⁶Tu a daan paage Asimō-plyeeri zē'am, tu a soke ē yetu: < < M Zuudāana, fōn yetu fu peege la mam nāma? > > ⁷Tu Azezi lerge ē yetu: < < Fōn ka mi

mam ɩtu se'em wā vōore lɛɛɛ, la fu wun wa bāŋɛ. > > ⁸Tɩ Apɩyɛɛɩ yele ē yetu: < <Ayɛ! Fōn kān peege mam nāma.> > Tɩ Azezi lerge ē yetu: < <Mam sān ka peege fo, fu ka le tara purɛ la mam.> > ⁹Tɩ Asimō-pɩyɛɛɩ yele ē yetu: < <M Zuudāana, da peege m nāma la mā'a, po peege m nu'usi la m zuugo.> > ¹⁰Tɩ Azezi yele ē yetu: < <Sɛka n so īyā ka le bōɔra tɩ a so, sān dagna a nāma mā'a tɩ a wun peege, se'ere n soe la, a īyā wuu dēkɛ mɛ sōŋa sōŋa. Ya dēkɛ mɛ āna sōŋa sōŋa, la, la dagɩ ya wuu.> > ¹¹Azezi daan mi sɛka n yetu a pa'alɛ tɩ ba yōkɛ ē na mɛ, bɛla īyā tɩ a yetu, dagɩ ya wuu n ān sōŋa.

¹²La Azezi n peege ba nāma kɩ'ɩɩm na, a le ye la a fuugo la, lebe ka zī'ire dia la zē'am, yele ba yetu: < <Yāma bāŋɛ mam n ēŋɛ se'em na vōore?> > ¹³Yāma wi'iri mam tɩ Karēnsāama, la Zuudāana, ya yele sōŋa. Mam de la bɛla. ¹⁴Mam n de ya Zuudāana, la ya Karēnsāama la sān peege ya nāma, yāma mē mase mɛ tɩ ya pɛɛra taaba nāma. ¹⁵Se'ere n soe la, la de la māmɛsgo tɩ mam ēŋɛ bɔ ya, tɩ ya mē ɩta wu mam n ēŋɛ ya se'em na. ¹⁶Mam yetu ya la sɩra sɩra, tɩ tōntōnna ka gānnɩ a zuudāana, la sɛka tɩ ba tōm na ka gānnɩ sɛka n tōm ē na. ¹⁷Yan mi bōn-bāma la, ya sān ēŋɛ bɛla, ya de la zu-yēlum dōma. ¹⁸La dagɩ ya wuu yelle tɩ mam tɔgrɩ, mam mi sɛba tɩ mam looge la mɛ, la dēnɩ tɩ bōn-sɛba n gulɛ Nawēnnɛ gōŋɔ puam na ēŋɛ. La yetu: < Nēr-sɛka n diti la mam na, wērgɛ mɛ zɛbra la mam.> ¹⁹Mam dēŋɛ yɛta ya mɛ lɛɛɛ wā, tɩ la nān ka ēŋɛ. Tɩ la sān wa ēŋɛ, ya wun bɔ sɩra tɩ mam de la sɛka tɩ mam de la. ²⁰Mam yetu ya la sɩra sɩra, tɩ sɛka n to'oru sɛka tɩ mam tōm na, a to'oru la mam. La sɛka n to'oru mam na, a to'oru la sɛka n tōm mam na.> >

Azezi yetu nɛra n wun pa'alɛ tɩ ba yōkɛ ēŋa

(Amatie 26:20-25, Amarkɩ 14:17-21, Aluki 22:21-23)

²¹Azezi n tɔgɛ bɛla la, sū-sā'aŋɔ n tarɩ ē zozo'e, tɩ a yetu: < <Mam yetu ya la sɩra sɩra, tɩ ya nɛra ayɩla n wun wa pa'alɛ tɩ ba yōkɛ mam.> > ²²Tɩ a karēnbiisi la daan bɩsra taaba, ka mina ēn tɔgrɩ nēr-sɛka yelle. ²³La Azezi karēnbiisi la ayɩla, sɛka tɩ a nōŋɛ la daan zī la Azezi sakuko. ²⁴Tɩ Asimō-pɩyɛɛɩ kābɛsɛ ē tɩ a soke Azezi bāŋɛ la de la ān yelle tɩ a tɔgrɩ la. ²⁵Tɩ karēnbi-ēŋa dente Azezi, soke ē yetu: < <Zuudāana, ān de ē?> > ²⁶Tɩ Azezi lerge yetu: < <A de la sɛka tɩ mam wun suke borborɩ girgo bɔ ē na.> > A dɩkɛ borborɩ girgo la suke bɔ la Azudaasɩ n de Asimō Iskariyo dayua. ²⁷Tɩ Azudaasɩ to'oge borborɩ la, tɩ Asūtāana kē a sūurum. Tɩ Azezi yele ē yetu: < <Fōn yetu fu ēŋɛ se'em na, ēŋɛ ē tɔtɔ.> > ²⁸La sɛba n daan lagɩm bōna mī dita la, nɛra nɛra ka bāŋɛ se'ere n soe tɩ a yele ē bɛla. ²⁹La Azudaasɩ n

daan zεεɾɿ ligri tãmpɔkɔ la, nērba baseba tē'esε tɿ Azezi yele ē tɿ a sēŋε ka da la bōn-seba tɿ ba booru tɿ ba dɿkε ēŋε kibsa la, buɿ a bɔ nasdōma sεla.

³⁰Azudaasɿ n daan to'oge borborɿ la, dee kɔ'ɔn yese. La daan de la yu'uhɔ.

Azezi bɔ a karēnbiisi nōor-paalga

³¹Azudaasɿ n yese la, tɿ Azezi yetɿ: <<Lεεε wã Nērsaala* Dayua la wun yē a na'am pãŋa, la Nawēnne wun yē nã'asgo a ÿã. ³²Nawēnne sãn yē nã'asgo a ÿã, Nawēnne mēŋa wun nã'ase ē. Lεεε wã tɿ a wun nã'ase ē. ³³M kɔma, mam ken bɔna la ya la wakate fēe mã'a. La ya wun ε mam, la mam yetɿ ya lεεε wã wu mam n daan yele Zifdōma se'em na: Ya ka tã wun wa'am zē'e-sεka tɿ mam we'esɿ la.

³⁴Mam bɔ'ɔru ya la nōor-paalga: Nōŋε-ya taaba. Wu mam n nōŋε ya se'em na, ya mē nōŋε taaba bεla. ³⁵Ya sãn nōŋε taaba, nērba wuu wun bãŋε tɿ ya de la mam karēnbiisi.>>

Azezi dēŋε tɔge tɿ Apɿyεεɾɿ wun sɿ'ɿsε ēŋa

(Amatie 26:31-35, Amarkɿ 14:27-31, Aluki 22:31-34)

³⁶Tɿ Asimō-pɿyεεɾɿ soke Azezi yetɿ: <<Zuudãana, fōn we'esɿ la bε?>> Tɿ a lerge ē yetɿ: <<Mam n we'esɿ zē'a na, fu ka tã wun doose mam sēŋε lεεε wã. La fu wun wa doose mam poore wa'am.>> ³⁷Tɿ Apɿyεεɾɿ soke ē yetɿ: <<Zuudãana, bēm ēŋε tɿ mam kãn tã'age doose fōn sēŋε lεεε wã? Mam sake tɿ m ki mε fōn ÿã.>> ³⁸Tɿ Azezi lerge ē yetɿ: <<Fōn wun sake tɿ fu ki mam ÿã? Mam yetɿ fu la sɿra sɿra, tɿ lan dēŋε nō-rɔɔgo n wun kaase, fu wun sɿ'ɿsε nōore atã tɿ fōn ka mi mam.>>

14

Azezi n de sore n we'esɿ Nawēnne zē'am

¹Azezi le yele ba yetɿ: <<Da base-ya tɿ ya sūure sã'am. Bɔ-ya Nawēnne sɿra, la ya bɔ mam mē sɿra. ²Kē'a zē'esɿ boe mam Sɔ Nawēnne yire zo'oge mε. Mam we'esɿ tɿ m ka malge la zē'a ya ÿã. La sãn dagɿ nɿ bεla, mam kãn yele nɿ ya. ³La mam sãn sēŋε ka malge zē'a la ya ÿã, mam wun leme wa'am wa tarɿ ya sēŋε mam zē'am, tɿ mam n boe zē'a na, yãma mē bɔna bilam. ⁴La mam n we'esɿ zē'e-sεka la, ya mi a sore la.>> ⁵Tɿ Atoma yele ē yetɿ: <<Zuudãana, tōma ka mi fōn we'esɿ zē'a na, tōma wun ēŋε la wãne tã'age bãŋε a sore?>> ⁶Tɿ Azezi lerge ē yetɿ: <<Mam n de sore, la sɿra, la vom dãana. Nēra nēra ka tã wun wa'am mam Sɔ zē'am, tɿ la sãn ka doose la mam. ⁷Ya sãn mi ni mam, ya wun mi ni mam Sɔ la mē. La lεεε wã, ya mi ē,

la ya yē ē. > >

⁸Tl Afilipi yele ē yetl: < < Zuudāana, pa'alē tō fu Sō la, tl bēla seke tōma mē. > > ⁹Tl Azezi lerge ē yetl: < < Afilipi, mam boe la ya yuuge mē, tl fōn nān ken ka mina mam? Sēka n yē mam, yē mam Sō mē. La ēņe la wāne tl fōn yetl, m pa'alē ya m Sō la? ¹⁰Fōn ka bō sra tl mam boe la mam Sō la lē, tl mam Sō la bōna la mam lē? Yetōg-sēba tl mam tōgrl la yāma la, ka ze'etu mam mēņa zē'am, la de la mam Sō la n boe la mam lē la n tōnnl a tōoma. ¹¹Bō-ya mam sra, mam n yetl mam boe la m Sō la lē, tl mam Sō la bōna la mam lē la. La ya sān ka sakē bēla, ya bō mam sra m tōoma la iyā.

¹²Mam yetl ya la sra sra, tl sēka n bō'orl mam sra la, a mē wun tōm tōon-sēba tl mam tōnnl na, la a wun tōm tōon-kāra n gānnl bēla, se'ere n soe la, mam we'esl la m Sō zē'am. ¹³La bōn-sēba wuu tl ya wun sose la mam yu'urē, mam wun ēņe bō ya tl m Sō la yē nā'asgō a Dayua la iyā. ¹⁴Ya sān sose sēla la mam yu'urē, mam wun ēņe. > >

Nawēnne Sla wa'angō

¹⁵< < Ya sān nōņe mam, ya wun sakē mam nōore la mē. ¹⁶La mam wun sose m Sō la, tl a bō ya Sōņra ayēma tl a bōna la ya lē wakate n ka ba'asrl. ¹⁷A de la sra Sla* tl dūnia dōma ka tā wun to'oge ē, se'ere n soe la, ba ka tā wun yē ē, la ba ka mi ē. La yāma mi ē, se'ere n soe la, a boe la ya zē'am, la a wun bōna la ya lē.

¹⁸Mam kān base ya kulbstl, mam wun leme wa'am ya zē'am. ¹⁹La sān ēņe fēe, dūnia nēba kān le yē mam. La yāma nōo wun yē mam, se'ere n soe la, mam n vōa la, yāma mē wun vōa mē. ²⁰La daar-ēņa daare, ya wun bāņe tl mam boe la m Sō la lē, tl yāma bōna la mam, tl mam bōna la yāma.

²¹Sēka n bāņe mam nōore la tl mam bō la, dee sakra lta bēla, la de la ēņa n nōņe mam. Mam Sō la wun nōņe sēka n nōņe mam na mē. La mam wun nōņe ēņa dāana, dee dlke m mēņa pa'alē ē. > >

²²Tl Azudaasl ayēma n dagl Azudaasl Iskariyo la soke ē yetl: < < Zuudāana, la ēņe la wāne tl fōn wun dlke fu mēņa pa'alē tōma, dee kān pa'alē dūnia nēba? > > ²³Tl Azezi lerge ē yetl: < < Nēra sān nōņe mam, a wun sakē lta mam n yele se'em na, la mam Sō wun nōņe a dāana. La tōma wun wa'am a zē'am wa bōna la ē. ²⁴Sēka n ka nōņe mam, a ka sakē lta mam yetōga n yele se'em na. La yetōga la tl ya wōnnl wā dagl mam mēņa yetōga, la de la mam Sō la n tōm mam na yetōga.

²⁵Mam ken bōna la ya zē'am dee tōge yetōg-bāna bō ya. ²⁶La Sōņra la, mam Sō Nawēnne Sla la tl a wun tōm na mam yu'urē tl a wa'am ya zē'am na, ēņa n wun zāsum ya sēla woo, dee tēege ya bōn-sēba wuu tl mam yele

ya la.

²⁷Mam basri sū-mā'asum bə ya, mam mēŋa sū-mā'asum ti mam bə'ori ya. Mam ka bə'ori ya wu dūnia n bə'ori se'em na. Da base-ya ti ya sūure sā'am, da zota-ya dabeem. ²⁸Ya wōm mam n yeke ya ti mam we'esu me, la mam wun leme wa'am ya zē'am. Ya sān nōŋe ni mam, ya wun ēŋe ni sū-yēlum mam n we'esu m So zē'am na iyā. Se'ere n soe la, mam So la n gānnu mam. ²⁹Lele wā, mam tōge ya me ti la nān ka paage, ti la sān wa paage, ya wun bə mam sira. ³⁰Mam kān le tōge la ya le zo'oge, se'ere n soe la, dūnia naba sēm me. La a ka taru pāŋa la mam. ³¹La dēni ti dūnia dōma bāŋe ti mam nōŋe m So la me, la mam uti wu mam So la n bə mam nōore ti m ēŋe se'em na. Isge-ya, ti fōrge kalam. > >

15

Viinye tua, la a wila yelle

¹Azezi zāsum ba yetu: < < Mam de la viinye* tua mēŋa mēŋa. La mam So Nawēnne n de viinye tua la dāana. ²Wil-seka n puse mam zuo dee ka wōna bie, a wāaru ē me basra. La wil-seka woo n wōnnu bie, a yorsu ē me ti a āna sōŋa maln wōna bie zo'ora. ³Yāma pōn āna sōŋa me, yetog-seba ti mam tōge bə ya la iyā. ⁴Bōna-ya la mam le, ti mam wun bōna la ya. Wu tua wille n ka tā wun wōm bie a to'ore ti a sān ka bōna la tua la, bela, ya mē sān ka bōna la mam, ya ka tā wun wōm bie.

⁵Mam n de tua la, ti yāma dēna wila la. Seka n boe la mam, ti mam bōna la ē, ēŋa dāana tōnnu tōon-sōma zo'ora me, se'ere n soe la, ya ka tā wun ēŋe sela sela, ti ya sān ka bōna la mam. ⁶Nēra sān ka bōna la mam le, ba wun lobe ē base wu tua wille la, ti a kul. La ba vaaru wil-seba n kul la uta la bugum puam, ti bugum dita ba. ⁷Ya sān bōna la mam, ti mam yetoga la bōna ya puam, ya sose yan booru sela wuu, ti ya wun yē. ⁸Ya sān tōm tōon-sōma zo'oge pa'ale ti yāma de la mam karēnbiisi, bela ya wun nā'ase mam So.

⁹Mam nōŋe ya wu mam So n nōŋe mam se'em na. Tara-ya mam nōŋlum na ya sūure puam. ¹⁰Ya sān sake mam nōore la, ya wun tara mam nōŋlum na ya sūure puam, wu mam sake m So nōore tara a nōŋlum se'em na. ¹¹Mam tōge ya wāna ti ya tara la mam sū-yēlga, ti ya sū-yēlga wun zo'oge pāu.

¹²Mam nōore n wāna: Nōŋe-ya taaba, wu mam n nōŋe ya se'em na. ¹³Nēra ka boe n taru nōŋlum gāna nēra n sake ti a ki a surdōma iyā. ¹⁴Ya sān ēŋe mam n yeke ya se'em na, ya de la mam surdōma. ¹⁵Mam ka le wi'ira ya ti m tōntōnba, se'ere n soe la, tōntōnna ka mi a zuudāana n uti sela. Mam wi'iri

ya ti m surdōma, se'ere n soe la, mam botu yāma bāņe bōn-seba ti mam So yele mam na wuu mε. ¹⁶Dagu yāma n looge mam, mam n looge ya, dūke m tōone na ēņe ya nu'usum ti ya sēņe ka tōm tōon-sōma wu tūa n wōnni bie la, ti ya tōon-sōma la wun bōna wakate wuu. Bela, bōn-seka woo ti ya wun sose mam So la, la mam yu'ure, a wun bō ya. ¹⁷Mam n bō ya nōore ti ya ēņe se'em de la ya nōņe taaba. > >

Dūnia nērba sise Azezi la a karēnbiisi

¹⁸Ti Azezi le yele yetu: << Dūnia nērba sān sise ya, ya bāņe ti ba dēņe sise la mam. ¹⁹Ya sān de ni na dūnia n soe ya, dūnia nērba wun nōņe ni ya, se'ere n soe la, ya de la dūnia bōnō. La mam loose ya la dūnia puam yese, la dagu dūnia n soe ya, bela ti dūnia nērba sira ya. ²⁰Tēegε-ya yetōg-sεka ti mam yele ya ti: <Tōntōnna ka gānna a zuudāana la.> Ba sān nāmse mam, ba mē wun nāmse yāma mε. La ba sān sake mam yetōga, ba wun sake yāma mē yetōga. ²¹La ba wun ēņe ya bōn-bāma wuu mam yu'ure iŷā, se'ere n soe la, ba ka mi seka n tōm mam na. ²²Mam sān ka wa'am ni, la mam sān ka tōge ni la ba le, ba tōon-be'ero taale ka boe ba zuo. La lεεε wā, ba ka tā wun yetu bāma taru buurō. ²³Seka n sisri mam na, a mē sisri mam So la mε. ²⁴Mam sān ka tōm ni tōon-seba ti nēra baa ayula nān ka tōm ba tēņasuka, ba tōon-be'ero taale ka boe ba zuo. La lεεε wā, ba yē mam tōoma mε, dee sise mam na m So la. ²⁵Bela puam ti bōn-seka n gulse Nawēnne gōņo puam na ēņe. La yetu: <Ba sise mam na zāņa.>

²⁶Sōņra la wun wa'am ya zē'am, a de la sira Sla* ti mam wun tōm, ti a ze'ele mam So Nawēnne zē'am wa'am ya zē'am. Ēņa wun tōge mam yelle bō ya. ²⁷La yāma mē wun tōge mam yelle, se'ere n soe la, halu pī'iluņo ti ya boe la mam le.

16

¹Mam tōge bela bō ya ti sela da wa botu ya base ka le dōla mam. ²Ba wun wa dige ya ba wēndeto puam, la wakate sēna ti nērba wun ku ya, dee tē'esε ti bāma tōm na Nawēnne tōone. ³Ba wun ēņe la bela, se'ere n soe la, ba ka mi mam So la, la mam mēņa. ⁴La mam yele ya bela ti wakat-ēņa sān wa paage, ya tēegε ti mam pōn yele ya. > >

Nawēnne Sla tōoma

<< Mam ka yele ya bela pōspōsi, se'ere n soe la, mam daan boe la ya le mε. ⁵La nānannε wā mam we'esu la seka n tōm mam na zē'am, la ya nēra baa ayula ka sokru mam yetu, mam we'esu la bε? ⁶La mam n yele ya bōn-ēna

wā īyā, sū-sā'anḡ n taru ya zozo'e. ⁷La mam yetu ya la sira, tu la ān sōḡa bɔ ya tu mam sēḡe. Se'ere n soe la, mam sān ka sēḡe, Sōḡra la kān wa'am ya zē'am, la mam sān sēḡe, mam wun tōm ē bɔ ya. ⁸La a sān wa'am, a wun botu dūnia nērba bāḡe tu ba tuuge mε tōon-be'ero yelle, la sela n mase yelle, la sarlyadia yelle. ⁹A wun botu ba bāḡe tu ba tōon-be'ero la de la ban ka bɔ mam sira la. ¹⁰A wun botu ba bāḡe sela n mase, se'ere n soe la, mam we'esu la m So zē'am, la ya kān le yē mam. ¹¹A wun botu ba bāḡe sarlyadia yelle, se'ere n soe la, Nawēnne di dūnia wā naba sarlyama, tu a koḡe buuro.

¹²Mam ken tara la yela zozo'e tu m tɔḡe bɔ ya, la ya kān tā'age to'oge ba nānanne wā. ¹³La Nawēnne Sla* n de sira dāana la sān wa'am, a wun pa'ale ya sira wuu, se'ere n soe la, a yetoga la ka ze'etu a mēḡa zē'am, a wun tɔḡe la sela tu a wōm na wuu bɔ ya, dee yele ya sela n boe nēḡa sēna. ¹⁴A wun nā'ase mam, se'ere n soe la, a wun dūke la sela n boe mam zē'am na tɔḡe bɔ ya. ¹⁵Mam So la n taru sela wuu la de la mam bōnḡ. Bela īyā tu mam yetu, a wun dūke la sela n boe mam zē'am na tɔḡe bɔ ya. > >

Sū-sā'anḡ wun lebge sū-yēlga

¹⁶< < La sān ēḡe fēe, ya kān le yē mam, la, la sān le ēḡe fēe, ya wun le yē mam. > > ¹⁷Tu karēnbiisi baseba sokra taaba yetu: < < Ḙḡa n yetu, la sān ēḡe fēe, tu kān le yē ēḡa, la, la sān le ēḡe fēe, tu wun le yē ēḡa, dee le yetu, ēḡa we'esu la a So zē'am na, a vōore de la bēm? > > ¹⁸Bela tu ba daan yetu tu: < < Ḙn yetu la sān ēḡe fēe la, a vōore de la bēm? Tōma ka mi bōn-seka yelle tu a tɔḡru la. > > ¹⁹La Azezi n daan mi tu ba booru tu ba soke ē mε na, tu a yele ba yetu: < < Mam n yetu, la sān ēḡe fēe, ya kān le yē mam, la, la sān le ēḡe fēe, ya wun le yē mam na yelle tu yāma sokra taaba? ²⁰Mam yetu ya la sira sira, tu ya wun kaase fable, la dūnia dōma sūure wun āna yēlum. Ya sūure wun sā'am, la ya sū-sā'anḡ la wun wa lebge sū-yēlga. ²¹Pōka sān bōna mī virgra, sū-sā'anḡ n taru ē, a nāmsgo wakate n paage la īyā. La a sān dɔḡe bia la ku'ulum, a ka le tēra a nāmsgo la yelle, a sūure ān yēlum mε, ēn dɔḡe bia la īyā. ²²Bela nānanne wā yāma mē taru la sū-sā'anḡ, la mam wun le wa yē ya, la ya sūure wun ēḡe yēlum. La nēra baa ayula kān tā'age sā'am ya sū-yēlga la. ²³La daar-ēḡa daare, ya kān le soke mam sela baa ayula yelle.

Mam yetu ya la sira sira, tu bōn-seka tu ya wun sose mam So la mam yu'ure, a wun bɔ ya. ²⁴Ya nān ka sose sela la mam yu'ure. Sose-ya tu ya wun to'oge tu ya sū-yēlga zo'oge pāu.

²⁵Mam make la makre tɔḡe bɔ ya. La wakate sēm mε tu mam wun tɔḡe m So la yelle vēelga vēelga bɔ ya, kān le make makre tɔḡe. ²⁶Daar-ēḡa daare ya wun sose mam So Nawēnne la mam yu'ure, mam ka yetu mam wun sose ē

bo ya. ²⁷Mam So la mēŋa nōŋe yāma me, se'ere n soe la, yāma nōŋe mam me, dee bo mam sɪra ti mam ze'ele la Nawēnne zē'am wa'am. ²⁸Mam ze'ele la m So Nawēnne zē'am wa'am dūnia zuo, la mam fōgru dūnia zuo we'esa la m So la zē'am. > >

²⁹Ti a karēnbiisi la yele ē yetu: < <Nānanne wā, fōn yāŋa tōgru la vēelga vēelga, dee ka le makra makre. ³⁰Tōma yāŋa mi ti fōn mi sela woo me, fōn ka le ɛra ti nēra soke fo. Bɛla tōma sake ti fōn ze'ele la Nawēnne zē'am wa'am. > > ³¹Ti Azezi lerge ba yetu: < <Ya yāŋa sake ya? ³²Tɔ. Wakate sēna, la a pōn paam me, ti ya wuu wun wɪrge ti ya nēra woo bɔna a yire dee base mam m yɪla. La mam ka de m yɪla, se'ere n soe la, mam So la boe la mam me. ³³Mam yele ya bɛla ti ya tara la sū-mā'asum mam yetoga la iyā. Dūnia wā puam ya taru la nāmsgɔ, la keŋe ya sūure, ti mam yāŋe dūnia me. > >

17

Azezi pu'use Nawēnne a nērba iyā

¹Azezi n tōge bɛla ku'ulum na, a gorge bɪse la saazuum yetu: < <M So, mam daare paage ya, nā'ase mam n de fu Dayua la, ti mam mē nā'ase fo. ²La de la fōn bo mam nōore ti m sɔna nērsaalba wuu, dee bo sɛba ti fōn bo mam na wuu vɔm n ka ba'asru. ³La vɔm n ka ba'asru la de la ba bāŋe fōn, fu yɪla mā'a n de Sɪra Dāana Nawēnne na, la ba bāŋe mam Azezi-krisi ti fu tōm na. ⁴Mam base ti fōn yē nā'asgɔ tēŋa wā zuo me. Mam tōm tōon-sɛba ti fōn bo mam ti m tōm na ba'ase me. ⁵Lɛɛɛ wā, m So, boti m yē nā'asgɔ fu zē'am, wu mam n daan taru na'am pāŋa fu zē'am se'em, lan dēŋe dūnia n daan nān ka nāam na.

⁶Mam boti sɛba ti fōn looge dūnia nērba puam bo mam na bāŋe fōn me. Ba daan de la fōn nērba, ti fōn dɪke ba bo mam, la ba sake fu yetoga la me. ⁷Lɛɛɛ wā ba bāŋe ti fōn bo mam sela la wuu ze'ele la fōn zē'am. ⁸Se'ere n soe la, mam tōge ba la yetog-sɛba ti fōn bo mam na, ti ba to'oge, dee bāŋe sɪra sɪra ti mam ze'ele la fōn zē'am. La ba bo sɪra ti fōn tōm mam.

⁹Mam pu'usrɪ la bāma iyā, mam ka pu'usrɪ dūnia nērba iyā, la de la nēr-sɛba ti fu bo mam na iyā, se'ere n soe la, bāma de la fōn nērba. ¹⁰La mam bōnɔ de la fōn bōnɔ, ti fōn bōnɔ dɛna mam bōnɔ, la mam yē nā'asgɔ me ba zē'am. ¹¹Mam ka le bɔna dūnia zuo, la bāma boe la dūnia zuo dee ti mam sēna fōn zē'am. M So n de pupeelem dāana, gu'ura ba la fu yu'ure la ti fu bo mam na pāŋa, ti ba wun dɛna ayɪla wu mam la fōn n de ayɪla se'em na.

¹²Mam n daan boe la ba le la, mam daan gu'uri ba la yu'ur-sɛka ti fōn bo

mam na pãŋa. Mam bɩsɛ ba yelle mɛ sɔŋa sɔŋa, tɩ nɛra baa ayɩla ka bɔɩ, sãn dagna sɛka n de a sã'am*f11*, tɩ fɔn gɔŋɔ n yeke se'em na ɛŋɛ la.

¹³La lɛɛɛ wã mam sɛm na fɔn zɛ'am, la mam tɔgrɩ la wãna mam nãn ken bɔna dũnia zuo, tɩ ba wun tara mam sũ-yɛlga, tɩ ba sũ-yɛlga zo'oge pãɩ.

¹⁴Mam tɔgɛ fɔn yetɔga la bɔ ba mɛ, la dũnia nɛrba sisri ba mɛ, se'ere n soe la, ba dagɩ dũnia bɔnɔ, wu mam mɛ dagɩ dũnia nɛra se'em na. ¹⁵Mam ka sosrɩ tɩ fu yese ba dũnia wã zuo, la de la tɩ fu gu ba la be'em dãana. ¹⁶La bãma dagɩ dũnia nɛrba, wu mam mɛ n dagɩ dũnia nɛra se'em na. ¹⁷Botɩ fɔn sɩra la wun basɛ tɩ ba welge to'ore tara pupeelem dɛna fu nɛrba. Fɔn yetɔga la n de sɩra. ¹⁸Mam mɛ tɔm ba dũnia puam wu fɔn tɔm mam dũnia zuo se'em na. ¹⁹La bãma ãyã tɩ mam welge m mɛŋa to'ore dɩke m mɛŋa bɔ fɔn, tɩ fɔn sɩra la wun botɩ ba mɛ welge ba mɛŋa to'ore tara pupeelem dɛna fu nɛrba.

²⁰La dagɩ bãma mã'a ãyã tɩ mam pu'usrɩ, la de la sɛba n wun wa bɔ mam sɩra ba yetɔga la ãyã la mɛ yelle. ²¹Mam pu'usrɩ fɔn tɩ fu botɩ ba lagɩm dɛna buyɩla, wu fɔn de mam Sɔ n boe la mam lɛ, tɩ mam mɛ bɔna la fɔn se'em na, tɩ ba mɛ wun lagɩm dɛna buyɩla la tɔma, tɩ dũnia nɛrba la wun bɔ sɩra tɩ fɔn tɔm mam. ²²La mam bɔ ba na'am pãn-sɛka tɩ fɔn bɔ mam na mɛ tɩ ba dɛna ayɩla, wu tɔma n de ayɩla se'em na. ²³Tɩ mam wun bɔna la ba, tɩ fɔn bɔna la mam, tɩ ba wun sɩrɩ dɛna ayɩla, tɩ dũnia nɛrba wun bãŋɛ tɩ la de la fɔn tɔm mam, la fɔn nɔŋɛ ba wu fɔn nɔŋɛ mam se'em na.

²⁴M Sɔ, mam boorɩ tɩ nɛr-sɛba tɩ fu bɔ mam na, mɛ bɔna la mam lɛ zɛ'e-sɛka tɩ mam wun bɔna la, tɩ ba wun yɛ mam na'am pãŋa, na'am pãn-sɛka tɩ fɔn bɔ mam na, se'ere n soe la, fɔn nɔŋɛ mam mɛ, tɩ dũnia yuun nãn ken ka bɔna. ²⁵M Sɔ, fɔn de sɛka n masɛ. Dũnia nɛrba ka bãŋɛ fɔn, la mam nɔo bãŋɛ fɔn mɛ, la nɛr-bãma bãŋɛ mɛ tɩ la de la fɔn tɔm mam. ²⁶Mam botɩ ba bãŋɛ fɔn mɛ, la mam wun ken botɩ ba bãŋɛ fɔ, tɩ nɔŋɩlum sɛka tɩ fɔn nɔŋɛ mam na, wun bɔna la ba, tɩ mam mɛ bɔna la ba. > >

18

Ba yõkɛ Azezi

(Amatie 26:47-56, Amarkɩ 14:43-50, Aluki 22:47-53)

¹Azezi n tɔgɛ bɛla ba'asɛ la, ɛŋa la a karɛnbiisi la yese dooge la Sedrõ kulga ke bɔba, gaarɛ n daan boe mĩ, tɩ ba sɛŋɛ ka kɛ bilam. ²La Azudaasɩ n de sɛka n wun pa'ale tɩ ba yõkɛ ɛ na daan mi zɛ'a la mɛ, se'ere n soe la, Azezi la a karɛnbiisi la daan ɛn lagsra taaba bilam mɛ. ³Bɛla tɩ kãabgɔ kɛma nɛŋadõma, la Farisi* dõma daan tɔm gu'urba tɩ ba doose la sudaasɩ, tɩ

Azudaasi taru ba sēḡe mī. Ba daan taru la zēbre loḡro, la futladōma, dee lasum bugum zεera.

⁴La Azezi mi bōn-sεba wuu n wun ēḡe ē me, bεla tu a sēḡe lem ba soke ba yetu: <<Yāma eeru la āne?>> ⁵Tu ba lerge ē yetu: <<Tōma eeru la Azezi n de Nazaretu nēra la.>> Tu Azezi yele ba yetu: <<La de la mam.>> La Azudaasi n daan yetu a pa'alε tu ba yōke ē na daan ze mī me. ⁶La Azezi n yetu: <<La de la mam>> na, ba sēḡe la abilimpoore lebe lui tēḡa. ⁷Tu Azezi le soke ba yetu: <<Āne tu yāma eeru?>> Tu ba yetu: <<Azezi n de Nazaretu nēra la.>> ⁸Tu Azezi lerge ba yetu: <<Mam yele ya tu la de la mam. La sān dεna la mam tu ya eeru, base-ya nēr-bāna tu ba fōḡe.>> ⁹A yele bεla tu a yetoḡa tu a toḡe la n ēḡe, a yetu: <<Nēr-sεba tu fōn bo mam na, nēra baa ayula ka bεu.>>

¹⁰La Asimō-plyεeri daan taru la sukɔbḡo, fooge sukɔbḡo la sε kāabḡo kēma nēḡadāana tōntōnna zuḡo tubre fiige. Tōntōnna la yu'ure de la Amalkusi.

¹¹Tu Azezi yele Aplyεeri yetu: <<Lebe sūm fu su'a la a fuḡo puam. Fōn tē'esε tu mam kān sake nāmsgo sεka tu mam So bo mam na me bu?>>

¹²Tu sudaasi la, la ba ke'εma, la Zifdōma gu'urba la yōke Azezi lu ē, ¹³taru ē dēḡe sēḡe A'annu zē'am. A'annu daan de la Akayifu n de kāabḡo kēma nēḡadāana yuun-ēḡa la dεem-buraa. ¹⁴La de la Akayifu n daan yele Zifdōma tu nēra ayula sān ki nērba wuu iḡā n sōl.

Aplyεeri su'ise tu ēḡa ka mi Azezi

(Amatie 26:69-70, Amarku 14:66-68, Aluki 22:55-57)

¹⁵La Asimō-plyεeri la karēnbia ayula n daan dolu Azezi. La kāabḡo kēma nēḡadāana la daan mi karēnbi-ēḡa me, tu a po doose la Azezi kē kāabḡo kēma nēḡadāana la yire. ¹⁶La Aplyεeri weege ze la yēḡa, yaḡa nōorum, tu karēnbi-sεka tu kāabḡo kēma nēḡadāana mi la, yese ka toḡe la pɔka la n gu'uri zanōre la, dee botu Aplyεeri kē. ¹⁷Tu tōntōn-pɔka la n gu'uri zanōre la, soke Aplyεeri yetu: <<Fōn dagu la bura-ēna karēnbia ayula?>> Tu Aplyεeri lerge yetu: <<Mam dagu a karēnbia.>>

¹⁸La ɔɔro n daan boe, tu tōntōnɔba, la gu'urba la tuure bugum kaage ɔɔsra. Tu Aplyεeri daan po bɔna mī ɔɔsra bugum na.

Kāabḡo kēma nēḡadāana soke Azezi a zāsḡo la yelle

(Amatie 26:59-66, Amarku 14:55-64, Aluki 22:66-71)

¹⁹Tu kāabḡo kēma nēḡadāana la soke Azezi a karēnbiisi la, la a zāsḡo la yelle. ²⁰Tu Azezi lerge ē yetu: <<Mam toḡe la nēr-kuuḡo la puam bo nērba, mam zāsum nērba Zifdōma wēndeto puam, la Wēnde-kātum na, zē'e-sεba tu

Zifdōma wuu ěn lagsru taaba la me, mam ka sugε tōge sεla sεla. ²¹Bēm tu fu sokra mam? Soke sεba n wōm mam yetōga la, bāma mi mam n yele se'em na me.> > ²²Azezi n tōge bεla la, tu tōntōnna n ze mī, wē a pεka, dee yetu: <<Fōn lerge la kāabgō kēma nēnadāana la bεla?> > ²³Tu Azezi yele ě yetu: <<Mam sān tōge la be'em, pa'ale sεla tu mam tōge be'em na, la mam sān tōge la sōḡa, bēm tu fu wē'era ma?> > ²⁴Tu A'annu botu ba taru ě ban lu ě se'em na, sēḡε kāabgō kēma nēnadāana Akayifu zē'am.

Apuyεεru le su'ise tu ēḡa ka mi Azezi

(Amatie 26:71-75, Amarku 14:69-72, Aluki 22:58-62)

²⁵La Asimō-puyεεru daan ken ze ɔɔsra la bugum na. Tu ba soke ě yetu: <<Fōn mē dagu la bura-ēna karēnbia ayula?> > Tu a su'ise yetu: <<Mam dagu a karēnbia.> > ²⁶Tu kāabgō kēma nēnadāana tōntōnna ayula n de nēr-sεka tu Apuyεεru daan se a tubre fiige la sōbia, soke ě yetu: <<Dagu fōn tu mam yē la bura la gaare la puam na?> > ²⁷Tu Apuyεεru le su'ise. Wakat-ēḡa mēḡa tu nō-rɔɔgɔ kaase.

Ba taru Azezi sēḡε gōmna Apilatɔ zē'am

(Amatie 27:1-2, 11-31, Amarku 15:1-20, Aluki 23:1-5, 13-25)

²⁸Tu ba daan taru Azezi Akayifu yire sēḡε gōmna yire. La daan de la bulika yu'uhɔ yu'uhɔ. La Zifdōma la mēḡa ka kē gōmna la yire, ba ēḡε bεla tu ba da dēḡε la ba mēḡa, tā'age di Zɔɔg-base* kibsa la. ²⁹Tu Apilatɔ yese sēḡε ba zē'am ka soke ba yetu: <<Bēm yelle tu yāma taru bura-ēna wā wa'am?> > ³⁰Tu ba lerge ě yetu: <<A sān ka ēḡε nu be'em, tōma kān yōke ě wa'am wa bɔ fōn.> > ³¹Tu Apilatɔ yele ba yetu: <<Tara-ya ě ya mēḡa sēḡε ka di a sarɔya wu ya lɔɔ la n de se'em na.> > Tu Zifdōma la yele ě yetu: <<Tōma ka taru nōore tu tu ku nēra.> > ³²La de la bεla tu Azezi n daan tōge pa'ale kūm sεka buuri tu ēḡa wun ki la ēḡε*f12*.

³³Tu Apilatɔ lebe kē deem ka wi Azezi soke ě yetu: <<Fōn de Zifdōma naba la?> > ³⁴Tu Azezi lerge ě yetu: <<Fōn mēḡa putē'ere tu fōn sokra bεla bu, la de la nērba baseba n tōge mam yelle bεla bɔ fōn?> > ³⁵Tu Apilatɔ lerge ě yetu: <<Mam dagu Zifu. Fu mēḡa buuri, la ba kāabgō kēma nēnadōma n yōke fu taru wa bɔ mam. Bēm tu fōn ēḡε?> > ³⁶Tu Azezi lerge ě yetu: <<Mam so'olum dagu dūnia wā bōnɔ. Mam so'olum sān de nu dūnia wā bōnɔ, mam tōntōnɔba la wun zεbe nu me tu ba da yōke mam bɔ Zifdōma la. La lεεle wā, mam so'olum dagu dūnia wā bōnɔ.> > ³⁷Tu Apilatɔ soke ě yetu: <<Bεla fōn de la naba?> > Tu Azezi lerge yetu: <<La de la fōn yele se'em na, mam de la naba. Mam dɔḡε wa'am dūnia wā tu m tōge la sɔra kaseto. La

sɛka woo n dolu sɪra selsɪ la mam kōa.> > ³⁸Tɪ Apilatɪ soke ẽ yetɪ:

< < Sɪra de la bēm? > >

Apilatɪ n yele bɛla la, a le yese sēŋɛ la Zifdōma la zē'am ka yele ba yetɪ:

< < Mam ka yē sɛla n de be'em bura wā zē'am. ³⁹La yāma malum mɛ tɪ Zɔɔg-base kibsa wakate woo m yese yu'a deem nēra ayɪla base. Yāma booru tɪ m yese la Zifdōma naba la base bu? > > ⁴⁰Tɪ ba tɔgra ke'enke'em yetɪ:

< < Da kān base ēŋa. Tōma booru tɪ fu base la Abarabasɪ.> > La Abarabasɪ daan de la fāara.

19

¹Bɛla tɪ Apilatɪ botɪ ba tarɪ Azezi sēŋɛ ka wē ẽ na ka'asa. ²Tɪ sudaasɪ dukɛ gō'osɪ wugɛ mūŋa vugɛ ẽ, dee yɛ ẽ fuugo n de gomusga, ³sēŋɛ lɛm ẽ yetɪ tɪ: < < Zifdōma naba, naa > >, dee wē'era a pɛgsɪ.

⁴Tɪ Apilatɪ le yese nērba la zē'am ka yele ba yetɪ: < < Bɪsɛ-ya, mam wun tarɪ ẽ yesem na ya zē'am tɪ ya bāŋɛ tɪ mam ka yē sɛla n de be'em bura-ēna zē'am.> > ⁵Tɪ Azezi vugɛ gō'osɪ mūŋa la, dee yɛ fuugo la n de gomusga la yese yēŋa. Tɪ Apilatɪ yele ba yetɪ: < < Nēra la n wāna.> >

⁶La kāabgɔ kēma nēŋadōma la, la ba tōntōnɪba la n yē ẽ na, ba kaasɪ la tagurga yetɪ: < < Ka ẽ, ka ẽ dɔ-puurŋa* zuo ku.> > Tɪ Apilatɪ yele ba yetɪ: < < To'oge-ya ẽ ka ka ya mēŋa, se'ere n soe la, mam ka yē sɛla n de be'em a zē'am.> > ⁷Tɪ Zifdōma la yele ẽ yetɪ: < < Tōma tarɪ lɔɔ, la lɔɔ la puam la mase mɛ tɪ a ki, se'ere n soe la, a ēŋɛ a mēŋa tɪ ēŋa de la Nawēnne Dayua.> >

⁸Apilatɪ n wōm yetɔg-ēna la, dabeem n malɪn yōkɛ ẽ. ⁹Tɪ a le kē deem ka soke Azezi yetɪ: < < Fōn ze'ele la bɛ? > > Tɪ Azezi ka lerge ẽ. ¹⁰Tɪ Apilatɪ soke ẽ yetɪ: < < Mam tɪ fōn sīm ka lɛrgra? Fu ka mi tɪ mam tarɪ nōorɛ wun botɪ ba base fɔ, bu ba ka fu dɔ-puurŋa zuo ku? > > ¹¹Tɪ Azezi lerge ẽ yetɪ: < < Nōorɛ la sān ka ze'ele nɪ saazuum, fu ka tarɪ nɪ nōorɛ wun ēŋɛ mam sɛla. Bɛla n soe tɪ sɛka n tarɪ mam wa'am wa bɔ fu la, tōm tōon-be'ego gānna fōn.> > ¹²Apilatɪ n daan wōm bɛla la, a eerɪ la sore tɪ a base Azezi, tɪ Zifdōma la daan kaasra tagurga yetɪ: < < Fu sān base bura-ēna, fu dagɪ Rom* na-keko sɪrɛ. Nēr-sɛka woo n utɪ a mēŋa naba, a de la na-keko la bɛ.> >

¹³La Apilatɪ n wōm yetɔg-bāma la, a tarɪ Azezi yese la yēŋa, dee zī'ire sarɪyadia la zē'am tɪ ba wi'iri tɪ kug-palagsɪ zē'a, tɪ a yu'urɛ la Ebre* yetɔga dɛna Gabata la. ¹⁴La daan de la beere n wun wiige tɪ Zɔɔg-base kibsa la di, la daan mase wu wuntɛŋa zuu-tēŋasuka. Tɪ Apilatɪ yele Zifdōma la yetɪ:

< <Ya naba la n wāna.> > ¹⁵Tl ba kaasra tagurga yeti: < <Ku ē, ku ē, ka ē dɔ-puurŋa zuo ku.> > Tl Apilatɩ soke ba yeti: < <M ka ya naba la dɔ-puurŋa zuo?> > Tl kāabgɔ kēma nēŋadōma la lerge ē yeti: < <Tōma ka tarɩ naba ayēma, sān dagna Rom na-keko la.> > ¹⁶Bela tl Apilatɩ bɔ ba Azezi tl ba tarɩ ē ka ka dɔ-puurŋa zuo.

Ba tarɩ Azezi sēŋe ka ka dɔ-puurŋa zuo

(Amatie 27:32-44, Amarkɩ 15:21-32, Aluki 23:26-43)

Tl ba yōke Azezi, ¹⁷botɩ a mēŋa tu dɔ-puurŋa la yese tēŋa la puam wɛ'esa zē'e-sɛka tl ba wi'iri zuwaŋɛ zē'a, tl a yu'ure la Ebre yetɔga dena Golgota. ¹⁸Bilam tl ba ka ē dɔ-puurŋa zuo. Dee mē ka nērba bayi dɔ-puursi zuto, ayɩla a gɔbga bɔba, ayēma a zuugo bɔba, tl Azezi bɔna ba tēŋasuka. ¹⁹Tl Apilatɩ botɩ ba gulɛ dɔ-palaka zuo lable dɔ-puurŋa la zuo. Ba gulɛ yeti:

< <Azezi n ze'ele Nazaretɩ,
Zifdōma naba la.> >

²⁰Zifdōma zozo'e daan karēŋe gulsgɔ la mɛ, se'ere n soe la, zē'e-sɛka tl ba daan ka Azezi dɔ-puurŋa zuo la lɛm na tēŋa la. La ba daan gulɛ la Ebre, la Latē, la Grɛkɩ yetɔga*f13*. ²¹Tl Zifdōma kāabgɔ kēma nēŋadōma yele Apilatɩ yeti: < <Da gulɛ yeti <Zifdōma naba>, gulɛ yeti: <A yeti ēŋa de la Zifdōma naba.> > > ²²Tl Apilatɩ lerge ba yeti: < <Sɛla tl mam gulɛ la, mam gulɛ mɛ.> >

²³La sudaasi la n ka Azezi kɩ'ɩlɩm na, ba dɩke la a futo pul zē'esɩ banaasi, tl sudaaga woo daan to'oge pure ayɩla, deege fu-woko. La fu-woko la daan ka tarɩ pɛ'ɛsɔm, ba daan wuge a wuu la munne. ²⁴Tl ba daan yele taaba yeti, ba da āasum ē, ba pɔsɛ bɩsɛ sɛka n wun to'oge ē. Tl ba ēŋe bela. La de la wāna tl Nawēnne gōŋɔ n gulɛ yele se'em na ēŋe. La gulɛ yeti: < <Ba pul mam futo bɔ taaba, dee pɔsɛ mam fu-woko la yelle.> >

²⁵Azezi ma, la a ma yɩbga, la Amaari n de Akleopasi pɔga, la Amaari n ze'ele Magdala daan ze mɛ lɛm dɔ-puurŋa la. ²⁶Tl Azezi yē a ma la, la a karēnbi-sɛka tl a nōŋe la n ze lɛm ē, tl a yele a ma la yeti: < <M ma, fu bia n wāna.> > ²⁷Dee yele a karēnbɩa la yeti: < <Fu ma n wāna.> > Lan sēŋe wakat-ēŋa, karēnbɩa la tarɩ Azezi ma la mɛ kule a yire.

Azezi kūm

(Amatie 27:45-56, Amarkɩ 15:33-41, Aluki 23:44-49)

²⁸Bela poorum, Azezi mi mɛ tl sɛla woo ēŋe ba'ase mɛ, tl a yeti: < <Koyūuro n tarɩ mam.> > A yele bela tl Nawēnne gōŋɔ n gulɛ yele se'em na n ēŋe. ²⁹La lɔkɔ n daan ze pure la dā-mī'isgo. Tl ba dɩke sɩpɔɔm

luse dā-mī'isgo la puam zēke la dɔɔgo ēɲe Azezi nōorum. ³⁰Ti a yū dā-mī'isgo la, dee yeti: << Sela woo ēɲe ba'ase >>, dee suure a zuugo ki.

³¹La daan de la beere n wun wiige Zifdōma vo'osgo* daare, daar-ēɲa daan de la dabs-kāte, ti Zifdōma la ka bɔɔra ti ba base ti kūm na weege bɔna dɔ-puursi la zuto daar-ēɲa. Ti ba sose Apilatɪ yeti, a botɪ ba kɔ ba nāma dee sike ba dɔ-puursi la zuto. ³²Ti sudaasi la sēɲe ka kɔ pɔspɔsi dāana la ti ba ka lem Azezi la nāma, le kɔ ayēma la mē nāma. ³³La ban paage Azezi zē'am na, ba yē ti a dare ki me, ti ba ka kɔ a nāma. ³⁴Ti sudaaga ayɪla lu a lugre la kānne, ti zɪm la ko'om yese.

³⁵Nēr-seka n yē bōn-bāna la n tɔgrɪ pa'ala ya. La a kaseto la de la sɪra, la a mi ti ēɲa tɔgrɪ la sɪra, ti yāma mē wun bɔ sɪra.

³⁶Yel-bāna ēɲe ti Nawēnne gōɲɔ n gulse se'em na n ēɲe. La yeti: << A kōbrɛ baa ayɪla kān kɔ'ɔge. >> ³⁷La ken gulse yeti: << Ba wun bɪse seka ti ba lu la. >>

Azezi laare

(Amatie 27:57-61, Amarkɪ 15:42-47, Aluki 23:50-56)

³⁸Bela poorum ti Arimate bura Azozefu n daan de Azezi karēnbia dee sugra, ēn zotɪ Zifdōma nēɲadōma la īyā, daan sēɲe ka sose Apilatɪ sore ti a dɪke Azezi kūm na, ti Apilatɪ sake, ti Azozefu sēɲe ka dɪke kūm na. ³⁹Ti Anikodem, seka n daan sēɲe Azezi zē'am yu'ɲɔ la po doose Azozefu. A tarɪ la bōnɔ yu'ura n de miiri, la alowe n lagɪm taaba gāɲe wu kilo pitā ti ba yūɲɔ āna sōɲa wa'am. ⁴⁰Ti ba dɪke Azezi kūm na, ēɲe bōnɔ na n tarɪ yūɲɔ la ēɲe, vile ē na tāna wu Zifdōma n ēn ɪta ba kūm se'em na.

⁴¹La gaare n daan boe zē'e-seka ti ba daan ka Azezi dɔ-puurɲa la zuo la, la yɔ-paale n tū tāmpīa īyā n daan boe mī ti ba nān ka laage nēra a puam. ⁴²La beere n wun wiige vo'osgo* daare la, la yɔɔgo la n daan lem na īyā, ba daan laage Azezi kūm na bilam.

20

Azezi vo'ore

(Amatie 28:1-8, Amarkɪ 16:1-8, Aluki 24:1-12)

¹Lasrɪ daare bulika yu'ɲɔ yu'ɲɔ, ti Amaari n ze'ele Magdala sēɲe yɔɔm na. Ēn paage la, a yē ti kugre la bilge me dee base yɔɔgo la nōore. ²Ti a zoe sēɲe Asimō-pɪyɛrɪ la karēnbi-seka ti Azezi nōɲe la zē'am, ka yele ba yeti: << Ba dɪke Zuudāana la yɔɔgo la puam yese me, tōma ka mi ban bīɲe ē zē'e-seka. >>

³Tu Apulyeeri la karēnbia ayula la yese we'esa yɔɔm na. ⁴Bāma bayi daan lagum zɔta me we'esa, tu karēnbia ayēma la zoe gāne Apulyeeri dēne paage yɔɔm na, ⁵veese buse, yē tāna la n gā mī, dee ka kē. ⁶Tu Asimō-pulyeeri daan paam poorum wa kē yɔɔɔ la puam, yē tāna la n gā mī. ⁷La tăn-seka tu ba daan duke vile Azezi zuugo la gā mī me, la a ka naage la tāna baseba la, a kilim me gā ayēma. ⁸Tu karēnbia ayēma la n dēne paage la, mē kē yɔɔɔ la puam, yē bōn-seba n boe mī na, la a bo sira me. ⁹La karēnbiisi la daan nān ka wōm Nawēnne gōɔɔ n yetu, dēnu tu Azezi ki dee vo'oge la vōore. ¹⁰Tu karēnbiisi bayi la daan lebe kule ba yie.

Azezi duke a mēna pa'ale Amaari n ze'ele Magdala

(Amatie 28:9-10, Amarku 16:9-11)

¹¹La Amaari daan ze la yɔɔɔ la nōorum yēna kella. A daan kellu me dee veese tu a buse yɔɔɔ la puam, ¹²yē malekadōma* bayi n ye fu-pɛɛɛɛ zē zē'e-seka tu ba daan bīne Azezi kūm na. Ayula zī la a zuugo boba, tu ayula zēa a nāma boba. ¹³Tu malekadōma la yele ē yetu: <<Pɔka, bēm n ēne tu fōn kella?>> Tu a lerge ba yetu: <<Ba duke la mam Zuudāana, tu mam ka mina ban bīne ē zē'e-seka.>>

¹⁴Ēn tɔge bela la, dee gelge yē Azezi n ze, la a ka bāne tu la de la ēna. ¹⁵Tu Azezi soke ē yetu: <<Pɔka, bēm tu fōn kella? Āne tu fōn eeru?>> Tu a tē'esɛ tu a de la gaare la dāana, yele ē yetu: <<M kēema, la sān dɛna la fōn duke ē, yele ma fōn bīne ē zē'a tu m sēne ka duke ē.>> ¹⁶Tu Azezi yele ē yetu: <<Amaari.>> Tu Amaari gelge tɔge la Ebre yetu: <<Rabuni.>> A vōore de la karēnsāama. ¹⁷Tu Azezi yele ē yetu: <<Da kalum ma, mam nān ka zom m So la zē'am. Sēne m sōbiisi la zē'am ka yele ba yetu: <Mam zonnū na mam So Nawēnne n de yāma So, la yāma Nawēnne na zē'am.>> ¹⁸Tu Amaari n ze'ele Magdala sēne ka yele karēnbiisi la yetu, ēna yē Zuudāana la, dee yele ba Azezi n yele ēna se'em.

Azezi duke a mēna pa'ale a karēnbiisi

(Amatie 28:16-20, Amarku 16:14-18, Aluki 24:36-49)

¹⁹La daar-ēna daan de la Lasru daare wēnsobre, tu Azezi karēnbiisi la bōna deem, la ba daan yu de-seka tu ba boe a puam na kulunsi me, se'ere n soe la, ba daan zotu la Zifdōma nēnadōma. Tu Azezi wa'am wa ze'ele ba tēnasuka yele ba yetu: <<Sū-mā'asum wun bōna la ya.>> ²⁰Azezi n yele ba bela la, a pa'ale ba la a nu'usi, la a lugre la. La karēnbiisi la n daan yē Zuudāana Azezi la, ba sūure ēne yelum me zozo'e. ²¹Tu Azezi le yele ba yetu: <<Sū-mā'asum wun bōna la ya. Mam mē tōnnu ya, wu mam So la n tōm

mam se'em na.>> ²²Ēn yele bela la, dee fuuse ēḡe ba zuo, yele ba yetu: <<To'oge ya Nawēnne Sɪa*. ²³Nēr-sɛka woo tɪ ya base a tōon-be'ero taale, a tōon-be'ero taale ka le bɔna a zuo. La nēr-sɛka woo tɪ ya zagse ka base a tōon-be'ero taale, a tōon-be'ero taale ken bɔna la a zuo.>>

Azezi dɪke a mēḡa pa'alɛ Atoma tɪ ēḡa sɪrɪ vo'oge mɛ

²⁴Atoma n de Azezi karēnbiisi pia la ayi la nēra ayɪla tɪ ba wi'iri tɪ <<Luɓa>> la, daan ka boe ba zē'am Azezi n daan wa'am mī na. ²⁵Tɪ karēnbiisi baseba la yele ē yetu: <<Tōma yē Zuudāana la.>> Tɪ a yele ba yetu: <<Mam sān ka yē kuusa la tɪ ba ka a nu'usi, la yisa dɪke m nu'ubiire kalum ba, la mam sān ka kalum a lugre la, mam kān maln bɔ sɪra.>>

²⁶La bela poorum dabsa anii daare, tɪ karēnbiisi la daan le lagse taaba deego la puam, tɪ Atoma bɔna la ba lɛ. La kulɪnsɪ la daan yu mɛ, tɪ Azezi wa'am wa ze'ele ba tēḡasuka yele ba yetu: <<Sū-mā'asum wun bɔna la ya.>> ²⁷Dee yele Atoma yetu: <<Dɪke fu nu'ubiire kalum mam nu'usi la, dee tēge fu nu'ugo kalum mam lugre la bɪsɛ. Da kān sē'ena, bɔ sɪra.>> ²⁸Tɪ Atoma lerge ē yetu: <<Fu de la mam Zuudāana la mam Nawēnne.>> ²⁹Tɪ Azezi yele ē yetu: <<La de la fōn yē mam na īyā tɪ fu bɔ sɪra? Sɛba n ka yē dee bɔ'ora sɪra la tarɪ zu-yɛlum.>>

Bōn-sɛka n soe tɪ gōḡo wā gulɛ

³⁰Azezi daan tōm tōon-yālma baseba mɛ zozo'e a karēnbiisi la zē'am, n ka gulɛ ēḡe gōn-ēna wā puam. ³¹La bōn-bāna wā gulɛ tɪ ya bɔ la sɪra tɪ Azezi n de Kriɪ*, Nawēnne Dayua la, tɪ ya sān bɔ ē sɪra, ya wun yē yōvore a yu'ure īyā.

21

Azezi dɪke a mēḡa pa'alɛ a karēnbiisi Tiberiadɪ mōḡre nōorum

¹La bela poorum Azezi le dɪke a mēḡa mɛ pa'alɛ a karēnbiisi la Tiberiadɪ*f14* mōḡre nōorum. Ēn pa'alɛ ba a mēḡa se'em n wāna: ²Asimō-pɪyɛɛɪ, la Atoma tɪ ba wi'iri tɪ luɓa la, la Anatanayɛɪ n ze'ele Kana n boe Galile so'olum, la Azebede kɔma, la Azezi karēnbiisi baseba bayi n daan lagum bɔna la taaba. ³Tɪ Asimō-pɪyɛɛɪ yele ba yetu: <<Mam we'esɪ tɪ m ka yōḡe la zūma.>> Tɪ baseba la yele ē yetu: <<Tōma mē wun doose la fu sēḡe.>> Tɪ ba yese ka kē ōorḡo sēḡe. La yu'uḡ-ēḡa ba ka yōke sela sela.

⁴Tɪ beere bɔna mī yɪluḡra, tɪ Azezi ze mōḡre la nōorum, tɪ a karēnbiisi la ka bāḡe tɪ la de la ēḡa. ⁵Tɪ Azezi soke ba yetu: <<M kɔma, yāma tarɪ zūma?>> Tɪ ba lerge ē yetu: <<Ayɛɪ.>> ⁶Tɪ a yele ba yetu: <<Lobe-ya

yuka la òorŋo la zuugo bɔba, ti ya wun yōge zūma.> > Tɪ ba lobe ba yuka la, yōge zūma zo'oge ka tāna wun ve'ege ēŋe òorŋo la puam. ⁷Tɪ karēnbi-sɛka ti Azezi nōŋe la yele Apɪyɛɛɪ yetu: <<La de la Zuudāana la.>> La Apɪyɛɛɪ n wōm ti a de la Zuudāana la, ti a dɪke a fuugo ye, ēke lui ko'om puam dɔɔra.

⁸Tɪ karēnbiisi basɛba n daan boe òorŋo la puam na ve'era yuka la n pɪɛ la zūma la sēna, ba daan ka zāage la doone, la daan masɛ wu kāntɪɪ kɔbsyi. ⁹La ban dooge doone na, ba yē la bugsāana n diti, ti zūma dɔga ba zuo, la borborɪ. ¹⁰Tɪ Azezi yele ba yetu: <<Looge-ya zūn-sɛba ti ya yōge lɛɛɛ la basɛba wa'am.>> ¹¹Tɪ Asimō-pɪyɛɛɪ kē òorŋo la puam ve'ege yuka la n pɪɛ la zūma la dooge. Zūn-kāra kɔbga la pinuu la atā n daan boe a puam. La baa la zūma la n daan zo'oge bɛla la, yuka la ka āage. ¹²Tɪ Azezi yele ba yetu: <<Wa'am-ya wa di.>> La karēnbiisi la nēra baa ayɪla daan ka saage soke ē yetu: <<Fōn de la āne?>> Se'ere n soe la, ba daan bāŋe ti a de la Zuudāana la. ¹³Tɪ Azezi paage dɪke borborɪ la puɪ ba, dee dɪke zūma la bɔ ba, ti ba di.

¹⁴Azezi n daan vo'oge la, nōore atā n bɛla ti a dɪke a mēŋa pa'alɛ a karēnbiisi la.

Azezi tɔgrɪ la Apɪyɛɛɪ

¹⁵Ban daan di kɪ'ɪɪm na, ti Azezi soke Asimō-pɪyɛɛɪ yetu: <<Asimō, Azā bia, fōn nōŋe mam gāna bāna n nōŋe mam se'em na?>> Tɪ a lerge ē yetu: <<Ēe! Zuudāana, fōn mi ti mam nōŋe fōn mɛ.>> Tɪ Azezi yele ē yetu: <<Gu'ura m pebɪɪsi.>> ¹⁶Tɪ Azezi le soke ē nōore buyi yetu: <<Asimō, Azā bia, fōn nōŋe mam?>> Tɪ a lerge ē yetu: <<Ēe! Zuudāana, fōn mi ti mam nōŋe fōn mɛ.>> Tɪ Azezi yele ē yetu: <<Bɪsra m piisi.>> ¹⁷Tɪ Azezi le soke ē nōore atā yetu: <<Asimō, Azā bia, fōn nōŋe mam?>> Tɪ Apɪyɛɛɪ sūure daan sā'am, ēn soke ē nōore atā yetu: <<Fōn nōŋe mam mɛ bu>> la. Tɪ a lerge ē yetu: <<Zuudāana, fōn mi sɛla wuu mɛ, fōn mi ti mam nōŋe fōn mɛ.>> Tɪ Azezi yele ē yetu: <<Gu'ura m piisi la. ¹⁸Mam yetu fu la sɪra sɪra, ti fōn daan de budib-paalga la, fu daan lutɪ fu sagānne mɛ sēna fōn boorɪ zē'a, la fu sān wa kurgɛ, fu wun zēke fu nu'usi ti nēra lu fu sagānne, dee tarɪ fu sēŋe zē'e-sɛka ti fu ka boorɪ.>>

¹⁹Azezi daan yele bɛla pa'alɛ la kūm sɛka buuri ti Apɪyɛɛɪ wun ki ti la nā'asɛ Nawēnne. La ēn yele bɛla la, a yele ē yetu: <<Dɔla mam!>>

Karēnbi-sɛka ti Azezi nōŋe la yelle

²⁰La Apɪyɛɛɪ gelge mɛ yē karēnbi-sɛka ti Azezi nōŋe la n dolɪ ba poore. La

de la karēnbi-ēṅa n daan dente Azezi dia la wakate, soke ē yeti:

< <Zuudāana, la de la āne n yeti a pa'alē ti ba yōke fōn?> > ²¹Αριγερι n yē ē na, ti a soke Azezi yeti: < <Zuudāana, dee ēna wā, bēm n wun ēṅe ē?> > ²²Ti Azezi lerge ē yeti: < <Mam sān bōra ti a vōa, halu ti mam wa leme wa'am, bēm n pake fōn? Fōn wen dōla mam.> > ²³Ti yetog-ēna wā saage sobiisi la zē'am ti karēnbi-ēṅa kān ki. La Azezi ka yeke ti a kān ki, a yeti: < <Mam sān bōra ti a vōa halu ti mam wa leme wa'am, bēm n pake fōn?> > ²⁴La de la karēnbi-ēṅa n bō bōn-bāna kaseto, la ēṅa n gulse ba. La tōma mi ti a kaseto la de la sira.

²⁵La Azezi daan ēṅe yela baseba zozo'e mē. Ba sān yeti ba gulse ni ba wuu ayila-yila, mam tē'esē ti zē'a kān bōna dūnia zuo n wun to'oge gōnno na ti ba wun gulse ni na.

Tōoma Gōṅo

Azezi-krisi Tōntōniba Tōoma Gōṅo

Bilgre

Tōoma gōṅo wā de la Aluki gōṅo buyi dāana ti a gulse.

Aluki yuun doli la Apoli tōnna Nawēnne tōoma (Tōoma 16:10).

A pōspōsi gōṅo n de Azezi kō-yēlga la pa'alē la Azezi n yuun boe dūnia zuo ēṅe se'em. Tōoma Gōṅo wā tōgru ti Azezi zom na Nawēnne yire, ti a karēnbiisi ka le yē ē. La Azezi tōm na Nawēnne Sira ti a wa'am wa bōna la ba le. Azezi yāṅa boe la ba le la Nawēnne Sira. Sira la n bō'oru ba pāṅa ti ba saara dūnia zē'a woo mōola Azezi kō-yēlga la.

Tōoma gōṅo wā pa'alē ti Pāntekōti daare ti Nawēnne Sira wa'am Azezi karēnbiisi la zuo la pāṅa, boti Azezi nērba la zō'ora Zerizalem pa'asra (sapitru 1 - 7), saage paage Zude, la Samaari tēnsi wuu (sapitru 8 - 12).

Gōṅo wā pa'alē ti Apoli, la Azezi karēnbiisi baseba n yāṅa mōole sēṅe ka paage tēn-seba n kaage ko-kāte ti ba wi'iri ti Mediterane, tole ka paage Rom n de tēn-kāte, ti bu-zāṅsi mē bō Azezi sira, yē Nawēnne Sira pāṅa (sapitru 13 - 28).

Azezi nērba la yuun yē toogo, la nāmsgo me zozo'e. Ti Nawēnne Sɪa la sōŋe ba, pa'ale ba ban wun ēŋe se'em, dee tēege ba Azezi n de nēr-seka, ēn ēŋe se'em, la ēn yeke se'em.

Bōn-seba wuu n gulse gōŋo wā puam na yeti Nawēnne nērba la mase me ti ba mōole Azezi-krisi kō-yēlga la ti la paage dūnia so'olum wuu.

Azezi-krisi Tōntōnɪba

Tōoma Gōŋo

1

¹Ateofili, mam pɔspɔsi gōŋo la puam mam tɔge pa'ale fōn Azezi* n daan pɔse tōm se'em, dee pa'ale nērba se'em wuu halɪ ²ka paage daar-seka ti Nawēnne tarɪ ē zom a yire la me. La ēn daan nān ka zom Nawēnne yire la, a daan tarɪ la Nawēnne Sɪa* la pāŋa pa'ala Tōntōnɪba* ti a looge la, bāma n wun tōnna se'em. ³Azezi kūm na poorum, dabsa pinaasi puam ti a dɪke a mēŋa pa'ale a Tōntōnɪba, tōm tōon-yālma zozo'e n pa'alu ti ēŋa vo'oge me, dee tɔge Nawēnne so'olum* yela pa'ale ba. ⁴La ban lagsɛ bɔna la ē na, ti a bɔ ba nōore yeti: <<Da yese-ya Zerizalem* tēŋa puam, gu'ura-ya bōn-seka ti mam So daan bīŋe nōore ti a bɔ ya, ti mam yeke ya la. ⁵Se'ere n soe la, Azā daan misri ya la ko'om* puam, la, la kān yuuge dee ti Nawēnne mise ya a Sɪa puam.>>

Azezi zom Nawēnne yire

⁶La Tōntōnɪba la n lagsɛ taaba la, soke Azezi me yeti: <<Zuudāana, la de la lɛɛɛ wā ti fōn wun to'oge Israyelɪ* dōma na'am le bɔ ba buɪ?>> ⁷Ti Azezi lerge ba yeti: <<La ka de ya bāŋe wakate la dabs-seba ti mam So Nawēnne looge la a mēŋa pāŋa. ⁸La Nawēnne Sɪa* wun wa'am ya zuo, wa bɔ ya pāŋa. La ya wun dɛna mam kaset-dōma pa'ale mam yela Zerizalem, la Zude, la Samaari tēnsuɪ, halɪ ka paage dūnia tɛka wuu.>> ⁹Ŋa n tɔge beke ba'ase la, dee zɔnna Nawēnne yire, ti ba bɪsra ē, ti wara lile ē.

¹⁰La ēn zonnɪ na, ba ken bɪsra la saazuum zīi, ti buraasi bayi ye fu-pɛɛɪsɪ dare wa'am wa ze ba zē'am, ¹¹dee soke ba yeti: <<Galile nērba, bēm ti yāma ze bɪsra saazuum? Azezi n yese ya zē'am we Nawēnne yire wā, a wun le leme wu yāma n yē ē ti a we'esa se'em wā.>>

2

Nawēnne Sla wa'ano yelle

¹La Zifdōma* kibsā yu'ure n de Pāntekoti* daare n daan paage, ti Azezi karēnbiisi* wuu daan bōna zē'a ayula. ²Ti voole dare ze'ele saazuum wa'am wu kuseb-kāte wa pure de-seka ti ba zī mī na. ³Ti ba yē sela n ān wu bug-zlusu n pu ayula ayula zōla ba nēra woo zuo. ⁴Ti Nawēnne Sla* daan wa'am ba wuu zē'am la pāna, ti ba togra bu-zānsi yetoga, wu Sla la n bō ba ti ba toge se'em na.

⁵La Zifdōma n daan doli Nawēnne sore sōna n yese dūnia so'olum wuu wa'am wa bōna Zerizalem. ⁶La nēba la n daan wōm voole la, ba daan lagsē zo'oge me, ti la daan di'ige ba, se'ere n soe la, nēra woo daan wōm ti ba togru la a mēna buuri yetoga. ⁷Ti ba palēna ēke, ti ba ze yeri, sokra taaba yetu: <<Buse-ya, nēr-bāna wā wuu n togru wā de la Galile dōma. ⁸La, la ēne la wāne ti tōma nēra woo wōm ti ba togra a buuri yetoga? ⁹Tōma nēba baseba yese la Partu, la Medi, la Elamu, la Mezopotami tēnsu, ti baseba mē yese Zude, la Kapadōsu, la Pō, la Azi* tēnsu, ¹⁰ti baseba mē yese Frizi, la Pānfili, la Ezipti, la Libi tēnsu n lem Sireni, ti baseba yese Rom tēnam.

¹¹Nēba la baseba de la Zifdōma, la baseba dagi Zifdōma dee sake dōla loo ti Nawēnne bō Zifdōma. Baseba mē de la Kretu dōma, la Araabu dōma. La baa bela wuu tōma wōm me ti ba togru tōma buuri yetoga pa'ala tōon-kāra ti Nawēnne ēne.>> ¹²Ti ba palēna ēke, ti ba ka mina ba wun tē'esē se'em, yāna sokra taaba yetu: <<Yel-ēna vōore de la bēm?>> ¹³Ti baseba la'ara ba yetu: <<Nēr-bāna wā yū la dāam buge.>>

Aplyeeri mōole Nawēnne yetoga

¹⁴Ti Aplyeeri la a Tōntōn-taaba pia la ayula la ze'ele saazuo, ti Aplyeeri toge ke'enke'em yele nēr-kuuho la yetu: <<Yāma Zifdōma, la yāma seba n boe Zerizalem wā wuu, selse-ya mam n yetu m yele ya se'em wā, ti ya tā'age bāne yel-ēna wā vōore. ¹⁵Yāma n tē'esu ti nēba wā yū la dāam buge la, la dagi bela, la nān de la bulika. ¹⁶La bōn-ēna n uti wā de la Nawēnne nōto'osa* Azuweli n yuun yele se'em na n uti.

¹⁷A yuun yele ti Nawēnne yetu:

<Dūnia ba'asgo sān lem,

mam wun base ti m Sla* sige nērsaalba buuri wuu zuto.

A wun botu ya dayōōsi la ya pōyōōsi to'oge mam yetoga toge bō nēba.

Dee botu ya kōmbu'usu buse yē yela wu zāasno la,

dee botu ya bōnkegsi zāasum.

¹⁸Asura, wakat-ēṅa mam wun base ti m Sɪa la sige m tōntōn-buraasi, la
m tōntōn-pogsi zuto,

ti ba to'oge mam yetoga toge bo nērba.

¹⁹Mam wun boti bōn-yālma ēṅe saazuum,
dee boti yel-kursi n pa'alu mam pāṅa ēṅe tēṅa zuo:
Zuum, la bugum, la bug-zū'usi zozo'e n wun bōna.

²⁰Wēntulle wun wa lebge la lika,
ti wōrga mō'oge āna wu zuum na,
dee ti Zuudāana daare n de na'am kāte daare paage.

²¹La nēr-seka woo n wun wi Zuudāana yu'ure sose ti a fāage ē, a wun yē
fāare. >

²²Israyeli* dōma, selse-ya mam n yeti m yele ya se'em wā. La de la Azezi*
n de Nazareti nēra la yelle. Nawēnne n looge ē bo ya, boti a tōm tōon-yālma
la yel-kursi ti tēṅasuka, wu yāma n pōn mina se'em na, pa'ale ti ēṅa n tōm ē
ti zē'am. ²³Nawēnne n yuun pōn tē'esē bōra ti a ēṅe se'em na iyā, ti a dūke
Azezi ēṅe ya nu'usum, ti ya boti nēr-seba n ka doli Nawēnne loo la yōke ē
taru ka ka labe dō-puurṅa* zuo ku. ²⁴Ti Nawēnne vo'oge ē, fāage ē kūm
nāmsgo puam base, kūm n ka tā'age tara ē na iyā. ²⁵Adavidi* yuun pōn toge
a yelle yeti:

< Mam yeti mam Zuudāana la mam nēṅam me daare woo.

A boe la mam zuugo bōba sōṅra mam ti sela kān boti mam bike.

²⁶Bela iyā mam taru sū-yēlga me,
dee togra sū-yēlga yetoga.

La baa mam wun ki,
mam taru putē'ere me,

²⁷ti fōn Nawēnne kān base mam kl'ln-tēṅam,
fōn kān base ti fu pupeelem dāana pō'oge.

²⁸Fōn boti mam bāṅe yōvore sore me.

Fōn wun wa boti mam yē sū-yēlga me zozo'e fōn nēṅam. >

²⁹M sobiisi, base-ya ti m toge ya vēelga vēelga ti yaaba naba Adavidi yelle. A
yuun ki me, ti ba laage ē. Ti a yōogo bōna ti tēṅasuka kalam halu wa paam
zīna. ³⁰Adavidi yuun de la Nawēnne nōto'osa, la a bāṅe me ti Nawēnne bīṅe
la nōore poi yeti, a wun wa boti a yuus la nēra ayula le di na'am wu ēn yuun
diti na'am se'em na. ³¹Adavidi dēṅe yē Nawēnne n yeti a tōm se'em na me.
Ti a toge Kriisi* kūm vo'ore yelle yeti:

< Nawēnne kān base ē kl'ln-tēṅam,
a kān boti a iyā pō'oge. >

³²Azezi ēṅa n wāna ti Nawēnne vo'oge. Ti tōma waa wuu dena kaset-dōma

togra a yelle bɔ'ɔra ya. ³³Nawēnne yāŋa zēke ē me ka zī'ire a zuugo bɔba, ti a to'oge a So Nawēnne Sɪa la ti a yuun bīŋe nōore ti a wun bɔ tōma wuu la. Bōn-ēŋa n wāna ti ya yētɪ dee wōnna lɛɛɛ wā. ³⁴La dagɪ Adavidi n yuun zom Nawēnne yire. La a mēŋa yuun yetɪ:

< Zuudāana Nawēnne yele mam Zuudāana yetɪ:

< < Zī'ire m zuugo bɔba,

³⁵halɪ ti m botɪ fu bɛ'ɛba bɔna fu nāma tēŋa.> > >

³⁶Bɛla, ɪsrayɛɪ buuri wuu mase me ti ba bāŋe sɪra sɪra ti Azezi ti ya daan ka labɛ dɔ-puurŋa zuo ku la, Nawēnne pa'alɛ ya ti ēŋa n de Kriɪ, dee dɛna ti Zuudāana.> >

³⁷Nērba la n daan wōm yetɔga wā la, la daan ba kē ba sūure me halɪ ti ba soke Aɪɪyɛɪ, la Tōntōnɪba baseba la yetɪ: < < Tɪ sɔbiisi, ti wun ēŋe la wāne?> > ³⁸Tɪ Aɪɪyɛɪ lerge ba yetɪ: < < Teege-ya yɛm base tōon-be'ero, ti ya nēra woo botɪ ba mise ē ko'om* puam la Azezi-kriɪ yu'urɛ, ti Nawēnne base ya tōon-be'ero taalɛ dee bɔ ya a Sɪa la. ³⁹Nawēnne n yuun bīŋe a nōore la, de la yāma la ya kɔma, la sɛba wuu n boe zē'a n zāage ti ti Zuudāana Nawēnne wun wa wi ba a zē'am na īyā.> >

⁴⁰Aɪɪyɛɪ daan tɔge la yetɔga baseba zozo'e pa'alɛ ba sɪra, dee sɪge ba yetɪ: < < Base-ya ti Nawēnne fāage ya zamāan-ēna nēr-be'ɛsɪ la puam.> >

⁴¹Tɪ nērba la zozo'e daan sake Aɪɪyɛɪ yetɔga la, botɪ ba mise ba ko'om puam. Nēr-sɛba n daan pa'asɛ ba puam daar-ēŋa mase wu nēr-tusatā. ⁴²La ba daan ba mōrge botɪ Tōntōnɪba la zāsna ba me, dee naage taaba la putē'ere ayɪla, lagsra dita la taaba, fiisra borborɪ dee pu'usra Nawēnne.

Sɛba n bɔ Azezi sɪra la vɔm n ān se'em

⁴³La dabeem daan kē nērba la wuu me, se'ere n soe la, Azezi Tōntōnɪba la tōm na tōon-yālma la yel-kɪrsɪ zozo'e. ⁴⁴La nēr-sɛba n daan bɔ Azezi sɪra la wuu daan lagɪm taaba la nōore ayɪla, ti ba bōntarsōm lebge ba wuu bōnɔ, ⁴⁵dee daan kɔsra ba logrɔ la ba bōntarsōm, puta bɔ'ɔra nēr-sɛba wuu n bɔɔra sōŋrɛ se'em na. ⁴⁶La daare woo ba ēn lagsra Wēnde-kātum* na me, la taaba yɪɛ, dita dee fiisra borborɪ, tara sū-yēlga la yɛm ayɪla, ⁴⁷pēgra Nawēnne, dee yēta yel-sōnne nērba wuu zē'am. La daare woo Zuudāana botɪ nērba n yēta fāare pa'asra sɛba n bɔ ē sɪra la puam.

3

Kɔɔrŋɔ yē īmā'asum

¹Daare ayɪla zaanōore karf-atā, ti Aɪɪyɛɪ la Azā dɔla taaba wɛ Wēnde-

kātum* na, wakat-sɛka tɪ nērba ěn sēnna pu'usra la. ²La buraa n boe tɪ ba dɔgɛ ě tɪ a dɛna kɔɔrɔ. La daare woo ba ěn tara ě sēnna zī'ita la Wēnde-kāte la nō-sɛka tɪ ba wi'iri tɪ nō-sōɔɔ la, tɪ a sɔsra nēr-sɛba n kē'eri Wēnde-kāte la puam na.

³La kɔɔrɔ la n yē Aɔɔɔɔɔɔ la Azā n boe mī tɪ ba kē Wēnde-kātum na, tɪ a sose ba yetɪ, ba bɔ ě sɛla. ⁴Tɪ ba bɪsra ě zīi, tɪ Aɔɔɔɔɔɔ yele ě yetɪ: << Bɪsɛ tōma.>> ⁵Tɪ a malɪn bɪsra ba, tē'esra tɪ ba wun bɔ ě sɛla. ⁶Tɪ Aɔɔɔɔɔɔ yele ě yetɪ: << Mam ka tarɪ ligri wun bɔ fɔ. La sɛla tɪ mam tarɪ la, mam wun bɔ fɔ. La Azezi-krisi n ze'ele Nazareti yu'urɛ ĩyā, isge sēnna.>> ⁷La Aɔɔɔɔɔɔ gurɛ la a zuugɔ nu'ugo zēkɛ ě tɪ a isge. Tɪ a nāma la zīila keɛ bilam mēɔa, ⁸tɪ a vaage isge ze'ele saazuo, sēnna dɔla ba kē'era Wēnde-kātum na, ěgra sisra, dee pēgra Nawēnne.

⁹Tɪ nērba la wuu yē ě tɪ a sēnnɪ dee pēgra Nawēnne. ¹⁰Tɪ ba bāɔɔɔ tɪ la de la ěɔa n ěn zēa Wēnde-kāte la nō-sōɔɔm na sɔsra. La ban yē sɛla n ěɔɔ ě na, la di'ige ba mɛ zozo'e.

Aɔɔɔɔɔɔ mōole Nawēnne yetɔga Wēnde-kātum

¹¹La nērba la n yē bura-sɛka n daan de kɔɔrɔ la n dolɪ Aɔɔɔɔɔɔ la Azā la, la di'ige ba wuu mɛ, tɪ ba zoe ka lagɛ taaba ba zē'am zē'e-sɛka yu'urɛ n de << Asalomō* vōnana>> na. ¹²La Aɔɔɔɔɔɔ n yē belɪ la, tɪ a soke nērba la yetɪ: << Israyɛɪ dōma, bēm tɪ bōn-ēna wā di'ige ya? La bēm tɪ ya bɪsra tōma, wu la de la tōma mēɔa pāɔa, bu tōma n ba dɔla Nawēnne sōɔa la ĩyā tɪ tōma botɪ bura-ēna isge sēnna? ¹³La de la Nawēnne tɪ tɪ yaabdōma Abraham*, la A'izaki, la Azakɔbi yuun pu'usrɪ la, n zēkɛ a tōntōnna Azezi la yu'urɛ. ěɔa tɪ ya daan yōkɛ sēɔɔ ka ěɔɔ sɛba n soe pāɔa la nu'usum, tɪ baa gɔmna Apilatɪ n daan boorɪ tɪ a basɛ ě na, ya daan zagɛ mɛ a nēɔam. ¹⁴La yan daan zagɛ Azezi la, ya zagɛ la pɔpɔɔɔ dāana, la sɪra dāana, dee daan bɔɔra tɪ Apilatɪ basɛ nēr-kuura la bɔ ya. ¹⁵Belɪ yāma botɪ ba ku la yōvore dāana, ěɔa tɪ Nawēnne vo'oge. Tōma daan yē bōn-ēna mɛ, tɔgra a yelle bɔ'ɔra ya. ¹⁶La de la Azezi yu'urɛ n tarɪ pāɔa la ĩyā, la tōma n bɔ ě sɪra la n botɪ bura-ēna tɪ yāma mi dee yē wā keɛ. La de la ěn bɔ Azezi sɪra la n botɪ a yē ĩmā'asum sōɔa ya wuu nēɔam wā.

¹⁷Tɔ. M sɔbiisi, mam bāɔɔɔ tɪ yan ka mi la ĩyā, tɪ yāma la ya nēɔadōma daan ěɔɔ belɪ. ¹⁸La belɪ puam tɪ Nawēnne n yuun pōn dēɔɔ botɪ a nōtɔ'ɔsrɪba* wuu tɔgɛ yetɪ, dēnnɪ tɪ Krisi* wa nāmsɛ la, ěɔɔ. ¹⁹Belɪ, teege-ya yɛm basɛ tōon-be'ero, dee wa doose Nawēnne, tɪ a wun basɛ ya tōon-be'ero taalɛ, ²⁰dee bɔ ya sū-mā'asum, dee tōm Krisi tɪ a daan pōn dēɔɔ looge la bɔ ya. ěɔa n de Azezi. ²¹Dēnnɪ tɪ a bɔna Nawēnne yire halɪ ka paage wakat-sɛka tɪ

se la wuu wun teege lebge paalsi, wu Nawēnne n yuun pōn boti a nōtō'osruba tōge kurum kurum se'em na.

²²Bela ti Amoyisi* yuun yeti: <Ya Zuudāana Nawēnne wun boti nēra ayila ze'ele ya buuri puam dena a nōtō'osa bō yāma, wu ēḡa n boti mam dena a nōtō'osa se'em na. Dēni ti ya selse bōn-seba wuu ti a wun tōge bō ya la, ²³la nēr-seka woo n ka selse Nawēnne nōtō'os-ēḡa, ba wun yese ē me Nawēnne nērba tēḡasuka ku.> ²⁴Nawēnne nōtō'osruba, lan pī'ilum la Asāmwele la seba n tōge ēḡa poorum na wuu, yuun pōn tōge dabs-bāna yelle me. ²⁵Yetōg-seba ti Nawēnne boti a nōtō'osruba yuun tōge la de la yāma īyā, la ēn yuun bīḡe a nōore la ti yaabdōma la ken dena la yāma īyā. A yele Abraham yeti: <Fu yuusi la īyā ti mam wun ēḡe dūnia buuri wuu yel-sōnne.> ²⁶Nawēnne looge a tōntōnna la, dēḡe tōm ē na ya zē'am ti a ēḡe ya yel-sōnne boti ya nēra woo base a tōon-be'ero.> >

4

Apilyeri la Azā ze sarlyaditba nējam

¹Apilyeri la Azā ken tōgra la nērba la le, ti kāabgo* kēma, la Wēnde-kāte gu'urba nēḡadāana, la Saduse* dōma wa'am ba zē'am. ²Ti ba sūure yīḡe la Tōntōnuba* la n zāsni nērba la, dee mōola Azezi kūm vo'ore yelle pa'ala ti nēr-seba n ki la wun vo'oge me na. ³Ti ba yōḡe ba ka yu, gu'ura ti beere wiige, se'ere n soe la, wēnne daan sobe me. ⁴La nēr-seba n daan wōm Nawēnne kō-yēlga la, ba zozo'e daan bō yetōga la sura me. Ba källe daan de wu tusanuu.

⁵La beere n wiige, ti Zifdōma nēḡadōma, la kēma, la loo* karēnsāandōma lagse taaba Zerizalem puam. ⁶La A'anni n de kāabgo kēma nēḡadāana, la Akayifu, la Azā, la Alegsāndri, la seba wuu n de kāabgo kēma nēḡadāana yir-dōma boe mī me. ⁷Ti ba boti ba taru ba wa'am wa ze'ele ba nējam, ti ba soke ba yeti: <<Āne n bō yāma pāḡa la nōore ti yāma lta bōn-bāna?> > ⁸Ti Nawēnne Sira* bō Apilyeri pāḡa, ti a yele ba yeti: <<Yāma lsrayeli* nēḡadōma, la kēma, ⁹yāma n sokri tōma zīna daare wā tōon-sōḡ-seka ti tōma ēḡe bō kōḡḡo la yelle, la bōn-seka n boti a yē īmā'asum na, ¹⁰dēni ti ya wuu, la lsrayeli dōma wuu bāḡe ti la de la Azezi-krisi n ze'ele Nazareti yu'ure īyā ti nēra wā n ze ya nējam wā taru īmā'asum. Ēḡa ti ya daan ka lable dō-puurḡa* zuo ku, ti Nawēnne vo'oge ē. ¹¹Ēḡa īyā ti la gulse Nawēnne ḡōḡo puam tōge yeti:

<Kug-seka ti yāma mēḡba zagse la,
lebge la kugre n boti deego la tara pāḡa.>

¹²Fāare ka boe nēra ayēma zē'am, sān dagna Azezi-krisi mā'a n tā wun fāage nērba dūnia zuo base. > >

¹³Αριγερι la Azā n yē buraane tōgra la, la di'ige nērba la me, ban mi tu ba nini ka yo'oge, dee tu ba dagna gōn-mitba la, tu ba bāne tu ba daan boe la Azezi le. ¹⁴La ban yē bura la n yē imā'asum ze ba zē'am na, ba ka mi ban wun lerge se'em bō ba. ¹⁵Tu ba yele ba sarlyadia zē'am yetu ba yese. Tu ba yese. Dee tu ba bām yele taaba yetu: ¹⁶<< Tu wun ēne nēr-bāna la wāne? Nērba wuu n boe Zerizalem wā mi me tu bāma n ēne yel-kirga wā, tōma kān tā'age su'use bōn-ēna. ¹⁷La tōma n wun ēne se'em tu ba tōoma la da le saage sēne nēna, la de la tu zebe ba yetu, ba da le tōge Azezi yelle bō nēra nēra. > > ¹⁸Bela tu ba wi ba yetu, ba da le sake tu ba tōge, dee zāsum nērba Azezi yela.

¹⁹La Αριγερι la Azā lerge ba me yetu: << Tē'esε-ya buse, la mase Nawēnne nēnam tu tōma sake yāma nōore gāna Nawēnne nōore me bu? ²⁰Tōma ka tā wun base ka tōge sela tu tōma yē dee wōm na. > > ²¹Tu ba le gi'ule ba, dee base ba tu ba fōrge. Ba ka yē ba wun ēne se'em botu ba subge ba, se'ere n soe la, nērba la wuu pēgru Nawēnne bōn-seka tu ba ēne la iyā me. ²²Bura la tu yel-kirga la ēne tu a yē imā'asum na, gāne yuuma pinaasu me.

Sēba n bō Azezi sura sose me, tu Nawēnne bō ba buraane

²³La ban base ba la, Αριγερι la Azā sēne la ba taaba zē'am ka tōge pa'ale ba kāabgo kēma nēnadōma, la kēma la n yele bāma se'em na wuu. ²⁴La ban wōm bela la, tu ba naage taaba pu'use Nawēnne la yem ayula yetu: << Zuudāana, fōn nām saazuum la tēna, la ko-kāte, la bōn-sēba wuu n boe ba puam na. ²⁵Fōn yuun botu tōma yaaba Adavidi* n de fu tōntōnna la tōge la fu Sla pāna yetu:

< Bēm n ēne tu dūnia buuri wuu sūure yīge,
tu nērba tē'esra tē'es-yaalsi?

²⁶Tu dūnia na'adōma māasum ze,
tu tēna la nēnadōma lagsε taaba
tu ba zebe la Zuudāana Nawēnne,
la Krisi* tu a looge la? >

²⁷La de la sura tu A'erōdi*, la Apōnsu-pilatu, la bu-zānsi*, la Lsrayeli nērba lagsε taaba tēn-ēna wā puam zebe la fu tōntōn-sōng Azezi tu fu looge la.

²⁸Bela ba ēne la bōn-seka tu fōn yuun pōn dēne looge yem la fu pāna bōra tu la ēne se'em na. ²⁹Tu Zuudāana, lēle wā buse ban zebru tōma n de fu tōntōnba la se'em, bela iyā, bō tu pāna tu tu mōole fu kō-yēlga la buraane.

³⁰La fu pāṅa, boti seba n bē'eri yē īmā'asum, dee ti tōon-yālma la yel-kursi ēṅe, Azezi n de fu tōntōn-sōṅo la yu'ure īyā. > > ³¹Ban pu'use Nawēnne ba'ase la, zē'e-seka ti ba lagse la mīim me. Ti Nawēnne Siā bō ba wuu pāṅa, ti ba tōge Nawēnne yetōga la buraane.

Seba n bō Azezi sira la, puti ban taru sela wuu la taaba

³²Nēr-kuyō la n daan bō Azezi sira la lagum tara la yem ayula, la sūure ayula. Ti ba nēra baa ayula ka yeti, ēṅa n taru sela la de la ēṅa mēṅa mā'a bōṅo, la de la ba wuu bōṅo. ³³La Tōntōniba la tōgru Zuudāana Azezi kūm vo'ore yelle la pāṅa zozo'e, ti Nawēnne yel-sōnne bōna ba wuu zuo. ³⁴⁻³⁵La seba n daan taru deto bu vato la, koose ba me taru ligri la wa'am wa ēṅe Tōntōniba la nu'usum. Ti ba yāṅa ēn puī bō nēra woo ēṅa n booru sōṅre mase se'em. Ti nēra baa ayula ka bōna ba puam ti sela pō'oge ē.

³⁶La Azozefu n de Leviti* nēra n yese Sipri so'olum ti Tōntōniba la si a yu'ure ti Abarnabasī. A yu'ure la vōore de la: < <Nēra n bō'oru nēra buraane > >. ³⁷Ēṅa daan koose la a va'am dūke ligri la taru wa'am wa ēṅe Tōntōniba la nu'usum.

5

Ananiyasī la a pōga Asafura yelle

¹Buraā n daan boe ti a yu'ure dēna Ananiyasī, ti a pōga yu'ure dēna Asafura. Ti ba koose ba va'am, ²ti a looge ligri la baseba sugē, dee taru ligseba n weege la taru ka bō Azezi Tōntōniba* la. La ēn ēṅe bela la, a pōga la mi me. ³Ti Apilyeri soke ē yeti: < <Ananiyasī, bēm ti Asūtāana* kē fu sūurum, ti fu parum bō Nawēnne Siā, looge fu va'am na ti fu koose la ligri baseba sugē? ⁴Fōn nān ka koose nu ē na, a de la fu bōṅo. Fōn koose la mē, fu tā wun ēṅe fu yem n booru se'em me. Bēm n ēṅe ti fōn tē'esē fu sūurum ēṅe yel-ēna wā? Fu ka parum bō nērsaala, fu parum bō la Nawēnne. > >

⁵Ananiyasī n wōm yetōg-ēna la, a lui la tēṅa ki. La seba wuu n wōm bōn-ēna la, dabeem n kē ba. ⁶Ti budib-paalsi isge dūke ē pōbe, ze sēṅe ka laage.

⁷Ti la ēṅe fēe mase wu karf-atā, ti a pōga mē wa'am, la a ka bāṅe bōnseka n ēṅe la. ⁸Ti Apilyeri soke ē yeti: < <Yele ma, yāma n koose ya va'am na, ligri la wuu n wāna bu? > > Ti a lerge yeti: < <Ēe! Ba wuu n bela. > > ⁹Ti Apilyeri yele ē yeti: < <Bēm n ēṅe ti ya ēṅe nōore ayula ti ya make Zuudāana Nawēnne Siā bise? Bāṅe ti seba n laage fu sira la boe la zanōrum. Ba wun ze fu mē yese. > > ¹⁰Ti pōka la kō'on lui tēṅa ki Apilyeri nēṅam. Ti budib-paalsi la kē'em wa yē ti a ki me, ti ba dūke ē sēṅe ka laage

yegle a sira la. ¹¹Tu dabeem daan kē Azezi nērba la wuu, la sēba wuu n wōm bōn-ēna la.

Azezi Tōntōnɩba la tōnnɩ la tōon-yālma

¹²Tu Azezi Tōntōnɩba la tōm tōon-yālma, la yel-kɩrsɩ zozo'e nērba la wuu sukam. Tu sēba n bɔ Azezi sira la lagse taaba la yem ayɩla, zē'e-sēka tu ba wi'iri tu <<Asalomō vōnana>> la. ¹³Tu sēba n ka bɔ ē sira la ka sake lagum na ba, la nērba pēgrɩ Azezi nērba la mē zozo'e. ¹⁴La buraasɩ la pɔgsɩ zozo'e n daan bɔ'ɔrɩ Zuudāana Azezi sira pa'asra a nēr-kuuɔ la puam. ¹⁵Halɩ tu nērba tara bā'adōma sēna gā'ata sorɔɔɔ zuto bōn-gā'ala puam, tu Apɩyεεrɩ sān wa dɔla bilam zē'a tolla, a yinyisɩa lile ba tu ba yē ĩmā'asum. ¹⁶Tu nērba zozo'e yese tēn-sēba n gilge Zerizalem na tarɩ bā'adōma, la sēba tu kulkā'arsɩ* dolɩ ba wa'am. La ba wuu yē ĩmā'asum mē.

Azezi Tōntōnɩba nāmsgɔ yelle

¹⁷Tu kāabgɔ* kēma nēɣadāana, la sēba n de Saduse* dōma n boe a zē'am na, daan isge ɩta sūure, ¹⁸yōge Azezi Tōntōnɩba la kē'esε ba yu'a deego puam. ¹⁹Tu Nawēnnε maleka* sēɣe yu'ɩɔ ka yo'oge yu'a deego la nōore, tarɩ ba yese yēɣa ka yeɩe ba yetɩ: ²⁰<<Sēɣe-ya Wēnde-kātum na ka tɔge vɔm paalga wā yelle wuu bɔ nērba la.>> ²¹Ban wōm bela la, tu ba sēɣe ka kē Wēnde-kātum na bewiine zāsna nērba.

Tu kāabgɔ kēma nēɣadāana la, la sēba n boe a zē'am na, daan wi Zifdōma sarɩyaditba, la ba kēma wuu tu ba lagse taaba. Tu ba tōm nērba yetɩ, ba sēɣe yu'a deem na ka tarɩ Tōntōnɩba la wa'am. ²²La ban tōm sēba la n paage yu'a deem na, ba ka yē ba, leme wa yeɩe ba yetɩ: ²³<<Tōma n paage la, tōma yē tu yu'a deego la kulɩnsɩ la page mē sōɣa sōɣa, tu sēba n gu'uri la ze deego la nōam, tu tōma yo'oge ka yē nēra nēra.>> ²⁴La Wēnde-kāte gu'urba nēɣadāana, la kāabgɔ kēma nēɣadōma la n wōm yel-ēna la, ba ze la yeɩɩ, tē'esra yel-ēna n de yel-sēka. ²⁵Tu nēra wa'am wa yeɩe ba yetɩ: <<Selse-ya, bura-sēba tu ya kē'esε yu'a deego puam na ze la Wēnde-kātum na zāsna nērba.>> ²⁶Tu Wēnde-kāte la gu'urba nēɣadāana, la a nērba sēɣe ka yōge ba wa'am, dee ka le dāam ba, ba zotɩ mē tu nērba la wun lobe ba la kuga.

²⁷Ban tarɩ ba wa'am wa ze'ele ba nēɣam na, kāabgɔ kēma nēɣadāana la soke ba yetɩ: ²⁸<<Tōma daan ka yeɩe ya yetɩ, ya da le zāsum nērba la nēr-ēna wā yu'urε? La bɩsε-ya yāma n ēɣe se'em na, yāma zāsɩɔ saage Zerizalem wuu mē, dee bɔɔra tu ya dɩke bura-ēna kūm taale dɔgle tōma zuto.>> ²⁹Tu Apɩyεεrɩ la a Tōntōn-taaba la lerge ba yetɩ: <<La mase mē tu

tōma sake Nawēnne nōore gānna nērsaalba nōore. ³⁰Nawēnne tu tōma yaabdōma yuun pu'usrū la n vo'oge Azezi tu ya daan ka lable dō-puurŋa* zuo ku la. ³¹Nawēnne zēke ē me zī'ire a zuugo bōba, botu a dena nēŋam dāana la Fāagra bō lsrayeli* dōma sore tu ba teege yem base tōon-be'ero tu Nawēnne base ba tōon-be'ero taale. ³²Tōma de la bōn-bāna kaset-dōma, Nawēnne Sūa la tu a taru bō'ora nēr-seba n sakru ē na, mē de la kaset-dāana.> >

³³Ban wōm yetog-ēna wā la, ba sūure yīige me halu tu ba bōora tu ba ku ba. ³⁴Tu bura a ayūa yu'ure n de Agamalyeli, a de la Farisi* nēra, a zāsnu la nērba Nawēnne lōw* yela, a de la nēra tu ba wuu nannu. Tu a isge ze'ele nērba la n lagse la tēŋasuka, bō nōore yetu, ba yese Tōntōnuba la yēŋa tu la ēŋe fēe. Tu ba yese ba. ³⁵Tu a yele ba yetu: << lsrayeli dōma, guuse ya mēŋa la yāma n yetu ya ēŋe nēr-bāna wā se'em na. ³⁶La ka yuuge tu nēra ayūa yu'ure n de Atedasi daan isge zēke a mēŋa yetu, ēŋa de la nērzuo. Tu nērba n paage wu nēr-kōbsnaasi daan doose ē. Tu ba ku ē, tu nēr-seba n daan doli ē na wuu wurge. Tu la lebge zāŋa. ³⁷La bela poorum, Azudaasi n yese Galile mē daan isge me nērba kāalgo wakate, tu nērba baseba dola ē. Tu ba ku ē, tu nēr-seba n daan doli ē na mē wurge. ³⁸Bela iyā, lēle wā mam yetu ya me tu ya base nēr-bāna, da kān ēŋe ba sela sela. La sān dena nērsaalba putē'era, la ba tōoma, la wun wa lebge zāŋa. ³⁹La, la sān dena Nawēnne bōnō, ya kān tā'age sā'am ba. Guuse-ya ya mēŋa, tu ya da wa yē tu ya zebru la Nawēnne.> > Tu ba sake a yetoga la, ⁴⁰dee wi Tōntōnuba la, tu ba wa'am. Tu ba botu ba wē ba, dee yele ba yetu: << Da le tōge-ya Azezi yela bō nērba.> > Dee yāŋa base ba yetu, ba fōrge. ⁴¹Tu Tōntōnuba la yese sarlyadia zē'am na sū-yēlga, ban mase tu ba yē nāmsgo Azezi iyā la. ⁴²La daare woo ba boe la Wēnde-kātum na, la ba yie puam, ken zāsna nērba, dee mōola Azezi kō-yēlga yetu, ēŋa n de Krisi tu Nawēnne tōm.

6

Ba looge nērba bayopai tōoma iyā

¹La dabs-bāma wakate karēnbiisi* la daan pa'asru me zō'ora, tu Zifdōma seba n tōgru Grēki* yetoga la daan yōnna la Zifdōma nēr-seba n tōgru Ebre* yetoga la yetu, ban sōŋru nērba la dia daare woo la, ba ka bō'oru bāma pōkōpa la wu lan mase. ²Bela iyā tu Tōntōnuba* pia la ayi la wi karēnbiisi la wuu, yele ba yetu: << La ka mase tu tōma base Nawēnne kō-yēlga mōolgo dee puta dia. ³Bela tu sobiisi, bise ya puam looge buraasi bayopai n de nēr-sōma, dee dena yem dōma, tu Nawēnne Sūa bōna la ba le zozo'e, tu tu dūke

tōon-ēna wā ēḡe ba nu'usum. ⁴Dee ti tōma wısgε ti mēḡa la Nawēnne pu'usgɔ, la a yetɔga la mōolgɔ. > > ⁵Ti ban yelee se'em na daan ēḡe nērba la wuu sūure yēlum. Ti ba looge A'etienı n bɔ Azezi sıra zozo'e ti Nawēnne Sıa bɔna la ē ıe, la Afilipi, la Aproxɔrı, la Anikanɔrı, la Atimō, la Aparmenası, la Anikolası n yese Antıyɔsı dee dɔla Zıfdōma pu'usgɔ sore. ⁶Ti ba tarı ba sēḡe Tōntōnıba la zē'am, ti ba dıke ba nu'usi pagıe ba zuto pu'use Nawēnne bɔ ba.

⁷La Nawēnne yetɔga la daan saarı zē'esı me pa'asra, ti karēnbiisi la källe mē pa'asra Zerizalem puam zozo'e. Ti kāabgɔ* kēma zozo'e daan bɔ'ɔra Azezi sıra.

A'etienı yōkre

⁸La A'etienı n tarı Nawēnne yel-sōnne la a pāḡa zozo'e la, daan tōnnı la tōon-yälma la yel-kırsı nērba tēḡasuka. ⁹Ti Zıfdōma baseba n daan de yamsı dee yāḡa to'oge ba mēḡa, ti ba wi'ira ba wēndeego* ti soe m mēḡa dōma wēndeego, n yese Sırenı, la Aıegsāndrı, la Zıfdōma baseba n yese Silisi, la Azi* tēnsı n wē'erı nōke'ene la A'etienı. ¹⁰La Nawēnne Sıa n bɔ'ɔrı A'etienı yem ti a tɔgra, ti ba ka tā'age lerge ē. ¹¹Ti ba ε nērba botı ba dōre ē yetı: <<Tōma wōm ti a tɔge la Amoyisi* la Nawēnne tɔg-be'ero.>> ¹²Ban ēḡe bela la, ba botı nērba la, la ba kēma, la ba ıɔɔ* karēnsāandōma la wuu sūure isge me, ti ba yōke ē tarı sēḡe sarıyadıtba zē'am, ¹³dee botı nērba parım bɔ ē yetı: <<Bura-ēna wā tɔgrı la Wēnde-kāte* la Nawēnne ıɔɔ ti a bɔ Amoyisi la tɔg-be'ero ka gɔ'ɔra. ¹⁴Tōma wōm ti a yetı, Azezi n yese Nazaretı la wun sā'am Wēnde-kāte la me, dee teege ır-seba ti Amoyisi yuun pa'ale ti yaabdōma yetı ti ıta la.>> ¹⁵Ti sarıyadıtba la wuu n zı la bısrı A'etienı zıı, yē ti a nēḡa ān wu malıka* nēḡa la.

7

A'etienı yetɔga

¹Ti kāabgɔ* kēma nēḡadāana soke A'etienı yetı: <<La de la bela bıı?>> ²Ti a lerge yetı: <<M sɔbiisi la m sɔdōma, selse-ya. Nawēnne n de na'am kāte dāana la yuun puke a mēḡa pa'ale ti yaaba Abraham*, ēn yuun nān boe Mezopotami nān ka sēḡe ka zı'ire Haran tēḡam na, ³a yuun yelee ē yetı: <Yese dee base fu tēḡa la fu yır-dōma, dee sēḡe tēn-seka ti mam wun pa'ale fu la.> ⁴Ti Abraham yese Kalde dōma tēḡam sēḡe ka zı'ire Haran. La a sɔ kım poorum ti Nawēnne le botı a yese sēḡe tēn-seka ti ya boe mı zına wā puam. ⁵La Nawēnne yuun ka bɔ ē zē'a tēḡa la puam baa fēe, dee bıḡe

nōore yeti, ēḡa wun bɔ ē tēn-ēḡa, la a kūm poorum ti a yuus wun wa sɔna tēḡa la. La wakat-ēḡa a yuun nān ka dɔḡe bia. ⁶Nawēnne yuun yele ē na wāna: <Fu yuus la wun wa sēḡe tēḡa ayēma ka kē'era mī wa lebge yamsi bilam, la ba wun nāmse ba me yuuma kɔbsnaasi. ⁷La mam wun wa subge so'olum sɛka n boti ba dena yamsi la me. La bela poorum ti ba wun yese bilam leme wa pu'use mam kalam.> ⁸Ti Nawēnne bīḡe nōore la Abraham yeti, ēḡa la a yuus wuu wāta* ba budimto ti la pa'ale ti ba de la ēḡa nērba. Ti Abraham yuun wa dɔḡe A'izaki, ti dabsa anii daare ti a wā ē. Ti A'izaki mē wa dɔḡe Azakɔbi ēḡe bela. Ti Azakɔbi mē wa dɔḡe ti yaabdōma pia la ayi la mē ēḡe bela.

⁹Ti ti yaabdōma la yuun yūuna la ba yubga Azozefu, koose ē bɔ Ezipti* dōma. La Nawēnne yuun boe la ē le me, ¹⁰yuun yese ē a nāmsgɔ wuu puam, dee bɔ ē yel-sōnne, la yem Afaarō n de Ezipti naba la nēḡam. Ti naba la boti Azozefu dena gɔmna sɔna Ezipti tēḡa, la a yire wuu bɛsra. ¹¹Ti kɔm kāte wa'am Ezipti, la Kanaan* so'olum halu ti la dena toogo. Ti tōma yaabdōma yuun ka tara dia. ¹²Ti Azakɔbi yuun wōm ti dia boe Ezipti, ti a tōm ti yaabdōma ti ba sēḡe ka da. ¹³La a le tōm ba me nōor-ayi puam, ti Azozefu boti a kēendōma la bāḡe ē. Ti Afaarō mē bāḡe Azozefu sɔ yir-dōma yelle. ¹⁴Ti Azozefu tōm ti ba wi a sɔ Azakɔbi, la a yir-dōma wuu ti ba wa'am. Ba källe yuun paage nērba pisyopɔi la anuu. ¹⁵Ti Azakɔbi isge sēḡe Ezipti. Bilam ti ēḡa la ti yaabdōma yuun ki. ¹⁶Ti ba ze ba sēḡe Sisem ka laage ba yɔ-sɛka ti Abraham yuun da la ligri A'emōori koma zē'am na.

¹⁷La Nawēnne n yuun bīḡe a nōore la Abraham wakate n yuun lem na, nērba la yuun yurḡe me zo'oge Ezipti. ¹⁸Halu ti nēra ayula wa di Ezipti na'am ka mina Azozefu yelle. ¹⁹Ti naba la yuun ēḡe yem wēḡa la tōma yaabdōma nāmse ti buuri la, pēḡe ba boti ba base ba bilɛsi ti ba ki. ²⁰Wakat-ēḡa ti ba yuun dɔḡe Amoyisi* ti a dena bi-sōḡɔ Nawēnne nēḡam. Ti ba uge ē a sɔ yire wōr-sɔtā, ²¹dee taru ē sēḡe ka base, ti Afaarō bipugla yuun dɔke ē uge, ti a lebge wu a mēḡa bia. ²²Ti Amoyisi zāsum Ezipti dōma yem wuu, yuun dena nēr-kāte a yetɔga la a tōoma wuu puam.

²³La ēn yuun paage yuuma pinaasi la, ti a yuun looge yem sēḡe ka kaage bɛse a sɔbiisi n de Israyeli* yuus la, ²⁴yāḡa yē ti Ezipti nēra nāmsɔ ba nēra ayula. Ti a po'oge ti nēra la, wē Ezipti nēra la ku lerge sānne. ²⁵A tē'esɔ ti a buuri la wun bāḡe me ti Nawēnne booru ti a boti ēḡa fāage ba Ezipti dōma nu'usum, la ba ka bāḡe. ²⁶Ti beere wiige, ti a le yē a buuri nērba bayi ti ba zebru la taaba. Ti a pāse ba, bɔɔra ti ba sūure mā'age, soke ba yeti: <M sɔrdōma, ya de la sɔbiisi, la bēm n ēḡe ti ya zebra la taaba?> ²⁷Ti sɛka n uti a tadāana be'em na yele ē yeti: <Āne n bɔ fu nōore ti fu sɔna ti bɛsra, dee

dēna tɪ sarɫadita? ²⁸Fu booru tɪ fu ku mam wu fōn zaam ku Ezipti nēra se'em na? > ²⁹Yetɔg-ēna īyā tɪ Amoyisi zoe sēŋe Madiyā ka kē'era. Bilam tɪ a dɔge dayɔɔsi bayi.

³⁰La yuuma pinaasi poorum, daare ayɫa a boe la weem lem Sinayi tāŋa, tɪ Nawēnne maleka* ze'ele tūntuugo tɪ bugum boe mī dita puam puke a mēŋa bilam, tɪ a yē ē. ³¹Amoyisi n yē ē na, la di'ige ē mɛ, tɪ a lem tɪ a bɪsɛ. Tɪ Zuudāana Nawēnne yele ē yetɪ: ³²< Mam de la Nawēnne tɪ fu yaabdōma Abraham, la A'izaki, la Azakɔbi yuun pu'usrɪ la. > Tɪ Amoyisi gōgra dee ka tā'age bɪsɛ. ³³Tɪ Zuudāana la yele ē yetɪ: < Pirge fu tagra la, tɪ zē'e-sɛka tɪ fu ze la de la mam zē'e-sōŋɔ. ³⁴Mam yē m nērba la n boe Ezipti nāmsgɔ la mɛ, dee wōm ba fabɫɔgɔ la, tɪ mam sigum tɪ m fāage ba. Bɛla īyā mam yetɪ m tōm fu la Ezipti. > > >

³⁵Tɪ A'etɫɛnɪ ken yetɪ: < < Amoyisi ēna wā tɪ ba yuun zagse ē yele ē yetɪ: < Āne n bɔ fɔ nōore tɪ fu sɔna tɔ, dee dēna tɪ sarɫadita? > Ēŋa tɪ Nawēnne yuun botɪ a maleka tɔge bɔ ē tūntuum na. Ēŋa tɪ Nawēnne tōm tɪ a sɔna a nērba la dee yese ba nāmsgɔ la puam. ³⁶Ēŋa n tōm tōon-yālma la yel-kɪrsɪ n pa'alɪ Nawēnne pāŋa Ezipti tēŋam yese ba bilam, dee tōm tōon-yālma tarɪ ba pārgɛ mōg-mōlga la, dee bɔna la ba weego la puam yuuma pinaasi.

³⁷Amoyisi ēŋa n yuun yele ɫsrayɛɫɪ dōma yetɪ: < Nawēnne wun botɪ nēra ayɫa ze'ele ya buuri puam dēna a nōtɔ'ɔsa bɔ yāma wu ēŋa n botɪ mam dēna a nōtɔ'ɔsa se'em na. > ³⁸La tɪ yaabdōma n yuun lagse weem na, la de la ēŋa n ze'ele tɪ yaabdōma, la maleka n tɔge la ē Sinayi tāŋa zuo tēŋasuka, to'oge Nawēnne vɔm yetɔga tɔge bɔ tɔ.

³⁹Tɪ tɪ yaabdōma yuun ka bɔɔra tɪ ba sake a nōore, yuun zagse ē, dee tē'esɛ ba sūurum bɔɔra tɪ ba lebe Ezipti. ⁴⁰Ba yuun yele Aarō* yetɪ: < Ēŋe бага bɔ tɔ tɪ ba bɔna tɪ nēŋam. Tōma ka mi bōn-sɛka n ēŋe Amoyisi n yese tōma Ezipti tēŋam wa'am na. > ⁴¹Bɛla tɪ ba yāŋa yagbe na-biire kāabra ē tɪ a dēna ba bagre, ɪta sū-yēlga la ba mēŋa nu'usi n ēŋe sɛla la. ⁴²Bɛla īyā tɪ Nawēnne bure a poore bɔ ba, dee base ba tɪ ba pu'usra wōrbɛ n boe saazuum, wu lan gulse Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba* gōnno puam yetɪ:

< ɫsrayɛɫɪ nērba,

yāma tē'esrɪ tɪ la de la mam tɪ ya yuun kuurɪ dūnsɪ, la kāabgɔ baseba weem yuuma pinaasi bɔ'ɔra la bu?

⁴³Ayɛɪ, ya yuun zɛɛrɪ la ya bagre Amolɔki fuu-deego,

la ya bagre Arefā wōrbiire,

bōn-bāma tɪ ya yuun ēŋe pu'usra.

Bɛla īyā mam wun botɪ ba pe'ege ya sēŋe zāage halɪ gāŋe Babilɔnɪ* tēŋam. >

⁴⁴Ti so-yaabdōma yuun taru la fuu-deego* weem n pa'alɪ ti Nawēnne boe ba zē'am. Ba yuun ēŋe ē ti a āna wu Nawēnne n tɔge bɔ Amoyisi yeti, ba ēŋe ē ti a āna wu ēn yē a wōnne se'em na. ⁴⁵Ti yaabdōma yuun to'oge fuu-deego la ba mē sɔdōma zē'am, ze ē doose la Azoze* wa'am wa zεbe to'oge so'olum sεka ti Nawēnne yuun dige nērba tēŋa la puam ti ba yese ba nēŋam na. Ti fuu-deego la weege bɔna wa paage naba Adavidi* wakatum. ⁴⁶Adavidi yuun yē yel-sōnne me Nawēnne nēŋam, dee sose ē yeti, a bɔ ē sore ti a mē pu'usgo deego bɔ ē ti a bɔna la Azakɔbi yɪsɪ lε. ⁴⁷La, la de la a bia Asalomō* n yāŋa n mē deego la bɔ Nawēnne.

⁴⁸La Nawēnne n gānnɪ sɛla wuu ka kē'erɪ deto ti nērsaalba mē puam, wu Nawēnne nōtɔ'ɔsa ayɪla n yuun yele se'em yeti:

⁴⁹< Zuudāana Nawēnne yeti,

saazuum de la mam na'am bīmbīnne,
dee ti dūnia dɛna mam nāma dɔglgo zē'a.

Bēm deego ti ya wun mē bɔ mam?

La bēm vo'osgo zē'a ti ya yeti ya ēŋe bɔ mam?

⁵⁰La dagɪ mam mēŋa n ēŋe sɛla woo bu? > >

⁵¹A'etɪɛɪɪ ken yele ba yeti: << Ya de la sɪ'ɪsrɪba, ya ka doli Nawēnne la ya sūure wuu, ya ka selsrɪ Nawēnne yetɔga la, dee kɔ'ɔn zagsra Nawēnne Sɪa daare woo wu ya yaabdōma n mē yuun ēŋe se'em na. ⁵²Nawēnne nōtɔ'ɔs-kāna ti ya yaabdōma la yuun ka nāmsɛ ē? Bāma n yuun ku sɛba n dēŋe mōole sɪra dāana ti Nawēnne wun tōm ti a wa'am na yelle. La yāma n yāŋa dōre ē ku ē. ⁵³Yāma yuun to'oge Nawēnne lɔɔ me malekadōma zē'am. La ya ka sake lɔɔ la.>>

Ba lobe A'etɪɛɪɪ la kuga ku

⁵⁴Ban wōm bɛla la, ba sūnsōa yīige me, ti ba ɔbra yēna. ⁵⁵La A'etɪɛɪɪ daan taru la Nawēnne Sɪa pāŋa, gorge bɪsra saazuum zīi, yē Nawēnne na'am n puke yēgra, ti Azezi ze Nawēnne zuugo bɔba. ⁵⁶Ti a yele ba yeti: << Bɪsɛ-ya, mam yē ti Nawēnne yire yo'oge me, ti Nērsaala Dayua*f1* la ze Nawēnne zuugo bɔba.>> ⁵⁷Ti ba lɪ ba tuba kaase tagurga, dee lagɪm zoe paage yōke ē, ⁵⁸ve'ege ē tēŋa la puam yese ka lɔbra ē la kuga ti ba ku. Sɛba n lobrɪ ē na kuga la yεεε ba futo gu'ule la budib-polle yu'urɛ n de Asoli. ⁵⁹La ban lobrɪ A'etɪɛɪɪ la kuga la, ti a pu'usɛ yeti: << Zuudāana Azezi, to'oge m sɪa.>> ⁶⁰Dee dɪke dūma ka tēŋa tīi kaase yeti: << Zuudāana, da geele ba tōon-be'ego wā taalɛ.>> A yele la wāna dee ki.

8

¹La Asolu daan sake ti A'etlenu kũm na mase me.

Azezi karēnbiisi nāmsgo yelle

La daar-ēṅa ti ba pɔse nāmsra Azezi nēr-kuuṅo n boe Zerizalem na halu, ti ba wuu zoe wurge Zude, la Samaari so'olum puam, la Azezi Tōntōnɔba* pia la ayi la mā'a n weege. ²Ti nēr-seba n zoti Nawēnne daan dɔke A'etlenu sēṅe ka laage, dee kella zozo'e a kũm na iyā.

³La Asolu daan kɔ'on nāmsra Azezi nēr-kuuṅo la me boora ti a sā'am ba wuu, kē'era yiε puam yōgra buraasi la pɔgsi boti ba tara ba sēnna yu'ura.

Afilipi mōole Nawēnne kō-yēlga Samaari

⁴Ti Azezi karēnbi-seba n daan wurge la daan sēnna zē'esu wuu mōola Nawēnne kō-yēlga. ⁵Afilipi daan sēṅe la Samaari tēṅa ayula puam ka mōole Krisi* kō-yēlga la bɔ ba. ⁶La nēr-kuuṅo la daan selsru Afilipi n tɔgru ba se'em na me sōṅa sōṅa, ban wōm dee yē ēn uti bōn-yālma la. ⁷La kulkā'arsu* daan ēn tii kaase me, yese dee base ban taru seba la. Ti nēr-seba n de kɔornɔ la wɔbsu zozo'e daan yē imā'asum. ⁸Ti tēṅa la nērba tara sū-yēlga zozo'e.

⁹La bura n daan boe tēṅa la puam ti a yu'ure dena Asimō. A daan de la tum dāana, tōnna tum tōoma boti Samaari so'olum nērba palēṅa ēgra. Dee pa'ala a mēṅa ti ēṅa de la nēr-kāte, ¹⁰ti nērba wuu sakra a yetoga sōṅa, bōnbi'usu la bōnkegsu wuu yetu ti: << Bura-ēna de la seka ti ba wi'iri ti wēnne pān-kāte la n sige.>> ¹¹Ēn tōm a tum tōoma boti nērba la palēṅa ēgra yuuge la, ba sake ē me sōṅa sōṅa. ¹²La Afilipi n mōole Nawēnne so'olum* yelle, la Azezi-krisi yu'ure bɔ ba la, ba daan bɔ a yetoga la sɔra me, boti a mise ba ko'om* puam, buraasi la pɔgsi. ¹³Ti Asimō mē sake yetoga la, boti ba mise ē ko'om puam, ti a dɔke a mēṅa lable Afilipi, la ēn yetu bōn-yālma la yel-kɔrsu seba n uti la, la ēke la a palēṅa.

¹⁴Azezi Tōntōnɔba la n daan boe Zerizalem na wōm me ti Samaari dōma to'oge Nawēnne yetoga me, ti ba tōm Apɔyεeri la Azā ba zē'am. ¹⁵La ban paage mī na, ba pu'use me bɔ ba ti ba to'oge Nawēnne Sɔa*. ¹⁶Se'ere n soe la, ba daan pōn mise ba la ko'om puam la Zuudāana Azezi yu'ure, dee ti Nawēnne Sɔa nān ka sige ba nēra nēra zuo. ¹⁷Ti Apɔyεeri la Azā dɔke ba nu'usi pagle ba zuto, ti ba yāṅa to'oge Nawēnne Sɔa la.

¹⁸Asimō n yē ti Azezi Tōntōnɔba la n dɔke ba nu'usi pagle ba zuto, ti ba to'oge Nawēnne Sɔa la, a daan booru ti a bɔ ba la ligri, ¹⁹yāṅa yele ba yetu: << Bɔ-ya mam pān-ēna wā ti nēr-seka woo ti mam wun dɔke m nu'usi pagle a zuo, a wun kɔ'on to'oge Nawēnne Sɔa.>>

²⁰Tl Aplyεεrɪ lerge ẽ yetɪ: << Fõn na fu ligri la wun sã'am, fõn tẽ'esε tɪ Nawēnnε bɔ'a da'arɪ la ligri la ãyã. ²¹Fu nēŋa ka boe yel-bãna puam, la fu ka tarɪ purε mĩ, se'ere n soe la, fu sũure ka masε Nawēnnε nifum. ²²Teege yεm base tõon-be'e-ēna wã, dee sose Zuudãana, tɪ tã tɪ a base fu tõon-be'ero tɪ fu tẽ'esrɪ fu sũurum na taalε. ²³Mam yẽ tɪ fu tarɪ la sũ-toogo, tɪ tõon-be'ero lu fɔ.>> ²⁴Tl Asimõ lerge yetɪ: << Pu'use-ya Zuudãana bɔ ma tɪ bõn-sεka tɪ ya yele mam na sela sela da paage ma.>>

²⁵Aplyεεrɪ la Azã daan tɔge Zuudãana Azezi yetɔga la pa'ale nērba mε, dee daan lεbra Zerizalεm. La sore zuo, ba mõole kõ-yēlga Samaari tēnsɪ zozo'e puam mε.

Afilipi la Etiopi buraa yelle

²⁶Tl Nawēnnε maleka* tɔge bɔ Afilipi yetɪ: << Isge sēŋε wēntulle gobga bɔba, doose sorɔ-sεka n ze'ele Zerizalεm wε Gaza la, sorɔ-ēŋa dolɪ la weego puam.>> ²⁷Tl a isge sēŋε. La Etiopi buraa n daan dolɪ sore la, a de la nēr-kãtε, a gu'uri la Etiopi pɔg-naba Akãndase bõntarsõm. A daan sēŋε la Zerizalεm ka pu'use Nawēnnε, ²⁸dee zēa wiiri torko puam lεbra kulla. A daan tarɪ la Nawēnnε nõtɔ'ɔsa A'ezayi* gõŋɔ karēŋra.

²⁹Tl Nawēnnε Sɪa yele Afilipi yetɪ: << Sēŋε lεm torko wã.>> ³⁰Tl Afilipi zoe paage, wõm tɪ a karēŋrɪ la Nawēnnε nõtɔ'ɔsa A'ezayi gõŋɔ. Tl Afilipi soke ẽ yetɪ: << Fõn wõnnɪ fõn karēŋε se'em wã võore mε bu?>> ³¹Tl a lerge yetɪ: << Mam wun ēŋε la wãne wõm, tɪ nēra sãn ka pa'ale mam?>> Dee sose Afilipi yetɪ, a zom zĩ'ire ēŋa zē'am. Tl a zom zĩ'ire. ³²Nawēnnε gõŋɔ zē'e-sεka tɪ a daan karēŋrɪ la gulse yele la wãna:

<< A ãn wu pesgo tɪ ba tarɪ wε tɪ ba ku, dee ãna wu pebila* tɪ ba sεεrɪ a kõbrɔ tɪ a ka kaasra, dee mē põn ka ya'ara nõore.

³³Ba pɔ'ɔge ẽ mε, ka di a sarɪya sõŋa.

Tl nēra ka bɔna wun tɔge a yɪsɪ yelle, se'ere n soe la, ba yese a vɔm mε dũnia zuo.>>

³⁴Tl Etiopi buraa la soke Afilipi yetɪ: << ãn yelle tɪ Nawēnnε nõtɔ'ɔsa la tɔgrɪ wãna? A tɔgrɪ la a mēŋa yelle bu, nēra ayēma yelle?>> ³⁵Tl Afilipi yãŋa dɪke Nawēnnε gõŋɔ la zē'e-sεka tɪ a karēŋε la pa'ale a võore, dee doose bilam tɔge Azezi kõ-yēlga bɔ ẽ.

³⁶La ban sēnnɪ wε la, ba paage la zē'a tɪ ko'om boe mĩ. Tl Etiopi buraa la yele Afilipi yetɪ: << Bɪsε, ko'om n wãna n boe kalam. Bēm n wun gu mam ko'om* misga?>> ((³⁷Tl Afilipi yele ẽ yetɪ: << Fu sãn bɔ Azezi sɪra la fu sũure wuu, fu tã wun to'oge ko'om misga mε.>> Tl a lerge yetɪ: << Mam sake tɪ Azezi-krisi de la Nawēnnε Dayua.>>)) ³⁸Dee botɪ torko la ze'ele. Tl

Afilipi la ēḡa sige ko'om na puam, tu Afilipi mise ē ko'om puam. ³⁹La ban ze'ele ko'om na puam dɔɔra la, tu Zuudāana Nawēnne Sɪa zēke Afilipi fōrge. Tu Etiopi buraa la ka le yē ē, dee lebe dɔla a sore la wε'esa la sū-yēlga.

⁴⁰Tu nēba yē Afilipi Azɔtu tēḡam, tu a dɔla tēnsu la wuu puam mōola Nawēnne kō-yēlga halu ka paage Sezaare.

9

Asolu yem teere

(Tōoma 22:4-16, 26:9-18)

¹Tu Asolu ken nāmsra Azezi karēnbiisi* la, yetu a ku ba, sēḡe kāabgɔ* kēma nēḡadāana zē'am ²ka sose ē yetu, a gulse gōnno bɔ Zifdōma wēndeto* n boe Damaasu tēḡam na yetu, ēḡa sān yē nēba n de buraasu, bu pagsu n doli Azezi sore, ēḡa wun yōḡe ba mε, lu ba taru sēḡe Zerizalem.

³La ēn to'oge nōore bɔna sore wε ka lem Damaasu la, tu peelem ze'ele saazuum dare wa nēege gilge ē. ⁴Tu a lui tēḡa, wōm kōa n yele ē yetu:

<<Asolu, Asolu, bēm tu fu nāmsra mam?>> ⁵Tu Asolu lerge yetu:

<<Zuudāana, fōn de la āne?>> Tu kōa la lerge yetu: <<Mam de la Azezi, sɛka tu fu nāmsru la. ⁶La isge kē tēḡa la puam, tu ba wun yele fo fōn wun ēḡe se'em.>> ⁷Tu bura-sɛba n doli ē na ze yetu, ka yele se'ere. Ba wōm kōa la mε, dee ka yē nēra. ⁸Tu Asolu isge pike nini ka le yēta. Tu ba ve'ege ē taru sēḡe Damaasu. ⁹La dabsa atā tu a nini ka yēt. La a ka di, bu yū sɛla.

¹⁰La Azezi karēnbia ayula n daan boe Damaasu, tu a yu'ure dɛna Ananiyasu. Tu Zuudāana Azezi puke a mēḡa pa'ale ē wu zāasḡo la, wi ē yetu:

<<Ananiyasu.>> Tu a lerge yetu: <<M Zuudāana, mam n wāna.>> ¹¹Tu

Zuudāana la yele ē yetu: <<Isge doose sorɔ-sɛka tu ba wi'iri tu sorɔ-tēntēa la, sēḡe Azudaasu yire ka soke Tarsu tēḡa buraa yu'ure n de Asolu la yelle. A boe mī pu'usra mε. ¹²La a yē la buraa wu zāasḡo la, buraa la yu'ure de la Ananiyasu, a yē ē tu a kē'em mε wa dɪke a nu'usi pagle ēḡa zuo tu ēḡa le yēta.>>

¹³Tu Ananiyasu lerge yetu: <<Zuudāana, mam pōn wōm buraa wā yelle zozo'e mε, ēḡa n tōm fu nēba be'em se'em Zerizalem, ¹⁴la a to'oge nōore kāabgɔ kēma nēḡadōma zē'am mε wa'am kalam tu a yōḡe sɛba wuu n pu'usru la fōn yu'ure la.>> ¹⁵Tu Zuudāana la yele Ananiyasu yetu:

<<Sēḡe, mam looge ē mε tu m botu a taru mam yu'ure sēḡe ka tɔḡe bɔ bu-zāḡst*, la ba na'adōma, la Israyel* dōma mē. ¹⁶Mam wun pa'ale ē ēn wun nāmsɛ se'em mam yu'ure iyā.>>

¹⁷Tu Ananiyasu sēḡe ka kē yire la puam dɪke a nu'usi pagle Asolu zuo yele ē yetu: <<M sɔbia Asolu, fōn daan boe sore zuo sēna tu Zuudāana Azezi

puke a mēŋa pa'alε fu la, ēŋa n tōm mam fu zē'am tu m botu fu nini le yēta, dee tu fu to'oge Nawēnne Sɪa* pāŋa. > > ¹⁸Tu Ananiyasu n yeke bela la, sela n ān wu pōgrɔ n kɔ'ɔn ze'ele Asolu ninum lui, tu a le yēta. Tu a isge, tu ba mise ē ko'om* puam, ¹⁹dee tu a di dia, tu a pāŋa le wa'am.

Asolu mōole Nawēnne yetoga Damaasu tēŋa puam

Asolu daan weege Damaasu Azezi karēnbiisi la zē'am na dabsa fēe, ²⁰darε kē Zifdōma wēndetum mōola Nawēnne yetoga yetu, Azezi de la Nawēnne Dayua. ²¹Tu la di'ige seba wuu n wōm na. Tu ba yetu: < < Dagɪ bura-ēna wā n daan boe Zerizalem kɔ'ɔn nāmsra nēr-seba n pu'usrɪ la Azezi yu'urε la? A nōo ka wa'am kalam tu a yōge ba lu mε tarɪ ba sēŋε kāabgɔ kēma nēŋadōma zē'am? > >

²²La Asolu daan yētɪ buraane mε pa'asra, tōge yāŋε Zifdōma seba n boe Damaasu la, pa'alε ba tu Azezi de la Krisi* tu Nawēnne tōm.

²³La dabsa faa n pa'ase tu Zifdōma lagum ēŋε nōore ayɪla yetu ba ku ē. ²⁴Tu Asolu daan bāŋε ban bām yetu ba ēŋε se'em na. Ba daan gu'uri tēŋa la yansɪ la wuntεŋa la yu'uhɔ, bɔɔra tu ba ku ē. ²⁵Tu daare ayɪla yu'uhɔ, tu a karēnbiisi daan botu a sige pu'ugɔ puam, tu ba dɪkε ē sike lalga poorum, tu a fōrge.

Asolu boe Zerizalem

²⁶La Asolu daan sēŋε la Zerizalem ka bɔɔra tu a lagum na Azezi karēnbiisi la. La ba daan zotɪ ē mε, ba daan ka sake tu a sɪrɪ de la Azezi karēnbia. ²⁷Tu Abarnabasɪ daan tarɪ ē sēŋε Azezi Tōntōnɪba* la zē'am ka pa'alε ba Asolu n daan yē Zuudāana Azezi Damaasu sore zuo, la Zuudāana la n tōge ē se'em, la ēn daan kābe sūure mōole Azezi yelle Damaasu se'em. ²⁸Tu Asolu yāŋa daan bɔna la ba Zerizalem, εera tēŋa la puam wuu, kābe sūure mōola Zuudāana Azezi yelle. ²⁹La a daan tōgrɪ mε wē'era nōke'ene la Zifdōma seba n tōgrɪ Grɛkɪ* yetoga la. Tu ba bɔɔra tu ba ku ē. ³⁰La Azezi karēnbiisi la n bāŋε bela la, ba tarɪ ē sēŋε la Sezaare, tu ba botu a sēŋε Tarsɪ.

³¹Tu Azezi nēr-kuuhɔ la n boe Zude, la Galile, la Samaari tēnsuam na, daan ka le yē nāmsgɔ. Tu Nawēnne Sɪa sōŋra ba, tu ba källe pa'asra, tu ba ze kāŋkāŋε nā'asra Zuudāana la ba sūure wuu.

A'ene yē ĩmā'asum

³²La Apɪyεεrɪ daan eerɪ gilgra la zē'esɪ la wuu, tu daare ayɪla tu a sēŋε Nawēnne nērba la n boe Lida la zē'am. ³³La bilam a yē la buraa ayɪla yu'urε n de A'ene, a daan bē mε kɔɔrum gā yuuma anii. ³⁴Tu Apɪyεεrɪ yeke ē yetu: < < A'ene, Azezi-krisi bɔ fu ĩmā'asum mε. Isge vaage fu bōn-gā'ala la

bīje.> > Tl a isge bilam zē'am. ³⁵Tl Lida, la Saarō tēnsi nērba wuu yē tl buraa la yē ĩmā'asum mε, tl ba teege yem dke ba mēja bɔ Zuudāana.

Atabita vo'ore

³⁶La poka ayula n daan boe Zope dēna Azezi karēnbia tl a yu'ure dēna Atabita. (Tl Grēkidōma yetl, Adɔrkasi, a vōore de la <<mōlfo>>.) A daan tōnnl la tōon-sōma sōjra nasdōma. ³⁷La wakat-ēja bā'a n yōke ē, tl a ki. Tl ba sɔ ē, tarl ē zom deego n boe deego zuum ka gā'are ē. ³⁸Zope ka zāage la Lida. La karēnbiisi la n wōm tl Aplyεerl boe bilam na, tl ba tōm buraa bayi yetl, ba sēje ka wi ē yetl, a wa'am, a da yuuge.

³⁹Tl Aplyεerl isge doose ba sēje. La ban paage la, ba tarl Aplyεerl zom na deego la n boe deego zuo la. Tl pōkōpa wuu lem Aplyεerl kella, dee pa'ala fu-sēba tl Adɔrkasi daan pε bɔ ba, ēn daan vɔa la. ⁴⁰Tl Aplyεerl botl ba wuu yese yēja, dee ka dūma tēja pu'use, dee wērgε kūm na bɔba yetl: <<Atabita, isge.>> Tl a pike nini yē Aplyεerl, isge zī'ire. ⁴¹Tl Aplyεerl gurε a nu'ugo, tl a isge ze'ele, tl a wi Azezi nērba la, la pōkōpa la pa'ale ba tl a le vɔa mε.

⁴²La Zope tēja dōma wuu n daan wōm yel-ēna wā la, ba nērba zozo'e n bɔ Zuudāana Azezi sira. ⁴³Aplyεerl daan yuuge Zope paage la dabsa se'em. A daan boe la Asimō n de gānzapa la yire.

10

Akɔrnεl wi Aplyεerl

¹Buraa n daan boe Sezaare, tl a yu'ure dēna Akɔrnεl. A daan de la suda-ke'εma, ba wi'iri suda-sēba tl a de ke'εma ba puam na tl Itali dōma sudaasl. ²A daan de la nēr-sōjɔ, tl ēja la a yir-dōma wuu daan nanna Nawēnnε. La a daan sōjrl la Zifdōma nasdōma zozo'e, dee pu'usra Nawēnnε daare woo. ³Tl wēnnε daan gelge, tl a yē Nawēnnε maleka* wu a zāasum mε na, tl a wa'am wa kē a zē'am yele ē yetl: <<Akɔrnεl!>> ⁴Tl a daan bɔsra maleka la zīi, tl dabeem tara ē, tl a yetl: <<M dāana, fu yetl bo?>> Tl a lerge yele ē yetl: <<Fu pu'usgo la, la fōn sōjrl nasdōma la paage Nawēnnε yem mε, a tēr l fu yelle mε. ⁵La nānannε wā, tōm nērba tl ba sēje Zope ka yele Asimō-plyεerl tl a wa'am. ⁶A de la sāana bɔna Asimō n de gānzapa la yire. A yire la lem na ko-kāte la nōorum.>> ⁷La maleka la n tɔge la Akɔrnεl dee fōrgε la, tl Akɔrnεl wi a tōntōnba bayi, la a suda-sōjɔ

ayula n tōnni a tōoma, dee mẽ nanna Nawēnne, ⁸yāṅa tōge sɛla n ēṅe la wuu pa'ale ba, dee tōm ba ti ba sēṅe Zope.

⁹La beere n wiige, ti ba bɔna sore wɛ ka lɛm Zope, ti Aplyɛɛri zom gɔsgɔ ti a pu'use, la mase wu wuntɛɛṅa zuu-tēṅasuka. ¹⁰Ti a kɔm daan dōnna, ti a bɔɔra ti a di. La ban nān boe mī uta dia ti ba bɔ ē na, ti a bɛsɛ yē wu a zāasum mɛ na, ¹¹a daan yē ti saazuum n yo'oge, ti sɛla n ān wu fu-kāte n lu zē'esu sɛnaasi signa tēṅa. ¹²La dūnsi buuri wuu, la tēṅa bōn-vuula, la bōn-ēgla buuri wuu n boe a puam. ¹³Ti a wōm kōa n yele ē yeti: <<Aplyɛɛri, isge ku di.>> ¹⁴Ti Aplyɛɛri lerge ē yeti: <<Ayɛi, Zuudāana, mam ken ka di sɛla n de sisgo bōnɔ bu bōn-dēgrɔ baa fēe.>> ¹⁵Ti kōa la le yele ē yeti: <<Bōn-sɛka ti Nawēnne yeti, a ān sōṅa, da kān yeti, a de la bōn-dēgrɔ.>> ¹⁶Bōnɔ la ēṅe la nōor-atā, dee yāṅa lebe saazuum.

¹⁷Ti Aplyɛɛri daan zɛ yɛri, tē'esra a putē'erum bōn-ēṅa ti a yē la vōore. La wakat-ēṅa ti sɛba ti Akɔrneli daan tōm na soke Asimō yire n boe zē'a, wa'am wa zɛ yaṅa nōorum, ¹⁸yāṅa wi soke yeti, Asimō-plyɛɛri boe la kalam bu? ¹⁹La Aplyɛɛri ken tē'esra la bōnɔ la ti a yē la yelle, ti Nawēnne Sɛla yele ē yeti: <<Buraasi batā n eeru fo, ban wāna. ²⁰Isge sige doose ba, da sē'ena, ti mam n tōm ba.>> ²¹Ti Aplyɛɛri sige buraasi la zē'a ka yele ba yeti: <<Mam ti ya eeru la. Bēm yelle iyā ti yāma wa'am kalam?>> ²²Ti ba yele ē yeti: <<Akɔrneli, a de la suda-kɛ'ɛma, ti a ɪrgɔ mase, ti a nanna Nawēnne, ti Zifdōma wuu tɔgra a yelle sōṅa. Ti Nawēnne daan tōm a maleka ti a wa'am wa yele ē yeti, a boti fōn wa'am a yire wa yele ē fōn taru yetɔg-sɛka la.>> ²³Ti Aplyɛɛri boti ba kē yire la gā'are.

Ti beere wiige, ti a isge dɔla ba wɛ, ti Azezi karēnbiisi basɛba n boe Zope la kɔlgɛ ē ti ba sēṅe. ²⁴La dabsa ayi daare ti ba paage Sezaare. Ti Akɔrneli daan wi a yir-dōma la a sɪrdōma lagɛ gu'ura ba. ²⁵La Aplyɛɛri n paage kē'era la, ti Akɔrneli tu'use ē ka dūma tēṅa a nēṅam nā'ase ē. ²⁶Ti Aplyɛɛri gurɛ ē yeti: <<Isge, mam mẽ de la nērsaala wu fōn na.>> ²⁷Ti ba sōsra la taaba kē'era, ti Aplyɛɛri yē nērba n lagɛ zo'oge. ²⁸Ti a yele ba yeti: <<Ya mi ti Zifdōma* sisri mɛ, ba ka lagnu la nēra n de sāana, la ba ka kē'eri a yire. La Nawēnne pa'ale mam mɛ ti m da yeti, nērsaala de dēgrɔ dāana, bu a ka naru m lagum na ē. ²⁹Bɛla iyā ti fōn wi mam, ti mam wa'am ka zagɛ. La mam booru ti m bāṅe la bēm yelle iyā ti yāma boti mam wa'am?>>

³⁰Ti Akɔrneli lerge ē yeti: <<La de la dabsa anaasi n wāna wēngɛlṅa wu wakat-ēna wā, ti mam daan boe m yire pu'usra, ti bura kɔ'ɔn yɛ fuugo n yēgru zɛ mam nēṅam, ³¹dee yeti: <Akɔrneli, Nawēnne to'oge fu pu'usgo la, la a tēru fōn sōṅru nasdōma se'em na mɛ. ³²Bɛla, tōm nērba ti ba sēṅe Zope ka wi Asimō-plyɛɛri ti a wa'am. A boe la Asimō n de gānzapa la yire. A yire

la lem na ko-kāte la nōorum. > ³³Bela iyā tu mam tōm nērba tōto tu ba wa'am wa wi fu tu fu wa'am. La fōn wa'am wā, fu ēne sōna. Tu wuu yāna boe la Nawēnne nēnam kalam tu tu selse bōn-sēka wuu tu Zuudāana Nawēnne ye le fōn yetu, fu ye le tōma la. > >

Apɫyεεɾɪ mōole Nawēnne yetoga bɔ Akɔrneɪɫɪ

³⁴Tu Apɫyεεɾɪ yāna pɔse ye le yetu: < < Sɪra sɪra, mam yāna bāne me tu Nawēnne ka tū'usri nērba. ³⁵La buuri wuu puam nēr-sēka n nannɪ Nawēnne dee ɪta sēla woo tu la masra, ēna dāana n paage a yem. ³⁶Tɔ. Ya mi tu Nawēnne tōm a yetoga la bɔ la ɪsɾayɛɪɫɪ* dōma, a de la kō-yēlga n pa'alɪ tu tu wun tara sū-mā'asum la Nawēnne Azezi-kɾisi iyā, ēna n de nērsaalba wuu Zuudāana. ³⁷Yāma mi yel-sēba wuu n daan ēne Zude la, la daan pī'ilum na Galile Azā n daan mōole Nawēnne yetoga dee mise nērba ko'om* puam na poorum. ³⁸Ya ken mina Azezi n yese Nazaretu la, la Nawēnne n daan bɔ ē a Sɪa pāna se'em, tu a daan sēne zē'esɪ wuu ēne ɪr-sōma, botɪ Asūtāana* n daan nāmsɾɪ seba la wuu yē īmā'asum. Se'ere n soe la, Nawēnne daan boe la ē me. ³⁹Tōma yē bōn-sēba wuu tu a daan tōm Zerizalem la Zifdōma so'olum na wuu me, dee tu ba daan ka ē dɔ-puurɲa* zuo ku. ⁴⁰Tu Nawēnne daan vo'oge ē dabsa atā daare, botɪ a dɪke a mēna pa'ale. ⁴¹La a ka dɪke a mēna pa'ale nērba la wuu, a dɪke a mēna pa'ale la tōma seba n de kaset-dōma tu Nawēnne daan pōn dēne looge la. A vo'ore la poorum, tōma daan lagum na ē me di dee yū. ⁴²A daan bɔ tōma nōore yetu, tu mōole ēna yetoga, dee ye le nērba, tu la de la ēna tu Nawēnne looge tu a di nēr-vɔɔsɪ la kɪ'ɪndōma sarɪya. ⁴³Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba* la wuu yuun tɔge a yelle me yetu, sēka woo n bɔ ē sɪra, Nawēnne wun base a dāana tōon-be'ero taale a yu'ure iyā. > >

Sēba n dagɪ Zifdōma la to'oge Nawēnne Sɪa

⁴⁴Apɫyεεɾɪ n daan ken tɔgra yetog-bāna la, tu Nawēnne Sɪa* sige seba wuu n wōm yetoga la zuto. ⁴⁵La Nawēnne n daan botɪ a Sɪa la mē sige bu-zāɲsɪ* la zuto la, la daan di'ige Zifdōma* seba n bɔ Azezi sɪra n doose Apɫyεεɾɪ wa'am na me. ⁴⁶Se'ere n soe la, ba daan wōm tu ba tɔgrɪ la bu-zāɲsɪ yetoga pēgra Nawēnne yu'ure. ⁴⁷Tu Apɫyεεɾɪ yetu: < < Nēr-bāna wā to'oge la Nawēnne Sɪa wu tōma n daan to'oge se'em na. Bela, āne n wun tā'age gu ba yetu, ba da to'oge ko'om* misga? > > ⁴⁸Dee bɔ nōore yetu, ba mise ba ko'om puam la Azezi-kɾisi yu'ure. Tu ba sose Apɫyεεɾɪ yetu, a weege bāma zē'am ēne dabsa fēe pa'ase.

Απλυεεϋ τῶγε πα'αλε Ιαν ἔηε σε'em τϋ ἔηα σῆηε bu-zāησι zē'am

¹La Azezi Tōntōnuba*, la a karēnbi-seba n boe Zude so'olum na wōm με τϋ nēr-seba n dagϋ Zifdōma la mē sake Nawēnne yetῶga με. ²La Απλυεεϋ daan lebe la Zerizalem, τϋ Zifdōma baseba n bῶ Azezi sϋra la wē'era nōke'ene la ἔ, ³yele ἔ yetϋ: <<Bēm n ἔηε τϋ fōn kē lagϋm na bu-zāησι* n ka wātϋ* la dita?>>

⁴Τϋ Απλυεεϋ yāηa πα'αλε ba yeϋa la wuu n daan doose se'em na yetϋ:
⁵<<Mam daan boe la Zope pu'usra, yē sela wu zāasηῶ la, τϋ sela la ze'ele saazuum sigra wu fu-kāte n lu zē'esϋ sϋnaasϋ sige wa paam mam boe zē'a la. ⁶Τϋ mam busra bōnῶ na zīi, yē yire dūnsi, la we-dūnsi, la bōn-vuula, la bōn-ēgla. ⁷Τϋ mam wōm kōa n yetϋ: <Απλυεεϋ, isge ku di.> ⁸Τϋ mam yetϋ: <Ayεϋ, Zuudāana, sela n de sisgo bōnῶ bu bōn-dēgrῶ ken ka kē mam nōorum.> ⁹Τϋ kōa la le ze'ele saazuum τῶγε bῶ mam yetϋ: <Bōn-seka τϋ Nawēnne yetϋ, a ān sōηa, da kān yetϋ, a de la bōn-dēgrῶ.> ¹⁰La daan ἔηε la nōore atā, dee viise lebe saazuum. ¹¹Τϋ buraasϋ batā kῶ'on paam yi-seka τϋ mam boe mī na. Ba daan tōm ba la Sezaare tēηam yetϋ, ba wa'am mam zē'am. ¹²Τϋ Nawēnne Sϋa yeϋe mam yetϋ, m doose ba sēηε, m da sē'ena. Τϋ τϋ sobiisi bāna bayoobϋ wā kolge mam, τϋ tōma sēηε ka kē Akῶrneϋ yire. ¹³Τϋ a yeϋe tōma τϋ ἔηa daan yē la maleka* n ze ἔηa yire, yeϋe ἔηa yetϋ: <Tōm nērba τϋ ba sēηε Zope ka wi Asimō-πλυεεϋ τϋ a wa'am. ¹⁴Ἐηa n wun τῶγε yetῶg-seba n wun botϋ fōn na fu yir-dōma wuu yē fāare.> ¹⁵Mam n boe mī τϋ m τῶγε la, τϋ Nawēnne Sϋa sige ba zuto wu ἔn daan sige tōma zuo se'em pῶspῶsϋ la. ¹⁶Bεla τϋ mam tēege Zuudāana n daan yetϋ: <Azā daan misri nērba la ko'om* puam, la Nawēnne wun mise ya a Sϋa puam.> ¹⁷La sān dena τϋ Nawēnne bῶ ba a Sϋa, wu ἔn daan bῶ tōma n bῶ Zuudāana Azezi-krisi sϋra se'em na, mam de la āne wun sϋ'ϋse Nawēnne?>> ¹⁸Ban wōm bεla la, ba sīm με dee pēgra Nawēnne yetϋ: <<Bεla, Nawēnne botϋ bu-zāησι mē yē sore με τϋ ba teege yem base tōon-be'ero yē yōvore.>>

Antϋῶsϋ nērba bῶ Azezi sϋra

¹⁹La A'etϋenϋ kūm na poorum, nēr-seba n yē nāmsgῶ la wϋrgε με, sēηε halϋ Fenisi, la Sipri, la Antϋῶsϋ *f2* ka mōola Nawēnne yetῶga la bῶ'ῶra Zifdōma mā'a. ²⁰La ba buraasϋ baseba daan ze'ele la Sipri, la Sireνϋ so'olum sēηε Antϋῶsϋ mē ka mōole bu-zāησι, τῶγε Zuudāana Azezi kō-yēlga la bῶ ba. ²¹La Zuudāana pāηa daan boe la ba με. Τϋ nērba zozo'e daan bῶ Zuudāana sϋra dῶla ἔ.

²²La Azezi nēr-kuuḡo la n boe Zerizalem na n wōm bela la, ba tōm na Abarnabasɩ yetɩ a sēḡe Antɩyɔsɩ. ²³La ēn paage yē tɩ Nawēnne ēḡe nērba la yel-sōnne se'em na, a sūure ēḡe yēlum mε. Tɩ a pa'ale ba yetɩ, ba keḡe ba mēḡa dɔla Zuudāana la ba sūure wuu da base. ²⁴Se'ere n soe la, a daan de la nēr-sōḡo, dee bɔ Azezi sɩra zo'oge, tɩ Nawēnne Sɩa bɔna la ē. La nērba zozo'e n daan pa'ase dɔla Zuudāana.

²⁵La Abarnabasɩ babsε mε sēḡe Tarsɩ tɩ a ka ε Asolɩ. ²⁶La ēn yē ē na, a tarɩ ē mε wa'am Antɩyɔsɩ. La yuune tōre tɩ ba lagsε la Azezi nēr-kuuḡo la, dee zāsum nērba zozo'e. La de la Antɩyɔsɩ tēḡam tɩ ba daan pɔse wi karēnbiisi la tɩ Kriɩ* nērba.

²⁷La wakat-ēḡa tɩ Nawēnne nōtɔ'ɔsrɩba daan ze'ele Zerizalem sēḡe Antɩyɔsɩ. ²⁸Tɩ ba nēra ayɩla yu'ure n de Agabisi isge ze'ele tɔḡe la Nawēnne Sɩa pāḡa yetɩ, kɔm kātε n wun wa'am dūnia wuu zuo. La kɔm ēḡa sɩrɩ wa'am mε na-keko Akloorɩ wakatum. ²⁹Tɩ karēnbiisi la yetɩ, nēra woo looge ēn tarɩ sɩla bɔ tɩ ba to'oge sōḡe Azezi nēr-seba n boe Zude la. ³⁰Tɩ ba daan ēḡe bela dɩke ligri la ēḡe Abarnabasɩ la Asolɩ nu'usum, tōm ba yetɩ, ba tarɩ sēḡe ka bɔ Azezi nēr-kuuḡo la kēma n boe Zerizalem na.

12

Ba ku Azaki, dee yu Apɩyεεrɩ

¹La mase la wakat-ēḡa tɩ naba A'erɔdɩ* daan nāmsra Azezi nērba baseba, ²dee botɩ ba ku Azaki n de Azā sɔbia la sukɔbḡo. ³La ēn yē tɩ la ēḡe Zifdōma sūure yēlum mε na, a le botɩ ba yōke la Apɩyεεrɩ, wakat-sεka tɩ Zifdōma diti borborɩ n ka tarɩ dābullε kibsa la. ⁴La ēn yōke ē kē'esε yu'a deem na, a botɩ sudaasɩ pia la ayoobi n puɩ bana-banaasɩ gu'ura ē sɔsna taaba. A boorɩ tɩ Zɔɔḡ-base* kibsa n tole, dee tɩ a tarɩ ē yese nērba la nēḡam ka di a sarɩya. ⁵Bela tɩ ba daan page Apɩyεεrɩ base yu'a deego la puam. Tɩ Azezi nērba la daan pu'usra Nawēnne a ĩyā halɩ ka base.

Maleka yese Apɩyεεrɩ yu'a deem base

⁶Be-sεka n wun wiige tɩ A'erɔdɩ* yese Apɩyεεrɩ la, daar-ēḡa yu'uḡo Apɩyεεrɩ daan ḡā la sudaasɩ bayi tēḡasuka ḡisra. Ba daan ba ē mε la bānsɩ bayi, tɩ gu'urba la bɔna zanōrum gu'ura yu'a deego la. ⁷La haya! Tɩ Nawēnne maleka* kɔ'ɔn wa'am. Tɩ peelem kɔ'ɔn nēegε deego la puam. Tɩ maleka la wē Apɩyεεrɩ lugre nēegε ē yetɩ: << Isge tɔtɔ.>> Tɩ bānsɩ la ba'age lui tēḡa dee base a nu'usi la. ⁸Tɩ maleka la yeke ē yetɩ: << Ga fu sagānne, dee pire fu tagra.>> Tɩ a ēḡe bela. Tɩ maleka la le yeke ē yetɩ:

< <Ye fu fuugo dee doose mam.> > ⁹Ti Apilyeeri doose ē yese yēŋa, dee ka bāŋe ti maleka la n uti se'em na de la sira, a tē'esē ti la āna wu a zāasum me na. ¹⁰La ban gāŋe pɔspɔsi gu'urba la, la gu'urba buyi dōma la, ba yāŋa paage la kut-yan-seka n yesri kē'era tēŋa la puam na, ti yaŋa la yo'oge a mēŋa, ti ba yese yēŋa yāŋa dɔla sore wē. Bilam zē'am ti maleka la fōrge dee base Apilyeeri.

¹¹Ti Apilyeeri yem yāŋa wa'am, ti a yeti: < <Lεεε wā mam bāŋe sira sira, ti Zuudāana n tōm a maleka ti a wa'am wa fāage mam A'erɔɔɔ nu'usum, la bōn-seka wuu ti Zifdōma eeri ti ba ēŋe mam na.> >

¹²La ēn bāŋe bōn-ēna vōore la, a sēŋe la Azā-marki ma Amaari yire. La nērba n lagsē bilam zo'oge bōna mī pu'usra. ¹³La ēn paage mī na, a wē la yaŋa nōore, ti pɔsɔɔ yu'urē n de Arode wa'am ti a bise. ¹⁴La ēn bāŋe Apilyeeri kōa la, ti a sūure ēŋe yēlum ti a ka yo'oge yaŋa la, dee zoe kē ka yeti: < <Apilyeeri ze yaŋa nōorum.> > ¹⁵Ti ba yele pɔsɔɔ la yeti: < <Fōn de la zɔlɔɔ.> > Ti a le yeti: < <La de la ēŋa.> > Ti ba lerge yeti: < <La de la a sia> >. ¹⁶Ti Apilyeeri ken wē'era yaŋa la. Ti ba yo'oge yē ti la de la ēŋa. Ti la di'ige ba. ¹⁷Ti Apilyeeri yibse nu'usi pa'ale ba yeti, ba āna sīm. Dee tɔge pa'ale ba Zuudāana n ēŋe se'em taru ēŋa yu'a deego la puam yese yēŋa. Dee yele ba yeti: < <Yele-ya Azaki, la ti sɔbiisi la, sela n ēŋe la.> > Dee yese sēŋe zē'a ayēma.

¹⁸La beere n wiige la, dāmŋɔ zozo'e n wa'am sudaasi la tēŋasuka, ti ba bɔɔra ti ba bāŋe, la ēŋe la wāne ti Apilyeeri ka bōna. ¹⁹Ti A'erɔɔɔ boti ba ε Apilyeeri, ka yē ē. Ti a di gu'urba la sarlya, bɔ nōore yeti, ba ku ba. La bela poorum a yese Zude sēŋe la Sezaare ka bōna bilam.

A'erɔɔɔ kūm yelle

²⁰La naba A'erɔɔɔ* sūure daan yīige me halu la Tiiri* la Sidō tēnsu nērba. Ti ba ēŋe nōore ayila ti ba sēŋe ka yē ē, yāŋa lagsē taaba dēŋe yōke Ablastisi n bisri naba A'erɔɔɔ yire yelle la sia. Ti bāma la ēŋa yāŋa doose taaba sēŋe ka sose naba A'erɔɔɔ yeti, a base ti sū-mā'asum wa'am bāma la ēŋa tēŋasuka. Se'ere n soe la, ba dia daan ze'eti la naba la tēŋam sēna.

²¹La A'erɔɔɔ looge la daare yeti, ba tɔge yetɔga la. La daare la n paage la, a ye la a na'am futo zī'ire a na'am kuka zuo tɔgra yetɔg-kāra bɔ'ɔra nērba la. ²²Ti ba kaasē yeti: < <Kōa wā de la Nawēnne kōa, la dagu nērsaala kōa.> > ²³Ti Nawēnne maleka* boti bā'a yōke A'erɔɔɔ bilam zē'am, ti zūnzūa di ē, ti a ki, ēn ka pēge Nawēnne dee pēge a mēŋa la iyā.

²⁴Ti Nawēnne yetɔga la daan saage zē'a wuu, ti nērba zozo'e sakra yetɔga la pa'asra.

²⁵La Abarnabası la Asolu n daan tōm ba tōoma Zerizalēm ba'ase la, ba daan tarı Azā-markı me lebe Antıyosu.

13

Ba tōm Abarnabası la Asolu tu ba sēḡe ka mōole Nawēnne yetōga

¹Azezi nēr-kuuḡo n boe Antıyosu la puam, Nawēnne nōtō'osru ba, la karēnsāandōma n daan boe mī. Ba de la Abarnabası, la Asimeyō tu ba wi'iri tu nēr-sabga, la Alusiyusi n ze'ele Sireni, la Amanayeni tu ba daan uge ē la naba A'erōdı, la Asolu. ²La daare ayıla ba daan lu la nōore pu'usra dee pēgra Nawēnne, tu Nawēnne Sıa ye le ba yetı: <<Looge-ya Abarnabası la Asolu tu ba tōm tōon-seka tu mam looge ba tu ba tōm na.>> ³Tı ba lu nōore dıke nu'usi pagle ba zuto pu'use, dee base ba tu ba sēḡe.

Asolu la Abarnabası boe Sipri so'olum mōola Nawēnne yetōga

⁴La Nawēnne Sıa n tōm ba la, ba sēḡe la Selesi tēḡam ka kē öorḡo bilam sēḡe Sipri so'olum tu ko'om gilge la. ⁵La ban paage Salamini tēḡam na, ba daan mōolu Nawēnne yetōga me Zıfdōma wēndeto* puam. Ba daan tarı la Azā-markı tu a sōḡra ba.

⁶La ba daan doose la Sipri so'olum la puam ka paage Pafosu. Bilam ba yē la tuım dāana n parım tu ēḡa de la Nawēnne nōtō'osa. A de la Zıfu, a yu'ure de la Abar-zezi. ⁷A daan boe la tēḡa la ḡomna Aseryusi-polusi n de yem dāana la zē'am. Tı ḡomna la daan botı ba wi Abarnabası la Asolu, a daan booru tu a wōm na Nawēnne yetōga. ⁸La tuım dāana la yu'ure la Greki* de la A'eliması. A daan sı'ısrı Asolu la Abarnabası yetōga la me, dee daan εera tu a ḡu ḡomna la tu a da sake Nawēnne yetōga la. ⁹Tı Nawēnne Sıa bōna la Asolu yu'ure ayēma n de Apolu la pāḡa, tu a bısrı tuım dāana la zıı, ¹⁰yele ē yetı: <<Fu tarı la yemkēḡsıga la pā'asḡo, fu de la Asūtāana* bıa, fu de la tōon-sōma wuu be. Fōn dıkrı Zuudāana Nawēnne sıra la me tu a lebgra pōmpōrḡo. ¹¹Lele wā, bāḡe tu Zuudāana pāḡa wun botı fu fı me. Fu kān le yē peelem halı ka paage wakat-seka.>> La bilam zē'am tu tuım dāana la ko'on fı, ba'abra εera nēra tu a ve'ege ē. ¹²La ḡomna la n yē lan ēḡe se'em na, a bō yetōga la sıra me, se'ere n soe la, Zuudāana zāsḡo la daan kē a sūure me.

Apolu la Abarnabası boe Antıyosu n boe Pisidi so'olum

¹³Apolu la a taaba la ze'ele la Pafosu kē öorḡo sēḡe Perzi n boe Pānfili so'olum puam na. Tı Azā-markı base ba bilam dee lebe Zerizalēm. ¹⁴Tı ba daan ze'ele Perzi sēḡe Antıyosu n boe Pisidi so'olum puam na. Tı Zıfdōma

vo'osgo* daare paage, ti ba kē ba wēndeem zī'ire. ¹⁵La ban karēḡe Nawēnne lɔɔ*, la Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba* gōnno ku'ulum na, ti wēndeego la nēḡadōma tōm nērba ti ba sēḡe ka yele ba yeti: <<Ti sɔbiisi, ya sān tara yetɔga n wun bɔ nērba la buraane, ya tɔḡe.>>

¹⁶Ti Apoli isge yɪbsɛ la nu'ugo yele ba yeti: <<Lsrayeli* nērba, la yāma seba n po nanna Nawēnne, selse-ya. ¹⁷Nawēnne ti Lsrayeli dōma pu'usrɪ wā, ēḡa n yuun looge ti yaabdōma, ban yuun boe Ezipti* na, ēḡa n botɪ ba yɪrge zo'oge. La ēḡa n yuun tōm pāḡa tōoma tarɪ ba yese Ezipti. ¹⁸La ban boe weem yuuma pinaasɪ la, a ēḡe sū-mā'asum la ba mɛ. ¹⁹Dee yuun sā'am buuri bayopɪ Kanaan* so'olum puam, dee bɔ ba tēḡa la ti ba sɔna. ²⁰Bela wuu yuuge masɛ wu yuuma kɔbsnaasɪ la pinuu.

La bela poorum a bɔ ba la nēḡadōma, ti ba sɔna ba wa paage Nawēnne nōtɔ'ɔsa Asāmweli wakatum. ²¹Ti ba yāḡa sose yeti, bāma boori la naba. Ti Nawēnne bɔ ba Akisi dayua Asayuli n de Abēnzamē buuri nēra, ti a di na'am yuuma pinaasɪ. ²²Ti Nawēnne yuun to'oge Asayuli na'am na, dee botɪ Adavidi* dena naba. Nawēnne yuun tɔḡe Adavidi yelle yeti: <Mam yē la Azese* bia Adavidi n ān mam sūure yēlum. Ēḡa n wun ēḡe mam n boori se'em na wuu.> ²³La de la ēḡa buuri nēra ayɪla n de Azezi ti Nawēnne botɪ a dena Fāagra bɔ Lsrayeli dōma, wu ēn yuun bīḡe a nōore se'em na. ²⁴Ēḡa n daan nān ka wa'am na, Azā n daan mōoli a wa'aḡɔ yelle bɔ Lsrayeli nērba wuu yeti, ba teege yem basɛ tōon-be'ero ti ba mise ba ko'om* puam. ²⁵La Azā n daan boe mī ti a tōm a tōoma ba'asɛ la, a soke ba yeti: <Yāma tē'esɛ ti mam de la āne? Yāma n tē'esɛ ti mam de nēr-sɛka la, mam dagɪ ēḡa. La selse-ya, ēḡa boe la mam poorum sēna, mam ka masɛ ti m pirge a tagra.>

²⁶M sɔbiisi, yāma n de Abraham* yɪsɪ, la yāma seba n po nanna Nawēnne, la de la tōma īyā ti Nawēnne tōm fāare kōa wā. ²⁷La Zerizalem nērba, la ba nēḡadōma daan ka bāḡe Azezi n de nēr-sɛka. La ba ka bāḡe Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba yetɔga la ti ba karēḡɪ vo'osgo daare wuu la vōore. La ban di Azezi sarɪya la, nōtɔ'ɔsrɪba la n yuun yele se'em na ēḡe mɛ. ²⁸Baa ban ka yē bōn-sɛka n wun botɪ ba ku ē na, ba sīm mɛ dee yele Apilatɪ yeti, a basɛ ti ba ku ē. ²⁹La ban daan ēḡe sela wuu wu lan pōn gulɛ a yelle se'em ba'asɛ la, ba sike ē dɔ-puurḡa* la zuo mɛ laage. ³⁰Ti Nawēnne daan botɪ a vo'oge. ³¹La a dɪkɛ a mēḡa mɛ pa'alɛ seba n daan doose ē Galile sēḡe Zerizalem na dabsa faa, bāma n de a kaset-dōma Lsrayeli nērba la tēḡasuka.

³²La tōma mōoli la kō-yēlga la bɔ yāma: Nawēnne n yuun bīḡe a nōore la ti yaabdōma la, ³³a ēḡe bōn-ēḡa bɔ la tōma n de ba yɪsɪ la. La de la a vo'oge Azezi mɛ. La ān wu lan gulɛ yōoma gōḡɔ yōoma buyi dāana la puam yeti:

<Fu de la mam bia. Zīna mam n lebge fu so.>

³⁴Nawēnne yuun yeti, ēṅa wun vo'oge ē ti a kān pō'oge. Bēla ti a yuun yeti:
<Mam wun bɔ ya bōn-sōma sɪra sɪra ti mam pōn bīṅe nōore la Adavidi
la.>

³⁵Bēla īyā ti la yele yōoma gōṅɔ puam zē'a ayēma yeti:
<Fu kān base fu pupeelem dāana ti a pō'oge.>

³⁶Wakat-sēka ti Adavidi yuun vɔa la, a tōm Nawēnne yem n boori se'em mē,
dee ki ti ba laage ē a yaabdōma yɔɔm, ti a īyā pō'oge. ³⁷La Nawēnne n
vo'oge sēka la ka pō'oge. ³⁸Bēla, m sɔbiisi, yāma mase ti ya bāṅe ti la de la
Azezi īyā ti tōma mōole pa'ale yāma ti Nawēnne wun base tōon-be'ero
taale. Se'ere n soe la, Amoyisi lɔɔ* yuun ka tā wun base ti ya yelle mase
Nawēnne zē'am, ³⁹la nēr-sēka woo n bɔ Azezi sɪra, a yelle mase Nawēnne
zē'am mē. ⁴⁰Bēla, guuse-ya ti lan gulse se'em Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba gōṅɔ
puam na da paage ya. ⁴¹La yeti:

<Bāṅe-ya ti yāma sēba n de sɪ'ɪsrɪba la,
ya palēṅa wun ēke mē ti ya ki.
Se'ere n soe la,
tōon-sēka ti mam wun tōm ya zamāana wā puam na,
ya kān nan ti la wun sɪrɪ ēṅe,
baa nēra sān tɔge pa'ale ya.> > >

⁴²La Apoli la Abarnabasɪ n daan isge ti ba yese la, ti nērba la sose ba yeti,
ba le wa'am vo'osgo daare wa tɔge yetɔg-sēba ti ba tɔge la. ⁴³La ban yese
ti ba fōrge la, ti Zifdōma zozo'e, la nērba baseba n dagɪ Zifdōma dee sake
dɔla Nawēnne lɔɔ ti a bɔ Zifdōma, daan dɔla Apoli la Abarnabasɪ. Ti Apoli
dōma pa'ale ba yeti, ba mōrge bɔna Nawēnne yel-sōnne na puam.

⁴⁴Ti vo'osgo daare le paage, ti nērba lagse zozo'e wu la de la tēṅa la nērba
wuu la, ti ba selse Nawēnne yetɔga. ⁴⁵La Zifdōma n yē nēr-kuuṅɔ la n zo'oge
la, ti ba ēṅe sūure sɪ'ɪse Apoli n tɔge se'em na, dee tɔgra tɔg-be'ero. ⁴⁶Ti
Apoli la Abarnabasɪ daan kābe sūure tɔge ba yeti: <<Tōma wun dēṅe nɪ
tɔge Nawēnne yetɔga wā bɔ la yāma. La yāma n zagse la, yāma pa'ale ti ya
ka mase ti ya yē vɔm n ka ba'asɪ. Bēla īyā tōma wun base yāma, dee sēṅe
la bu-zāṅsɪ* zē'am. ⁴⁷Se'ere n soe la, Zuudāana Nawēnne bɔ tōma nōore
yeti:

<Mam looge fo ti fu āna wu peelem bɔ bu-zāṅsɪ,
botɪ nērba yē fāare dūnia zē'esɪ wuu.> > >

⁴⁸La bu-zāṅsɪ la n wōm bēla la, ba sūure ēṅe yēlum mē halɪ, ti ba pēgra
Nawēnne yetɔga la. La nēr-sēba n mase ti ba yē vɔm n ka ba'asɪ la daan
sake bɔ Azezi sɪra mē.

⁴⁹Ti Zuudāana yetoga la saage tēja la wuu. ⁵⁰Ti Zifdōma daan sa'ase pogsu n pu'usrū Nawēnne, dee dena yu'ure dōma, la tēja la nērzuto, boti ba nāmse Apolu la Abarnabasū dige ba ba tēja la puam ti ba yese. ⁵¹Ti Apolu la Abarnabasū piuse ba nāma tēntōnnō base, pa'ale ti tēja la nērba ka ēḡe sōḡa, dee we'esa Ikonim. ⁵²La Azezi karēnbiisi la n boe Antuyōsu la daan taru sū-yēlga zo'oge me, dee ti Nawēnne Sūa bōna la ba.

14

Apolu la Abarnabasū boe Ikonim

¹Apolu la Abarnabasū n paage Ikonim la, ba le kē la Zifdōma wēndeego* puam tōge bō nērba. Ti nēr-kuuḡo zozo'e, Zifdōma la nērba baseba n dagu Zifdōma, bō Nawēnne sūra. ²La Zifdōma nēr-seba n ka sake yetoga la, bāma n sa'ase bu-zāḡsi* boti ba sūure sā'am la Azezi karēnbiisi la. ³La Apolu la Abarnabasū daan yuuge Ikonim me, te'ege Zuudāana Azezi tōge a yetoga la buraane. Ti Zuudāana daan bō ba pāḡa ti ba tōm tōon-yālma la yel-kursi n pa'alū ti ēḡa yel-sōnne na ti ba tōgrū la de la sūra. ⁴La tēja la nērba daan welse me, ti baseba bōna Zifdōma poorum, ti baseba bōna Azezi Tōntōnūba* la poorum.

⁵Ti bu-zāḡsi, la Zifdōma, la ba nēḡadōma bōra ti ba nāmse Apolu la Abarnabasū lobe ba la kuga. ⁶Ti ba bāḡe, zoe sēḡe Likoni tēnsūm, Listri, la Derbi, la tēn-piḡsi seba n lem bilam na puam. ⁷Bilam ba daan mōole kō-yēlga la me.

Ba lobe Apolu la kuga Listri tēḡam

⁸La bura n daan boe Listri ka tāna sēnna. A ma dōge ē ti a dena la kōḡḡo. ⁹Ti a daan zēa selsra Apolu n tōgrū la. Ti Apolu būsra ē zīi, bāḡe ti a bō Azezi sūra me tāna wun yē īmā'asum. ¹⁰Ti Apolu tōge ke'enke'em yele ē yeti: << Isge ze'ele saazuo.>> Ti kōḡḡo la vaage isge sēnna. ¹¹La nēr-kuuḡo la n yē Apolu n ēḡe se'em na, ti ba tīi tōge la Likoni tēja yetoga yeti: << Wēna n lebge nērsaalba sigum tōma zē'am.>> ¹²Ti ba daan wi'ira Abarnabasū ti Azeyusi, dee wi'ira Apolu ti A'ermēsū, ēḡa n tarū yetoga la wa'am na īyā*f3*. ¹³Ba daan tarū la deego tēja la zanō-bōba kāabra Azeyusi. Ti kāabḡo kēema la tarū lōlsi, la tūsi puuro wa'am zanōrum na, ti ēḡa la nēr-kuuḡo la bōra ti ba kāabe Abarnabasū la Apolu.

¹⁴La Tōntōnūba Apolu la Abarnabasū n wōm ban yeti ba ēḡe se'em na, ba sūure sā'am me, ti ba āasum ba futo, dee zoe kē nēr-kuuḡo la puam tīi tōge yeti: ¹⁵<< Nērba wā, bēm ti ya yeti ya ēḡe wāna? Tōma mē de la nērsaalba

wu yāma n ān se'em na, la tōma mōoli la kō-yēlga pa'ala yāma tu ya base bōn-bāna wā n ka taru yōoro, dee dola Nawēnne n de vom dāana. Ēḡa n nāam saazuum la tēḡa, la ko-kāte, la bōn-seba wuu n boe ba puam na.

¹⁶Kurum kurum, Nawēnne yuun base buuri wuu tu ba lta la ba mēḡa yem n boori se'em. ¹⁷La baa bela wuu, Nawēnne uti sōḡa me pa'ale ēḡa n de seka. Ēḡa n botu saaga niira bō'ora ya, tu ya bōnkōla bita, tu dia bōna zo'oge, tu ya sūure āna yēlum. > > ¹⁸Baa la Apolu n tōge bela la, la ēḡe la toogo bō ba, dee tu ba yāḡe gu nēr-kuuḡo la tu ba ka kāabe ba.

¹⁹La Zifdōma n ze'ele Antlyoslu n boe Pisidi so'olum, la Ikonim wa'am wa sa'ase nērba la, botu ba lobe Apolu la kuga, vuuge ē tēḡa la puam yese base, dee tē'ese tu a ki me. ²⁰Tu Azezi karēnbiisi la lagsē gilge ē, tu a isge kē tēḡa la puam. Tu beere wiige, tu ēḡa la Abarnabaslu sēḡe Derbu.

Apolu la Abarnabaslu lebru Antlyoslu n boe Siiri so'olum

²¹La Apolu la Abarnabaslu mōole kō-yēlga Derbu me, tu nērba zozo'e lebge Azezi karēnbiisi, dee tu ba yāḡa lebe Listri, la Ikonim, la Antlyoslu n boe Pisidi so'olum. ²²La ba daan tōge pa'ale karēnbiisi la me, bō ba buraane yetu, ba mōrgē bōna Azezi sira la puam da base. Dee yele ba yetu: < < Tu wun yē la nāmsgo zozo'e dee kē Nawēnne so'olum* puam. > > ²³La tēn-seba wuu tu ba sēḡe la, ba looge la kēma Azezi nērba la puam, lu nōore pu'use Nawēnne, dee dūke ba base Zuudāana tu ba bō sira la nu'usum. ²⁴La ban doose Pisidi la, ba paage Pānfili so'olum.

²⁵La ba mōole Nawēnne yetoga Perzu me, dee sēḡe Atali. ²⁶La ba kē la ōorḡo bilam sēḡe Antlyoslu, tēn-seka tu ba daan dūke ba ēḡe Nawēnne nu'usum tu a sōḡe ba tu ba tōm tōon-seka tu ba tōm ba'ase wā. ²⁷La ban paage la, ba botu Azezi nērba la lagsē me, tu ba tōge pa'ale ba Nawēnne n tōm la bāma se'em, la a yo'oge sore me bō bu-zāḡslu* tu ba tāna wun bō ē sira. ²⁸La ba boe la karēnbiisi la le bilam yuuge me.

15

Ba tigse Zerizalem sōse bu-zāḡslu yelle

¹Nērba baseba n ze'ele Zude wa'am Antlyoslu wa zāsna Azezi karēnbiisi la yetu: < < Ya sān ka wāta* ya budimto wu Amoyisi* loo la n zāsnlu se'em na, ya kān tā'age yē fāare. > > ²Tu Apolu la Abarnabaslu daan ka sake ban yele se'em na, daan tii wē'era nōke'ene la ba. Tu karēnbiisi la ku nō-yēnne yetu, Apolu la Abarnabaslu, la bāma nērba baseba sēḡe Tōntōnuba* la, la kēma n boe Zerizalem na zē'am nōke'ene ēḡa yelle.

³La Azezi nērba la n tōm ba yetu ba sēŋe la, ba doose la Fenisi la Samaari tēnsu tōge pa'ale bu-zāŋsi* n teege yem sake Nawēnne se'em. Bela botu Fenisi la Samaari tēnsu karēnbiisi la sūure ēŋe yēlum me zozo'e. ⁴La ban paage Zerizalem na, Azezi Tōntōnba la, la Azezi nērba, la ba kēma la wuu to'oge ba me sōŋa sōŋa. Tu ba tōge pa'ale Nawēnne n ēŋe se'em wuu la bāma. ⁵Tu Farisi* nērba baseba n bō Azezi sira la isge yetu: << Dēnu tu ba wāta bu-zāŋsi la, dee zāsum ba tu ba sake Amoyisi loo la wuu.>>

⁶Tu Tōntōnba la, la kēma la lagsē tu ba buse ba wun ēŋe yelle la se'em. ⁷La ban wē'eri nōke'ene zo'ora la, tu Apilyeri isge yele ba yetu: << M sobiisi, yāma mi me tu Nawēnne looge la mam kurum kurum yāma puam, tu m tōge a kō-yēlga la bō bu-zāŋsi tu ba sake. ⁸La Nawēnne n mi nērsaala putē'era la, bō ba a Sira me, wu ēŋa n daan bō tōma se'em na, pa'ale tu ēŋa fāage ba me. ⁹La a ka welge tōma la bāma. La ban bō Azezi sira la iyā tu a yese be'em ba sūure puam base. ¹⁰Bela, bēm tu ya makra Nawēnne bōra tu ya zelge karēnbiisi la zeero tu tōma yaabdōma, la tōma ka yāŋe tu? ¹¹La ka ān sōŋa, tōma mi tu la de la Zuudāana Azezi yel-sōnne na iyā tu tōma yē fāare, wu bāma n mē yē fāare se'em na.>>

¹²Tu nēr-kuyō la wuu āna sīm selsira Abarnabas tu Apolu n tōgru pa'ala tōon-yālma, la yel-kirsi seba tu Nawēnne ēŋe la bāma bu-zāŋsi tēŋasuka la.

¹³La ban tōge ku'ulum na, tu Azaku yetu: << M sobiisi, selse-ya. ¹⁴Asimō-pilyeri tōge pa'ale la Nawēnne n dēŋe buse bu-zāŋsi yelle se'em, looge ba nērba baseba tu ba dēna a mēŋa nērba. ¹⁵La bōn-bāma masse wu Nawēnne nōto'osruba* n yele se'em na. Ba yuun gulse tu Nawēnne yetu:

¹⁶< Bela poorum, mam wun leme wa'am,
wa le mē naba Adavidi* deego la n lui la me.

Mam wun le malge ē me,
mē a daboogo la zuo.

¹⁷Bela tu nēr-seba n weege la wuu,
la bu-zāŋsi wuu tu mam looge tu ba dēna mam nērba la,
wun ε mam n de ba Zuudāana.>>

¹⁸Zuudāana Nawēnne n yele se'em n wāna,
ēŋa n ēŋe bōn-bāma tu ba pōn mina halu kurum kurum.>>

¹⁹Tu Azaku ken yetu: << Bela tu mam tē'esē tu tu da nāmse seba n dagu Zifdōma dee teege yem dola Nawēnne na. ²⁰Tu gulse gōŋo bō ba yetu, ba da di di-seba tu ba kāabe bō бага la, tu ba wun dēge ba, ba da tōnna yalsu tōoma, ba da di sela tu ba tēge ku, la ba da di zum. ²¹Se'ere n soe la, halu kurum kurum ba karēŋru Amoyisi gōnno Zifdōma wēndeto* la puam ba vo'osgo* dabsa wuu me, dee mōola ba tēnsu la wuu puam.>>

Ba gulɛ gōŋɔ bɔ bu-zāŋsɪ

²²Bɛla tɪ Tōntōnɪba la, la kēma, la Azezi nērba la wuu tē'esɛ yetɪ, la ān sōŋa tɪ ba looge nērba bāma puam tōm ba tɪ ba doose la Apolɪ la Abarnabasɪ sēŋɛ Antɪɔsɪ. Tɪ ba looge Azudi sɛka yu'urɛ n ken dɛna Abarsabasɪ la, la Asɪlaasɪ. Bāma tɪ ba daan nannɪ. ²³La ba daan gulɛ la gōŋɔ bɔ ba yetɪ:

< < Tōma n de Azezi Tōntōnɪba, la Azezi nērba la kēma n pu'usrɪ yāma bu-zāŋsɪ* n de tɪ sɔbiisi n boe Antɪɔsɪ, la Siiri, la Silisi so'olum.

²⁴Tōma wōm tɪ tōma nērba baseba n wa'am wa dāana yāma la yetɔga botɪ yāma yɛm yɔɔra, tōma ka bɔ ba nōorɛ. ²⁵Bɛla ñyā tɪ tōma lagɛ taaba ku nōorɛ ayɪla, tē'esɛ tɪ la ān sōŋa tɪ tōma looge nērba baseba tōm ba tɪ ba doose la tɪ sɪr-nōŋrɪsɪ Abarnabasɪ la Apolɪ wa'am yāma zē'am. ²⁶Bāma n pōsɛ ba yōorɛ tōma Zuudāana Azezi-krisi tōoma la ñyā. ²⁷Bɛla tɪ tōma tōm Azudi la Asɪlaasɪ tɪ ba wa'am wa tɔgɛ bōn-bāma pa'alɛ ya. ²⁸Nawēnnɛ Sɪa, la tōma tē'esɛ mɛ tɪ la ān sōŋa tɪ tɪ da zelge ya zeero baseba pa'asɛ, sān dagna yel-sɛba n de kāŋkāŋɛ wā. ²⁹La de la ya da di di-sɛba tɪ ba dɪkɛ kāabɛ bɔ бага, ya da di zuum, la ya da di sɛla tɪ ba tēgɛ ku, la ya da tōnna yalsɪ tōoma. Ya sān guuse ya mēŋa ka ēŋɛ bōn-bāna, ya ēŋɛ sōŋa. Nawēnnɛ wun bɔ ya ñmā'asum. > >

³⁰Ba daan keese sɛba tɪ ba tōm na mɛ, tɪ ba sēŋɛ Antɪɔsɪ. La ban paagɛ bilam na, ba lagɛ Azezi nēr-kuuŋɔ la mɛ, dɪkɛ gōŋɔ la bɔ ba. ³¹La ban daan karēŋɛ gōŋɔ la, la bɔ ba buraanɛ mɛ, botɪ ba sūure ēŋɛ yɛlum zozo'e. ³²Tɪ Azudi la Asɪlaasɪ n daan de Nawēnnɛ nōtɔ'ɔsrɪba la tɔgɛ zozo'e keŋɛ ba sɔbiisi la sūure, pa'asɛ ba pāŋa. ³³La ba daan yuuge mĩ na fɛe, dee tɪ ba sɔbiisi la base ba tɪ ba lebe sɛba n tōm ba la zē'am la sū-mā'asum. ((³⁴Tɪ Asɪlaasɪ daan looge yɛm weege bilam.))

³⁵La Apolɪ la Abarnabasɪ daan weege la Antɪɔsɪ bilam, tɪ bāma la nērba baseba zozo'e zāsna nērba Zuudāana Nawēnnɛ yetɔga dee mōola a kō-yɛlga la.

Apolɪ la Abarnabasɪ welge taaba

³⁶La daare ayɪla tɪ Apolɪ yele Abarnabasɪ yetɪ: < < Tɪ lebe ka kaagɛ tɪ sɔbiisi la n boe tēn-sɛba wuu tɪ tɪ daan mōolɛ Zuudāana yetɔga bɔ ba la, bɪsɛ ba ān se'em. > > ³⁷Tɪ Abarnabasɪ daan bɔɔra tɪ Azā sɛka yu'urɛ n ken dɛna Amarkɪ la po doose ba sēŋɛ. ³⁸La Apolɪ daan tē'esɛ tɪ la ka ān sōŋa tɪ a doose bāma, se'ere n soe la, a daan base ba mɛ Pānfili, ka le doose la ba

tōm*f4*. ³⁹Tl ba daan wē nōke'ene welge taaba. Tl Abarnabasl daan botl Amarkl doose ē, tl ba kē ōorŋo sēŋe Sipri. ⁴⁰La Apolul daan looge la Asulaasul tl a doose ē. Tl Azezi karēnbiisi la duxe ba ēŋe Nawēnne nu'usum tl a ēŋe ba yel-sōnne. ⁴¹Tl ba yāŋa sēŋe Siiri la Silisi tēnsu ka pa'ase Azezi nēr-kuuŋo la pāŋa.

16

Atimōtl doose Apolul la Asulaasul, tl ba tōm Nawēnne tōoma

¹La Apolul dōma sēŋe ka paage la Derbul la Listri tēnsu. Tl Azezi karēnbial daan bōna mī tl a yu'ure dena Atimōtl, a ma de la Zifu n sake bō Azezi sula. Dee tl a sō dena Grekl*. ²Tl Azezi karēnbiisi n boe Listri la Ikonim tēnsu na daan tōgra a yelle sōŋa. ³Tl Apolul bōra tl a dōla la ba le tōnna, daan wā* ē Zifdōma seba n boe tēn-bāma la iyā, se'ere n soe la, ba wuu daan mi tl a sō de la Grekl. ⁴La ba daan dolul la tēnsul puam busra Azezi nēr-kuuŋo la, dee tōgra pa'ala ba Azezi Tōntōnuba la, la kēma la n boe Zerizalem na n looge yem se'em, dee yetu ba tl ba sake bōn-seba tl ba looge la. ⁵Bela tl Azezi nēr-kuuŋo la daan yē pāŋa Nawēnne doosgo la puam, tl ba källe pa'asra daare woo.

Apolul boe la Truasul zāasum tl ba wi ē Maseduanul

⁶Tl Apolul dōma daan bōra tl ba sēŋe Azi* tēnsu ka mōole Nawēnne yetōga, tl Nawēnne Sula gu ba, tl ba doose Frizil la Galatul so'olum. ⁷La ban sēŋe ka lem Mizil so'olum na, ba boorul tl ba sēŋe la Bitini, tl Azezi Sula*f5* la ka bō ba sore. ⁸Tl ba doose Mizil tole sēŋe Truasul. ⁹La yu'uhō tl Apolul busē yē Maseduanul nēra wu zāasŋo la, tl buraa la ze a zē'am belna ē yetu:
<<Wa'am Maseduanul wa sōŋe tō.>> ¹⁰La Apolul n daan yē bela la, tōma māasum me toto tl tl sēŋe Maseduanul, bēm iyā, tōma tē'esē bāŋe me tl la de la Nawēnne n wi tōma yetu, tl sēŋe ka mōole kō-yēlga la bō ba.

Alidi bō Azezi sula Filipi tēŋam

¹¹Tl tōma kē ōorŋo bilam kō'on sēŋe Samotrasul. Tl beere wiige, tl tōma paage Neapolisi. ¹²La tōma yāŋa ze'ele la bilam sēŋe Filipi n de Maseduanul tēn-kāra la tēŋa ayula. Filipi tēŋa de la Rom dōma n soe ē. Tōma ēŋe bilam na dabsa faa. ¹³Tl vo'osgo* daare tl tōma yese tēŋa la puam sēŋe kulaa nōorum, tōma tē'esē me tl zē'e-ēŋa de la Zifdōma pu'usgo zē'a. Tl tōma zī'ire bilam tōgra bō'ora pōgsul n lagsē. ¹⁴La pōka ayula n daan boe mī pu'usra Nawēnne, tl a yu'ure dena Alidi, a ze'ele la Tiyatiiri. A daan koosul la fu-sōma n de gomusga. Tl a selsra tōma yetōga la, tl Zuudāana botl a bāŋe

Apolu yetɔga la vōore dee sake. ¹⁵Ti tōma daan mise ēŋa la a yir-dōma ko'om* puam. Ti a sose tōma yeti: << Ya s̄an sake ti mam suri bɔ Zuudāana sura me, ya wa'am kē'era mam yire.>> La a pērgɛ tōma me, ti tōma sake.

Apolu dōma boe la yu'a deem Filipi tēŋam

¹⁶Ti daare ayila ti tōma we pu'usgo zē'am, ti pugla n de yamŋa ti kulkā'arga doli ē daan tu'use tōma. Kulkā'arga la daan boti a yēta la yel-sɛba n boe nēŋam sēnna tɔgra bɔ'ɔra nērba, la sɛba n soe ē na daan yeti ligri zozo'e me a zē'am. ¹⁷Ti a dɔla Apolu la tōma tii tɔgra yeti: << Nēr-bāna wā de la Nawēnne n gānni sɛla wuu la tōntōnɩba, ba mooli la fāare sore pa'ala ya.>> ¹⁸La a ēŋɛ bɛla la dabsa faa. Ti Apolu sūure s̄a'am la ē, ti a wērgɛ yele kulkā'arga la yeti: << Mam yeti fu la Azezi-krisi yu'ure, ti fu yese dee base pugla wā.>> Ti kulkā'arga la yese bilam zē'am dee base ē.

¹⁹Ti sɛba n soe ē na n bāŋɛ ti bāma k̄an le yē ligri a zē'am na, ti ba yōke Apolu la Asulaasi ve'ege ba kē da'am ka sām batēŋa la nēŋadōma zē'am. ²⁰Ti ba taru ba paage sɛba n diti sarɩya la zē'am ka yeti: << Nēr-bāna wā de la Zifdōma, bāma n dāmnɩ ti tēŋa wā. ²¹Ba pa'alɩ la bōn-sɛba n sisri, ti tōma n de Rom* nērba k̄an sake ēŋɛ.>> ²²Ti nēr-kuuŋɔ la lagum zebra Apolu la Asulaasi, ti sɛba n diti sarɩya la boti ba ve ba futo la yeese, dee bɔ nōore yeti, ba wē ba la ka'asa. ²³Ti ba wē ba zozo'e dee kē'esɛ ba yu'a deem, dee yele gu'ura la ti a gu'ura ba sōŋa. ²⁴Ban yele bɛla la, ti a kē'esɛ ba yu'a de-sɛka n boe puam puam na, lu ba nāma lable la dɔɔgo.

²⁵Ti sōnsua ti Apolu la Asulaasi pu'usra dee yōona yōoma pēgra Nawēnne, ti sɛba n po bɔna yu'a deem na sɛsra. ²⁶Ti tēŋa dare mīim zozo'e, ti yu'a deego la mīim la a ēbre waa wuu, ti kulɩnsɩ la wuu yo'ose, ti bānsɩ la wuu ba'asɛ. ²⁷Ti yu'a deego gu'ura la nēegɛ isge yē ti kulɩnsɩ la yo'ose me, ti a tē'esɛ ti ba yese me, ti a fooge su'a ti a ku a mēŋa. ²⁸Ti Apolu tɔge ke'enke'em yeti: << Da k̄an ēŋɛ fu mēŋa sɛla, tōma wuu boe la kalam.>> ²⁹Ti yu'a deego gu'ura la wi yeti, ba taru bugum wa'am. Dee ēŋɛ tɔtɔ kē deego la puam ka lui Apolu la Asulaasi nēŋam gōgra la dabeem, ³⁰isge taru ba yese, soke ba yeti: << Buraasi, mam wun ēŋɛ la wāne yē fāare?>> ³¹Ti ba lerge ē yeti: << Bɔ Zuudāana Azezi sura, ti fōn na fu yir-dōma wuu wun yē fāare.>> ³²Ti ba tɔge Zuudāana yetɔga bɔ ēŋa la sɛba wuu n boe a yire la. ³³La wakat-ēŋa mēŋa ti a taru ba ka pe ba nōtɔ la. La bilam zē'am ti ba mise ēŋa la a yir-dōma wuu ko'om* puam la Azezi yu'ure. ³⁴Ti a taru Apolu la Asulaasi sēŋɛ a yire ka bɔ ba dia. Ti ēŋa la a yir-dōma la wuu sūure daan āna yelum zozo'e, ban bɔ Nawēnne sura la iyā.

³⁵La beere n wiige, ti sɛba n diti sarɔya la tɔm ba tɔntɔnɔba yeti, ba sɛŋɛ ka yeke sɛka n gu'uri yu'a deego la yeti, a base buraasi la. ³⁶Ti yu'a deego gu'ura la tɔge bɔ Apoli yeti: << Sarɔyaditba la bɔ nɔore yeti, m base ti ya yese. Beke yese-ya fɔrge la sũ-mã'asum.>> ³⁷Ti Apoli yeke tɔntɔnɔba la yeti: << Tɔma n de Rom* tɛŋa nu'ugo nɛrba, ti ba ka di tɔma sarɔya dee wɛ tɔma, kɛ'esɛ tɔma yu'a deem, yãŋa yeti ba li'ise base tɔma? Ayɛi, ba mɛŋa wa'am wa yese to.>> ³⁸Ti tɔntɔnɔba la sɛŋɛ ka yeke sarɔyaditba la beke. Ti dabeem kɛ ba, ban wɔm ti Apoli la Asɔlaasi de la Rom tɛŋa nu'ugo nɛrba la ãyã. ³⁹Ti ba mɛŋa wa'am wa belem ba, boti ba yese, dee sose ba yeti, ba fɔrge dee base ba tɛŋa. ⁴⁰La ba yese yu'a deem na sɛŋɛ la Alidi yire ka tɔge bɔ Azezi karɛnbiisi la buraane dee fɔrge.

17

Yel-sɛba n ɛŋɛ Tesaloniki tɛŋam

¹Apoli la Asɔlaasi doose la Amfipoli, la Apoloni tɛnsuɔm tole sɛŋɛ Tesaloniki, zɛ'e-ɛŋa Zifdɔma wɛndeego* n daan boe mĩ. ²Ti Apoli daan kɛ mĩ wu ɛ ɛn ɔta se'em na, tɔge bɔn-sɛba n boe Nawɛnne gɔŋɔ puam na pa'ale ba vo'osgo dabsa atã. ³A tɔge pa'ala ba yeti, la mase me ti Kriɔ* nãmsɛ ki dee vo'oge. Dee yeti: << Azezi ti mam mɔoli a yelle bɔ'ɔra ya wã de la Kriɔ la.>> ⁴Ti ba nɛrba baseba, la Grɛkɔdɔma* nɛrba zozo'e n pu'usrɔ Nawɛnne, la pɔgsɔ zozo'e n de nɛrzuto daan sake po dɔla Apoli la Asɔlaasi.

⁵Ti Zifdɔma daan ɛŋɛ sũure, sɛŋɛ da'am ka ɛ nɛrba n ka tarɔ vɔore lagsɛ ti ba dãm tɛŋa la. Ti ba sɛŋɛ Azasɔ yire ka ɛra Apoli la Asɔlaasi ti ba tarɔ ba sɛŋɛ tɛŋa la nɛrba zɛ'am. ⁶La ba sɛŋɛ ka ɛ ka yɛ ba, yɔkɛ Azasɔ la Azezi karɛnbiisi baseba sɛŋɛ tɛŋa la kɛ'endɔma zɛ'am ka tĩi tɔge yeti: << Nɛr-bãna wã eerɔ dãmna la dũnia wuu. La ban wãna n wa'am kalam, ⁷ti Azasɔ to'oge ba. Nɛr-bãna wã wuu sɔ'usrɔ la Rom na-keko nɔore yeti, naba ayɛma n boe ti a yu'ure dɛna Azezi.>> ⁸La kɛ'endɔma la, la nɛr-kuuŋɔ la n wɔm beke la, ba sũure isge me. ⁹Ti ba boti Azasɔ la sɛba n dolɔ ɛ na bĩŋe ligri, dee ti ba base ba.

Apoli la Asɔlaasi sɛŋɛ Beere

¹⁰La wɛnne n daan sobe, ti Azezi karɛnbiisi la boti Apoli la Asɔlaasi sɛŋɛ Beere. La ban paage la, ba sɛŋɛ me ka kɛ Zifdɔma wɛndeem. ¹¹La bãma tarɔ putɛ'e-sɔnne me gãna Zifdɔma sɛba n boe Tesaloniki la, sake to'oge Nawɛnne yetɔga la ba sũure wuu, dee daan karɛŋra Nawɛnne gɔŋɔ la daare

woo ti ba buse Apolu n yele se'em na de la sira bu la dagu sira. ¹²La ba nērba zozo'e, la Grēkūdōma* pōgsu n de yu'ure dōma, la buraasi zozo'e sake bō Azezi sira me.

¹³Ti Zifdōma seba n boe Tesaloniki la wōm ti Apolu mōolu Nawēnne yetōga Beere, ti ba sēṅe mī ka dām nērba la, sa'ase ba la Apolu la Asulaasi. ¹⁴Ti karēnbiisi la ēṅe tōtō botu nērba baseba kōlge Apolu sēṅe ko-kāte la nōorum. Dee ti Asulaasi la Atimōtu weege Beere. ¹⁵La seba n kōlge Apolu la taru ē paage la Atenu, ti Apolu soolum ba yetu, ba sān paage, ba yele Asulaasi la Atimōtu yetu, ba wa'am tōtō.

Apolu boe Atenu mōola Nawēnne yetōga

¹⁶La Apolu daan boe la Atenu gu'ura Asulaasi la Atimōtu. La a daan yē la baga n boe tēṅa la puam zozo'e, ti a sūure sā'am. ¹⁷Ti a sēṅe Zifdōma wēndeem ka tōgra la Zifdōma, la seba n dagu Zifdōma dee pu'usra Nawēnne, dee tōgra daare woo la nērba n boe da'am. ¹⁸Ti bāṅruba daan bōna mī tōgra la Apolu, baseba dolu la A'epikiri zāsṅo, dee ti baseba dola Astoyisi zāsṅo. Ti nērba baseba soke yetu: <<Yetōg-tōgsa wā booru ti a yetu bēm?>> Ti baseba yetu: <<La ān wu a mōolu la wēn-paalsi yelle la.>> Se'ere n soe la, Apolu mōolu la Azezi kō-yēlga, la kūm vo'ore yelle.

¹⁹Ti ba taru ē sēṅe Arewopaazi *f5* zē'am ka yetu: <<Tōma booru la ti bāṅe zāsṅo paalga seka ti fōn tōgru la vōore. ²⁰Fōn tōge yel-seba ti tōma wōm wā de la yel-sāasi bō tōma, bela ti tōma bōra ti bāṅe a vōore.>>

²¹Wakate wuu Atenu dōma, la nēr-seba n kē'eru bilam na, tōgru la yel-paala dee selsra yel-paala.

²²Ti Apolu isge ze'ele Arewopaazi la tēṅasuka yetu: <<Atenu tēṅa nērba, mam yē ti ya de la nērba n nā'asru baga zozo'e sela woo puam. ²³Mam n gilge ya tēṅa wā puam na, mam yē bōn-seba ti ya ēṅe nā'asra me, la mam yē la kāabgō bīmbinne zuo ti la gulse yetu: <Wēn-seka ti tōma ka mi.> Wēn-seka ti yāma nā'asru dee ka mina ē na, ti mam mōolu bō'ora ya.

²⁴Nawēnne ēṅa n nāam dūnia la sela wuu n boe ba puam, ēṅa n soe saazuum la tēṅa. A ka kē'eru deego ti nērsaalba mē puam. ²⁵Sela ka pō'oge ē ti a bōra ti nērsaalba tōm bō ē. Ēṅa n bō'oru sela woo yōvore, la vo'osum, la sela woo. ²⁶A nāam la nēra ayula botu nērba buuri wuu n boe dūnia zuo ze'ele la ēṅa zē'am. Ēṅa n make wakat-seba la zē'e-seba ti ba wun bōna. ²⁷A ēṅe bela ti ba ε ē me, ba sān εera babla, tā ti ba wun yē ē. La a ka zāage la ti nēra baa ayula. ²⁸Ēṅa n botu ti bōna, sēnna dee tara vōm, wu yāma Atenu so'olum nērba baseba n daan yetu:

<Tōma mē de la a kōma.>

²⁹Tōma n de a koma la, tu da tē'esε tu Nawēnne wōn na bōn-nāanisi tu nērsaalba duke sālma bu zūuro bu kuga tē'esε māale la nu'usi. ³⁰Nawēnne ka geele wakat-sεka tu tōma daan ka mi la. La lεεle wā, a bō nōore zē'a woo yetu, nērba wuu teege yεm base tōon-be'ero. ³¹Se'ere n soe la, a looge la daare tu a di dūnia nērba sarlyā, a dēnε looge la nēra, ēnε n wun di nērba la wuu sarlyā la sira. A vo'oge nēr-ēnε pa'ale tu la de la sira. > >

³²Ban wōm tu Apolu tōgru kūm vo'ore yelle la, tu sεba la'ara ē, dee tu baseba yetu: < <Tōma wun le selse fu yetōg-bāna la da-se'ere.> > ³³Tu Apolu ze'ele ba zē'am fōrgε. ³⁴La nērba baseba daan doose ē mε bō Azezi sira. Nēr-sεba n daan bō sira la de la Adenisi, ēnε de la Arewopaazi sarlyaditba nēra ayula, la pōka ayula yu'ure n de Adamarisi, la nērba baseba.

18

Apolu boe Korēntu

¹Bela poorum, Apolu isge Atenu sēnε la Korēntu. ²Ēn paage bilam na, a yē la Zifdōma buraa yu'ure n de Akila tu ba dōge ē Pō, tu ēnε la a pōga Aprisili ze'ele Rom n boe Itali so'olum sēnε paam, se'ere n soe la, na-keko Aklooru n bō nōore tu Zifdōma wuu n boe Rom tēnεam fōrgε. Tu Apolu sēnε ba zē'am.

³La bāma la Apolu tōoma daan de la buyula, ba pe'εru la futo tu ba da'ara tī'ira fuu-deto, bela iyā tu Apolu kē'era bilam, tu ba lagum tōnna. ⁴La Zifdōma vo'osgo* daare woo Apolu sēnnu ba wēndeem* mε tōgra Nawēnne yetōga bō'ora ba, mōrgra tu a botu Zifdōma, la Grēkudōma* sake Nawēnne yetōga la.

⁵La Asulaasu la Atimōtu n daan ze'ele Maseduanu paage la, Apolu daan base a tōoma la mε, dee mōola Nawēnne yetōga la pa'ala Zifdōma tu Azezi n de Krisi* tu Nawēnne tōm. ⁶Tu ba su'isee dee tōgra ē tōg-be'ero. Tu a pīsūm a futo pa'ale tu ba ka ēnε sōnε, dee yele ba yetu: < <Ya sān yē nāmsgo, ya yelle boe la ya mēnε zuo, la dagu mam yelle. La zīna teka mam wun sēnε la sεba n dagu Zifdōma la zē'am.> > ⁷Apolu daan yele bela, dee yese mε, sēnε ka kē'era nēra ayula yu'ure n de Atitiyusi-zustusi yire. A de la bu-zānka* dee pu'usra Nawēnne, tu a yire lem Zifdōma wēndeego la. ⁸La Akrispusi n de wēndeego la nēnadāana, la a yir-dōma wuu daan bō Zuudāana Azezi sira mε. La Korēntu nērba zozo'e n daan selsru kō-yēlga la, mē bō sira mε, tu ba mise ba ko'om* puam.

⁹Tu daare ayula yu'urō, tu Apolu yē wu zāasnō la, tu Zuudāana yele ē yetu: < <Da zoe dabeem sīnε, ken tōgra, ¹⁰tu mam boe la fu mε, nēra nēra kān tā'age ēnε fu be'em. Se'ere n soe la, tēnε wā puam nērba zozo'e de la mam

nērba. > > ¹¹Apolu zī'ire bilam na yuune la wōr-sulyoobi zāsna nērba Nawēnne yetoga.

¹²La wakat-seka tu Agaliyō daan de Akayi*f7* so'olum gōmna la, Zifdōma daan isge naage la taaba dōre Apolu taru ē sēnje sarlyadia zē'am, ¹³ka yetu: < <Ēna wā n mōrgri nērba tu ba pu'use Nawēnne se'em na si'usrū la tōma lōo.> > ¹⁴Tu Apolu daan bōna mī tu a tōge, tu Agaliyō yele Zifdōma la yetu: < <La sān de nu na sela n ka mase bu tōon-be'ero tu a ēnje, mam wun mōrge selse yāma Zifdōma. ¹⁵La, la sān dena ya wē'eri la nōke'ene la yetoga, la yu'ura, la ya mēnja lōo yela, ya mēnja buse bōn-bāma yelle. Tu mam kān di bōn-ēnja sarlyā.> > ¹⁶A yele bela, dee dige ba sarlyā zē'am na me tu ba yese. ¹⁷Tu ba wuu yōke Asosteni n de Zifdōma wēndeego nējadāana wē ē sarlyadia la zē'am. La Agaliyō toogo ka boe la ban ēnje se'em na.

Apolu lebe Antlyōsi n boe Siiri

¹⁸La Apolu ken zī'ire Korēntu la dabsa zozo'e la karēnbiisi* la le, dee keese ba tu ba sēnje Siiri. Tu Aprisili la Akila doose ē. La ban daan paage Sānkre la, Apolu dēnje siige la a zuugo, se'ere n soe la, a bīnje la nōore la Nawēnne. Dee tu ba yānja kē ōorjō sēnje ¹⁹ka paage Efēezi, tu Apolu base Aprisili la Akila bilam. A sēnje ka kē la Zifdōma wēndeem tōge la ba. ²⁰Tu ba sose ē yetu, a weege ba zē'am yuuge. Tu a zagse, ²¹dee keese ba yetu: < <Nawēnne sān sake, m wun leme ya zē'am.> >

La a daan kē la ōorjō Efēezi, ²²sēnje Sezaare ka sige bilam, sēnje Zerizalem ka pu'use Azezi nēr-seba n boe bilam na, dee sēnje Antlyōsi. ²³La a yuuge bilam me fēe, dee yese e Galatu la Frizi pa'ase karēnbiisi la wuu pānja.

Apolōsi boe Efēezi la Korēntu tēnsu

²⁴La Zifu buraa yu'ure n de Apolōsi tu ba dōge ē Aleksāndri n wa'am Efēezi, a de la tōg-mita dee mina Nawēnne gōjō sōnja. ²⁵Ba daan pa'ale ē Zuudāana Azezi sore yela me, tu a daan zāsna nērba so-ēnja yela sōnja la a sūure wuu. La a daan mi la Azā ko'om* misga la mā'a. ²⁶Tu a daan tōgra Zifdōma wēndeem la buraa. La Aprisili la Akila n wōm ēn tōgru la, tu ba taru ē sēnje ka pa'ale ē Nawēnne sore la yela sōnja pa'ase.

²⁷Tu a bōra tu a sēnje Akayi, tu Azezi karēnbi-seba n boe Efēezi la gulse gōjō bō Azezi karēnbiisi la n boe Akayi la yetu, ba to'oge ē sōnja. La ēn paage bilam na, a sōnje seba tu Nawēnne daan bō ba a yel-sōnne tu ba bō ē sira la me zozo'e. ²⁸La a daan dūke la Nawēnne gōjō tōge yānje Zifdōma nērba wuu nējam, pa'ale ba tu Azezi de la Krisi* tu Nawēnne tōm.

Apoli boe Efεεzi

¹La Apolɔsi n daan nān boe Korēnti la, Apoli doose la tānsi zuo tēnsi la wuu puam tole, sēɲe ka paage Efεεzi yē karēnbiisi* baseba bilam, ²soke ba yeti: <<Yāma n bɔ Azezi sɪra la, yāma to'oge Nawēnne Sɪa mε bu?>> Tɪ ba lerge yeti: <<Ayɛi, tōma nān ka wōm tɪ Nawēnne Sɪa boe.>> ³Tɪ Apoli soke ba yeti: <<Ko'om* misga kāna tɪ yāma to'oge?>> Tɪ ba lerge yeti: <<Tōma to'oge la Azā ko'om misga.>> ⁴Tɪ Apoli yele ba yeti: <<Azā daan misri nērba ko'om puam pa'ala tɪ ba teege la yem base tōn-be'ero. A daan yeti nērba la, tɪ nēra n weege ēɲa poorum sēna, ba doose ēɲa. Nēr-ēɲa de la Azezi.>> ⁵La ban wōm bɛla la, ba botɪ ba mise ba ko'om puam mε Zuudāana Azezi yu'urε īyā. ⁶Tɪ Apoli dɪkε a nu'usi paglε ba zuto, tɪ Nawēnne Sɪa wa'am ba zuo, tɪ ba tɔgra yetɔg-zāɲsi dee to'oge Nawēnne yetɔga tɔge bɔ nērba. ⁷Ba daan de wu nērba pia la ayi.

⁸Apoli daan kē Efεεzi la wōr-sɪtā, daan kē'era Zifdōma wēndeem mōola Nawēnne yetɔga la buraanε bɔ'ɔra nērba, dee mōrgε pa'alε ba Nawēnne so'olum* yɛla tɪ ba sakε. ⁹Tɪ baseba daan kε'em ba sūure ka sakε, dee tɔgra Zuudāana sore la tɔg-be'ero nērba nēɲam. Tɪ Apoli base ba dee welge karēnbiisi la fōrgε. Tɪ daare woo tɪ a zāsna ba Atiranusi karēndeego puam. ¹⁰A ēɲε bɛla la yuuma ayi. La nēr-sɛba wuu n boe Azi* tēnsu na wōm Zuudāana yetɔga mε, Zifdōma, la bu-zāɲsi* wuu.

Aseeva dayɔɔsi yelle

¹¹La Nawēnne daan base tɪ Apoli tōm na tōn-yālm-kāra. ¹²La ba daan sān ēn dɪkε ānkɪra bu futo n kalum a īyā tarɪ sēɲe ka kalum bā'adōma, ba yēti īmā'asum mε, tɪ kulkā'arsɪ yɛsra dee basra ba.

¹³Tɪ Zifdōma baseba n daan gilgri digra kulkā'arsɪ nērba zē'am, daan make tɪ ba dige kulkā'arsɪ la Zuudāana Azezi yu'urε, yele ba yeti: <<Mam yeti ya la Azezi sɛka tɪ Apoli mōoli la yu'urε tɪ ya yese.>> ¹⁴Ba daan de la Aseeva n de Zifdōma kāabgɔ kēma nēɲadāana dayɔɔsi bayopɔi n utɪ bɛla. ¹⁵Tɪ kulkā'arga lerge ba yeti: <<Mam mi Azezi mε, dee mina Apoli n de sɛka, la yāma de la āndōma?>> ¹⁶Tɪ kulkā'arga la n tarɪ sɛka la isge zεbe ba la pāɲa yāɲε ba wuu, tɪ ba ze'ele yire la zoe yese bɛɛla la pɔglɲɔ.

¹⁷Tɪ Zifdōma, la bu-zāɲsi la wuu n boe Efεεzi la wōm yel-ēna wā. Tɪ dabeem kē ba wuu, tɪ ba pēgra Zuudāana Azezi yu'urε. ¹⁸Tɪ nērba zozo'e bɔ Azezi sɪra wa'am wa pelge ba pua tɔge ba tōn-be'ero nērba nēɲam. ¹⁹Tɪ ba zozo'e n tarɪ ba gōnnɔ tōnna tɪm tōoma la, lagse ba yō la bugum nērba la

wuu nifum. Tl ba geele gōnno na wuu ligri, tl ba de la lig-kōba tuspinnu. ²⁰La Zuudāana n pa'ale a pāṅa bela la, tl a yetoga la saara zē'a wuu dee yēta pāṅa.

Efēzi dōma dāmṅo yelle

²¹Bela poorum tl Apolū tē'ese a sūurum yetl, ēṅa wun sēṅe la Maseduanl, la Akayi ka ze'ele bilam sēṅe Zerizalem, dee yetl: << Mam sān paage bōna Zerizalem, dēnl tl mam paage Rom. >> ²²La a tōm na Atimōtl, la A'erastl n de a sōṅruba tl ba sēṅe Maseduanl, dee weege a mēṅa Azi* yuuge fēe.

²³La wakat-ēṅa dāmṅo zozo'e n isge Efēzi Zuudāana Azezi sore la doosgo yelle. ²⁴La buraa n daan de kuta, tl a yu'ure dēna Ademetrisi. A daan tarl la zūuro kuta bōndōma tl ba wōna la ba wēnne Artemisi deego la. Tl zūuro tōntōnuba la daan yē yōoro zozo'e tōon-ēṅa puam. ²⁵Tl Ademetrisi lagsē ba, la seba wuu n tōnnl tōon-ēṅa buuri, yele ba yetl: << Buraasl wā, ya mi tl tōon-ēna wā puam tl tl yetl bōntarsōm. ²⁶Ya mēṅa wōm dee yē Apolū n utl se'em. A pa'alū nērba tl wēn-seba tl nērsaalba ēṅe la ba mēṅa nu'usi la dagl wēna sūra sūra. A ēṅe bela mōrgē teege nērba zozo'e putē'era mē Efēzi kalam, la, la dee la fēe tl a paage Azi tēnsl wā wuu puam. ²⁷Bōn-ēna wun botl tōma tōone na sā'am mē. La sela n pa'ase, wēn-kāte Artemisi deego la wun lebge la zāṅa, la Artemisi mēṅa tl Azi nērba, la dūnia nērba wuu nā'asrl la, pāṅa wun sā'am mē. >>

²⁸La ban wōm yetog-bāna la, ba sūa yīige mē tl ba tīi tōge yetl: << Efēzi dōma wēnne Artemisi n tarl pāṅa. >> ²⁹Tl tēṅa la wuu dāmē. Tl nērba la yōke Agayusi la Aristarkl tarl ba zoe sēṅe lagsgo zē'am, bāma bayi de la Maseduanl nērba n dolū Apolū. ³⁰Tl Apolū bōra tl a kē nēr-kuuṅo la zē'am, tl karēnbiisi la ka sake. ³¹Tl Azi tēṅa nēṅadōma baseba n de a sūrdōma tōm nērba yetl, ba wa'am a zē'am wa belem ē yetl, a da sēṅe lagsgo zē'am na. ³²Tl nēr-kuuṅo la laglūm vōola zozo'e, tl nēra woo tōgra ēṅa n tē'ese se'em, tl ba zozo'e ka mina bōn-seka n botl ba lagsē. ³³Tl Zifdōma looge Aleksāndrū tl a sēṅe nērba la nēṅam ka tōge, tl nērba la baseba pa'ale ē yelle la vōore. Tl Aleksāndrū yūbse la nu'usi tl a tōge yelle la pa'ale nērba la. ³⁴La ban bāṅe tl a de la Zifu la, tl ba wuu laglūm taaba tīi kaase yetl: << Efēzi dōma wēnne Artemisi n tarl pāṅa. >> Ba kaase bela paage karf-ayi.

³⁵Tl tēṅa la gōn-gulsa botl ba go'oge, tl a yele ba yetl: << Efēzi nērba, dūnia nērba wuu mi mē tl wēn-kāte Artemisi pu'usgo deego la boe la Efēzi kalam, la tōma n de a pu'usgo deego la gu'urba, la kugre la n wōn na Artemisi ze'ele saazuum lui la gu'urba. ³⁶Nēra nēra kān yāṅe sl'use yel-ēna.

Bela ñyã, go'oge-ya voole, da loge-ya ññe sɛla n ka masɛ. ³⁷Yan taru nēr-bāna wa'am kalam wā, ba ka yeke tu wēnnɛ na yel-be'ego, la ba ka kē a pu'usgo deem na ññe sɛla n de be'em. ³⁸La Ademetrisi la a tōntōnɩba la sān tara yelle la nēr-sɛka, sarɩyadia daare boe mɛ, la sarɩyaditba mē boe mɛ. A sān bɔɔra, a taru ba sēñe bilam ka sām. ³⁹La ya sān yē la yel-sɛka tu ya bɔɔra tu ya malge, tēña la nērba lagsgo daare, tu wun malge. ⁴⁰Yāma n ññe sɛla zīna wā wun wa'am na yelle, tu ba wun dōre tu yetu, tu gire la tēña. La tu kān yāñe pa'ale sɛla n botu tu lagse gire girga la. La tu kān yāñe tōge la vōore sōña. > > ⁴¹Ñña n yeke bela ki'ulum na, dee yeke ba tu ba wurge.

20

Apolu sēñe Maseduanu

¹Lan daan gire mā'age la poorum, tu Apolu botu Azezi karēnbiisi la lagse, tu a tōge bɔ ba buraane, keese ba dee wɛ'ɛsa Maseduanu. ²La ñn daan doli so'olum ñña tēn-sɛba puam tolla la, a tōge yetoga zozo'e mɛ bɔ karēnbiisi la buraane. Dee yāña tole ka paage Gɛɛɛ*f8*. ³La ñn paage bilam na, a zī'ire mī na wōr-sɩtā, māasum tu a kē ñorñɔ sēñe Siiri, wōm tu Zifdōma doli la a nāma. Tu a tē'esɛ yetu, ñña wun lebe doose la Maseduanu.

⁴Sɛba n daan doli ñ na de la: Apirusi bia Asopatɛɛɛɛ n ze'ele Beere, la Aristarku la Asekōndusi n ze'ele Tesaloniki, la Agayusi n ze'ele Dɛɛɛɛ, la Atisiki la Atrofim n ze'ele Azi*, pa'ase la Atimōtu. ⁵Nēr-bāna wā daan dēñe tole la nēña ka gu'ura tōma Truasɩ. Dee tu tōma sēñe Filipi tēñam. ⁶La borboru n ka taru dābulle kibsa la poorum, tu tōma kē ñorñɔ Filipi, tu dabsa anuu daare tu tōma paage sɛba n boe Truasɩ gu'ura tōma la zē'am, zī'ire bilam dabsa ayopɔɩ.

Apolu boe Truasɩ

⁷La vo'osgo daare ayɩla yu'urñɔ, tu tōma lagse tu tu di, dee fiise borboru. Tu Apolu daan isge tōgra Nawēnnɛ yetoga la nērba la halu ka paage sōnsua, se'ere n soe la, a booru tu beere sān wiige, a fōrge mɛ. ⁸La futladōma zozo'e n daan boe saazuum deto batā dāana la tu tōma lagse a puam na. ⁹Tu budib-polle yu'urɛ n de A'etikusi zēa deego la takolle zuo. La Apolu n tōge yuuge la, tu gēem yōke ñ, tu a gīse. La a gīse la gē-bergo ze'ele saazuum deego la tu tōma boe mī na lui tēña. Tu ba zēke ñ, tu a ki mɛ.

¹⁰Tu Apolu sige yigle ñbge ñ zāla a nu'usum, dee yetu: < < Da fabla-ya, a

vɔa mɛ.> > ¹¹A yelee bɛla dee lebe zom ka fiise la borboru obe, dee tɔge la ba yuuge halu ka paage bewiine, dee yāŋa fōrge. ¹²La budibla la vɔa mɛ, tu ba taru ē kule. Tu la ēŋe nērba la sūure yēlum halu zozo'e.

Apolu sēŋe Milɛtu

¹³La tōma kē la ōorŋo dēŋe Apolu sēŋe Asɔsi, a daan yetu a sēŋe la nāma wa yake tōma bilam. ¹⁴La ēn yake tōma Asɔsi la, a kē la ōorŋo, tu tōma sēŋe Mitilɛtu. ¹⁵La tōma ze'ele la bilam doose ko'om na puam, tu beere wiige, tu tōma paage Kiyo zanō-bɔba. Tu beere le wiige, tu tōma doose Samōsi. Tu beere le wiige, tu tōma paage Milɛtu. ¹⁶La Apolu daan looge yem tu a ka gōlge sēŋe la Efɛɛzi, se'ere n soe la, a daan ka booru tu a gu'um a mēŋa Azi* so'olum na puam, a daan kāblu mɛ tu a paage Zerizalem dee tu Pāntekɔtu* daare la paage.

Apolu tɔge bɔ Efɛɛzi kēma

¹⁷Tu Apolu ze'ele Milɛtu soolum Efɛɛzi yetu, ba wi Azezi nēr-kuuŋo la kēma tu ba wa'am. ¹⁸La ban paage a zē'am na, a yelee ba yetu: < <Yāma mi mam daan ān se'em, wakat-sɛka wuu tu mam daan boe la yāma la mɛ, lan pī'ilum na daar-sɛka tu mam wa'am Azi so'olum puam na. ¹⁹Mam sike m mēŋa mɛ tōm Nawēnne tōoma la nintām, baa nāmsgo sɛka tu mam yē Zifdōma n dolu mam nāma la puam. ²⁰Mam mōole bōn-sɛba n wun sōŋe ya mɛ pa'ale ya nērba sukam la ya yie puam, ka sugɛ sɛla sɛla. ²¹Mam tɔge pa'ale Zifdōma, la bu-zāŋsi mɛ yetu, ba teege yem base tōon-be'ero, sake doose Nawēnne, dee bɔ tu Zuudāana Azezi sɛra. ²²La lɛɛɛ wā, mam sake Nawēnne Sɛa* nōore mɛ yetu m sēŋe Zerizalem, la mam ka mi bōn-sɛka n wun ka ēŋe mam mī. ²³La mam n mi se'em na, Nawēnne Sɛa pa'ale mam mɛ tēn-sɛba wuu puam tu mam sēŋe la, tu ba wun nāmsɛ mam mɛ dee kē'esɛ mam yu'a deem. ²⁴La mam ka geele m mēŋa yōvore la tu a taru yōoro bɔ mam, sɛla n taru yōoro bɔ mam de la mam yāŋe tōm m tōone na tu Zuudāana Azezi bɔ mam na ba'ase. Tōon-ēŋa de la mam mōole Nawēnne yel-sōnne na kō-yēlga. ²⁵La lɛɛɛ wā, mam mi tu ya kān le yē mam, yāma sɛba wuu tu mam mōole Nawēnne so'olum* yɛla ya zē'am na. ²⁶Bɛla iyā mam yetu ya mɛ zīna, tu ya nēr-sɛka sān koŋe vɔm Nawēnne zē'am, a taale ka boe mam zuo. ²⁷Se'ere n soe la, mam mōole Nawēnne n booru se'em na wuu bɔ ya mɛ, ka sugɛ sɛla sɛla. ²⁸Tara-ya ya mēŋa, la nēr-sɛba wuu tu Nawēnne Sɛa gu'ule ya la sōŋa. Bɛsɛra-ya Nawēnne nērba la tu a fāage la a Bia zɛlum tu ba dɛna a mēŋa nērba la sōŋa. ²⁹Mam mi tu mam sān fōrge deege, nēr-bɛ'ɛsi n wun wa'am ya zē'am wa sā'am ya, wu saasaadōma n yōgru dūnsi se'em na. ³⁰La nērba

baseba wun wa isge ya puam tɔgra pɔmpɔrɔɔ yetɔga, pã'ase karēnbiisi* la tu ba doose ba. ³¹Bela iyã, guuse-ya ya mēɔa, dee tēra tu yuuma atã, mam kã'an ya nēra woo wuntɛɛɔa la yu'ɔɔa mɛ, la nintãm ka base.

³²La leele wã, mam dɔke ya ēɔe la Nawēnne nu'usum, la a yel-sōnne yetɔga la puam. Ēɔa n tã wun sōɔe ya tu ya yē pãɔa pa'ase, dee wun botu ya po lagum to'oge bōn-sōma tu a bīɔe tu a bɔ a nēra la. ³³Mam daan ka taru yemleego la nēra nēra ligri, la a sãlma, bu a futo. ³⁴Ya mēɔa mi tu mam dɔke la m nu'usi tōm bɔse m mēɔa la seba n dolu mam na. ³⁵Mam ēɔe bela wuu pa'ale ya tu dēnu ya tōm sōɔe tarumdōma. La ya tēra Zuudãana Azezi n yele se'em na, a daan yetu: < Sɛka n bɔ'ɔru taru sũ-yēlga zozo'e gãna sɛka n to'oru. > > >

³⁶La Apolu n daan tɔge ku'ulum na, ēɔa la ba wuu ka la dūma tēɔa, tu a pu'use Nawēnne. ³⁷Tu ba wuu tii kella, dee kɔke Apolu mōbge ē. ³⁸Ba sūure n daan sã'am zozo'e, ēn yetu ba kãn le yē ē na iyã. La ba kɔlge ē mɛ sēɔe ka paage òorɔɔa la zē'am.

21

Apolu we'esu Zerizalem

¹Tu tōma keese ba, dee kē òorɔɔa sēɔe tēntēa ka paage Kɔsu. Tu beere wiige, tu tōma paage Rɔdu ze'ele bilam sēɔe Patara. ²La bilam tu tōma yē òorɔɔa ayēma n we Fenisi. Tu tōma kē sēɔe. ³La tōma daan sēɔe mɛ ka tūule yēta Sipri, la tōma daan base Sipri tēɔa la gɔbga bɔba, dee tole ka paage Siiri so'olum sige Tiiri. Bilam tu ba yetu ba sike òorɔɔa la loɔa.

⁴Tu tōma sige sēɔe ka yē Azezi karēnbiisi bilam, zĩ'ire la ba le dabsa ayopɔu. Tu ba yele Apolu la Nawēnne Sɔa pãɔa yetu, a da sēɔe Zerizalem. ⁵La dabsa ayopɔu la daare, tu tōma isge tu tu tole, tu bãma la ba pɔgba, la ba kɔma wuu kɔlge tōma yese tēɔa la kēnkɛɔa. Tu tōma wuu ka dūma ko-kãte la nōorum pu'use Nawēnne, ⁶dee keese taaba. Tu tōma yãɔa kē òorɔɔa, dee tu ba lebe kulla.

⁷La tōma ze'ele Tiiri sēɔe la Tolemasu ka pu'use Azezi karēnbi-seba n boe bilam na, dee ēɔe daare ayula ba zē'am. ⁸Tu beere wiige, tu tōma ze'ele bilam sēɔe Sezaare ka sige Afilipi yire kē'era bilam. Afilipi daan de la nēra bayopɔu la tu ba daan looge Zerizalem na nēra ayula*f9*, a daan mōolu la Azezi kō-yēlga. ⁹A daan taru la pɔɔɔɔu banaasu n ka mi buraasu, ba daan to'osru la Nawēnne yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nēra.

¹⁰Tōma daan ēɔe bilam na dabsa faa, tu Nawēnne nōtɔ'ɔsa yu'ure n de Agabisi ze'ele Zude wa'am, ¹¹wa paam tōma zē'am wa fooge Apolu sagãnne

lu a mēḡa nāma la a nu'usi, dee yeti: << Nawēnne Sɪa yele la wāna yeti: < Zifdōma wun lu sagān-ēna wā dāana la wāna Zerizalem, dɪkε ē ēḡe bu-zāḡsi* nu'usum.>> >> ¹²La tōma n wōm bela la, ti tōma la nēr-seba n boe bilam na, daan belna Apoli yeti, a da sēḡe Zerizalem. ¹³Ti a lerge tōma yeti: << Bēm ti ya kaasri sā'ana m sūure? Mam sake mε ti ba lu ma, la dagi bela mā'a, baa mam sān wun ki Zerizalem Zuudāana Azezi yu'ure īyā, mam ken sake mε.>> ¹⁴La tōma n kān yāḡe boti a sake bɔ tōma la īyā, ti tōma koḡe yele ē yeti: << Zuudāana n boori se'em ēḡe.>>

¹⁵Bela poorum ti tōma daan yāḡa māasum wε'esa Zerizalem. ¹⁶Ti Sezaare tēḡa karēnbiisi baseba koḡe tōma sēḡe Aminasō yire, bilam ti tōma wun ka gā'are. Aminasō de la Sipri nēra, a de la Azezi karēnbia halu kurum kurum.

Apoli sōse la kēma Azaki yire

¹⁷La tōma n paage Zerizalem na, ti sobiisi la to'oge tōma la sū-yēlga. ¹⁸Ti beere wiige, ti tōma doose Apoli sēḡe Azaki yire. Ti Azezi nēr-kuuḡo kēma la wuu wa'am mī. ¹⁹Ti Apoli pu'use ba, dee tḡe pa'ale ba bōn-seba wuu ti Nawēnne ēḡe bu-zāḡsi* la tēḡasuka ēḡa tōone na puam. ²⁰La ban wōm bela la, ba pēḡe Nawēnne mε, dee yele Apoli yeti: << Ti sobia, fōn yē Zifdōma tusa tusa n bɔ Azezi sɪra se'em dee mōrḡe sakra Amoyisi* lɔɔ sōḡa sōḡa. ²¹Ba wōm ti ba yeti, fōn zāsni Zifdōma seba wuu n boe bu-zāḡsi tēnsuḡ na, yeti ti ba base Amoyisi lɔɔ*, la ba da wāta* ba kōma, la ba da dɔla Zifdōma dḡgmike. ²²Ba wun wōm ti fōn wa'am mε, ti wun ēḡe la wāne? ²³Ḙḡe tōma n wun yeti fu ēḡe se'em na. Nērba banaasi n boe tōma zē'am kalam bīḡe nōore la Nawēnne. ²⁴Tari ba sēḡe ka lagum na ba malḡe fu mēḡa Nawēnne zē'am, dee yɔ, ba wun yɔ se'em na bɔ ba ti ba siige ba zuto. Bela wun boti nērba wuu bāḡe ti fōn mēḡa doli la Amoyisi lɔɔ la, la ban tḡe fu yelle se'em na wuu dagi sɪra. ²⁵La sān dɛna bu-zāḡsi la n bɔ Azezi sɪra la yelle, tōma daan looge yem gulse gōḡo yele ba yeti: < Ba da dita di-seba ti ba kāabe bɔ бага, la ba da di zɪm, la ba da di sɛla ti ba tēḡe ku. La ba da tōnna yalsi tōoma.>> >>

²⁶Ban yele bela la, ti beere wiige, ti Apoli tari nērba banaasi la sēḡe ti ba ka lagum malḡe ba mēḡa Nawēnne zē'am, dee ti a sēḡe ka kē Wēnde-kātum* na, tḡe pa'ale dabsa se'em n deege ti ba wun malḡe ba mēḡa ki'ulum, dee ti ba yāḡa kāabe* bɔ Nawēnne nēra woo īyā.

Ba yōke Apoli Wēnde-kātum

²⁷La dabsa ayopɔi la n dee fēe la a ba'ase la, ti Zifdōma ze'ele Azi* so'olum wa'am wa yē Apoli Wēnde-kātum na, boti nērba la sūnsōa yīige la

Apoli, ti ba yōke ē, ²⁸dee tīi tōgra yeti: << Lsrayeli* dōma, sōngε-ya tō!
 Bura-ēna wā gilgri la tēnsi wuu zāsna nērba ti ba si'lsra Lsrayeli dōma ka
 dōla Amoyisi lō, dee tōgra Wēnde-kāte la tōg-be'ero. A taru la nērba n dagi
 Zifdōma wa'am wa kē Wēnde-kāte la puam dēge Nawēnne zē'e-sōng*
 la.>> ²⁹Se'ere n soe la, ba daan yē la Efεεzi nēra Atrofim n doli Apoli tēja
 la puam, ti ba tē'esε ti a doose ē kē la Wēnde-kāte la puam. ³⁰Ti tēja la
 daan gire, ti nērba wuu zoe lagsε taaba yōke Apoli ve'ege ē Wēnde-kātum
 na yese. Dee yu zanōa la tōtō.

³¹Ti ba daan zūgra ti ba ku Apoli. Ti Rom sudaasi ke'endōma ke'ema wōm
 ti Zerizalem tēja wuu gire mε. ³²Ti a kō'on doose sudaasi, la ba ke'endōma
 ti ba zoe sēngε nērba la zē'am. La ban yē sudaasi ke'endōma ke'ema, la
 sudaasi la, ti ba base ka le wē'era Apoli. ³³Ti sudaasi ke'endōma ke'ema la
 paage yōke Apoli, dee bō sudaasi la nōore yeti, ba ba ē na bānsi bayi. Dee
 ti a soke bāngε ēn de nēr-sεka, la ēja n ēngε sela. ³⁴Ti nēr-kuuḡa la tāsra yēma
 yēma, halu tīi vōla ti sudaasi ke'endōma ke'ema la ka tā'age wōm sela n
 ēngε, ti a bō sudaasi la nōore yeti, ba taru ē sēngε bāma yi-kāte la puam. ³⁵La
 ban taru ē paage bīmbīna la n zonnu kē'era deego la puam na, ba buke ē mε,
 nērba la n ba gita la iyā. ³⁶Ti ba wuu dōla tōgra ke'enke'em yeti: << Ku-ya
 ē.>>

Apoli tōge ti a to'oge a mēja

(Tōoma 9:1-19, 26:9-18)

³⁷La ban yeti ba kē'esε Apoli sudaasi la yire la, ti Apoli soke suda-ke'ema
 la yeti: << Mam taru nōore ti m yeke fu sela mε bu?>> Ti ke'ema la soke
 ē yeti: << Fōn wōnnu Grεki* yetōga mε? ³⁸Bela fōn dagi Ezipti* nēr-sεka n
 daan sa'ase nērba la gōmna, dee daan doose nēr-kuurba tusanaasi sēngε
 weem na?>> ³⁹Ti Apoli lerge ē yeti: << Ayεi, mam de la Zifu, mam ze'ele
 la Tarsu n boe Silisi so'olum. Mam de la tēn-ēja n taru yōorō la nēra. Mam
 sosru fu mε, bō mam sore ti m tōge la nērba la.>> ⁴⁰Ti ke'ema la bō ē
 nōore. Ti Apoli ze'ele bīmbīna la zuo zēke a nu'ugo. Ti nērba la āna sīm. Ti
 a tōge Ebre n de ba mēja yetōga bō ba.

22

¹A yeke ba yeti: << M sōdōma la m sōbiisi, selse-ya mam n yeti m tōge
 se'em to'oge m mēja ya nējam.>>

²Ban wōm ti a tōgru la Ebre yetōga bō'ōra ba la, ti ba go'oge maln selsra
 ē. Ti a yeti: ³<< Mam de la Zifu, ba dōge mam na Tarsu n boe Silisi so'olum
 puam na, uge mam Zerizalem kalam. Ti Agamalyleli zāsum mam ti

yaabdōma loo la sōḡa sōḡa. Mam daan wɔsge m mēḡa mɛ la Nawēnne tōone, wu yāma n wɔsge ya mēḡa se'em zīna wā. ⁴La mam daan nāmsɛ sɛba n doli Azezi sore la mɛ zozo'e, yōge buraasi la pɔgsi boti ba kē'esɛ ba yu'a deem, dee ku baseba. ⁵Nawēnne kāabgo* kēma nēḡadāana, la kēma la wuu n tā wun yeti, mam n tɔge se'em na de la sɪra. Mam daan to'oge gōnno mɛ ba zē'am wɛ'ɛsa ti m ka bo Zifdōma sɛba n boe Damaasi la, dee yōge so-ēḡa karēnbiisi la n boe mī na, taru ba sēḡe Zerizalem ka nāmsɛ ba.

⁶La mam daan boe la sore wɛ'ɛsa ka lem Damaasi, la daan masɛ wu wuntɛɛḡa wēnne zuu-tēḡasuka, ti peelem daan ze'ele saazuum dare wa nēege zozo'e gilge mam. ⁷Ti mam lui tēḡa, wōm kōa n yele mam yeti: <Asoli, Asoli, bēm ti fu nāmsra mam?> ⁸Ti mam lerge yeti: <Zuudāana, fōn de la āne?> Ti a lerge mam yeti: <Mam de la Azezi n de Nazareti nēra la ti fu nāmsru.> ⁹Ti nēr-sɛba n daan doli mam na yē peelem na, dee ka wōm kōa la n tɔgru la mam na. ¹⁰Ti mam soke yeti: <Zuudāana, fōn yeti m ēḡe la wāne?> Ti Zuudāana la yele mam yeti: <Isge sēḡe Damaasi, ti ba wun ka yele fo sɛla wuu ti Nawēnne bo nōore yeti fu ēḡe.> ¹¹La peelem na yālgɛ mam nini mɛ ti mam ka yēta. Ti sɛba n daan doli mam na ve'ege mam ti tōma sēḡe Damaasi.

¹²La buraa n daan boe mī ti a yu'urɛ dɛna Ananiyasi. A daan sakri la Nawēnne loo sōḡa sōḡa, ti Zifdōma sɛba n boe Damaasi la wuu tɔgra a yelle sōḡa. ¹³Ti a wa'am wa ze'ele lem mam zē'a yele mam yeti: <M sobia Asoli, le yēta.> Ti mam nini le yēta wakat-ēḡa mēḡa, ti mam yē ē. ¹⁴Ti a yele mam yeti: <Nawēnne ti tōma yaabdōma yuun pu'usra la n looge fo ti fu bāḡe ēn boori se'em, la fu yē sɪra dāana la, dee ti a tɔge la a mēḡa nōore bo fo, ¹⁵ti fu wun dɛna a kaset-dāana yele nērba wuu, fōn yē dee wōm se'em na. ¹⁶La lɛɛɛ wā, bēm ti fōn gu'una? Isge pu'use la Azezi yu'urɛ, boti ba mise fu ko'om puam ti Nawēnne base fu tōon-be'ero taale.>

¹⁷La belɛ poorum mam daan lebe la Zerizalem ka bɔna Wēnde-kāte la puam pu'usra, yē Zuudāana wu zāasḡo la, ¹⁸ti a yele mam yeti: <Ḃḡe tɔto yese Zerizalem, se'ere n soe la, tēḡa la nērba kān sake fōn wun tɔge mam yelle bo ba la.> ¹⁹Ti mam lerge ē yeti: <M Zuudāana, nērba wā mi mɛ ti mam n daan sēnni ba wēndeto puam yōgra nēr-sɛba n bo fōn sɪra la, boti ba wē'era ba, dee kē'esra ba yu'a deto puam. ²⁰La wakat-sɛka ti ba daan ku A'etɛɛni n tɔge fōn yela bo nērba la, mam daan boe mī mɛ sake ti a kūm na masɛ mɛ, dee daan gu'ura sɛba n ku ē na futo.> ²¹Ti Zuudāana la yele mam yeti: <Sēḡe, mam yeti m tōm fu la bu-zāḡsi* zē'am zāazāare.> >>

²²La nērba la daan selsru Apoli yetɔga la mɛ, la ēn wa tɔge bu-zāḡsi yelle la, ti ba tɔgra ke'enke'em yeti: <<Ku-ya ē, nēr-ēna ka naru a bɔna dūnia

zuo.> > ²³Ti ba kaasra tagursi yeεsra ba futo lobra, dee vaara tēntōnno lobra saazuum.

²⁴Ti sudaasi ke'endōma ke'ema la bo sudaasi la nōore yeti, ba boti Apoli kē bāma yi-kāte la puam ti ba wē ē na ka'asa, dee soke ē bāḡe, bēm n soe ti ba tīi kaasra ēḡa īyā bēla. ²⁵Ti ba lu ē yeti ba wē ē na ka'asa, ti a soke suda-ke'ema la n ze mī na yeti: <<Sore boe ti ba wē Rom tēḡa nu'ugo nēra dee nān ka di a sarlyā?>> ²⁶La suda-ke'ema la n wōm bēla la, ti a sēḡe sudaasi ke'endōma ke'ema la zē'am ka soke ē yeti: <<Fu wun ēḡe la wāne? Buraa wā de la Rom tēḡa nu'ugo nēra.>>

²⁷Ti sudaasi la ke'endōma ke'ema la sēḡe Apoli zē'am ka soke ē yeti: <<Yele ma: Fōn siri de la Rom tēḡa nu'ugo nēra?>> Ti a lerge yeti: <<Ēe!>> ²⁸Ti sudaasi ke'endōma ke'ema la yeti: <<Mam mēḡa yo la ligri zozo'e dee lebge Rom tēḡa nu'ugo nēra.>> Ti Apoli yeti: <<Ba kō'on dōge mam ti mam dēna la Rom tēḡa nu'ugo nēra.>> ²⁹Ti seba n yeti ba wē ē na ka'asa la vuta lēbra poorum. Ti dabeem yōke sudaasi ke'endōma ke'ema la, ēḡa n bāḡe ti Apoli de la Rom tēḡa nu'ugo nēra dee ti ēḡa boti ba ba ē na bānsi la īyā.

Apoli ze Zifdōma kēma nēḡam

³⁰La sudaasi ke'endōma ke'ema la daan boori ti a bāḡe la sira sira yel-seka n boti Zifdōma la dōre ē. Ti beere wiige, ti a ba'age Apoli base. Dee bo nōore yeti, Nawēnne kāabgo kēma nēḡadōma, la kēma n po dita sarlyā la wuu lagsē. Ti ba lagsē. Ti a tarī ē sēḡe ka ze'ele ba nēḡam.

23

¹Ti Apoli būsra sarlyaditba la zīi, dee yele yeti: <<M sōbiisi, mam n tōm m tōoma la wuu Nawēnne nēḡam wa paam zīna, mam bāḡe m sūure puam me ti la ān sōḡa.>>

²Ti kāabgo* kēma nēḡadāana Ananiyasi bo nōore yeti, seba n ze lem Apoli la wē a nōore. ³Ti Apoli yele ē yeti: <<Nawēnne wun wē fō. Fu ān wu dagoone ti ba saase, ti a zuum mā'a āna sōḡa la, fōn zī ti fu di mam sarlyā wu lōo n yele se'em na, la fōn sā'am lōo la me, fōn bo nōore yeti, ba wē mam na.>> ⁴Ti seba n ze lem Apoli la yele ē yeti: <<Fōn tuuri la Nawēnne kāabgo kēma nēḡadāana?>> ⁵Ti a lerge yeti: <<M sōbiisi, mam ka mi ti a de la Nawēnne kāabgo kēma nēḡadāana. Se'ere n soe la, Nawēnne gōḡo puam la gulse yeti: <Da tōge fu buuri nēḡadāana be'em.>> >>

⁶Ti Apoli bāḡe ti sarlyaditba la baseba de la Saduse* dōma, dee ti baseba

mē dēna Farisi* dōma, tɪ a tɔgɛ ke'enke'em yele ba wuu yetɪ: << M sɔbiisi, mam de la Farisi nēra, mam sɔ de la Farisi mēŋa mēŋa. Mam n tarɪ putē'ere tɪ sɛba n kiiri la wun le vo'oge mɛ na, bɛla iŷā tɪ ba sām mam.>> ⁷Ēn yele bɛla la, tɪ Farisi dōma la Saduse dōma wē'era nōkɛ'ema la taaba, tɪ nērba la welse. ⁸Se'ere n soe la, Saduse dōma la ka sakɛ tɪ kūm wun vo'oge, la ba ka sakɛ tɪ malɛkadōma* la sɪsɪ bɔna, la Farisi dōma sakɛ bɛla wuu mɛ. ⁹Tɪ lɔɔ* karēnsāandōma basɛba n de Farisi dōma la isge yābra ke'enke'em yetɪ: << Tōma ka yē bura-ēna wā tōon-be'ego. Tā tɪ la dēna la sɪa, bɪ malɛka n tɔgɛ bɔ ē.>>

¹⁰Tɪ nōke'ene na wē'a daan zo'oge gāŋɛ. Tɪ sudaasɪ kɛ'endōma kɛ'ema la zɔta dabeem yetɪ, ba na'an wun āasum Apolɪ. Bɛla tɪ a bɔ sudaasɪ la nōore yetɪ, ba sēŋɛ ka to'oge ē nērba la zē'am, tarɪ ē wa'am wa yu sudaasɪ la yire.

¹¹Tɪ daar-ēŋa yu'uhɔ, tɪ Zuudāana Azezi wa'am Apolɪ zē'am wa yele ē yetɪ: << Keŋɛ fu sūure, tɪ fōn tɔgɛ mam yɛla Zerizalɛm kalam se'em na, dēnɪ tɪ fu ken tɔgɛ mam yɛla Rom tēŋam bɛla.>>

Ba eerɪ sore tɪ ba ku Apolɪ

¹²Tɪ beere wiige, tɪ Zifdōma basɛba lagɛ taaba ēŋɛ nōore ayɪla pɔɪ yetɪ, bāma kān di dia bɪ yū ko'om, sān dagna bāma ku la Apolɪ. ¹³Sɛba n daan lagɛ ēŋɛ nōore ayɪla bɛla la, daan gānnɪ nērba pinaasɪ mɛ. ¹⁴La ba daan sēŋɛ la kāabgɔ kēma nēŋadōma, la kēma la zē'am ka yetɪ: << Tōma lagɛ mɛ pɔɪ yetɪ, tōma kān di sɛla, sān dagna tɪ tōma ku la Apolɪ. ¹⁵Bɛla iŷā, yāma sarɪyaditba la wuu, tōm-ya tɪ ba ka yele suda-kɛ'ema la tɪ a tarɪ Apolɪ wa'am ya zē'am, dee ēŋɛ-ya wu ya boorɪ tɪ ya soke bāŋɛ la a yelle la pa'asɛ, tɪ tōma māasum mɛ tɪ ku ē tɪ a nān ka paam.>>

¹⁶Tɪ Apolɪ tā dayua bāŋɛ ban bām yele se'em na, sēŋɛ sudaasɪ la yire ka yele Apolɪ. ¹⁷Tɪ Apolɪ wi suda-kɛ'endōma la ayɪla yele ē yetɪ: << Tarɪ budib-ēna wā sēŋɛ ya kɛ'ema la zē'am, tɪ a tarɪ la sɛla tɪ a yele ē.>> ¹⁸Tɪ suda-kɛ'ema la tarɪ ē sēŋɛ ba kɛ'ema la zē'am ka yele ē yetɪ: << Apolɪ tɪ ba yu la n wi mam yetɪ, m tarɪ budib-ēna wā wa'am fu zē'am, tɪ a tarɪ la sɛla tɪ a yele fo.>> ¹⁹Tɪ kɛ'ema la gurɛ a nu'ugo tarɪ ē yese kēnkɛrŋa ka soke ē yetɪ: << Fōn tarɪ la bēm yelle tɪ fu yele mam?>> ²⁰Tɪ a lerge ē yetɪ: << Zifdōma n bām yetɪ, bāma wun sose fōn beesā tɪ fu tarɪ Apolɪ wa'am ba sarɪyadia zē'am, wu bāma boorɪ tɪ ba bɪsɛ la a yelle la pa'asɛ. ²¹La, da sakɛ ban wun yele se'em na, tɪ ba nērba n gāŋɛ pinaasɪ n sugɛ gu'ura Apolɪ. Ba wuu pɔɪ mɛ yetɪ, bāma kān di dia bɪ yū ko'om, sān dagna tɪ bāma ku la Apolɪ. Ba māasum gu'ura la fōn wun lerge se'em.>> ²²Tɪ

ke'ema la yele budibla la yetu: <<Da yele nēra tu fōn yele mam sela.>>
Dee botu a lebe.

Ba taru Apolu sēne ka ēne gōmna Afeligi nu'usum

²³Tu sudaasi ke'endōma ke'ema la wi a suda-ke'endōma bayi yele ba yetu:
<<Base-ya tu sudaasi kōbsyi, la wi-bā'arba pisyopu, la kān-lōbruba kōbsyi
māasum. Tu yu'uhō ēna wā karf-awei ya sēne Sezaare. ²⁴Māasum-ya wiiri bo
Apolu tu a bā tu ya taru ē sēne gōmna Afeligi zē'am la īmā'asum.>> ²⁵Dee
gulse gōho yetu:

²⁶<<Mam Aklooru-lisasi n gulse gōho wā bō'ora fōn gōmna sōho
Afeligi. Mam pu'usra fu.

²⁷Zifdōma n daan yōke bura-ēna wā bō'ora tu ba ku ē. Tu mam wōm tu
a de la Rom tēna nu'ugo nēra, tu mam sēne la sudaasi ka fāage ē,
²⁸dee bō'ora tu m bāne bōn-sēka n soe tu ba dōre ē taru ē sēne ba
sarlyadia zē'am. ²⁹La mam daan yē tu la de la Zifdōma lōo yela iyā, dee
a ka ēne sela n naru ba ku ē, bu ba yu ē yu'a deem. ³⁰Tu ba yele mam
yetu, Zifdōma bām me tu ba ku ē, bela iyā tu mam ēne tōto tōm tu ba
taru ē wa'am fōn zē'am, dee bo nōore yetu, sēba n sām ē na wa'am
fōn zē'am wa tōge ēn ēne se'em.>>

³¹Tu sudaasi la ēne ēn yele ba se'em na, taru Apolu yu'uhō ēna sēne
Antipatri. ³²Tu beere wiige, tu suda-sēba n sēnnu nāma la lebe ba yire la,
dee tu sēba n bā wiiri la taru Apolu sēne. ³³La ban paage Sezaare la, ba dūke
gōho la me bo gōmna la dee dūke Apolu ēne a nu'usum. ³⁴Tu a karēne gōho
la, dee soke yetu, ēna yese la so'olum kāna? Tu Apolu pa'alē ē tu ēna yese la
Silisi so'olum. ³⁵Tu gōmna la yele ē yetu: <<Sēba n taru fu wa'am sām na
sān paam, mam wun soke bāne lan ēne se'em.>> A yele bela dee bo nōore
yetu, ba kē'esē ē naba A'erōdi* yire tu ba gu'ura ē.

24

Zifdōma dōre Apolu Afeligi nēnam

¹La dabsa anuu daare, tu kāabgo* kēma nējadāana Ananiyasi doose la
kēma baseba, la yetog-mita yu'ure n de Atertuli wa'am Sezaare. Tu ba dūke
Apolu yelle la tu ba tōge bo gōmna la. ²Tu ba wi Apolu tu a wa'am. Tu Atertuli
yāna tōgra dōta Apolu yetu: <<Gōmna sōho Afeligi. La de la fōn būsru tōma
sōna la iyā tu tēna la tara laafe, tu yela zozo'e teege tu tēna la malge. ³Fōn
ēne sela wuu zē'esu wuu bo tōma la, tōma to'oge me pu'usra fu zozo'e. ⁴La
mam ka booru tu m gu'um fu, bela mam sosru fu me tu fu ēne sugri dee selse

m yetɔga wā fēfēe. ⁵Tōma yē nēr-ēna tu a de la tēn-wā'ara, ēŋa n sa'asru Zifdōma dūnia wuu zuo tu ba gita tēnsu. A de la Nazaretu dōma*f10* pōmpɔrŋɔ sore la nēŋadāana. ⁶A zɔgru tu a sā'am la Wēnde-kāte la sisgo, tu ba yōke ē. ((La tōma daan booru tu tu di a sarɔya la tōma mēŋa lɔɔ. ⁷Tu suda-ke'ema Alisiasu wa'am wa fāage ē tōma zē'am la pāŋa, ⁸dee bɔ nōore yetu, seba n sām ē na wa'am fōn zē'am.)) Fu sān soke ē fu mēŋa, fu wun wōm bōn-seba wuu n botu tōma sām ē.> > ⁹Atertuli n tɔge ba'ase la, tu Zifdōma la lagim sake yetu, la de la bela.

Apolu tɔge po'oge a mēŋa Afeligi nēŋam

¹⁰Zifdōma la n tɔge ku'ulum na, tu gɔmna la bɔ Apolu nōore tu a tɔge. Tu Apolu yetu: < < Mam mi tu fōn de la sarɔyadita so'olum ēna wā puam halu yuuma n zo'oge. Bela mam sūure ān yēlum tu m tɔge to'oge m mēŋa. ¹¹Fōn tā wun bāŋe me tu la ka gāŋe dabsa pia la ayi tu mam sēŋe Zerizalem tu m ka pu'use Nawēnne. ¹²La Zifdōma la ka yē mam tu mam wē'eri nōke'ene la nēra Wēnde-kātum* na, la ba ken ka yē tu mam sa'asru nērba ba wēndeto* la puam bu tēŋa la zē'e-seka. ¹³La ba kān yāŋe yē sela pa'alɛ tu bāma n yetu mam ēŋe se'em na de sɔra. ¹⁴La mam yetu fu tu mam sɔru doli la so-seka tu ba yetu pōmpɔrŋɔ sore la. La mam pu'usru la Nawēnne tu tōma yaabdōma yuun pu'usru la, dee sakra sela wuu n gulse bɔna Amoyisi* lɔɔ puam, la Nawēnne nōtɔ'ɔsruba* gōnno puam na. ¹⁵Mam taru putē'ere la Nawēnne wu bāma n taru putē'ere se'em na, tu nērba wuu, nēr-sōma la nēr-be'ɛsu wun vo'oge me. ¹⁶Bela tu mam mōrgra daare woo tu m bāŋe m sūure puam tu mam ka ēŋe be'em Nawēnne la nērba nifum.

¹⁷La de la yuuma zozo'e tu mam daan ka boe Zerizalem, dee yāŋa taru ligri leme tu m sōŋe m tēŋa nērba, dee bɔ bɔ'a tu ba kāabe bɔ Nawēnne. ¹⁸Mam daan boe mī lta la bela, tu ba yē mam Wēnde-kātum na, tu mam daan pōn malge m mēŋa Nawēnne zē'am ku'ulum me, la nērba daan ka boe la mam mī zo'oge, la ba mē daan ka gire mī. ¹⁹La Zifdōma baseba n ze'ele Azi* so'olum n daan boe mī, ba sān tara nu na yelle la mam, ba mēŋa n wun wa'am nu wa yele fu mam n ēŋe se'em. ²⁰La nēr-bāna wā sān yē mam tōon-be'ego, wakat-seka tu mam daan boe ba sarɔyadia zē'am na, ba yele. ²¹La ba kān yē sela, sān dagna mam daan ze'ele ba tēŋasuka tɔge ba ke'enke'em yetu: < La de la mam n taru putē'ere tu seba n ki la wun vo'oge me na iyā, tu mam ze ya nēŋam tu ya dita mam sarɔya zīna wā.> > >

²²La Afeligi n daan pōn mina kō-yēlga la sore yelle la, tu a viige yetɔga la, dee yele ba yetu: < < Suda-ke'ema Alisiasu sān paam, mam wun ku'uge yetɔga la bɔ ya.> > ²³Dee bɔ suda-ke'ema la n gu'uri Apolu la nōore yetu, a

bɪsra ẽ, la a bɔ ẽ yolsɔ, la a sɪrdɔma sɔn tara sɛla bɔɔra tɪ ba bɔ ẽ, a base tɪ ba bɔ ẽ.

Apolɪ ze Afelɪgsi la Adrisili nẽŋam

²⁴La dabsa fẽe n tole, tɪ Afelɪgsi lagɪm na a pɔga Adrisili n de Zifu botɪ ba wi Apolɪ, tɪ a wa'am wa tɔgra nẽra n wun bɔ Azezi-krisi sɪra se'em yelle, tɪ ba sɛlsra. ²⁵La Apolɪ n yãŋa wa tɔgra ɪrgɔ n masɛ, la yɔk-m-mẽŋa, la sarɪyadia n sɛm yelle, tɪ dabeem yɔkɛ Afelɪgsi, tɪ a yele Apolɪ yetɪ: << Base bɛla, mam sɔn wa yẽ nẽŋa, mam wun le wi fo. >> ²⁶A daan tẽ'esrɪ tɪ Apolɪ na'an wun bɔ ẽ na ligri, bɛla ɪyã tɪ a ɛn wi'ira ẽ sɔsra la ẽ lɛ. ²⁷Tɪ yuuma ayi tole, tɪ Apɔrsusi-fɛstusi yãŋa sɔɔgɛ Afelɪgsi zẽ'am. La Afelɪgsi daan boorɪ tɪ a ɛŋɛ la sɛla n ɔn Zɪfdɔma sũure yɛlum, bɛla ɪyã tɪ a base tɪ Apolɪ ken bɔna yu'a deem.

25

Apolɪ sose yetɪ, ba base tɪ na-keko di a sarɪya

¹Afɛstusi n paagɛ to'oge na'am a so'olum na puam na, a ɛŋɛ la dabsa atã Sezaare, dee ze'ele bilam sɛŋɛ Zerizalɛm. ²Tɪ kãabgɔ* kɛma nẽŋadɔma, la Zɪfdɔma nẽŋadɔma wa'am a zẽ'am wa dɔrɛ Apolɪ. Dee sose ẽ mɔrgra ³yetɪ, a sɔŋɛ ba botɪ ba tarɪ Apolɪ leme Zerizalɛm, se'ere n soe la, ba daan bãm bɔɔra tɪ ba sugɛ ku ẽ na sore. ⁴Tɪ Afɛstusi lerge yetɪ: << Apolɪ boe la yu'a deem Sezaare, la mam mẽŋa wun lebe la bilam lɛlɛ wã. ⁵La base-ya tɪ ya nẽŋadɔma doose mam sɛŋɛ Sezaare, tɪ a sɔn tɔm na tɔon-be'ego, ya tɔgɛ bilam. >>

⁶Afɛstusi daan ka ɛŋɛ gãŋɛ dabsa anii bu dabsa pia ba zẽ'am dee lebe Sezaare. Tɪ beere wiige, tɪ a kɛ zɪ'ire sarɪyadia zẽ'am, dee bɔ nɔorɛ yetɪ, ba tarɪ Apolɪ wa'am. ⁷Tɪ Apolɪ kɛ, tɪ Zɪfdɔma sɛba n ze'ele Zerizalɛm wa'am na isge gilge ẽ, dɔta ẽ yetɪ, a tɔm na tɔon-be'ero zozo'e, la ba ka tã'agɛ pa'alɛ tɪ bãma n yele se'em na de la sɪra. ⁸Tɪ Apolɪ tɔgɛ tɪ a to'oge a mẽŋa yetɪ: << Mam ka ɛŋɛ sɛla n sɪ'ɪsrɪ Zɪfdɔma lɔɔ*, bu Wɛnde-kãtɛ* la, la mam mẽ ka ɛŋɛ Rom na-keko la be'em. >> ⁹Tɪ Afɛstusi bɔɔra tɪ a ɛŋɛ sɛla n ɔn Zɪfdɔma sũure yɛlum, soke Apolɪ yetɪ: << Fɔn boorɪ tɪ fu sɛŋɛ Zerizalɛm tɪ m ka di fu yelle wã sarɪya bilam mɛ bu? >> ¹⁰Tɪ Apolɪ lerge yetɪ: << Mam pɔn bɔna la nɛr-seka tɪ Rom na-keko bɔ ẽ nɔorɛ la sarɪyadia zẽ'am, bɛla la masɛ tɪ ba di mam sarɪya la Rom. Fɔn mẽŋa mi tɪ mam ka ɛŋɛ Zɪfdɔma be'em. ¹¹Mam sɔn ɛŋɛ nu na be'em bu sɛla n masɛ tɪ ba ku mam, mam kãn zagɛ. La ban dɔrɛ mam se'em na dagɪ sɪra, nẽra ka tã wun dɪkɛ mam ɛŋɛ

ba nu'usum. Mam booru ti Rom na-keko la n di m sarlyā. > > ¹²Ti Afestusi la a poorum dōma yē taaba, dee ti a lerge Apolu yeti: < < Fōn yeti, fōn booru ti Rom na-keko la n di fu sarlyā. Bēla, fu wun sēḡe la na-keko la zē'am. > >

Apolu boe Agripa la Abērnisi nēḡam

¹³La dabsa fēe n tole, ti naba Agripa* la a tā Abērnisi sēḡe Sezaare ti ba ka pu'usē Afestusi. ¹⁴La ba yuuge mī na fēe, ti Afestusi tōḡe Apolu yelle la bō naba la yeti: < < Buraā n boe kalam ti Afeligi base ti a bōna yu'a deem. ¹⁵La mam daan sēḡe la Zerizalem, ti Zifdōma kēma, la kāabḡo kēma nēḡadōma taru a yelle wa'am wa tōḡe bō mam, dee sose mam yeti, m di a sarlyā boti ba subḡe ē. ¹⁶Ti mam lerge ba yeti, tōma Rom dōma ka dukru nēra utā nērba nu'usum ti ba subḡe ē, dee ti a nān ka ze'ele seba n sām ē na nēḡam tōḡe a nōore. ¹⁷La ba doose mam mē wa'am kalam, la mam ka gu'um, beere n wiige, ti mam kē zī'ire sarlyadia zē'am, dee bō nōore yeti, ba taru buraā la wa'am. ¹⁸La seba n sām ē na ka pa'alē tōon-be'ero seba ti a ēḡe, wu mam n tē'esē se'em na. ¹⁹La de la nōke'ene ti ba wē'eru la ē, ba pu'usḡo sore yela īyā, la buraā yu'urē n de Azezi n ki, ti Apolu yeti a vo'oge mē īyā. ²⁰Ti mam ka tā'agē bāḡe mam wun ēḡe yel-ēna wā se'em, ti mam soke Apolu yeti, ēḡa booru ti a sēḡe la Zerizalem ti m sēḡe ka di a sarlyā la bilam? ²¹Ti Apolu zagse dee yeti, ba base ti Rom na-keko la tōḡe a yetōga la. Ti mam bō nōore yeti, ba gu'ura ē ti m wa boti ba taru ē sēḡe na-keko la zē'am. > > ²²Ti naba Agripa yele Afestusi yeti: < < Mam mē booru ti m wōm bura-ēna wā yetōga. > > Ti Afestusi lerge yeti: < < Beere sān wiige, fu wun wōm a yetōga. > >

²³Ti beere wiige, ti Agripa la Abērnisi ye fōḡo loḡro wa'am wa kē sarlyadia deem na, la suda-ke'endōma, la tēḡa la nēḡadōma. Ti Afestusi bō nōore yeti, ba taru Apolu wa'am. ²⁴Dee yeti: < < Naba Agripa, la seba wuu n lagse wā, buse-ya bura-ēna wā ti Zifdōma wuu wa'am wa tōḡe a yelle la mam, Zerizalem la kalam, tīi tōgra yeti, la ka mase ti a ken voa. ²⁵La mam yē ti a ka ēḡe sela n mase ti a ki. La a mēḡa yeti, ēḡa booru ti ba taru a yetōga la sēḡe la na-keko zē'am. Ti mam tōḡe ku yeti, mam wun boti a sēḡe. ²⁶La mam ka taru a yelle la zuo wun gulse bō na-keko la. Bēla ti mam boti ba taru ē wa'am ya zē'am, la fōn naba Agripa mēḡa nēḡam, ti ya sān sogse ē ki'ulum, mam wun yē yelle gulse. ²⁷Se'ere n soe la, mam tē'esē ti la ka ān sōḡa ti mam taru nēra ka bō na-keko la ti a di a sarlyā, dee ka pa'alē yel-sēka īyā ti ba yōke ē. > >

Apolu tɔge ti a to'oge a mēŋa Agripa nēŋam

(Tōoma 9:1-19, 22:4-16)

¹Ti Agripa* yele Apolu yeti: <<Sore boe ti fu tɔge.>> Ti Apolu zēke a nu'ugo ti a tɔge to'oge a mēŋa, yeti: ²<<Naba Agripa, mam sūure ān yelum, mam n boe fu nēŋam zīna wā ti m tɔge to'oge m mēŋa la bōn-seba wuu ti Zifdōma dōre mam na. ³Lan gānni wuu, mam taru sū-yēlga, fōn mi Zifdōma dɔgmike, la ba nōke'ema la yelle sōŋa sōŋa la iyā. Bela mam sosru fu mɛ ti fu mā'age fu mēŋa selse m yetɔga wā.

⁴Zifdōma wuu mi mam vɔm n ān se'em mɛ halu lan pɔse mam bōnbu'ulum, la ba mi mam n vɔa se'em mam mēŋa tēŋam, la Zerizalem mɛ. ⁵Ban mi mam la yuuge mɛ, ba sān bɔɔra, ba tā wun ze'ele bɔ mam kaseto mɛ yeti, mam de la Farisi* nēra, bāma n sakru ti pu'usgo yela sōŋa gānna. ⁶La lɛɛɛ wā ti mam ze sarlyadia zē'am kalam wā, la de la mam n taru putē'ere la Nawēnne n bīŋe a nōore la ti yaabdōma la iyā. ⁷Tōma buuri pia la ayi la tōnni mɛ bɔ'ɔra Nawēnne wuntɛɛŋa la yu'uhɔ, dee tara putē'ere gu'ura ti ēn bīŋe a nōore se'em na wun ēŋe mɛ. Naba Agripa, la de la putē'e-ēna wā iyā ti Zifdōma dōre mam. ⁸Bēm ti la dɛna toogo bɔ ya, ti ya sake ti Nawēnne vo'oru kūm?

⁹Mam mēŋa daan tē'esɛ mɛ, ti dēni ti mam ēŋe mam wun ēŋe se'em wuu sā'am Azezi n de Nazareti nēra la yu'ure. ¹⁰Mam tōm na bela Zerizalem, la mam daan to'oge nōore kāabgo* kēma nēŋadōma zē'am mɛ, yōge Nawēnne nērba zozo'e boti ba kē'esɛ ba yu'a deem, di ba sarlyaya yeti ba ku ba, ti mam daan sake. ¹¹La wakate zozo'e ti mam daan nāmsɛ ba Zifdōma wēndeto* puam, mōrgra ti ba base ba sore la. Ti mam sūure daan yīige la ba halu ti mam doose tēnsi baseba nāmsɛ ba. ¹²La de la bela iyā ti mam daan to'oge nōore kāabgo kēma nēŋadōma zē'am ti m sēŋe Damaasi.

¹³Naa, mam daan boe la sore wuntɛɛŋa zuu-tēŋasuka wɛ'ɛsa, yē peelem n ze'ele saazuum yēke nēegɛ gānna wuntɛɛŋa gilge mam, la seba n doli mam na. ¹⁴Ti tōma wuu lui tēŋa, ti mam wōm kōa n yele mam la Ebre* yetɔga yeti: <Asoli, Asoli, bēm ti fu nāmsra mam? Fu sān ka sake mam, la wun āna toogo bɔ fu, wu dūŋa n ka nanni a dāana ka'asɛ.> ¹⁵Ti mam soke yeti: <Zuudāana, fōn de la āne?> Ti Zuudāana la yele mam yeti: <Mam de la Azezi, sɛka ti fu nāmsru la. ¹⁶La isge ze'ele, mam duke m mēŋa pa'ale fɔ ti m boti fu lebge la mam tōntōnna. Fu wun dɛna la mam kaset-dāana yele nērba fōn yē mam se'em, dee ken pa'ale ba bōn-seba ti mam wun boti fu yē la. ¹⁷

¹⁸La mam wun ken tōm fu la bu-zāṅsi* zē'am, ti fu ka pike ba nini yese ba lika puam ti ba vɔa peelem puam, dee yese ba Asūtāana* nu'usum lebse ba Nawēnne nu'usum, ti ba bɔ mam sɪra, ti Nawēnne base ba tōon-be'ero taale, ti ba lagɪm na Nawēnne nēr-sōma yē purɛ. La mam wun fāage fu Zifdōma, la bu-zāṅsi nu'usum base.> > >

¹⁹Tɪ Apolɪ yele bɛla dee yetɪ: <<Naba Agripa, mam n daan yē Azezi wu zāasɔ, ti a ze'ele saazuum tɔge bɔ mam na, mam ka zagse. ²⁰Bɛla ti mam pɔse Damaasi, la Zerizalem, la Zude so'olum wuu, la bu-zāṅsi zē'am mōole yetɪ, ba teege yem base tōon-be'ero, dee lebe sake Nawēnne, dee ēṅe sɛla n pa'alɛ ti ba teege yem. ²¹Bɛla ti Zifdōma daan yōke mam Wēnde-kātum* na yetɪ ba ku mam. ²²La Nawēnne sōṅe mam mɛ wa paam zīna, bɛla ti mam ze kalam tɔgra mam n yē sɛla bɔ'ɔra yāma, ke'endōma la tarɪmdōma wuu. Mam n yele sɛla wuu la, la de la Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba*, la Amoyisi* n yuun yetɪ sɛla wun ēṅe la. ²³Ba yuun yetɪ, dēnɪ ti Krisi* nāmsɛ ki, la ēṅa n wun dɛna pɔspɔsi nēra n wun vo'oge, dee wun mōole kō-yēlga n de peelem bɔ Zifdōma la bu-zāṅsi.> >

²⁴La Apolɪ n tɔgrɪ bɛla ti a to'oge a mēṅa la, ti Afɛstusi tāsɛ ē yetɪ: <<Apolɪ, fōn zallɪ mɛ, fōn zāsum mɛ zo'oge ti la botɪ fu yirsra.> > ²⁵Tɪ Apolɪ lerge ē yetɪ: <<Afɛstusi sōṅɔ, mam ka zallɪ. Mam tɔgrɪ la yel-sɪra, la yem yetɔga. ²⁶Naba Agripa mi yel-bāna mɛ, mam tā wun tɔge mɛ la buraanɛ a nēṅam. Mam mi ti a mi bōn-bāna wuu mɛ, se'ere n soe la, ba ka ēṅe lika puam.> > ²⁷A yele bɛla dee yetɪ: <<Naba Agripa, fōn sake Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba n yele se'em na mɛ? Mam mi ti fōn sake mɛ.> > ²⁸Tɪ Agripa yele Apolɪ yetɪ: <<Fōn tē'esɛ ti fu botɪ mam lebge la Krisi nēra wakate fēe wāna puam?> > ²⁹Tɪ Apolɪ yetɪ: <<La sān yuuge, bu la sān ka yuuge, mam pu'usrɪ Nawēnne mɛ ti fōn la sɛba wuu n selsrɪ mam zīna wā wun lebge āna wu mam ān se'em na, sān dagna bānsɪ la mā'a ti mam ka boorɪ ti ba ba ya.> >

³⁰Tɪ naba la, la gɔmna Afɛstusi, la Abɛrnisi, la nērba la wuu isge yese, ³¹ka yele taaba yetɪ: <<Bura-ēna ka ēṅe sɛla n mase ti a ki, bu ba kē'esɛ ē yu'a deem.> > ³²Tɪ Agripa yele Afɛstusi yetɪ: <<Bura-ēna wā sān ka yele nɪ ti ēṅa boorɪ ti a sēṅe la na-keko la zē'am, ti tā wun base nɪ ē.> >

27

Ba tarɪ Apolɪ wɛ'ɛsa Rom

¹Tɪ ba daan looge yem ti ba botɪ tōma kē ɔorɔ sēṅe Itali, ti ba dukɛ Apolɪ la nērba baseba ti ba yu la, ēṅe suda-ke'ema yu'urɛ n de Azuliyusi nu'usum,

a daan de la suda-seba ti ba wi'iri ti na-keko sudaasi la ke'ema ayula. ²La òorɔɔ n ze'ele Adramiti tɛɛnam daan bɔna bilam yeti a sɛɛɛ tɛnsi baseba n boe Azi* ko-kɛte la nòorum. Ti tɔma kɛ we'esa, ti Aristarki n ze'ele Tesaloniki n boe Maseduanu so'olum, wa'am wa doose tɔma. ³Ti beere wiige, ti tɔma paage Sidò tɛɛnam, ti Azuliyusi ɛɛɛ Apolu sɔɛna bɔ ɛ nòore ti a sɛɛɛ ka bɛse a surdɔma, dee ti ba sɔɛɛ ɛ. ⁴Ti tɔma le kɛ òorɔɔ bilam we'esa. Ti kusebgo vugra tu'usra tɔma, ti tɔma wɛɛge bɛɛɛ Sipri sɛɛɛ. ⁵La tɔma doose la ko-kɛte la n lɛm Silisi la Pɛnfilu la, sɛɛɛ ka paage Miira n boe Lisi so'olum sige. ⁶Bilam ti suda-ke'ema la yɛ òorɔɔ n ze'ele Aleksandri ti a sɛɛɛ Itali. Ti a boti tɔma kɛ.

⁷La dabsa faa ti tɔma nɛmɛ la òorɔɔ la sɛnna fɛfɛ halu ka lɛm Kinidi tɛɛnam. La kusebgo la ka boti tɔma yɛɛɛ sɛɛɛ bilam bɔba, ti tɔma lɔke sɛɛɛ lɛm Salmɔnu bɛɛɛ Kretu sɛɛɛ. ⁸La tɔma daan bɛɛɛ la ko-kɛte la nòorum, daan nɛmɛ halu, dee yɛɛna paage zɛ'a yu'ure n de òorɔɔ ze'elgo zɛ'e-sɔɛna n lɛm Laze.

⁹La dabsa zozo'e daan tole mɛ, ti Zifdɔma nòore lua daare tole. La wakateɛna la daan de la toogo bɔ nɛrba ti ba dukɛ òorɔɔ doose ko'om na puam. Bela ti Apolu yele ba yeti: ¹⁰<<Buraasi wɛ, mam mi ti tɔma sɛnne wɛ wun wa dena la toogo. La dagu lɔɔɔ, la òorɔɔ la mɛ'a n wun sɛ'am, la de la tɔma mɛna yòore pɔsga.>> ¹¹Ti suda-ke'ema la ka selse Apolu n yele se'em na, a selse la sɛka n bɛsu òorɔɔ la sɛnne yelle, la òorɔɔ la dɛana yetɔga. ¹²La òorɔɔ ze'elgo zɛ'a na ka ɛn sɔɛna ti ba wun gɛ'are ti kusebgo, la ɔɔɔ wakate la tole. Bela ti nɛrba la zozo'e yeti, ti base bilam dee wibe sɛɛɛ paage Fenigsi n mɛ boe Kretu so'olum. Zɛ'e-ɛna òorɔɔ ze'elgo zɛ'am la tɔɛɛ la zanɔre gɔbga, la zuugo nu'ugo bɔba. Bilam ti ba tɛ wun zɛ'ire ti kusebgo, la ɔɔɔ wakate la tole.

Kuseb-kɛte vugri ko'om zuo

¹³Ti kusebgo ze'ele gɔbga bɔba wa'am wa vugra fɛfɛ. Ti ba tɛ'esɛ ti ba tɛ wun ɛɛɛ ban booru se'em, bela ti ba mɛasum òorɔɔ la base zɛ'e-ɛna, dee bɛɛɛ Kretu ko-kɛte la nòorum we'esa. ¹⁴Ti la ka yuuge, ti kuseb-kɛte ti ba wi'iri ti <<Erakilò>> ze'ele Kretu tɛɛna bɔba, wa'am wa vugra ke'enke'em wɛ'era òorɔɔ la. ¹⁵Ti tɔma ka yɛɛɛ boti òorɔɔ la sɛɛɛ nɛna bɔba, ti tɔma base òorɔɔ la ti kusebgo la taru ɛ we'esa. ¹⁶Ti tɔma sɛɛɛ ka lɛm tɛn-puka yu'ure n de Koda ti ko'om gilge ɛ, bɛɛɛ ɛ ti kusebgo la ka le vugra ke'enke'em tu'usra tɔma. Ti tɔma keɛɛ ti mɛna ɔbge òorɔɔ-puka la zoole

ōorŋ-kāte la zuo, la, la ka ēŋe nāana. ¹⁷Tu ba dūke mī'isi lu ōorŋ-kāte la kāŋkāŋe ti a tara pāŋa. Ba zoti me ti, ti sān paage zē'e-seka yu'ure n de Sirti n dagu kulko'om ti tēntōnbī'isgo bōna mī na, a wun furē. Bela ti ba sike ōorŋo la fu-kāte, dee ti kusebgo la zā'ara ē sēnna fēfē. ¹⁸La kusebgo la ken vugra la ke'enke'em nāmsra tōma, ti beere wiige, ti ba yese log-seba n boe ōorŋo la puam na, lobe base ko'om na puam. ¹⁹Tu beere le wiige, ti ba mēŋa yese ōorŋo la mēŋa logro lobe base ko'om na puam. ²⁰Tu la ēŋe dabsa se'em, ti tōma ka yē wēntulle la wōrbie, ti kusebgo la ken vugra ke'enke'em nāmsra tōma. Tu tōma ko'oge vom putē'ere.

²¹Tu la daan yuuge ti nērba la ka di. Tu Apolu ze'ele ba tēŋasuka yetu: << Ya daan sān sake nu mam nōore la, daan ka fōrge Kretu, ti kān yē nu nāmsoŋo la yel-bāna wā wuu. ²²La lēle wā, mam sosu ya ti ya keŋe ya sūure. Tu nēra baa ayula kān ki ya puam, sān dagna ōorŋo la mā'a n wun sā'am. ²³Zaam yu'uŋo Nawēnne n soe mam ti mam dena a tōntōnna la, tōm a maleka* ti a wa ze'ele mam zē'am ²⁴yetu: < Apolu, da zoe dabeem. Dēnu ti fu ka ze'ele na-keko la nēŋam. La Nawēnne ēŋe fu yel-sōnne me botu seba n boe ōorŋo puam na wuu vōa. > ²⁵Bela, buraasi wā, keŋe-ya ya sūure, ti mam bō Nawēnne sira me ti la wun ēŋe wu maleka la n yele mam se'em na. ²⁶La kusebgo la wun pe'ege ti ka base la tēŋa ti ko'om gilge. > >

²⁷La daan de la dabsa pia la anaasi yu'uŋo, ti kusebgo la vugra pe'era tōma ko-kāte la yu'ure n de Adriyatiki la zuo. Tu sōnsua ti nēr-seba n tōnnu ōorŋo la tōoma la tē'esē ti ti lem na tēŋa. ²⁸Tu ba dūke mī'a lu bōn-tūbsoŋo base ko'om na puam ti ba buse kulga la n ko zōna se'em, make ti la dena wu mētru pitā la ayopou. Tu la ēŋe fēe, ti ba le make buse ti la dena wu mētru pisyi la anii. ²⁹Tu ba zota dabeem ti ōorŋo la wun wē tāmpīisi, ti ba dūke kuto n botu ōorŋo ze'eta banaasi base ko'om puam ōorŋo la poorum, dee kā'ara Nawēnne ti beere wiige. ³⁰Tu nēr-seba n tōnnu ōorŋo la tōoma la daan bōra ti ba zoe dee base ōorŋo la, bela ti ba sike ōorŋ-pūka la ko'om puam, ēŋe wu ba booru ti ba dūke la kuto n botu ōorŋo ze'eta baseba base ōorŋo la nēŋam. ³¹Tu Apolu yele suda-ke'ema, la sudaasi la yetu: << Nēr-bāna wā sān ka bōna ōorŋo wā puam, yāma wuu kān yāŋe pōse. > > ³²Tu sudaasi la wā mī'i-seba n lu ōorŋ-pūka la, dee base ē ti ko'om taru ē fōrge.

³³Tu beere bōna mī wiira, ti Apolu belem ba wuu ti ba di dia, yele ba yetu: << Zīna de la dabsa pia la anaasi n wāna, ti ya tē'esru kūm la vom, dee ka di sela. ³⁴Bela mam belnu ya me ti ya di dia yē pāŋa vōa, ti ya zomto baa ayula kān bou. > > ³⁵En yele bela la, dee dūke borboru pu'use Nawēnne ba wuu nēŋam, dee fiise borboru la obe. ³⁶Tu ba wuu yē buraane mē di dia la. ³⁷La tōma wuu daan de la nērba kōbsyi la pisyopou la ayooou ōorŋo la puam.

³⁸Ti ba di tuge, dee dıke bõnkɔla n boe õorɔ la puam na, lobe base ko'om na puam, ba boori ti õorɔ la n fake.

Õorɔ sã'arɔ yelle

³⁹Ti beere wiige, ti ba ka bãɲe tẽɲa la. La ba yẽ la zẽ'a n tã wun dooge, ti ba yeti, ba sãn tãna, ba boti õorɔ la tɔgle bilam. ⁴⁰Ti ba lorge kuto la n boti õorɔ ze'eta la base ko-kãte la puam, dee lorge mĩ'isi la n lu dɔ-seba n wun boti õorɔ la sẽɲe ban boori zẽ'e-sɛka la base, dee zẽke fuugo la n boe õorɔ la nẽɲam na, ti kusebgo wẽ'era fuugo la, ti õorɔ la wẽ'esa doone.

⁴¹Ti õorɔ la sẽɲe zẽ'a ti ko'om ka zo'oge mĩ ka zom tẽntõnbĩ'isgo zuo, ti a nẽɲam fıre, ti a koɲe sẽnne. Ti ko-mĩ'isi wẽ'era a poorum la pãɲa, ti a sã'am.

⁴²Ti sudaasi la bɔɔra ti ba ku nẽr-seba ti ba yõge la, ti sɛka da lui ko'om puam pãm dooge zoe fõrge. ⁴³Ti suda-ke'ema la bɔɔra ti a fãage Apoli base, ka sake ti ba ku nẽrba la, dee bɔ nõore yeti, seba n mi ko'om bũɲa la ẽge lui ko'om puam yien pãm dooge doone. ⁴⁴Dee ti seba n ka mi bũɲa la dıke dɔ-palagsi, la õorɔ la bõn-sɛka n sã'am woo bũn dooge. Bela ti tõma wuu daan põse dooge doone.

28

Apoli dõma boe Maltu

¹La tõma n daan põse paage doone na, ti tõma bãɲe ti tẽɲa la yu'ure de la Maltu. ²Ti tẽɲa la nẽrba to'oge tõma sõɲa sõɲa. Ti saaga daan niira ti ɔɔɔ bɔna, ti ba tuure bugum bɔ tõma, ti tõma ɔɔsra. ³Ti Apoli vaage dɔɔɔ wa'am wa ẽɲe bugum puam, ti tuulgo wõɲe bõnsɛla, ti a yese vile Apoli nu'ugo. ⁴Ti tẽɲa la nẽrba yẽ bõnsɛla n vile a nu'ugo la, ti ba yeke taaba yeti: <<Bura-ẽna wã siri de la nẽr-kuura. Baa la ẽn yãɲe põse ko'om puam na, wẽnne ka sake ti a vɔa.>> ⁵Ti Apoli mẽse a nu'ugo, ti bõnsɛla la lui bugum puam, dee ti sɛla ka ẽɲe ẽ. ⁶Ti nẽrba la gu'ura ti ba wun yẽ ti a iyã fuusum ya, bu a wun kɔ'on lui tẽɲa ki. Ti la yuuge, ti ba ka yẽ ti sɛla ẽɲe ẽ, ti ba teege putẽ'era yeti, a de la wẽnne.

⁷La zẽ'e-sɛka ti tõma daan boe mĩ na lem na tẽɲa la nẽɲadãana va'am. A yu'ure de la Apubulsi, a daan to'oge tõma me la sũ-yelga. Ti tõma bɔna a yire dabsa atã. ⁸Ti a sɔ bẽ'era gã yẽ'era-waafɔ, dee ti ɔɔɔ tara ẽ. Ti Apoli kẽ a deem dıke nu'usi pagle a zuo, pu'use Nawẽnne bɔ ẽ, ti a yẽ imã'asum. ⁹Lan ẽɲe bela la, ti tẽɲa la nẽr-seba n de bã'adõma wuu senna, ti Apoli pu'use Nawẽnne bɔ ba, ti ba yẽ imã'asum. ¹⁰Ti ba daan gõɲe tõma sõɲa

sōṅa, la tōma n daan fōrgru la, ba bɔ tōma la bɔ'a n seke tōma sore la sēnnε.

Apolu dōma tole wε'εsa Rom

¹¹La wōr-sūtā n tole, tu tōma yē ōorṅɔ n ze'ele Ałęsāndri wa'am bɔna Maltu tēṅam, tu ɔɔɔ la kuseb-kāte la wakate tole. Ōorṅɔ la yu'ure de la <<Diyɔskuri>>. Tu tōma kē ōorṅɔ la wε'εsa. ¹²La tōma sēṅe paage la Sırakusi zī'ire bilam dabsa atā, ¹³le ze'ele bilam kē ōorṅɔ sēṅe paage Regio. Tu beere wiige, tu kusebgo ze'ele tōma poorum wa vugra zā'ara tōma. Tu tōma paage Puzollu dabsa ayi daare sige. ¹⁴Bilam tu tōma yē Azezi karēnbiisi baseba. Tu ba sose tōma, tu tōma zī'ire ba zē'am dabsa ayopɔi, dee yāṅa wε'εsa Rom. ¹⁵Tu karēnbi-sēba n boe Rom na wōm tōma yelle. Tu baseba tu'use tōma halu <<Apiyusi da'am>>, dee tu baseba mē tu'use tōma zē'e-sεka yu'ure n de <<sāama deto batā>> la. La Apolu n yē ba la, tu a pu'use Nawēnnε, le yē buraanε. ¹⁶Tu tōma paage Rom, tu ba bɔ Apolu nōore tu a kē'era ēn booru zē'e-sεka, dee botu sudaaga gu'ura ē.

Apolu boe Rom mōola Nawēnnε kō-yēlga

¹⁷Tu dabsa atā poorum, tu Apolu wi Zifdōma nēṅadōma sēba n boe tēṅa la puam lagse, yele ba yetu: <<M sobiisi, mam daan ka ēṅe tu nērba la be'em, la mam ka sā'am lɔɔ sēba tu tu to'oge tu yaabdōma zē'am na, la baa bεla ba daan yōke mam mε Zerizalem, taru mam ka bɔ Rom sudaasi tu ba yu mam. ¹⁸Tu ba sogse mam, dee bɔɔra tu ba base mam, ban daan ka yē tu mam ēṅe sεla n mase kūm na iyā. ¹⁹Tu Zifdōma zagse tu ba da base mam, bεla n pēрге mam tu mam sose nōore yetu, mam booru tu m sēṅe la Rom na-keko la zē'am tu a di m sarıya, la dagu mam n taru yelle la m nērba la. ²⁰Bεla tu mam wi ya tu ya wa'am tu sōse la taaba. Ban lu mam na bānsu wā, la de la sεka tu lsrayel* dōma taru a putē'ere gu'ura ē na iyā.>>

²¹Tu ba yele ē yetu: <<Tōma ka to'oge gōnnɔ Zude tēṅam n gulse fu yelle. Zifdōma sēba n sēnnu kalam na, ba nēra nēra mē ka tɔge fu tōon-be'ero yelle. ²²La tōma booru tu tu wōm na fōn tē'esru se'em, la sān dεna sore la tu fu dolu la, tōma mi tu zē'a woo ba su'lsru ē mε.>>

²³Tu ba bɔ Apolu daare. Tu daare la paage, tu nērba zozo'e lagse Apolu zē'am. Tu Apolu tɔge Nawēnnε so'olum* yelle, la Azezi yelle n gulse Amoyisi* lɔɔ gōnnɔ puam, la Nawēnnε nōtɔ'ɔsruba* gōnnɔ puam na, pa'alε ba bulika halu ka paage zaanōore, mōrgra tu a botu ba sake. ²⁴Tu baseba sake, dee tu baseba ka sake. ²⁵Tu nērba la ka wōm taaba bɔɔra tu ba fōrge. Tu Apolu tɔge ba yetɔga ayula yetu: <<Nawēnnε Sıa n yuun botu a nōtɔ'ɔsa

A'ezayi* tɔge la ya yaabdōma la de la sɪra. ²⁶A yuun yetu:

< Sēɲe bu-bāna wā zē'am ka yele ba yetu:

Ya wun selse, la ya kān wōm a vōore.

Ya wun bɪsɛ, la ya kān yē sɛla sɛla.

²⁷Se'ere n soe la, bu-bāna wā putē'era ka like, la ba tuba lu mɛ,
dee tu ba mūm ba nini. Tu ba nini da yē, tu ba tuba da wōm,
tu ba putē'era da like.

Sān dagi ni bɛla, ba wun teege ni yɛm,

tu mam bɔ ba laafɛ.> > >

²⁸Apolu daan tɔge bɛla dee yetu: < < Bāɲe-ya tu Nawēnne tōm fāare kō-yēlga
la bɔ la bu-zāɲsi*. Bāma wun selse.> > ((²⁹Apolu n tɔge yetɔg-ēɲa la, tu
Zifdōma wē'era nōke'ene la taaba fōrgra.))

³⁰Apolu daan kē zē'e-sɛka tu a boe mī na yuuma ayi, daan yɔɔra deego la
ligri, dee tɔ'ɔsra sɛba wuu n sēnni a zē'am na, ³¹mōola Nawēnne so'olum
yelle, dee zāsna ba Zuudāana Azezi-krisi yela. A daan tɔgru la buraane, tu
nēra ka gu'ura ē tu a da tɔge.

Rom dōma

Gōn-sɛka tu Apolu gulɛ bɔ Rom dōma

Bilgre

Nawēnne n looge Apolu tu a dɛna a Tōntōna bu-zāɲsi iyā (Rom 1:5, Galatu
2:9). Ēɲa n gulɛ gōn-ēna wā bɔ Nawēnne nēra n boe Rom. Nēra baseba n
mōole ba Azezi kō-yēlga, tu ba bɔ sɪra. Tu Apolu yāɲa gulɛ yetu ēɲa booru tu
a sēɲe ba zē'am ka botu ba yē buraane, dee tole sēɲe nēɲa.

Gōn-ēna wā puam a pa'ale la a zāsɲɔ n de se'em.

A yetu nēra woo tōm na tōon-be'ero koɲe Nawēnne nā'asgo, Zifdōma, la
bu-zāɲsi wuu, la Nawēnne nōɲe ba wuu mɛ, bɔɔra tu ba teege yɛm base
tōon-be'ero dee sake Azezi-krisi. Azezi n ki ba iyā, tu ba sān bɔ ē sɪra, ba
wun mase Nawēnne zē'am ēɲa iyā. Bɛla de la Nawēnne yel-sōnne. Tu nēr-
sɛka woo n bɔ Azezi sɪra wun yē fāare, yese tōon-be'ero, la kūm puam. La a
dāana wun vɔa la a Zuudāana Azezi, tu Nawēnne Sɪa wun sōɲra ē (sapɪru 1-
8).

Apoli ken gulse tɔge la Zifdōma seba n zagse Azezi yelle. A yeti ba kãn zagse Nawēnne wakate wuu, se'ere n soe la, Nawēnne yel-sōnne na tã sela woo me (sapɩri 9-11).

A ken yeti lɛɛɛ wã ti Nawēnne ēɛge bu-zãɛsi wuu sōɛa la, la mase me ti ba vɔa la pupeelem, ti la paara Nawēnne yem (sapɩri 12-15).

Gōɛɔ la ba'asgo, Apoli yeti ēɛa boori ti a sēɛge la Rom, ti ba ka sōɛge ē bilam, ti a tole sēɛge Espayē so'olum. La a yeti ēɛa pu'usrɩ nēr-seba wuu ti ēɛa mi n boe Rom na (sapɩri 15-16).

Gōn-seka ti Apoli gulse bɔ

Rom dōma

1

¹Mam Apoli n de Azezi-krisi yamɛa n gulse gōɛɔ wã. Nawēnne n wi mam ti m dena Azezi-krisi Tōntōnna*, welge mam to'ore ti m mōole a kō-yēlga.

²Nawēnne daan bīɛge la nōore halɩ kurum kurum ti a bɔ tɔ a kō-yēlga la, boti a nōtɔ'ɔsrɩba* gulse a gōɛɔ puam. ³La de la Nawēnne Dayua n de ti Zuudāana Azezi-krisi la yelle. Eɛa n lebge nērsaala la, a de la naba Adavidi* yɩɩɛa. ⁴La Nawēnne Sɩa* la boe a zē'am me la pãɛa, pa'ale ti a de la Nawēnne Dayua, ēɛa n ki dee vo'oge la. ⁵Azezi-krisi iɣã ti Nawēnne ēɛge ti yel-sōnne, boti tōma dena a Tōntōnɩba ti ti boti so'olum wuu nērba bɔ ē sɩra, sake a nōore a yu'ure nã'asgo iɣã. ⁶Yãma mē po bɔna la nēr-bãma puam, yãma ti Nawēnne wi ti ya dena Azezi-krisi nērba la.

⁷Mam gulse gōɛɔ wã bɔ'ɔra la yãma seba wuu n boe Rom, ti Nawēnne nōɛge ya, wi ya ti ya welge to'ore dena a nērba la.

Ti Sɔ Nawēnne, la ti Zuudāana Azezi-krisi wun ēɛge ya yel-sōnne, dee bɔ ya sũ-mã'asum.

Apoli boori ti a sēɛge ka kaage Krisi nērba n boe Rom

⁸Pɔspɔsi, Azezi-krisi iɣã mam pu'usrɩ mam Zuudāana Nawēnne a yel-sōnne yãma wuu iɣã, se'ere n soe la, ba tɔgrɩ yãma n bɔ Azezi sɩra se'em me dũnia wã wuu. ⁹Mam tēri ya yelle m pu'usgo puam me wakate wuu.

Nawēnne ti mam tōnnɩ la m sũure wuu bɔ'ɔra ē, mōola a Dayua kō-yēlga la, mi ti sela ti mam yeke la de la sɩra. ¹⁰Wakat-seka woo ti mam pu'usrɩ, mam

sosru Nawēnne me tu la sãn dena ēŋa yem n booru se'em, a botu m yãŋe wa'am ya zē'am wa kaage ya yãŋa. ¹¹Se'ere n soe la, mam booru la m sũure wuu tu m yē ya, tu m wun to'oge Nawēnne Sɪa bɔ'a bɔ ya tu ya yē pãŋa. ¹²La de la mam na yãma wun lagim yē buraane pa'ase, tu yãma n bɔ Azezi sɪra se'em na wun bɔ mam buraane, tu mam mē n bɔ Azezi sɪra se'em na wun bɔ yãma buraane.

¹³M sobiisi, mam booru me tu ya bãŋe tu nōore faa tu mam make tu m wa'am ya zē'am. La gu'a n gu mam halu wa paam lɛɛɛ wã. Mam booru me tu m wa'am tu m tōone na tara yōoro yãma zē'am, wu ēn taru yōoro so'olum baseba puam se'em na. ¹⁴Mam tōone de la m sēŋe nēr-seba yem n like, la nēr-seba yem n ka like, nēr-seba n zāsum tara bãŋe, la nēr-seba n ka mi sela zē'am ka mōole kō-yēlga la. ¹⁵Bela n soe tu mam bɔɔra tu m mōole kō-yēlga la mē bɔ yãma seba n boe Rom la.

Nawēnne kō-yēlga pãŋa

¹⁶Yãnne ka taru mam la kō-yēlga la mōolgo. A de la Nawēnne pãŋa n botu nēr-seba wuu n bɔ ē sɪra la yēta fãare, pɔspɔsɪ de la Zifdōma*, pa'ase la seba n dagu Zifdōma. ¹⁷Kō-yēlga la n pukri pa'ala tōma Nawēnne n uti se'em botu nērba mase a zē'am. La de la bɔ sɪra, taru ka ba'ase la bɔ sɪra, wu lan gulse Nawēnne gōŋo puam se'em yetu: < < Nēra n bɔ Nawēnne sɪra mase a zē'am wun vɔa, ēn bɔ ē sɪra la iŋã. > >

Nērsaalba koŋe buuro me

¹⁸Nawēnne n boe saazuum pa'ale tu ēŋa sũure yīige me la nērsaalba n tōnnu tōon-be'ero, la sela wuu tu ba uti tu la ka dɔla ēŋa sore, tu ba tōon-be'ero la gu'ura nērba tu ba ka mina sɪra la, tu ēŋa wun subge ba. ¹⁹Se'ere n soe la, sore tu nērsaalba wun doose bãŋe Nawēnne yelle de la vēelga bɔ ba, Nawēnne mēŋa n puke ē pa'ale ba. ²⁰Halu lan pɔse dūnia nãaŋo, Nawēnne yela tu nērsaalba ka yētu n de a ke'engo n ka taru ba'asgo, la ēn de Nawēnne na, nērba yē ba me a tōoma la puam. Bela tu nērsaalba ka tãna wun yetu bãma ka mi Nawēnne. ²¹Ba mi Nawēnne me, la ba ka nã'asru ē, la ba ka pu'usru ē a yel-sōnne wu lan naru ba ēŋe se'em na. Ba tē'esgo la lebge la tē'es-yooro, tu ba putē'e-yooro la kē'esɛ ba lika puam. ²²Ba tē'esɛ yetu bãma de la yem dōma, la ba de la goɔɔo. ²³Lan de ba nã'asra Nawēnne n ka kiiri n taru na'am pãŋa la, ba tōn nã'asra la bōna tu nērba mǎale n ãn wu nērsaalba n kiiri, la bōn-ēgla, la sela n taru nãma anaasi, la bōn-vuula.

²⁴Bela n soe tu Nawēnne base ba, tu ba tōnna dēgro tōoma, wu ba yem n booru se'em, tōnna yãnne tōoma la taaba. ²⁵Ba duke Nawēnne yelle n de sɪra

la base me, dee dola pōmpōrɔ. Ba nā'asri la bōn-seba ti Nawēnne nāam na, tōnna bɔ'ɔra ba, dee base Nawēnne mēja n de seka n nāam sela woo la. Ēja n mase pēka wakate n ka ba'asri. Amina.

²⁶Bela ti Nawēnne base ba, ti ba ɪta ba mēja yemleego n de yānne. Ti ba pɔgsi base lan de ba gā se'em na, dee gā la taaba. ²⁷Ti buraasi mē base lan de ba gā la pɔgsi la. Ti ba bura-taaba yemleego tara ba. Ti buraasi ɪta sela n de yānne gā la taaba. Bela ti ba yēta subgre ba mēja, n mase la ba tuure la.

²⁸Ban zagse ka bɔɔra ti ba bāje Nawēnne na, ti Nawēnne base ba ba tē'es-yooro la puam, ti ba ɪta sela n ka mase ti ba ɪta. ²⁹Sela n ka mase wuu n boe ba sūa puam. La de la be'em, la nōje bōnɔ zozo'e, la putuulgɔ, la ɪta sūure la tadāana bōnɔ, la nēr-kua, la zebre, la yem be'ero, la sū-toogo. Ba wā'aru la taaba, ³⁰tɔgra be'em zergra taaba, ba de la wēn-si'ɪsrɪba, ka nanna taaba, zēk-m-mēja dōma, wē'er-m-yō'ogɔ dōma, nērba n mi sɔa n wun doose tōm be'em, nērba n si'ɪsri ba madōma, la ba sɔdōma nōore. ³¹Ba yem ka like, ba de la nōgōla dōma, ba ka tarɪ nōɲlum, ba ka zoti ninbāalga. ³²Ba mi ti Nawēnne yeti nēr-seba n ɪti bela la mase la kūm, la baa bela ba ken ɪta la bōn-bāma, dee yeti nēr-seba n ɪti bela la ɪti sōja me.

2

Nawēnne sarɪyadia mase me

¹Fōn nēr-seka n zergrɪ nērba baseba la, fu kān yē buurɔ, se'ere n soe la, fōn zergrɪ nērba baseba dee ɪta bāma n ɪti se'em na, fu mōɲrɪ la fu mēja buurɔ. ²Ti mi ti Nawēnne diti nēr-seba n tōnnɪ tōon-be'ero bāma sarɪya dola la sɪra. ³Fōn tē'esɛ ti fōn zergrɪ fu taaba, dee ɪta fu mēja bāma n ɪti se'em na, fōn wun yāje pōse Nawēnne n diti tōon-be'ero sarɪya la me bu? ⁴Bu fōn ka nannɪ la Nawēnne ɪr-sōɲɔ, la a sū-bugsum, la a sū-mā'are n zo'oge la? Fu mi ti Nawēnne ɪr-sōɲɔ la boorɪ ti fu teege la yem base tōon-be'ero. ⁵La fōn sūure ke'em me ti fu ka bɔɔra ti fu teege yem, bela ti fu lagsra subgre bɪɲra fu mēja zuo gu'ura daar-seka ti Nawēnne wun pa'ale a sū-isgre di nērba sarɪya la sɪra la.

⁶Nawēnne wun bɔ nēra woo yɔɔɔ mase wu ēn tōm se'em. ⁷Nēr-seba n mōrge ɪta sōja ɛera nā'asgɔ la pēka, la vɔm n ka ba'asri Nawēnne zē'am na, a wun bɔ ba la vɔm n ka ba'asri. ⁸La nēr-seba n ka sake bɔ, si'ɪsra sɪra, dee ɪta sela n ka mase la, wun yē Nawēnne sū-isgre, la subgre. ⁹A wun botɪ toogo la sū-sā'aɲɔ n paage nēr-seba wuu n tōnnɪ tōon-be'ero la. Pɔspɔsi de la Zifdōma, pa'ase la seba n dagɪ Zifdōma. ¹⁰La nēr-seba wuu n ɪti sōja wun

yē la na'am pāṅa, la nā'asgɔ, la sū-mā'asum. Pɔspɔsɪ de la Zifdōma, pa'ase la sɛba n dagɪ Zifdōma. ¹¹Se'ere n soe la, Nawēnnɛ ka bɔkrɪ nērba.

¹²Nēr-sɛba n ka bāṅɛ Amoyisi lɔɔ* la dee tōnna tōon-be'ero, ba wun sā'am ba tōon-be'ero la īyā tɪ la ka doose la lɔɔ la. La Zifdōma n tarɪ Amoyisi lɔɔ la dee tōnna tōon-be'ero la, Nawēnnɛ wun dɪkɛ la lɔɔ la di ba sarɪya. ¹³La dagɪ sɛba n selsrɪ lɔɔ la n masɛ Nawēnnɛ zē'am, la de la sɛba n sake utɪ wu lɔɔ la n ye le se'em na n masɛ. ¹⁴Sɛba n dagɪ Zifdōma n ka tarɪ Amoyisi lɔɔ la, ba sān utɪ ba mēṅa wu lɔɔ la n ye le se'em na, la pa'ale tɪ ba mēṅa mi sɛla n masɛ mɛ, baa la ban ka tarɪ lɔɔ la. ¹⁵Bɛla ba pa'alu tɪ sɛla tɪ lɔɔ la yetɪ ba utɪ la boe ba sūurum mɛ, tɪ ba putē'ere n mi se'em na mē pa'ala tɪ bɛla de la sɪra. Bɛla tɪ ba putē'era ēn yetɪ ba tɪ ba ka ēṅɛ sōṅa, bu ba ēṅɛ sōṅa. ¹⁶Bōn-bāna wun puke la daar-sɛka tɪ Nawēnnɛ wun botɪ Azezi-krisi di nērba yɛla n sugɛ sarɪya, masɛ wu kō-yēlga la tɪ mam mōolɛ n yetɪ se'em na.

Zifdōma, la lɔɔ

¹⁷Fōn yetɪ fōn de la Zifu* la, fōn te'ege la Amoyisi lɔɔ* la yēsna tɪ fōn de la Nawēnnɛ nēra, ¹⁸fōn mi Nawēnnɛ n boorɪ se'em mɛ. Lɔɔ la zāsum fōn mɛ tɪ fōn mina sɛla n ān sōṅa, la sɛla n ka ān sōṅa bɔkɛ. ¹⁹Fu tē'esɛ tɪ fōn mi mɛ tāna wun pa'ale fɔɔsɪ sore. Fu tē'esɛ tɪ fōn de la peelem bɔ nēr-sɛba n boe lika puam na. ²⁰Fu tē'esɛ tɪ fōn zāsnɪ na sɛba n ka mi, dee dena kɔma karēnsāama, se'ere n soe la, fōn tē'esɛ tɪ lɔɔ la puam, fōn tarɪ bāṅɛ zōnzōnnɔ, la sɪra mɛ. ²¹Fōn zāsnɪ fu taaba la, bēm tɪ fu ka zāсна fu mēṅa? Fōn mōolɪ yetɪ nērba tɪ ba da zūura, dee tɪ fōn mēṅa zūura. ²²Fōn yetɪ nērba tɪ ba da utɪ yalsɪ, dee utɪ yalsɪ fu mēṅa. Fōn nē'esrɪ baga tɪ ba māale nā'asra la tɪ ba de la bōn-pō'osa, dee kē'era ba deto puam zūura ba yōoro dita. ²³Fōn yēsni mɛ la Nawēnnɛ lɔɔ la, dee sɪ'ɪsra lɔɔ la n ye le se'em na, utɪ Nawēnnɛ yānnɛ. ²⁴La gulɛ Nawēnnɛ gōṅɔ puam yetɪ: < <Yāma Zifdōma īyā tɪ buuri basɛba nērba tɔgra be'em pɔ'ɔra Nawēnnɛ yu'urɛ.> >

²⁵Fu sān sakra lɔɔ la, wāaga*f1* la tarɪ yōoro mɛ. La fu sān sɪ'ɪsɛ lɔɔ la, la de la zāṅa, la ān wu fu ka wā mɛ na. ²⁶La buuri sɛka n ka wātɪ, nēra sān sake utɪ lɔɔ la n yetɪ ba utɪ se'em na, Nawēnnɛ wun geele ē wu nēra n wā. ²⁷Nēr-sɛka n ka wā, dee sake utɪ lɔɔ la n ye le se'em na, wun zerge fu mɛ fōn tarɪ lɔɔ gōṅɔ la, wā dee sɪ'ɪsra lɔɔ la.

²⁸La dagɪ sɛka n utɪ Zifdōma ɪrgɔ tɪ nērba yēta n de Zifu. La dagɪ wāaga* tɪ nērba yētɪ la n botɪ fu dena Nawēnnɛ nēra. ²⁹Zifu sɪra sɪra de la sɛka n de Zifu a sūure puam. Wāaga sɪra sɪra de la Nawēnnɛ Sɪa n utɪ sūure puam, la dagɪ wāaga wu lɔɔ n gulɛ se'em na. Nawēnnɛ n pēgrɪ nēr-ēṅa, la dagɪ nērsaalba.

3

¹La sãn dɛna bɛla, Zifdõma tarɪ zu-yɛlga la bɛm puam gãnna sɛba n dagɪ Zifdõma, la wãaga la yõorɔ de la bɛm? ²Yõorɔ la zo'oge mɛ. Pɔspɔsɪ, Nawɛnnɛ dɪkɛ a yetɔga ɛɲɛ la Zifdõma nu'usum. ³La ba nɛrba baseba sãn dagna sɪra dõma, bɛla wun botɪ Nawɛnnɛ kãn dɛna sɪra dãana mɛ bu? ⁴Ayɛɪ, la dagɪ bɛla. Baa nɛrba wuu sãn dɛna põmpɔrndõma, Nawɛnnɛ ken dɛna la sɪra dãana wu lan gulɛ yetɪ:

< <Fu yetɔga puam, nɛrba mi tɪ fõn masɛ mɛ dɛna sɪra dãana.

Nɛrba sãn zɛrgɛ fɔ, fõn tarɪ buurɔ mɛ.> >

⁵La tõma n ɪtɪ sɛla n ka masɛ la sãn botɪ nɛrba bãɲɛ tɪ Nawɛnnɛ masɛ sɛla woo puam, tɪ wun yetɪ bɛm? Tɪ wun yetɪ Nawɛnnɛ tõoma ka masɛ, ɛn sɪbgrɪ tɪ la ãyã bu? Ayɛɪ, la dagɪ bɛla. Mam tɔgrɪ wu nɛrsaalba n tɛ'esrɪ se'em na. ⁶Nawɛnnɛ sãn dagna sɪra dãana, a kãn yãɲɛ nɪ dita dũnia nɛrba sarɪya.

⁷La mam põmpɔrɲɔ sãn botɪ Nawɛnnɛ sɪra pukra pa'asra, tɪ la dɛna nã'asgɔ bɔ'ɔra Nawɛnnɛ, bɛm tɪ ba wun di mam sarɪya tɪ mam de la tõon-be'ero dãana? ⁸La sãn dɛna bɛla, bɛm tɪ tɪ kãn yetɪ: < <Tɪ ɪta be'em tɪ la botɪ sɛla n de sõɲa wa'am?> > Nɛrba baseba dõtɪ mam tɪ mam n yeɪe bɛla. Nawɛnnɛ wun di nɛr-bãma sarɪya wu lan masɛ.

Nɛra ka boe n masɛ Nawɛnnɛ zɛ'am

⁹Bɛla, tõma Zifdõma gãnnɪ nɛr-sɛba n dagɪ Zifdõma la mɛ bu? Ayɛɪ! La dagɪ bɛla. Mam dɛɲɛ põn yeɪe tɪ Zifdõma, la sɛba n dagɪ Zifdõma, tõma wuu boe la tõon-be'ero yamɲɛ puam, ¹⁰wu lan gulɛ Nawɛnnɛ gõɲɔ puam yetɪ:

< <Nɛra ka boe n masɛ, baa ayɪla.

¹¹Nɛra ka boe n tarɪ yɛm ɛɛra tɪ a bãɲɛ Nawɛnnɛ, baa ayɪla.

¹²Nɛrba wuu bure la poore bɔ Nawɛnnɛ, ba wuu tuuge mɛ.

Nɛra ka boe n ɪtɪ sõɲa, baa ayɪla.

¹³Ba nõa ãn wu yɔɔgɔ n vuke.

Ba tarɪ ba zɪɪsɪ la pã'asra la nɛrba.

Ba nõore yetɔga ãn wu bõnsɛla zɛlõm na.

¹⁴Ba nõa pɪrɛ la kã'a-be'ero, la yetɔg-be'ero.

¹⁵Ba ka yagsɪ la nɛrba kua.

¹⁶Ban doose zɛ'e-sɛka woo tole, la de la sã'anɲɔ, la toogo tɪ ba basrɪ mĩ.

¹⁷Ba ka mi sũ-mã'asum sore.

¹⁸Ba nɛnsɪ ka boe tɪ ba zoe Nawɛnnɛ.> >

¹⁹Tõma mi tɪ sɛla wuu tɪ ɪɔɔ* la yetɪ la, a yetɪ la sɛba n dolɪ ɛ na. Bɛla tɪ

nērba wuu nōa wun mūm, ti ba wun bāņe ti ba koņe Nawēnne zē'am.

²⁰Se'ere n soe la, nēra ka boe n tā wun sake lōo la n yeke se'em na, mase Nawēnne zē'am. Lōo la wen botu nēra bāņra me ti a de la tōon-be'ero dāana.

Nawēnne n botu nērba mase a zē'am se'em

²¹La lēle wā Nawēnne puke pa'alē ēņa n uti se'em botu nērba mase a zē'am, ti lōo la nēņa ka bōna mī. Lōo gōnno, la Nawēnne nōto'osri^{ba}* dēņe pōn tōge a yelle me. ²²La de la nēra n bō Azezi-krisi sira iŷā, ti Nawēnne botu a mase a zē'am. A uti bela bō'ora la nēr-seba wuu n bō Azezi-krisi sira la, bōkre ka boe. ²³Se'ere n soe la, nērsaalba wuu tōm na tōon-be'ero koņe Nawēnne nā'asgo. ²⁴La Nawēnne yel-sōnne na iŷā, a botu ba mase a zē'am na zāņa, Azezi-krisi n fāaru ba tōon-be'ero puam na iŷā.

²⁵Nawēnne n looge Azezi ti a ki, ti a zum yese la iŷā, a wun base nēr-seba n bō ē sira la tōon-be'ero taale. Bela Nawēnne pa'alē ti ēņa mase me dēna sira dāana. Kurum, Nawēnne mā'age la a sūure ka subge nērsaalba ba tōon-be'ero la iŷā. ²⁶A ēņe bela ti a pa'alē lēle wā ti ēņa de la sira dāana, ēņa mēņa mase me, dee botu nēr-seba n bō Azezi sira la mase ēņa zē'am.

²⁷Bela, bēm puam ti nēra tā wun wē yō'ogo? Sela ka boe. Bēm iŷā? La dagu nēra n sakru lōo la iŷā ti a mase, la de la ēn bō Azezi-krisi sira iŷā. ²⁸Tōma yē ti la de la nēra n bō Krisi* sira iŷā ti a mase Nawēnne zē'am, la dagu ēn sakru lōo la iŷā.

²⁹Bu Nawēnne de la Zifdōma mā'a Nawēnne? A ka po dēna nēr-seba n dagu Zifdōma la Nawēnne? A po dēna la seba n dagu Zifdōma la Nawēnne.

³⁰Nawēnne de la ayula, a wun botu Zifdōma mase a zē'am, ban bō sira iŷā, dee botu seba n dagu Zifdōma la mē mase a zē'am, ban bō sira iŷā. ³¹Tōma n yeti nēra n bō sira iŷā n botu a mase la, bela booru ti la yeti bō sira iŷā lōo la ka le tara vōore me bu? Ayel, la dagu bela. Tōma pa'alē ti lōo la taru vōore me.

4

Abraham māmsgo

¹Ti wun yeke Abraham* n de ti yaaba la yelle yeti bō? A yuun yē la bēm?

²La sān de ni Abraham tōoma iŷā n botu a dēna nēra n mase Nawēnne zē'am, a yuun tā wun wē yō'ogo me. La a ka tā wun wē yō'ogo Nawēnne zē'am. ³La gulse Nawēnne gōņo puam yeti: << Abraham bō la Nawēnne sira, ti Nawēnne yeti a de la nēra n mase ēņa zē'am.>> ⁴Nēra sān tōnna

tōoma, a to'oru la yōōō. Yōōō la dagu bō'a ti ba bō ē, la de la a bōōō. ⁵La nēra sān ka tōm tōōē, dee bō Nawēnne n botu tōon-be'ero dōma masra a zē'am na sira, Nawēnne wun botu a lebge la nēra n mase a zē'am ēn bō sira la iyā. ⁶Bela ti naba Adavidi* mē tōge yetu, nēra ti Nawēnne yetu a mase a zē'am, ti la dagna a tōoma iyā, taru sū-yēlga. ⁷A yele yetu:

< < Nēr-sēba ti Nawēnne bō ba ba tuure sugri,
sēba ti a base ba tōon-be'ero taale taru zu-yēlga.

⁸Nēr-sēba ti Zuudāana Nawēnne ka geele a tōon-be'ero la taru zu-yēlga. > >

⁹Zu-yēlga ēḡa ti ba tōge a yelle la, de la nēr-sēba n wā la mā'a bōōō? Ayē, la po dēna la nēr-sēba n ka wā la bōōō. Tōma dēḡe yetu: < < Abraham n bō Nawēnne sira la iyā, ti Nawēnne yetu a mase ēḡa zē'am. > > ¹⁰Wakat-kāna ti bōn-ēḡa ēḡe? La de la Abraham n yuun wā la poorum bu, lan dēḡe a wāaga* la? La de la ēn yuun nān ka wā la. ¹¹Bela poorum ti Abraham yāḡa yuun wā, ti la dēna dāalḡo pa'ale ti Nawēnne yetu a de la nēra n mase ēḡa zē'am, ēn bō sira la iyā, wakate sēka ti a nān ka wā la. Bela ti Abraham dēna sēba wuu n bō Nawēnne sira dee ka wā la sō-yaaba, ti Nawēnne yetu ba de la nērba n mase ēḡa zē'am. ¹²La Abraham ken dēna la nēr-sēba n wā la sō-yaaba, la dagu nēr-sēba n wen wā la mā'a, la de la sēba n bō Nawēnne sira wu Abraham n yuun bō sira se'em, dee yuun nān ka wā la.

Nawēnne bīḡe nōōre bō la sēba n bō ē sira la

¹³Nawēnne yuun bīḡe nōōre bō la Abraham*, la a yuusi yetu ba wun wa sōna dūnia. La dagu Abraham n sakru lōō la iyā ti a bīḡe nōōre la, la de la ēn bō Nawēnne sira, ti Nawēnne yetu a mase ēḡa zē'am na iyā. ¹⁴La sān de nu nērba n sakru lōō la iyā ti ba tō'ōra bōn-sōma sēba ti Nawēnne bīḡe nōōre la, bela bō sira la ka taru yōōō, la Nawēnne nōōr-bīḡre* la ka taru vōōre. ¹⁵Lōō la si'usḡo botu Nawēnne sūure n isgra. La zē'e-sēka ti lōō la ka boe, si'usḡo mē ka boe.

¹⁶Bela, la de la bō sira iyā, ti Nawēnne nōōr-bīḡre la wun dēna yel-sōnne bō'a n taru yōōō bō Abraham yuusi la wuu. La, la ka de a yuusi sēba n dolu lōō la mā'a iyā, la de la nēr-sēba wuu n bō Nawēnne sira wu Abraham n yuun bō sira se'em na. Abraham n de ti wuu sō-yaaba. ¹⁷La gulse Nawēnne ḡōḡo puam yetu: < < Mam wun botu fu lebge so'olum buuri zozo'e sō-yaaba. > > A de la tōma sō-yaaba Nawēnne ti a bō ē sira la zē'am. Nawēnne n botu kūm vō'ōra, dee botu sēla n ka boe bōna. ¹⁸Abraham yuun bō la Nawēnne sira, tara putē'ere gu'ura sēla ti a ka taru nu putē'ere ti la tā wun ēḡe. Bela ti a lebge so'olum buuri zozo'e sō-yaaba, wu Nawēnne n yuun

yetu a yuusɩ wun zo'oge se'em na.

¹⁹Abraham yuun kurgɛ mɛ, tara wu yuuma kɔbga, dee la kũm, dee tu a pɔga Asaara yuun dɛna kɔndɔgrɛ, dee kurgɛ, la baa bɛla Abraham n bɔ Nawɛnnɛ sɩra la ka bo'oge. ²⁰Nawɛnnɛ n yuun bĩɲe nɔore tu a ɛɲɛ sɛla bɔ ɛ na, a yɛm yuun ka yɔɔɩ, a bɔ sɩra mɛ. La ɛn yuun bɔ sɩra la basɛ mɛ tu a yɛ pãɲa nã'asra Nawɛnnɛ. ²¹A sũure yuun kɛ'em mɛ tu a mina sɔɲa sɔɲa tu Nawɛnnɛ tã wun ɛɲɛ ɛn bĩɲe a nɔore tu a ɛɲɛ se'em na mɛ. ²²Bɛla tu Nawɛnnɛ yetu a masɛ mɛ ɛɲa zɛ'am, ɛn bɔ sɩra la ãyã. ²³La dagɩ ɛɲa mã'a ãyã tu la gulɛ yetu: << Nawɛnnɛ yetu a masɛ ɛɲa zɛ'am. >> ²⁴La po dɛna la tɔma mɛ ãyã. Tɔma n bɔ Nawɛnnɛ n vo'oge tu Zuudãana Azezi sɩra la ãyã, tu Nawɛnnɛ yetu tu masɛ ɛɲa zɛ'am. ²⁵Nawɛnnɛ daan basɛ tu ba ku Azezi la tɔma tɔon-be'ero ãyã, dee vo'oge ɛ tu a botu tɔma dɛna nɛrba n masɛ a zɛ'am.

5

Krisi n naage tɔma la Nawɛnnɛ

¹Bɛla, Nawɛnnɛ botu tɔma dɛna sɛba n masɛ a zɛ'am na, tɔma n bɔ ɛ sɩra la ãyã. La tɔma tarɩ sũ-mã'asum mɛ naage la Nawɛnnɛ tɔma Zuudãana Azezi-krisi ãyã. ²Azezi-krisi n botu tu tãna wun kɛ Nawɛnnɛ zɛ'am yɛ a yel-sɔnnɛ, tɔma n bɔ ɛ sɩra la ãyã. Yel-sɔnnɛ ɛɲa tu tɔma te'ege zɛ kãɲkãɲɛ, dee ɩta sũ-yɛlga tara putɛ'ere gu'ura tu tu wun yɛ na'am pãɲa Nawɛnnɛ zɛ'am. ³La tɔma ken ɩta la sũ-yɛlga nãmsgɔ puam, tɔma mi tu nãmsgɔ botu tu mɔrgra sɛnna la nɛɲa. ⁴Tu sãn mɔrgra sɛnna nɛɲa, la botu tu ɩta la sɩra yãɲra. Tu sãn ɩta sɩra yãɲra, la botu tu tara putɛ'ere gu'ura la sɛla tu tu bɔ sɩra la. ⁵Putɛ'e-ɛɲa tu tu tarɩ la kãn ɛɲɛ tu yãnnɛ, se'ere n soe la, Nawɛnnɛ Sɩra la tu a bɔ tɔma la ɛɲɛ la a nɔɲlum tu sũa puam.

⁶Se'ere n soe la, tɔma n daan ka tã wun looge yelle la, Nawɛnnɛ n looge yɛm wakat-sɛka la n paage la, Krisi ki mɛ tɔon-be'ero dɔma ãyã. ⁷La de la toogo tu nɛra ki nɛra n masɛ ãyã. La dase'ere, tã tu nɛr-sɛka wun yɛ buraans sake ki nɛr-sɔɲɔ ãyã. ⁸La Nawɛnnɛ pa'alsɛ ɛɲa n nɔɲɛ tɔma zozo'e se'em mɛ, tu tɔma n daan ken dɛna tɔon-be'ero dɔma la, tu Krisi ki tɔma ãyã. ⁹Krisi n ki tu a zɩum yese la ãyã n botu tɔma masɛ Nawɛnnɛ zɛ'am, bɛla, la de la sɩra tu Krisi n wun fãage tɔma, tu tu pɔsɛ Nawɛnnɛ sũ-isgre. ¹⁰Tɔma daan de la Nawɛnnɛ bɛ'ɛba, la a Dayua la kũm ãyã tu tɔma naage la ɛ. Bɛla, tɔma n naage la Nawɛnnɛ na, la de la sɩra tu Krisi n vɔa la ãyã, tu wun yɛ fãare.

¹¹Sɛla n pa'asɛ, tɔma ɩtu sũ-yɛlga mɛ la Nawɛnnɛ, tɔma Zuudãana Azezi-krisi ãyã, ɛɲa n botu tɔma naage la Nawɛnnɛ na.

Adam la Azezi-krisi yelle

¹²La de la nēra ayula n yuun tōm tōon-be'ero ÿā n boti tōon-be'ero wa'am dūnia. Ti tōon-be'ero la taru kūm wa'am. Bela ti kūm kuura nērsaalba wuu, ban tōnnu tōon-be'ero la ÿā. ¹³Halɩ lan dēŋe Nawēnne n bɔ Amoyisi* a lɔɔ la, tōon-be'ero yuun boe dūnia zuo mɛ. La lɔɔ la n yuun nān ka boe la, Nawēnne yuun ka geelu tōon-be'ero. ¹⁴Halɩ lan pɔsɛ Adam* wakate taru ka paage Amoyisi wakate la, kūm pōn bɔna mɛ tāna nērba. Baa la nēr-sɛba tōon-be'ero n ka ān wu Adam n yuun sɩ'ɩsɛ Nawēnne nōore se'em na wuu ki mɛ.

Adam yuun de la Azezi n yeti a wa'am na wōnne. ¹⁵La ba dagi buyula. Adam tuure la, la Nawēnne bɔ'a la ka tā wun dɩke make taaba. Nēra ayula tuure ÿā n boti nērba zozo'e kiira. La bāŋe-ya ti Nawēnne yel-sōnne n ān sōŋa gānna, la de la nēra ayula n de Azezi-krisi ÿā ti Nawēnne ēŋe nērba zozo'e yel-sōnne zo'oge gāŋe. ¹⁶Nawēnne bɔ'a la n ɩti sɛla la, de la to'ore la nēra ayula tōon-be'ero n ēŋe sɛla la. Nēra ayula tōon-be'ero la taru la sarɩyadia wa'am, ti la sēna la sɩbgrɛ. La nērba n tōm tōon-be'ero zozo'e la poorum, Nawēnne yel-sōnne ti a ēŋe bɔ nērba la boti ba mase mɛ a zē'am. ¹⁷Lan de nēra ayula tuure ÿā ti kūm tāna nērba wuu la, bāŋe-ya ti nēra ayula n de Azezi-krisi mā'a ÿā, nēr-sɛba wuu ti Nawēnne ēŋe ba yel-sōnne zo'oge, boti ba mase a zē'am na, wun vɔa mɛ, dita na'am Azezi-krisi ÿā.

¹⁸Bela, nēra ayula tuure n boti Nawēnne dita nērba wuu sarɩya sɩbgra ba la, bela mē, nēra ayula mā'a tōone n mase la ÿā n boti nērba wuu mase Nawēnne zē'am tara vɔm. ¹⁹Nēra ayula n sɩ'ɩsɛ Nawēnne nōore ÿā n boti nērba zozo'e dɛna tōon-be'ero dōma la, bela mē, nēra ayula mā'a n sake Nawēnne nōore ÿā, ti Nawēnne boti nērba zozo'e dɛna nērba n mase a zē'am. ²⁰La sān dɛna lɔɔ la, a wa'am mɛ ti tuure wun zo'oge pāl. La zē'e-sɛka ti tōon-be'ero zo'oru pa'asra, Nawēnne yel-sōnne zo'oru mɛ pa'asra gānna bela. ²¹Bela, tōon-be'ero n taru pāŋa boti nērba kiira la, bela mē, Nawēnne yel-sōnne n taru pāŋa boti nērba mase a zē'am tara vɔm n ka ba'asri, ti Zuudāana Azezi-krisi ÿā.

6

Azezi-krisi ÿā tōma vɔa la vɔm paalga

¹Bela, ti wun yeti bēm? Ti wun ken tōnna la tōon-be'ero ti Nawēnne yel-sōnne pa'ase zo'oge bu? ²Ayei, la dagi bela. La sān dɛna tōon-be'ero ɩrgo yelle, tōma de la kūm, tōon-be'ero ka le sɔna tōma. Ti wun ēŋe la wāne le tōnna tōon-be'ero? ³Yāma ka mi ti tōma wuu n mise ko'om lagum na Azezi-krisi dɛna ayula la, tōma lagum na ē mɛ dɛna ayula a kūm na puam? ⁴Bela,

ko'om* misga la puam tōma po lagum na ē me ki, tu ba laage tōma la ē le. Nawēnne n de tu So na'am pāṅa n botu Kriṣi vo'oge la, tōma mē vɔa la vom paalga.

⁵La de la sura tu tōma n lagum na Kriṣi dena ayula a kūm puam na, bela, tōma mē wun lagum na ē dena ayula, vo'oge wu ēṅa n vo'oge se'em na. ⁶Tu mina-ya tu tōma n de se'em kurum na lagum na Kriṣi me ki do-puurṅa* la zuo, tu tōma tōon-be'ero yemleego pāṅa wun sā'am ba'ase, tu tōma kān le dena tōon-be'ero yamsi. ⁷Se'ere n soe la, nēra sān ki, tōon-be'ero ka le tara pāṅa la ē. ⁸La tōma sān lagum na Kriṣi ki, tōma mi sura sura tu tōma mē wun lagum na ē vɔa. ⁹Tōma mi tu Kriṣi ki me, tu Nawēnne vo'oge ē, tu a kān le ki. Kūm ka le tara pāṅa la ē. ¹⁰Kriṣi n ki la, a ki la nōore ayula sā'am tōon-be'ero pāṅa wakate wuu iyā. La lelele tu a vɔa wā, a vɔa bo'ora la Nawēnne nā'asgo. ¹¹Bela mē, geele-ya ya mēṅa wu yāma ki me tu tōon-be'ero ka le sɔna ya, dee vɔa bo'ora Nawēnne nā'asgo, yāma n lagum na Azezi-kriṣi dena ayula la iyā.

¹²Bela, da base-ya tu tōon-be'ero le sɔna ya vom wā n ba'asru la, botu ya sake a yemleego n de be'em na. ¹³Da dake-ya ya iyā zē'esu to'oto'ore tu ba dena tōon-be'ero tōoma logro tu ya tara ba tōnna be'em. Dake-ya ya mēṅa bo Nawēnne wu nēba n ki dee vo'oge. Dake-ya ya iyā zē'esu to'oto'ore la wuu bo Nawēnne tu a tara ba tōnna sela n mase. ¹⁴Tōon-be'ero kān le sɔna ya, se'ere n soe la, loo la ka le sɔna ya, la de la Nawēnne yel-sōnne n soe ya.

Dena-ya sela n mase yamsi

¹⁵Bela, tu wun yetu bo? Tu wun tōnna la tōon-be'ero, loo la n ka soe tōma, dee tu Nawēnne yel-sōnne sɔna tōma la iyā bu? Ayei, la dagu bela. ¹⁶Ya mi tu ya sān dake ya mēṅa bo nēra dena a yamṅa sake a nōore, ya suru de la sɔka tu ya sakru la yamsi. Bela, ya sān sake tōon-be'ero, ya de la tōon-be'ero yamsi, tu la sēna la kūm. La ya sān sake Nawēnne nōore, ya de la a yamsi, tu a botu ya dena nēba n mase a zē'am. ¹⁷Tu pu'use Nawēnne a yel-sōnne: Kurum, yāma daan de la tōon-be'ero yamsi, la yāma to'oge sura zāsṅo la me wu ban zāsum ya se'em na, sake ē la ya sūure wuu. ¹⁸Nawēnne yese ya tōon-be'ero yamne puam me, botu ya dena sela n mase yamsi. ¹⁹Mam dake la nērsaalba yelle make bo ya, yāma n ka wōnnu sela vōore toto la iyā. Yāma n daan dake ya iyā zē'esu wuu bo tōon-dēgro, la tōon-be'ero tu ba tara ba tōnna tōon-be'ero la, bela mē, lelele wā, dake-ya ya mēṅa wuu bo, tōnna sela n mase, welge to'ore dena pupeelem dōma.

²⁰Yāma n daan de tōon-be'ero yamsi la, sela n mase daan ka soe ya.

²¹Tōon-seba tu ya daan tōm na, ya yē la bēm yōoro ba puam? Lelele wā, la de

la yānne bɔ ya, tōon-bāma ba'asgo de la kūm. ²²La læle wā, Nawēnne yese ya tōon-be'ero puam mɛ, ti ya lebge Nawēnne yamsɩ. Ya yōoro de la ya welge to'ore malgra ya mēŋa dɛna pupeelem dōma. Bōn-ēŋa ba'asgo de la vɔm n ka ba'asɩ. ²³Asɩra, tōon-be'ero yɔɔɔ de la kūm. La Nawēnne yel-sōnne bɔ'a de la vɔm n ka ba'asɩ, tun lagɩm na ti Zuudāana Azezi-krisi dɛna ayɩla la ãyā.

7

Amoyisi lɔɔ ka le sɔna tōma

¹M sɔbiisi, mam tɔgrɩ la yāma n mi lɔɔ la. Ya mi ti lɔɔ la soe nēra la wakatsɛka ti a vɔa la. ²Tɩ dukɛ makrɛ: Pɔka sān ele, lɔɔ la lu ẽ mɛ lagɩm na a sɩra halɩ ka paage a sɩra la vɔm tɛka. La a sɩra la sān ki, pɔka la yese elle lɔɔ la n lu ẽ na a sɩra la puam mɛ. ³Bɛla, a sān ele buraaga ayēma, dee ti a sɩra la ken vɔa, a ēŋɛ la yalsɩ. La a sɩra la sān ki, elga lɔɔ la ka le sɔna ẽ. Bɛla, a sān ele buraaga ayēma, a ka ēŋɛ yalsɩ.

⁴M sɔbiisi, yāma zē'am la mē de la bɛla. La sān dɛna la Amoyisi lɔɔ* la yelle, yāma de la kūm, ti lɔɔ la ka le sɔna ya, yāma n lagɩm na Krisi ki la ãyā. Bɛla læle wā, yāma yāŋa de la nēra ayēma n soe ya, la de la Krisi n ki ti Nawēnne vo'oge ẽ na n soe ya, ti ti wun tōnna tōon-sōma bɔ'ɔra Nawēnne. ⁵Kurum, tōma n daan vɔa wu tōma mēŋa n boorɩ se'em na, lɔɔ la botɩ tōma yɛmleego bɔɔra la be'em, base ti tōma ãyā zē'esɩ wuu ɩta sɛla n sēm na kūm. ⁶La læle wā, tōma to'oge ti mēŋa lɔɔ la zē'am mɛ. Se'ere n soe la, tōma lebge la kūm lɔɔ la zē'am, a daan tarɩ tōma wu tōma boe la yu'a deego puam na. Bɛla læle wā, tōma dolɩ la so-paalɛ ti Nawēnne Sɩa* pa'alɛ tɔ, tōnna bɔ'ɔra Nawēnne, la ka le dɛna lɔɔ kekɩ n gulɛ la ti tōma dolɩ.

Lɔɔ n pa'alɛ tōon-be'ero n de bōn-sɛka

⁷Bɛla, ti wun yetɩ bēm? Tɩ wun yetɩ lɔɔ la de la tōon-be'ero buɩ? Ayɛɩ, la dagɩ bɛla. La lɔɔ la daan sān ka boe nɩ, mam kān bāŋɛ tōon-be'ero n de sɛla. Lɔɔ la daan sān ka yeɩ yetɩ: <<Da ɩta sūure>>, mam kān bāŋɛ nɩ sūure n de sɛla. ⁸Lɔɔ la n bɔ tōon-be'ero sore ti a botɩ mam ɩta sɛla n de sūure buuri wuu. Se'ere n soe la, lɔɔ la sān ka boe nɩ, tōon-be'ero de la bōn-ki'ɩŋa. ⁹Kurum, mam n daan ka bāŋɛ lɔɔ la, mam daan vɔa mɛ, ti yelle kana. La mam n yāŋa bāŋɛ lɔɔ la, ti tōon-be'ero tara pāŋa tōnna, dee ti mam ki. ¹⁰Lɔɔ la n de nɩ a tarɩ nērba sēŋɛ vɔm zē'am na, a tarɩ mam sēŋɛ la kūm zē'am. ¹¹Tōon-be'ero la n yē folle la, a dukɛ la lɔɔ la pā'asɛ mam yāŋɛ, botɩ mam ki.

¹²Bela, loo la de la bõn-sõḡ. Nõore ti Nawēnne bo la mẽ de la bõn-sõḡ, mase āna sõḡa. ¹³Bela, sela n ān sõḡa la n boti mam lebge kũm bu? Ayel, la dagi bela. La de la tõon-be'ero la n soe bela, a dıke la loo la n ān sõḡa la boti mam ki, ti la puke pa'ale ti a siri de la tõon-be'ero. Bela ti loo la boti tõon-be'ero yāḡa lebge sela n de tõon-be'e-kāte halı ti la yõsge.

¹⁴Ti mi ti loo la de la Nawēnne Sla yelle. La mam de la nērsaala ti tõon-be'ero tara mam ıta ēḡa n boori se'em. ¹⁵Mam ka wõnnı mam n ıti sela la võore. Se'ere n soe la, mam ka ıti mam boori ti m ēḡe sela la, mam ıti la sela ti mam ka boori ti m ēḡe la. ¹⁶Mam sãn ıta sela ti mam ka boori la, la pa'ale ti mam sake ti loo la ān sõḡa me. ¹⁷Bela, la dagi mam n ıti bela, la de la tõon-be'ero n boe mam puam tõnna. ¹⁸La de se'em na, mam mi ti sela n ān sõḡa ka boe mam puam. Mam boori ti m yeti, sela n ān sõḡa ka boe mam n de nērsaala mẽḡa n vɔa se'em na puam. Mam boori ti m ēḡe sela n ān sõḡa me, la mam ka tarı pāḡa wun ēḡe. ¹⁹Bela, mam ka ıti sõḡa la ti mam boori ti m ēḡe la, dee ıta be'em na ti mam ka boori ti m ēḡe la. ²⁰Mam sãn ıta sela ti mam ka boori la, la dagi mam n ıti bela, la de la tõon-be'ero la n boe mam puam tõnna.

²¹Bela, mam bāḡe bõn-ēḡa me: Mam n boori ti m ēḡe sela n ān sõḡa la, mam tā ıta la sela n de be'em mā'a. ²²Mam sũure puam, mam ıti sũ-yēlga me la Nawēnne loo la. ²³La mam yē la bõnɔ ayēma n boe mam puam zebra la mam putē'e-sõḡ la, boti mam dena tõon-be'ero la n boe mam puam tõnna la yamḡa. ²⁴La de la ninbāalga bo mam. Āne n wun fāage mam be'em n boe mam puam tara mam we'esa kũm zē'am wā puam? ²⁵Ti pu'use Nawēnne a yel-sõnnε, ēḡa n fāage to, ti Zuudāana Azezi-krisi iyā.

Bela, mam putē'ere puam mam sakrı la Nawēnne loo la. La mam mẽḡa n boori se'em na n boti mam tõnna tõon-be'ero.

8

Vɔm ti Nawēnne Sla bo'oru

¹Bela, subgre ka le boḡa nēr-seba n lagum na Azezi-krisi dena ayıla la zuto. ²Se'ere n soe la, Nawēnne Sla* pāḡa n bo'oru vɔm Azezi-krisi iyā la n fāage to tõon-be'ero, la kũm pāḡa puam. ³Loo* la ka tā wun fāage nērsaalba base, se'ere n soe la, nērsaalba ıti la ba mẽḡa n boori se'em boti a ka tarı pāḡa. La sela ti loo la ka tā'age ēḡe la, Nawēnne ēḡe me. A tõm na a mẽḡa Dayua, ti a lebge nērsaala āna wu nērsaalba n de tõon-be'ero dõma, ti a ki yese tõon-be'ero. A kũm na puam ti Nawēnne di tõon-be'ero sarıya sã'am a pāḡa nērsaalba puam. ⁴Nawēnne ēḡe bela ti ti mase ıta wu loo la n yeti

se'em na, tōma n vɔa wu Nawēnne Sɪa n boori se'em, dee ka vɔa wu nērsaalba mēŋa n boori se'em na. ⁵Nēr-seba n vɔa wu nērsaalba n boori se'em na, nērsaalba mēŋa yemleego n boori se'em na n pake ba. La nēr-seba n vɔa wu Nawēnne Sɪa n boori se'em na, Nawēnne Sɪa n boori se'em na n pake ba. ⁶Nērsaala mēŋa yemleego n boori se'em, sēm na kūm. La a sãn dɔla Nawēnne Sɪa n boori se'em na, la bɔ'ɔri la vɔm, la sũ-mã'asum. ⁷Nēra sãn dɔla nērsaalba mēŋa n boori se'em na, la de la be'em la Nawēnne, se'ere n soe la, nērsaala mēŋa n boori se'em na ka sakri Nawēnne lɔɔ la, la a pɔn ka tãna wun sake ē. ⁸Nēr-seba n dolu nērsaalba mēŋa n boori se'em na ka tã wun paage Nawēnne yem.

⁹La yãma ka le vɔa wu nērsaalba mēŋa n boori se'em na, yãma vɔa wu Nawēnne Sɪa n boori se'em na, Nawēnne Sɪa n boe la yãma la ãyã. Nēr-seka woo n ka taru Krisi Sɪa *f2* la, a ka de Krisi nēra. ¹⁰La Krisi sãn bɔna la ya, Nawēnne Sɪa la bɔ'ɔri ya la vɔm, Nawēnne n botu ya mase a zē'am na ãyã. La ya ãyã wun ki me tōon-be'ero ãyã. ¹¹La Nawēnne n vo'oge Azezi la, a Sɪa la sãn bɔna la ya le, ēŋa n vo'oge Azezi-krisi n ki la, wun botu a Sɪa n boe la ya le la, mē bɔ ya ãyã n kiiri la vɔm paalga.

¹²Bela, m sobiisi, la de la pēgrɛ ti ti vɔa wu Nawēnne Sɪa n boori se'em na, la dagu ti vɔa wu ti mēŋa yemleego n boori se'em na. ¹³Ya sãn lta nērsaalba mēŋa n boori se'em na, ya wun ki me. La ya sãn botu Nawēnne Sɪa pãŋa ku tōon-seba ti nērsaala mēŋa boori la, ya wun vɔa. ¹⁴Nēr-seba wuu n dolu sore ti Nawēnne Sɪa pa'alu ba la, de la Nawēnne kɔma.

¹⁵Nawēnne Sɪa la ti a bɔ ya la ka botu ya dena yamsɪ, le zɔta dabeem. A botu ya dena la Nawēnne kɔma, ti a bɔ sore ti ya wi'ira Nawēnne yetu: <<Abba>>, n boori ti la yetu <<ti Sɔ>>. ¹⁶Nawēnne Sɪa la mēŋa tɔgru la tōma sɪa pa'ala yetu tōma de la Nawēnne kɔma. ¹⁷Tōma n de a kɔma la, ti wun po to'oge bɔn-sōma seba ti a bĩŋe ti a bɔ a kɔma la, ti wun lagum na Krisi po to'oge bɔn-seba ti a wun to'oge la. Tōma n nãmsɪ la Krisi le la, ti mē wun po lagum na ē yē nã'asgɔ.

Nã'asgɔ sɛka n boe nēŋa

¹⁸Mam mi me ti nãmsgɔ seba ti tōma taru zĩna wã de la fēe, ka tã wun dɪke make la nã'asgɔ sɛka ti tōma wun wa yē la. ¹⁹Bela n soe ti sɛla wuu ti Nawēnne nãam na gu'ura bɔɔra ti ba yē Nawēnne kɔma nã'asgɔ n wun puke la tɔtɔ. ²⁰Nawēnne n nãam bɔn-seba la wuu lebge la sɛla n ka le tara vōore. La dagu ba mēŋa n boori bela, la de la Nawēnne n botu ba lebge bela, dee botu ba ken tara putē'ere gu'ura ²¹ti Nawēnne wun fãage ba sã'anɔɔ ti ba boe a puam na me, ti ba to'oge ba mēŋa, lagum na Nawēnne kɔma po yē

nā'asgo. ²²Ti mi ti halu wa paam zīna, bōn-nāanisi la nāmsri me ōosra la toogo, wu pōka n virgri la. ²³La, la dagu bōn-nāanisi la mā'a, tōma mēḡa ti Nawēnne dēḡe bō ti a Sia pa'ale ti ti wun yē nā'asgo la, nāmsri me ti sūure puam gu'ura wakat-seka ti Nawēnne wun fāage ti ba'ase ti ti dena a kōma. ²⁴Se'ere n soe la, tōma yē fāare me, la tōma ken tara la putē'ere gu'ura. La fu sān yē sela ti fu taru putē'ere gu'ura la, fu ka le tara putē'ere gu'ura. Āne n taru putē'ere gu'ura sela ti a yē? ²⁵La tōma n taru putē'ere gu'ura sela ti tōma nān ka yē la, tōma mā'age la ti mēḡa gu'ura ē.

²⁶Bela mē, Nawēnne Sia la sēnni sōḡra tōma me ti tōḡo puam. Se'ere n soe la, tōma ka mi tōma n wun pu'use Nawēnne se'em ti la mase. La Nawēnne Sia mēḡa sosru Nawēnne bō'ōra tōma me, tōḡra yetōga ti nēra ka tā wun tōḡe. ²⁷La Nawēnne n mi nēba sūure la, mi sela ti Sia la booru me. Se'ere n soe la, Sia la sosru bō'ōra Nawēnne nēba, wu Nawēnne n booru se'em na.

²⁸Ti mi ti sela woo puam, Nawēnne uti sōḡa bō'ōra la nēr-seba n nōḡe ē, seba ti a looge ba, mase wu ēn looge yem se'em na. ²⁹Nēr-seba ti Nawēnne pōn dēḡe looge la, a pōn dēḡe looge la yem ti ēḡa wun botu ba āna wu a Dayua la, ti a Dayua la wun dena kēema a sobiisi zozo'e zē'am. ³⁰La nēr-seba iyā ti a pōn dēḡe looge yem na, a wi ba me. La seba ti a wi ba la, a botu ba mase me a zē'am. Ēn botu seba mase a zē'am na, a bō ba la nā'asgo.

Sela ka boe n wun welge tōma la Nawēnne nōḡlum

³¹Bela ti wun yetu bēm? Nawēnne sān bōna la tōma, āne n tā wun zebe la tōma? ³²Nawēnne ka base a mēḡa Dayua la ti a pōse kūm. A base me ti ba ku ē tōma wuu iyā. A wun ēḡe la wāne kān bō tōma sela wuu la a Dayua la? ³³Āne n wun tā'age dōre nēr-seba ti Nawēnne looge la? La de la Nawēnne mēḡa n botu ba mase. ³⁴Āne n wun di ba sarlyā subge ba? Nēra ka boe. Azezi-krisi ki me, dee vo'oge, sēḡe ka zēa Nawēnne zuugo, sōsra tōma iyā. ³⁵Āne n wun welge tōma la Krisi nōḡlum na? Toogo bu, sū-sā'aḡo bu, nāmsgo bu, kōm bu, nōḡo bu, yel-pakre bu, bu kūm n wun yāḡe welge tōma? Sela ka boe. ³⁶La de wu lan gulse Nawēnne gōḡo puam yetu:

< < Nawēnne, fōn doosgo iyā ti tōma pōsra ti yōore daare woo.

Ba uti tōma wu piisi ti ba taru sēnna kōrna. > >

³⁷La yel-bāma wuu puam, seka n nōḡe tōma la n bō'ōru tōma pāḡa ti tōma yāḡra. ³⁸Mam mi sira sira, ti sela sela ka boe n wun yāḡe welge tōma la Nawēnne nōḡlum. La sān dena kūm, bu vōm, bu malekadōma*, bu pānsu dōma, bu ke'eḡo dōma, bu sela n boe lēle wā, bu sela n sēm, ³⁹bu bōn-

seba n tarɪ pãŋa saazuum, buɪ sɛla n tarɪ pãŋa tẽŋa, bõn-nãanɪŋa baɔ ayɪla ka tã wun welge tõma la Nawẽnne nõŋlum tɪ a nõŋe tõma tɪ Zuudãana Azezi-krisi ãyã la.

9

Nẽr-seba tɪ Nawẽnne looge

¹Mam yetɪ la sɪra, mam de la Krisi nẽra, mam ka parɪ. Nawẽnne Sɪa n botɪ mam mina m sũure puam tɪ mam n yetɪ m yeɪe se'em na, de la sɪra. ²Mam tarɪ la sũ-sã'angɔ zozo'e, la sũ-dõoma daare woo m buuri la ãyã. ³La sãn tã nɪ tɪ Nawẽnne kã be'em bɔ mam, tɪ mam welge la Krisi, tɪ la sõŋe mam sɔbiisi la n de mam buuri la, mam boorɪ mɛ. ⁴Ba de la ɪsrayɛɪ dõma, la de la Nawẽnne n looge ba, botɪ ba leɪge a kɔma, bɔ ba nã'asɔ, bĩŋe nõa la ba ɪ, bɔ ba ɪɔ, la sore tɪ ba nã'asra ẽ, dee yeɪe ba ẽŋa n wun ẽŋe bõn-seba bɔ ba. ⁵Ba buuri la ze'ele la tɪ sɔ-yaaba Abraham*, la a yɪsɪ la puam. La Krisi n leɪge nẽrsaala la, de la bãma buuri nẽra. Ẽŋa n de Nawẽnne n gãnnɪ sɛla woo la n soe pẽka wakate n ka tarɪ ba'asɔ. Amina.

⁶Mam n yeɪe se'em na, la ka boorɪ tɪ la yetɪ Nawẽnne ka ẽŋe ẽn yetɪ a ẽŋe se'em na. La, la dagɪ seba wuu n de ɪsrayɛɪ buuri la n de ɪsrayɛɪ dõma mẽŋa mẽŋa Nawẽnne zẽ'am. ⁷La dagɪ Abraham yɪsɪ la wuu n de a kɔma mẽŋa mẽŋa. Se'ere n soe la, Nawẽnne yeɪe Abraham yetɪ: <<La de la A'izakɪ kɔma buuri n wun deɪa fu yɪsɪ tɪ mam bĩŋe nõore tɪ m bɔ fu la.>> ⁸La boorɪ tɪ la yetɪ, la dagɪ kɔm-seba tɪ Abraham dɔge la wuu n de Nawẽnne kɔma. La de la kɔm-seba n dɔge tɪ la doose wu Nawẽnne n bĩŋe a nõore se'em na, n de Abraham yɪsɪ mẽŋa mẽŋa, bãma n de Nawẽnne kɔma. ⁹Nawẽnne bĩŋe nõore la wãna yetɪ: <<Wakat-ẽna sãn wa paage, mam wun leme wa'am, la Asaara wun tara dayua.>>

¹⁰La dagɪ bɛla mã'a, tõma yaaba A'izakɪ pɔga Arabɛka yuun dɔge la dayɔɔsɪ bayi, tɪ ba deɪa ɪɪba. ¹¹⁻¹²Wakat-seka tɪ a yuun nãn ka dɔge ba la, ba nãn ka ẽŋe sɛla n de sõŋa buɪ be'em, tɪ Nawẽnne yuun yeɪe yetɪ: <<Kẽema la n wun leɪge a yɪbga la tõntõnna, tõnna bɔ'ɔra ẽ.>> La a yeɪe bɛla tɪ ẽn looge yɛm se'em na n sẽŋe nẽŋa. Nawẽnne n looge nẽr-seka la, la dagɪ a tõoma ãyã, la de la Nawẽnne n looge yɛm wi ẽ. ¹³La gulɛ Nawẽnne gõŋɔ puam yetɪ: <<Mam nõŋe la Azakɔbɪ, dee base A'eso*.>>

¹⁴Bɛla, tɪ wun yetɪ bo? Tɪ wun yetɪ Nawẽnne n ɪtɪ se'em na ka mase buɪ? Ayɛɪ, la dagɪ bɛla. ¹⁵Nawẽnne yuun yeɪe Amoyisi* yetɪ:

<<Mam wun zoe la nẽr-seba tɪ mam boorɪ la ninbãalga.

La mam wun tara la nẽr-seka tɪ mam boorɪ la zĩile.>>

¹⁶Bela, la dagi nērsaala n boori se'em, bu ěn mōrgri se'em, la de la Nawēnne n zoti ninbāalga. ¹⁷La Nawēnne gōḡo puam la gulse ti Nawēnne ye le naba Afaarō yeti: < < Mam n bō fu na'am ti m dīke fu pa'ale m pāḡa, ti m yu'ure wun yese dūnia wuu. > > ¹⁸Bela, Nawēnne zoti la nēr-seba ti a boori la ninbāalga, la ěn boori ti seka sūure ke'em na, a boti a sūure ke'em me.

¹⁹Dase'ere fu wun soke mam yeti: < < La sān dena bela, bēm ti Nawēnne zergra nērba ti ba ka ēḡe sōḡa? Āne n tā wun zagse Nawēnne n boori se'em na? > > ²⁰Nērsaala, fōn de la āne wē'era nōke'ene la Nawēnne? Yōgrō lōko wun soke yagba n yagbe ě na yeti: < < Bēm ti fu yagbe mam wāna? > >

²¹Yagba la tā wun ēḡe ēḡa n boori se'em la yōgrō la me. A tā wun dīke yōgrō buyla me, dīke ba pusuka yagbe lōko n tari yōoro dena tuulum bōḡo, dee dīke pusuka yagbe lōko n dagi tuulum bōḡo.

²²La de la bela ti Nawēnne ēḡe. Nawēnne boori ti a pa'ale la a sū-isgre, dee boti nērba wuu bāḡe a pāḡa. La a yōke a mēḡa me, mā'age a sūure la seba n mase ti a sū-isgre sige ba zuto, dee nara ti a sā'am ba la. ²³La a ken bōora ti a pa'ale la a nā'asgō n zo'oge se'em nēr-seba ti a zoti ba ninbāalga la zē'am. Bāma de la seba ti a pōn māasum ti ba po yē a nā'asgō. ²⁴La de la tōma seba ti a looge la, la dagi Zifdōma la mā'a, la po dena la seba n dagi Zifdōma la. ²⁵La de wu A'oze gōḡo la puam ti la pōn gulse ti Nawēnne yeti:

< < Nēr-seba n yuun dagi mam nērba la,
mam wun wi ba ti ba dena mam nērba.
La buuri seka ti mam yuun ka nōḡe ba la,
mam wun yeti mam nōḡe ba me.

²⁶La zē'e-seka ti ba yuun yeti ba ti ba dagi mam nērba la,
zē'e-ēḡa ba wun wi'ira ba ti mam n de Nawēnne n vōa la kōma. > >

²⁷La Nawēnne nōtō'osa A'ezayi* yuun tōge lsrayeli dōma yelle yeti:

< < Baa lsrayeli dōma sōore sān zo'oge wu tēntōnbī'isgo n boe ko-kāte
nōorum na,

ba nērba fēfēe mā'a n wun yē fāare.

²⁸Se'ere n soe la, Zuudāana Nawēnne n ye le se'em na,
a wun ēḡe a wuu me tōtō tēḡa zuo. > >

²⁹La ken dena wu A'ezayi n yuun pōn ye le se'em yeti:

< < Zuudāana Nawēnne n de ke'eḡo wuu dāana la yuun sān ka deege ni
yūsi fēe bō tōma,

tōma wun lebge ni wu Sodom* dōma,
dee āna wu Gomōori dōma. > >

Nēr-sεba n bɔ Azezi sɪra n masε Nawēnne zē'am

³⁰Bεla, tu wun yetu bo? Bu-zāᅇsi* n daan ka eeru tu ba dεna nērba n masε Nawēnne zē'am na, Nawēnne botu ba dεna la nērba n masε a zē'am, ban bɔ ē sɪra la īyā. ³¹Dee tu Lsrayeli dōma n daan eeru tu lɔɔ la botu ba dεna nērba n masε Nawēnne zē'am na, ka yāᅇe ēᅇe lɔɔ la n ye le se'em na. ³²Bēm īyā? Ba ka eeru tu ba masε Nawēnne zē'am bɔ sɪra īyā, ba tē'esε tu bāma tōoma mā'a īyā tu bāma wun masε Nawēnne zē'am. Ba wē ba nāma la kugre tu nērba wē'eru nāma luta, ³³wu lan gulse Nawēnne gōᅇɔ puam yetu:

<< Bɪsε ya!

Mam bīᅇri la kugre*f3* n wē'eru nāma Siyō*,
a de la kugre n botu nērba wē'era nāma luta.
La nēr-sεka n bɔ ē sɪra, yānne kān di ē.>>

10

Lsrayeli dōma ka bɔ kō-yēlga la sɪra

¹M sɔbiisi, mam n booru se'em na m sūure wuu, dee sɔsra Nawēnne se'em de la mam buuri la yē fāare. ²Mam yetu mε tu ba wɪsgε ba mēᅇa mε la Nawēnne sore doosgo, la ba ka mi la so-sεka tu ba wun doose. ³Ba ka mi Nawēnne n utu se'em botu nērba masra a zē'am, dee bɔɔra tu ba ēᅇe sɔa ba mēᅇa masε Nawēnne zē'am. Bεla, ba ka sake Nawēnne n utu se'em botu nērba masra a zē'am na. ⁴Krisi n de lɔɔ* la kuku'l, tu nēr-sεka woo n bɔ ē sɪra wun masε Nawēnne zē'am.

⁵Amoyisi* yuun gulse tɔᅇe nēra n wun ēᅇe se'em tu lɔɔ la botu a masε Nawēnne zē'am yelle, yetu: << Nēr-sεka n sake lɔɔ la n yetu se'em na, wun vɔa, ēn sake lɔɔ la īyā.>> ⁶La sān dεna nēra n wun bɔ Nawēnne sɪra tu a botu a masε a zē'am na yelle, la gulse yetu: << Da tē'esε fu sūure puam yetu, āne n wun zom Nawēnne yire?>> La booru tu la yetu, āne n wun zom Nawēnne yire botu Krisi sige. ⁷<< Dee da yetu, āne n wun sige ku'lɪn-tēᅇa?>> La booru tu la yetu, āne n wun sige botu Krisi vo'oge. ⁸Bεla, la ken gulse yetu bēm? La yetu: << Nawēnne yetɔga la lεm fu mε, a boe la fu nōorum, la fu sūurum.>> La de la yetɔᅇ-ēᅇa n bεla tu tōma mōoli yetu nērba tu ba bɔ sɪra. ⁹Fu sān tɔᅇe la fu nōore nērba zē'am tu Azezi de la Zuudāana, la fu sān bɔ sɪra fu sūurum tu Nawēnne vo'oge ē mε, fu wun yē fāare. ¹⁰La de la sūure puam tu nēra bɔ'oru Azezi sɪra, tu Nawēnne botu a masε a zē'am, nēra tɔᅇri la a nōore yetɔga yēta fāare. ¹¹La gulse Nawēnne gōᅇɔ puam yetu: << Nēr-sεka woo n bɔ ē sɪra, yānne kān di ē.>> ¹²Bεla, welgre ka boe Zifdōma, la bu-zāᅇsi* tēᅇasuka. Ba lagum tara la Zuudāana

ayula n uti bōn-sōma bō'ora nēr-seba wuu n sosru ē na. ¹³Se'ere n soe la, la gulse yetu: <<Nēr-seka woo n sosru Zuudāana sōnre, a wun yē fāare.>>

¹⁴La ba wun ēne la wāne sose ē sōnre, ba sān ka bō ē sira? La ba wun ēne la wāne bō ē sira, ba sān ka wōm a kō-yēlga la? La ba wun ēne la wāne wōm kō-yēlga la, ti nēra sān ka mōole? ¹⁵La kō-yēlga la wun ēne la wāne mōole, Nawēnne sān ka tōm nērba? Wu Nawēnne gōnɔ n yeke se'em na: <<La de la sū-yēlga, fu sān yē nēr-seba n taru kō-yēlga sēna la.>> ¹⁶La, la dagu nērba wuu n sake kō-yēlga la. Bela ti A'ezayi* gulse Nawēnne gōnɔ puam yetu: <<Zuudāana, āne n bō kō-yēlga la ti tōma mōole la sira?>> ¹⁷Bela, la de la kō-yēlga la selgo n sēm na bō sira, la kō-yēlga la de la Azezi-krisi yelle ti ba tōgru.

¹⁸Bela, mam sokru ya yetu, yāma tē'esε ti ba ka wōm kō-yēlga la me bu? Ba wōm me. La de wu Nawēnne gōnɔ n yeke se'em na:

<<Ba kōa la paage tēnɔ wā wuu me,
ba yetoga la saage dūnia teka wuu me.>>

¹⁹Mam wun ken soke ya yetu, yāma tē'esε ti Israyeli dōma ka wōm a vōore me bu? Ba wōm me. Amoyisi n yuun de pɔspɔsi dāana n yeke ti Nawēnne yetu:

<<Mam wun botu ya tara sūure la so'olum nērba n dagu mam nērba,
mam wun botu ya sūure isge la so'olum seka n ka mi sela vōore.>>

²⁰La A'ezayi yē buraane me yeke ti Nawēnne yetu:

<<Nēr-seba n daan ka eeru mam na, ba yē mam me,
mam puke m mēnɔ me pa'ale nēr-seba n daan ka sokru mam yelle la.>>

²¹Dee yeke Israyeli dōma yelle yetu:

<<Mam tēege m nu'usi me daare la wuu teese nērba n su'lsru, dee ka sakra.>>

11

Nawēnne ka zagse Israyeli dōma

¹Bela mam sokru me, Nawēnne zagse a nērba la me bu? Ayel, la dagu bela, mam mē de la Israyeli nēra, mam de la Abraham* yuunɔ, Abēnzamē buuri.

²Nawēnne ka zagse a nērba la ti a pōn dēne looge la. Ya mi Nawēnne gōnɔ la puam zē'e-seka ti A'eli* yuun yōnnu la Nawēnne Israyeli dōma yelle, yetu:

³<<Zuudāana, ba ku fu nōtɔ'ɔsruba la me, ba sirge fu kāabgo* zē'esu la me. Mam m yula mā'a n weege, ti ba bōra ti ba mē ku mam.>> ⁴La Nawēnne yuun lerge ē yetu bēm? A lerge ē yetu: <<Mam botu nērba tusa ayopɔu n weege dena mam nērba, bāma ka ka dūma Baalu n de bagre la nēnɔm.>>

⁵Bela mẽ, læle wã, nërba boe mɛ fêe, ti Nawënnɛ looge ba a yel-sõnnɛ ãyã.

⁶La de la a yel-sõnnɛ ãyã ti a looge ba, la dagi ba tōoma ãyã. Nawënnɛ loore la sãn de ni na nërba tōoma ãyã, a yel-sõnnɛ na ka le dɛna yel-sõnnɛ.

⁷Bela, bẽm ẽɲɛ? Lsrayɛli nërba ka yẽ bãma n eeru sɛla la. La de la sɛba ti Nawënnɛ looge fêe ba puam na mã'a n yẽ. La nërba basɛba la lebge la nërba n ka wõnni sɛla vōore. ⁸La ẽɲɛ wu Nawënnɛ gõɲɔ n ye le se'em yetu:

< < Halu wa paam zĩna,
Nawënnɛ n burɛ ba yɛm
ti ba ka wõnna sɛla vōore,
botu ba nini ka yẽta,
ti ba tuba ka wõnna. > >

⁹Adavidi* mẽ ye le Nawënnɛ yetu:

< < Botu ba dia la dɛna bẽrgɔ bɔ ba, yõkɛ ba,
ti ba wẽ nãma lui yẽ nãmsgɔ n de ba yɔɔɔ.

¹⁰Botu ba nini ãna lim,
ti ba da yẽta,
botu ba nãmsra wakatɛ wuu
wu nẽra n tu zeero gõ'osra. > >

¹¹Bela mam sokru ya yetu: Lsrayɛli dōma n wẽ nãma lui la, la ba'asɛ mɛ bu? Ayɛi, la dagi bɛla. La ban tuuge la ãyã, ti bu-zãɲsi* tã'agɛ yẽ fãarɛ. Nawënnɛ ẽɲɛ bɛla ti la botu Lsrayɛli dōma n ɛta sũure. ¹²Lsrayɛli dōma tuure la n taru yōoro bɔ dũnia, botu bu-zãɲsi tara Nawënnɛ bõntarsõm na. Ba sãn yẽ fãarɛ ba zõnzõnnɔ, la wun tara yōoro zo'oge gãnna.

Bu-zãɲsi, la Zifdōma fãarɛ yelle

¹³Mam yãɲa yetu m tɔgɛ la yãma sɛba n de bu-zãɲsi* la: Mam n de Krisi Tõntõnna* tõnna bɔ'ɔra yãma n de bu-zãɲsi la, mam pẽgru m tōonɛ na mɛ.

¹⁴Mam ɛti bɛla ti m botu m buuri la n ɛta sũure, ti la botu ba nërba basɛba yẽ fãarɛ. ¹⁵Nawënnɛ n daan basɛ ba kẽnkerɲa la, a botu dũnia nërba wuu n naagɛ la ẽɲa. La Nawënnɛ n wun wa le to'oge ba la, la wun ãna la wãne? La wun ãna wu nẽra n ki dee vo'oge.

¹⁶Fu sãn dɪkɛ pɔspɔsi borboru la bɔ Nawënnɛ, borbor-sɛba n weege la wuu mẽ de la a bõnɔ. Tɪa yẽga sãn dɛna Nawënnɛ bõnɔ, tɪa la wila mẽ de la a bõnɔ. ¹⁷Lsrayɛli dōma la ãn wu Oliivi* tɪa ti ba sele, ti ba ku'usɛ a wila basɛ. La fõn de bu-zãɲka la ãn wu Oliivi tɪa n boe weem wille ti ba ku'ugɛ, dɪkɛ tɔɲɛ la tɪa ti ba sele la wila. Fõn ãn wu wille la n to'oru sõɲɛ tɪa ti ba sele la yẽga zẽ'am na. ¹⁸Bela, da pɔ'ɔra wila ti ba ku'usɛ basɛ la. Da wẽ'era yõ'ogo, ti la dagi fõn taru yẽga la, yẽga la n taru fõn.

¹⁹Tã ti fu wun yeletu: << Nawēnne ku'use wila la base, ti a dake la mam toje.>> ²⁰La de la sira, la de la ban ka bo Nawēnne sira la iyã ti a ku'use ba base. La fõn bo ã sira la iyã ti fu toje mĩ. Bela, da lta tuta'alum, zota dabeem. ²¹Se'ere n soe la, Nawēnne n ka base tla mēnja wila la, bānje ti a ken kãn base fõn mē, fu sãn ka bo ã sira. ²²Buse Nawēnne n lti sõnja se'em, dee tui se'em. A tui me la seba n ka sakri ã na, dee lta fu sõnja, fu sãn ken bõna a sõnja la puam. Sãn dagna bela, a mē wun ku'uge fu base me. ²³La Zifdõma la sãn base ba si'lsgo la, dee bo Nawēnne sira, Nawēnne wun dake ba me lebe toje la tla la. Nawēnne taru pãnja me wun dake ba lebe toje. ²⁴Fõn ãn wu Oliivi tla n boe weem wille, ti Nawēnne ku'uge toje Oliivi tla ti ba sele n dagu fu zē'am. La bãma n de tla ti ba sele la mēnja wila la, la de la nãana ti Nawēnne dake ba lebe toje la ba mēnja tla la le.

²⁵M sobiisi, mam boori me ti ya bānje yelle n suga la, ti ya da buse ya mēnja ti yãma de la yem dõma: Lsrayeli nēriba baseba n ke'em ba sũure ka bo sira la, la wun yuuge me halu taru ka paage wakat-seka ti bu-zãnsi wuu ti Nawēnne looge wun yē fãare. ²⁶Bela ti Lsrayeli buuri wuu wun yē fãare, wu Nawēnne gõnja puam la gulse ti Nawēnne yetu:

<< Fãagra la wun ze'ele la Siyõ* wa'am.

A wun botu Azakõbi* yuisi da le si'lsra.

²⁷Mam nõore n bela ti mam wun bĩnje la ba,

wakat-seka ti mam wun yese ba tõon-be'ero base la.>>

²⁸Bãma n zagse kõ-yelga la, ba lebge la Nawēnne be'eba, ti la dena yãma sõnjre. La, la sãn dena Nawēnne n looge ba la, ba de la nēr-seba ti Nawēnne nõnje ba, ba yaabdõma iyã. ²⁹Nawēnne ka teeru putē'ere la nēr-seba ti a looge, ēnje yel-sõnne bo ba la. ³⁰Kurum, yãma bu-zãnsi la zagse Nawēnne me, la leele wã, a zoe yãma ninbãalga me, Lsrayeli dõma n zagse ã na iyã. ³¹Bela, bãma n zagse Nawēnne leele wã, ti a zoe yãma ninbãalga la, la de la ti a mē wun zoe ba ninbãalga. ³²Se'ere n soe la, Nawēnne base nēriba wuu ti ba si'lse ã, ti a lagum zoe la ba wuu ninbãalga.

³³Nawēnne yel-sõnne, la a yem,

la a bānjre la zo'oge me.

Nēra ka tã wun bānje a putē'ere.

La nēra ka tã wun bānje a sorõõõõ ti a doli la võore.

³⁴La de wu Nawēnne gõnja n gulse yetu:

<< ãne n mi Zuudãana putē'ere?

Bu ãne n tã wun kã'an ã?

³⁵Bu ãne n bo ã sela,

dee ti a wa lebse ã?>>

³⁶Sela woo ze'ele la Nawēnne zē'am.

Ēḡa ĩyā ti sela woo bōna,

dee dēna a bōnō.

Ēḡa n soe nā'asgō wakate wuu.

Amina.

12

Nawēnne nērba vōm paalga

¹M sōbiisi, Nawēnne n zoe tōma ninbāalga bela la, mam kā'anl ya ti ya dūke ya mēḡa bō ē ti la āna wu kāabgō n vōl, ti ya welge to'ore dēna a nērba n paarl a yem. Bela n de pu'usgō sore n mase bō Nawēnne. ²Da āna-ya wu dūnia wā dōma n ān se'em na. Base-ya ti ya yem like dēna paalga, ti ya teege, tā'age bāḡe Nawēnne n boorl se'em: Sela n ān sōḡa, sela n paarl a yem, sela n mase sōḡa sōḡa.

³Nawēnne yel-sōnne ti a ēḡe bō mam na ĩyā, mam yetl ya wuu mē, ti ya da tē'esē tē'esgō n gānnl ya mēḡa. La tara ya tē'esgō n mase, ti la doose wu Nawēnne bō'a ti a bō ya nēra woo, yāma n bō ē sūra la. ⁴Tōma ĩyā de la ayula, dee tara zē'esl zozo'e, ti zē'a woo tōoma dēna to'oto'ore. ⁵Bela mē, baa la tōma n zo'oge la, tōma lebge la ĩyā ayula, tōma n lagum na Krisi dēna ayula la. La tōma lagum na taaba āna wu ĩyā ayula zē'esl to'oto'ore la. ⁶Tl to'oge la bō'a to'oto'ore, mase wu Nawēnne n ēḡe ti yel-sōnne bō nēra woo se'em na. Bela, sēka n tarl bō'a n de a tō'ōsra Nawēnne yetōga tōgra bō'ōra nērba, a tō'ōsra tōgra ti la mase wu bō sūra n de se'em na. ⁷Nēr-sēka bō'a n de sōḡre tōone, a sōḡra. Nēr-sēka bō'a n de a zāsna nērba, a zāsna. ⁸Nēr-sēka bō'a n de a kā'ana nērba, a kā'ana. La sēka bō'a n de a bō'ōra, a bō'ōra la a sūre wuu. La sēka bō'a n de a dēna nēḡadāana, a wūsge a mēḡa tōnna sōḡa. Tl nēr-sēka bō'a n de a zōta nērba ninbāalga, a lta la sū-yēlga.

⁹Base-ya ti ya nōḡlum dēna sūra nōḡlum, sise-ya be'em, la ya gure sela n ān sōḡa. ¹⁰Nōḡe-ya taaba sōbiisi nōḡlum. La ya nanna taaba, tē'esra taaba yelle. ¹¹Wūsge-ya ya mēḡa, da zōta-ya zēyāgrē. Tōnna-ya Nawēnne tōoma la ya sūre wuu. ¹²Lta-ya sū-yēlga yāma n tarl putē'ere gu'ura sela la ĩyā. Mā'age-ya ya sūre toogo puam, mōrge-ya sēḡe nēḡa la Nawēnne pu'usgō wakate wuu. ¹³Sōḡe-ya Nawēnne nēr-seba n boorl sōḡre la, la ya lta sāama sāano.

¹⁴Pu'usra-ya Nawēnne bō'ōra seba n nāmsrl ya la. Pu'usra-ya ti Nawēnne ēḡe yel-sōnne bō ba, la ya da kā'ara kā'a-be'ero bō'ōra ba. ¹⁵Lta-ya sū-yēlga la nēr-seba n tarl sū-yēlga la. La ya kella la seba n kelli. ¹⁶Tara-ya putē'ere

ayɪla la taaba. Da dɛna-ya pa'al-m-mɛŋa dɔma, sakra-ya lagna la tarɪmdɔma*f4*. Da bɪsra ya mɛŋa tɪ yāma de la yɛm dɔma.

¹⁷Da lebse nɛra be'em, be'em iŷā. Nargɛ-ya pāŋa ɪta sɛla n ān sɔŋa nɛrba wuu zɛ'am. ¹⁸La sān dɛna la yāma, ya sān tāna, ya botɪ sū-mā'asum bɔna yāma la nɛrba wuu tɛŋasuka. ¹⁹M sɔbi-nɔŋrɪsɪ, da lebse-ya lerge be'em ya mɛŋa. Basɛ-ya tɪ Nawɛnnɛ sūure isge. Tɪ la gulɛ Nawɛnnɛ gɔŋɔ puam tɪ Nawɛnnɛ yetɪ:

< < Mam n de m lebse be'em,
la de la mam n wun yɔ.> >

²⁰La ken gulɛ yetɪ:

< < Fu bɛ kɔm sān dɔnna,
bɔ ɛ dia tɪ a di,
koyūuro sān tarɪ ɛ,
bɔ ɛ ko'om tɪ a yū.
Fu sān ɛŋɛ bɛla,
la ān wu bugsāana tɪ fu dɪkɛ dɔglɛ a zuugo la.> >

²¹Da basɛ tɪ be'em yāŋɛ fɔ, ɛŋɛ sɔŋa yāŋɛ be'em.

13

Tɪ sakra tɛŋa la sɔ'ɔnɪba

¹Nɛra woo sakɛ tɛŋa la sɔ'ɔnɪba n soe ke'ɛŋo la. Se'ere n soe la, nɛra ka tarɪ nɔore tɪ la ka ze'ele Nawɛnnɛ zɛ'am. La de la Nawɛnnɛ n bɔ tɛŋa la sɔ'ɔnɪba ke'ɛŋo. ²Bɛla, nɛr-sɛka sān sɪ'ɪsɛ tɛŋa la sɔ'ɔnɪba nɔore, a sɪ'ɪsɛ la Nawɛnnɛ n boorɪ tɪ la dɛna se'em na. Nɛr-sɛba wuu n sɪ'ɪsrɪ la, eerɪ la sɪbgrɛ bɔ'ɔra ba mɛŋa. ³Nɛr-sɛba n ɪtɪ sɔŋa la ka zotɪ dabeem la sɛba n bɪsrɪ tɛŋa la, la de la nɛr-sɛba n ɪtɪ be'em na n zotɪ dabeem. Fɔn boorɪ tɪ fu da zɔta nɛr-sɛba n soe ke'ɛŋo la mɛ bu? ɪta sɔŋa tɪ ba pɛgɛ fɔ. ⁴Se'ere n soe la, sɛka n soe ke'ɛŋo la tɔnnɪ la Nawɛnnɛ tɔoma fu sɔŋrɛ iŷā. La fu sān ɛŋɛ be'em, zoe a dabeem, tɪ la dagɪ zāŋa tɪ a tara ke'ɛŋo wun sɪbgɛ. A tɔnnɪ la Nawɛnnɛ tɔonɛ sɪbgra nɛr-sɛka n ɛŋɛ be'em pa'ala Nawɛnnɛ sū-isgre. ⁵Bɛla iŷā tɪ la nara tɪ nɛrba sakra nɔore, la dagɪ ban wun sɪbgɛ ya la mā'a iŷā, la de la yan mi ya sūure puam tɪ la ān sɔŋa la iŷā. ⁶La ken dɛna la bɔn-ɛŋa iŷā tɪ ya yɔɔra lampo. Sɛba n to'osrɪ lampo la, la de la Nawɛnnɛ n bɔ ba tɔon-ɛŋa tɪ ba tɔnna sɔŋa. ⁷Bɔ-ya nɛra woo sɛla n de ya bɔ ɛ. Yɔ-ya lampo bɔ sɛka n de a to'ogɛ lampo, yɔ-ya sɛla woo n de ya yɔ bɔ sɛka n de a to'ogɛ. Zɔta-ya sɛka n de ya zɔta, la ya nā'asra sɛka n de ya nā'asra.

Ti nõņe taaba dee vɔa la pupeelem

⁸Da tara-ya nēra sãñņe. Sãñņe sɛka ti ya wun tara de la ya nõņe taaba. Nēr-sɛka woo n nõņe a tadãana saka Nawēñņe lɔɔ* la wuu mɛ. ⁹Nawēñņe yetu: <<Da lta yalsi, da ku nēra, da zūura, da lta sūure la nēra bõñɔ.>> Nawēñņe nõa bãna, la baseba la wuu lagse taaba la yetɔg-ēna ayɩla puam n yetu: <<Nõņe fu tadãana wu fu mēña la.>> ¹⁰Nõñlum base mɛ ti nēra ka lta a tadãana be'em. Bɛla, nēra n nõņe a taaba saka la lɔɔ la wuu.

¹¹Ēņe-ya bɛla, yãma n mi wakat-sɛka ti ti boe wã la iyã, wakate paage mɛ dena ya nēege dee base gēem. Fãare la lem tōma mɛ lɛɛɛ wã gãñna wakat-sɛka ti tōma daan pɔse bɔ Azezi-krisi sɩra la. ¹²Tēña sutum mɛ ti beere deege wiire. Bɛla, base-ya lika tōoma, dee dikɛ Nawēñņe zɛbrɛ logro tōñna peelem tōoma. ¹³Base-ya ti ti tōñna la pupeelem wu nērba n sēñni wuntɛɛña. Ti base-ya puyã'an-yooro, la dãam buka, la tūulgo, la yalsi, la zɛbrɛ, dee da lta sūure la taaba. ¹⁴Lta-ya ti Zuudãana Azezi-krisi n ēņe se'em na, da base-ya ti nērsaala n boori se'em yelle pake ya, ti ya bɔɔra ti ya lta yãma mēña yemleego n boori se'em.

14

Sɛba n taru pãña, la sɛba n ka taru pãña Nawēñņe doosgo puam

¹To'oge-ya nēr-sɛka n ka taru pãña Nawēñņe doosgo puam na sōña, la ya da wē'era nõke'ene la ē lɛ a tē'esgo puam. ²Nēr-sɛka tē'esɛ mɛ ti ēña tã wun di sɛla woo mɛ, ti sɛka pãña n pɔ'ɔri la dita bõñkɔɔla la zēero mã'a. ³Bɛla, sɛka n diti sɛla woo la, da pɔ'ɔra nēr-sɛka n ka diti sɛla woo la. La sɛka n ka dita sɛla woo la, da zerge sɛka n diti sɛla woo la, se'ere n soe la, Nawēñņe to'oge ē mɛ. ⁴Fõn de la ãne zergra nēra ayēma tōntōñna? A sãn ze saazuo, bu a sãn lui mɛ, bɛla pake la a zuudãana. La a wun ze la saazuo, se'ere n soe la, Zuudãana la taru pãña mɛ wun boti a ze kãñkãņe.

⁵Nēr-sɛka tē'esri mɛ ti dabsa baseba ãñ sōña gãñna dabsa baseba mɛ. Ti ayēma yetu ba wuu de la ayɩla. Dēni ti nēra woo bãņe ti ēña n tē'esri se'em na mase mɛ. ⁶Nēr-sɛka n tē'esri dabsa n ãñ sōña yelle la, uti bɛla nã'asra la Zuudãana. La nēr-sɛka n diti sɛla woo la, mē bɔ'ɔri la Zuudãana nã'asgo, ēñ pu'usrɩ Nawēñņe a yel-sõñņe dia la iyã la. La sɛka n ka diti dia baseba la, uti bɛla mē bɔ'ɔra la Zuudãana nã'asgo, ēña mē pu'usrɩ la Nawēñņe a yel-sõñņe. ⁷La de se'em na, tōma nēr-sɛka ka vɔa a mēña iyã, la nēr-sɛka ka kiiri a mēña iyã. ⁸Tōma sãn vɔa, ti vɔa la Zuudãana iyã. La ti sãn ki, ti ki la Zuudãana iyã. Bɛla, ti sãn vɔa mɛ, bu ti sãn ki mɛ, ti de la Zuudãana la nērba. ⁹Se'ere n soe la, Krisi ki mɛ dee vo'oge, ti a dena sɛba n ki, la sɛba n

vɔa Zuudāana.

¹⁰La fōn, bēm ti fōn zεrgra fu sɔbia? La fōn mē, bēm ti fōn pɔ'ɔra fu sɔbia? Ti wuu wun ze'ele la Nawēnne na'am bīmbinne nējam ti a di ti sarɔya. ¹¹La gulse Nawēnne gōɔɔ puam yeti:

< < Mam n de Zuudāana la vɔa mε,
nērsaalba wuu wun ka dūma mam nējam,
ti nēra woo wun nā'ase Nawēnne. > >

¹²Bela, tōma nēra woo wun tɔge a mēja yelle bɔ Nawēnne.

¹³Bela, base-ya ti ti da le zεrgra taaba. La de la ti looge yem, da ēje sela n wun boti ti sɔbia tuuge, bu n wun boti a base Nawēnne sore. ¹⁴Mam n lagim na Zuudāana Azezi dεna ayɔla la, mam mi sɔra sɔra ti sela ka boe dεna dēgrɔ a mēja. La nēra sān tē'esε ti sela de la dēgrɔ dee di, la de la dēgrɔ bɔ ē. ¹⁵Bōn-sεka ti fōn diti la sān boti fu sɔbia sūure sā'am, fu ka le uti wu nōɔlum n de se'em na. Da sake ti dia ti fu diti la boti fu sɔbia ti Krisi ki a iyā la sā'am. ¹⁶Da base ti sela n ān sōja bɔ fōn na, lebge sela n wun dεna yu'ure sā'aɔɔ. ¹⁷Bēm iyā, Nawēnne so'olum* na dagi dia, la bōn-yūula yelle, la de la sela n mase, la sū-mā'asum, la sū-yēlga ti Nawēnne Sɔa bɔ'ɔrɔ.

¹⁸Nēr-sεka woo n doli Krisi wāna, ēja dāana n paari Nawēnne yem, la nērba mē yeti mε ti ēn uti se'em na ān sōja. ¹⁹Bela, ti uti-ya bōn-sεba wuu n sēm na sū-mā'asum, dee sōjra nērba baseba ti ti wuu lagim sēna nēja Nawēnne doosgo puam.

²⁰Da sā'am-ya Nawēnne tōone dia iyā. Dia wuu ān sōja mε ti ba di. La nēra sān di sela n wun boti a tadāana tuuge, la ka ān sōja. ²¹La ān sōja ti fu da ēje bōn-sεba wuu n wun boti fu sɔbia tuuge Nawēnne sore la zuo, la sān dεna nēnɔɔ ɔbga, bu dāam yūa, bu sela woo n wun boti a tuuge. ²²Fōn mi sela la bōn-ēja yelle la, tara ē fōn mēja la Nawēnne mā'a zē'am. Nēr-sεka n uti sela ti a bise ti la ān sōja, dee ka zεrgra a mēja, ēja dāana n tari zu-yēlga. ²³La nēr-sεka n zεgru a mēja la sela ti a diti yelle, a kɔje buurɔ mε. Se'ere n soe la, a ka uti ēja n bɔ sɔra mina se'em na. La bōn-sεka woo n ka doli la bɔ sɔra de la tōon-be'ero.

15

Lta-ya sela n de ya taaba sōjre

¹Dēni ti tōma sεba n tari pāja Nawēnne doosgo puam na, sōje nēr-sεba n ka tari pāja la, ba tɔrɔɔ puam. La ti da εera sela n ān tōma yēlum. ²Dēni ti tōma nēra woo εera sela n wun ēje a tadāana yēlum, ti la sōje ē ti a sēje nēja Nawēnne doosgo puam. ³Azezi-krisi ka ε sela n ān a mēja sūure yēlum,

wu lan gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam yeti:

< < Tuure seba ti ba tuuri Nawēnne na, sige la mam zuo. > >

⁴Sela wuu ti ba yuun gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam na, gulɛ la tōma zāsŋɔ ãyã, ti la wun boti ti mã'age sũure sēnna nēŋa, dee bɔ'ɔra ti buraane, ti ti wun tara putē'ere gu'ura sela ti Nawēnne yeti a bɔ ti la. ⁵Nawēnne n bɔ'ɔri sũ-mã'are, la buraane la wun boti ya tara putē'ere ayɔla la taaba wu Azezi-krisi n boori se'em na. ⁶Ti ya wuu wun tara nōore ayɔla, la yem ayɔla nã'asra Nawēnne n de ti Zuudāana Azezi-krisi So la.

⁷Bela, tɔ'ɔsra-ya taaba wu Krisi n to'oge yãma se'em na, ti la wun bɔ Nawēnne nã'asgɔ. ⁸Mam yeti ya me ti Krisi lebge la Zifdōma tōntōnna, ti a ēŋe Nawēnne n yuun bĩŋe a nōore la ti yaabdōma se'em na, pa'ale ti Nawēnne de la sɔra dāana. ⁹A ken wa'am me ti bu-zãŋsi* la wun nã'asra Nawēnne, ēn zoti ba ninbāalga la ãyã, wu lan gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam yeti:

< < Bela ti mam wun nã'asra fōn so'olum buuri wuu tēŋasuka, la mam wun ken yōom nã'ase fōn yu'ure. > >

¹⁰La ken gulɛ yeti:

< < So'olum wuu nērba,
lagɔm-ya la Nawēnne nērba
ɔta sũ-yēlga. > >

¹¹La le gulɛ yeti:

< < So'olum wuu nērba,
nã'ase-ya Zuudāana,
buuri wuu nērba,
pēge-ya ē. > >

¹²A'ezayi* mē gulɛ yeti:

< < Azese* yɔŋa n wun wa'am,
a wun sɔna la so'olum buuri wuu.

La so'olum buuri wuu wun tara putē'ere la ē le. > >

¹³Nawēnne n boti tōma tara putē'ere la ē na wun bɔ ya sũ-yēlga, la sũ-mã'asum zozo'e, yãma n bɔ Krisi sɔra la ãyã, ti a Sɔa* pãŋa wun boti yan tara putē'ere a zē'am na zo'oge gãŋe.

Apoli tōoma, la ēn tarɔ putē'ere ti a ēŋe se'em

¹⁴M sobiisi, mam mi me sɔra sɔra ti yãma ɔti sōŋa me zozo'e, la ya tarɔ bãŋre wuu zo'oge me tãna wun kã'an taaba. ¹⁵La baa bela, mam gulɛ yãma me zē'esɔ baseba la sũ-ke'ero ti m tēege ya yãma n pōn zãsum mina sela la. La de la Nawēnne n ēŋe mam yel-sōnne, ¹⁶boti mam dena Azezi-krisi

tōntōnna ti m tōnna a tōoma bɔ'ɔra bu-zāŋsi* la ñyã. Nawēnne tōoma ti mam tōnni na de la m mōole a kō-yēlga bɔ bu-zāŋsi, ti Nawēnne Sɪa boti ba welge to'ore dɛna bɔ'a n paaru Nawēnne yɛm. ¹⁷Mam n lagum na Azezi-krisi dɛna ayɪla la, mam uti sū-yēlga mɛ mam n tōnni bɔ'ɔra Nawēnne na ñyã. ¹⁸Mam kãn saage tɔge sɛla yelle, sãn dagna Krisi n boti mam ɛŋe sɛla boti bu-zāŋsi sake Nawēnne na mā'a. La de la mam yetɔga, la mam tōoma puam ¹⁹ti Nawēnne Sɪa pãŋa boti mam ɛŋe bõn-yālma, la yel-kɪrsi n tarɪ pãŋa. Bɛla ti mam ze'ele Zerizalɛm mōole Azezi-krisi kō-yēlga la wuu zē'est wuu halɪ ka paage Iliri so'olum. ²⁰La mam n booru se'em de la m mōole Krisi kō-yēlga la zē'e-sɛba ti ba nãn ka wõm a yelle la, mam ka booru ti m mōole zē'e-sɛka ti nãra ayɛma dɛŋe mōole la, ti m da mɛ nãra ayɛma ɛbre zuo. ²¹La de wu lan gulɛ Nawēnne gõŋɔ puam yeti:

< <Nër-sɛba ti ba ka mōole ba a yelle la, wun bãŋe.

La nër-sɛba n nãn ka wõm a yelle la, wun wõm a võore.> >

²²Bɛla n gu mam nõore faa, ti mam ka yãŋe wa'am ya zē'am. ²³La lɛɛɛ wã, mam tõm m tōoma zē'e-bãma ba'ase mɛ. La de la yuuma zozo'e ti mam booru la m sūure wuu ti m wa'am wa bɪsɛ ya. ²⁴La mam tarɪ putē'ere ti mam sãn wa wɛ'ɛsa ɛspayɛ, mam wun doose yɛ ya, dee bɔna ya zē'am wakate fɛe ti m putē'ere kɔ'ɔge, dee ti ya yãŋa sõŋe mam ti m tole. ²⁵La lɛɛɛ wã, mam we'est la Zerizalɛm ti m sõŋe Nawēnne nãrba n boe mĩ na. ²⁶Se'ere n soe la, Nawēnne nãrba n boe Maseduanɪ, la Akayi so'olum na looge la yɛm lagɛ ligri ti ba sõŋe Nawēnne nãrba n boe Zerizalɛm na tarɪmdõma. ²⁷La de la ba mɛŋa n looge yɛm, la, la de la ba ɛŋe bɛla. Zifdõma la n boti sɛba n dagɪ Zifdõma po lagum to'oge bõn-sõma ti Nawēnne Sɪa bɔ ba la. Bɛla, dɛni ti ba mɛ sõŋe Zifdõma, la ban tarɪ sɛla. ²⁸Mam sãn tarɪ ligri la ti ba lagɛ la sɛŋe ka bɔ ba kɪ'ulum, mam wun wa'am wa kaage ya, dee tole ɛspayɛ. ²⁹Mam mi ti mam sãn wa wa'am ya zē'am, ti wun yɛ Azezi-krisi yel-sõnne zo'oge.

³⁰M sobiisi, ti Zuudãana Azezi-krisi ñyã, la Nawēnne Sɪa n bɔ'ɔri nõŋlum na ñyã, mam sosri ya mɛ, ti ya lagum na mam mõrge pu'use Nawēnne mam ñyã.

³¹Pu'use-ya Nawēnne ti m yãŋe põsɛ la sɛba n boe Zude* so'olum ka bɔ Azezi sɪra la zē'am, la ti mam n tarɪ sõŋre la wɛ'ɛsa Zerizalɛm na, Nawēnne nãrba la wun to'oge ba la sū-yēlga. ³²Bɛla, Nawēnne sãn bɔɔra, mam wun wa'am ya zē'am la sū-yēlga, la mam wun yɛ vo'osgo yãma zē'am.

³³Nawēnne n de sū-mã'asum dãana wun bɔna la ya wuu lɛ. Amina.

Pu'usgo, la kā'anjo

¹Mam yeti ya ti ya to'oge ti sobi-poka Afeebe ya zē'am. A de la Sānkre Wēndeego yel-busra. ²To'oge-ya ē sōṅa Zuudāana doosgo la puam, wu lan mase ti Nawēnne nērba ūta se'em na. La sela sān wa bōna ti a bōra ya sōṅre, ya sōṅe ē. Ēṅa mēṅa sōṅe nērba zo'oge me, la mam mēṅa mē.

³Pu'use-ya Apriska, la Akila n de mam tōntōn-taaba Azezi-krisi doosgo puam na. ⁴Ba daan pōse ba yōore me mam iyā fāage mam. La dagi mam m yula mā'a n pu'usrū ba ba yel-sōnne, bu-zāṅsi* Wēndeto la wuu nērba mē pu'usrū ba. ⁵Mam pu'usrū Azezi nērba la wuu n lagsrū ba yire la. Pu'use-ya m sur-nōṅre A'epayineti bō mam. Ēṅa n de pōspōsi nēra n bō Azezi-krisi sira Azi* so'olum. ⁶Pu'use-ya Amaari n daan tōm nāmse zo'oge bō ya la. ⁷Mam pu'usrū A'āndronikusi, la Azuniasū n de mam buuri n daan po lagim na mam bōna yu'a deem na. Ba de la nērba ti ba nannū Krisi Tōntōnūba* la puam, la ba pōn dēṅe mam me lebge Krisi nērba. ⁸Pu'use-ya Ampiliyatusi n de mam sūre ti mam nōṅe Zuudāana doosgo puam na. ⁹Pu'use-ya A'urbē n de ti tōntōn-tadāana Krisi doosgo puam na, la m sur-nōṅre A'estakisi. ¹⁰Pu'use-ya Apelesi n mōrge Krisi doosgo puam na. Pu'use-ya Aristobuli yir-dōma. ¹¹Pu'use-ya A'erodiyō n de m buuri nēra la. Pu'use-ya nēr-seba n boe Anarsisi yire dōla Zuudāana la. ¹²Pu'use-ya Atirfenū, la Atirfozi ti ba de la pōgsi n mōrgri tōnna Zuudāana doosgo puam. Pu'use-ya m sōma Apersidi n mōrge tōm zozo'e bō Zuudāana la. ¹³Pu'use-ya Arufusi ti nērba zozo'e būsū Zuudāana doosgo puam na, la a ma n lebge wu mam ma la. ¹⁴Pu'use-ya Asēnkriti, la Afelgō, la A'ermēsū, la Apatrobasi, la A'ermasi, la sobiisi seba wuu n boe la ba le la. ¹⁵Pu'use-ya Afilolōgi, la Azuli, la Aneere la a tā, la A'olēmpasi, la Nawēnne nēr-seba n boe la ba le la. ¹⁶Pu'use-ya taaba la nōṅlum. Krisi Wēndeto nērba la wuu pu'usrū ya.

¹⁷M sobiisi, mam kā'anū ya ti ya guusra ya mēṅa la nēr-seba n tarū welgre sēnna ya zē'am, dee sū'usra zāṅṅo sēka ti ya to'oge, boti nērba basra Nawēnne sore la. Zāage ya mēṅa la ba le. ¹⁸Se'ere n soe la, nēr-bāma buuri ka tōnnū bō'ora ti Zuudāana Azezi-krisi, ba tōnnū na ba mēṅa sōṅre iyā. Ba tōgrū la nō-yēlum yetōga, la yetōg-yēlsū pā'asra nēr-seba yem n ka zo'oge la. ¹⁹Nērba wuu bāṅe yāma n sakrū Zuudāana se'em me. Bela, mam ūti sū-yēlga me yāma iyā. La mam boorū me ti ya tara yem mina sela n ān sōṅa, la ya dēna pupeelem dōma, da ūta sela n de be'em. ²⁰Nawēnne n de sū-mā'asum dāana la kān yuuge dee sā'am Asūtāana* pāṅa boti a bōna ya nāma tēṅa.

Ti Zuudāana Azezi-krisi yel-sōnne wun bōna la ya le.

²¹Mam tōntōn-tadāana Atimōti pu'usrū ya. Alusiyusi, la Azasō, la Asozipatεεri n de mam buuri la mē pu'usrū ya. ²²Mam Atertiyusi n gulse gōḡo wā la, mam mē pu'usrū ya la Zuudāana yu'ure.

²³Agayusi ti mam sēnni sigra a yire la pu'usrū ya, la de la ēḡa yire ti Azezi nērba la wuu lagsri. A'erastu n de tēn-ēḡa lig-gu'ura, la ti sobia Akartusi pu'usrū ya. ((²⁴Ti Zuudāana Azezi-krisi yel-sōnne bōna la ya wuu. Amina.))

Nawēnne nā'asgō

²⁵Pēḡe-ya Nawēnne, ēḡa n tā wun botu ya ze'ele kāḡkāḡe, wu kō-yēlga la ti mam mōole pa'alε ya Azezi-krisi yelle, botu ya bāḡe Nawēnne yelle n sugε la. Yel-ēḡa sugε me halu yuuma yuuma. ²⁶La lεεε wā, Nawēnne nōtō'asruba* gōḡo na yāḡa botu a puke me, wu Nawēnne n ka taru ba'asgō n bō nōore se'em na. A botu so'olum buuri wuu nērba bāḡe ē me, ti ba wun bō ē sira, sake ē. ²⁷Nawēnne ayula n de yem dāana la sōna nā'asgō wakate n ka ba'asri, Azezi-krisi yu'ure iyā. Amina.

\f1 2:25 Nawēnne n yuun yele Zifdōma ti ba wāta ba budimto ti la pa'alε ti ba de ēḡa nērba. \f2 8:9 Krisi Sīa, la Nawēnne Sīa de la ayula. \f3 9:33 Kugre la de la Azezi-krisi. \f4 12:16 A vōore ken dēna la < < sikra ya mēḡa tōnna. > >

1 Korēnti dōma

Paspasi gōḡo ti Apoli gulse bō

Bilgre

Apoli yuun gulse gōḡo wā bō la Nawēnne nērba n boe Korēnti. Apoli yuun pōse Nawēnne tōoma la bilam, la a kē bilam na yuune la pusuka (Tōoma 18:11).

Korēnti yuun de la tēn-kāte n boe ko-kāte yu'ure n de Mediterane nōorum, ti ōornō ze'elgo zē'esu bayi bōna mī, ti nērba sēnna mī lεεbra, ti tēḡa la tara bōntarsōm zozo'e. Nērba zozo'e n yuun boe tēḡa la puam n taru mi'ilum, la bāḡre, la sisgo buuri to'oto'ore. La ba uti la yalsi, la tōon-be'ero buuri zozo'e, ti tōon-bāma mē loḡe Azezi nērba la.

Wakat-ēḡa, Apoli yuun ka le bōna ba zē'am, dee wōm ti welgre, la tōon-

be'ero n kē ba tēngasuka. Bēla n botu a fabla ba yelle, gulɛ gōnnɔ bɔ ba.

A gōnnɔ la tu a gulɛ la, bayi n boe Nawēnne gōɲɔ la puam n sōɲru tōma, tu toogo sān paage tɔ, tu mē bāɲɛ tu wun ēɲɛ se'em.

Apolu gulɛ ba yetu: Nawēnne yem gānnu nērsaalba yem mɛ, dee kā'an ba yetu:

Ba base welgre (sapɩru 1-4),

la yalsɩ ɩrgɔ, (sapɩru 5),

la ba da le tara ba yela sēnna nēr-seba n ka dolu Nawēnne na zē'am māala (6:1-11).

Dee pa'alɛ ba tu la mase mɛ tu ba tara ba iyā la tōnna bɔ'ɔra Nawēnne (6:12-20).

A ken lerge ba la sokrusɩ tu ba soke ē:

La de la pɔgdire yelle (sapɩru 7),

la бага nēnnɔ yelle (sapɩru 8-10),

la Azezi kūm tēerɛ dia yelle (sapɩru 11),

la Nawēnne Sɩa bɔ'a yelle (sapɩru 12-14),

la kūm vo'ore yelle (sapɩru 15).

Gōɲɔ la ba'asgɔ zē'am, a tɔge la ligri tu ba lagsru sōɲra Azezi nērba yelle, la ēɲa mēɲa sore sēnne yelle, dee pu'usɛ ba (sapɩru 16).

Gōn-ēna puam, Apolu pa'alɛ tu Nawēnne bɔ'a la wuu puam, nōɲlum n gānnu ba wuu (sapɩru 13).

Pɔspɔsɩ gōɲɔ tu Apolu gulɛ bɔ

Korēntu dōma

1

¹Mam Apolu tu Nawēnne wi, botu mam dena Azezi-krisi Tōntōnna* wu ēɲa n booru se'em, la tu sobia Asostenɩ n gulɛ gōɲɔ wā ²bɔ'ɔra yāma seba n de Nawēnne nērba n boe Korēntu la. Nawēnne wi yāma tu ya welge la to'ore dena a nērba Azezi-krisi iyā. Gōɲɔ la ken dena la seba wuu n boe zē'a woo pu'usra Azezi-krisi n de bāma la tōma Zuudāana la iyā.

³Tu So Nawēnne, la tu Zuudāana Azezi-krisi wun ēɲɛ ya yel-sōnne, dee bɔ ya sū-mā'asum.

⁴Mam pu'usrɩ Nawēnne wakate wuu ya iyā, ēn bɔ ya a yel-sōnne Azezi-krisi iyā la. ⁵Yāma n lagum na Krisi* dena ayɩla la iyā, tu Nawēnne bɔ ya bɔ'a wuu

n de mi'ilum buuri wuu, la yetɔga mi'ilum wuu. ⁶Krisi kō-yēlga la ti ba tɔge bɔ ya la, yāma gurɛ ē mɛ kāŋkāŋɛ. ⁷Bɛla, yāma ka koŋe bɔ'a baa ayɪla, yāma n gu'uri ti ti Zuudāana Azezi-krisi wa'am wa puke a mēŋa la. ⁸Ēŋa n wun base ti ya ze'ele kāŋkāŋɛ ka paage dūnia ba'asgɔ. Ti ba kān tā'age dōre ya ti ya ēŋɛ be'em ti Zuudāana Azezi-krisi lemŋo daare. ⁹Nawēnne n wi ya ti ya lagum na a Dayua Azezi-krisi n de ti Zuudāana la dena ayɪla la, de la sɪra dāana.

Welgre Nawēnne nērba tēŋasuka

¹⁰M sobiisi, mam sosɪ ya la ti Zuudāana Azezi-krisi yu'urɛ ti ya wuu sakra taaba nōore, ti welgre da bɔna ya tēŋasuka. Ēŋɛ-ya nōore ayɪla, tara putē'ere ayɪla la taaba. ¹¹M sobiisi, se'ere n soe ti mam yele bɛla la, Akolowe yir-dōma baseba n wa'am wa tɔge pa'alɛ mam ti ka-wōm-taaba n boe ya tēŋasuka. ¹²Mam wōm ti yāma nērba baseba yetɪ, bāma dolɪ la Apolɪ, ti baseba yetɪ, bāma dolɪ la Apolɔsɪ, ti baseba yetɪ, bāma dolɪ la Apɪyɛɛɪ, ti baseba mē yetɪ, bāma dolɪ la Krisi. ¹³Yāma tē'ese ti Krisi welse mɛ bu? Bu yāma tē'ese ti Apolɪ n daan ki dɔ-puurŋa* zuo yāma iyā, bu ba mise yāma ko'om puam la Apolɪ yu'urɛ?

¹⁴Mam pu'usrɪ Nawēnne, mam n ka mise ya nēra baa ayɪla ko'om puam sān dagna Akrispusi la Agayusi la. ¹⁵Bɛla, nēra kān tā'age yele yetɪ, ba daan mise ēŋa ko'om puam la mam yu'urɛ. ¹⁶Ēhē! Mam daan ken mise la Astefanasɪ la a yir-dōma ko'om puam. La mam ka le mina mam sān ken mise nēr-sɛka. ¹⁷Krisi ka tōm mam ti m mise nērba ko'om puam, a tōm mam ti m mōole la Nawēnne kō-yēlga bɔ nērba, la, la dagɪ la nērsaalba yɛm, ti la da base ti Krisi n ki kūm dɔ-puurŋa zuo la pāŋa la lebge zāŋa.

Nawēnne yɛm gānnɪ dūnia yɛm

¹⁸Krisi n ki kūm dɔ-puurŋa zuo yetɔga la de la yalnɛ bɔ nēr-sɛba n ka yē fāare la. La tōma sɛba n yē fāare la mi ti la de la Nawēnne pāŋa. ¹⁹La gulse Nawēnne gōŋɔ puam ti Nawēnne yetɪ:

< < Mam wun sā'am yɛm dōma yɛm,
dee yese bāŋrɪba bāŋrɛ. > >

²⁰Yɛm dōma yɛm vōore de la bēm? Gōn-mitba mi'ilum vōore de la bēm? Dūnia wā nōke'en-dōma n wē'erɪ nōkɛ'ɛma ti bāma mi yɛla zozo'e la vōore de la bēm? Nawēnne pa'alɛ ti dūnia wā yɛm de la yalnɛ.

²¹Nawēnne n ēŋɛ sela la a yɛm na, nērsaalba ka tā'age bāŋɛ ē la ba mēŋa yɛm. Bɛla ti Nawēnne botɪ kō-yēlga la mōolɔgɔ ti nērsaalba yetɪ la de la yalnɛ la, fāage nēr-sɛba n bɔ ē sɪra la. ²²Zifdōma* boorɪ ti ba yē la bōn-

yālma n pa'ale tu la de la sɪra, la Grəkɪdōma* eerɪ la yem. ²³Tōma nōo mōolu la Kɪsi n ki kūm dɔ-puurŋa zuo la kō-yēlga, kō-yēlga ēŋa tu Zɪfdōma dɪke tu a dɛna pɔ'ɔre yetɔga, tu seba n dagɪ Zɪfdōma la dɪke tu la dɛna yalnɛ. ²⁴La Nawēnne n looge seba la, seba n de Zɪfdōma, la seba n dagɪ Zɪfdōma la, mi tu Kɪsi de la pāŋa dāana la yem dāana n ze'ele Nawēnne zē'am. ²⁵Bōn-sɛka tu Nawēnne ēŋɛ, tu nērsaalba dɪke tu a dɛna yalnɛ na, tarɪ yem mɛ gānna nērsaalba yem. La sɛla tu Nawēnne ēŋɛ tu nērsaalba tē'esɛ tu la ka tarɪ pāŋa la, tarɪ pāŋa mɛ gānna nērsaalba pāŋa.

²⁶M sɔbiisi, lɛɛɛ wā, tē'esɛ-ya bɪsɛ yāma tu Nawēnne wi la n ān se'em. Nēr-seba n tarɪ dūnia yem, la nēr-seba n tarɪ pāŋa, la nērzuto ka zo'oge ya puam. ²⁷La Nawēnne looge sɛla tu dūnia dōma tē'esɛ tu la de la yalnɛ, tu a ēŋɛ la yem dōma yānne, la a ken looge la sɛla tu dūnia dōma tē'esɛ tu a ka tarɪ pāŋa la, tu a botɪ pānsɪ dōma n yē yānne. ²⁸La a looge la sɛla tu dūnia dōma ka bɪsrɪ, la sɛla tu ba nē'esrɪ, la sɛla tu ba tē'esɛ tu a de la zāŋa la, tu a sā'am sɛla tu dūnia dōma tē'esɛ tu a de la ninmō'ore bōnɔ. ²⁹A ēŋɛ bɛla tu nēra n da yāŋɛ zēke a mēŋa Nawēnne nēŋam. ³⁰La Nawēnne n basɛ tu ya lagɪm na Azezi-kɪsi dɛna ayɪla la, ēŋa īyā tu tu tara Nawēnne yem, dee masɛ Nawēnne nēŋam, welge to'ore lebge a nērba n yese tōon-be'ero puam. ³¹Bɛla tu la gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam yetɪ: < < Sɛka n boorɪ tu a wē yō'ogo, a wē yō'ogo la sɛla tu Zuudāana ēŋɛ la. > >

2

Apolɪ n mōolɛ Azezi-kɪsi kō-yēlga se'em

¹M sɔbiisi, mam n daan wa'am ya zē'am wa mōolɛ Nawēnne kō-yēlga n sugɛ bɔ ya la, la dagɪ la yetɔg-mi'ilum, bɪ nērsaalba yem tu mam mōolɛ bɔ ya. ²Se'ere n soe la, mam daan looge yem tu mam kān mōolɛ sɛla sɛla yelle, sān dagna Azezi-kɪsi yelle, ēŋa n ki dɔ-puurŋa* zuo la yelle. ³Mam n daan boe ya zē'am na, mam daan ka tarɪ pāŋa, tu dabeem daan tara mam, tu mam gōgra. ⁴Mam n daan mōolɛ dee zāsum kō-yēlga la, la daan dagɪ la nērsaalba yem yetɔga tu mam daan tɔgɛ bɔ ya tu ya sakɛ, mam daan tɔgɛ mɛ, tu Nawēnne Sɪa pa'ale a pāŋa, ⁵tu yāma n bɔ Azezi-kɪsi sɪra la, la dagɪ nērsaalba yem īyā, la de la Nawēnne pāŋa īyā.

Nawēnne yem n ān se'em

⁶La baa bɛla, tōma tɔgrɪ la yem yetɔga bɔ'ɔra seba n bɪ Nawēnne sore la doosgo puam. La dagɪ dūnia wā yem, la mē ka de seba n soe dūnia wā yem. Bāma wun lebge la zāŋa. ⁷Tōma mōolu la Nawēnne yem n daan sugɛ tu

nērba ka mina. Nawēnne daan pōn looge yel-bāma me lan dēnɛ dūnia pī'ilunɔ tɪ a botɪ tɪ yē nā'asɔ a zē'am. ⁸Sɛba n soe dūnia wā baa ayɪla ka mi yem ēna wā. Ba daan sān mi nɪ ē, ba kān ka nɪ Zuudāana n tarɪ na'am pānɔ wuu la dɔ-puurɔa zuo ku. ⁹La de wu lan gulɛ Nawēnne gōnɔ puam se'em yetɪ:

< < Bōn-sɛba tɪ Nawēnne māasum tɪ a bɔ nēr-sɛba n nōnɛ ē na, gānnɪ bōn-sɛba wuu tɪ nēra nān ka yē, bu wōm, bu tē'esɛ a putē'erum. > >

¹⁰Nawēnne botɪ a Sɪa la puke bōn-bāma pa'alɛ la tōma. Nawēnne Sɪa la mi sɛla woo mɛ, baa la Nawēnne yel-sɛba n sugɛ. ¹¹Āne n mi nērsaala putē'erɛ? La de la nērsaala mēnɔ sɪa mā'a. Bɛla, nēra mē ka mi Nawēnne putē'erɛ, sān dagna Nawēnne Sɪa la mā'a. ¹²La sān dɛna tōma, tōma ka to'oge dūnia wā sɪa, tōma to'oge la Nawēnne Sɪa n ze'ele a zē'am, tɪ tɪ yānɛ bānɛ bōn-sɛba wuu tɪ a bɔ tɔ.

¹³La tōma n tɔgrɪ yel-bāna wā, la dagɪ nērsaalba yem yetɔga, tōma tɔgrɪ la yetɔg-sɛba tɪ Nawēnne Sɪa pa'alɛ tōma, tōma tɔgrɪ la yel-sɛba n ze'ele Nawēnne Sɪa zē'am bɔ'ɔra nēr-sɛba n tarɪ Nawēnne Sɪa.

¹⁴La nēr-sɛka n ka tarɪ Nawēnne Sɪa la kān tā'agɛ to'oge sɛla n ze'ele Nawēnne Sɪa zē'am, la de la yalnɛ bɔ ē, a kān tā'agɛ bānɛ a vōorɛ. Nēr-sɛka tɪ Nawēnne Sɪa boe la ē lɛ mā'a n mi Nawēnne Sɪa la yelle. ¹⁵Nēr-sɛka tɪ Nawēnne Sɪa boe la ē lɛ n tā wun bānɛ sɛla woo n ān se'em bɔkɛ. La nēra ka tā wun bānɛ ēnɔ dāana yelle bɔkɛ. ¹⁶La de wu lan gulɛ Nawēnne gōnɔ puam se'em yetɪ:

< < Āne n mi Zuudāana putē'erɛ?
Āne n wun yānɛ kā'an ē? > >

La sān dɛna tōma, tōma tarɪ la Kriɪ putē'erɛ.

3

Sɛba n mōolɪ kō-yēlga la tōoma

¹M sɔbiisi, mam daan ka tā'agɛ tɔgɛ ya wu nērba n tarɪ Nawēnne Sɪa. Mam daan tɔgɛ ya wu nērba n vɔa wu ba mēnɔ n boorɪ se'em, wu ya de la bilɛɛsɪ Kriɪ doosgo la puam. ²Yāma n daan ka tā wun to'oge zāsɔnɔ ke'ɛnɔ n ān wu di-ke'ene la īyā, mam daan tɔgɛ ya wu bilɛɛsɪ n mōgrɪ bī'isum dee ka paagɛ di-ke'ene dia. La baa lɛlɛ wā, ya ken ka paagɛ ya to'oge zāsɔnɔ ke'ɛnɔ, ³yāma n ken vɔa wu ya mēnɔ n boorɪ se'em na īyā. Ya sān ɪta sūure zɛbra la taaba, bɛla ka pa'alɛ tɪ ya vɔa wu ya mēnɔ n boorɪ se'em, dee ɪta wu dūnia nērba n ɪtɪ se'em na sɪra? ⁴Ya nēra ayɪla sān yetɪ: < < Mam dolɪ

¹Bela, dēni ti ya bāņe ti tōma de la Krisi tōntōniba, ti Nawēnne dīke a yela n daan sugē ēņe tōma nu'usum ti ti tōge bō nērba. ²Ba sān dīke tōne ēņe nēra nu'usum ti a bīsra, ba boori ti a dena la sīra dāana. ³La sān dena mam, yāma bi dūnia wā sarlyaditba sān tōgra mam yelle se'em, la ka uti mam se'ere. Mam mē ka diti m mēņa sarlyā. ⁴Mam mi m sūre puam ti mam ka ēņe sela n ka ān sōņa, la, la dagi bela n pa'ale ti mam masē ya. La de la Zuudāana n diti mam sarlyā. ⁵Bela, da dēņe-ya di nēra sarlyā dee ti Zuudāana la nān ka leme. A sān wa leme, a wun dīke sela n sugē lika puam yese peelem puam, dee boti bōn-seba wuu ti nērsaalba tē'esri ba sūre puam puke. Wakat-ēņa, Nawēnne wun pēge nēra woo wu lan masē ti a pēge ē se'em.

⁶M sobiisi, mam n dīke m mēņa la Apolosi make bela wuu la, la de la yāma iyā, ti tōma n ēņe se'em na wun dena zāsņo bō ya. Ti ya << da ēņe yōse lan gulse Nawēnne gōņo puam se'em na. >> Bela, ya nēra nēra da zēke a mēņa wē'era yō'ogo la nēra ayūla dee pō'ora ayēma. ⁷Bēm soe ti fōn tē'esē ti fōn gānni fu taaba? Bēm ti fōn taru ti la dagna Nawēnne n bō fō? La fu sān to'oge, wāne ti fu pa'ala fu mēņa wu fu ka to'oge mē na?

⁸Ya tē'esē ti yāma pōn tara Nawēnne bōntarsōm na wuu ti la seke mē. La yāma lebge la na'adōma dee ti tōma ka pa'asē. Mam boori ni ti ya siri dena la na'adōma, ti tōma mē po di na'am na. ⁹Mam tē'esē ti Nawēnne looge tōma seba n de a Tōntōniba* la, ti ti bōna la nērba la wuu poorum, āna wu nērba ti ba di ba sarlyā yeti ba ku ba, ti dūnia dōma wuu bīsra dee la'ara, nērsaalba, la malekadōma* wuu. ¹⁰Tōma ān wu zollō Krisi iyā, la yāma tē'esē ti yāma de la yem dōma Krisi doosgo puam. Ya tē'esē ti tōma ka taru pāņa, la yāma taru pāņa. Nērba pō'ori tōma mē, la ba nā'asri yāma mē. ¹¹Kōm la koyūuro taru tōma mē, ti tōma ka tara fu-sōma, ti ba nāmsra tōma, ti tōma era ye'ena halu wa paam wakat-ēna. ¹²La tōma tōnni la ti yō'ogo pāņa nāmsra yēta ti nōore dia. Ba sān tu tōma, tōma pu'usri la Nawēnne bō'ora ba. Ba sān nāmsra tōma, tōma wībri mē. ¹³Ba sān tōge tōma yetōg-be'ero, tōma lebsri la yetōg-sōma. Dūnia dōma bīsri tōma, ti tōma āna wu sōgrō la, ka tara vōore ba zē'am, halu wa paam zīna.

¹⁴Mam ka gulse wāna bō ya ti m boti yānne yōke ya, mam yeti m kā'an ya mē wu m kōma ti m nōņe la. ¹⁵Baa ya sān tara nērba tuspia ti ba bīsra ya Krisi doosgo la puam, ya taru la sō ayūla mā'a. Mam n de ya sō Azezi-krisi doosgo la puam, mam n wa'am wa mōole kō-yēlga la bō ya, ti ya yē vōm na iyā. ¹⁶Bela, mam belni ya mē ti ya uti mam n uti se'em na. ¹⁷Bela ti mam tōm Atimōti ya zē'am. A de la mam bi-nōņre n de sīra dāana Zuudāana doosgo la puam. Ēņa n wun tēege ya mam n vōa se'em Krisi doosgo la

puam, la de la bōn-bāma ti mam zāsnɩ Azezi nērba n lagsɩ zē'a woo la.

¹⁸Ya nērba baseba tē'esɩ ti mam kān leme wa'am ya zē'am, zēkra ba mēnsɩ. ¹⁹La Zuudāana la sān bɔɔra, la kān yuuge dee ti mam wa'am ya zē'am, la mam wun bāŋe sela ti zēk-m-mēŋa dōma la wun tā'age ēŋe, ti la sān dagna ba yetɔga la mā'a. ²⁰Se'ere n soe la, Nawēnne so'olum* dagɩ nōore yetɔga, la de la pāŋa. ²¹Yāma boorɩ la bēm? Yāma boorɩ ti m wa'am na kafōbga bu? Bu m wa'am na nōŋlum la sū-bugsum?

5

Krisi nēra ka mase ti a ɩta yalsɩ

¹Ba tɔgrɩ ti ya ɩti la yalsɩ, halɩ yalsɩ sɛka buuri ti baa sɛba n ka dolɩ Nawēnne ka sake ɩta. Mam wōm ti ba yetɩ nēra ayɩla n boe ya puam gā la a so pɔga. ²Dee ti yāma zēkra ya mēŋa. La de ni na yāma sūure sā'am, ti ya yese bura-sɛka n ēŋe yel-be'e-ēŋa la ya tēŋasuka.

³Baa mam n ka boe yāma zē'am, mam putē'ere boe la ya le mɛ. La mam pōn di bura-sɛka n ēŋe yel-be'e-ēŋa la sarɩya mɛ wu mam boe la yāma le, ⁴yele la Zuudāana Azezi yu'ure yetɩ: Yāma n lagsɛ la taaba, ti mam putē'ere bɔna la yāma, ti Zuudāana Azezi pāŋa bɔna la ya le la, ⁵ya yese nēr-ēŋa ya tēŋasuka base Asūtāana* nu'usum ti a sā'am a iyā, dee ti a sla wun yē fāare ti Zuudāana Azezi lemŋo daare*f1*.

⁶Yāma n zēkrɩ ya mēnsɩ la, la ka ān sōŋa. Yāma ka mi ti dābulle fēe n botɩ borborɩ zom wuu ukra? ⁷Yese-ya tōon-be'e-ēŋa n ān wu dābulle la ya tēŋasuka, bela ti ya wun āna sōŋa wu zom paalga ti ba ka ēŋe dābulle ba puam. Ya pōn āna sōŋa wu borborɩ n ka tarɩ dābulle la. Se'ere n soe la, Krisi daan sake mɛ ti ba ku ē tōma iyā wu Zɔɔg-base* kibsa pebila* la. ⁸Bela, base-ya ti ti yese putē'e-be'ero, la tōon-be'ero wuu ti vom puam, dee dɛna pupeelem dōma, la sɩra dōma wu ba diti Zɔɔg-base kibsa la borborɩ n ka tarɩ dābulle la.

⁹Mam n daan gulɛ gōn-sɛka la, mam daan yele ya ti ya da lagɩm na sɛba n ɩti yalsɩ. ¹⁰Mam ka tɔgrɩ nēr-sɛba wuu n boe dūnia puam ɩta yalsɩ, bu nōŋe bōnɔ, bu dɛna nayigba, bu bag-kāabrɩba n ka dolɩ Nawēnne na yelle. Ya sān yetɩ ya welge ya mēŋa la bāma, dɛni ti ya yese dūnia wā puam.

¹¹Mam daan gulɛ bɔ ya yetɩ, ya da dɔla la nēr-sɛka n yetɩ a mēŋa ti ēŋa dolɩ la Nawēnne dee ɩta yalsɩ, bu nōŋe bōnɔ, bu kāabra бага, bu tuura nērba, bu yūura dāam bugra, bu zūura. Da pōn lagɩm-ya la nēr-ēŋa dāana di.

¹²⁻¹³La dagɩ mam n wun di sɛba n ka dolɩ Nawēnne na sarɩya, Nawēnne n

wun di ba sarɥya. La de la yāma seba n boe la taaba la n wun di taaba sarɥya, wu lan gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam yeti: < < Dige-ya tōon-be'ero dāana la ya puam. > >

6

Sarɥyadia yelle

¹Ya nēra ayɥla sān tara yelle la a tadāana, bēm ti a tarɥ ē wε'esa seba n ka dolɥ Nawēnne zē'am ti ba ka māalɛ yelle la, dee ka tarɥ ē wε'esa Nawēnne nērba zē'am? ²Yāma ka mi ti Nawēnne nērba n wun wa di dūnia dōma sarɥya? La yāma sān wun wa di dūnia dōma sarɥya, ya ka tā wun di yel-pɥg-bāna wā sarɥya? ³Yāma ka mi ti tōma n wun wa di malekadōma* sarɥya? Lan de bela la, bēm ti yāma ka tāna wun di dūnia wā yela sarɥya? ⁴La yāma sān tara yel-bāna buuri la taaba, yāma tarɥ sēnna la seba n ka mi Nawēnne sore yela la zē'am. ⁵Mam yeti ya ti la de la yānne bo ya. Bela, nēra baa ayɥla ka boe yāma puam n tarɥ yem, wun tā'age māalɛ yel-seba ti yāma tarɥ la taaba la? ⁶La ka mase ti yāma n de sōbiisi sān tara yelle la taaba, ya tara taaba sēnna sarɥyaditba n ka dolɥ Nawēnne zē'am.

⁷Yāma n tarɥ taaba sēnna sarɥyadia zē'am na, la pōn pa'alɛ ti ya tuuge me zozo'e. Nēra sān ēŋɛ ya be'em, bu zū ya, bēm ti yāma ka ɥta sugri, dee tara taaba sēnna sarɥyadia zē'am? ⁸Yāma malɥn ɥta taaba la be'em, zūura taaba, yāma n de sōbiisi Nawēnne doosgo puam na.

⁹Yāma ka mi ti tōon-be'ero dōma kān yē zē'a Nawēnne so'olum* puam? Da pā'ase ya mēŋa. Nēr-seba n ɥti yalsɥ, bu seba n kāabrɥ бага, bu seba n gā la taaba pɔgba la taaba sɥrba, bu bura-seba n gā la taaba, ¹⁰bu nayigba, bu seba n nōŋɛ bōŋɔ, bu seba n yūuri dāam bugra, bu seba n tuurɥ nērba, bu fāarba, bāma kān kē Nawēnne so'olum puam. ¹¹Yāma nērba baseba daan ān na bela. La Nawēnne Sɥa peege yāma tōon-be'ero me botɥ ya lebge Nawēnne nērba, mase a zē'am Zuudāana Azezi-krisi yu'ure iyā.

Dɥke ya iyā nā'ase Nawēnne

¹²Yāma nērba baseba yeti: < < Mam tarɥ sore wun ēŋɛ sela woo me. > > La mam yeti ya ti dagɥ sela woo n tarɥ yōorɔ. Mam mē tarɥ sore wun ēŋɛ sela woo me. La mam kān sake lebge sela baa ayɥla yamŋa. ¹³Yāma yeti, dia boe la puure iyā, ti puure mē bōna dia iyā. La de la sɥra, la Nawēnne wun sā'am bāma bayi la wuu me. La nērɥaala iyā ka boe yalsɥ iyā, a boe la Zuudāana iyā. Ti Zuudāana mē sōna iyā la. ¹⁴Nawēnne n vo'oge ti Zuudāana Azezi la, ēŋa n wun ken vo'oge tōma la a pāŋa. ¹⁵Yāma ka mi ti ya iyā la de

la Azezi-krisi iyā la zē'a ayula? Bela, la ān sōŋa ti nēra dɪkɛ Krisi iyā zē'a ayula la sēŋɛ ka lagim na pɔg-yalsɪ dōma mɛ bu? Ayɛɪ, la pōn ka masɛ. ¹⁶Ya ka mi ti sɛka n lagim a mēŋa la pɔg-sɛka n uti yalsɪ, ēŋa la pɔka la lebge la iyā ayula? La gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam yeti, buraaga la pɔka sān lagim taaba, bāma bayi lebge la ayula. ¹⁷La sɛka n lagim a mēŋa la Zuudāana la, Nawēnne Sɪa boti a lebge la ayula la Zuudāana. ¹⁸Zoe-ya yalsɪ. Tōon-be'e-sɛba wuu ti nērsaala uti la ka boe a iyā puam. La tōon-be'e-sɛka n de yalsɪ la boe la nērsaala iyā puam. ¹⁹Ya ka mi ti ya iyā la de la Nawēnne Sɪa deego? Nawēnne Sɪa la ti a bɔ ya la boe ya puam mɛ, ya ka soe ya mēŋa. ²⁰Nawēnne da ya la da'aga n de toogo, bela, dɪkɛ-ya ya iyā, nā'asra Nawēnne.

7

Pɔgdire yelle

¹Mam yeti m lerge la yāma n daan gulɛ soke mam se'em na: <<La ān sōŋa ti buraaga da di pɔga.>> ²La, lan wun ēŋɛ se'em ti ya da ēŋɛ yalsɪ, buraaga woo di a pɔga, ti pɔka woo mē ele a sɪra. ³La buraaga bɔ a pɔga lan masɛ ti a bɔ ē sɛla la, ti pɔka mē bɔ a sɪra lan masɛ ti a bɔ ē sɛla la. ⁴Se'ere n soe la, pɔka ka soe a mēŋa iyā. La de la a sɪra n soe ē. La buraaga mē ka soe a mēŋa iyā. La de la a pɔga n soe ē. ⁵Pɔka la a sɪra da zagɛ ti bāma kān gā la taaba, sān dagna ti ya ēŋɛ la nōore ayula looge wakate fēe ti ya pu'usɛ Nawēnne, bela poorum ya le lagim na taaba ti Asūtāana* da boti ya ēŋɛ be'em, ya sān ka tā'agɛ yōkɛ ya mēŋa. ⁶Mam n yele ya se'em wā, la dagi pēgrɛ, la de la sore ti mam pa'alɛ ya. ⁷La sān dɛna mam tē'esgɔ, nēra woo sān dɛna dakōore wu mam n ān se'em wā, la ān sōŋa. La nērsaala woo tarɪ la a bɔ'a ti Nawēnne bɔ ē. Ayula tarɪ la bɔ'a ayēma, ti ayēma mē tara bɔ'a ayēma.

⁸Mam yeti seba n ka tara pɔgba bu n ka tara sɪrba, la pɔkōpa yeti, ba sān ken bɔna bāma bayɪla mā'a wu mam n ān se'em na, la ān sōŋa. ⁹La ba sān ka tāna wun yōkɛ ba mēŋa, ba di pɔgba, bu ba ele sɪrba. La ān sōŋa ti ya di pɔgba, bu ya ele sɪrba, sōna yāma n zī ti a yemleego tara ya nāmsra. ¹⁰La sān dɛna seba n tarɪ pɔgba bu n tarɪ sɪrba la, mam yeti ya la wāna: La, la dagi mam mēŋa nōore, la de la Zuudāana Azezi nōore: Pɔka da base a sɪra. ¹¹La a sān base a sɪra, a zēa, a da le bɔta buraasɪ, bu ēŋa la a sɪra la māale ba yelle la le naagɛ taaba. Buraaga mē da lebse a pɔga.

¹²La sān dɛna nērba baseba la, mam yeti la wāna: La de la mam mēŋa n yele, la dagi Zuudāana nōore: Buraaga n doli Azezi sore sān tara pɔga n ka

dolu Azezi sore, dee sake tu a bona la ē, a da lebse ē. ¹³La poka n dolu Azezi sore sãn tara sura n ka dolu Azezi sore, dee sake tu a bona la ē, a da base ē. ¹⁴Sura n ka dolu Azezi sore ãn sõŋa me, a poga n de Nawēnne nēra la iyã. La poka n ka dolu Azezi sore ãn sõŋa me, a sura n de Nawēnne nēra la iyã. Bela ba koma wun ãna sõŋa me, sãn dagna bela, ba koma wun ãna wu nēr-seba n ka dolu Nawēnne koma. ¹⁵La sēka n ka dolu Azezi sore la, sãn bõra tu a base sēka n dolu Azezi sore la, a base ē tu a fõrge. La sãn dena bela, la ka de pēgrre tu poka bu buraaga n dolu Azezi sore bona la sēka n ka dolu Azezi sore. Nawēnne wi to tu tu vɔa la sũ-mã'asum la taaba. ¹⁶Poka, fõn ēŋe la wãne bãŋe fõn sãn wun tã'age botu fu sura la yē fãare? Bu buraaga, fõn ēŋe la wãne bãŋe fõn sãn wun tã'age botu fu poga la yē fãare?

Sela n taru yõoro de la Nawēnne sakre

¹⁷Sela n ãn sõŋa de la nēra woo vɔa wu ēn daan ãn se'em tu Nawēnne wi ē na, wu Zuudãana n bɔ ē tu a vɔa se'em na. La de la bela tu mam pa'alu Nawēnne nērba n boe zē'esu wuu tu ba lta. ¹⁸Nēr-sēka sãn wã, dee tu Nawēnne wi ē, a da era tu a sugē wãaga* la. Nēr-sēka n mē ka wã, dee tu Nawēnne wi ē, a da wã. ¹⁹Sēka n wã, bu sēka n ka wã, ba wuu ka taru yõoro. Sela n taru yõoro de la Nawēnne nõore sakre. ²⁰Nēra woo ken ãna wu ēn daan ãn se'em tu Nawēnne wi ē na. ²¹Fu daan sãn dena la yamŋa tu Nawēnne wi fo, da base tu fu yem yõra. La sore sãn wa bona tu fu wun to'oge fu mēŋa, fu doose bilam to'oge fu mēŋa. ²²La nēr-sēka n de yamŋa tu Zuudãana la wi ē, a de la nēra tu Zuudãana botu a to'oge a mēŋa. Bela mē, nēr-sēka n dagu yamŋa tu Zuudãana Kriwi wi ē, a de la Kriwi yamŋa. ²³Nawēnne da ya la toogo, bela da lebge-ya nērba yamsu. ²⁴Bela iyã, m sobiisi, nēra woo vɔa Nawēnne nēŋam wu ēn daan ãn se'em tu Nawēnne wi ē na.

Apolu le tɔge pɔgdire yelle

²⁵Mam yetu m tɔge la seba n ka taru surba bu pɔgba la yelle, mam ka to'oge nõore Zuudãana Azezi zē'am. La de la mam mēŋa putē'ere, la ya wun bɔ mam sura Zuudãana la n zoe mam ninbãalga la iyã. ²⁶Yel-seba n boe lɛɛɛ wã iyã, mam tē'esɛ tu la ãn sõŋa tu nēra woo ken ãna wu ēn ãn se'em na. ²⁷Fu sãn tara poga, da era tu fu lebse ē. La fu sãn ka tara poga, da era tu fu di poga. ²⁸La fu sãn di poga, la dagu be'em. La pug-sēka n mē ele sura, la dagu be'em. Nēr-seba n taru pɔgba, bu surba la wun yē la sũ-sã'anjɔ dũnia wã puam, bela tu mam ka bõra tu yel-bãma paage ya.

²⁹M sobiisi, mam n yetu ya se'em n wãna: Wakat-sēka tu Nawēnne bɔ to la

ka le zo'oge. Lan pɔsɛ lɛɛɛ wā, la ān sōŋa tɪ sɛba n tarɪ pɔgba la, āna wu ba ka tarɪ pɔgba, ³⁰tɪ sɛba n kellɪ, āna wu ba ka kellɪ, tɪ sɛba n ɪtɪ sū-yēlga, āna wu ba ka ɪtɪ sū-yēlga, tɪ sɛba n da'arɪ, āna wu ba ka tarɪ sɛla tɪ ba da'arɪ la. ³¹Tɪ sɛba n yētɪ dūnia bōntarsōm, āna wu ba ka yētɪ bōntarsōm. Se'ere n soe la, dūnia wā n ān se'em wā tollɪ mɛ.

³²Mam ka boorɪ tɪ ya yɛm yɔɔra la sɛla sɛla. Sɛka n ka tarɪ pɔga dɪkrɪ a putē'ere wuu tōnna la Zuudāana la tōoma, a eerɪ la ēŋa n wun ēŋɛ se'em tɪ la āna Zuudāana la sūure yēlum. ³³La sɛka n di pɔga, dūnia yɛla n pakɛ ē, a eerɪ la ēŋa n wun ēŋɛ se'em tɪ la āna a pɔga sūure yēlum. ³⁴Bɛla, a putē'ere n boorɪ se'em na puɪ mɛ. La pɔka buɪ pugla n mē ka tarɪ sɪra dɪkrɪ a putē'ere wuu tōnna la Zuudāana la tōoma, a eerɪ la ēŋa n wun ēŋɛ se'em, tɪ a iyā, la a sɪra wun wa dɛna Nawēnne bōnɔ. La sɛka n tarɪ sɪra, dūnia yɛla n pakɛ ē, a eerɪ la ēŋa n wun ēŋɛ se'em, tɪ la āna a sɪra sūure yēlum. ³⁵La de la yāma sōŋrɛ iyā tɪ mam yele bɛla. Mam ka boorɪ tɪ m mōrgɛ ya dɪkɛ yelle dɔglɛ ya zuto. Mam boorɪ tɪ ya tōm na sɛla n ān sōŋa, la ya dɪkɛ ya mēŋa wuu bɔ Zuudāana la, tōnna a tōoma.

³⁶La sān dɛna sɛba n lɛgrɪ pugunto tɪ ba di la, sɛka sān tē'esɛ tɪ ēŋa sān base a zɛba la ka di ē, ēŋa ēŋɛ ē na be'em, dee tɪ a yɛmleego tara ē, a di ē wu ēn tē'esɛ se'em na, tɪ la dagɪ be'em. ³⁷La nēr-sɛka sān tē'esɛ a putē'erum sōŋa sōŋa tɪ ēŋa kān di ē, tɪ pērgre ka bɔna mī, a sān wun tā'age yōkɛ a mēŋa, a ēŋɛ wu ēn tē'esɛ se'em na, tɪ la ān sōŋa. ³⁸Bɛla, nēr-sɛka n di pɔga, a ēŋɛ sōŋa. La nēr-sɛka n mē ka di pɔga, a ēŋɛ sōŋa gānna.

³⁹Pɔg-sɛka n ele, dēnɪ tɪ a bɔna la a sɪra le, ēn ken vɔa wakate la. La a sɪra la sān ki, sore boe mɛ tɪ a le ele nēr-sɛka tɪ a boorɪ, la dēnɪ tɪ a dɛna nēra n dolɪ Zuudāana Azezi sore. ⁴⁰La mam tē'esɛ tɪ a sān ka le ele sɪra, a sūure wun āna yēlum gānna ēn ele. Mam tē'esɛ tɪ mam tarɪ la Nawēnne Sɪra pa'ala ya.

8

Baga nēnno yelle

¹La sān dɛna bōn-sɛba tɪ ba dɪkɛ kāabɛ bɔ baga la nēnno yelle, tɪ mi tɪ tɪ wuu tarɪ bāŋrɛ mɛ, wu yāma n yele se'em na. La bāŋrɛ botɪ nēra zēkra la a mēŋa. La nōŋlum sōŋrɪ nērba mɛ. ²Nēr-sɛka sān tē'esɛ tɪ ēŋa mi sɛla, a ken ka mina wu lan masɛ tɪ a mina se'em. ³La nēra sān nōŋɛ Nawēnne, Nawēnne mi ē mɛ.

⁴Bɛla, la sān dɛna baga nēnno na yelle, tɪ mi tɪ baga de la sɛla n de zāŋa dūnia wā zuo, dee ken mina tɪ Nawēnne ayɪla mā'a n boe. ⁵Bōndōma n boe

saazuum bu tēŋa zuo, ti nērsaalba wi'iri ti wēna. Asra, bōndōma zozo'e n boe ti nērsaalba wi'iri ti wēna, bu zuudāandōma. ⁶La tōma mi ti Nawēnne ayɔla n boe dɛna ti So n nāam sɛla woo, la ēŋa iyā ti ti vɔa. La tōma ken mina ti Zuudāana ayɔla mā'a n boe, a de la Azezi-krisi, la doose la ēŋa ti sɛla woo bona, la ken doose la ēŋa ti ti tara vɔm.

⁷La, la dagɔ nēra woo n mi wāna. Nērba baseba malum бага мɛ, ti halɔ la zīna ba sān obe бага nēnɔ, ba ken tē'esra a yelle мɛ ti la sɔrɔ de la бага dia. La ban ka mi Nawēnne sore yɛla sōŋa la, ba tē'esrɔ ba sūure puam ti ba ēŋɛ la be'em. ⁸La dagɔ dia n wun botɔ ti lɛm Nawēnne. Ti sān ka di, sɛla ka pɔ'ɔrɔ tɔ, la ti sān di, a ka pa'asrɔ ti sɛla.

⁹La guuse ya mēŋa, ti yan tarɔ nōore dita sɛla woo la, da base ti nēr-sɛba n ka tarɔ pāŋa Nawēnne sore doosgo puam na tōm tōon-be'ero. ¹⁰Nēr-sɛka n ka mi Nawēnne sore yɛla sōŋa la, sān yē fōn tarɔ bāŋrɛ la n zī бага kāabgo zē'am ɔbra nēnɔ, la wun pā'ase ē ti a mē obe la бага nēnɔ. ¹¹Bɛla, fōn bāŋrɛ la wun base ti nēr-ēŋa n ka tarɔ pāŋa Nawēnne sore doosgo puam na sā'am мɛ, a de la fu sɔbia ti Krisi ki a iyā. ¹²Fu sān tōm tōon-be'e-ēna sā'am fu sɔbia n ka mi Nawēnne sore yɛla sōŋa putē'erɛ, fu ēŋɛ la Krisi be'em. ¹³Bɛla, la sān dɛna dia n wun base ti mam sɔbia tōm tōon-be'ero, mam kān le malɔn di ē, ti m da base ti m sɔbia tōm tōon-be'ero.

9

Apolɔ base ēn tarɔ sore wun ēŋɛ sɛla

¹Mam ka soe m mēŋa tāna wun ēŋɛ mam n boorɔ se'em мɛ bu? Mam dagɔ la Krisi Tōntōnna* bu? Mam daan ka yē ti Zuudāana Azezi мɛ bu? La dagɔ tōon-sɛba ti mam tōnnɔ bɔ'ɔra Zuudāana la n base ti yāma bɔ ē sɔra? ²Baa nērba baseba sān ka sake ti mam de Krisi Tōntōnna*, yāma mase мɛ ti ya sake. Yāma n dolɔ Krisi sore la, n de sɛla n pa'alɛ ti mam de Krisi Tōntōnna. ³Sɛba n zɛrgrɔ mam na, mam tɔgrɔ la wāna lɛrgra ba. ⁴Tōma ka tarɔ sore ti ba bɔ ti dia la ko'om ti tōoma la iyā? ⁵Tōma ka tarɔ sore wun di pɔgba n dolɔ Nawēnne sore ti ba dɔla ti ɛra wu ti Tōntōn-taaba, la Zuudāana yɔbsɔ, la Apɔyɛrɔ n utɔ se'em na bu? ⁶Yāma tē'esɛ ti mam na Abarnabasɔ mā'a n de ti tōnna ti mēŋa dita bu? ⁷Āne n de sudaaga dee bɔsra a mēŋa dia yelle? Āne n sele tɔtsɔ dee ka dita ba biɛ? La āne n gu'uri dūnsi dee ka dita ba ulum?

⁸Mam ka yele bɛla la nērsaala putē'erɛ mā'a. Nawēnne lɔɔ* la mē yele la bɛla. ⁹La gulɛ lɔɔ ti Nawēnne yuun bɔ Amoyisi* gōnnɔ la puam yetɔ: << Da ēŋɛ-ya naafɔ n kɔɔrɔ nōore yuka.>> La de la niigi yelle mā'a ti Nawēnne

yuun tɔgɛ bu? ¹⁰Ayɛi, la de la tōma yelle ti la gulɛ bɛla. Bɛla nēr-sɛka n kɔɔri tarɪ putē'ere ti a wun yē mɛ, ti sɛka n wē'eri bōnkɔɔla mē tarɪ putē'ere ti a wun yē, dēni ti ba wuu yē ba purɛ. ¹¹Tōma n mōole Nawēnne yetɔga la bɔ ya la, la ān wu bōnbuuri ti tōma burɛ. Bɛla, la mase mɛ ti ya looge ya bōntarsōm na sōɲɛ tōma wu bōnkɔɔla purɛ ti ya bɔ tōma. ¹²Nērba baseba sān tara nōore ti ba to'oge yāma bōntarsōm, tōma n tarɪ nōore ti ti to'oge yāma bōntarsōm gāna. La tōma ka to'oge ya sɛla wu tōma n tarɪ nōore se'em na, tōma sake nāmsgɔ mɛ sɛla woo puam, tōma ka boori ti ti gu Kriɪ kō-yēlga la mōolɔ.

¹³Yāma ka mi ti sɛba n tōnnɪ Wēnde-kāte* la puam, diti la bilam? La ti sɛba n kāabri bɔ'ɔra Nawēnne na, to'ori ba purɛ la kāabɔɔ* zē'a na? ¹⁴Bɛla, Zuudāana la bɔ nōore mɛ ti sɛba n mōoli kō-yēlga la, mē tɔ'ɔra ba dia bilam.

¹⁵La mam ka to'oge ya sɛla baa ayɪla wu mam n tarɪ nōore se'em na. La mam ka gulɛ bɛla mē yetɪ ya bɔ mam sɛla. Baa mam sān wun ki sōi, ti nēra da wa base ti mam ka tara yēsōm. ¹⁶Mam n mōoli Nawēnne kō-yēlga la, mam ka tā wun wē m yō'ogo a iyā. La de la pēgrɛ ti mam mōole. Mam sān ka mōole kō-yēlga la, mam wun yē la toogo. ¹⁷La sān de ni la mam mēɲa n looge yem mōola kō-yēlga la, mam wun to'oge ni la yɔɔɔ. La, lan de pēgrɛ ti mam mōole la, la de la tōone ti Nawēnne dɪke dɔglɛ mam zuo.

¹⁸Bɛla, bēm n de mam yɔɔɔ? La de la mam n mōoli kō-yēlga la bɔ'ɔra nērba zāɲa, dee ka tɔ'ɔra ba sɛla wu mam tarɪ nōore se'em na.

¹⁹Mam soe m mēɲa mɛ, mam dagɪ nēra yamɲa. La baa bɛla, mam dɪke m mēɲa lebge la nērba wuu yamɲa, ti m tā'age botɪ ba nērba zozo'e dɔla Kriɪ.

²⁰Mam sān bɔna Zifdōma zē'am, mam vɔa wu Zifdōma la, ti m tā'age botɪ ba doose Azezi. Amoyisi lɔɔ la ka le tara nōore la mam, la mam sān bɔna la nēr-bāma n dolɪ lɔɔ la, mam sakri lɔɔ wu bāma la, ti m botɪ sɛba n dolɪ lɔɔ la doose Azezi. ²¹La mam sān bɔna nēr-sɛba n ka dolɪ lɔɔ la zē'am, mam vɔa wu nēr-sɛba n ka dolɪ lɔɔ la, ti m botɪ ba doose Azezi. La bɛla ka pa'ale ti mam ka dolɪ Nawēnne lɔɔ la. Mam dolɪ la Kriɪ lɔɔ. ²²Mam sān bɔna la nēr-sɛba n ka tarɪ pāɲa Nawēnne sore doosgo puam, mam vɔa wu bāma, ti m sōɲɛ ba ti ba da base Nawēnne sore. Mam utɪ sɛla woo la bɛla bɔ'ɔra nērba buuri wuu, utɪ mam wun ēɲɛ se'em ti m tā'age fāage ba nērba baseba.

²³Nawēnne kō-yēlga la iyā ti mam utɪ bɛla wuu ti m wa po to'oge a purɛ.

²⁴Yāma mi ti zua puam, zɔtba la wuu lagɪm zɔta mɛ, la ba nēra ayɪla mā'a n wun zoe yāɲɛ to'oge bɔ'a. Bɛla, mōrgɛ-ya wu zɔtba n zotɪ se'em na, ti ya yāɲɛ to'oge bɔ'a Nawēnne zē'am. ²⁵Zɔtba wuu yōkri ba mēɲa mɛ sɛla woo puam ti ba to'oge bɔ'a n kān yuuge dee sā'am. La tōma yōkri ti mēɲa ti ti wa to'oge la bɔ'a n kān malɪn sā'am. ²⁶Bɛla n soe ti mam ka zɔta yoo yoo,

la mam ka zēbru yoo yoo wu nēra n wē'eri kusebgo. ²⁷Mam mōrgru m īyā me tara m mēṅa sōṅa sōṅa. Se'ere n soe la, mam ka booru tu mam n mōolu kō-yēlga la bō'ora nēba la, mam mēṅa wa koṅe yōṅṅo Nawēnne zē'am.

10

Israyeli dōma māmsgo

¹M sōbiisi, mam booru tu ya tē'esē la tu yaabdōma n yuun doli Amoyisi* la yelle. Ba wuu yuun boe la sawatē la tēṅa, la ba wuu yuun doose la ko-kātē la puam tole. ²La ān wu Nawēnne yuun mise ba me sawatē la puam, la ko-kātē la puam tu ba dena ayula la Amoyisi. ³Ba wuu yuun di la dia ayula, dee yū ko'om ayula n ze'ele Nawēnne zē'am. ⁴Ba yuun yū la ko'om n yesru tāmpīa tu Nawēnne bō ba puam. Tāmpī-ēṅa yuun de la Krisi n doli ba. ⁵La baa bēla, ba nēba zozo'e yuun ka uti sela n mase Nawēnne yem, tu a base tu ba ki weego la puam. ⁶Bōn-bāna wuu ēṅe tu la pa'ale la tōma, tu tu da bōra tu ēṅe be'em wu bāma la. ⁷Da dola-ya бага wu bāma baseba n yuun ēṅe se'em na. La gulse Nawēnne gōṅṅo puam yeti: <<Nēba la zī'ire me di dee yū, dee isge de'ena*f2*.>> ⁸Tu da uti yalsi wu bāma baseba n yuun ēṅe se'em, tu ba nēba tuspisi la atā ki daare ayula la. ⁹Tu da make-ya tu Zuudāana la bise wu bāma baseba n yuun ēṅe se'em, tu bōnse'edōma ku ba la. ¹⁰Tu da yōnna-ya la Nawēnne wu bāma baseba n yuun yōm se'em, tu kūm maleka* ku ba la.

¹¹Bōn-bāma wuu yuun ēṅe tu yaabdōma tu la dena la māmsgo bō nēba baseba. La ba gulse bēla, tu la dena la zāsṅṅo bō tōma seba n boe wakat-ēna tu dūnia lem ba'asgo wā. ¹²Bēla, nēr-seka n tē'esē tu ēṅa uti sōṅa dee ze sōṅa, a guuse da lui. ¹³Yel-seba n paaru ya la, la de la yel-bāma n mē paaru nēba baseba. La Nawēnne de la sura dāana, a kān base tu yel-seka n gānnu ya pāṅa paage ya. La yelle puam, a wun bō ya pāṅa tu ya wibe, dee ēṅe sore tu ya yese.

Baga dia, la Zuudāana kūm tēere dia yelle

¹⁴Bēla m sōbiisi, yese-ya ya mēṅa бага kāabgo puam. ¹⁵Mam tōgru bō'ora ya wu ya de la nēr-seba n taru yem. Ya mēṅa tē'esē mam n yeti ya sela la vōore. ¹⁶Bōn-yūula la tu tōma ēn dīke pu'use Nawēnne dee yū la, pa'ale tu tōma lagum na Krisi dena ayula, a zulum n yese bō tōma la īyā. La borboru la tu tōma ēn fiise pu taaba obe la, pa'ale tu tōma lagum na Krisi dena īyā ayula. ¹⁷Borboru la n de ayula la, tōma mē de la īyā ayula, baa tōma n zo'oge la. Se'ere n soe la, tu wuu lagum obra la borbor-ēṅa ayula.

¹⁸Tē'esε-ya lsrayeli dōma yelle. Seba n diti di-seba ti ba duxe kāabe Nawēnne kāabgo* bīmbīnne zuo la, ba lagum na Nawēnne. ¹⁹Bēm ti mam yeti wāna? Yāma tē'esε ti mam yeti bagre, bu di-seba ti ba kāabe bo bagre la, de la sela bu? Ayel. ²⁰Mam yeti ya me ti ya bāne ti sela ti bag-kāabruba kāabri la, ba kāabri bo'ora la kulkā'arsu*, dagi Nawēnne. Mam ka boori ti ya lagum na kulkā'arsu. ²¹Ya ka tā wun yū Zuudāana Azezi bōn-yūula, dee le yū kulkā'arsu bōn-yūula, ya ken ka tāna wun di Zuudāana kūm tēere dia, dee le di kulkā'arsu dia. ²²Ti sān uta bela, ti wun boti Zuudāana sūure n isge. Yāma tē'esε ti tōma taru pāna gāna ē me bu?

Nā'asra-ya Nawēnne sela woo puam

²³Yāma nēba baseba yeti: <<Sore boe me ti ti ēne sela woo.>> Asira, la, la dagi sela woo n taru yōoro. Ba yeti: <<Sore boe me ti ti ēne sela woo.>> La, la dagi sela woo n sōnri. ²⁴Nēra nēra da εera a mēna sōnre mā'a, εera-ya taaba sōnre.

²⁵Ya taru sore ti ya da nēn-seba wuu ti ba koosri da'asu puam obe me. Da base-ya ti la nāmsra ya putē'era ti ya soke nēnno na n ze'ele zē'a. ²⁶La gulse Nawēnne gōno puam yeti: <<Dūnia, la bōn-seba wuu n boe a puam de la Zuudāana Nawēnne bōno.>>

²⁷Nēra n ka bo Azezi sira sān wi ya ti ya wa'am a yire wa di, ti ya sake sēne, di-ya di-seba wuu ti a taru wa bo ya la, da base-ya ti la nāmsra ya putē'era, ti ya soke nēnno na n ze'ele zē'a. ²⁸La nēra sān yele ya yeti: <<Di-bāna wā de la bagre dia>>, da di-ya, sēka n yele ya bela la iyā, ti la da nāmsε a putē'ere. ²⁹La dagi yāma mēna putē'era yelle ti mam yele, la de la nēr-sēka n yele ya la putē'ere.

La yāma mē tā soke mam yeti: <<Bēm soe ti nēra ayēma putē'ere wun gu mam, ti mam kān di sela ti mam taru nōore ti m di? ³⁰Mam sān pu'use Nawēnne dia iyā dee di, bēm ti nēra wun zerge mam la bōn-sēka ti mam pu'use Nawēnne a iyā?>>

³¹Lan de se'em na, ya sān dita me, bu ya yūuri me, bu sela woo ti ya uti, uta-ya ba wuu nā'asra Nawēnne. ³²Da ēne-ya sela Zifdōma, bu seba n dagi Zifdōma, bu Nawēnne nēba zē'am ti la gu ba Nawēnne sore doosgo. ³³Lta-ya wu mam n uti se'em na. Mam mōrgri me ti m ēne sela n ān nēra woo sūure yelum sela woo puam, mam ka eeru m mēna sōnre, mam eeru la nēba zozo'e sōnre, ti ba tā'age yē fāare.

11

¹Lta-ya mam n uti se'em na, wu mam mē n uti wu Krisi n uti se'em na.

Buraaga la pɔka n wun āna se'em Wēndeto puam

²Mam pēgru ya, yāma n tēru mam yelle sɛla woo puam, dee dɔla bōn-sɛba wuu ti mam pa'alɛ ya la. ³La mam booru ti ya bāŋɛ ti Krisi de la nēra woo zuudāana, ti sɛra mē dɛna a pɔga zuudāana, ti Nawēnne dɛna Krisi zuudāana. ⁴Bɛla, bura-sɛka n pu'usru Nawēnne, bu n to'oge Nawēnne yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nērba, dee vuge a zuugo, a pɔ'ɔru la a zuudāana. ⁵La pɔg-sɛka n pu'usru Nawēnne, bu n to'oge Nawēnne yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nērba, dee ka vuge a zuugo, a pɔ'ɔru la a zuudāana. La ān wu ēn pōn a zuugo la. ⁶Pɔka sān ka bɔɔra ti a vuge a zuugo, a yi sɛ a zomto. La ti mi ti la de la yānne bɔ pɔka ti a pōn a zuugo, bu a sɛ a zomto. Bɛla, dēni ti a vuge a zuugo. ⁷Buraaga ka de a vuge a zuugo, se'ere n soe la, Nawēnne nāam ē ti a wōna la a mēŋa, dɛna nā'asgɔ bɔ ē. La pɔka de la nā'asgɔ bɔ buraaga. ⁸Nawēnne ka dɛke pɔka kōbrɛ nāam buraaga, a daan dɛke la buraaga kōbrɛ nāam pɔka. ⁹La Nawēnne ka nāam buraaga pɔka īyā, la a nāam pɔka la buraaga īyā. ¹⁰Bɛla īyā, la malɛkadōma* īyā, la masɛ ti pɔka vugra a zuugo ti la pa'alɛ ti a taru nōorɛ. ¹¹La Zuudāana doosgo la puam, pɔka boe la buraaga nu'usum, ti buraaga mē bɔna pɔka nu'usum. ¹²Nawēnne daan dɛke la buraaga nāam pɔka. Ti pɔgsɛ mē dɔgra buraasɛ. Bɛla wuu ze'ele la Nawēnne zē'am.

¹³Tē'esɛ-ya ya mēŋa bɛsɛ. La masɛ ti pɔka pu'usra Nawēnne nēr-kuuŋɔ puam dee ka vuge a zuugo? ¹⁴Nērba wuu mi mɛ ti buraaga sān basɛ a zomto ti ba wɔgɛ, la de la yānne. ¹⁵La pɔka sān basɛ a zomto ti ba wɔgɛ, la de la pēka bɔ ē. A zomto la n wɔgɛ la, de la sɛla bɔ ē ti a dɛke vuge a zuugo. ¹⁶La nēr-sɛka sān bɔɔra ti a wē nōke'ene bōn-ēna wā yelle, dēni ti a bāŋɛ ti tōma, la Nawēnne nērba n boe zē'esɛ wuu la, ka taru ɛrgɔ ayēma.

Zuudāana kūm tēerɛ dia

(Amatie 26:26-29, Amarku 14:22-25, Aluki 22:14-20)

¹⁷Mam n yetu m yele ya se'em wā, mam ka yetu m pēgɛ ya, bēm īyā, ya ēn lagɛ taaba la, ya ka uti sōŋa, ya uti la be'em. ¹⁸Pɔspɔsɛ, mam wōm ti ya sān ēn lagɛ taaba ti ya pu'usɛ Nawēnne, welgre n boe ya tēŋasuka. La mam sake ti yel-sɛba ti ba yele la, basɛba de la sɛra. ¹⁹Dēni ti welgre bɔna ya tēŋasuka, ti ba bāŋɛ sɛba n sɛru doli Nawēnne bɔkɛ. ²⁰Yāma ēn lagɛ taaba la, ya tē'esɛ ti ya diti la Zuudāana dia, la dagu bɛla. ²¹Se'ere n soe la, ya sān lagɛ, nēra woo dēŋɛ ka dita la a mēŋa dia. Ti sɛba kɔm dōnna, dee ti basɛba yū buge. ²²La sān dɛna bɛla, yāma ka taru yiɛ wun di dee yū bilam? Bu yāma ka nannu la Nawēnne nērba la, dee lta nasdōma yānne? Mam wun yele ya ti bo? M pēgɛ ya bɛla īyā bu? Ayɛi, mam kān pēgɛ ya.

²³Zāsŋɔ sɛka tɪ mam daan zāsʊm ya la, mam to'oge ẽ na Zuudāana la zē'am. La de la wāna: Yu'ʊŋ-sɛka tɪ ba wun yōkɛ tɪ Zuudāana Azezi la, a dɪkɛ la borborɪ, ²⁴pu'ʊsɛ Nawēnnɛ a yel-sōnnɛ dee fiise bɔ ba yetɪ: << Ẽna de la mam īyā, tɪ mam bɔ'ɔrɪ ya. Lta-ya wāna tēra mam yelle.>> ²⁵Ban daan di dia kɪ'ʊlʊm na, a dɪkɛ la bōn-yūula yetɪ: << Bōn-yūul-bāna pa'alɪ tɪ Nawēnnɛ bīŋe la nōor-paalga la nērsaalba mam zɪm n wun yese la īyā. Wakat-sɛka tɪ ya ẽn yetɪ ya yū ba, lta-ya wāna tēra mam yelle.>> ²⁶Wakat-sɛka woo tɪ ya obrɪ borborɪ wā, dee yūura bōn-yūula wā, ya pa'alɪ la Zuudāana la kūm yelle, halɪ tɪ a wun wa leme wa'am.

²⁷Bɛla, nēr-sɛka woo n obrɪ borborɪ wā, dee yūura bōn-yūula wā, dee ka masɛ tɪ a obe dee yū, a tōnnɪ la tōon-be'ero pɔ'ɔra Zuudāana īyā, la a zɪm na. ²⁸Bɛla, nēra woo tē'esɛ bɪsɛ a sān masɛ, deege obe borborɪ la, dee yū bōn-yūula la. ²⁹Nēr-sɛka n ka nannɪ Zuudāana la īyā, dee obe borborɪ la, dee yū bōn-yūula la, a eerɪ la sɪbgrɛ bɔ'ɔra a mēŋa. ³⁰Bɛla n soe tɪ ya puam, nērba zozo'e dɛna bā'adōma, tɪ sɛba ka tara pāŋa, tɪ basɛba ki. ³¹Tɪ sān tē'esɛ tɪ mēŋa bɪsɛ tɪ sān masɛ, Nawēnnɛ kān sɪbgrɛ tɔ. ³²La Zuudāana la sān sɪbgra tɔ, a pa'alɪ tɪ mɛ tɪ tɪ ɪta sōŋa, tɪ a da wa lagɪm tɪ la dūnia nērba di tɪ sarɪya sɪbgrɛ tɔ.

³³Bɛla, m sɔbiisi, ya sān lagɛ taaba tɪ ya di Zuudāana kūm tēerɛ dia la, ya gu'ura taaba. ³⁴Nēra kɔm sān dōnna, a di a yire dee wa'am, tɪ ya da kān lagɛ taaba ɛ sɪbgrɛ bɔ ya mēŋa. La yel-sɛba n weege la, mam sān wa wa'am, mam wun māalɛ.

12

Nawēnnɛ Sɪa bɔ'a yelle

¹Lɛɛɛ wā, mam yetɪ m tɔgɛ ya la Nawēnnɛ Sɪa* bɔ'a yelle. M sɔbiisi, mam boorɪ tɪ ya bāŋɛ la bōn-ēŋa yelle sōŋa. ²Ya mi tɪ yan daan nān ka bɔ Azezi sɪra la, ya daan taagɛ la baga n de mugro la poore dɔla, ka tāna wun basɛ. ³Bɛla tɪ mam bɔɔra tɪ ya bāŋɛ tɪ Nawēnnɛ Sɪa la sān bɔna la nēra, a ka tā wun tɔgɛ Azezi yelle be'em. La nēra mē ka tā wun yetɪ, Azezi de la Zuudāana, tɪ la sān dagna Nawēnnɛ Sɪa n botɪ a yele.

⁴Nawēnnɛ Sɪa bɔ'a la de la to'oto'ore, la, la de la Sɪa ayɪla mēŋa n bɔ'ɔrɪ. ⁵Tōoma la de la to'oto'ore, la, la de la Zuudāana ayɪla tɪ tɪ tōnnɪ bɔ'ɔra. ⁶Tōoma la n tōnnɪ se'em na de la to'oto'ore, la, la de la Nawēnnɛ ayɪla n tōnnɪ ba wuu nērba wuu puam. ⁷Nawēnnɛ Sɪa la bɔ'ɔrɪ nēra woo la bɔ'a nērba la wuu sōŋrɛ īyā. ⁸Sɪa la bɔ'ɔrɪ nēra ayɪla la bɔ'a tɪ a tɔgra yɛm yetɔga, la Sɪa ēŋa ayɪla n bɔ'ɔrɪ nēra ayēma bɔ'a tɪ a tɔgra bāŋrɛ yetɔga.

⁹La Sia ēṅa mēṅa n bɔ'ɔrɪ nēra ayɪla bɔ'a tɪ a bɔ'ɔra Nawēnne sɪra zozo'e, dee bɔ'ɔra ayēma pāṅa tɪ a botɪ bā'adōma yēta īmā'asum. ¹⁰Sia la n bɔ'ɔrɪ nēra ayɪla pāṅa tɪ a tāna tōnna tōon-yālma, dee bɔ'ɔra ayēma bɔ'a tɪ a tɔ'ɔsra Nawēnne yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nērba, ēṅa n bɔ'ɔrɪ nēra ayɪla yem tɪ a tāna wun bāṅe sɛla n ze'ele Nawēnne Sia zē'a, la sɛla n ka ze'ele Nawēnne Sia zē'a bɔke. Sia ēṅa n bɔ'ɔrɪ nēra ayɪla bɔ'a tɪ a tāna tɔgra yetɔg-zāṅsɪ, dee bɔ'ɔra ayēma bɔ'a tɪ a tāna pa'ala yetɔg-zāṅsɪ la vōore. ¹¹La de la Sia ēṅa ayɪla n ɪtɪ bela wuu. Sia la bɔ'ɔrɪ nēra woo la bɔ'a to'oto'ore wu ēṅa n boorɪ se'em.

Azezi-krisi nērba ān wu nēra ayɪla īyā la

¹²Azezi-krisi nērba ān wu īyā ayɪla n tarɪ zē'esɪ to'oto'ore. La baa la zē'esɪ la n de to'oto'ore la, ba wuu de la īyā ayɪla. ¹³Tōma Zifdōma, la sɛba n dagɪ Zifdōma, la sɛba n de yamsɪ, la sɛba n dagɪ yamsɪ, tōma wuu n daan mise ko'om puam na, Nawēnne Sia botɪ tɪ lebge la īyā ayɪla. Nawēnne tōm na Sia ayɪla bɔ tɪ wuu.

¹⁴Nēra īyā ka tarɪ zē'a ayɪla mā'a. A tarɪ la zē'esɪ to'oto'ore. ¹⁵Nā'are sān yetɪ, ēṅa n dagɪ nu'ugo la, ēṅa ka po dɛna īyā la zē'a ayɪla, bela kān tā'age base tɪ a kān dɛna īyā la zē'a ayɪla. ¹⁶La tubɛ mē sān yetɪ, ēṅa n ka de nifo la, ēṅa ka po dɛna īyā la zē'a ayɪla, bela kān tā'age base tɪ a kān dɛna īyā la zē'a ayɪla. ¹⁷Tɪ īyā la wuu sān de nɪ nifo, a yetɪ a ēṅe la wāne wōm yetɔga? La a wuu sān de nɪ tubɛ, a yetɪ a ēṅe la wāne wōm yūuṅo? ¹⁸Bela tɪ Nawēnne ēṅe īyā zē'a woo wu ēn boorɪ se'em, lagɪm ba taaba. ¹⁹Ba wuu sān de nɪ la zē'a ayɪla mā'a, īyā kān boe nɪ. ²⁰Bela tɪ zē'esɪ to'oto'ore bɔna, la ba de la īyā ayɪla.

²¹Bela nifo ka tā wun yeke nu'ugo yetɪ, ēṅa ka boorɪ a sōṅɛ. La zuugo mē ka tā wun yeke nāma yetɪ, ēṅa ka boorɪ ba sōṅɛ. ²²Lan pa'ase, īyā la zē'e-seba n ān wu ba ka tarɪ pāṅa la, tarɪ yōoro mɛ. ²³Zē'e-seba tɪ tōma bɪsɛ tɪ ba ka tarɪ yōoro zo'oge la, tɪ bɪsrɪ la bāma yelle sōṅa sōṅa. La zē'e-seba tɪ tɪ tē'esɛ tɪ ba ka masɛ tɪ nērba yē ba la, bāma tɪ tɪ malgrɪ sōṅa gānna. ²⁴La ka de tɪ dɪke sɛla pī zē'e-sōma la. Nawēnne mēṅa n ēṅe tɪ īyā la, base tɪ tɪ bɪsra zē'e-seba tɪ tɪ tē'esɛ tɪ ba ka tarɪ yōoro zo'oge la yelle sōṅa sōṅa, ²⁵tɪ welgre da bɔna īyā la puam. La tɪ īyā la zē'esɪ to'oto'ore la wun sōṅra taaba. ²⁶Bela, zē'a ayɪla sān nāmsra, zē'esɪ la wuu mē nāmsrɪ mɛ. Zē'a ayɪla sān yē nā'asgɔ, zē'esɪ la wuu tarɪ la sū-yēlga.

²⁷Ya wuu de la Krisi īyā la. La nēra woo de la īyā la zē'a ayɪla. ²⁸Bela tɪ Nawēnne ēṅe nēra woo a zē'am a nēr-kuuṅo la puam. Pɔspɔsɪ de la sɛba tɪ Azezi mēṅa daan looge tōm ba la. Buyi dāana de la Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba.

Butā de la karēnsāandōma, la sēba n tōnni tōon-yālma, la sēba ti a bō ba pāṅa ti ba boti bā'adōma yēta īmā'asum, la sēba ti a looge ti ba sōṅra nērba, la sēba n wun bōna nērba nēṅa, la sēba n tōgru yetōg-zāṅsi. ²⁹La dagu ti wuu n de sēba ti Azezi mēṅa daan looge tōm na, dagu ti wuu n de nōtō'osru ba, dagu ti wuu n de karēnsāandōma. La dagu ti wuu n taru pāṅa tōnna tōon-yālma, ³⁰la dagu ti wuu n boti bā'adōma yēta īmā'asum, dagu ti wuu n tōgru yetōg-zāṅsi, dagu ti wuu n tā wun pa'alē yetōg-zāṅsi la vōore. ³¹Ξera-ya bō'a sēba n gānni wuu.

La mam wun pa'alē ya so-sēka n gānni ba wuu.

13

Nōṅlum yelle

¹Mam sān tōgra nērsaalba buuri wuu yetōga, la malekadōma* yetōga, dee ka tara nōṅlum, mam ān wu dēnlōṅṅ bui purga n wē'eri zāṅa. ²La mam sān tara bō'a tō'osra Nawēnne yetōga tōgra bō'ora nērba, dee tāna wun bāṅe yela n sugē wuu vōore, dee tara mi'ilum wuu, la mam sān bō Nawēnne sira tāna wun boti tāṅa vurge, dee ka tara nōṅlum, mam de la zāṅa. ³La mam sān dūke mam n taru sēla wuu pu nasdōma, la baa mam sān sake ti ba yō mam īyā bugum, dee ka tara nōṅlum, bēla ka taru yōoro bō mam.

⁴Nēr-sēka n taru nōṅlum mā'aru la a mēṅa, dee sōṅra nērba, a ka uti sūure, a ka wē'eri yō'ogo, la a ka zēkru a mēṅa. ⁵Sēka n taru nōṅlum ka uti sēla n ka masē, a ka eeru a mēṅa sōṅre mā'a, a sūure ka isgri, nēra sān ēṅe ē be'em, a ka tēru ē a sūure puam. ⁶Sēka n taru nōṅlum ka uti sū-yēlga la tōon-be'ero, a uti sū-yēlga la sira. ⁷Sēka n taru nōṅlum uti sugri mē sēla woo puam. A bō sira mē sēla woo puam, a taru putē'ere mē gu'ura sēla woo ti a bō sira la, a tā wībra mē sēla woo puam.

⁸Nōṅlum ka malun ba'asra. Nawēnne yetōga ti ti to'osru tōgra bō'ora nērba, la yetōg-zāṅsi, la mi'ilum wun tole. ⁹Tōma n mi se'em, la tōma n to'osru Nawēnne yetōga tōgra bō'ora nērba la, de la fēe. ¹⁰La wakate sān wa paage ti Nawēnne malge sēla woo ti la masē sōṅa sōṅa, sēla fēe ti tōma mi la wun tole.

¹¹Mam n daan de bia la, mam daan tōgru wu bia la, mam daan tē'esra wu bia la, la mam daan wōnni yela vōore wu bia la. La mam yāṅa n bu la, mam base biyā'ate mē. ¹²Tōma n mi sēla lēle wā, ān wu tōma būsru la būsra n ka yēti sōṅa puam. La wakate-ēṅa ti wun yē sēla woo sōṅa. Mam n mi sēla la, nān de la fēe. La mam wun wa bāṅe ē sōṅa sōṅa wu Nawēnne n mi mam sōṅa se'em na. ¹³Bēla, bōn-bāna batā n boe wakate wuu: La de la bō sira, la

tu tara putē'ere gu'ura sela tu tu bə sɪra la, la nōŋlum. La bōn-bāna batā puam, nōŋlum n gānni ba wuu.

14

Tu wun ēŋe se'em tu Nawēnne Sɪa bə'a la sōŋe nērba

¹Ɛ-ya nōŋlum, la ya ken ɛera Nawēnne Sɪa bə'a la, lan gānni, bə'a sɛka tu ya wun to'oge Nawēnne yetɔga tɔge bə nērba. ²Sɛka n tɔgru yetɔg-zāŋsi ka tɔgru bə'ora nērba, a tɔgru bə'ora la Nawēnne. Se'ere n soe la, nēra ka wōnni a yetɔga la vōore, Nawēnne Sɪa boti a tɔgra la yɛla n sugɛ. ³La sɛka n to'osru Nawēnne yetɔga tɔgra bə'ora nērba, ēŋa tɔgru sōŋra la nērba, boti ba sēnna nēŋa Nawēnne sore doosgo la puam, dee kā'ana ba, bə'ora ba buraane. ⁴Sɛka n tɔgru yetɔg-zāŋsi sōŋru la a mēŋa. La sɛka n to'osru Nawēnne yetɔga tɔgra bə'ora nērba sōŋru la Nawēnne nērba. ⁵Mam booru nu tu ya wuu tɔgra la yetɔg-zāŋsi, la mam booru tu ya tɔ'osra la Nawēnne yetɔga tɔgra bə'ora nērba gānna. Nēra sān tɔge yetɔg-zāŋsi tu nēra ka bɔna wun to'oge yetɔga la tɔge a vōore pa'alɛ nērba la tu la sōŋe ba, sɛka n to'osru Nawēnne yetɔga tɔgra bə'ora nērba la n gānni.

⁶M sɔbiisi, mam sān wa'am ya zē'am wa tɔgra yetɔg-zāŋsi, mam wun ēŋe la wāne sōŋe ya? A ka taru vōore bə ya. Sɛla n wun sōŋe ya, de la mam sān pa'alɛ ya sela tu Nawēnne Sɪa puke pa'alɛ mam, bu m boti ya bāŋe sela, bu m to'oge Nawēnne yetɔga tɔge bə ya, bu m zāsum ya. ⁷La ān wu de'ɛŋo lɔgrɔ la: Wɪa sān pɛɛbra bura bura, bu kōlŋɔ sān wē'era bura bura, fu wun ēŋe la wāne bāŋe wɪa la pɛɛbgo vōore, bu kōlŋɔ la wē'a vōore? ⁸Benkonne sān pɛɛbe bura bura, ka pɛɛbe zɛbrɛ pɛɛbgo, āne n wun māasum yese zɛbrɛ? ⁹Bɛla mē, ya sān tɔgra yetɔg-zāŋka tu nēra ka wōnni a vōore, nēra wun ēŋe la wāne bāŋe yāma n booru tu ya yele se'em? Ya yetɔga la de la zāŋa. ¹⁰Yetɔga buuri zozo'e n boe dūnia zuo, la ayɪla ka boe ka tara vōore. ¹¹La mam sān ka wōnna yetɔga, mam na sɛka n tɔgru la de la sāama la taaba. ¹²Bɛla, yāma n mōrge ɛera Nawēnne Sɪa bə'a la, ɛera-ya bə'a sɛba n wun sōŋe Nawēnne nērba tu ba sēŋe nēŋa Nawēnne doosgo puam.

¹³Bɛla iyā, sɛka n tɔgru yetɔg-zāŋka, a sose Nawēnne tu a boti a yāŋe tɔge a vōore. ¹⁴Mam sān pu'usra Nawēnne la yetɔg-zāŋka, mam sɪa n pu'usru, la mam ka wōnni a vōore la m mēŋa yɛm. ¹⁵Bɛla, mam wun ēŋe la wāne? Mam wun pu'usra la m sɪa, dee ken pu'usra la m yɛm, la m yōona la m sɪa, dee ken yōona la m yɛm. ¹⁶Fu sān pu'usra Nawēnne a yel-sōnne la yetɔg-zāŋka, nēra wun ēŋe la wāne ze'ele nērba la n lagsɛ la puam yeti: < <Amina* > >, dee ka wōm fōn yele se'em na vōore? ¹⁷Baa fōn pu'usru Nawēnne se'em na

sān āna sōṅa, la ka taru sōṅre bō nēr-ēṅa. ¹⁸Mam pu'usru Nawēnne a yel-sōnne, mam n tōgru yetōg-zāṅsi gānna yāma wuu la. ¹⁹La Nawēnne nērba lagsgo zē'am, mam booru ti m tōge la yetōga banuu la m yem ti nērba wōm ba vōore ti la zāsum ba, sōna mam wun tōge yetōg-zāṅsi tuspia.

²⁰M sobiisi, da āna-ya wu kōma n tē'esru se'em na. La, la sān dēna be'em urgo yelle, āna-ya wu kōm-piṅsi n ka uti be'em na. La ya tē'esgo puam, āna-ya wu bōnkeṅsi la. ²¹La gulse Nawēnne gōṅo puam ti Zuudāana Nawēnne yetu: << Mam wun base ti sāmama n tōgru yetōg-zāṅsi mōole m kō-yēlga bō m nērba. Baa la wāna wuu, ba kān selse mam.>> ²²Bela iyā, yetōg-zāṅsi de la sela n pa'alū seba n ka bō sira Nawēnne pāṅa, la dagu seba n bō sira la iyā. La nēra n to'oge Nawēnne yetōga tōge bō nērba la, n de sela n pa'alū seba n bō sira Nawēnne pāṅa, la dagu seba n ka bō sira la iyā.

²³Seba n bō sira la sān lagse taaba zē'a ayula, ti nēra woo tōgra la yetōg-zāṅsi, ti seba n ka mi, dee ka bō Nawēnne sira kē, ba kān yetu ya zallu me? ²⁴La seba n bō sira la sān lagse taaba, ti nēra woo tō'osra Nawēnne yetōga tōgra bō'ora nērba, ti nēra n ka mi, dee ka bō Nawēnne sira kē, ēn wōm sela woo la, wun base ti a bāṅe a tōon-be'ero, dee pa'alē ē a tuure. ²⁵Yel-seba n sugē a sūure puam wun puke me peelem puam, ti a wun ka dūma dūke a nēṅa vōgle tēṅa nā'ase Nawēnne, dee yetu: << Nawēnne sru boe la ya lē.>>

Lta-ya sela woo ti ba dōla sore

²⁶Bela, m sobiisi, ti wun ēṅe la wāne? Ya sān lagse taaba ti ya pu'use Nawēnne, ya nēra ayula tā wun pure yōone, ti ayēma zāsum, ti ayēma pa'alē bōn-seka ti Nawēnne puke pa'alē ē, ti ayēma tōge yetōg-zāṅka, ti ayēma tōge yetōg-zāṅka la vōore pa'alē nērba. Lta-ya bela wuu ti la sōṅe Nawēnne nērba ti ba sēṅe nēṅa Nawēnne doosgo puam. ²⁷La sān dēna yetōg-zāṅsi ti ya yetu ya tōge, nērba bayi bu nērba batā mā'a tōge ayula ayula, ti nēra ayula tōge ba vōore pa'alē. ²⁸La nēra sān ka bōna wun tā'age tōge yetōg-zāṅsi la vōore pa'alē, seba n yetu ba tōge yetōg-zāṅsi la sīna da tōge. Ba tōge ba sūure puam bō ba mēṅa, la Nawēnne. ²⁹Seba n de Nawēnne nōtō'osru ba la, bayi bu batā tōge. Ti seba n weege la buse ba yetōga la sān mase bu ka mase. ³⁰La nēra ayula sān tōgra, ti Nawēnne Sira puke sela pa'alē nērba lagsgo la zē'am, nēr-seka n dēṅe tōgra la go'oge. ³¹Ya wuu tā wun to'oge Nawēnne yetōga tōge bō nērba me, la ya tōgra ayula ayula, ti la wun zāsum nērba wuu, dee bō ba buraane. ³²Nēr-seba n taru Nawēnne Sira tō'osra yetōga bō'ora nērba la tā wun yōke ba mēṅa me. ³³Se'ere n soe la, Nawēnne booru ti sela woo dōla la sore la sū-mā'asum, a ka booru ti ti

tōnna yooro yooro.

³⁴Pɔgsɪ sīna Nawēnne nērba lagsgo zē'am, wu ba ɪtɪ se'em zē'esɪ wuu la. Sore ka boe tɪ ba dare tɔgra Nawēnne nērba lagsgo zē'am. La ba sakra nōore wu Zifdōma ɪɔ* n yele se'em na. ³⁵Sela sān bɔna tɪ ba bɔɔra tɪ ba bāŋɛ, ba soke ba sɪrba ba yiɛ. La ka naru tɪ pɔgsɪ tɔgra Nawēnne nērba lagsgo zē'am.

³⁶Yāma tē'esɛ tɪ la de la yāma zē'am tɪ Nawēnne kō-yēlga la pɔsɛ bu? Bu yāma mā'a n to'oge yetɔga la? ³⁷Sɛka n tē'esɛ tɪ ēŋa de la Nawēnne nōtɔ'ɔsa, bu ēŋa de la sɛka tɪ Nawēnne Sɪa boe la ē ɪɛ, a sake tɪ sɛla tɪ mam gulɛ bɔ'ɔra ya wā de la Zuudāana la nōore tɪ a bɔ. ³⁸La nēra sān ka selse yel-ēna, yāma mē da selse ē.

³⁹Bɛla, m sɔbiisi, mōrgɛ-ya tɔ'ɔsra Nawēnne yetɔga tɔgra bɔ'ɔra nērba, dee da gu-ya nērba tɪ ba da tɔgɛ yetɔg-zāŋsɪ. ⁴⁰La ɪta-ya sɛla woo tɪ la āna sōŋa, dee dɔla sore.

15

Azezi-krisi vo'ore

¹M sɔbiisi, ɪɛɪɛ wā mam booru tɪ m tēegɛ ya la kō-yēlga la tɪ mam daan mōole bɔ ya tɪ ya bɔ sɪra zɛ kāŋkāŋɛ la yelle. ²Ya sān gurɛ ē kāŋkāŋɛ wu mam n mōole ya se'em na, ya wun yē fāare. La sān dagna bɛla, yan bɔ sɪra la de la zāŋa.

³Zāsŋɔ sɛka n gānnɪ tɪ mam daan to'oge n bɛla tɪ mam dēŋɛ zāsum ya:

Krisi ki la tōma tōon-be'ero iyā,

wu lan gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam se'em na.

⁴Tɪ ba daan laagɛ ē,

tɪ Nawēnne botɪ a vo'oge dabsa atā daare,

wu lan gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam se'em na.

⁵La a daan dēŋɛ dɪkɛ a mēŋa pa'ale la Apɪyɛɛɪ, dee yāŋa dɪkɛ a mēŋa pa'ale karēnbiisi pia la ayi la. ⁶Bɛla poorum tɪ a dɪkɛ a mēŋa pa'ale a karēnbiisi n gānnɪ kɔbsnuu wakate ayɪla. Ba nērba baseba zozo'e ken vɔa mɛ, la baseba ki mɛ. ⁷Bɛla poorum tɪ a dɪkɛ a mēŋa pa'ale Azaki, dee yāŋa dɪkɛ a mēŋa pa'ale Tōntōnɪba* la wuu.

⁸Bɛla wuu poorum, a dɪkɛ a mēŋa pa'ale la mam n ān wu bia tɪ ba dɔgɛ tɪ a wakate ka paagɛ la. ⁹Mam de la pɪka Tōntōnɪba la wuu zē'am, dee ka nara tɪ ba wi'ira mam tɪ Tōntōnna, mam n daan nāmɛ Nawēnne nērba la iyā.

¹⁰La Nawēnne yel-sōnne iyā tɪ mam dɛna mam n de se'em ɪɛɪɛ wā. Yel-sōnne na tɪ Nawēnne bɔ mam na dagɪ zāŋa. Mam tōm gānna Tōntōnɪba

baseba la wuu me. La, la dagu mam mēḡa n tōnnu bela, Nawēnne yel-sōnne na iyā tu mam yāḡe tōnna bela. ¹¹Bela, la sān dena la mam n mōole kō-yēlga la, bu bāma, tu wuu mōole la kō-yēlga seka tu mam tēege ya a yelle la, seka tu ya daan sake la.

Kūm vo'ore

¹²Tōma n mōolu tu Krisi ki me dee vo'oge la, wāne tu ya nērba baseba yetu, seba n ki la kān vo'oge? ¹³La sān dena sira tu nēr-seba n ki la kān vo'oge, bela Krisi yi ka vo'oge. ¹⁴La Krisi sān ka vo'oge, kō-yēlga la tu tōma mōolu la de la zāḡa, tu yāma bo sira la mē dena zāḡa. ¹⁵La sān dena bela, tōma yi parnu me bo'ora Nawēnne, tōma n yetu, Nawēnne botu Krisi vo'oge me, dee tu kūm kān vo'oge la iyā. ¹⁶Seba n ki la sān kān vo'oge, bela, Krisi yi ka vo'oge. ¹⁷La Krisi sān ka vo'oge, yan bo sira la de la zāḡa, la ya tōon-be'ero taale ken bōna la ya zuto. ¹⁸La seba n bo Krisi sira dee ki la mē yi bu me. ¹⁹Tōma n taru putē'ere la Krisi la sān dena la tōma n vōa dūnia wā zuo mā'a iyā, tōma n yi de ninbāal-dōma gānna nērsaalba wuu.

²⁰La, la dagu bela, Krisi ki dee vo'oge me, ēḡa n de pōspōsu dāana n vo'oge, pa'alē tu nērba baseba n ki la mē wun vo'oge. ²¹La de la nēra ayula iyā tu nērba kiira, bela, la mē de la nēra ayula iyā tu kūm wun vo'oge. ²²Nērsaalba wuu de la Adam* yusu, bela tu ba kiira. Bela tu nēr-seba wuu n mē de Krisi nērba wun vo'oge. ²³La nēra woo taru la a wakate, pōspōsu de la Krisi n vo'oge, la a lemḡo daare, seba n de a nērba la wun vo'oge me. ²⁴Bela poorum, Krisi wun sā'am seba wuu n soe ke'ēḡo, la na'am, la pāḡa wuu, dee yāḡa dūke so'olum na lebse bo a So Nawēnne, dee tu sela woo ba'ase. ²⁵Bela, dēnu tu Krisi di na'am halu ka paage wakat-seka tu Nawēnne wun botu a be'eba wuu bōna a nāma tēḡa. ²⁶Kūm n de be-seka tu a wun wa sā'am poorum. ²⁷La gulse Nawēnne gōḡo puam yetu: < < Nawēnne dūke sela woo ēḡe la a nāma tēḡa. > > Lan yetu Krisi n soe sela woo la, la ka tā tu a sōna Nawēnne mēḡa n botu a sōna sela woo la. ²⁸La Nawēnne sān dūke sela woo ēḡe Krisi nu'usum, ēḡa n de Nawēnne Dayua la mē wun dūke a mēḡa ēḡe Nawēnne nu'usum. Tu Nawēnne dena nēḡadāana sōna sela woo.

²⁹Seba n ki la sān kān maln vo'oge, nēr-seba n botu ba misra ba ko'om puam seba n ki iyā la, wun ēḡe la wāne? Kūm sān kān maln vo'oge, bēm tu ba uta bela? ³⁰La bēm tu tōma pōsra tu yōore wakate wuu? ³¹M sobiisi, mam pōsru m yōore me daare woo, mam n yetu ya se'em na de la sira. La de la sira wu mam n uti sū-yēlga ya yelle yāma n doli Zuudāana Azezi-krisi iyā se'em na. ³²La sān dena la dūnia zuo vōm mā'a iyā, mam n daan yē yela Efēzū tēḡa wu mam zēbru la we-dūnsi la, a yōoro de la bēm? La sān dena tu

kūm kǎn vo'oge, tu wun yele ni wu nērba baseba n yetu se'em na: << Base-ya tu tu dita dee yūura, tu beere tu wun ki me. >>

³³Da pā'ase-ya ya mēŋa. Fu sǎn dola nēr-be'ego, fu wun lebge la nēr-be'ego. ³⁴Base-ya tē'esε yooro, dee da le tōnna tōon-be'ero. Mam yetu ya tu la de la yǎnne bɔ ya: Ya nērba baseba ka mi Nawēnne.

Sεba n wun vo'oge la īyā n wun āna se'em

³⁵La nēr-seka wun soke yetu: << Sεba n ki la wun vo'oge la wāne wāne? Ba wun wa tara la īyā bēm buuri? >> ³⁶Sokre ēna de la gɔɔn-sokre! Fōn ka mi tu fu sǎn bure sεla biire, a yem n wun bule yese vɔa, dee tu a pɔko pō'oge? ³⁷La sǎn dεna la ke-biire bu sεla ayēma biire tu fu dɔke bure, a de la biire mā'a. La a sǎn yese, a ka le āna wu sεka tu fu bure la. ³⁸Nawēnne botu bōnbuuri la yesra āna wu ēŋa n booru tu ba āna se'em na. Bōnbuuri woo n yesru āna se'em de la to'oto'ore.

³⁹Bōn-vɔɔsu mē ka taru īyā ayɔla. Nērsaalba īyā de la to'ore, dūnsi īyā de la to'ore, niinto īyā de la to'ore, tu zūma īyā mē dεna to'ore. ⁴⁰Bōn-sεba n boe saazuum taru la ba īyā, tu sεba n boe tēŋa zuo mē tara ba īyā, la ba sōŋa dagu ayɔla. ⁴¹Wētulle peelem boe la a to'ore, tu wōrga peelem bɔna a to'ore, tu wōrbis peelem mē bɔna ba to'ore. La wōrbis la peelem mē le bɔna la to'oto'ore.

⁴²Kūm vo'ore la mē wun wa āna la bela. Nēra sǎn ki tu ba laage ē, a īyā pō'oru me. La Nawēnne sǎn wa vo'oge ē, a kǎn le pō'oge. ⁴³Ba sǎn laage kūm, a lɔre me dee dεna gille. La a sǎn vo'oge, a ān na sōŋa, dee tara pāŋa. ⁴⁴Ban laage ē na, a taru la dūnia zuo īyā. La Nawēnne sǎn wa vo'oge ē, a taru la īyā tu Nawēnne Sɔa bɔ ē. Dūnia zuo īyā boe me, la īyā tu Nawēnne Sɔa bɔ'oru mē boe me. ⁴⁵La gulse Nawēnne gōŋɔ puam yetu: << Adam n de pɔspɔsu nēra la, Nawēnne n bɔ ē vɔm. >> La Krisi tu ba wi'iri tu poorum Adam* na, taru la Sɔa n bɔ'oru vɔm. ⁴⁶La dagu īyā tu Nawēnne Sɔa bɔ'oru la tu tu to'oru yien. Tu to'oru la dūnia wā īyā yien, dee yāŋa wun to'oge īyā tu Nawēnne Sɔa bɔ'oru. ⁴⁷Nawēnne yuun dɔke la tēŋa tēntōnɔ nāam pɔspɔsu nēra la. La poorum nēra la ze'ele la Nawēnne yire wa'am. ⁴⁸Dūnia nērba wuu ān wu nēr-seka tu Nawēnne yuun dɔke tēŋa tēntōnɔ nāam na. Tu Nawēnne yire nērba mē āna wu nēr-seka n ze'ele Nawēnne yire wa'am na. ⁴⁹Bela, tōma n ān wu nēr-seka tu Nawēnne dɔke tēntōnɔ nāam na, tu mē wun wa āna wu nēr-seka n ze'ele Nawēnne yire wa'am na.

⁵⁰M sobiisi, bela tu mam gulse yele ya tu, nērsaala īyā wā kǎn tā'age kē Nawēnne so'olum puam. Īyā wā n pō'oru la kǎn tā'age yē vɔm n ka ba'asru.

⁵¹Selse-ya tu m yele ya yelle n sugε. Tōma nērsaalba wuu kǎn ki dee tu

dūnia ba'ase, la tu wuu īisi wun teege me. ⁵²Dūnia ba'asgo daare, benkonne n wun peebe, tu tu wuu teege totō nini kābslgo puam. Benkonne na sān peebe, seba n ki la wun vo'oge la īyā n kān malun ki, la Nawēnne wun teege tōma īyā me. ⁵³Dēn tu nērsaala īyā wā n pō'oru la, lebge īyā n ka pō'oru, tu īyā n kiiri la, lebge īyā n ka kiiri. ⁵⁴La īyā n pō'oru la sān lebge īyā n ka pō'oru, tu īyā n kiiri la lebge īyā n ka kiiri, wakat-ēṅa tu Nawēnne gōṅṅ n gulse se'em na wun ēṅe. La gulse yetu:

< < Nawēnne yāṅe kūm,
tu kūm ka le bōna.

⁵⁵Kūm, fu pāṅa boe la be?

Fu toogo boe la be? > >

⁵⁶La de la tōon-be'ero n botu kūm tara pāṅa kuura nēba. Tu lōṅ botu tōon-be'ero yēta pāṅa. ⁵⁷Tu pu'use Nawēnne a yel-sōnne, ēṅa n botu tōma yāṅe tōon-be'ero, la kūm, Zuudāana Azezi-krisi īyā la.

⁵⁸Bela, m sobi-nōṅrusi, mōrgē-ya ze'ele kāṅkāṅe. Tōnna-ya Zuudāana tōoma la wakate wuu da base, yāma n mi tu nāmsgo seka tu ya nāmsru Zuudāana la īyā dagi zāṅa la.

16

Ba lagsē ligri tu ba sōṅe Nawēnne nēba n boe Zerizalem

¹Lēle wā, mam booru tu m tōge la ligri la tu ya lagsru tu ya sōṅe Nawēnne nēba la yelle. Doose-ya pa'alg-seka tu mam pa'ale Nawēnne nēba la n boe Galatu so'olum na. ²Lasru daare woo, nēra woo looge lig-seba tu a yetu a bō la bīṅe, da ze-ya gu'ura tu mam sān wa paam, tu ya yāṅa lagsē. ³Tu mam sān wa paam, mam wun gulse la gōṅṅ tōm nē-seba tu ya mēṅa wun looge la, tu ba taru bō'a la sēṅe Zerizalem. ⁴La, la sān le nara tu mam mēṅa sēṅe, bāma wun doose la mam tu tu sēṅe.

Apolu tōgru a sore sēnne yelle

⁵Mam wun wa'am ya zē'am, la mam wun doose la Maseduanu so'olum wa'am. ⁶La mam sān wa'am, mam wun yuuge ya zē'am fēe, bu tā tu mam wun bōna la ya tu wōṅ wakate wa tole, tu ya sōṅe ma tu m sēṅe zē'e-seka tu mam wun sēṅe la. ⁷Mam ka booru tu m wen doose bise ya dee tole, mam taru putē'ere tu mam wun bōna ya zē'am yuuge, Zuudāana la sān bō mam sore. ⁸La mam wun weege bōna la Efēzi tēṅa wā halu ka paage Pāntekotu * kibsa daare. ⁹Se'ere n soe la, Nawēnne yo'oge la sore bō mam tu m tōm a tōoma zozo'e, baa be'eba n zo'oge la.

¹⁰Atimōti sãn wa'am ya zē'am, ya to'oge ē sōŋa, dee ēŋε-ya yan wun ēŋε se'em ti a buraane da bo'oge. Se'ere n soe la, a tōnni Zuudāana tōoma la wu mam n tōnni se'em na. ¹¹Nēra nēra da pɔ'oge ē, sōŋε-ya ē ti a leme wa'am mam zē'am la sū-mā'asum. Mam, la sobiisi la gu'uri ē me.

¹²La sãn dena ti sobia Apolosi, mam yele ē me nōore faa ti a doose la sobiisi baseba la wa'am wa bise ya. La a ka boori ti a wa'am lεεε wā. A sãn wa yē nēŋa, a wun wa'am.

Ba'asgo yetoga, la pu'usgo

¹³Guuse-ya ya mēŋa ze kãŋkãŋε Nawēnne sore doosgo la puam. Keŋe ya mēŋa, tara-ya buraane. ¹⁴Ūta-ya sela woo la nōŋlum.

¹⁵M sobiisi, ya mi Astefanasi la a yir-dōma yelle, bāma n dēŋε bɔ Nawēnne sira Akayi so'olum puam. Ba tōm me bɔ Nawēnne nērba. Mam belni ya me ¹⁶ti ya nanna nēr-bāma, la nēr-seba wuu n tōnni Nawēnne tōoma wu bāma la.

¹⁷Mam taru sū-yēlga me Astefanasi la Aförtunatusi la Akayikusi n wa'am na. Se'ere n soe la, ba sōŋε mam wu yāma boe ni la mam zē'am na. ¹⁸Ba keŋe mam, la yāma sūure me. Pēgra-ya nēr-bāma buuri.

¹⁹Nawēnne nērba n boe Azi* so'olum pu'usru ya. Akila, la Aprisili, la Nawēnne nēr-seba n lagsru ba yire la pu'usru ya sōŋa Zuudāana Azezi doosgo puam. ²⁰Sobiisi la wuu pu'usru ya. Pu'use-ya taaba la nōŋlum.

²¹Mam Apolu n gulse pu'usgo wā la m mēŋa nu'ugo, mam pu'usru ya.

²²Nēr-seka n ka nōŋε Zuudāana la, kā'a-be'ego wun bɔna a dāana zuo. Maranata*f3*.

²³Ti Zuudāana Azezi yel-sōnne wun bɔna la ya.

²⁴Mam nōŋε ya wuu me Azezi-krisi doosgo puam.

[\f1](#) 5:5 Bise-ya 2 Korēnti 2:6-11. [\f2](#) 10:7 La yuun de la baga de'ejo ti ba de'eni, dee ūta yalsi. [\f3](#) 16:22 Maranata de la Aramēyē yetoga n boori ti a yeti, tōma Zuudāana sēm me.

2 Korēnti dōma

Gõṅɔ buyi dāana ti Apoli gulɛ bɔ

Bilgre

Korēnti nērba baseba n yuun sā'am Apoli sūure, ti baseba yeti a dagi Azezi-krisi Tōntōnna sɪra sɪra.

Bela ti Apoli gulɛ gōṅɔ wā yele ba ti ba ka tarɪ buurɔ, dee pa'ale ba ti ba bāṅɛ ti ēṅa nōṅɛ ba mɛ, la ēṅa boorɪ mɛ ti ba naage taaba.

Pɔspɔsi, a pa'ale ti ēṅa nāmɛ mɛ, la Nawēnnɛ sōṅɛ ēṅa mɛ, bela ti ēṅa tāna bɛlsra nērba baseba (1:1-11).

A tēegɛ ba la sū-sā'angɔ sɛka n boe ēṅa la bāma tēṅasuka, dee pa'ale ba ti Azezi n bɔ ēṅa nōore ti a dɛna Tōntōnna. Bela n soe ti ēṅa daan zɛbɛ ba gōṅɔ ayēma puam yeti ba ka ēṅɛ sōṅa. La ban teege yem base tōon-be'ero la, ēṅa sūure n ān yelum se'em (1:12-7:16).

La Apoli tɔgɛ la ligri ti ba lagsɛ ti ba sōṅɛ Azezi nērba n boe Zude yelle, a sose ba ti ba bɔ la yemleego (sapɪtri 8-9).

Ba'asgɔ, Apoli zɛbɛ nēr-sɛba n ka sakɛ ti ēṅa de la Azezi-krisi Tōntōnna la mɛ, dee pa'ale ba yeti nēr-bāma de la pōmpɔrndōma (sapɪtri 10-13).

Gõṅɔ buyi dāana ti Apoli gulɛ bɔ

Korēnti dōma

1

¹Mam Apoli n de Azezi-krisi Tōntōnna* wu Nawēnnɛ n boorɪ se'em, la ti sobia Atimōtu n gulɛ gōṅɔ wā bɔ'ɔra yāma Nawēnnɛ nērba wuu n boe Korēnti, la Akayi so'olum wuu puam na. ²Ti So Nawēnnɛ, la ti Zuudāana Azezi-krisi wun ēṅɛ ya yel-sōnnɛ, dee bɔ ya sū-mā'asum.

Apolu pu'usrɩ Nawēnne a yel-sōnne

³Tɩ pēge-ya Nawēnne n de tɩ Zuudāana Azezi-krisi Sɔ la. Ēŋa n de Sɔ n zotɩ ninbāalga, la ēŋa n de Nawēnne n sōŋɩ nērba bɔ'ɔra ba buraane sɛla woo puam. ⁴Ēŋa n bɔ'ɔrɩ tōma buraane tɩ tooro wuu puam, tɩ tōma n yētɩ buraane na, tōma mē wun yāŋe sōŋra nēr-seba wuu n boe tooro buuri wuu puam bɔ ba buraane. ⁵Tōma n yētɩ nāmsgɔ zo'oge wu Krisi* la, bɛla, tōma mē wun yē buraane zo'oge Krisi iyā. ⁶Tōma sān bɔna toogo puam, la de la tɩ yāma wun yē buraane, la fāare. La tōma sān yēta buraane, la de la tɩ yāma wun yē buraane tɩ la sōŋe ya tɩ yāma mē wun yāŋe wībra nāmsgɔ puam wu tōma n mē wībri nāmsgɔ puam na. ⁷Tōma tarɩ putē'ere la yāma mɛ, mina sōŋa sōŋa tɩ yāma n po nāmsra la tōma la, yāma mē wun po yē buraane la tōma.

⁸Tɩ sɔbiisi, tōma boorɩ tɩ ya bāŋe la tooro seba n paage tōma Azi* so'olum puam na. Tooro la daan nāmsɛ tōma mɛ zo'oge gāŋe tōma pāŋa, tɩ tōma daan pōn ka le tara putē'ere tɩ tōma wun vɔa. ⁹Tōma daan kɔ'ɔge tɩ putē'ere yetɩ tōma vɔm tɛka n bɛla. La bɛla paage tōma tɩ tɩ da te'ege la tɩ mēŋa, la tɩ te'ege Nawēnne n vo'orɩ kūm na. ¹⁰La de la ēŋa n fāage tōma kūm ēŋa puam, la a wun ken fāage tōma mɛ. Asɩra, tōma tarɩ putē'ere la ē lɛ mɛ tɩ a wun le fāage tōma mɛ. ¹¹Yāma n sōŋɩ tōma pu'usra Nawēnne bɔ'ɔra tōma la, Nawēnne wun lerge nērba pāl pu'usgɔ sōŋe tōma, tɩ nērba zozo'e wun pu'use Nawēnne a yel-sōnne tōma iyā.

Sɛla n gu Apolu tɩ a viige a sore sēnne

¹²Sɛla n bɔ'ɔrɩ tōma sū-yēlga de la tōma mi tɩ sūa puam tɩ tōma yel-ɩɩɛ n ān se'em dūnia wā puam, la, lan gānnɩ wuu yāma zē'am, de la pupeelem, la sɩra n ze'ele Nawēnne zē'am. La dagɩ la nērsaala yem tɩ tōma ɩtɩ bɛla, la de la Nawēnne yel-sōnne iyā. ¹³Tōma n gulsɩ yāma sɛla wā, la dagɩ sɛla ayēma, la de la yāma n karēŋɩ sɛla wōnna a vōore la. La mam tarɩ putē'ere tɩ ya wun wōm a wuu vōore mɛ, ¹⁴wu yāma n dēŋe bāŋe a vōore fēe, tɩ Zuudāana lemŋo daare tōma n de yāma zu-zēkre, tɩ yāma mē dena tōma zu-zēkre la.

¹⁵Mam n tarɩ putē'e-ēŋa la, mam daan boorɩ mɛ tɩ m dēŋe wa'am yāma zē'am, tɩ ya wun to'oge yel-sōnne nōore buyi. ¹⁶Mam daan boorɩ la m dēŋe wa'am yāma zē'am, yāŋa ze'ele yāma zē'am tole Maseduanɩ so'olum, le ze'ele bilam leme wa'am yāma zē'am, tɩ ya sōŋe mam tɩ m sēŋe Zude* so'olum. ¹⁷Mam n looge yem tɩ m ēŋe se'em na, yāma tē'esɛ tɩ mam de la nōgōla dāana bu? Bu yāma tē'esɛ tɩ mam n looge yem se'em na de la nērsaala yem loore tɩ mam tāna wun yetɩ <<ēe>>, le yetɩ <<ayɛɩ>>?

¹⁸Nawēnne n de mam sɪra dāana, tɪ mam n tɔgɛ se'em bɔ yāma la dagɪ <<ēe>>, la <<ayɛɪ>>. ¹⁹Se'ere n soe la, Azezi-krisi n de Nawēnne Dayua tɪ mam, la Atimōtɪ, la Asilvē daan mōolɛ a kōa yāma zē'am na, dagɪ <<ēe>>, la <<ayɛɪ>>, ēŋa zē'am la de la <<ēe>> wakate wuu. ²⁰Nawēnne n bīŋe nōore tɪ a ēŋɛ sɛla wuu la, Azezi-krisi n yetɪ <<ēe>>, ēŋa wun ēŋɛ. Bɛla, la de la Azezi-krisi īyā tɪ tōma yɛta tɪ: <<Amina*!>> tɪ la dɛna Nawēnne nā'asgɔ. ²¹La de la Nawēnne mēŋa n botɪ tōma la yāma lagɪm zɛ kāŋkāŋɛ Krisi doosgo puam, la ēŋa n looge to, welge tɪ to'ore. ²²Ēŋa n dāalɛ tōma pa'alɪ tɪ ēŋa n soe to, bɔ tōma a Sɪa n de sɛla n pa'alɪ tɪ tɪ wun yē sɛla wuu tɪ a bīŋe tɪ a bɔ tɪ la. ²³Nawēnne n de mam kaset-dāana, mam sān parna, a botɪ m ki. La de la, la wun sōŋɛ ya tɪ ya sūure da sā'am īyā n basɛ tɪ mam ka le wa'am Korēntɪ. ²⁴La dagɪ tɪ tōma boorɪ tɪ mōrgɛ ya mɛ ya bɔ sɪra la puam. Tōma boorɪ tɪ tɪ lagɪm na ya lɛ mɛ tōm tɪ ya yē sū-yēlga. Se'ere n soe la, yāma ze mɛ kāŋkāŋɛ ya bɔ sɪra la puam.

2

¹Bɛla, mam looge la yɛm yetɪ mam kān le wa'am ya zē'am, tɪ m da botɪ ya sūure le sā'am. ²Mam sān botɪ yāma sūure sā'am, āne n wun bɔ mam sū-yēlga, sān dagna yāma sɛba tɪ mam wun botɪ nɪ ya sūure sā'am na? ³Bɛla tɪ mam daan gulɛ bɔ ya, mam ka boorɪ tɪ m sān wa wa'am ya zē'am, m tara sū-sā'aŋɔ la yāma n de sɛba n wun bɔ mam sū-yēlga la. Mam mi sɪra sɪra tɪ mam sān tara sū-yēlga, yāma mē tarɪ sū-yēlga mɛ. ⁴La daan de la toogo, la sū-sā'aŋɔ, la nintām puam, tɪ mam daan gulɛ gōŋɔ la bɔ ya. La dagɪ tɪ mam daan boorɪ tɪ m botɪ ya sūure n sā'am, la de la tɪ ya bāŋɛ mam n nōŋɛ ya zo'oge paage se'em.

Bɔ-ya nēr-sɛka n koŋɛ la sugri

⁵Nēra sān botɪ sū-sā'aŋɔ wa'am, la dagɪ mam mā'a sūure tɪ a sā'am, la de la yāma wuu sūure tɪ a sā'am. La tɪ m da tɔgɛ tole, m yetɪ a sā'am na ya nērba zozo'e sūure. ⁶Subgrɛ sɛka tɪ yāma nērba zozo'e bɔ nēr-ēŋa dāana la, la seke mɛ. ⁷Lɛɛɛ wā, sɛla n ān sōŋa de la ya bɔ ē sugri, keŋɛ a sūure, tɪ la da kē'esɛ ē sū-sā'aŋɔ zozo'e puam tɪ a sā'am. ⁸Bɛla, mam kā'anɪ ya mɛ tɪ ya ēŋɛ sɛla n wun botɪ a bāŋɛ tɪ yāma nōŋɛ ē mɛ. ⁹Mam n daan gulɛ gōŋɔ la bɔ yāma la, mam daan boorɪ tɪ m blɛɛ la ya sān sakra mam sɛla woo puam. ¹⁰Ya sān bɔ nēra sugri, mam mē bɔ'ɔrɪ a dāana sugri mɛ. La sān dɛna mam, mam bɔ sugri mɛ, la bōn-sɛka sān bɔna dɛna mam bɔ sugri, mam ɪtɪ bɛla la yāma īyā Krisi nifum, ¹¹tɪ la da botɪ Asūtāana* yāŋɛ tɔ. Se'ere n soe

la, tōma mi ěn booru tu a ěņę se'em mę.

Apolu sū-sā'ang Truasi

¹²Mam n daan paage Truasi tu m mōole Kriši kō-yēlga la, mam daan yē tu Zuudāana la yo'oge sore bō mam mę, ¹³la mam putē'ere daan ka gā zē'a ayula, mam n ka yē m sobia Atiti bilam na ĩyā. Bela tu mam daan keese ba, dee tole Maseduanu.

Kriši tā'are

¹⁴Mam pu'usru Nawēnne n botu tōma dola Kriši poore daare woo a tā'are la puam, dee botu tōma ĩyā nērba bāņra Kriši zē'a woo, wu yūuņ-yēlga n taage zē'a wuu la. ¹⁵Asura, tōma ān wu yūuņ-yēlga bō Nawēnne, tōma n mōolu Kriši kōa bō'ora nēr-seba n yētu fāare, la nēr-seba n sā'anu la. ¹⁶La sān dena la nērba baseba, la de la kūm yūuņo n sēm na kūm, la nērba baseba zē'am, la de la vōm yūuņo n bō'oru vōm. Āne n wun tā'age tōm tōon-ēņa? ¹⁷Tōma ka ān wu nērba baseba zozo'e n dūke Nawēnne kō-yēlga la lębra ęera yōoro la. Ayel, la de la Nawēnne n tōm tōma, tu tōma pelge tu puure tōgra a nęņam Kriši doosgo puam.

3

Nōor-biņre paalga tōntōnuba

¹Yāma tē'ese tu tōma booru tu tu pęęe la tu męņa bu? Bu tōma booru tu tu bō ya la gōnno n pa'alu tōma n ān sōņa se'em, bu tōma booru la ya gulęe gōnno n pa'alu tōma n ān se'em bō tō, wu nērba baseba n uti se'em na?

²Yāma męņa n de tōma gōņo n gulęe tōma sūure puam, tu nērba wuu mina dee karēņra ě. ³La de la vēelga tu yāma de la Kriši gōņo tu a doose tōma tōoma puam gulęe. La dagu gulsgo ko'om n gulęe, la de la Nawēnne n vōa la Sula* n gulęe. La ka gulęe kug-palagsi zuto, la gulęe la nęrsaalba sūa puam.

⁴Tōma n tōgru bela la, tōma mi sōņa sōņa tu bōn-ēņa de la sira Nawēnne zē'am, Azezi-kriši ĩyā. ⁵La ka booru tu la yetu tōma tā wun tōm tōon-ēņa la tōma męņa pāņa, tōma pāņa ze'ele la Nawēnne zē'am. ⁶La de la ēņa n botu tōma tā'age dena a nōor-biņre* paalga la tōntōnuba. La dagu lōo* n gulęe, la de la Nawēnne Sula. Lan de se'em na, lōo n gulęe la sēm na kūm, la Nawēnne Sula la bō'oru la vōm.

⁷Lōo la yuun gulęe la kug-palagsi zuto, tu Nawēnne na'am pāņa peelem nęęe wakate ēņa, tu Amoyisi* nęņa nęęe yęgra, tu Lsrayelu dōma ka tāna

wun buse ē. La na'am pāṅa la yuun tollu me. Lɔɔ la n sēm na kūm na n yuun puke la na'am pāṅa bela la, ⁸Nawēnne Sɪa n tōnnu tōon-sɛka la, wun tara na'am pāṅa gānna bela me zozo'e. ⁹Tōon-sɛka n sēm na sɪbgrɛ la n yuun taru na'am pāṅa la, bela, tōon-sɛka n botu nērba masra Nawēnne zē'am na taru na'am pāṅa gānna bela me zozo'e. ¹⁰Tōma tā wun pōn yetu na'am pān-sɛka n yuun boe la lebge la zāṅa, se'ere n soe la, sɛka n boe lɛɛɛ wā gānnu ē me zozo'e. ¹¹Bela, sɛla n yuun tollu la n taru na'am pāṅa la, sɛla n boe wakate wuu la n taru na'am pāṅa zo'oge gānna bela.

¹²Tōma n taru putē'e-ēṅa gu'ura la iyā, tōma taru buraane zo'oge me. ¹³Tōma ka utu wu Amoyisi n yuun dɪke tānne pī a nēṅa tu lɪsrayɛɪ dōma da yē na'am pāṅa n nēege a nēṅa n tollu la. ¹⁴La lɪsrayɛɪ dōma la yem yuun ka like. Halu wakat-ēṅa wa paam lɛɛɛ wā, ba sān karēṅra nōor-bīṅre keka gōṅo la, tānne na ken pī ba nēnsu me, tu ba ka bɔkra a vōore. Tān-ēṅa ka pilgri, sān dagna Krisi peelem puam mā'a. ¹⁵Asura, wakat-ēṅa taru wa paam zīna, ba sān karēṅra Amoyisi gōnno la, tānne na ken pī ba yem me. ¹⁶La nēra sān teege yem lebe Zuudāana la zē'am, tānne na pilgri me. ¹⁷Ban yetu Zuudāana la, la de la Sɪa* la. La Zuudāana Sɪa la n boe zē'a la, to'og-m-mēṅa boe la bilam. ¹⁸Tōma wuu n doli Zuudāana Azezi la, tānne na pilge me, tu tōma nēnsu yēgra la Zuudāana na'am pāṅa. Tu Zuudāana Sɪa teera tōma, tu tōma āna wu ēṅa n ān se'em na, tu na'am pāṅa la pa'asra zo'ora.

4

Tōma pāṅa ze'ele la Nawēnne zē'am

¹Nawēnne n zoe tōma ninbāalga bɔ tōma tōon-ēṅa la iyā n soe tu tōma buraane ka bɔ'ora. ²Tōma zagse me ka tōnna tōon-sɛba wuu n sugɛ n de yānne tōoma la, tōma ka utu yem pā'asra nērba. La tōma ka teeru Nawēnne yetoga. Tōma tɔgru pa'ala la sɪra vēelga vēelga, tu nērba sūure n mi se'em na wun bāṅe tu tōma utu sɛla n ān sōṅa Nawēnne nifum. ³La kō-yēlga la tu tōma mōoli la sān ken sugɛ me, a sugɛ la nēr-sɛba n wun sā'am na. ⁴La de la sɛba n ka bɔ Nawēnne sɪra la. Asūtāana* n de dūnia wā naba la n pī ba yem tu ba da bāṅe Krisi n de Nawēnne wōnne na kō-yēlga na'am pāṅa. ⁵La dagu tōma mēṅa yelle tu tōma mōoli, la de la Azezi-krisi n de Zuudāana la kōa tu tōma mōoli. La sān dɛna tōma, tōma de la yāma tōntōnɪba Azezi iyā. ⁶Nawēnne n yuun yetu: < < Peelem nēege lika puam > > na, la de la ēṅa n botu peelem nēege tōma sūa puam, botu tōma bāṅe Nawēnne na'am pāṅa n nēege Krisi nēṅa zuo.

⁷La tōma n taru bōntarsōm ēṅa la, tōma ān wu yɔgrɔ lɔgrɔ tu ba dɪke

tuulum bõnõ ãḡe mĩ. Tl la pa'alẽ tl pãn-kãte ãḡa ka ze'ele tõma zẽ'am, a ze'ele la Nawẽnne zẽ'am. ⁸Tõma yẽtl nãmsgõ buuri to'oto'ore me sela woo puam, la a ka yãḡe tõma. Tõma fablu me ka mina tõma n wun ãḡe se'em, la tõma buraane ka bo'oge. ⁹Nërba nãmsru tõma me, la Nawẽnne ka base tõma, ba wẽ'eru tõma lubra me, la tõma ka ki. ¹⁰Tõma taru nãmsgõ me tl ãyã puam wu Azezi kũm nãmsgõ la daare woo ka gõ'õra, tl nërba wun yẽ Azezi võm tõma puam. ¹¹Tõma n võa wã, tõma põsru tl yõore me wakate wuu Azezi ãyã, tl nërba wun yẽ a võm tõma ãyã n kiiri la puam. ¹²Bela, kũm zigrũ la a ku tõma, tl yãma yẽta võm.

¹³La gulse Nawẽnne gõḡõ puam yetu: < < Mam bõ sũra me n soe tl mam tõḡe. > > Tõma mẽ bõ Nawẽnne sũra me, bela n soe tl tõma tõḡra. ¹⁴Tõma mi me tl Nawẽnne n vo'oge tl Zuudãana Azezi la, a mẽ wun po vo'oge tõma me la Azezi, la a wun lagũm taru tõma la yãma sẽḡe a zẽ'am. ¹⁵Bõn-bãma wuu n utu la de la yãma ãyã. Bela tl Nawẽnne yel-sõnne wun paara nërba zozo'e, tl nërba wun pu'usra Nawẽnne a yel-sõnne zo'õra pa'asra, tl la dena a nã'asgõ.

¹⁶Bela tl tõma buraane ka bo'õra. La baa tõma ãyã n sã'anũ na, tõma sũa lebrũ la paalga daare woo. ¹⁷Nãmsgõ sũka tl tõma yẽtl wakate fẽfẽe wã de la pũka ka tãna wun dũke make la nã'asgõ zozo'e n ka taru ba'asgõ tl a wun botu tõma yẽ la. ¹⁸Tõma putẽ'ere n boe la sela la, dagũ sela tl nini yẽtl. A de la sela tl nini ka yẽtl. Bõn-sũka tl nini yẽtl tollu me. La sela tl nini ka yẽtl la boe la wakate n ka ba'asru.

5

¹Tõma ãyã tl tl taru dũnia wã zuo ãn wu fuu-deego. Tõma mi tl fuu-deego ãna sãn wa sã'am, Nawẽnne wun ãḡe kẽ'a zẽ'a saazuum bõ to. A de la kẽ'a zẽ'a n boe wakate wuu, a dagũ nërba n ãḡe ã. ²La tõma nãmsru me bõõra zozo'e tl tl kẽ saazuum kẽ'a zẽ'a na. ³Se'ere n soe la, tl sãn kẽ kẽ'a zẽ'e-ãḡa, la ãn wu tl ye la fuugo la, tl kãn dena bũela. ⁴Tõma n ken bõna dũnia zuo ãyã wã puam na, tõma nãmsru me tara toogo. La dagũ tl tõma booru tl tl base la dũnia wã zuo ãyã la, tõma booru tl Nawẽnne n dũke saazuum ãyã la ye to, tl sela n de võm wun pĩ sela n kiiri la. ⁵La de la Nawẽnne mẽḡa n ãḡe tõma tl tõma ãna bela, dee bõ tõma a Sũa n de sela n pa'alũ tl tõma wun yẽ sela wuu tl a bĩḡe tl a bõ tl la.

⁶Bela tl tõma tara buraane zozo'e daare woo, dee mina tl tõma n ken bõna dũnia ãyã wã puam na, tõma zãaḡe la Zuudãana kẽ'a zẽ'a na me. ⁷La tõma dõlu la sela tl tõma bõ sũra dee nãn ka yẽ. ⁸Tõma taru buraane me zo'oge,

dee booru nu tu tu base dūnia iyā wā, dee sēŋe ka bona Zuudāana la zē'am.
⁹Bela tu tōma mōrgra bōora tu tu ēŋe tu la paage a yem, tōma sān bona dūnia
iyā wā puam, bu tu sān sēŋe a zē'am. ¹⁰Se'ere n soe la, tōma wuu wun
ze'ele la Kriŋe nēŋam tu a di tōma sarɣa, dee bō nēra woo yōoro tu la mase
wu ēn tōm se'em dūnia wā, a sān tōm sōŋa, bu a sān tōm be'em.

Kriŋe n naage tōma la Nawēnne

¹¹Bela tōma n mi tu zota Zuudāana n de se'em na, tu tōma mōrgra tu tu tōge
yāŋe nērba tu ba sake ē. Wēnnaam mi tōma sōŋa me. La mam tarɣ putē'ere
tu yāma sūure puam ya mē mi mam me. ¹²Tōma ken ka bōora tu tu pa'ale ya
tōma n ān sōŋa se'em, tōma booru tu tu bō ya la folle tu ya tara yēsōm tōma
iyā. Bela tu ya wun tā'age tōge lerge nēr-seba n wē'eri yō'ogo la sela n yetu
la nini, dee ka bɣsra ba sūure puam na. ¹³Tōma sān dēna zollō, la de la
Nawēnne iyā. La tōma sān ka zalla, la de la yāma sōŋre iyā. ¹⁴La de la Kriŋe
nōŋlum n soe tōma la iyā. Tōma bāŋe me tu nēra ayɣla n ki nērba wuu iyā, tu
la pa'ale tu nērba wuu po lagum na ē ki me. ¹⁵A ki nērba wuu iyā tu nēr-seba
n vɔa la, da le vɔa ba mēŋa n booru se'em, ba vɔa wu sēka n ki ba iyā dee
vo'oge la n booru se'em.

¹⁶Bela iyā tu lēle wā, tōma ka le bɣsra nēra wu nērsaala n tē'esru se'em na.
La baa tōma daan sān bɣsra Kriŋe wu nērsaalba n tē'esru se'em na, lēle wā
tōma ka le bɣsra ē bela. ¹⁷Nēra sān lagum na Kriŋe dēna ayɣla, a lebge la nēr-
paalga, yel-kεgsɣ la tole me, tu sela woo lebge paalsɣ. ¹⁸La de la Nawēnne n
ēŋe bela wuu, ēŋa n botu Kriŋe naage tōma la ēŋa, dee bō tōma tōon-ēna tu tu
botu nērba naage la ēŋa. ¹⁹Tōma n yetu se'em na, la de la Nawēnne n botu
Kriŋe botu dūnia dōma la ēŋa naage taaba, dee ka geele ba tōon-be'ero. Dee
bō tōma yetoga tu tu tōge naare yelle bō nērba.

²⁰Bela, Kriŋe n tōm tōma tu tōma sōge a zē'am tōgra la yāma wu Nawēnne
mēŋa n tōgru kā'ana ya tōma yetoga la puam. Kriŋe iyā tōma sosru ya me tu
ya naage la Nawēnne. ²¹Kriŋe ka tōm tōon-be'ero. La Nawēnne base me tu a
lebge wu tōon-be'ero dāana tōma iyā, tu tōma wun lebge nērba n mase
Nawēnne zē'am ēŋa iyā.

6

¹Tōma n lagum na Nawēnne tōnna la iyā, tōma sosru ya me tu ya da base tu
yel-sōnne na tu ya to'oge Nawēnne zē'am na dēna zāŋa. ²Se'ere n soe la,
Nawēnne yeke a gōŋo puam yetu:

< < Mam lerge ya pu'usgo la wakat-sēka tu mam booru tu m ēŋe ya yel-
sōnne na.

Fāare la daare, mam sōŋe ya me. > >

La selse-ya, læle wā de la wakate ti Nawēnne uti yel-sōnne, læle wā de la fāare daare la.

³Tōma ka boori ti ti ēŋe sela n wun boti nēra tuuge, ti nēra da zerge to ti tōoma la puam. ⁴La sela woo puam tōma pa'ali me ti tōma de la nēba n tōnni Nawēnne tōoma. Tōma mā'ari ti sūure me, wībra nāmsgo puam, la toogo, la sū-sā'aŋo puam. ⁵Ba wē tōma me, dee yu tōma yu'a deto puam. Ba boti nēba zozo'e gire me zebe la tōma, tōma tōnni tōon-ke'eno me targe ka gīsra, ka dita. ⁶La tōma tōnni na pupeelem, la bāŋre, la sū-mā'are, la ɽ-sōŋo, la Nawēnne Sɽa, la nōŋlum sɽa sɽa. ⁷Tōma togru la sɽa yetoga la Nawēnne pāŋa. Tōma n uti sela n mase la n de tōma zebre logro ti tōma taru zebra dee gu'ura ti mēŋa. ⁸Nēba baseba nā'asru tōma me, ti baseba pɔ'ora tōma, baseba sā'anu tōma yu'ure me, ti baseba pēgra tōma. Ba bɽru tōma wu tōma de la pōmpɔrndōma, baa la tōma n togru sɽa la. ⁹Ba bɽru tōma wu tōma de la sāama, baa la ban mi tōma sōŋa la, ba bɽru tōma wu nēba n kiiri, dee ti tōma vɔa. Ba sɽgru tōma me, dee ti tōma ka kiira. ¹⁰Ba bɽru tōma wu tōma taru la sū-sā'aŋo, la tōma taru la sū-yēlga daare woo. Ba bɽru tōma wu nasdōma, dee ti tōma boti nēba zozo'e tara bōntarsōm. Ba bɽru tōma wu nēba n ka taru sela, dee ti tōma tara sela woo.

¹¹Korēnti dōma, tōma toge ya la vēelga, tōma pelge la ti puure toge la ya.

¹²La dagu tōma n ka nōŋe yāma, la de la yāma n ka pa'ale ya nōŋlum. ¹³Mam togru la ya wu m kōma la, ya mē nōŋe tōma, pelge-ya ya puure la tōma.

Lika la peelem ka tā wun lagum taaba

¹⁴Da dɽke ya mēŋa lagum na nēr-seba n ka bo Nawēnne sɽa la. Se'ere n soe la, sōŋa la be'em kān yāŋe lagum taaba. Bēm lagŋo n boe peelem, la lika tēŋasuka? ¹⁵Bēm naa-nōore n boe Kriisi, la Asūtāana* tēŋasuka? Bu sɽka n bo Kriisi sɽa, la sɽka n ka bo ē sɽa taru la bēm pure la taaba? ¹⁶Bēm lagŋo n boe Wēnnaam deego, la baga ti ba māale tēŋasuka? La sān dɽna tōma, tōma de la Nawēnne n vɔa la deego wu Nawēnne n yeke yetu:

< < Mam wun bɔna la ba,

kē'era la ba.

Mam wun dɽna ba Nawēnne,

ti ba dɽna mam nēba. > >

¹⁷Bela n soe ti Zuudāana Nawēnne yetu:

< < Yese-ya ba puam,

welge-ya ya mēŋa

dee base ba.

La ya da kalum sela n de dēgrɔ,
tɪ mam wun to'oge ya.

¹⁸Mam wun dɛna ya Sɔ,
tɪ ya dɛna mam dayɔɔsɪ,
la m pɔyɔɔsɪ.> >

Zuudāana Nawēnnɛ n de ke'engo wuu dāana la n yele.

7

¹Bela m sɪr-nōŋrɪsɪ, nōor-bīŋre* bāma wuu n de tōma bōnɔ na, base-ya tɪ
tɪ malge tɪ mēŋa la dēgrɔ wuu n dēgrɪ īyā, la sɪa, dee āna sōŋa, vɔa
pupeelem puam mase sela woo puam, zɔta Nawēnnɛ.

Apolɪ tarɪ sū-yēlga la Korēntɪ dōma

²Base-ya tɪ tōma nōŋlum bɔna ya sūure puam. Tōma ka ēŋɛ nēra baa ayɪla
be'em, tōma ka sā'am nēra yelle, la tōma ka zām nēra to'oge a sela. ³Mam
n togrɪ bela la, dagɪ tɪ mam boorɪ tɪ m mōŋɛ ya la buurɔ. Mam daan pōn
dēŋɛ yele ya tōma n nōŋɛ ya zo'oge se'em mɛ, tōma sān ki, bu tōma sān
vɔa mɛ. ⁴Mam bɔ ya sɪra mɛ, la mam yēsnu mɛ yāma īyā. Baa tōma toogo la
wuu puam, mam tarɪ buraanɛ, la sū-yēlga zo'oge mɛ.

⁵Asɪra, tōma n daan paagɛ Maseduanɪ na, tōma daan ka yē vo'osgo baa
fēfēe. Tōma yē toogo buuri wuu mɛ, nērba n zɛbɛ la tōma, dee tɪ dabeem
tara tōma. ⁶La Nawēnnɛ n bɔ'ɔrɪ sū-sā'aŋɔ dōma buraanɛ na, daan botɪ Atiti
n wa'am tɪ tōma yē buraanɛ. ⁷La dagɪ a wa'aŋɔ la mā'a īyā, la de la ēn
wa'am wa yele tōma yāma n bɔ ēŋa buraanɛ se'em na īyā. A yele tōma la
yāma n boorɪ tɪ ya le yē mam zo'oge se'em, dee yele mam yāma sū-sā'aŋɔ,
la yāma n wɪsge ya mēŋa mam īyā se'em. Bela n soe tɪ mam sū-yēlga le
zo'oge pa'asɛ.

⁸Mam gōŋɔ la tɪ mam daan gulɛ la sān sā'am ya sūure, mam ka utɪ m sān
bāŋɛ nɪ. Mam sān wun yetɪ m sān bāŋɛ nɪ, la de la mam n daan bāŋɛ tɪ
gōŋɔ la sā'am yāma sūure la. La bela de la wakate fēfēe puam. ⁹La mam utɪ
sū-yēlga mɛ lɛlɛ wā, la dagɪ mam n botɪ ya sūure sā'am na īyā, la de la ya
sū-sā'aŋɔ la n botɪ ya teege yɛm base tōon-be'ero la īyā. Yāma sū-sā'aŋɔ
ēŋa de la Nawēnnɛ n boorɪ se'em. Bela tōma ka ēŋɛ ya sela n de be'em.

¹⁰Asɪra, sū-sā'aŋɔ sɛka n de Nawēnnɛ n boorɪ se'em na botɪ nēra tɛɛra la
yɛm basra tōon-be'ero, yēta fāarɛ. Nēra nēra ka utɪ a sān bāŋɛ nɪ bela
puam. La dūnia sū-sā'aŋɔ sēm na kūm. ¹¹Sū-sā'aŋɔ sɛka n de Nawēnnɛ n
boorɪ se'em na n botɪ ya ɪta se'em n wāna: A botɪ ya mō'ora la nini, a botɪ
ya pa'ala tɪ ya ka tarɪ taale yel-ēŋa puam, a botɪ ya sūure n ka āna yēlum, a

boti ya zota la dabeem, a boti ya boora me la ya suure wuu ti ya ye mam, a boti ya tara la yemleego ti ya enge sela n an soga, dee wusge ya mena ti ya sibge seka n tom be'em na. Yama pa'ale me sela woo puam ti yama ka taru taale yel-enga puam.

¹²Bela, mam n daan gulse ya la, la dagi seka n tom toon-be'ero la iya, la dagi ner-seka ti a enge e be'em na me iya. La de la, la boti ya bange soga Nawenne nengam yama n nonge toma zo'oge se'em. ¹³La de la bela n soe ti toma ye buraane, la dagi buraane na ma'a ti toma ye, toma ken ye su-yelga zo'oge me, toma n ye ti Atiti taru su-yelga, yama n keje a suure se'em na. ¹⁴La san dena mam n pegen yama Atiti ze'am na, yama ka enge mam yanne. Toma n en togra sura bo'ora ya daare woo la, bela toma n pegen yama Atiti ze'am na me de la sura. ¹⁵Atiti san teege yama sakre, la yama n to'oge e na dabeem na, a nonge yama zo'oge pa'ase me. ¹⁶Mam uti su-yelga me, mam n ta wun bo yama sura sela woo puam na iya.

8

Krisi nerba n sogru taaba se'em

¹M sobiisi, toma booru ti ya bange la Nawenne n enge Maseduanu Wendeto la nerba yel-sonne se'em. ²Ba ye toogo me namse zozo'e, la ba taru su-yelga zo'oge me, ti baa la ba noga la n zo'oge la, ba bo sogre zo'oge me la ba suure wuu. ³Mam yeti ya ti ba bo mase wu ban ta se'em, la ba bo halu gange la ba pana. ⁴Ba mena n sose toma ti ti bo ba sore ti ba po soge Nawenne nerba n boe Zerizalem na. ⁵Ba enge gange toma n daan taru putere se'em na me. Ba denge duke la ba mena bo Zuudana la, dee duke ba mena bo toma doose wu Nawenne n booru se'em. ⁶Bela ti toma sose Atiti n pose sogre toon-enga yama ze'am na, yeti a tom e ba'ase. ⁷Yama morge sela woo puam me: Yama bo Krisi sura zo'oge me, tana togra Nawenne yelle soga, tara Nawenne mi'ilum zo'oge, wusge ya mena sela woo puam, la yama taru toma noglum zo'oge me. Bela, morge-ya la sogre toon-enga me tone.

⁸Mam n yeti bela la, la dagi pana ti mam uti ya. Mam duke la nerba baseba n enge se'em make bo ya, ti ya pa'ale yama noglum n de noglum sura sura se'em. ⁹Yama mi toma Zuudana Azezi-krisi yel-sonne na me: Baa la ena n daan de bontarsom dana la, a daan enge a mena la nasa yama iya. Ti en enge a mena nasa la, wun boti yama lebge bontatba Nawenne ze'am.

¹⁰La de la mam putere ti mam yeti m bo ya yel-ena wa puam: La an soga bo ya ti ya senge nena la toon-ena wa. Yama n de posepsi doma n looge yem yuune n tole ti ya tom toon-ena. La dagi bela ma'a, yama n ken dena

keŋe nērba zozo'e me, ti ba mē boora ti ba ēŋe. ³La mam tōm na ti sobiisi la ti ba wa'am ya zē'am, ti tōma n pēgru yāma se'em bōn-ēŋa puam na, da kān dēna zāŋa. Mam booru la ya māasum ba'ase wu mam n yeŋe se'em na. ⁴La sān dagna bela, Maseduanu dōma la sān doose mam wa'am wa yē ti ya ka māasum, tōma n daan bo yāma sira zo'oge se'em na, la wun dēna la yānne zozo'e bo tōma, la, la mē wun dēna la yānne bo yāma. ⁵Bela ti mam bise ti la ān sōŋa ti mam sose ti sobiisi la ti ba dēŋe nēŋa wa'am yāma zē'am wa bise yemleego bo'a la ti ya yeti ya bo la yelle. Ti mam sān wa paam, ti ya pōn māasum bo'a la ba'ase me, ti la wun pa'ale ti ya bo la ya yemleego, la dagu mōgrē.

⁶Bāŋe-ya ti nēr-seka n bure fēe, wun lagsē la fēe. La nēr-seka n bure zo'oge, wun lagsē zo'oge. ⁷Bela, nēra woo bo wu ēn looge yem se'em na, ti la da dēna nēnzūŋre, bu mōgrē. La de la nēr-seka n bo'oru la sū-yēlga ti Nawēnne nōŋe. ⁸La Nawēnne taru ke'engo me tāna wun bo ya bōn-sōma buuri wuu, ti ya wun tara yāma n booru sela la wuu daare woo ti la seke, dee tara sela wun tōm tōon-sōma wuu. ⁹La de wu lan gulse Nawēnne gōŋo puam nēra n mase la yelle yeti:

< < A puti a bōntarsōm me bo'ora nasdōma,
a tōoma n mase boe la wakate n ka ba'asru. > >

¹⁰Nawēnne n bo'oru ka-koora bōnbuuri, dee bo'ora ē dia ti a dita la, wun bo ya sela ti ya tāna wun tōm tōon-sōma zozo'e wu bōnbuuri n wom zo'oge se'em, ti ya tōoma n mase wun zo'ora pa'asra. ¹¹A wun bo ya bōntarsōm ti la seke sela woo puam, ti ya wun bo'ora la ya sūure wuu, ti nērba zozo'e wun pu'usra Nawēnne a yel-sōnne, yāma bo'a la ti tōma dūke bo ba la iyā. ¹²Se'ere n soe la, sōŋre tōone na ti ya tōnni na, la dagu Nawēnne nērba la sōŋre mā'a iyā, la ken boti nērba zozo'e n pu'usra Nawēnne a yel-sōnne. ¹³Ba sān to'oge sōŋre ēŋa, ba wun pēge Nawēnne me yāma n pa'ale ti yāma sakru Kriŋi kō-yēlga la, la yāma n taru yemleego, tara ya bōntarsōm puta la bāma, la Nawēnne nērba wuu la iyā. ¹⁴Ba wun nōŋe ya me pu'usra Nawēnne ya iyā, ēŋa n ēŋe ya yel-sōnne zozo'e la iyā. ¹⁵Ti pu'use-ya Nawēnne a yel-sōnne, a bo'a n ka taru makre la iyā.

10

Apolu tōgru a tōoma yelle

¹Mam Apolu ti ya yeti, mam sān bōna yāma zē'am, mam de la nēr-bugsgo, la mam sān ka bōna yāma zē'am, mam taru la buraane tōgra la, mam belni ya me la Kriŋi sū-bugsum, la a sōŋa. ²Mam sosru ya me ti ya da ita, ti mam

sān wa'am wa bōna ya zē'am, la dēna pēgrē tu mam tara buraanē tōgra, se'ere n soe la, mam mi tu mam wun tōge la buraanē la nēr-seba n yeti tōma uti la tōma nērsaalba mēṅa n boori se'em na. ³Tōma de la nērsaalba, la tōma ka zēbru wu nērsaalba n uti se'em na. ⁴Zēbrē lōg-seba tu tōma taru zēbra la dagu nērsaala zēbrē lōgrō, ba de la pāṅa n ze'ele Nawēnnē zē'am, n tā sā'ana sēla wuu n taru ke'eṅo. Tōma taru ba sā'ana la tē'esgo seba wuu n de pōmpōrṅo, ⁵la bōn-seba wuu n zēkru ba mēṅa boti nērba ka bāṅra Nawēnnē pāṅa. Dee yāṅra tē'esgo buuri wuu boti ba sakra Krisi. ⁶Yāma sān wa ēṅe sēla n pa'alē tu ya sakru Nawēnnē nōore sōṅa, tōma māasum me tu tu sūbge seba n si'lsru la wuu.

⁷Yāma būsru la sēla tu yāma nini yēti la. Nēra sān tē'esē tu ēṅa de la Krisi nēra, a dāana mē tē'esē wāna wā: Ēṅa n de Krisi nēra la, tōma mē de la Krisi nērba. ⁸La mam sān wē m yō'ogo zo'oge fēe la ke'eṅo sēka tu Zuudāana bō tōma la, yānnē ka taru mam, la de la Zuudāana n bō tōma ke'eṅo tu tu sōṅe ya tu ya sēṅe nēṅa Nawēnnē doosgo puam, la dagu tu sā'am ya. ⁹Mam ka boori tu la āna wu mam yeti m kē'esē ya la dabeem la m gōnnō na. ¹⁰Se'ere n soe la, nērba n yeti se'em n wāna: << Apolu gōnnō na yetōga ke'em me, dee dēna toogo. La a mēṅa sān bōna tōma zē'am, a ka taru pāṅa, tu a yetōga la dēna ninbāalga.>> ¹¹Nēr-sēka dāana n tōgru bēla la, a bāṅe sōṅa tu tōma n ka boe yāma zē'am dee tōgra se'em gōnnō na puam na, tōma sān wa'am wa bōna ya zē'am, tōma ken āna la bēla.

¹²Tōma kān saage zōsōm tu mēṅa, bu dūke tu mēṅa make la seba n pa'alē ba mēṅa tē'esē tu bāma ān sōṅa la. Ba dūkru la ba mēṅa māmsra, makra ba mēṅa la taaba. Ban uti se'em na, ba ka taru yem. ¹³La sān dēna tōma, tōma kān wē yō'ogo tu la yōsge, tōma wun wē yō'ogo masē la tōon-sēka tu Nawēnnē bō tōma la beene. Ēṅa n bō tōma sore tu tōma paage yāma zē'am. ¹⁴Tōma ka yōsge tu beene wu tōma ka wa'am na yāma zē'am na, tōma n de pōspōsi nērba n wa'am yāma zē'am wa mōolē Krisi kō-yēlga la. ¹⁵Tōma ka wē'eri yō'ogo la tōon-seba tu nērba baseba tōm, bēla tōma ka yōsge. La tōma taru putē'erē tu yāma n bō Nawēnnē sura la wun pa'asra me, tu tōma tōone na zo'ora pa'asra yāma zē'am, tu la ken masē Nawēnnē n bō tōma se'em na beene. ¹⁶Tu tōma yāṅa wun mōolē kō-yēlga la so'olum seba n boe ya nēṅa la puam, tu la kān dēna tu tōma wē'era yō'ogo la tōon-seba tu nērba baseba dēṅe tōm ba tōoma zē'am.

¹⁷La gulse Nawēnnē gōṅo puam yeti: << Nēr-sēka n boori tu a wē yō'ogo, a wē yō'ogo la sēla tu Zuudāana ēṅe la.>> ¹⁸Se'ere n soe la, la dagu nēr-sēka n pa'alē a mēṅa tu ēṅa ān sōṅa la n masē, la de la nēr-sēka tu Zuudāana Nawēnnē yeti a ān sōṅa la.

Guuse ya mēṅa la pōmpɔrṅɔ Tōntōnɔba

¹Mam sosru ya mɛ ti ya sake m yalnɛ wā fēe, asura, sake-ya m yetɔga wā.
²Mam uti la sūure yāma iyā, la sūure ēṅa ze'ele la Nawēnnɛ zē'am. Se'ere n soe la, mam yeti m dɔkɛ ya bɔ la Krisi mā'a, mam booru ti ya tara la ya mēṅa sōṅa ti m dɔkɛ ya bɔ ē wu pugla n nān ka mi buraaga ti ba dɔkɛ bɔ sɔra. ³La mam zotu la dabeem ti nēr-sɛka wun pā'asɛ ya, ti ya wērgɛ ka le dɔla Krisi la sūure ayɔla, la pupeelem, wu Awa ti bōnsɛla la yuun dɔkɛ yɛmkɛgsɔga pā'asɛ ē ti a tuuge la. ⁴Se'ere n soe la, nēra woo sān wa'am ya zē'am wa mōola Azezi ayēma yelle, ti la ka dɛna Azezi sɛka ti tōma mōole bɔ ya la, yāma to'oru mɛ tɔtɔ, la yāma to'oru la sɔa ayēma n dagi sɛka ti ya pōn to'oge la, la yāma to'oru la kō-yēlga ayēma n dagi sɛka ti yāma pōn to'oge la, sakra ba sōṅa sōṅa. ⁵Mam ka tē'esɛ ti nēr-bāma n pa'alɔ ti bāma de la Tōntōnɔba n gānnɔ na, mam de poorum dāana ba zē'am. ⁶Baa la mam sān ka mina yetɔga wu yetɔg-mita, la dagi ti mam ka tarɔ bāṅrɛ. La tōma pa'alɛ ya bōn-ēṅa mɛ vɛelga vɛelga sɛla woo puam, wakate wuu.

⁷Mam n daan mōolɛ Nawēnnɛ kō-yēlga la bɔ yāma la, mam ka boti ya bɔ sɛla. Mam daan sike m mēṅa mɛ, dee zēkɛ yāma. Yāma tē'esɛ ti mam n daan ēṅɛ se'em na de la be'em bu? ⁸Mam n daan tōnnɔ bɔ'ɔra yāma la, mam sake mɛ ti Wēndeto baseba nērba yɔ mam. La ān wu mam fā la bāma, dɔkɛ sōṅɛ yāma. ⁹La mam n daan boe ya zē'am bɔ'ɔra sōṅrɛ seba wuu la, mam ka te'egɛ ya nēra nēra ti a sōṅɛ mam. La daan de la ti sɔbi-sɛba n ze'ele Maseduanɔ wa'am na n daan bɔ mam sɛla wuu n pɔ'ɔgɛ mam na. Mam daan guusri m mēṅa mɛ ti m da dɛna zeero bɔ ya, la mam wun ken āna la bɛla. ¹⁰Krisi sɔra n boe mam sūure puam na, mam yeti ya mɛ ti nēra ka tā wun boti mam ka wē yō'ogɔ la bōn-ēṅa yelle Akayi so'olum puam. ¹¹Bēm iyā ti mam yele wāna? La de la mam ka nōṅɛ ya mɛ bu? Ayɛi, Nawēnnɛ mēṅa mi ti mam nōṅɛ ya mɛ.

¹²Mam n uti se'em na, mam wun ken uti la bɛla, ti nēr-sɛba n booru ti ba wē'era yō'ogɔ yeti bāma n tōnnɔ se'em, la tōma n tōnnɔ se'em na de la buyɔla la, da yē folle. ¹³Nēr-bāma de la pōmpɔrṅɔ Tōntōnɔba, ba pā'asru la nērba, uti ba mēṅa āna wu ba de la Krisi Tōntōnɔba. ¹⁴La ēna wā dagi bōn-di'ɔṅa. Se'ere n soe la, Asūtāana* mēṅa teerɔ mɛ āna wu peelem malɛka*. ¹⁵Bɛla, la dagi di'ire ti a tōntōnɔba uti ba mēṅa āna wu sɛla n mase tōntōnɔba. La ba ba'asgɔ wun āna wu ba tōoma la n de se'em na.

Apolɔ pa'alɛ ēṅa n nāmɛ a tōoma puam se'em

¹⁶Mam le yeta me ti nera da buse mam wu mam de la yalma la. La ya san busra mam wu yalma, ya yi sake ti m we m yo'ogo fee, wu mam de la yalma la. ¹⁷Mam n torgu we'era m yo'ogo wa, la dagi Zuudana n yeti mam ye se'em na. Mam keje la m sure torga wu yalma la, we'era yo'ogo. ¹⁸Nerba zozo'e n we'eri yo'ogo la dunia yela la, mam me wun we m yo'ogo me. ¹⁹Yama de la yem doma, dee sake to'ora yalmdoma la yemleego! ²⁰Yama sakri me ti ba ke'esra ya yamne puam, sake ti ba dita ya, faara ya, ka nanna ya, sake ti ba we'era ya pegsi. ²¹Toma n daan eje ti meja tarimdoma ka eje ya wu bama n eje ya se'em na, la de la yanne bo mam bu? Nera san tana wun we yo'ogo sela yelle, mam me ta wun we yo'ogo me a yelle. Wana de la yalne ti mam torgu. ²²Ba de la Ebre* doma, mam me de la Ebre nera. Ba de la Israyeli* doma, mam me de la Israyeli nera. Ba de la Abraham* yusu, mam me de la Abraham yuja. ²³Ba yeti bama de la Krisi tontomba, mam wun toge wu mam yem n bu la, mam n de Krisi tontonna ganna ba. Mam tom namse ganna bama me. Ba ke'ese mam yu'a deem ganna bama me, ba we mam zo'oge ganna bama me, noore zozo'e mam deege la m ki. ²⁴Noore bunuu ti Zifdoma* we mam la ka'asa, ka'asre ayula kai pinaasi. ²⁵Rom* doma we mam me noore ata. Daare ayula nerba lobe mam me la kuga deege la ba ku. Noore buta ti mam boe orjo puam, ti a sa'am ko-kate puam mise. Mam eje daare ayula me ko'om puam, wunteja la yu'uja. ²⁶Mam soa la senne puam, mam ye yel-pakrusi me zozo'e la kusi ko'om n pue, la faarba. Mam ye yela me la Zifdoma n de mam buuri la, la bu-zangsi*. Mam ye yel-pakrusi me tensi puam, la weto puam, la ko-kate puam. Mam daan ye yela me la seba n parum ti bama de la ti sobiisi la. ²⁷Mam daan tom ton-ke'eno namse me. La noore faa mam ka gise. Kom, la koyuro yoke mam me. Mam ga'are kom me wakate baseba. Wakate baseba oro yoke mam me, ti mam ka tara fuugo wun pile. ²⁸Ti mam ka torga yel-seba n weege la. La sela n de pakre bo mam daare woo, de la Azezi nerba n boe ze'esi wuu la yelle. ²⁹Nera san bona torgo puam, la an wu mam me boe la torgo puam na. La nera san base Nawenne doosgo, mam sure n sa'ani zozo'e.

³⁰La san dena yo'ogo we'a, mam wun we yo'ogo la m torgo la. ³¹Nawenne n de ti Zuudana Azezi So n soe peka wakate n ka ba'asri la, mi me ti mam ka parni. ³²Mam n daan boe Damaasi la, gomna ti naba Aretasi boti a sona Damaasi busra la, daan boti ba gu'ura la tēja la noa ti ba yoke mam. ³³Ti ba daan boti mam sige pu'ugo puam, ti ba duke mam doose sawure sike lalga poorum, la de la bela ti mam yaje pose.

Apolu tɔgru yel-sɛba ti Nawēnne puke pa'alɛ ē, la a tɔrgɔ yelle

¹Dēnɩ ti mam wē yō'ogo, la yō'ogo wē'a la ka tarɩ yōorɔ. La mam wun ba'asōm tɔgɛ la bōn-sɛba ti Zuudāana la puke pa'alɛ mam, ti mam yē wu zāasɔɔ la. ²Mam mi la Krisi nēra ayɩla*f1* yuuma pia la anaasɩ n wāna n tole, ti Nawēnne zēke ē zom saazuum a yire. Mam ka mi a dāana sān sɩɩ zēke mɛ zom sɩra sɩra, bu la sān āna wu zāasɔɔ la, Nawēnne mā'a n mi. ³Mam mi ti bura-ēɲa zēke mɛ zom Nawēnne yire, la mam n yeke se'em na, mam ka mi a sān sɩɩ zēke zom, bu la sān āna wu zāasɔɔ la, ⁴la mam n mi sɛla de la a wōm na yetɔga mī ti nēra ka tā wun tɔgɛ, la sɛla ti ba ka bɔ nērsaala nōorɛ ti a yeke. ⁵Mam wun wē yō'ogo la bura-ēɲa n yē sɛla la yelle, la mam kān wē yō'ogo m yɛla basɛba yelle, ti la sān dagna mam tɔrgɔ la yelle mā'a. ⁶Mam sān bɔɔra ti m wē yō'ogo, mam kān dɛna yalma, se'ere n soe la, mam wun tɔgɛ la sɩra. La mam kān ēɲɛ bɛla, mam ka boorɩ ti ba tē'esɛ mam yelle gāɲɛ ban yē mam n ɩti se'em, bu ban wōnnɩ mam n yeke se'em na.

⁷La, lan wun ēɲɛ se'em ti mam da tā'age zēke m mēɲa la bōn-yālma ti Nawēnne puke pa'alɛ mam na, a base ti Asūtāana* ēɲɛ sɛla n ān wu gō'a mam iyā puam nāmsra mam ti mam ka tāna wun zēke m mēɲa. ⁸Mam sose Zuudāana la nōorɛ butā yetɩ a botɩ bōn-ēɲa fōrgɛ dee base mam. ⁹La a lerge mam yetɩ: << Mam yel-sōnne seke fu mɛ. Se'ere n soe la, la de la tɔrgɔ puam ti mam pāɲa tōnnɩ zozo'e.>> Bɛla, mam wun wē yō'ogo m tɔrgɔ la puam, ti Krisi pāɲa la wun bɔna la mam lɛ. ¹⁰Bɛla n soe ti mam ɩta sū-yēlga m tɔrgɔ la puam, la tuurɛ puam, la tooro puam, la nāmsgɔ puam, la sū-sā'aɲɔ puam, mam n sake Krisi la iyā. Se'ere n soe la, mam tɔrgɔ la puam ti mam tarɩ pāɲa.

Apolu fabli Korēntɩ Wēndeego nērba yelle

¹¹Yāma n mōrgɛ mam ti mam tɔgra wu yalma la. La de la yāma n de nɩ ya tɔgɛ po'oge mam, pa'alɛ mam n ān se'em. Baa mam sān ka dɛna sɛla, nēr-sɛba n pa'alɩ ti bāma n de Tōntōnɩba n gānnɩ la, mam ka de poorum dāana ba zē'am. ¹²Yel-sɛba wuu ti mam daan wībri tōnna ya zē'am na pa'alɩ mɛ ti mam de la Krisi Tōntōnna*. Bōn-yālma, la yel-kɩrsɩ n pa'alɩ Nawēnne pāɲa daan ēɲɛ mɛ. ¹³Bēm yel-sōnne ti mam ēɲɛ bɔ Azezi nērba zē'esɩ basɛba, ti la pɔ'ɔgɛ yāma? Sān dagna mam n ka to'oge sōɲrɛ ya zē'am na mā'a. Bɔ-ya mam sugri yel-ēɲa puam.

¹⁴Nōorɛ atā dāana n wāna ti mam māasum ti m wa'am ya zē'am wa bɩsɛ

ya. La, la dagi yāma n wun bise mam yelle. Se'ere n soe la, mam ka eeru ya sela, la de la yāma mēṅa ti mam eeru. Yāma ān wu mam kōma la. Asura, la dagi kōma n wun lagse sela biṅe ba sōdōma, la de la sōdōma n wun lagse sela biṅe ba kōma. ¹⁵La sān dena mam, mam wun dike sela wuu ti mam taru, la m mēṅa wuu bo la yemleego yāma sōṅre iyā. Mam n nōṅe yāma zo'oge la iyā n base ti yāma ka nōṅe mam bu?

¹⁶Ya mi me ti mam ka to'oge sōṅre ya zē'am, la ya nēba baseba yeti mam ēṅe la yemkēgsuga pā'ase ya. ¹⁷Mam n daan tōm nēr-seba ti ba wa'am yāma zē'am na, ba nēr-kāna ti mam botu a to'oge sela ya zē'am bo mam?

¹⁸Mam daan sose la Atiti ti a wa'am ya zē'am, dee tōm ti sobia la, ti a doose ē. Bela, Atiti pā'ase yāma to'oge sela me bu? Mam la Atiti taru la putē'ere ayula, la tōma doose la sore ayula.

¹⁹Yāma tē'esē ti tōma n tōgru bela wuu la, tōma eeru la buuro yāma zē'am bu? Ayel. Tōma tōgru la Nawēnne nēṅam, Krisi doosgo puam. Ti sobi-nōṅru, tōma tōgru bela wuu ti la sōṅe la yāma, ti ya sēṅe nēṅa Nawēnne doosgo puam. ²⁰Mam zoti me ti m wun wa paam ya zē'am yē ti ya ka ān wu mam n booru se'em na, ti yāma mē yē ti mam ka ān wu yāma n booru se'em na. Mam zoti me ti zebre, la uta sūure la taaba, la sū-isgre, la gēelgo, la po'og-taaba, la ya'anzūm, la zēk-m-mēṅa, la ur-yooro wun bōna ya tēṅasuka. ²¹Mam zoti me ti mam sān wa wa'am yāma zē'am, mam dāana Nawēnne wun botu yānne yōke mam yāma iyā, ti m sūure sā'am la ya nēr-seba n daan tōm tōon-be'ero, dee ka teege yem base tōon-dēgro, la yalsi, la tōon-yooro seba ti ba ēṅe la.

13

Ba'asgo kā'aṅo, la pu'usgo

¹Nōore butā dāana n wāna ti mam sēm ya zē'am. La mam wun ēṅe wu Nawēnne gōṅo n yeke se'em na yeti: <<Yela wuu malgre, dēni ti nēba bayi bu batā dena kaset-dōma.>> ²Mam n daan wa'am ya zē'am nōore buyi dāana la, mam daan kā'an seba n tōm tōon-be'ero, la nēba baseba la wuu me. La lēle wā ti mam ka boe ya zē'am na, mam le yeti ya me ti mam sān wa'am, mam kān zoe nēra ninbāalga. ³Yāma booru ti ya yē la sela n pa'ale ti Krisi n botu mam tōgra, ya wun yē. Krisi sān uta sela ya zē'am, tōrgo ka taru ē, a taru pāṅa zo'oge me ya zē'am. ⁴Asura, a ēṅe a mēṅa la tarma, ti ba ka ē do-puurṅa* zuo. La a vōa me la Nawēnne pāṅa. Tōma n de ayula la Krisi la, tōma mē de la tarumdōma, la tōma vōa la Krisi le, wun tōnna yāma zē'am la Nawēnne pāṅa.

⁵Vēesε-ya ya mēŋa buse ya sān bōna Krisi sore la zuo. Ya mēŋa geele buse, yāma ka mi ti Krisi boe la yāma mε? Sān dagi ni bela, ya koŋe mε. ⁶La mam taru putē'ere ti yāma mi mε ti tōma mōrge mε ka koŋe. ⁷Tōma pu'usrū Nawēnne mε ya iŷā ti ya da ēŋe sela n de be'em. La dagi ti tōma boori ti ti pa'ale ti tōma yāŋe mε, la de la ti yāma wun ēŋe sela n ān sōŋa, baa la tōma sān āna wu tōma koŋe mε. ⁸Se'ere n soe la, tōma ka tā wun ēŋe sela n si'usrū sūra, tōma doli la sūra. ⁹Tōma sān bōna tōrgo puam dee ti yāma tara pāŋa, tōma taru sū-yēlga mε. La tōma n sosru Nawēnne sela ti pu'usgo puam, de la ya vōm wuu wun mase āna sōŋa. ¹⁰Bela n soe ti mam gulsra ya bōn-bāma, mam n ka boe ya zē'am na, ti m sān wa wa'am ya zē'am, m da dīke Zuudāana n bō mam nōor-seka la sūbge ya. A bō mam nōore la ti m sōŋe ya mε ti ya sēŋe nēŋa Nawēnne doosgo puam, la dagi ti m sā'am ya. ¹¹Sela n deege, m sobiisi, tara-ya sū-yēlga, mōrge-ya tōm mase sela woo puam, bō'ora-ya taaba buraane, tara-ya nōore ayila la taaba, vōa-ya la sū-mā'asum la taaba, ti Nawēnne n de nōŋlum, la sū-mā'asum dāana la wun bōna la ya le. ¹²Pu'use-ya taaba la nōŋlum. Nawēnne nērba wuu pu'usrū ya. ¹³Ti Zuudāana Azezi-krisi yel-sōnne, la Nawēnne nōŋlum, la Nawēnne Sūa lagimtare wun bōna la ya wuu.

\f1 12:2 Nēr-ēŋa de la Apoli mēŋa.

Galati dōma

Gōn-seka ti Apoli gulse bō

Bilgre

Galati dōma yuun ze'ele la Golu, tēn-seka yu'ure n de Frānsi zīna wā, sēŋe ka zī'ire Azi-minεeri. Azi-minεeri la yu'ure yāŋa de la Turki. Apoli sore sēnne buyi, la butā dāana ti a mōole Azezi kō-yēlga mī, ti nērba bō Azezi sūra. Bela poorum, nērba baseba n mē sēŋe ka pā'ase nēr-seba n dagi Zifdōma dee bō Azezi sūra la, yeti dēni ti ba sake Zifdōma lō, la ba wāta ba buraasi wu lō la n bō nōore se'em na.

Apoli wōm na kō-ēŋa, ti a gulse yele ba ti la dagi pērgre ti ba doose

Zifdōma lɔɔ la, tɪ la de la ban bɔ Azezi sɪra la tɪ ba wun masɛ Nawēnne zē'am, la dagɪ ban sakrɪ lɔɔ la īyā.

Apolɪ dēŋɛ pa'alɛ la Azezi n wi ēŋa botɪ ēŋa dɛna a Tōntōnna, la Azezi mēŋa n puke a kō-yēlga la pa'alɛ ēŋa se'em. Dee yetɪ ēŋa la Azezi Tōntōnɪba baseba la yē taaba mɛ, la ba sakɛ tɪ ēŋa zāsŋɔ la de la sɪra (sapɪtrɪ 1-2).

A dɪkɛ la Nawēnne gōn-sɛba n yuun pōn gulɛ bɔna kurum kurum na, zāsum ba yetɪ, fu sān bɔ Azezi sɪra, tɪ fu wun yē fāarɛ. Azezi n ki dɔ-puurŋa zuo la īyā tɪ tōma sɔna tɪ mēŋa, tōma ka le dɛna lɔɔ yamsɪ (sapɪtrɪ 3-4).

Gōŋɔ la ba'asgɔ, a yetɪ dēnɪ tɪ tōma vɔa vɔm sɛka n pa'alɪ tɪ tōma vɔa la nēr-sɛba n soe ba mēŋa vɔm. La dēnɪ tɪ Nawēnne Sɪa la pa'ala tɪ sore, wun bɔ tɔ vɔm paalga n ān sōŋa, tɪ tɪ nōŋɛ taaba (sapɪtrɪ 5-6).

Gōn-sɛka tɪ Apolɪ gulɛ bɔ

Galatɪ dōma

1

¹Mam Apolɪ n de Krisi* Tōntōnna n gulɛ gōŋɔ wā. La dagɪ nērsaalba n tōm mam, la mē dagɪ nērsaalba n looge mam tɪ mam dɛna Krisi Tōntōnna*. La de la Azezi-krisi, la tɪ Sɔ Nawēnne n vo'oge Azezi la n looge mam. ²Tɪ sɔbi-sɛba wuu n boe kalam na, n lagɪm na mam gulɛ bɔ'ɔra yāma Azezi-krisi nērba n lagsrɪ Galatɪ tēnsɪ puam na.

³Tɪ Sɔ Nawēnne, la tɪ Zuudāana Azezi-krisi wun ēŋɛ ya yel-sōnne, dee bɔ ya sū-mā'asum. ⁴Azezi-krisi n dɪkɛ a mēŋa bɔ tɪ ba ku ē tōma tōon-be'ero īyā, tɪ a fāage tɔ dūnia wā be'em puam base, wu tɪ Sɔ Nawēnne n boorɪ se'em na. ⁵Ēŋa n soe nā'asgɔ wakate n ka ba'asrɪ. Amina.

Azezi kō-yēlga la de la ayɪla mā'a

⁶Mam ze la yerɪ la yāma n darɛ base Nawēnne n wi ya Krisi yel-sōnne īyā, dee to'oge kōa ayēma wu kō-yēlga la. ⁷Kō-yēlga ayēma ka boe. La de la nērba n bursrɪ ya putē'era bɔɔra tɪ ba teege Krisi kō-yēlga la. ⁸Nēra sān mōolɛ kō-yēlga ayēma bɔ ya, tɪ la dagna sɛka tɪ tōma mōolɛ bɔ ya la, baa la sān dɛna tōma mēŋa, bu malɛka* n ze'ele Nawēnne yire, Nawēnne kā'a-

be'ego bona a dāana zuo. ⁹Tōma pōn yele ya me, la mam le yeta ya me, tu nēra sān mōole kō-yēlga ayēma n de to'ore la seka tu ya to'oge la, Nawēnne kā'a-be'ego bona a dāana zuo.

¹⁰Bela, yāma tē'esē tu mam booru tu nēba n pēge mam bu, bu Nawēnne n pēge ma? Yāma tē'esē tu mam booru tu m ēje tu la paage la nērsaalba yem bu? Ayel, mam sān booru nu tu m ēje tu la paage nērsaalba yem, mam ka de nu Krisi tōntōnna.

Apolu n lebge Azezi tōntōnna se'em

¹¹M sobiisi, mam booru tu ya bāje me tu kō-yēlga la tu mam mōolu la ka ze'ele nērsaalba zē'am. ¹²La mam mē ka to'oge ē nēra zē'am, la mē dagu nēra n zāsum mam. La de la Azezi-krisi mēja n puke ē pa'ale mam.

¹³Ya wōm mam daan ān se'em Zifdōma* sore la puam, daan nāmsra Azezi nēba la zozo'e, mōora tu m sā'am ba sore la. ¹⁴Tōma Zifdōma sore la puam, mam daan sēje nēja me wlsge m mēja la tu yaabdōma dōgmike la yelle, uta lan yele se'em na gānna m zuutaaba zozo'e. ¹⁵La Nawēnne daan welge mam na to'ore lan dēje mam dōka, ēje mam yel-sōnne, looge mam tu m dena a tōntōnna. ¹⁶Ēja n daan wa buse tu la ān sōja, tu a puke a Dayua la pa'ale mam tu m mōole a Dayua la kō-yēlga bō bu-zānsi* la, mam daan ka sēje nēr-seka zē'am tu a zāsum mam. ¹⁷La mam mē daan ka sēje Zerizalem* seba n dēje mam dena Azezi Tōntōnba* la zē'am. Mam daan sēje la Araabi so'olum, bela poorum tu mam lebe Damaasi. ¹⁸Bela poorum yuuma atā n tole, tu mam yāja sēje Zerizalem tu m ka bāje Aplyeeri, daan ēje dabsa pia la anuu a zē'am. ¹⁹La mam ka yē Azezi Tōntōnna ayēma pa'ase, sān dagna Azaki n de Zuudāana ylbga la mā'a.

²⁰Mam n gulse ya sela wā, mam yetu ya Nawēnne nējam tu la dagu pōmpōrjō.

²¹Bela poorum mam ze'ele Zerizalem sēje la Siiri, la Silisi so'olum. ²²La Azezi-krisi nēr-seba n boe Zude* tēnsi la daan nān ka yē mam. ²³Ba daan wen wōm me tu ba tōgru mam yelle yetu: << Sēka n daan nāmsru tōma mōora tu a sā'am kō-yēlga tu tu bō sira la, yāja mōolu la kō-yēlga la.>> ²⁴Tu ba nā'asra Nawēnne mam iyā.

2

Apolu, la Azezi Tōntōnba baseba la taru la nō-yēnne

¹Bela poorum yuuma pia la anaasi n tole, tu mam la Abarnabasi lebe Zerizalem, la mam taru la Atiti lagum mī. ²Nawēnne n daan puke pa'ale mam,

tu mam sēŋe. Mam daan pa'ale ba la kō-yēlga tu mam mōole bo bu-zāŋsi* la. La de la Azezi nērba nēŋadōma la mā'a tu mam tōge bo ba. Mam daan ka boori tu tōon-seka tu mam daan tōm, dee ken tōnna wā, wa dena zāŋa. ³La Atiti n de Greki* n doli la mam na, ba pōn ka pērgē yetu ba wā* ē. ⁴Nērba baseba n daan pā'ase tu bāma de la Azezi karēnbiisi, li'ise kē tōma tēŋasuka bōora tu ba bāŋe tōma n lagum na Azezi-krisi dena ayula la, tōma n to'oge tu mēŋa se'em, bāma daan boori tu ba base tu tōma le dena la Zifdōma loo* yamsi. ⁵Tōma daan ka sake ban boori se'em na baa fēfēe, tu kō-yēlga n de sira la wun ken bōna yāma iyā.

⁶Nēr-seba tu ba bisi wu nēŋadōma la, ba sān dena nēŋadōma bu ba dagu nēŋadōma, la ka pake mam, Nawēnne ka tū'usri nērba. Nēŋadōma bāma ka mōrge mam tu m ēŋe sela sela pa'ase mam zāsŋo la puam. ⁷Ba tōn yē tu Nawēnne dūke kō-yēlga la ēŋe la mam nu'usum tu m mōole bo bu-zāŋsi, wu ēn dūke ēŋe Aplyeri nu'usum tu a mōole bo Zifdōma la. ⁸Nawēnne n bo Aplyeri pāŋa, tōm ē Zifdōma zē'am na, ēŋa n ken bo mam pāŋa tu mam tōnna bu-zāŋsi zē'am. ⁹La Azaki, la Aplyeri, la Azā tu ba bisi wu ba wuu ke'endōma la, n bāŋe tu Nawēnne n ēŋe mam yel-sōnne dūke tōone na ēŋe mam nu'usum na, ba yōge mam, la Abarnabasi nu'usi me, pa'ale tu tu de la ayula lagum tōnna Nawēnne tōoma, tu tōma tōnna bu-zāŋsi zē'am, tu bāma mē tōnna Zifdōma zē'am. ¹⁰Sela tu ba daan sose tōma de la tu sōŋra ba Wēndeego la nasdōma mā'a. La de la bela tu mam daan uti zozo'e.

Apoli pa'ale Aplyeri a tuure

¹¹Aplyeri n daan wa'am Antlyosi la, mam daan tōge ē me vēelga vēelga ka sake ē, se'ere n soe la, a daan ēŋe la sela n ka mase. ¹²Ēn daan boe Antlyosi la, a daan lagnu na bu-zāŋsi* la dita me. La nērba n daan ze'ele Azaki zē'am wa'am, tu a welge ka le dita la bu-zāŋsi la, se'ere n soe la, a daan zoti la seba n yetu dēntu tu nēr-seba wuu n doli Nawēnne sore wāta* la. ¹³Tu tu sobiisi baseba n de Zifdōma* daan po uta wu Aplyeri n uti se'em na, halu tu Abarnabasi mē po kē ba pulibsum urgo la puam. ¹⁴La mam n daan yē tu ban uti se'em na ka mase wu kō-yēlga la sira n de se'em na iyā, mam daan yele Aplyeri ba wuu nēŋam yetu: << Fōn de Zifu dee daan vōa wu bu-zāŋsi n vōa se'em na, fōn wun ēŋe la wāne mōrgra bu-zāŋsi la tu ba vōa wu Zifdōma? >>

¹⁵La sān dena tōma, tōma dōge dena la Zifdōma, tōma dagu bu-zāŋsi n ka doli Nawēnne loo* la. ¹⁶La tōma mi me tu la dagu nēra n doli loo la n yetu se'em na iyā, n wun base tu a mase Nawēnne zē'am, la de la nēra n bo Azezi-krisi sira mā'a tu Nawēnne wun base tu a mase a zē'am. Tōma mē bo

la Azezi-krisi sɪra, tɪ Nawēnne base tɪ tɪ mase a zē'am, tōma n bɔ Azezi-krisi sɪra la ĩyā, dee dagɪ tōma n dolɪ lɔɔ la n yeɪe se'em na ĩyā. Nēra nēra ka tā wun mase Nawēnne zē'am, ēn dolɪ lɔɔ la n yeɪe se'em na ĩyā. ¹⁷Tōma n te'ege Nawēnne, tɪ a base tɪ tɪ mase a zē'am tōma n bɔ Krisi sɪra ĩyā la, bōn-ēŋa sān base tɪ tōma mē dɛna tōon-be'ero dōma wu bu-zāŋsɪ la, yāma tē'esɛ tɪ Krisi botɪ tɪ tōnna la tōon-be'ero bu? Ayɛɪ. ¹⁸Nēra sān base Zifdōma lɔɔ tɪ a daan dolɪ la, dee le yetɪ ba dɔla ē, la de la a mēŋa n sā'anɪ lɔɔ la. ¹⁹La sān dɛna lɔɔ la, a botɪ mam leɓge la kūm a ĩyā, mam ka le dɔla ē. Mam lagɪm na Krisi ki dɔ-puurŋa* zuo, tɪ m vɔa Nawēnne ĩyā, ²⁰tɪ mam n vɔa wā, la ka le dɛna mam mēŋa n vɔɪ, la de la Krisi n botɪ mam vɔa. La vɔm sɛka tɪ mam vɔa lɛɛɛ wā, de la mam n bɔ ēŋa n de Nawēnne Dayua n nōŋe mam ki mam yelle sɪra la, n base tɪ mam vɔa. ²¹Mam ka sake tɪ Nawēnne yel-sōnne na de la zāŋa. La sān dɛna la nēra n dolɪ lɔɔ ĩyā n base tɪ a mase Nawēnne nēŋam, Krisi kūm na de nɪ na zāŋa.

3

Tɪn bɔ Nawēnne sɪra la ĩyā, tɪ tɪ mase a zē'am

¹Yāma Galatɪ dōma, āne n botɪ yāma zuto leɓge tɪ ya ka tara yɛm? Mam daan pa'alɛ ya Krisi n ki dɔ-puurŋa* zuo la yelle mɛ sōŋa sōŋa, tɪ la dɛna vēelga bɔ ya. ²Mam boorɪ tɪ m soke ya la sokre ayɪla mā'a tɪ ya lerge mam: Yāma n to'oge Nawēnne Sɪa la, la de la yāma n sakrɪ ɪta lɔɔ* la n yeɪe se'em na ĩyā bu? Ayɛɪ, la de la yāma n wōm kō-yēlga la, bɔ Azezi-krisi sɪra la ĩyā. ³Yāma yɛm na pɔ'oge paage la wāna? Yāma n pɔsɛ leɓge Nawēnne nērba la a Sɪa pāŋa la, yāma yāŋa boorɪ tɪ ya ba'ase la ya mēŋa pāŋa? ⁴Yāma n yē se'em wuu la leɓge la zāŋa bu? Dēnɪ tɪ la da kān leɓge zāŋa. ⁵Nawēnne n bɔ ya a Sɪa, dee ɪta bōn-yālma ya tēŋasuka la, la dagɪ yāma n ɪtɪ lɔɔ n yeɪe se'em na ĩyā, la de la yāma n wōm kō-yēlga la, bɔ Azezi-krisi sɪra la ĩyā.

⁶Abraham* zē'am la mē yuun de la bɛla: La gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam yetɪ: << Abraham bɔ la Nawēnne sɪra, tɪ Nawēnne bɪsɛ ē yetɪ a mase ēŋa zē'am.>> ⁷Bāŋɛ-ya tɪ nēr-sɛba n bɔ Nawēnne sɪra la n sɪrɪ de Abraham yɪɪsɪ. ⁸Nawēnne gōŋɔ la pōn yeɪe mɛ tɪ Nawēnne wun base tɪ bu-zāŋsɪ* mase a zē'am, ban bɔ ē sɪra la ĩyā. Nawēnne yuun pōn tɔge kō-yēlga ēŋa bɔ Abraham mɛ yetɪ: << Fōn ĩyā tɪ dūnia buuri wuu wun yē yel-sōnne.>> ⁹La de la bɛla, Abraham n yuun bɔ Nawēnne sɪra yē yel-sōnne na, nēr-sɛba n mē bɔ Nawēnne sɪra wun lagɪm na Abraham yē yel-sōnne.

¹⁰Nēr-sɛba n te'ege lɔɔ la, kā'a-be'ero boe ba zuto, se'ere n soe la, la gulɛ

yetu: <<Kā'a-be'ego boe nēr-sɛka woo n ka ɫtu wu lan gulɛ se'em wuu Nawēnne ɫɔɔ gōŋɔ puam na zuugo.>> ¹¹La de la vēelga tu nēra baa ayula ka tā wun yē buuro Nawēnne zē'am ēn doli ɫɔɔ la īyā, se'ere n soe la, la gulɛ yetu: <<Nēra n bɔ Nawēnne sɪra mase a zē'am wun vɔa, ēn bɔ ē sɪra la īyā.>> ¹²Nēra n doli ɫɔɔ la, la dagu tu a bɔ la Nawēnne sɪra, bēm īyā, la gulɛ yetu: <<Nēr-sɛka n ɫtu ɫɔɔ la n yeke se'em na, a wun vɔa bela īyā.>> ¹³La tōma n ka ēŋɛ ɫɔɔ la n yeke se'em na wuu īyā, Nawēnne kā'a-be'ego n boe tōma zuto. La Krisi n ki dɔ-puurŋa zuo la, a dɔke kā'a-be'ego la tōma zuto mɛ, tu ēŋa mēŋa sɔɔge tōma zē'am, tu kā'a-be'ego la bɔna a zuugo, se'ere n soe la, la gulɛ yetu: <<Kā'a-be'ego boe nēr-sɛka tu ba yulɛ ē dɔɔgo zuo la zuugo.>> ¹⁴Krisi ēŋɛ bela tu yel-sōnne na tu Nawēnne bīŋe nōore tu a bɔ Abraham na, mē wun dɛna bu-zāŋsɪ bōnɔ, bāma n lagum na Azezi-krisi dɛna ayula la īyā, dee tu tōma mē to'oge Nawēnne Sɪa la tu a bīŋe nōore tu a bɔ tɔ, tōma n bɔ ē sɪra la īyā.

Lɔɔ la ka sā'am nōor-bīŋre

¹⁵M sɔbiisi, mam yetu m dɪke la nērsaala yelle make pa'ale ya. Nēra sān looge yem dee gulɛ bīŋe, tu la doose la tēŋa la ɫɔɔ, nēra nēra ka tā wun sā'am ē, bu pa'ase sɛla mī. ¹⁶Nawēnne yuun bīŋe nōore bɔ la Abraham*, la a yuŋa. La ka gulɛ yetu, a bīŋe a nōore bɔ la a yuɫsɪ, wu la de la nērba zozo'e. La yetu, a yuŋa, la de la nēra ayula mā'a. Nēr-ēŋa de la Krisi*. ¹⁷Mam n yeke se'em na vōore n wāna: La de tu Nawēnne n bīŋe a nōore la, yuuma kɔbsnaasɪ la pitā n tole dee tu a yāŋa bɔ a ɫɔɔ* la. Bela ɫɔɔ la kān yāŋe sā'am nōor-bīŋre* la tu a lebge zāŋa. ¹⁸Se'ere n soe la, la sān de nɪ na ɫɔɔ la dɔlga īyā tu nēra wun to'oge sɛla sɔna, la ka le dɛna nōor-bīŋre īyā. La, la de la Nawēnne n bīŋe a nōore la īyā, tu a ēŋɛ Abraham yel-sōnne.

¹⁹La sān dɛna bela, bēm īyā tu Nawēnne yuun bɔ ɫɔɔ la? A yuun bɔ ē tu a botu nērba n bāŋe ba tōon-be'ero, halɪ ka paage wakat-sɛka tu Abraham yuŋa la wun wa wa'am, sɛka īyā tu a yuun bīŋe nōore la. Malɛkadōma* n yuun to'oge ɫɔɔ la Nawēnne zē'am bɔ la, la doose la nēra ayula n boe Nawēnne, la nērba tēŋasuka wē'era nu'ugo*f1*. ²⁰Nēra ka wē'eri nu'ugo la nēra ayula mā'a. La Nawēnne de la a ayula mā'a, dee yuun bīŋe nōore, tu nu'u-wē'era ka bɔna.

²¹Bela, ɫɔɔ la sɪ'ɫsɪ Nawēnne nōor-bīŋre la mɛ bu? Ayɛɪ, la dagu bela baa fēfēe. Se'ere n soe la, ɫɔɔ sān boe nɪ n tā wun botu nērba tara vɔm n ka ba'asɪ, bela a ken tā nɪ wun base tu nērba mase Nawēnne zē'am mɛ, ban sakɪ ɫɔɔ la īyā. ²²La Nawēnne gōŋɔ la yetu, dūnia dōma wuu boe la tōon-be'ero nu'usum. La de la bela tu sɛba n bɔ Azezi-krisi sɪra la wun to'oge sɛla

ti Nawēnne bīje nōore ti a bɔ ba, ban bɔ Azezi-krisi sɪra la ĩyā.

²³Wakat-sɛka ti Azezi-krisi daan nān ka wa'am ti nērba bɔ ē sɪra la, lɔɔ la lu tōma mɛ wu tōma boe la yu'a deem na, gu'ura halu ti Nawēnne wun wa puke Azezi-krisi ti ti wun bɔ sɪra la peelem. ²⁴Bɛla lɔɔ la n yuun de tōma gu'ura pa'ala tōma sore halu wa paam wakat-sɛka ti Krisi wa'am na, ti tōma wun dɛna nērba n masɛ Nawēnne nēŋam, tōma n bɔ ē sɪra la ĩyā. ²⁵La lɛɛɛ wā ti Azezi-krisi wa'am ti ti bɔ ē sɪra la, lɔɔ la ka le dɛna tōma gu'ura.

²⁶Yāma n bɔ Azezi-krisi sɪra la, ya wuu de la Nawēnne kɔma. ²⁷Yāma wuu ti ba mise ya ko'om puam na, ya lagum na Krisi dɛna ayɪla, āna wu ēŋa n ān se'em na. ²⁸Yāma n lagum na Krisi la, bɔkrɛ ka le bɔna ti fu de la Zifu, bu bu-zāŋka*, yamŋa bu nēra n soe a mēŋa, pɔka bu buraaga, ya wuu de la ayɪla. ²⁹Yāma n lagum na Krisi la, ya de la Abraham yɪɪɪ, wun to'oge sɛla ti Nawēnne bīje nōore ti a bɔ la.

4

¹Mam n yeti m yele se'em n wāna: Bia n yeti a wa sɔɔge sɔna a sɔ bōnɔ dee ken dɛna bōn-pɪka, a ān wu a de la yamŋa la, baa la ēŋa n wun wa sɔna sɛla woo la. ²Ēn nān de bia la, a boe la nērba nu'usum ti ba gu'ura ē, dee bɪsra a sɛla woo yelle bɔ'ɔra ē halu ka paage wakat-sɛka ti a sɔ looge la, ti a yāŋa sɔna sɛla woo. ³Tōma n mē daan ka bāŋɛ Nawēnne sɪra, āna wu kɔma la, tōma daan de la dūnia wā yɛla yamsɪ. ⁴La wakat-sɛka ti Nawēnne looge la n paage la, a tōm na a mēŋa Dayua, ti pɔka dɔge ē, ti a dɔla Zifdōma lɔɔ la, ⁵ti a fāage sɛba n doli lɔɔ la, ti ti wun lebge Nawēnne kɔma.

⁶La yāma n de Nawēnne kɔma la, a tōm na a Dayua Sɪa*f2* ti a bɔna ti sūure puam, ti Sɪa la wi'ira Nawēnne yeti: < <Abba, m Sɔ.> > ⁷Bɛla ti ka le dɛna yamsɪ, ti de la Nawēnne kɔma. Tōma n de a kɔma la ĩyā, a wun bɔ tɔ sɛla wuu ti a bīje ti a bɔ a kɔma la.

Apolu yem yɔɔru Galatu dōma yelle

⁸Kurum, yan daan ka mi Nawēnne na, ya daan doli la dūnia wā bōn-yooro n dagi Nawēnne poore, dɛna ba yamsɪ. ⁹La nānanne wā ti ya mi Nawēnne na, la, lan gānnɪ, Nawēnne n mi ya la, la ēŋɛ la wāne ti yāma le dɔla bōn-yooro n ka tarɪ pāŋa dee ka tara vōore poore, le bɔɔra ti ya dɛna ba yamsɪ?

¹⁰Yāma looge la dabsa, la wōrsɪ, la wakate baseba yuune puam, la yuuma dɔla ti la dɛna sisgo. ¹¹Yāma n uti se'em na boti dabeem n tara mam, ti mam n tōm se'em yāma ĩyā la, tā wun dɛna zāŋa.

¹²M sobiisi, mam belni ya mɛ ti ya āna wu mam na, ti mam lebge āna wu yāma la. Yāma daan ka ēŋɛ mam tuuge. ¹³Ya mi ti la daan de la mam

bā'aga la iyā tu mam yē folle mōole kō-yēlga la bō ya pōspōsi. ¹⁴Mam bā'aga la daan de la nāmsgō bō ya, la yāma daan ka nē'esε mam, la ya mē daan ka zagse mam, ya daan to'oge mam wu mam de la Nawēnne maleka*, bu Azezi-krisi la. ¹⁵Yāma sūre daan ān yēlum mε, tu mam tāna wun yeti, yāma daan sān tā ni, ya wun dūke ya nini bō mam. Bēm ēnε tu yāma ka le tara sū-yēlga? ¹⁶Mam n tōge ya sūra la iyā, tu mam yānε lebge ya bε bu?

¹⁷Nēr-seba tu mam yeti la, ban mōrgru se'em yāma iyā la, la dagi ya sōnre iyā. Ba booru tu ba welge ya la mam, tu ya lagim na bāma. ¹⁸Nēra sān mōrgra tu la sān dēna sōnε iyā, la ān sōnε. La ān sōnε tu ya ita bela wakate wuu, la, la da dēna mam n boe ya zē'am wakate sēka la mā'a. ¹⁹M kōm-nōnru, mam le tara la toogo ya iyā wu pōka n virgri la, halu tu ya wun wa āna wu Krisi n ān se'em na. ²⁰Mam booru ni na m bōna ya zē'am lēlε wā bānε mam wun tōge se'em pa'alε ya. La mam n boe zē'e-sēka wā, mam ka mi mam wun yele ya se'em.

Asaara la Agaaru makre

²¹Yele-ya ma, yāma seba n booru tu lō la sōna ya la, yāma ka wōnni lō* la n yeti se'em na? ²²La gulse Nawēnne gōnε puam yeti, Abraham* taru la dayōōsi bayi. Ayula de la yam-pōka bia, tu ayēma dēna a pōga bia. ²³Yam-pōka bia la dōge wu nērsaala n booru se'em na. La a pōga bia la dōge wu Nawēnne n bīnε a nōore se'em na. ²⁴Bōn-ēna de la makre bō tōma. Pōgsi bayi la makru la yēla bayi. La de la Nawēnne n bō nērba a lō, dee bīnε a nōore la. Pōspōsi pōka la yu'ure n de Agaaru la māmsru la lō tu Nawēnne bō Sinayi tānε zuo la. Nēr-seba n doli lō la de la yamsi, wu Agaaru la a kōma n de yamsi se'em na. ²⁵Agaaru ān wu Sinayi tānε n boe Araabi tēnε la, dee ken āna wu Zerizalem sēka n boe lēlε wā la, se'ere n soe la, Zerizalem la a nērba la boe la lō yamne puam. ²⁶La Zerizalem sēka n boe saazuum na ka boe yamne puam, tōma de la tēn-ēnε nērba, wu Asaara kōma n dagi yamsi la. ²⁷La gulse Nawēnne gōnε puam yeti:

< < Ēnε sū-yēlga, kōndōgrε, fōn ka dōge la.

Ēnε sū-yēlga wa'ara kīnkīma sūrna, fōn ka virge la.

Se'ere n soe la, pōg-sēka tu a sūra base la kōma n wun zo'oge gānna pōg-sēka n taru sūra la.> >

²⁸La sān dēna yāma, m sobiisi, yāma de la Nawēnne kōma, ēn bīnε a nōore la iyā, wu A'izaku* tu ba dōge Nawēnne n bīnε a nōore iyā la. ²⁹La, la mē ān wu bi-sēka tu ba daan dōge ē wu nērsaala n booru se'em na n nāmse bi-sēka tu ba dōge wu Nawēnne Sūa n booru se'em na, la ken dēna la bela mē lēlε wā.

³⁰Nawēnne gōnε la yeti bēm? A yeti: < < Dige yam-pōka, la a bia la, se'ere n

soe la, yam-pɔka la bia kǎn lagum na pɔg-sɛka n dagɩ yamɲa la bia po to'oge ba sɔ bɔnɔ.> > ³¹Bɛla, m sɔbiisi, tɔma dagɩ yam-pɔka kɔma, tɔma de la pɔg-sɛka n dagɩ yamɲa la kɔma.

5

Ze'ele-ya kǎnkǎɲɛ yan to'oge ya mɛɲa la puam

¹Krisi fǎage ti base ti ti sɔna la ti mɛɲa. Bɛla, ze-ya kǎnkǎɲɛ, da sake-ya le kɛ'esɛ ya mɛɲa yamɲɛ puam. ²Selse-ya, mam Apolɩ yetɩ ya mɛ ti ya sǎn base ti ba wǎ* ya, Krisi ka le tara yɔoro bɔ ya. ³La mam le yetɩ ya mɛ ti nɛr-sɛka woo n base ti ba wǎ ɛ, dɛnɩ ti a ɛɲɛ lɔɔ* la n ye le se'em na wuu. ⁴Yǎma sɛba n te'ege lɔɔ la ɛɛra ti ya mase Nawɛnnɛ nɛɲam na, ya welge ya mɛɲa mɛ la Krisi, ya koɲɛ Nawɛnnɛ yel-sɔnnɛ mɛ. ⁵La sǎn dɛna tɔma, la de la tɔma n bɔ Krisi sɩra la, ti Nawɛnnɛ Sɩa base ti tɔma tara putɛ'ere gu'ura ti a wa base ti ti mase a zɛ'am. ⁶Azezi-krisi doosgo la puam, fu sǎn wǎ, bu fu sǎn ka wǎ, la ka tarɩ vɔore, sɛla n tarɩ yɔoro de la fu bɔ Azezi sɩra tɔnna la nɔɲlum.

⁷Yǎma daan dolɩ Nawɛnnɛ sore mɛ sɔɲa sɔɲa, ǎne n gu ya ti ya base da le sake sɩra la? ⁸Tɛ'esgo bǎma n botɩ ya base sɩra la ka ze'ele Nawɛnnɛ n wi ya la zɛ'am. ⁹Ba make yetɩ: < < Dǎbullɛ fɛɛ n botɩ borborɩ wuu ukra.> > ¹⁰La sǎn dɛna mam, Zuudǎana la ɪyǎ mam bɔ ya sɩra mɛ ti yǎma tɛ'esgo kǎn bɔna ayɛma la mam n pa'ale ya se'em na. Nɛr-sɛka n tarɩ ya putɛ'era yuulna la, baa ɛn de nɛr-sɛka, Nawɛnnɛ wun subge ɛ.

¹¹M sɔbiisi, la sǎn dɛna sɩra ti mam mɛɲa ken mɔola mɛ yetɩ ti ba wǎta, bɛm ti Zifdɔma nǎmsra mam? La sǎn de nɩ na bɛla, mam n mɔolɩ Krisi n ki dɔ-puurɲa* zuo ti ba nǎmsra mam na kǎn le bɔna. ¹²Mam boorɩ nɩ mɛ ti nɛr-sɛba n tarɩ ya putɛ'era yuulna ti ya wǎta la, sǎn pɔn bɔɔra, ba fɔ ba mɛɲa pa'ase.

¹³La sǎn dɛna yǎma, m sɔbiisi, Nawɛnnɛ wi ya ti ya sɔna la ya mɛɲa. La da base-ya ti yan soe ya mɛɲa la base ti ya ɩta ya mɛɲa yem n boorɩ se'em. Vɔa-ya la taaba la nɔɲlum tɔnna sɔɲra taaba. ¹⁴Se'ere n soe la, lɔɔ la wuu boe la yetɔg-ɛna ayɩla puam n yetɩ:

< < Nɔɲɛ fu tadǎana wu fu mɛɲa.> >

¹⁵La ya sǎn zebra la taaba, yɪ'ira dee dɔnna taaba wu dɔnsi la, guuse-ya, ti ya wun sǎ'am taaba mɛ ba'ase.

Vɔa-ya wu Nawɛnnɛ Sɩa n boorɩ se'em

¹⁶Selse-ya, mam yetɩ ya mɛ ti ya dɔla Nawɛnnɛ Sɩa n boorɩ se'em, ti ya

kān ɪta nērsaalba yemleego n boori se'em. ¹⁷Se'ere n soe la, nērsaalba mēŋa yemleego n boori se'em na de la to'ore la Nawēnne Sɪa n boori sɛla la. Tɪ Nawēnne Sɪa n boori sɛla la, mē dɛna to'ore la sɛla tɪ nērsaala mēŋa boori la. Bōn-bāma bayi sɪ'ɪsrɪ la taaba. La bɛla base mɛ tɪ ya ka tāna wun ēŋɛ yāma n boori se'em na. ¹⁸La Nawēnne Sɪa la sān sɔna ya, ya ka le bɔna lɔɔ* la nu'usum.

¹⁹Nērsaala mēŋa yemleego n boori se'em na de la vēelga vēelga. La de la yalsɪ, la tōon-dēgrɔ, la tōon-yooro, ²⁰la бага kāabgɔ, la tɪm tōoma, la taaba sisga, la zɛbrɛ, la ɪta sūure la tadāana bōnɔ, la sū-isgre, la gāŋɛ taaba, la ka-wōm-taaba, la welge taaba. ²¹La nōŋɛ bōnɔ, la dāam buka, la puyā'an-yooro, la bōnɔ baseba n wōn na bōn-bāma. Mam dēŋɛ kā'ana ya mɛ, wu mam n daan pōn yele ya se'em na, tɪ nēr-sɛka woo n ɪtɪ bōn-bāma kān yē zē'am Nawēnne so'olum* puam.

²²La Nawēnne Sɪa tōoma de la nōŋlum, la sū-yēlga, la sū-mā'asum, la sū-mā'arɛ, la sōŋa, la ɪr-sōŋɔ, la ēŋɛ sɪra, ²³la sū-bugsum, la yōk-m-mēŋa. Lɔɔ ka boe n sɪ'ɪsrɪ bōn-bāma. ²⁴Nēr-sɛba n de Azezi-krisi nērba la ka ba mēŋa n boori se'em n de be'em, la ba yemleego la mɛ dɔ-puurŋa zuo, tɪ ba ka le sɔna ba. ²⁵Nawēnne Sɪa n bɔ'ɔrɪ tɪ vɔm na, base-ya tɪ tɪ dɔla ēŋa n boori se'em na. ²⁶Tɪ da dɛna-ya uk-m-mēŋa dōma, tɪ da ɛɛra-ya taaba nōorɛ, bɪ ɪta sūure la taaba.

6

Lta-ya taaba sōŋa

¹M sɔbiisi, ya sān yē nēra tɪ a tōnnɪ tōon-be'ero, yāma sɛba tɪ Nawēnne Sɪa boe la ya le la, pa'alɛ-ya ē la sū-bugsum tarɪ ē leme so-sōŋɔ la zuo. La guuse fu mēŋa, tɪ fu mē da po tōm a tōon-be'ero la. ²Sōŋra-ya taaba malgra taaba yɛla, tɪ bɛla tɪ ya wun ēŋɛ Krisi nōorɛ n yele se'em na. ³Nēra sān tē'esɛ tɪ ēŋa de la sɛla dee ka dɛna sɛla sɛla, a pā'asrɪ la a mēŋa. ⁴Nēra woo geele bɪsɛ a mēŋa tōoma n ān se'em, a sān yē a tōoma la puam sɛla n de a ēŋɛ sū-yēlga, tɪ a ēŋɛ a mēŋa ïyā. La a da magra a mēŋa la nērba baseba. ⁵Nēra woo n wun tara a mēŋa zuugo yelle.

⁶Nēr-sɛka tɪ nēra zāsɪ ē Krisi yetɔga la, a base tɪ sɛka n zāsɪ ē na yēta purɛ ēn tarɪ sɛla woo la puam.

⁷Da pā'asɛ-ya ya mēŋa, ba ka pɔ'ɔrɪ Nawēnne. Nēra n burɛ bōn-sɛba la, bōn-bāma tɪ a wun lagsɛ. ⁸Nēr-sɛka n ɪtɪ sɛla tɪ a mēŋa yemleego boori, a wun yē a yemleego yōorɔ n de kūm. La sɛka n ɪtɪ sɛla tɪ Nawēnne Sɪa boori la, a wun yē Nawēnne Sɪa n bɔ'ɔrɪ sɛla n de vɔm n ka ba'asrɪ. ⁹Bɛla, tɪ da

targε-ya la tōon-sōma tōoma. Tl sãn lta dee ka base, wakate la sãn wa paage, tl wun yē a yōoro. ¹⁰Bela, tln yē folle sēka woo, tl tōm ēņe nērba wuu sōņa, lan gānnl wuu, tl lta seba n laglm na tōma bɔ Kriši sira la sōņa.

Ba'asgɔ yetɔga

¹¹Buse-ya gulsgɔ bie kār-bāna wā de la mam Apolɩ n gulse la m mēņa nu'ugo. ¹²Seba n mōrgri ya bɔɔra tl ya wā* la, de la nērba n boori yu'ure nērsaalba zē'am. Ban ka boori tl ba yē nāmsgɔ Kriši kūm dɔ-puurņa la iyā mā'a yelle tl ba lta bela. ¹³Bāma seba n wātɩ la mēņa ka ltu lɔɔ la n yele se'em na, ba boori la ya wā tl ba tā'age wē yō'ogo, bāma n botɩ ya wā la. ¹⁴La sãn dēna mam, mam ka wē'erɩ m yō'ogo la sela yelle, sãn dagna tl Zuudāana Azezi-kriši n ki dɔ-puurņa zuo la mā'a yelle. Kriši kūm na iyā dūnia yela wuu ān wu ba ki me ka le sɔna mam, tl mam mē āna wu mam ki me, ka le bɔna dūnia yela puam. ¹⁵La dagɩ nēra n wā, buɩ nēra n ka wā n tarɩ yōoro, sela n tarɩ yōoro de la tl tarɩ la vɔm paalga. ¹⁶Seba wuu n dolɩ nōor-ēna wā, Nawēnne wun bɔ ba sū-mā'asum, dee zoe ba ninbāalga, bāma la Nawēnne nērba la wuu.

¹⁷Nēra nēra da le base tl toogo paage mam, se'ere n soe la, yisa seba tl mam tarɩ m iyā la pa'alɩ me tl mam de la Azezi nēra.

¹⁸M sɔbiisi, tl Zuudāana Azezi-kriši yel-sōnne wun bɔna la ya. Amina.

[\f1 3:19](#) Nēr-ēna yuun de la Amoyisi*. [\f2 4:6](#) Nawēnne Dayua Azezi Sɩa, la Nawēnne Sɩa de la buyɩla.

Efεεzi dōma

Gōn-sēka tl Apolɩ gulse bɔ

Bilgre

Efεεzi de la Azi-minεeri so'olum tēņa. Apolɩ sore sēnne butā dāana tl a zī'ire mī yuuma atā mōole, dee zāsum Azezi kō-yēlga (Tōoma 19:1-20:1). Wakat-sēka tl a gulse gōņɔ wā la, a boe la yu'a deem.

Zāsņɔ seba n boe gōņɔ wā puam na dagɩ Efεεzi dōma mā'a iyā, la de la nērba wuu iyā.

A gulse tɔge yetɩ, lan dēņe Nawēnne n wun nāam dūnia, a pōn looge yem

mε ti a boti Azezi-krisi dɛna bõn-sɛba wuu n boe saazuum, la tɛŋa Zuudãana (Efɛɛzi 1:10).

Apoli pɔsɛ pa'ale la Nawɛnnɛ n looge a nɛrba, basɛ ba tɔon-be'ero taalɛ, boti ba lebgɛ a kɔma Azezi kũm na ãyã. Ti nɛr-sɛba wuu n bɔ Azezi sɪra la lebgɛ buuri ayɪla, Zifdõma, la bu-zãŋsi wuu (sapɪtri 1-3).

A sose nɛr-sɛba wuu n wun karɛŋɛ gõŋɔ la mɛ yeti ba vɔa ti la masɛ wu vɔm paalga ti Nawɛnnɛ bɔ ba la, dee lagɪm taaba tara nõ-yɛnnɛ, vɔa la taaba Azezi doosgo la puam (sapɪtri 4-6).

A dikɛ la bõnɔ batã makɛ pa'ale Azezi nɛrba n lebgɛ ayɪla se'em.

A makɛ pa'ale ti Azezi nɛrba la ãn wu nɛra ãyã, ti Azezi ãna wu zuugo la (1:22-23, 4:16).

Buyi, a makɛ pa'ale ti Azezi nɛrba la ãn wu deego, ti Azezi ãna wu kugre n boti deego la zɛ kãŋkãŋɛ (2:20-22).

Butã, a makɛ pa'ale ti Azezi nɛrba la ãn wu pɔka, ti Azezi ãna wu sɪra (5:21-33).

Gõn-sɛka ti Apoli gulɛ bɔ

Efɛɛzi dõma

1

¹Mam Apoli n de Azezi-krisi Tõntõnna* wu Nawɛnnɛ n boori se'em na, n gulɛ gõn-ɛna wã bɔ'ɔra yãma Nawɛnnɛ nɛrba n boe Efɛɛzi dɛna sɪra dõma Azezi-krisi doosgo puam na. ²Ti So Nawɛnnɛ, la ti Zuudãana Azezi-krisi wun ɛŋɛ ya yel-sõnnɛ, dee bɔ ya sũ-mã'asum.

Nawɛnnɛ n ɛŋɛ tõma yel-sõnnɛ se'em Krisi ãyã

³Ti pɛgɛ Nawɛnnɛ n de ti Zuudãana Azezi-krisi So la, ɛŋa n bɔ tɔ a Sla* yel-sõnnɛ wuu n ze'ele saazuum, tõma n lagɪm na Krisi* dɛna ayɪla la ãyã. ⁴Nawɛnnɛ looge tõma la ɛŋa ãyã, lan dɛŋɛ dũnia nãaŋɔ, ti ti welge to'ore dɛna a nɛrba, ka tara yelle a nɛŋam. ⁵A nõŋlum na ãyã ti a dɛŋɛ looge tõma ti ti lebgɛ a kɔma Azezi-krisi ãyã, wu a mɛŋa yɛm n boori se'em na. ⁶A ɛŋɛ bɛla ti ti pɛgɛ ɛ mɛ, a yel-sõnnɛ n zo'oge gãŋɛ ti a ɛŋɛ bɔ tɔ zãŋa, tõma n

de ayula la a Dayɔ-nɔŋɔ la iyā. ⁷La de la Kɔri n ki ti a zuum yese la iyā ti Nawēnne base tōma tōon-be'ero taale, ti tōma yē fāare, ti la mase wu Nawēnne yel-sōnne n zo'oge pāu se'em na. ⁸Yel-sōnne ēŋa n zo'oge la bɔ tōma la yem wuu, la bāŋɔ wuu. ⁹Nawēnne base ti tōma bāŋɔ ēn boori ti a ēŋɔ se'em n daan sugɔ ti a looge yem ti a ēŋɔ Kɔri iyā la mɛ. ¹⁰Wakatɛ la sān wa paage, Nawēnne wun ēŋɔ ēŋa n looge yem ti a ēŋɔ se'em na mɛ, a wun lagse sela wuu n boe saazuum, la dūnia zuo, ti ba sake Zuudāana ayula n de Kɔri.

¹¹Nawēnne n base ti sela woo ɔta wu ēn boori se'em na, n dēŋɔ looge tōma ti ti dɛna a nērba Kɔri iyā. ¹²Ti tōma n dēŋɔ tara putē'ere la Kɔri la, wun base ti nērba pēge ē a na'am pāŋa la iyā.

¹³Yāma n mē wōm sɔra kō-yēlga la, n base ti ya bɔ Kɔri sɔra yē fāare, ēŋa iyā ti Nawēnne bɔ ya a Sɔa wu ēn bīŋɔ nōore se'em na, Sɔa ēŋa de la dāalɔ pa'ale ti ya de la a nērba. ¹⁴A Sɔa la n de sela n pa'ale ti ti wun yē sela woo ti a bīŋɔ nōore ti a bɔ tɔ la, halɔ ka paage wakat-seka ti a wun fāage tōma wuu n de a nērba la ba'ase la, bōn-ēŋa n wun base ti ti pēge ē, a na'am pāŋa la iyā.

Apolɔ pu'usɔri Nawēnne Efɛɛzi dōma iyā

¹⁵Bɛla n soe ti mam n wōm yāma n bɔ ti Zuudāana Azezi sɔra, la yāma n tarɔ nōŋlum la Nawēnne nērba wuu se'em na, ¹⁶ti mam tēra ya yelle m pu'usɔɔ puam, pu'usɔra Nawēnne a yel-sōnne ya iyā ka ɔ'ɔra. ¹⁷Mam sosɔri la ti Zuudāana Azezi-kɔri Sɔ n de Nawēnne n tarɔ na'am pāŋa la, ti a bɔ ya a yem Sɔa ti a vɛlge ya yem, ti ya bāŋɔ ēn ān se'em. ¹⁸Mam ken sosɔra Nawēnne ti a botɔ ya putē'era like ti ya bāŋɔ ēn wi ya ti ya tara putē'ere gu'ura sela, dee bāŋɔ bōn-sōma seba ti a bīŋɔ nōore ti a bɔ a nērba la n ba āna sōŋa, dee zo'oge se'em. ¹⁹Mam ken sosɔra ē ti a botɔ ya bāŋɔ a pāŋa la n ān kāte ɔŋɔ se'em ti a tarɔ tōnna la tōma n bɔ ē sɔra la lɛ, wu a na'am pān-kāte n tōnnɔ tōon-kāra se'em na. ²⁰Pān-kāte ēŋa n bɛla ti a dɔke vo'oge Kɔri botɔ a zī'ire a zuugɔ bɔba saazuum Nawēnne yire. ²¹A botɔ Kɔri n ɔānna na'adōma wuu, la pānsɔ dōma wuu, la ke'endōma wuu, la ke'ɛŋo buuri wuu, ēŋa yu'ure n ɔānnɔ yu'ura wuu, la dagɔ dūnia ēna puam mā'a, la ken dɛna la dūnia seka n wun wa'am na puam. ²²Nawēnne base mɛ ti Kɔri sɔna sela woo, dee botɔ a dɛna a nērba wuu Zuudāana sela woo puam. ²³Kɔri nērba la ān wu a mēŋa iyā la, ēŋa n vɔa ba puam, la ēŋa n boe zē'a woo, botɔ sela woo bɔna.

2

Nawēnne yel-sōnne īyā ti ti yē fāare

¹Ya daan ān wu ya ki me Nawēnne zē'am, ya tōon-be'ero, la ya tuure la īyā. ²Yāma n daan uti se'em na ān wu dūnia nērba n ka mi Nawēnne n uti se'em na, dōla Asūtāana* n de pānsi dōma n boe saazuum naba la, ēḡa n tōnni na seba n si'lsri Nawēnne nōore la. ³Tōma wuu daan lagum āna wu bāma n ān se'em na, tōma daan vɔa wu nērsaala yemleego n boori se'em, uta ti īyā, la ti yem n boori se'em n de be'em na. La tōma n daan ān se'em na base ti ti daan mase la Nawēnne subgre wu nērba baseba la.

⁴La Nawēnne nōḡe tōma zo'oge me, ti a zoe tōma ninbāalga zozo'e. ⁵Ti baa tōma n daan ān wu ti ki me ti tōon-be'ero īyā la, a base ti ti lagum na Krisi yē vɔm. La de la Nawēnne yel-sōnne īyā ti a fāage ya. ⁶La de la tōma n lagum na Azezi-krisi dena ayula la īyā, ti Nawēnne lagum tōma la Krisi vo'oge, base ti ti lagum na ēḡa zī'ire Nawēnne yire. ⁷A ēḡe tōma sōḡa Krisi īyā, ti a pa'ale la nērba wakate n sēm a yel-sōnne n zo'oge gāḡe se'em. ⁸La de la Nawēnne yel-sōnne la īyā ti ya yē fāare, yan bɔ Krisi sira la īyā, la dagi ya mēḡa pāḡa, la de la Nawēnne bɔ'a. ⁹La dagi ya tōoma īyā, ti ya nēr-seka da pēḡe a mēḡa. ¹⁰La de la Nawēnne n nāam tɔ, boti ti lagum na Azezi-krisi dena ayula, tōnna tōon-sōma ti a pōn dēḡe māasum ti ti wa tōm na.

Krisi īyā ti lebge la buuri ayula

¹¹Tēegē-ya yan daan ān se'em na, ba ka dōḡe ya ti ya dena Zifdōma* buuri, Zifdōma n wātu* la wi'iri ya ti a ka wātu dōma. Ba yeti bāma de la Nawēnne nērba, bāma n wātu la īyā, la bōn-ēḡa de la sela ti nērba uti ba īyā puam mā'a. ¹²Tēegē-ya ti wakat-seka ti ya ka boe la Krisi la, ya daan de la sāama la lsrayeli* dōma, ka tara nōore la bōn-seba ti Nawēnne yuun bīḡe nōore la lsrayeli dōma la. Ya daan vɔa la dūnia wā zuo ka mina Nawēnne, dee ka tara putē'ere gu'ura sela. ¹³Ya daan zāage la Nawēnne me, la lele wā, yāma n lagum na Azezi-krisi dena ayula la, a zum na n yese la base ti ya yāḡa lem ē me. ¹⁴La de la Krisi n boti ti tara sū-mā'asum, ēḡa n base ti Zifdōma, la seba n dagi Zifdōma lebge buuri ayula. Éḡa n ki yese be'em n ān wu lalga ¹⁵bɔna ti tēḡasuka welge to ti ti sira taaba la, dee base ti Amoyisi* lɔɔ, la yel-seba ti a yeti ba uta la ka le tōnna, boti Zifdōma, la seba n dagi Zifdōma naage taaba lagum na ēḡa lebge buur-paalga ayula tara sū-mā'asum la taaba. ¹⁶Krisi n ki kūm dɔ-puurḡa* zuo la, a lagum ba ti ba lebge la buuri ayula naage ba la Nawēnne boti ba ka le sira taaba. ¹⁷Krisi wa'am wa mōole la sū-mā'asum kō-yēlga bɔ yāma seba n daan zāage, la tōma seba

n lɛm na. ¹⁸Krisi ãyã ti tōma wuu tara sore wun lɛm ti So Nawēnne zē'am, Nawēnne Sia ayula n boe la ti wuu lɛ la ãyã.

¹⁹Bɛla, ya ka le dɛna sãama, bu nērba n ze'ele zē'a ayēma, ya de la buuri ayula la Nawēnne nērba, ya de la a yire nērba. ²⁰Yãma po bɔna la Nawēnne nēr-kuuŋɔ la n ãn wu deego la mēɛŋa puam. Azezi Tōntōnɔba*, la Nawēnne nōtɔ'ɔsrɔba* n de deego la ēbrɛ. Ti Azezi-krisi mēŋa dɛna kugre n botu deego la tara pãŋa. ²¹Èŋa n base ti deego la wuu ze kãŋkãŋɛ lɛbgra Wēndekãtɛ ãna sōŋa bɔ Zuudãana. ²²Yãma n lagum na ē dɛna ayula la, ya mē po bɔna la Nawēnne deego la ti a boe mĩ mēta la mēɛŋa puam, ti Nawēnne mēŋa Sia kē'era mĩ.

3

Apolɔ tōm bɔ sɛba n dagɔ Zifdōma

¹Bɛla ti mam Apolɔ pu'usra Nawēnne. Mam boe la yu'a deem Azezi-krisi yelle, mam n mōolɛ a kō-yēlga bɔ yãma bu-zãŋsɩ* la ãyã. ²Mam tē'esɛ ti ya wōm ti Nawēnne dɩkɛ a yel-sōnne kō-yēlga la ēŋɛ la mam nu'usum ti m tɔgɛ bɔ yãma. ³Nawēnne puke a yelle n sugɛ la pa'alɛ mam mɛ, wu mam gulɛ se'em fēɛ bɔ ya la. ⁴Ya sãn karēŋɛ mam n gulɛ se'em na, ya wun yē mam n bãŋɛ Krisi yelle n daan sugɛ la vōorɛ n ãn se'em. ⁵Nawēnne yuun ka puke ē pa'alɛ kurum dōma, la lɛlɛ wã a botu a Sia la puke ē pa'alɛ la sɛba ti a tōm, la a nōtɔ'ɔsrɔba. ⁶Yel-ēŋa n sugɛ la de la kō-yēlga mōolɔ n botu bu-zãŋsɩ wuu lagum na Zifdōma tara pure, lagum taaba dɛna ayula, dee lagum tɔ'ora sɛla ti Nawēnne bĩŋɛ nōorɛ Azezi-krisi ãyã.

⁷La de la Nawēnne yel-sōnne bɔ'a ti a botu mam dɛna a tōntōnna mōola a kō-yēlga la, la a pãŋa. ⁸Mam n de nēra n pɔ'ɔgɛ Nawēnne nērba la wuu puam, la bɛla wuu Nawēnne ēŋɛ la mam yel-sōn-ēŋa ti m mōolɛ Krisi kō-yēlga la bɔ bu-zãŋsɩ ti ba bãŋɛ bōn-sōma n zo'oge gãŋɛ ti nērba ka tãna wun bãŋɛ ba'asɛ la, ⁹dee botu nērba bãŋɛ Nawēnne n yetu a ēŋɛ se'em n daan sugɛ la. Èŋa n nãam sɛla woo la, sugɛ bōn-ēŋa mɛ halɩ yuuma yuuma wa paam zĩna. ¹⁰La lɛlɛ wã, Azezi nērba la wun base ti kē'endōma, la pãnsɩ dōma n boe saazuum bãŋɛ Nawēnne yɛm n de to'oto'ore se'em wuu. ¹¹La doose la Zuudãana Azezi-krisi ti Nawēnne ēŋɛ bɛla masɛ wu ãn looge a yɛm se'em halɩ lan dēŋɛ dũnia pĩ'iluŋɔ la. ¹²Tōma n bɔ Krisi sɩra lagum na ē dɛna ayula la, sore boe mɛ ti tōma tãna wun paagɛ Nawēnne zē'am ti dabeem ka tara tōma. ¹³Bɛla ti mam sɔsra ya ti ya da base ti ya buraanɛ bo'oge mam nãmsɩ ya yelle la ãyã, mam nãmsgɔ la de la yãma zu-zɛkrɛ.

Krisi nōŋlum

¹⁴La de la bela ñyā ti mam ka dūma tēŋa ti So Nawēnne nēŋam, ¹⁵ēŋa n boti sela wuu n boe saazuum la tēŋa zuo vɔa wun dɛna sɔdōma la ba yir-dōma wu Nawēnne n de So se'em na. ¹⁶Mam sosru ē ti a Sɪa bɔ ya pāŋa ya sūure puam zozo'e wu a na'am pān-kāte la n zo'oge se'em na, ¹⁷ti Krisi wun bɔna ya sūure puam, yan bɔ sɪra la ñyā, ti ya wun ze'ele kāŋkāŋe tara nōŋlum zozo'e. ¹⁸Ti yāma wun naage la Nawēnne nērba wuu tā'age bāŋe Krisi nōŋlum n zo'oge se'em, ēn yalge, la ēn wɔge, la ēn ān ko'ogo se'em, ¹⁹la ya bāŋe a nōŋlum na n gāŋe ti nērba ka tāna wun bāŋe ba'ase la. Ti bōn-sɛba wuu n ze'etu Nawēnne zē'am wun pɪre ya.

²⁰Nawēnne n tā ɪta sela woo zo'oge gānna tōma n sosru se'em, bu tōma n tē'esru se'em, ēŋa pāŋa n tōnnɪ la tōma ɛ la, ²¹ēŋa n mase ti a yēta nā'asgo Krisi nērba la zē'am Azezi-krisi ñyā zamāana woo zamāana wakate n ka ba'asru. Amina.

4

Krisi nērba la ān wu ñyā la

¹Mam n boe yu'a deem Zuudāana doosgo yelle la, mam sosru ya ti ya dɔla sorɔɔgo la sōŋa, wu lan mase Nawēnne n wi ya ti ya āna se'em na. ²La mase me ti ya sikra ya mēŋa sela woo puam, tara sū-bugsum, la sū-mā'are, la ya tara nōŋlum da isgra sūure la taaba. ³Mōrge-ya tara nō-yēnne n ze'etu Nawēnne Sɪa zē'am, naage-ya taaba ti sū-mā'asum bɔna ya tēŋasuka.

⁴Azezi nērba de la ñyā ayɪla, ti Nawēnne Sɪa ayɪla mā'a bɔna, la Nawēnne n wi ya ti ya tara putē'ere gu'ura bōn-sɛba la de la bōn-yēnne. ⁵La Zuudāana ayɪla n boe, la tōma n bɔ sɪra se'em na de la ayɪla, la ko'om* misga de la ayɪla, ⁶la Nawēnne ayɪla n de ti wuu So n soe sela woo, ti a pāŋa tara sela woo tōnna, dee bɔna sela woo puam.

⁷La tōma nēra woo to'oge yel-sōnne bɔ'a mase wu Krisi n bɔ ti se'em. ⁸Bela ti la gulse Nawēnne gōŋɔ puam yetu: << Ēn daan zom saazuum na, a daan yāŋe a bɛ'ɛba me yōge ba, dee bɔ nērba bɔ'a.>> ⁹Lan gulse yetu: << A zom saazuum na>>, a vōore de la bēm? La vōore de ti a daan dēŋe sige me halɪ ka paage tēŋa wā puam puam. ¹⁰Seka n daan sige la, la de la ēŋa n ken zom saazuum-zuum ti a sɔna sela woo. ¹¹La de la ēŋa n bɔ ti bɔ'a, boti sɛba dɛna a Tōntōnɪba*, ti baseba dɛna a nōtɔ'ɔsrɪba, ti baseba mōola a kō-yēlga la bɔ'ɔra nērba, ti baseba sɔna Nawēnne nērba bɪsra, bu dɛna karēnsāandōma. ¹²A ēŋe bela ti ba māasum na Nawēnne nērba ti ba tōnna Nawēnne tōoma, ti Krisi nērba n de a ñyā la bɪta dee pa'asra, ¹³halɪ ti

tu wun wa lagim taaba bo sira dena ayula, bāņe Nawēnne Dayua la, lebge nērba n bi ba'ase paage wu Kriši n mase sela woo puam se'em na. ¹⁴Bela tu kān le āna wu kōma tu nērba zāsni zāsņo buuri to'oto'ore pā'asra ba, ɩta yem tu ba botu ba tuuge, wu kusebgo, la ko-mī'isi n wē'eri ōorņo tu a yegna se'em na. ¹⁵La de la tɩn tōgru sira, la nōņlum na iŷā, tu tu bɩta sela woo puam wu ka paage Kriši n de Zuudāana la. ¹⁶La de la ēņa n de zuugo la n botu a nērba n ān wu iŷā la lagim taaba tōnna, wu kōb-suglsi n botu iŷā zē'esɩ to'oto'ore toņe taaba, tu zē'a woo tōnna wu lan mase se'em, tu iŷā la wuu bɩta sōņa sōņa la nōņlum.

Vom paalga Kriši iŷā

¹⁷Bela tu mam yeta ya la ninmō'ore la Zuudāana nōore, tu ya da le ɩta wu seba n ka doli Nawēnne n ɩtu se'em na, bāma n ɩtu se'em na, ān wu ban tē'esri se'em n ka taru vōore la. ¹⁸Ba yem na boe la lika puam, la ba ka vɔa wu Nawēnne n boori se'em, ban ke'em ba sūure ka bōra tu ba bāņe la iŷā. ¹⁹Ba zuugo ka zeri la tōon-be'ero ɩrgo, ba tōnnɩ la yalsɩ, la be'em buuri wuu, ba boori la tōon-dēgro mā'a.

²⁰La sān dena yāma, ba ka zāsum ya Kriši yelle bela. ²¹Yāma n wōm Azezi-kriši yelle, dee tu ba zāsum yāma n de a nērba sira n ze'ele a zē'am na, ²²dēni tu ya base yāma n daan vɔa se'em kurum na. Base-ya vom keka, la a yemleego la n boori sela n de be'em n wun pā'ase ya botu ya sā'am na. ²³Base-ya tu Nawēnne Sɩa teege ya putē'era tu ya lebge paalsɩ. ²⁴Vɔa-ya vom paalga wu Nawēnne n nāam ya tu ya āna wu a mēņa n ān se'em na. Vom ēņa de la sela n mase, la pupeelem n ze'ele sira puam.

²⁵Bela iŷā, base-ya pōmporņo, tu ya nēra woo tōgra sira bō'ora a tadāana, tu tu wuu lagim dena la iŷā ayula la taaba. ²⁶Ya sūure sān isge, da tōm-ya tōon-be'ero, la ya da base tu wēnne lui dee tu ya sūure la ka sige. ²⁷Da bō-ya Asūtāana* folle. ²⁸Nēr-seka n daan zūuri, a da le zūura, a mōrge a mēņa tōnna sela n mase, tu a wun tara sela sōņe seba n boori sōņre. ²⁹Da base-ya tu yetog-be'ero yese ya nōorum, tōgra-ya yetog-sōma n bō'ori nērba buraane, tu la sōņra nēr-seba n selsri la, dee ɩta ba sōņa. ³⁰Da ēņe-ya sela sā'am Nawēnne Sɩa sūure, tu la de la ēņa tu Nawēnne dɩke bō ya tu la dena dāalgo pa'ale tu daare n sēm tu ēņa wun fāage ya fasi fasi. ³¹Base-ya sū-toogo, la sū-yīire, la sū-isgre, la nōke'ene, la taaba tuure, la putuulgo wuu. ³²ɩta-ya taaba sōņa, la ya tara taaba zīile, basra-ya taaba tōon-be'ero taale, wu Nawēnne n base ya tōon-be'ero taale Kriši iŷā la.

5

Nawēnne kōma yel-ure

¹Yāma n de Nawēnne kōma ti a nōḡe la, āna-ya wu ēḡa n ān se'em na.

²Uta-ya sela woo la nōḡlum wu Krisi n nōḡe ti se'em dūke a vōm bō tōma īyā, ti la āna wu kāabgō* n taru yūuḡ-sōḡo paara Nawēnne yem na.

³Yāma n de Nawēnne nērba la, la ka mase ti yalsi, la tōon-dēgrō buuri wuu, la bōnō zozo'e yemleego yelle pure ya tēḡasuka. ⁴La ken ka mase ti ya togra yetḡg-yooro, la yetḡg-be'ero, la yetḡg-gālsi, la de la ya pu'usra Nawēnne a yel-sōnne. ⁵Bāḡe-ya sōḡa, ti nēra n uti yalsi, bu tōon-dēgrō dāana, bu nēr-seka n nōḡe bōnō zozo'e kān yē sela sela Krisi, la Nawēnne so'olum* na puam. La seka n nōḡe bōnō zozo'e ān wu nēra n kāabrū бага dee base Nawēnne pu'usgō la.

⁶Da base-ya ti nēra pā'ase ya la yetḡg-yooro, ti la de la bōn-bāma n isgri Nawēnne sūure ti a sūbgra seba n zagse a nōore la. ⁷Da lagum-ya la nēr-bāma. ⁸Kurum, ya daan boe la lika puam, la læeē wā, yan lagum na Krisi dena ayula la īyā, ya boe la peelem puam. Bela, uta-ya wu nērba n boe peelem puam n uti se'em na. ⁹Peelem tōoma de la sela woo n ān sōḡa, la sela n mase, la sūra. ¹⁰Bāḡe-ya sela n paaru Zuudāana yem bōke. ¹¹Da po tōnna-ya tōon-seba ti nērba tōnni lika puam n ka taru yōoro la, tōn pa'alē-ya ti ba ka ān sōḡa. ¹²Nēr-bāma n sugē uta sela la de la yānne halu, ti nēra kān saage tōḡe a yelle. ¹³Ya sān pa'alē ti ba ka ān sōḡa, nērba wun yē ti sela woo de la vēelga. ¹⁴Se'ere n soe la, bōn-seka woo n de vēelga boe la peelem puam. Bela ti la gulse yeti: << Fōn seka n gīsri la, nēege, isge kūm na tēḡasuka ti Krisi peelem nēege fō, bō fu vōm. >>

¹⁵Guuse ya mēḡa sōḡa la yan vōa se'em na. Da uta-ya wu nēr-seba n ka taru yem, uta-ya wu yem dōmala. ¹⁶Dūke-ya folle ti ya taru la wuu tōm tōon-sōma, ti wakate la de la tōon-be'ero wakate. ¹⁷Bela īyā, da dena-ya geto, bāḡe-ya Zuudāana la n booru se'em.

¹⁸Da yūura-ya dāam bugra, ti a sā'anu la nēra. Base-ya ti Nawēnne Sūa sōna ya, tōnna la ya lē sela woo puam. ¹⁹Naage-ya taaba yōona Nawēnne yōoma, yōona-ya yōom-sōma buuri wuu ti Nawēnne Sūa bō ya, nā'asra Zuudāana la ya sūure wuu. ²⁰Pu'usra-ya ti Sō Nawēnne a yel-sōnne sela woo puam wakate wuu, la ti Zuudāana Azezi-krisi yu'ure.

Pōgsi la ba sūrba sakra taaba

²¹Sakra-ya taaba, yāma n nā'asru Krisi la īyā.

²²Pōgsi, sakra-ya ya sūrba wu yāma n sakru Zuudāana se'em na. ²³Se'ere n

soe la, sɪra n de pɔka la zuudāana, wu Krisi n de a nērba la Zuudāana la. Krisi nērba la de la a ĩyā, tɪ Krisi dɛna ba Fāagra. ²⁴Krisi nērba n sakrɪ ē se'em na, pɔgsɪ mē sakra ba sɪrba bɛla sɛla woo puam.

²⁵Sɪrba, nōŋɛ-ya ya pɔgba wu Krisi n nōŋɛ a nērba dɪkɛ a mēŋa vɔm bɔ ba ĩyā la. ²⁶A ēŋɛ bɛla tɪ a malɛ ba la a yetɔga, tɪ ba āna sōŋa wu ban sɔɔrɪ ĩyā la ko'om se'em na, botɪ ba welge to'ore dɛna Nawēnnɛ nērba. ²⁷Tɪ ba da tara dēgrɔ, la be'em, la sɛla n ka ān sōŋa, ba tara pupeelem ka tara dōrga, tɪ a wun tarɪ ba sēŋɛ a zē'am la nā'asgɔ. ²⁸Bɛla mē, dēnɪ tɪ sɪrba nōŋɛ ba pɔgba wu ba mēŋa ĩyā la. Sɛka n nōŋɛ a pɔga, nōŋɛ la a mēŋa. ²⁹Nēra ka boe n sisri a mēŋa ĩyā, a diisri ē mɛ, bɪsra a yelle sōŋa wu Krisi n ɪtɪ se'em bɔ'ɔra a nērba la, ³⁰tōma n de a ĩyā zē'esɪ to'oto'ore la ĩyā. ³¹La gulɛ Nawēnnɛ gōŋɔ puam yetɪ: <<Buraaga wun base a sɔ, la a ma, dee lagɪm na a pɔga, tɪ bāma bayi lebge ĩyā ayɪla.>> ³²Ēna de la yel-kāte n sugɛ yetɔg-bāna puam, mam n tɔgrɪ la de la Krisi, la a nērba la yelle. ³³La, la sān dɛna yāma, nēra woo nōŋɛ a pɔga wu a mēŋa. Tɪ pɔka woo mē nanna a sɪra.

6

Kɔma, la ba dɔgrɪba yelle

¹Kɔma, sakra-ya ya dɔgrɪba nōorɛ Zuudāana la ĩyā, tɪ bɛla n mase.

²<<Nanna fɔ sɔ la fu ma.>> Nawēnnɛ n bɔ a nōorɛ tɪ ba ɪta bōn-sɛba la wuu puam, ēna n de pɔspɔsɪ bōnɔ n lagɪm na nōorɛ bīŋre, ³a yetɪ: <<Fu sān ɪta bɛla, fu wun yē yel-sōnnɛ, la yō-woko dūnia zuo.>>

⁴La yāma n de sɔdōma la, da ɪta ya kɔma sɛla n wun botɪ ba sūure yīige, uge-ya ba, kā'an ba, dee zāsum ba wu Zuudāana n boorɪ se'em.

Yamsɪ, la ba zuudāandōma yelle

⁵Yamsɪ, sakra-ya sɛba n soe ya dūnia zuo wā la ya sūure wuu, nanna-ya ba dee zɔta ba, wu yan sakrɪ Krisi la. ⁶Da ɪta-ya bɛla ba nifum mā'a tɪ ba pēge ya. Yāma n de Krisi yamsɪ la, ɪta-ya Nawēnnɛ n boorɪ se'em la ya sūure wuu. ⁷Tōnna-ya ba tōoma la bɔ'ɔra ba la yemleego, wu ya tōnnɪ bɔ'ɔra la Zuudāana la, la dagɪ nērsaalba ĩyā. ⁸La ya mina tɪ nēra woo wun yē a tōne yōorɔ Zuudāana Krisi zē'am mase wu tōon-sōŋɔ sɛka tɪ a tōm na, a sān dɛna la nēra yamŋa bu a sān dagna nēra yamŋa.

⁹La sān dɛna yāma n de zuudāandōma la, yāma mē de la ya ɪta sōŋa bɔ'ɔra ya yamsɪ la, da gi'ira-ya ba, mina-ya tɪ yāma, la bāma wuu lagɪm tarɪ la Zuudāana ayɪla n boe saazuum n ka bɔkrɪ nērba.

Zebre log-seba ti Nawēnne bo'oru

¹⁰Sela n deege, keɲe ya mēɲa yē Zuudāana pāɲa ze'ele kāɲkāɲe a doosgo la puam, a pān-kāte la iyā. ¹¹Ye-ya Nawēnne zebre logro wuu, ti ya wun tā'age ze'ele kāɲkāɲe, ti Asūtāana* da yāɲe pā'ase ya. ¹²Tōma zebre ka boe la nērsaalba, tōma zebri la Asūtāana ke'endōma, la a pānsi dōma, la dūnia lika tōon-be'ero na'adōma, la kulkā'arsi* wuu n boe saazuum. ¹³Bela iyā, dɪke-ya Nawēnne zebre logro la wuu ye, ti ya wun tā'age ze'ele zebe be'em wakate. La zebre la sān wa ba'ase, ya wun ken ze kāɲkāɲe.

¹⁴Bela, māasum-ya ze, tara-ya sɪra ti a āna wu sagānne ti ya lu ya sɪa la, la ya ɪta sela n mase ti la āna wu kuto fuugo ti ya ye pī ya yō'ogo, ¹⁵tara-ya yemleego mōola sū-mā'asum kō-yēlga la wu tagra ti ya piti sēnna la. ¹⁶La ya bo Nawēnne sɪra sela woo puam ti la gu'ura ya la Asūtāana pɛema n ān wu bugum na, ti ya tā'age kīɲe ba. ¹⁷Base-ya ti fāare ti ya tarɪ la āna wu kuto zuu-wanne gu'ura ya, dee dɪke Nawēnne yetoga n ān wu sukɔbgo ti Nawēnne Sɪa bo ya la zebe. ¹⁸Pu'usra-ya Nawēnne sela woo puam, pu'usra-ya dee sɔsra ē wakate wuu la a Sɪa pāɲa. Narge-ya pāɲa pu'usra Nawēnne nēriba wuu iyā da base. ¹⁹La ya mē pu'usra mam iyā ti m sān yeti m toge, a wun ēɲe yetoga m nōorum ti m tā'age mōole a kō-yēlga n sugɛ la, la buraane ti nēriba bāɲe a vōore. ²⁰La de la kō-yēlga ēɲa ti Nawēnne tōm mam ti m mōole, bela iyā ti mam bɔna yu'a deem. Pu'usra-ya Nawēnne ti m wun tā'age mōole la buraane wu lan mase se'em.

Ba'asgo yetoga

²¹Mam booru ti ya bāɲe la mam n ān se'em, la mam n ɪti se'em. Ti sobi-nōɲɛ Atisiki n de Zuudāana tōntōnna n de sɪra dāana la, wun pa'ale ya mam yelle wuu. ²²Mam tōm ē ya zē'am na bela iyā, ti ya bāɲe tōma yela n ān se'em, dee ti a wun keɲe ya sūre.

²³Nawēnne n de ti So, la ti Zuudāana Azezi-krisi wun bo ti sobiisi la wuu sū-mā'asum, la nōɲlum, dee boti ya bo ē sɪra. ²⁴Nawēnne wun ēɲe nēr-seba wuu n nōɲe Zuudāana Azezi-krisi la nōɲlum n ka ba'asri la yel-sōnne.

Filipi dōma

Gõn-seka ti Apolu gulse bɔ

Bilgre

Filipi de la Maseduanɩ tēŋa ayɩla, Rom dōma n yuun soe ba. Filipi n de pɔspɔsɩ tēŋa Erɔpɩ ti Apolu mōole Azezi kō-yēlga, ti nērba bɔ sɩra (Tōoma 16:11-40).

Wakat-seka ti Apolu gulse gōŋɔ wā la, a boe la yu'a deem.

Nawēnne nērba n boe Filipi n yuun sōŋe ē, ti a pu'usra Nawēnne ba ñyā. Dee yele ba ti ba yē sū-ke'ego, la buraane, wu ēŋa n yē toogo dee ze'ele kāŋkāŋe se'em na. Ba tara sik-m-mēŋa tē'esgo, wu Azezi n sike a mēŋa se'em na, ba da eera ba mēŋa mā'a sōŋre (sapɩtu 1-2).

La Apolu tēege ba yeti ban mase Nawēnne zē'am na, la de la yel-sōnne ti Nawēnne ēŋe bɔ ba, ban bɔ Azezi sɩra la ñyā, la dagɩ ban sake Zifdōma lɔɔ la ñyā. Dee kā'an ba yeti ba da sake pōmpɔŋɔ karēnsāandōma, ba ɩta ēŋa n ɩti se'em na, la ba ken mōrgɩ vɔa wu Azezi mēŋa n yuun vɔa se'em na (sapɩtu 3).

La a pa'ale ba yeti nēr-seba wuu n vɔa la Azezi la, Nawēnne bɔ'ɔɩ ba la sū-yēlga, la sū-mā'asum (sapɩtu 4).

Gōŋɔ wā pa'ale me ti Apolu nōŋe Filipi dōma me zozo'e.

Gõn-seka ti Apolu gulse bɔ

Filipi dōma

1

¹Mam Apolu la Atimōtu n de Azezi-krisi tōntōnɩba n gulse gōŋɔ wā bɔ'ɔɩ yāma seba wuu n bɔ Azezi-krisi sɩra deŋa Nawēnne nērba, la ya nēŋadōma, la ya yel-bɩsɩɩba n boe Filipi. ²Ti So Nawēnne la ti Zuudāana Azezi-krisi wun

ēņe ya yel-sōnne, dee bo ya sū-mā'asum.

Apolu pu'usrū Nawēnne Kriši nērba n boe Filipi īyā

³Mam pu'usrū Nawēnne me a yel-sōnne ya īyā wakate sēka woo tu mam tēege ya yelle. ⁴Wakate wuu tu mam pu'usrū Nawēnne ya wuu īyā la, mam pu'usrū la sū-yēlga, ⁵yāma n sōņe mam la kō-yēlga la tōone halu pōspōsi daare wa paam zīna la īyā. ⁶Mam mi sūra sūra tu Nawēnne n pōse tōon-sōņo ēņa ya sūure puam na, wun ken tōm ē bela halu ka ba'ase Azezi-kriši lemņo daare. ⁷La mase me tu mam tē'esē bela ya wuu īyā, se'ere n soe la, mam yem boe la ya le me. Bēm īyā, la sān dēna mam n boe yu'a deem wā, bu mam n tōgrū pa'ala nērba tu kō-yēlga la de la sūra la, ya wuu lagum na mam me yē Nawēnne yel-sōnne. ⁸Nawēnne n de mam kaset-dāana tu mam yem boe la ya wuu me, mam nōņe ya la Azezi-kriši nōņlum. ⁹La mam n sosrū Nawēnne bōn-sēka de la ya nōņlum wun pa'asra daare woo, la bāņre, la yem vēlgrē, ¹⁰tu ya wun bāņe sela n ān sōņa, tu Kriši* lemņo daare ya wun dēna pupeelem dōma ka tara dōrga, ¹¹tu ya tōoma wun dēna tōon-sōma n mase n ze'ele Azezi-kriši zē'am, tu la wun botu Nawēnne yē pēka la nā'asgo.

Kriši īyā tu mam vōa

¹²M sobiisi, mam boorū me tu ya bāņe tu sela n ēņe mam na base me tu kō-yēlga la mōolgo sēņe nēņa. ¹³La base tu nayire sudaasti, la nērba baseba la wuu bāņe tu mam n boe yu'a deem na de la Kriši tōoma īyā. ¹⁴La tu sobiisi zozo'e yē buraane me Zuudāana doosgo la puam, mam n boe yu'a deem na īyā, tu ba sūure keņra pa'asra, tu ba mōola Nawēnne kō-yēlga la ka zōta dabeem.

¹⁵La de la sūra tu nērba baseba mōolu Kriši kō-yēlga la sūure īyā, la gēelgo, la baseba mōolu la putē'e-sōņo. ¹⁶Putē'e-sōņo dōma la mōolu ē na nōņlum, ba mi tu Nawēnne n looge mam tu m tōge pa'ale tu kō-yēlga la de la sūra. ¹⁷La baseba la mōolu Kriši kō-yēlga la gēelgo, la dagu la pupeelem. Ba tē'esrū tu bōn-ēņa wun pa'ase mam na nāmso, mam n boe yu'a deem na. ¹⁸La bela dagu yelle, la sān dēna la putē'e-sōņo bu putē'e-be'ego, lan de se'em wuu, Kriši kō-yēlga la mōole me, bela mam uti sū-yēlga me.

La mam wun ken uta sū-yēlga me, ¹⁹se'ere n soe la, mam mi tu yāma pu'usgo īyā, la Azezi-kriši Sūa*f1* sōņre īyā, bōn-ēņa wun ba'asōm bo mam na fāare. ²⁰Mam n boorū sela, dee tara putē'ere gu'ura sela la, de la mam kān ēņe sela baa ayula tu yānne yōke mam. La de la mam tara buraane lēle wā la wakate wuu, base tu Kriši yē nā'asgo mam īyā, la sān dēna mam vōa me, bu mam sān ki me. ²¹La sān dēna la mam, mam sān vōa, la de la Kriši

īyā, la kūm de la yōoro bo mam. ²²La mam sān ken vɔa, mam wun tōm na tōon-sōma sōŋe nērba. Bɛla, mam ka mi mam n wun looge sɛka. ²³Mam boe la yɛla bayi tēŋasuka, mam booru tu m base vɔm ēna mɛ dee sēŋe ka bɔna Krisi zē'am, bɛla n ān sōŋa gānna. ²⁴La yāma īyā, mam sān ken vɔa n ān sōŋa gānna. ²⁵Mam mi tu bōn-ēŋa de la sɔra. Bɛla, mam mi tu mam wun ken vɔa mɛ bɔna la ya wuu, sōŋe ya tu ya sēŋe nēŋa Azezi-krisi doosgo puam, tara sū-yēlga. ²⁶La mam sān leme wa bɔna la ya lɛ, ya zuugo wun zēke pa'ase mam īyā Azezi-krisi doosgo la puam.

Mōrgra-ya Krisi kō-yēlga la īyā

²⁷La bōn-sɛka n gānnu wuu, de la ya base tu ya yel-ɛrɛ āna wu Krisi kō-yēlga la n pa'alɛ se'em na. Tu mam sān wa'am ya zē'am bu m sān ka wa'am, m wun wōm tu ya ze la kāŋkāŋe, tara yem ayɛla, lagum taaba la putē'ere ayɛla mōrgra tōnna tu nērba bɔ'ɔra kō-yēlga la sɔra. ²⁸Da base-ya tu dabeem tara ya la bɛ'ɛba baa fēfēe, tu bɛla n wun pa'alɛ ba tu ba wun sā'am mɛ, la yāma wun yē la fāare, bɛla ze'ele la Nawēnne zē'am. ²⁹Se'ere n soe la, Nawēnne n ēŋe ya yel-sōnne na, la dagu ya bo Krisi sɔra mā'a, la de la ya ken nāmsɛ a īyā. ³⁰Ya nāmsɛ wu yāma n yē mam n nāmsɛ se'em, dee wōnna tu mam ken nāmsra lɛlɛ wā.

2

Krisi sik-m-mēŋa, la a na'am

¹Yāma n lagum na Krisi dena ayɛla la base tu ya tara buraane mɛ, tu a nōŋlum na bɛlsra ya. La yāma lagum na taaba la Nawēnne Sɛa*, dee tara nōŋlum, la taaba zīile. ²Lan de bɛla la, lagum-ya taaba la nōore ayɛla tara nōŋlum, la yem ayɛla, la putē'ere ayɛla, bɛla tu mam sū-yēlga wun zo'oge gāŋe. ³Da ɛta-ya sɛla sɛla gēela taaba la pa'al-m-mēŋa, sikra ya mēŋa tē'esra tu nērba baseba la gānnu ya. ⁴Nēra nēra da tē'esra a mēŋa mā'a sōŋre yelle. Ɛsra-ya ya taaba sōŋre. ⁵Tara-ya putē'e-sɛka tu Azezi-krisi daan taru la.

⁶Azezi-krisi la Nawēnne n de ayɛla la,
a ka tē'esɛ tu ēŋa n zōn na Nawēnne na,
de la sɛla tu ēŋa wun gure kāŋkāŋe.

⁷A sike a mēŋa mɛ,
base ēŋa n ān se'em na,
dee lebge nērsaala,
ēŋe a mēŋa tōntōnna,

wa bɔna la n̄rsaalba lɛ.

⁸Ĕŋa n daan de n̄rsaala la,
a sike a m̄ŋa mɛ,
sake Nawēnne halɪ ki dɔ-puurŋa* zuo.

⁹Bela ĩyā tɪ Nawēnne zēke ě halɪ,
bɔ ě yu'urɛ n gānnɪ yu'ura wuu.

¹⁰Tɪ Azezi ĩyā,
bōn-sɛba wuu n boe saazuum,
la tēŋa zuo, la tēŋa puam,
wun ka dūma tēŋa a nēŋam pēge ě, a yu'urɛ la ĩyā.

¹¹Tɪ n̄ra woo wun yetɪ,
Azezi-krisi n de Zuudāana,
tɪ la wun dɛna nā'asgɔ bɔ tɪ Sɔ Nawēnne.

Āna-ya wu peelem dūnia wā puam

¹²Bela, m sur-nōŋrɪsɪ, mam n daan boe la ya lɛ la, ya daan sakrɪ mɛ wakate wuu, la mam n ka boe ya zē'am wā, ken ɪta-ya gānna bela. Tōnna-ya fāare la tōoma sōŋa sōŋa la Nawēnne zua. ¹³Se'ere n soe la, Nawēnne n boe la ya lɛ tōnna, botɪ ya bɔra ēŋa n boorɪ se'em, dee tāna ɪta ēŋa n boorɪ se'em.

¹⁴ɪta-ya sɛla woo tɪ yōŋa, la nōke'ema wē'a da bɔna. ¹⁵Tɪ ya wun dɛna n̄rba n ka tarɪ yelle, āna sōŋa ka tara dēgrɔ. Tɪ ya wun dɛna Nawēnne koma n ka tarɪ dōrga n boe n̄r-bɛ'esɪ la n̄r-yaalsɪ tēŋasuka, yēgra wu peelem dūnia wā zuo, ¹⁶wun pa'alɛ n̄rba yetɔga n bɔ'ɔrɪ vɔm. Ya sān ēŋɛ bela, ya wun botɪ mam zuugo zēke Krisi lemŋo daare, pa'alɛ tɪ mam tōoma, la mam n mōrgɪ la wuu dagɪ zāŋa. ¹⁷Ba sān ku mam, la wun āna wu kāabgɔ* pa'asɛ yāma n bɔ Nawēnne sɪra tɪ la āna wu kāabgɔ bɔ ě na puam. Baa la sān dɛna bela, mam sūure ān yelum mɛ, la mam wun ēŋɛ sū-yēlga la yāma wuu. ¹⁸Bela, ya mē tara sū-yēlga lagum na mam sɪrum.

Apolɪ yetɪ a tōm Atimōtɪ la A'epafroditi

¹⁹Mam tarɪ putē'ere tɪ Zuudāana Azezi sān sōŋɛ, la kān yuuge dee tɪ mam tōm Atimōtɪ ya zē'am, tɪ m wun tā'age bāŋɛ yāma n ān se'em tɪ m sūure mā'age. ²⁰N̄ra ka boe mam zē'am n tarɪ putē'ere ayɪla la mam n fabɪ ya yelle, sān dagna ēŋa mā'a. ²¹N̄ra woo zɪgrɪ la a mēŋa yelle, la dagɪ Azezi-krisi yelle. ²²Ya mi Atimōtɪ n pa'alɛ ēŋa n masɛ se'em, lagum na mam wu bia n lagum na a sɔ la, tōm kō-yēlga la tōoma se'em. ²³Bela, mam tarɪ putē'ere tɪ mam wun tōm na ēŋa ya zē'am totɔ, mam sān wa bāŋɛ m yela la n wun ēŋɛ se'em. ²⁴La mam tarɪ putē'ere sɪra sɪra la Zuudāana tɪ la sān ēŋɛ fēe,

mam mēŋa wun wa'am ya zē'am.

²⁵Mam tē'esε tu la ān sōŋa tu mam tōm tu sobia A'epafroditi n de mam tōntōn-tadāana n lagum na mam nāmsε la, tu a leme wa'am ya zē'am, ēŋa tu ya daan tōm, tu a taru sōŋre wa'am wa bɔ mam m nāmsgo la puam. ²⁶A booru mε halu la a sūure wuu tu a yē ya wuu, a sūure sā'am mε halu, yāma n wōm a bā'asu la iyā. ²⁷Asura, a daan bē'eru mε deege la a ki. Tu Nawēnne zoe a ninbāalga, la, la dagu ēŋa mā'a ninbāalga, la po dena la mam mē iyā, tu mam da le yē sū-sā'aŋɔ pa'ase. ²⁸Bela tu mam tōm ē ya zē'am tɔtɔ, tu ya sān yē ē, ya sūure wun le ēŋe yēlum, tu mam mē sū-sā'aŋɔ wun bo'oge. ²⁹To'oge-ya ē la sū-yēlga wu lan mase, ēn de tu sobia Zuudāana sore puam na. Nanna-ya nēr-bāna taaba. ³⁰Se'ere n soe la, a daan deege la a ki Krisi tōoma iyā, a pōse a yōore mε sōŋe mam la sōŋre seka tu yāma ka tā'age sōŋe mam na.

3

Dike ya sira wuu bɔ Azezi

¹Sela n deege, m sobiisi, uta-ya sū-yēlga Zuudāana doosgo la puam. La ka nāmsru mam tu m le gulse bōn-bāna bɔ ya, se'ere n soe la, ba wun sōŋe ya mε tu sela da ēŋe ya.

²Guuse-ya ya mēŋa la nēr-seba n ān wu baasu la, nēr-bāma n tōnnu tōon-be'ero, dee mōrgra nērba botu ba wāta iyā mā'a la. ³Tōma n pu'usru Nawēnne la a Sira pāŋa, dee uta sū-yēlga Azezi-krisi doosgo puam, ka te'ege nērsaalba n uti sela la, tōma n de nērba n wā wāaga* mēŋa mēŋa.

⁴Nērsaalba sisgo sān taru nu yōoro, mam mē taru nōore mε tu m dike m mēŋa te'ege ba. Nēra sān tē'esε tu ēŋa taru nōore tu a te'ege nērsaalba sisgo, mam n tara nōore gānna. ⁵Ba dɔge mam mε, dabsa anii daare tu ba wā mam. Mam de la Israyelu* nēra, Abēnzamē buuri, mam de la Ebre*f2* nēra mēŋa mēŋa. La sān dena Nawēnne loɔ* la doosgo, mam de la Farisi* nēra. ⁶Mam daan mō'oge nifo mε loɔ la yelle halu daan nāmsε Azezi nērba. La sān dena loɔ la sakre, mam daan ka taru dōrga.

⁷La bōn-seba wuu tu mam daan dike tu la dena yōoro bɔ mam na, mam dike ba wuu tu ba dena la zāŋa Krisi iyā. ⁸Mam n bāŋe Azezi-krisi n de m Zuudāana n ān sōŋa gānna wuu la, mam buse bōn-bāma wuu wu sela n ka taru yōoro. Krisi iyā mam base bōn-bāma mε, buse ba wu sogro tu m tā'age yē Krisi, ⁹lagum na ē dena ayula. Mam ka le yetu la de la loɔ la sakre iyā tu mam mase Nawēnne zē'am, la de la mam n bɔ Krisi sira la iyā. Nawēnne n botu mam mase, mam n bɔ sira la iyā. ¹⁰Mam n booru se'em wuu de la m

bāṅḡ Kriṣi, la pān-sēka n base tu a vo'oge la, la m lagum na ē nāmsē, āna wu ēn ān se'em a kūm na puam, ¹¹tu m tara putē'ere tu mam mē wun vo'oge.

¹²Mam ka yetu mam dare paage bōn-sēka tu mam booru la me, bu mam dare mase me sela woo puam, mam ken mōrgra me tu m paage gure ē, se'ere n soe la, Kriṣi dēṅḡ gure mam me. ¹³M sobiisi, mam ka tē'esē tu mam dare yāṅḡ gure ē. Mam utu la sela ayula, mam yīnni bōn-sēba n boe mam poorum na me, dee mōrgra tu m yē sela n boe nēṅa na. ¹⁴Mam zotu wē'esa la nēṅa tu m paage a tēka to'oge bō'a la tu Nawēnne wi mam tu m to'oge a yire Azezi-kriṣi iṅā la.

¹⁵Tōma sēba wuu n bu Nawēnne sore doosgo puam na, tu tara-ya putē'e-ēna. La sela ayula yelle, ya sān tara putē'ere ayēma, Nawēnne wun vēlḡe ya tu ya bāṅḡ ēn de bōn-sēka. ¹⁶La, lan de se'em wuu, tōma n sēṅḡ paage zē'e-sēka wā, tu ken sēnna wē'esa zē'e-sēka tu tu we'esu la.

¹⁷M sobiisi, lagum uta-ya mam n utu se'em na, būsra-ya sēba yel-ure n ān wu tōma n utu se'em na, tu la dēna māmsgo bō ya. ¹⁸Mam daan dēṅḡ yele ya me nōore faa, la mam le yetu ya me la nintām, tu nērba zozo'e n boe tu ba yel-ure pa'ala tu ba de la Azezi-kriṣi kūm dō-puurḡa* la bē'eba. ¹⁹Nēr-bāma n booru se'em na n de ba wēnne, ba ba'asgo de la sā'aṅḡ. Ba dūkrū la sela n de ba yānne wē'era ba yō'oro, ba tē'esru la sela n de dūnia bōno mā'a yelle. ²⁰La sān dēna tōma, tōma de la Nawēnne yire nērba, tōma gu'uri la Zuudāana Azezi-kriṣi n de tu Fāagra tu a ze'ele bilam wa'am. ²¹A sān wa'am, a wun teege tōma iṅā wā n pō'oru la me, tu a āna wu a mēṅa iṅā n taru nā'asgo la. A wun dūke la a pān-kāte sēka tu a taru botu sela woo sakra a nōore la, ēṅḡ bela.

4

Kā'aṅḡ

¹Bela, m sobiisi, mam nōṅḡ ya me bōra tu m le yē ya, yāma n botu mam tara sū-yēlga, dee wun botu mam yē nā'asgo la. M sobi-nōṅḡruṣi, ze-ya kāṅkāṅḡ bela Zuudāana doosgo puam.

²Mam belu A'evodi, la Asēntiisi tu ba tara nōore ayula Zuudāana doosgo la puam. ³La fōn mē, m tōntōn-tadāan-sōṅḡ, mam sosru fu me tu fu sōṅḡ pōḡ-bāma. Ba daan lagum na mam me, la Akelma, la mam tōntōn-taaba baseba la, mōrḡe tōm Kriṣi kō-yēlga la tōoma, tu ba wuu yu'ura gulse vom gōṅḡ puam.

⁴Uta-ya sū-yēlga daare woo Zuudāana doosgo la puam. Mam le yetu ya me uta-ya sū-yēlga. ⁵Base-ya tu nērba wuu bāṅḡ ya sū-bugsum yelle. Zuudāana

la lemŋo lem me. ⁶Da fabla-ya sela sela yelle, la sela woo puam pu'usra-ya sohra Nawēnne, la ya pu'usra ē a yel-sōnne, pa'alē-ya ē yāma n booru sela. ⁷Ti Nawēnne wun bo ya sū-mā'asum n gānni nērsaalba bāŋre wuu, ti a gu'ura ya sūre, la ya tē'esgo Azezi-krisi doosgo puam.

⁸M sobiisi, sela n deege, base-ya ti ya putē'era tē'esra sela woo n de sura, la sela woo n naru nā'asgo, la sela woo n mase, la sela woo n taru pupeelem, la sela woo n uti sūre yelum, la sela woo ti nēba yeti la ān sōŋa, tē'esra-ya bōn-seba wuu n ān sōŋa mase pēka yelle. ⁹La-ya bōn-seba ti mam zāsum ya, ti ya to'oge, sela ti ya wōm dee yē mam zē'am na, ti Nawēnne n bo'oru sū-mā'asum na wun bōna la ya le.

Apolu pu'usrū Filipi dōma ba sōŋre iyā

¹⁰Mam ēŋe sū-yēlga zozo'e me Zuudāana doosgo puam, mam n yē ti yāma yāŋa le tēege mam yelle sōŋe mam na. Asura, mam mi ti yāma daan tē'esru mam yelle me, la ya daan ka yē la sore sōŋe mam. ¹¹La dagi ti mam booru la sela iyā ti mam yele bela. Mam zāsum me uta sū-yēlga sela woo puam la bōn-seka ti mam taru la. ¹²Mam tā nōŋo puam vōa me, la mam ken tāna bōntarsōm puam vōa me. Sela woo puam, la zē'a woo mam zāsum me, ti la sān dena mam di tige me, bu kom, bu mam taru me ti la seke, bu mam ka taru, mam mi mam wun ēŋe se'em me. ¹³Mam tā uta sela woo me, Krisi n bo'oru mam pāŋa la iyā.

¹⁴La baa bela, ya ēŋe sōŋa, yāma n sōŋe mam m toogo la puam na. ¹⁵Yāma Filipi dōma, yāma mēŋa mi ti mam n daan pōse mōole kō-yēlga la bo ya, dee daan ze'ele Maseduanu fōrge la, mam ka to'oge sela Nawēnne nēba zē'am baa zē'a ayula, sān dagna yāma mā'a zē'am. ¹⁶Se'ere n soe la, mam n daan boe Tesaloniki tēŋa la, yāma daan tōm sōŋre bo mam me nōore faa. ¹⁷La dagi ti mam eeru la bo'a, mam n booru sela de la ya yē yōŋo zo'oge. ¹⁸Mam to'oge sela woo ti yāma bo mam na me, la seke gāŋe me. Mam n to'oge ya bo'a la ti A'epafroditi taru wa'am na, mam taru me ti sela ka le pō'oge mam. Bo'a bāma ān wu sela yūŋo n ān yelum ti ya kāabe bo Nawēnne, ti a to'oge la sū-yēlga. ¹⁹Mam dāana Nawēnne n taru bōn-sōma wuu ti la zo'oge gāŋe la, wun bo ya sela woo n wun sōŋe ya Azezi-krisi iyā. ²⁰Nawēnne n de ti So wun yē nā'asgo daare woo wakate n ka ba'asru. Amina.

Pu'usgo

²¹Pu'use-ya Nawēnne nēba la wuu n doli Azezi-krisi la. Ti sobi-seba n boe la mam na pu'usrū ya. ²²Nawēnne nēba la wuu pu'usrū ya, lan gānni wuu nēr-seba n boe na-keko yire la pu'usrū ya.

²³Tl Zuudāana Azezi-krisi yel-sōnne wun bōna la ya.

\f1 1:19 Azezi-krisi Sɪa, la Nawēnne Sɪa de la ayɪla. \f2 3:5 Lsrayelɪ la Ebre de la Zifdōma yu'ura baseba.

Kolɔsɪ dōma

Gōn-seka tɪ Apolɪ gulɛ bɔ

Bilgre

Kolɔsɪ de la Azi-minɛerɪ so'olum tēŋa. Kolɔsɪ la Efɛezɪ zāage la taaba mase wu kilomētrɪ kɔbsyɪ. La dagɪ Apolɪ mēŋa n mōole Azezi kō-yēlga bɔ ba, la de la A'epafrasɪ n de Kolɔsɪ nēra n mōole, tɪ ba bɔ Azezi-krisi sɪra (Kolɔsɪ 1:7 la 4:12).

Apolɪ yuun boe la yu'a deem (Kolɔsɪ 4:3), tɪ A'epafrasɪ sēŋe a zē'am ka yele ē tɪ nērba baseba n tarɪ pōmpɔrŋɔ zāsŋɔ sēŋe Azezi nērba n boe Kolɔsɪ la zē'am. Pōmpɔrŋɔ karēnsāandōma bāma yetɪ, nēra sān bɔɔra tɪ a yē fāare yese tōon-be'ero puam, dēnɪ tɪ a nā'asra bōnɔ zozo'e, dee sakra ba nōore. La nēr-bāma ken yetɪ la de la pēgrɛ tɪ ba sake malŋɔ baseba n de wāaga, la dia yela, la bōn-yūula yela, la sisgo baseba.

Bela ïyā tɪ Apolɪ gulɛ gōŋɔ wā bɔ ba tɪ a vēlge ba tɪ ba bāŋe sɪra, tɪ ba da sake pōmpɔrŋɔ karēnsāandōma la.

Apolɪ vēlge ba yetɪ ban bɔ Azezi sɪra la, a fāage ba mɛ, la dagɪ lɔɔ dɔlga n wun tā'age fāage ba. Dee yele ba tɪ la doose la Azezi tɪ Nawēnne nāam dūnia, Azezi n de sɛla woo nēŋadāana, la de la ēŋa ïyā tɪ Nawēnne wun fāage nērsaalba base (sapɪtrɪ 1-2).

Bela poorum, Apolu pa'alē ba la ban wun vɔa se'em vɔm paalga tu Nawēnne bɔ ba Azezi-krisi iyā la puam, dee yele ba tu sɛla wuu tu ba uti la, ba uta Zuudāana Azezi yu'ure iyā (sapitri 3-4).

Apolu duke gōŋɔ la tōm na Atisiki, la A'onezim, tu ba taru sēŋe ka bɔ Kolɔsi dōma (4:7-9).

Gōn-sɛka tu Apolu gulɛ bɔ

Kolɔsi dōma

1

¹Mam Apolu n de Azezi-krisi Tōntōnna* wu Nawēnne n booru se'em, la tu sobia Atimōtu ²n gulɛ gōŋɔ wā bɔ'ɔra yāma Nawēnne nērba n boe Kolɔsi, dena tu sobiisi n de sɛra dōma Krisi* sore doosgo puam na. Tu So Nawēnne wun ēŋe ya yel-sōnne, dee bɔ ya sū-mā'asum.

Apolu pu'usrɛ Nawēnne a yel-sōnne

³Tōma pu'usrɛ Nawēnne n de tu Zuudāana Azezi-krisi So a yel-sōnne mɛ, tōma pu'usrɛ ē mɛ yāma iyā wakate wuu. ⁴Tōma wōm ban tɔgrɛ yāma n bɔ Azezi-krisi sɛra, dee nōŋe Nawēnne nērba wuu se'em, ⁵yāma n taru putē'ere gu'ura sɛla tu Nawēnne bīŋe a yire gu'ura tu a bɔ ya la iyā. La de la yāma n dēŋe wōm sɛra yetɔga n de Nawēnne kō-yēlga la, n botu yāma tara putē'ere ēŋa. ⁶Kō-yēlga ēŋa paage yāma zē'am mɛ, wu ēn paage dūnia zē'est wuu se'em na, la a uti nērba sōŋa mɛ, tu ba sakra zozo'e, tu ba källe pa'asra. A mē uti la bela yāma zē'am lan sēŋe la daar-sɛka tu yāma wōm, dee bāŋe Nawēnne yel-sōnne sɛra sɛra la. ⁷Yāma zāsum bōn-ēŋa la A'epafrasɛ n de tōma tōntōn-tadāana tu tōma nōŋe la zē'am. A de la Azezi-krisi tōntōnna n de sɛra dāana tōnna bɔ'ɔra yāma. ⁸Ŋa n yele tōma Nawēnne Sɛa* n base tu yāma tara nōŋlum se'em.

⁹Bela tu lan sēŋe la daar-sɛka tu tōma wōm yāma yelle la, tu tōma pu'usra Nawēnne yāma iyā wa paam lɛɛɛ wā. Tōma sosru ē tu a botu ya bāŋe ēŋa n booru se'em sōŋa sōŋa, la ya tara yem, la bāŋre wuu tu Nawēnne Sɛa bɔ'ɔru.

¹⁰Tu ya yel-ure wun mase wu Zuudāana la n booru se'em, tu la paage a yem sɛla woo puam. Tu ya wun tōm tōon-sōma buuri wuu, dee bāŋe Nawēnne pa'ase. ¹¹Nawēnne wun bɔ ya pāŋa sɛla woo puam a na'am pān-kāte la iyā,

tu ya wun wībe sɛla woo puam la sū-mā'asum. ¹²Pu'usra-ya tu So Nawēnne a yel-sōnne la sū-yēlga, ēŋa n base tu ya tāna wun po to'oge bōn-sōma tu a bīŋe tu a bɔ a nērba a so'olum n de peelem puam na. ¹³Nawēnne fāage tu me lika pāŋa puam, taru tu sēŋe a Bi-nōŋre so'olum puam. ¹⁴Ēŋa iyā tōma yē fāare me, tu Nawēnne base tu tōon-be'ero taale.

Krisi n de sɛka

¹⁵Azezi-krisi de la Nawēnne tu ba ka yētu la wōnne. Ēŋa n de bōn-sɛba n nāam na wuu yien dāana. ¹⁶La doose la ēŋa tu Nawēnne nāam sɛla woo, bōn-sɛba n boe dūnia zuo la saazuum, bōn-sɛba tu ba yētu, la bōn-sɛba tu ba ka yētu, bōn-sɛba n taru na'am, la zuudāandōma, la pānsi dōma, la kē'endōma wuu. La doose la ēŋa tu Nawēnne nāam sɛla woo, tu la dena a bōnɔ. ¹⁷Ēŋa n dēŋe sɛla woo bɔna, la de la ēŋa iyā tu sɛla woo ken bɔna a zē'am. ¹⁸Ēŋa n de a nērba n de a iyā la zuudāana. Ēŋa n de sɛla woo pɔspɔsi dāana, ēŋa n de pɔspɔsi dāana n vo'oge dee base kūm tu a dena sɛla woo nēŋadāana. ¹⁹La paage la Nawēnne yem tu a base tu ēŋa n ān se'em na wuu, Azezi mē āna bela. ²⁰Dee botu la doose la Azezi tu sɛla woo, la ēŋa naage taaba, la de la Azezi n ki kūm dɔ-puurŋa* zuo tu a zuum yese la iyā, n botu sū-mā'asum bɔna sɛla n boe tēŋa, la saazuum wuu, la Nawēnne tēŋasuka.

²¹La yāma mē daan zāage me la Nawēnne, ya daan de la be'ɛba ya putē'e-be'ero, la ya tōon-be'ero la iyā. ²²La lɛɛɛ wā, Nawēnne naage ya me la ēŋa, a Dayua n lebge nērsaala ki la iyā, tu a taru ya sēŋe ka ze'ele Nawēnne nēŋam la pupelem, tu ya ka tara yelle, tu dōrga kana. ²³Bela, dēni tu ya ken bɔ sɛra ze kāŋkāŋe, da base tu sɛla zāage ya la kō-yēlga la tu ya wōm tara putē'ere gu'ura sɛla la. La de la kō-yēlga ēŋa tu ba mōole bɔ nērsaalba wuu n boe dūnia zuo la. Mam Apolu de Nawēnne tōntōnna tu m mōole la kō-yēl-ēŋa.

Apolu n tōm se'em bɔ Nawēnne nērba

²⁴Lɛɛɛ wā, mam sūure ān yēlum me, mam n nāmsru bɔ'ɔra yāma la iyā. Mam n nāmsru wā de la Krisi nāmsgɔ n deege dena mam nāmsɛ bɔ a nērba n de a iyā la. ²⁵Nawēnne n looge mam tu m dena Azezi nērba tōntōnna mōole a yetɔga la wuu bɔ yāma. ²⁶Yetɔg-ēŋa sugɛ me yuuma yuuma, zamāana wuu wa paam zīna, la lɛɛɛ wā a yāŋa puke me bɔ Nawēnne nērba. ²⁷Nawēnne n booru tu a base tu a nērba la bāŋe yel-ēŋa n daan sugɛ la na'am pāŋa n ān sōŋa zo'oge se'em bu-zāŋsi* tēŋasuka. Yel-ēŋa n sugɛ la de la Krisi boe la ya lɛ, botu ya wun yē na'am pāŋa tu ya taru putē'ere gu'ura la a zē'am. ²⁸La de la ēŋa yelle tu tōma mōolu, kā'ana nēra woo, dee zāsna nēra woo la yem

tu ti boti nēra woo mase sela woo puam Krisi doosgo puam ka ze'ele Nawēnne nējam. ²⁹La de la bela iyā tu mam tōnna dee mōrga. La de la Krisi pān-kāte tu a bo mam zozo'e la n boti mam tōnna bela.

2

¹Mam boori tu ya bānje la mam n mōrge tōnna se'em yāma iyā, la nēr-seba n boe Laodise, la nēr-seba wuu n nān ka yē mam na nifo la iyā. ²Mam mōrgu tu ya sūure n keje tu ya lagum taaba tara nōjlum, dee tara yem zozo'e, tu ya bānje sira sōja sōja Nawēnne yelle n sugē n de Krisi la. ³La de la ēja n taru yem la bānje wuu n sugē n taru yōoro zozo'e.

⁴Mam yele ya wāna tu nēra n da wa tōge nō-yēlum yetōga pā'ase ya. ⁵Baa mam n zāage la yāma la, mam yem boe la ya me, mam sūure ān yēlum me, mam yē tu ya yel-ure doli sore sōja sōja, la yan bo Krisi sira ze kājkāje la.

Tōma taru vom me Krisi zē'am

⁶Bela, yāma n sake tu Azezi-krisi de la ya Zuudāana la, bona-ya la ē le, ⁷ze kājkāje wu tua yēga n kē tēja ze kājkāje se'em na, ken bo-ya sira la ya sūure wuu wu ban zāsum ya se'em na, la ya pu'usra Nawēnne a yel-sōnne zozo'e.

⁸Guuse-ya tu nēra da dūke bānje zāsjo la yem yooro n de nērsaalba sisgo, la dūnia wā yela pā'ase ya, ba ka ze'ele Krisi zē'am. ⁹Se'ere n soe la, Nawēnne n ān se'em wuu la, Krisi mē ān na bela mēja. ¹⁰La yāma n lagum na ē na, ya taru sela woo me tu la seke. Ēja n de ke'endōma, la pānsi dōma wuu Zuudāana. ¹¹Yāma n lagum na ē na, ya wā* me, la dagu wā-seka tu nērsaalba wātu tu la pa'ale tu ba de Nawēnne nērba la. La de la Krisi n teege ya sūure tu ya lebge Nawēnne nērba, yese ya putē'e-be'ero wuu. ¹²Ban daan mise ya ko'om puam na, la ān wu ba lagum ya me la Krisi laage. La yāma mē lagum na ē me vo'oge, yāma n bo Nawēnne pāja n boti Krisi vo'oge sira la iyā. ¹³Yāma daan ān wu ya ki me Nawēnne zē'am ya tōon-be'ero iyā, la ban ka dōge ya tu ya wāta dena Nawēnne nērba la iyā. La Nawēnne boti ya lagum na Krisi me vōa, base ya tōon-be'ero wuu taale. ¹⁴Tōma daan su'use la Nawēnne loo*, tōm tōon-be'ero n pa'ale tu tōma mase la subgre. La ban ka Krisi kūm dō-puurja* zuo la, Nawēnne base yel-ēja taale me, tu a ka le bona tōma zuo. ¹⁵A boti pānsi dōma wuu, la ke'endōma wuu pāja sā'am me, ēje ba yānne nērba wuu nējam pa'ale tu Krisi tā'age ba me kūm dō-puurja zuo.

¹⁶Bela, da base-ya tu nēra le bo ya sisgo la sela tu ya diti, bu sela tu ya yūuri, bu yuune yuune kibsā, bu wōr-paalsi de'ējo, bu vo'osgo* dabsa yelle.

¹⁷Bōn-bāma de la sela n sēm na māmsgō mā'a, la sela la mēja de la Krisi.

¹⁸Da base-ya ti nēra n uti a mēṅa wu a de la sik-m-mēṅa dāana dee pu'usra malekadōma*, pā'ase ya yeti yāma n uti sela de la zāṅa. Nēr-ēṅa dāana yeti Nawēnne n puke sela pa'ale ēṅa, la a pa'alu la a mēṅa zāṅa, se'ere n soe la, la de la nērsaalba putē'ere ti a taru. ¹⁹A ka lagum na Kisi n de Zuudāana la. Kisi n de zuugo sōṅra iyā la wuu sela woo puam, ti kōb-suglisi, la zīla botu iyā la zē'esu to'oto'ore toṅe taaba bita wu Nawēnne n booru se'em.

Vom keka, la vom paalga yelle

²⁰Yāma lagum na Kisi ki me, ti a botu dūnia yela ka le tara pāṅa la ya le. Bēm ti ya uta wu dūnia wā n ken sōna ya, base ti ba le mōṅra ya ti ya sakra sisgo bāna wā n yetu: ²¹<<Da dūke, da leme, da kalum>>? ²²Sisgo bāma de la bōn-seba n sā'anu la iyā. Ba de la nērsaalba sisgo la ba zāsṅo. ²³Sisgo la zāsṅo bāna ān wu yem tōoma la, ba pa'alu la pu'usgo sore n uti la yemleego, la sik-m-mēṅa n dagu sura, la iyā nāmsgo yelle. La ba ka tā wun sōṅe nēra ti a yōke a mēṅa la nērsaalba yem n booru se'em n de be'em na.

3

¹Yāma lagum na Kisi vo'oge me, bela era-ya bōn-seba n boe Nawēnne yire, zē'e-seka ti Kisi zī Nawēnne zuugo la. ²Base-ya ti Nawēnne yire yelle pake ya, da base-ya ti dūnia yela pake ya. ³Se'ere n soe la, ya ki me, la ya vom boe la Kisi le Nawēnne zē'am. ⁴La Kisi n de ti vom na sān wa puke, ya wun po naage la ē puke la a na'am pāṅa.

⁵Bela, base-ya dūnia wā putē'e-be'ero n de yalsu tōoma, la tōon-dēṅro, la yalsu urgo yemleego, la be'em yemleego, la nōṅe bōṅo zozo'e. Nēra n nōṅe bōṅo zozo'e ān wu nēr-seba n kāabru baga dee base Nawēnne pu'usgo la. ⁶La de la tōon-bāma n isgri Nawēnne sūure, ti a subgra nēr-seba n zagsru a nōore la. ⁷Yāma n daan vōa tōon-be'ero puam na, ya mē daan uti la bela. ⁸La lelele wā, base-ya bōn-bāma wuu. Base-ya sū-isgre, la sū-yīire, la putuulgo, la taaba tuure, la yetog-yaalsu mē ka le mase ti ba yese ya nōorum. ⁹Da parna-ya bō'ora taaba. Yāma base yāma n daan ān se'em na me la a yel-ure, ¹⁰dee teege tara āsum paalga. La de la Nawēnne n botu ya teege tara āsum ēṅa, dee malgra ē ti a āna wu a mēṅa la, ti ya wun tā'age bāṅra ēṅa sōṅa sōṅa pa'asra.

¹¹Nēr-seba n taru āsum paalga wā, la sān dena Zifdōma*, bu bu-zāṅsu*, bu seba n wā*, la seba n ka wā, bu seba nini n ka pike, la weem nērba, bu yamsu, la seba n dagu yamsu, welgre ka le bōna ba tēṅasuka. La de la Kisi mā'a n gānnu sela woo, dee sōna a nērba wuu.

¹²Yāma de la nēr-seba ti Nawēnne looge, a nōɣe ya mε, welge ya to'ore ti ya dena a nērba. Bɛla, zɔta-ya taaba ninbāalga, ɩta taaba sōɣa, sikra ya mēɣa, dee tara sū-bugsum, la sū-mā'are. ¹³Da isgra ya sūure la taaba, nēra sān ēɣe ya tuuge, base-ya ē taale wu Zuudāana n base ya tōon-be'ero taale se'em na. ¹⁴Lan gānni wuu, tara-ya nōɣlum, ti ēɣa n wun boti ya lagim taaba tara nō-yēnne sōɣa sōɣa. ¹⁵Base-ya ti Kriɩ sū-mā'asum la sɔna ya sūure, Nawēnne wi ya ti ya tara la sū-mā'asum ēɣa, lagim taaba dena ayɩa. Mina-ya yel-sōnne pu'usɣo. ¹⁶Base-ya ti Kriɩ yetɔga la bɔna la ya le sōɣa sōɣa. Ti ya tara yem zozo'e zāsna taaba, dee kā'ana taaba. Yōona-ya Nawēnne yōoma, yōona-ya yōom-sōma buuri wuu ti Nawēnne Sɩa bɔ ya la ya sūure wuu, pu'usra Nawēnne a yel-sōnne. ¹⁷Bōn-seba wuu ti ya ɩti, la sān dena la tōoma bu yetɔga, ɩta-ya la Zuudāana Azezi-kriɩ yu'ure, dee pu'usra ti Sɔ Nawēnne a yel-sōnne Azezi-kriɩ yu'ure iyā.

Kriɩ nērba n wun vɔa se'em ba yiε puam

¹⁸Pɔɣsi, sakra-ya ya sɩrba wu lan mase ti la āna se'em Zuudāana doosgo puam.

¹⁹Sɩrba, nōɣe-ya ya pɔɣba, da tɔ-ya la ba.

²⁰Kɔma, sakra ya dɔɣrɩba nōore sela woo puam, ti la de la bɛla n ān Zuudāana sūure yēlum.

²¹Sɔdōma, da ɩta-ya sela n wun base ti ya kɔma sūure yiige, ti ba buraane da bo'oge.

²²Yamsɩ, sakra-ya seba n soe ya dūnia wā zuo sela woo puam, da ɩta-ya bɛla ba nifum mā'a ti ba pēge ya. Tōnna-ya la ya sūure wuu yāma n nannu Zuudāana la iyā. ²³Sela woo ti ya ɩti, ɩta-ya la ya sūure wuu, wu ya ɩti bɔ'ɔra la Zuudāana la, la dagɩ nērsaalba iyā, ²⁴yāma n mi ti ya wun to'oge la yɔɔɔ ti Zuudāana la bīɣe ti a bɔ a nērba la iyā. La de la Kriɩ n de Zuudāana la ti ya tōnni bɔ'ɔra. ²⁵Nēr-seka n ɩti sela n ka mase, a wun to'oge yel-ɩre n ka mase yɔɔɔ, se'ere n soe la, Nawēnne ka bɔkri nērba.

4

¹La sān dena yāma n de zuudāandōma la, ɩta-ya sela n ān sōɣa, la sela n mase bɔ'ɔra ya yamsɩ la. Mina-ya ti yāma mē tarɩ la Zuudāana n boe saazuum.

Kā'aɣɔ, la ba'asɣo yetɔga

²Pu'usra-ya Nawēnne da base, mōrgε-ya la pu'usɣo, pu'usra-ya ē a yel-sōnne. ³Pu'usra-ya tōma mē iyā, ti Nawēnne bɔ tɔ sore ti ti mōole a kō-

yēlga la pa'alē nērba Kriši yelle n daan sugē la. La de la yel-ēḡa īyā tu mam bōna yu'a deem. ⁴Pu'usra-ya Nawēnne tu m tā'agē tōgē yel-ēḡa vēelga vēelga wu lan masē tu m tōgē se'em na.

⁵Basē-ya tu ya yel-urē āna sōḡa nēr-seba n ka dolu Azezi la tēḡasuka, dukē-ya fol-seka tu ya taru la wuu tōm sōḡa. ⁶Basē-ya tu ya yetōga āna sōḡa wakate wuu tara yēlum wu yaarum na, dee bāḡe yan wun lerge nēra woo se'em tu la masē.

⁷La sān dēna mam yelle, tu sōbi-nōḡrē Atisiki n de Zuudāana tōntōnna n de sira dāana, n lagum na mam tōnna Zuudāana tōoma la, wun yeke ya mam yelle wuu. ⁸Mam tōm ē ya zē'am na bela īyā, tu ya bāḡe tōma yela n ān se'em, dee tu a wun keḡe ya sūure. ⁹Mam tōm na ēḡa, la A'onezim n ze'ele yāma zē'am, a de la tu sōbi-nōḡrē n de sira dāana. Ba wun yeke ya bōn-seba wuu n utu kalam.

¹⁰Aristarku n lagum na mam bōna yu'a deem na pu'usru ya. Amarku n de Abarnabasu sōogō la mē pu'usru ya. Mam pōn dēḡe pa'alē yāma, yan wun ēḡe se'em a īyā mē, a sān wa'am ya zē'am, ya to'oge ē sōḡa. ¹¹Azezi seka tu ba wi'iri tu Azustusi la mē pu'usru ya. Nēr-bāna mā'a n de Zifdōma n lagum na mam tōnna Nawēnne so'olum* tōoma. Bāma n de nērba n bō mam buraane.

¹²A'epafrasu n de ya nēra la pu'usra ya. Ēḡa n de Azezi-kriši tōntōnna la mōrgru mē pu'usra Nawēnne ya yelle ka basra tu ya ze'ele kāḡkāḡe, dēna nērba n bu sela woo puam sake Nawēnne n booru se'em wuu. ¹³Mam bō'oru ya a kaseto tu a mōrgru mē zozo'e yāma yelle, la Laodise dōma, la Hiyerapolisi dōma yelle. ¹⁴Tu sōbi-nōḡrē Aluki n de logtore, la Ademasu pu'usru ya.

¹⁵Pu'use-ya tu sōbiisi la n boe Laodise la, la Animfa, la Azezi nērba n lagsru a yire la. ¹⁶Ya sān karēḡe ḡōḡō wā ba'ase, ya base tu ba ken karēḡe ē bō Azezi nērba n boe Laodise la. La yāma mē karēḡe Laodise dōma n wun bō ya ḡōn-seka la. ¹⁷Yeke-ya Arsipi tu a bise tōon-seka tu Zuudāana bō ē na yelle sōḡa, a tōm ē sōḡa sōḡa ba'ase.

¹⁸Mam Apolu n gulse pu'usgō wā la m mēḡa nu'ugo, mam pu'usru ya. Tēra-ya mam n boe yu'a deem na yelle.

Nawēnne yel-sōnne wun bōna la ya.

1 Tesaloniki dōma

Pɔspɔsi gōŋɔ ti Apoli gulɛ bɔ

Bilgre

Tesaloniki yuun de la Maseduanɩ so'olum na-tēŋa. Apoli ze'ele la Filipi sēŋe Tesaloniki ka pɔsɛ Nawēnne tōoma. Apoli ka yuuge Tesaloniki dee fōrgɛ, se'ere n soe la, Zifdōma baseba n yuun uti sūure la ē, ti a fōrgɛ (Tōoma 17:1-10).

Bela poorum, Apoli sēŋe ka bɔna la Korēntɩ, ti Atimōti n dolɩ la ē tōnna Nawēnne tōoma la, sēŋe a zē'am ka yele ē Nawēnne nērba n boe Tesaloniki la yelle n ān se'em. Ti Apoli gulɛ gōŋɔ wā bɔ ba.

Apoli dēŋe pu'usɛ la Nawēnne a yel-sōnne ba iyā, ēn wōm ti ba bɔ Azezi sɩra, dee nōŋe taaba la iyā (sapɩtu 1).

A tēege ba la ēŋa n tōm ba zē'am se'em, dee yetɩ ēŋa boorɩ mɛ ti a lebe ba zē'am ka kaage ba bɩsɛ (sapɩtu 2-3).

A bɔ ba la buraane yetɩ ba sēŋe nēŋa Nawēnne doosgo la puam la pupeelem (4:1-12).

Bela poorum, a lerge ba la sokrusɩ ti ba soke ē kūm vo'ore yelle, la Azezi n wun leme la na'am pāŋa la yelle (4:13-5:11).

Gōŋɔ la ba'asgo, a kā'an ba mɛ, dee pu'usɛ ba (5:12-28).

Gōŋɔ wā sōŋɩ nēr-seba wuu n fabɩ dūnia ba'asgo yelle mɛ. A pa'alɩ ti la mase mɛ ti Azezi nērba bɔ Nawēnne sɩra sēŋe nēŋa, tōnna la sū-mā'are gu'ura Azezi lemŋo.

Pɔspɔsi gōŋɔ ti Apoli gulɛ bɔ

Tesaloniki dōma

1

¹Mam Apoli, la Asilvē, la Atimōti n gulɛ gōŋɔ wā bɔ'ɔra yāma seba n de ti So Nawēnne, la ti Zuudāana Azezi-krisi nērba n boe Tesaloniki. Nawēnne wun ēŋe ya yel-sōnne, dee bɔ ya sū-mā'asum.

Tesaloniki dōma n bɔ Nawēnne sɪra se'em

²Tōma pu'usrɪ Nawēnne mɛ wakate wuu a yel-sōnne ya wuu ãyã, dee tēra ya yelle tɪ pu'usgo puam ka go'ɔra. ³Tōma tērɪ ya yelle tɪ So Nawēnne nēŋam, yāma n bɔ sɪra tōnna se'em, la yāma n tarɪ nōŋlum tōnna zozo'e se'em, dee ken tēra yāma n tarɪ putē'ere gu'ura sela tɪ ya bɔ sɪra, ze kãŋkãŋe tɪ Zuudāana Azezi-krisi doosgo puam ka bigsra la yelle. ⁴Tɪ sobiisi, tōma mi tɪ Nawēnne nōŋe ya mɛ looge ya tɪ ya dɛna a nērba.

⁵Tōma n daan tarɪ kō-yēlga la wa'am wa mōole bɔ ya la, la ka de yetɔga mǎ'a, la de la Nawēnne Sɪa pãŋa. La tōma daan mi tɪ tōma n tɔge se'em na de la sɪra. Yāma mi tōma n daan boe ya zē'am na, tōma n vɔa se'em yāma sōŋre ãyã. ⁶La yāma ɪtɪ la tōma, la tɪ Zuudāana n ɪtɪ se'em na, la baa yāma n to'oge kō-yēlga la yē nāmso go zozo'e la, ya tarɪ ē mɛ la sū-yēlga n ze'ele Nawēnne Sɪa zē'am. ⁷Bela, yāma de la seba tɪ Maseduanɪ, la Akayi so'olum nēr-seba n bɔ Azezi sɪra la wun bɪsra, ɪta yāma n ēŋe se'em na. ⁸Zuudāana Azezi kō-yēlga la ze'ele la yāma zē'am saage Maseduanɪ, la Akayi, la, la dagɪ bilam mǎ'a, zē'esɪ wuu nērba wōm yāma n bɔ Nawēnne sɪra se'em mɛ, tɪ la pōn ka le dɛna tɪ tɔge. ⁹Nērba la wuu tɔgrɪ pa'ala yāma n daan to'oge tōma sōŋa se'em, base бага, dee dɔla Nawēnne tōnna bɔ'ɔra ēŋa n de vɔm, la sɪra dāana, ¹⁰dee gu'ura a Dayua Azezi n wun ze'ele Nawēnne yire wa'am. La de la ēŋa n daan ki, tɪ Nawēnne botɪ a vo'oge, ēŋa n yetɪ a fāage tɔ Nawēnne sū-isgre n sēm na puam.

2

Apolɪ n daan tōm se'em Tesaloniki

¹M sobiisi, yāma mēŋa mi tɪ tōma n daan wa'am ya zē'am na, la dagɪ zãŋa. ²La ya ken mina tɪ ba daan nāmse tōma mɛ dee tu tōma Filipi tēŋa, dee tɪ tōma yãŋa wa'am yāma zē'am Tesaloniki. La Nawēnne daan bɔ tōma buraane mɛ, tɪ tōma mōole a kō-yēlga la bɔ ya, baa nāmso go la n daan zo'oge la.

³Tōma n pa'alɪ pa'alg-seba la dagɪ tuure, bu putē'e-be'ero pa'algo. La tōma ka ɪtɪ yemkēgsɪga pã'asra nērba. ⁴La de la Nawēnne n bɪse tɪ tōma mase tɪ a dɪke a kō-yēlga la ēŋe tōma nu'usum. Bela, tōma ka mōolɪ tɪ la ēŋe nērsaalba sūure yēlum, tōma mōolɪ tɪ la ēŋe la Nawēnne n vēesɪ mina tɪ putē'ere n ãn se'em na sūure yēlum. ⁵Yāma mi sōŋa tɪ tōma ka dɪke nō-yēlum pã'ase nērba, la tōma ka dɪke kōnkōmǎ'asum tɔge tɪ tɪ to'oge sela, Nawēnne n de tōma kaset-dāana. ⁶Tōma ka ε pēka nērsaalba zē'am, tōma ka ε yāma zē'am, bu nērba baseba zē'am. ⁷La tōma daan tarɪ nōore mɛ,

tōma n de Krisi Tōntōnɔba* la ñyā, la tōma daan ka ēŋe bela. Tōma daan taru la sū-bugsum ya zē'am, wu pɔka n bɪsrɪ a kɔma yelle sōŋa se'em na. ⁸Tōma n nōŋe ya la ñyā, tu tōma daan mōole kō-yēlga la n ze'ele Nawēnne zē'am na bɔ ya. La, la dagɪ bela mā'a, tōma daan sake me tu dɪke tu vɔm bɔ ya, tōma nōŋe ya me halɪ zozo'e.

⁹M sobiisi, yāma tēru tōma n daan tōm nāmsɛ se'em, tōma n daan mōolu Nawēnne kō-yēlga la bɔ ya la. Tōma daan tōm na wuntɛŋa la yu'ɔŋɔ, tōma daan ka booru tu tōma dia yelle dɛna nāmsgɔ bɔ ya nēra baa ayɪla. ¹⁰Yāma mi tōma n daan boe yāma sɛba n bɔ sɪra zē'am na, tōma yel-urɛ n ān se'em, la Nawēnne mē mi mɛ. Tōma yel-urɛ daan ān na sōŋa sōŋa, masɛ tu dōrga kana. ¹¹Yāma mi tu tōma daan ān wu sɔ n ān se'em la a kɔma la, yāma nēra woo ñyā. ¹²Tōma keŋe ya sūure mɛ, bɔ ya buraaŋɛ, pa'alɛ ya yetɪ ya dɔla so-sɛka n masɛ Nawēnne yɛm, ēŋa n wi ya tu ya kē a so'olum puam po dita na'am.

¹³Tōma n daan mōole Nawēnne kō-yēlga la bɔ ya la, ya daan to'oge ē, sake tu la de la kō-yēlga n ze'ele Nawēnne zē'am, a ka ze'ele nērsaalba zē'am. Asɪra, la de la Nawēnne yetɔga n boe yāma sɛba n bɔ sɪra la sūure puam tōnna. Bela tu tōma pu'usra Nawēnne wakate wuu bōn-ēŋa ñyā. ¹⁴M sobiisi, Nawēnne nēr-kuuŋɔ n dolɪ Azezi-krisi n boe Zude* tēnsɪ puam n yē nāmsgɔ sɛba la, yāma mē yē la nāmsgɔ bāma. Yāma buuri la n nāmsɪ yāma se'em na, Zifdōma* mē nāmsɛ ba nēr-sɛba n dolɪ Azezi-krisi la bela. ¹⁵Bāma n daan ku Zuudāana Azezi, la Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba*, dee mē nāmsɛ tōma. Ba utɪ la sɛla n ka ān Nawēnne sūure yēlum, ba de la nērba wuu bɛ'ɛba. ¹⁶Ba gu'uri tōma me tu tu da mōole kō-yēlga la bɔ bu-zāŋsɪ* tu ba yē fāarɛ. Bela tu ba tōnna tōon-be'ero pa'asra wakate wuu. La ba'asgɔ, Nawēnne sū-isgre boe ba zuo.

Apolɪ booru tu a sēŋe ka kaage Tesaloniki dōma

¹⁷M sobiisi, lan daan pērgɛ tu tōma ze'ele ya zē'am fōrgɛ wakate fēe la, tu ka le yēta taaba la nini, la tōma putē'era ken bɔna la ya lɛ mɛ, tu yāma sɪa tara tōma, tu tōma mōrgra bɔɔra tu tu le yē ya. ¹⁸Bela tu tōma daan bɔɔra tu tu leme ya zē'am. La mam mēŋa Apolɪ mōrgɛ me nōore faa tu m leme ya zē'am, tu Asūtāana* gu tōma. ¹⁹La de la yāma tu tōma taru putē'ere gu'ura, yāma n wun bɔ tōma sū-yēlga, la de la yāma n wun botɪ tōma yē nā'asgɔ tōma Zuudāana Azezi nēŋam a lemŋo daarɛ. ²⁰La de la bela, yāma ñyā tu tōma wun yē nā'asgɔ la sū-yēlga.

3

¹Bela ti tōma ka le tāna wun zī'ire, ti tōma tē'esε ti la ān sōŋa ti tōma mā'a bōna Ateni tēŋa, ²dee tōm ti sobia Atimōti n de Nawēnne tōntōnna n lagum na tōma mōola Krisi kō-yēlga la, ti a wa'am wa bō ya buraane, ti ya ze'ele kāŋkāŋe Azezi doosgo la puam. ³Ti nāmsgo seka n nāmsri ya la da base ti ya nēra baa ayula buraane bo'oge Nawēnne sore la doosgo puam. Yāma mēŋa mi ti la de la pēgrε ti ti nāmsε. ⁴Tōma n daan boe la yāma la, tōma daan dēŋε yele ya yeti, ti wuu wun yē nāmsgo mε. La ya mi ti la de la bōn-ēŋa n bela n wa'am. ⁵Bela ti mam ka tāna wun zī'ire, ti mam tōm Atimōti ti a wa'am wa bāŋε yāma n ān se'em Azezi sore doosgo la puam, mam zoti mε ti Asūtāana wun pā'ase ya ti ti tōoma la lebge zāŋa.

⁶La lεεε wā ti Atimōti ze'ele ya zē'am leme wa'am, a taru la kō-yēlga wa bō tōma, a pa'ale tōma la yāma n bō sira se'em, la yāma n taru nōŋlum se'em, dee yeti ya ken tē'esra tōma yelle mε sōŋa sōŋa bōra ti ya yē tōma, wu tōma n boori ti ti yē yāma se'em na. ⁷Bela m sobiisi, yāma n bō sira se'em na keŋe tōma sūure mε tōma toogo, la tōma nāmsgo la puam. ⁸Lεεε wā, tōma le vōa la sū-yēlga, yāma n ze kāŋkāŋe Zuudāana doosgo la puam na. ⁹Tōma ka mi pu'usgo seka ti tōma wun pu'use Nawēnne ya iyā, sū-yēlga seka ti yāma bō tōma a nēŋam na iyā. ¹⁰Tōma sosri Nawēnne mε la ti sūure wuu, yu'uhō la wuntεŋa, ti ti tā'age le yē ya, sōŋε ya la sela n pō'oge ya Azezi doosgo la puam pa'ase.

¹¹Tōma Sō Nawēnne mēŋa, la ti Zuudāana Azezi-krisi wun bō to sore ti ti wa'am ya zē'am. ¹²Ti Zuudāana wun base ti ya nōŋlum taaba iyā, la ya nōŋlum nērba wuu iyā pa'asra zozo'e wu tōma n nōŋε ya se'em na. ¹³A wun bō ya buraane ti ya ze'ele kāŋkāŋe a sore la zuo la pupeelem, ka tara dōrga ti Sō Nawēnne nēŋam, wakat-seka ti ti Zuudāana Azezi wun leme wa'am la a nērba wuu la.

4

Tin wun uta se'em ti la paage Nawēnne yem

¹Sela n pa'ase, m sobiisi, yāma zāsum tōma zē'am mε yāma n wun uta se'em paage Nawēnne yem. Yāma pōn uta la bela. La tōma kā'anu ya mε, dee belna ya la ti Zuudāana Azezi yu'ure ti ya malun ēŋε gāŋε bela. ²Yāma mi bōn-seba ti tōma daan to'oge ti Zuudāana Azezi zē'am pa'ale ya ti ya uta la. ³Nawēnne n boori ti ya āna se'em n wāna: Welge-ya to'ore dena pupeelem dōma, dee yōke ya mēŋa da tōnna yalsi tōoma. ⁴La ya nēra woo

bāṅɛ ɛ̃ɲa n wun tara a ɪyā se'em la pupeelem tu la āna sōɲa*f1*. ⁵Da base-ya tu yalsi tōoma yemleego tara ya, wu seba n ka doli Nawēnne n uti se'em na. ⁶Yel-ēna puam, nēra da kān tōm a tadāana sela n ka ān sōɲa, bu fā sela n de a bōnɔ. Tu daan pōn dēɲe yele ya, dee kā'an ya mɛ, tu Zuudāana wun sɪbgɛ seba n tōnni tōon-be'ero bāma mɛ. ⁷Nawēnne ka looge to tu tu tōnna tōon-dēgrɔ, a looge to tu tu welge la to'ore tara pupeelem. ⁸Bɛla, nēr-sɛka n zagse pa'algo ɛ̃na, a ka zagse nērsaala, a zagse la Nawēnne n bɔ tɔ a Sɪa la. ⁹La sān dɛna yāma n wun nōɲe sɔbiisi se'em yelle, la ka le dɛna tu gulɛ bɔ ya. Nawēnne pōn zāsum yāma ya wun nōɲe taaba se'em mɛ. ¹⁰La yāma sɪru nōɲe ya sɔbiisi wuu n boe Maseduanɪ so'olum wuu la bɛla. La tōma kā'anɪ ya mɛ tu ya malɪn ɛ̃ɲe gāɲe bɛla pa'asɛ. ¹¹Mōrgɛ ya mēɲa vɔa la sū-mā'asum, la ya bɪsra ya mēɲa tōoma yelle, tōnna-ya la ya mēɲa nu'usi dita, wu tōma n daan yele ya se'em na. ¹²ɪta-ya bɛla, tu ya yel-ɪrɛ la base tu ya yē nā'asgo nēr-seba n ka doli Nawēnne na zē'am. La ya da zɛ gu'ura tu nēra bɔ ya sela.

Zuudāana Azezi lemɲo

¹³M sɔbiisi, tōma booru tu ya bāṅɛ la sɪra nēr-seba n ki la yelle, tu ya sūure da sā'am wu nēr-seba n ka tarɪ putē'ere gu'ura sela la. ¹⁴Tōma n bɔ sɪra tu Azezi ki mɛ, dee vo'oge la, bɛla tōma ken bɔ sɪra mɛ tu seba n doli Azezi dee ki la, Nawēnne wun botɪ ba bɔna la Azezi.

¹⁵Zuudāana zāsɲo n wāna tu tōma yetɪ tu pa'alɪ ya: Wakat-sɛka tu Zuudāana la lemɪ la, tōma seba n ken vɔa Zuudāana lemɲo daare la kān dēɲe seba n ki la Zuudāana zē'am. ¹⁶Se'ere n soe la, nōore n wun bɔ, tu malɛkadōma* naba tɔgɛ ke'enke'em, tu Nawēnne benkonne peebe, tu Zuudāana mēɲa ze'ele Nawēnne yire sige, tu seba n doli Azezi dee ki la dēɲe vo'oge. ¹⁷Tu Nawēnne lagum bāma, la tōma seba n ken vɔa la zēke sawara puam tu tu tu'use Zuudāana la saazuum, tu tu bɔna la Zuudāana la lɛ wakate wuu. ¹⁸Bɛla, kɛɲra-ya taaba sūure la yetɔg-bāna.

5

¹M sɔbiisi, la ka le dɛna tu gulɛ ya pa'alɛ wakate, la dabs-seba tu bōn-bāma wun ɛ̃ɲe. ²Yāma mēɲa pōn mina sōɲa mɛ tu Zuudāana lemɲo la daare wun āna wu nayiga n ɛ̃n wa'am yu'ɔɲo la. ³Nērba sān wa yetɪ tu: <<Laafe la sū-mā'asum boe>>, wakat-ɛ̃ɲa tu toogo wun wa'am di'ige ba wu pɔka virgre toogo la, la ba kān yāɲe pōsɛ.

⁴La yāma, m sɔbiisi, yāma dagɪ nērba n boe lika puam tu Zuudāana la daare wun wa di'ige ya wu nayiga la. ⁵Yāma wuu de la peelem nērba, yāma

tōoma tōnni la wuntεηη. Tōma tōoma ka tōnni yu'uhɔ, tōma dagi lika nērba. ⁶Bela, ti da gīsra-ya wu nērba baseba la, ti nēegε-ya māasum tara ti mēηa sōηa. ⁷Seba n gīsri, gīsri la yu'uhɔ, ti seba n yūuri dāam bugra, bugra yu'uhɔ. ⁸La tōma n de wuntεηη nērba la, ti tara ti mēηa sōηa. La ti bɔ Azezi sɪra, dee tara nōηlum wu kuto fuugo ti sudaaga dɪkε pī a yō'ogo ti la gu'ura ē zεbrε puam na. Dee base ti fāare la ti ya tarɪ putē'ere gu'ura la, āna wu kuto zuu-wanne gu'ura ya.

⁹Nawēnne ka looge to ti a sū-isgre sā'am tɔ, a looge to ti ti yē la fāare ti Zuudāana Azezi-krisi iyā. ¹⁰Ēηa n ki ti iyā, ti a lemηo daare, ti sān vɔa mε bu ti sān ki mε, ti wun bɔna la ē lε.

¹¹Bela, bɔ'ɔra-ya taaba buraane, sōηra taaba ze'ele kāηkāηε Azezi doosgo la puam, wu yāma n pōn ɪta se'em na.

Kā'ahɔ, la ba'asgo yetɔga

¹²M sobiisi, tōma sosɪ ya mε ti ya nanna seba n tōnni ya tēηasuka la, seba ti Zuudāana looge ti ba bɔna ya nēηa pa'ala ya Azezi sore la puam, dee kā'ana ya la. ¹³Ēηε-ya sela n pa'ali ti yāma nanni ba mε, nōηε ba zozo'e ba tōoma la iyā. Tara-ya sū-mā'asum la taaba.

¹⁴M sobiisi, tōma sosɪ ya mε ti ya kā'ana seba n ka boori ti ba tōm na, dee bɔ'ɔra seba n ka tarɪ buraane la buraane, dee sōηra seba n ka tarɪ pāηa la, la ya mā'ara ya sūure la nēra woo. ¹⁵Guuse-ya ti nēra da lebse a tadāana be'em, be'em iyā, mōrgε-ya ɪta taaba sōηa, la nērba wuu sōηa wakate wuu.

¹⁶Tara-ya sū-yēlga daare woo. ¹⁷Pu'usra-ya Nawēnne wakate wuu da base. ¹⁸Sela woo puam pu'usra-ya Nawēnne a yel-sōnne. Nawēnne boori ti ya ɪta la bela Azezi-krisi doosgo puam. ¹⁹Da gu'ura-ya Nawēnne Sɪa tōoma. ²⁰Da pɔ'ɔra-ya yetɔg-seba ti nēra to'oge Nawēnne zē'am tɔgra bɔ'ɔra ya.

²¹Magra-ya sela woo bɪsra la ān se'em, to'oge sela n ān sōηa. ²²Dee ɪkra-ya yel-seba wuu n de be'em.

²³Nawēnne n de sū-mā'asum dāana la mēηa wun base ti ya dεna ēηa mā'a nērba tara pupeelem. A wun gu ya iyā, la ya sɪa, la ya yεm wuu ti ya kān tara dōrga ti Zuudāana Azezi-krisi lemηo daare. ²⁴Nawēnne n looge ya la de la sɪra dāana, a wun ēηε bela.

²⁵M sobiisi, pu'usra-ya Nawēnne bɔ'ɔra tɔ. ²⁶Pu'use-ya ti sobiisi la wuu la nōηlum. ²⁷Mam sosɪ ya la Zuudāana yu'ure ti ya karēηε gōηɔ ēna wā ti sobiisi la wuu wōm.

²⁸Tɪ Zuudāana Azezi-krisi yel-sōnne wun bɔna la ya.

¶f1 4:4 Ba ken tāna wun yetɪ: <<Nēra woo bāηε ēηa n wun tara a pɔga se'em la pupeelem ti la āna sōηa.>>

2 Tesaloniki dōma

Gōḅḅ buyi dāana ti Apolu gulse bō

Bilgre

Gōn-ēna wā puam Apolu ken tōgra la Azezi lemḅo yelle. Se'ere n soe la, Azezi lemḅo la yelle, Tesaloniki dōma ken ka mina bāma n wun ēḅe se'em ti la doose sore. Nērba baseba daan tē'esē ti Azezi pōn leme me (2 Tesaloniki 2:2). Ti baseba mē daan zagse ti bāma kān le tōm, ti Azezi lemḅo paage ba'ase me, dee ze gu'ura ti nērba baseba bō ba sela. Bela n soe ti Apolu gulse kā'an ba.

A dēḅe yeti ēḅa pu'usrū la Nawēnne a yel-sōnne ban bō Nawēnne sūra, la ban nōḅe taaba la iyā. Dee yeti ēḅa sosrū Nawēnne me ba iyā ti a boti ba ze'ele kāḅkāḅe a tōoma la puam (saptrū 1).

Bela poorum, a tōḅe ba la Azezi-krisi lemḅo la yelle, pa'ale ba yeti dēnū ti sēka n de tōon-be'ero dāana n wun sā'am na wa'am, dee ti Krisi yāḅa leme wa'am (2:1-12).

A ken kā'an Nawēnne nērba la yeti, baa tōon-be'ero sān pōn pa'asra zo'ora, ba mōrḅe ze'ele kāḅkāḅe Nawēnne sore doosgo la puam, la ba da base Nawēnne pu'usgo (2:13-3:5).

Dee kā'an zēyāgsū yeti ba tōnna būsra ba mēḅa yelle, wu ēḅa la nēr-sēba n doose taaba tōm Nawēnne tōoma la n ēḅe se'em na (3:6-15).

Gōḅḅ la ba'asgo, a kā me bō ba, dee pu'use ba (3:16-18).

Gōḅḅ buyi dāana ti Apolu gulse bō

Tesaloniki dōma

1

¹Mam Apolu, la Asilvē, la Atimōtu n gulse gōḅḅ wā bō'ora yāma sēba n de ti So Nawēnne, la Zuudāana Azezi-krisi nērba n boe Tesaloniki. ²Ti So Nawēnne, la ti Zuudāana Azezi-krisi wun ēḅe ya yel-sōnne, dee bō ya sū-

mā'asum.

Tesaloniki dōma ze la kǎnkǎŋe nāmsgo puam

³M sɔbiisi, tōma mase me ti ti pu'usra Nawēnne daare woo a yel-sōnne yāma iyā. La ān sōŋa me ti tōma ɩta bela, se'ere n soe la, yāma n bɔ Azezi sɩra la sēnnɩ nēŋa me zozo'e, ti yāma nēra woo nōŋlum taaba iyā pa'asra. ⁴Bela ti tōma togra yāma yelle Nawēnne nērba lagsgo zē'a woo la sū-yēlga. Se'ere n soe la, yāma mōrgɛ me ze kǎnkǎŋe Azezi doosgo la puam ka basra, baa nērba n nāmsɩ ya, la toogo n paarɩ ya la.

⁵Bela pa'alɛ ti Nawēnne diti sarɩya la sɩra. Se'ere n soe la, yāma n nāmsɩ Nawēnne so'olum* yelle se'em wā, Nawēnne wun yetɩ ya mase ti ya kē a so'olum na puam. ⁶Nawēnne wun ēŋɛ sɛla n mase, a wun botɩ sɛba n nāmsɩ yāma la yē nāmsgo, ⁷dee base ti yāma sɛba n nāmsɩ la, lagɩm na tōma vo'ose wakat-sɛka ti Zuudāana Azezi wun ze'ele Nawēnne yire wa'am, la a malekadōma* n tarɩ pān-kāte, ⁸la bug-zɩɩsɩ wa sɩbge sɛba n zagse Nawēnne dee ka sake ti Zuudāana Azezi kō-yēlga la. ⁹Ba wun yē la sɩbgre n de sǎ'arɔ n ka ba'asɩ. La ba wun zāage me la Zuudāana kǎn yē a na'am pān-kāte la, ¹⁰wakat-sɛka ti a wun wa'am na. Daar-ēŋa, a wun wa'am me wa to'oge pēka la nǎ'asgo a mēŋa nērba n bɔ ē sɩra la zē'am, la yāma po bɔna ba puam me, yāma n sake a kō-yēlga la ti tōma toge bɔ ya la iyā.

¹¹Bela iyā ti tōma pu'usra Nawēnne wakate wuu ya iyā, ti a base ti ya āna sōŋa mase wu ēŋa n wi ya ti ya āna se'em na. La a wun bɔ ya pāŋa ti ya ɩta bōn-sōma sɛba wuu ti ya boorɩ ti ya ēŋɛ, dee base ti yāma n bɔ sɩra tōnna tōon-sɛba la tōm ba'asɛ. ¹²Bela ti ti Zuudāana Azezi yu'ure wun yē nǎ'asgo ya zē'am, ti yāma mē yē nǎ'asgo a zē'am. Bela wuu de la Nawēnne, la ti Zuudāana Azezi-krisi yel-sōnne.

2

Sɛla n wun ēŋɛ dee ti Azezi wa'am

¹La sǎn dɛna ti Zuudāana Azezi-krisi lemŋo, la tōma n wun wa lagse taaba a zē'am na yelle, m sɔbiisi, tōma sosɩ ya me ²ti ya da base ti ya yem yɔɔra ti dabeem tara ya, ya sǎn wōm ti nērba yetɩ Zuudāana la lemŋo daare paage me. Baa nēra sǎn yeke ya yetɩ la de la Nawēnne Sɩa n pa'alɛ ēŋa, bu a sǎn yetɩ tōma n toge, bu a sǎn yetɩ tōma n gulse gōŋɔ, da kǎn sake-ya. ³Da base-ya ti nēra pǎ'asɛ ya, baa lan de se'em wuu. Lan dēŋɛ daar-ēŋa n wun wa'am, dɛnɩ ti nērba zozo'e isge tulge zebra la Nawēnne, ti nēr-sɛka n de tōon-be'ero dāana la wun wa'am wa puke a mēŋa, ēŋa n de nēr-sɛka n

wun sā'am. ⁴A wun sise bōn-seba wuu ti nērba nā'asri, dee yeti ba de la wēnne, a wun zēke a mēḡa me gānna bōn-bāma wuu. Halu, a wun pōn sēḡe ka kē la Nawēnne deego la puam zī'ire yeti ēḡa de la Nawēnne.

⁵Mam n daan ken bōna yāma zē'am na, mam daan yele ya bela wuu me. Yāma ka tēri? ⁶La yāma mi ti sela n boe gu'ura ti tōon-be'ero dāana la nān ka puke, halu ti wakate la wun wa paage. ⁷Tōon-be'ero pāḡa n sugē pōn tōnna me. La seka n nān gu'uri ē na, wun wa fōrge me dee base folle. ⁸Bela ti tōon-be'ero dāana la yāḡa wun puke. La tōma Zuudāana Azezi n wun leme wa'am ti a nōore sapebsum ku ē. La a lemḡo la na'am pāḡa wun sā'am a pāḡa fasi. ⁹La sān dēna tōon-be'ero dāana la n wun wa'am na, a wun tara la Asūtāana* pāḡa ita bōn-yālma la yel-kirsi, la yela buuri zozo'e n de pā'asḡo. ¹⁰A wun tōm na be'em buuri to'oto'ore pā'ase nēr-seba n wun yē sā'aḡo la, ban zagse ka nōḡe sira to'oge ē wun yē fāare la iyā. ¹¹Ban ka sake sira la, ti Nawēnne base ti ba putē'era boti ba tuuge sake pōmpōrḡo. ¹²Bela ti nēr-seba wuu n ka sake sira, dee bōra tōon-be'ero la wun yē sarlyadia n de sā'aḡo.

Nawēnne looge ya ti ya yē la fāare

¹³La ān sōḡa ti tōma pu'usra Nawēnne a yel-sōnne wakate wuu yāma n de ti sobiisi ti ti Zuudāana nōḡe la iyā. Se'ere n soe la, Nawēnne looge ya la halu pōspōsi, ti a Sira boti ya dēna a nērba tara pupeelem, dee sake sira yē fāare. ¹⁴La de la bela iyā ti Nawēnne doose la tōma kō-yēlga la wi ya ti ya po yē ti Zuudāana Azezi-krisi na'am pāḡa la. ¹⁵Bela, m sobiisi, mōrge-ya ze kāḡkāḡe, tara yel-seba ti tōma zāsum ya, bu gulse gōḡo bō ya la. ¹⁶Tōma pu'usri ti Zuudāana Azezi-krisi, la ti So Nawēnne n nōḡe to dee ēḡe ti yel-sōnne bō to buraane n ka ba'asri, dee boti ti tara putē'ere gu'ura bōn-sōma seba ti ti sake la. ¹⁷A wun keḡe ya sūure, dee bō ya pāḡa ti ya ēḡe sela wuu n ān sōḡa, la ya tōge sela n ān sōḡa.

3

Pu'use-ya Nawēnne bō to

¹Sela n deege, m sobiisi, sose-ya Nawēnne bō to, ti ti Zuudāana kō-yēlga la ken saage pa'ase dee ti nērba pēgra ē, wu la ān se'em yāma zē'am na. ²Ken sose-ya ē ti a fāage to la nēr-wēensi, la nēr-be'esi, se'ere n soe la, la dagi nērba wuu n sake Nawēnne kō-yēlga la.

³La Zuudāana la de la sira dāana, a wun boti ya ze'ele kāḡkāḡe, dee gu'ura ya ti be'em dāana la da yāḡe ya. ⁴Zuudāana la iyā tōma bō yāma

sira me, tōma mi ti ya uti la tōma n yele ya se'em na, la ya wun ken uti la bela.

⁵Zuudāana la wun base ti ya tara Nawēne nōɲlum, dee mōrge ze kāɲkāɲe wu Kriɲi la.

Kā'ano zēyāgsi iyā

⁶M sobiisi, tōma yeti ya la Zuudāana Azezi-kriɲi yu'ure ti ya zāage ya mēɲa la sobiisi seba wuu n de zēyāgsi vɔa yooryooro ka dɔla pa'algo seba ti tōma pa'ale ya la. ⁷Yāma mēɲa mi sōɲa ti la mase me ti ya uti tōma n daan uti se'em na. Tōma n daan boe ya zē'am na, tōma daan ka taru zēyāgre, ⁸la tōma ka diti nēra dia zāɲa, tōma daan tōnnu na wunteɲa la yu'uro nāmsra zozo'e ka boora ti tōma dia yelle dena nāmsgo bo ya nēra baa ayila. ⁹Tōma n daan uti bela la, la dagu ti tōma ka taru la sore ti ti sose sōɲre ya zē'am, tōma daan tōnnu ti pa'ale ya, ti ya mē uti la bela. ¹⁰Tōma n daan boe ya zē'am na, tōma daan yele ya yeti: < < Sɛka n ka booru ti a tōm, a da di. > >

¹¹La tōma wōm ti nēra baseba n boe ya zē'am dena zēyāgsi vɔa yooryooro, dee kē'era nēra yela puam. ¹²Tōma yeti nēr-bāma me, dee kā'ana ba la Zuudāana Azezi-kriɲi yu'ure ti ba yōke ba mēɲa mōrge tōm buse ba mēɲa yelle.

¹³La sān dena yāma, m sobiisi, da kān targe-ya la tōon-sōma urgo.

¹⁴Nēra sān ka sake bōn-seba ti tōma yele ya gōɲo wā puam na, ya bāɲe a dāana lakra ē, ti yāne yōke ē. ¹⁵La ya da dake ē ti a lebege ya be, kā'an ya ē wu ya sobia.

Ba'asgo yetɔga

¹⁶Zuudāana mēɲa n de sū-mā'asum dāana la wun bo ya sū-mā'asum wakate woo la sela woo puam. Zuudāana wun bōna la ya wuu.

¹⁷Mam Apolu n gulse pu'usgo wā la m mēɲa nu'ugo, mam pu'uru ya. Mam gulsu la wāna m gōnno wuu puam, pa'ala ti la de la mam n gulse.

¹⁸Ti Zuudāana Azezi-kriɲi yel-sōne wun bōna la ya wuu.

1 Atimōtu

Pɔspɔsi gōŋɔ ti Apoli gulɛ bɔ

Bilgre

Atimōtu ma de la Zifu n bɔ Azezi sɔra, dee ti a sɔ dɛna Grɛki. La de la Apoli sore sɛnnɛ buyi dāana ti a tu'usɛ Atimōtu Listri (Tōoma gōŋɔ 16:1-3). La daan pɔsɛ la bilam ti Atimōtu dɔla Apoli tōnna Nawɛnnɛ tōoma (Tōoma gōŋɔ 17:14, 18:5, 19:22).

Apoli gulɛ la gōnno bayi bɔ Atimōtu. Gōn-bāma bayi, la Atiti gōŋɔ puam, a kā'anɩ la Azezi nɛrba nɛŋadōma.

Pɔspɔsi gōŋɔ ti a gulɛ bɔ Atimōtu wā puam, a tɔgɛ la bōna batā yelle:

A kā'an na Azezi nɛrba yetu ba guuse ba mɛŋa la pōmpɔrŋɔ zāsŋɔ.

Pōmpɔrŋɔ zāsŋɔ la pa'alɛ ti dūnia zuo bōna de la bōn-be'ero, nɛra ka tā wun yē fāare ti la sān dagna ti a dāana tarɩ la yela n sugɛ bāŋrɛ ti nɛrba baseba ka mi. Ba ken yetu nɛrba ti ba guuse ba mɛŋa da dita dia baseba, la ba da dita pɔgsɩ. Bɛla de la pōmpɔrŋɔ.

Buyi, a pa'alɛ la Azezi nɛrba la pu'usgɔ sɔa n wun dɔla se'em, la Azezi nɛrba, la ba nɛŋadōma, la ba yel-bɩsrɩba n masɛ ti ba āna se'em.

Butā, a pa'alɛ la Atimōtu mɛŋa, ɛŋa n wun ɛŋɛ se'em tara nɛrba buuri to'oto'ore n boe Wɛndeego la puam, ti a wun tāna tōnna Nawɛnnɛ tōoma sōŋa.

Pɔspɔsi gōŋɔ ti Apoli gulɛ bɔ

Atimōtu

1

¹Mam Apoli n de Azezi-krisi Tōntōnna* n gulɛ gōŋɔ wā. La de la Nawɛnnɛ n de ti Fāagra, la Azezi-krisi ti ti tarɩ putɛ'ere gu'ura la, n bɔ mam nōore ti mam dɛna a Tōntōnna. ²Mam gulɛ gōŋɔ wā bɔ'ɔra la Atimōtu n lebge mam

mēŋa bia Azezi-krisi doosgo la puam. Tɪ Sɔ Nawēnne, la tɪ Zuudāana Azezi-krisi wun ēŋe fu yel-sōnne, dee zoe fu ninbāalga, dee bɔ fɔ sū-mā'asum.

Sɛba n zāsni pōmpɔrŋɔ zāsŋɔ

³Mam n daan we'esɪ Maseduanɪ dee yele fu se'em na, ken weege Efɛɛzɪ tēŋa yele nēr-sɛba n zāsni pōmpɔrŋɔ zāsŋɔ la tɪ ba da zāsum. ⁴Yele ba tɪ ba base kurum kurum dōma sɔlma, la yaabdōma deto kāalɔ n ka tarɪ ba'asgo. Bōn-bāma tarɪ la nōke'ene sēna, dee ka sōŋra tɪ Nawēnne tōoma sēna nēŋa. Nērba n bɔ Nawēnne sɪra n botɪ a tōoma la sēna nēŋa. ⁵Mam yetɪ fu yele ba bɛla, tɪ ba tara la putē'erɛ n ān sōŋa, dee bāŋɛ ba sūure puam tɪ ba ka tarɪ dōrga, dee bɔ Nawēnne sɪra la ba sūure wuu tɪ ba nōŋlum zo'oge. ⁶La nērba baseba base bōn-bāma mɛ, dee tɔgra yetɔg-yaalsɪ, ⁷bɔɔra tɪ ba dɛna Nawēnne lɔɔ* karēnsāandōma, dee ka wōnna ba mēŋa n yetɪ se'em, bu yel-sɛba tɪ ba zāsni na vōorɛ.

⁸Tɪ mi tɪ Amoyisi lɔɔ ān sōŋa, ba sān dɪkɛ ē tōm wu lan masɛ se'em. ⁹Tōma mi tɪ lɔɔ la ka ēŋɛ sɛba n masɛ la īyā, a ēŋɛ la nēr-sɛba n ka sakrɪ lɔɔ, la sɛba n ka sakrɪ nōorɛ la īyā, la sɛba toogo n ka boe la Nawēnne, la tōon-be'ero dōma, la nēr-sɛba n pɔ'ɔrɪ Nawēnne dee ka nanna bōn-sɛba wuu n de Nawēnne bōnɔ, la sɛba n kuurɪ ba sɔdōma, la ba madōma, la sɛba n de nēr-kuurba īyā, ¹⁰la sɛba n utɪ yalsɪ, la bura-sɛba n gā la taaba, la pɔg-sɛba n gā la taaba, la sɛba n yōgrɪ nērba kɔɔsra, la pōmpɔrndōma, la sɛba n pɔtɪ dee ka utɪ ban yele se'em na, la nēr-sɛba n utɪ sɛla woo n sɪ'ɪsrɪ sɪra kō-yēlga la īyā. ¹¹Kō-yēlga ēŋa ze'ele la sū-yēlga dāana Nawēnne n tarɪ na'am pāŋa la zē'am, ēŋa n dɪkɛ ē ēŋɛ mam nu'usum tɪ m mōolɛ.

Apolɪ pu'usrɪ Nawēnne a yel-sōnne

¹²Mam pu'usrɪ tɪ Zuudāana Azezi-krisi n bɔ mam pāŋa, la ēn bāŋɛ tɪ mam de sɪra dāana looge mam tɪ m tōm a tōonɛ wā. ¹³Baa mam n daan pɔ'ɔrɪ a yu'urɛ, nāmsra a nērba, dee tuura ē na, a zoe mam ninbāalga mɛ. Se'ere n soe la, mam daan ka bāŋɛ mam utɪ sɛla, mam n daan ka bɔ Azezi sɪra la īyā tɪ mam utɪ bɛla. ¹⁴Tɪ Zuudāana Azezi-krisi la ēŋɛ mam a yel-sōnne mɛ zozo'e, botɪ mam bɔ ē sɪra, dee tara a nōŋlum. ¹⁵Yetɔg-sɛka tɪ mam yetɪ m tɔgɛ wā de la sɪra, la a masɛ mɛ tɪ nēra woo to'oge ē sōŋa:

< < Azezi-krisi wa'am dūnia zuo
wa fāagɛ la tōon-be'ero dōma. > >

La mam n de tōon-be'ero dāana gānna ba wuu. ¹⁶La ēn zoe mam ninbāalga la, la de la Azezi-krisi n pa'alɛ a sū-mā'arɛ zozo'e la mam n de tōon-be'ero dāana gānna la, tɪ la wun dɛna makrɛ pa'alɛ nēr-sɛba n wun wa bɔ ē sɪra la,

ti a wun ẽḡe a sũ-mã'asum la ba, dee bɔ ba vɔm n ka ba'asru.

¹⁷Nawēnne n de naba wakate wuu, n ka kiiri, ti nini ka yēta ẽ, ẽḡa ayɪla mã'a sɔna pēka la nã'asḡo wakate n ka ba'asru. Amina.

¹⁸M bia Atimõti, mam zāsḡo n wāna ti mam dɪke ɪta fu nu'usum, wu ban daan to'oge Nawēnne yetḡa tḡe fu yelle se'em na: Base ti yetḡ-bāma bɔ fu pāḡa, ti fu zebe zebre sōḡa, ¹⁹ken bɔ Nawēnne sɪra, dee ɪta sela ti fu mi fu sũure puam ti la ān sōḡa. Nērba baseba zagse bela me, ti bōn-ẽḡa base ti ba ka le dɔla Azezi sore. ²⁰Nēr-bāma puam, Ahimēni, la Ałegsāndri n daan boe mĩ, ti mam daan base ba la Asūtāana* ti ba yōḡe yem, da le pɔ'ɔra Nawēnne.

2

Pu'usḡo nērba wuu iyā

¹Mam yeti ya me lan ḡānni wuu, ti ya sɔsra dee kã'ara Nawēnne, dee pu'usra ẽ a yel-sōnne nērba wuu iyā. ²Sɔsra-ya Nawēnne bɔ'ɔra na'adōma, la seba wuu n tarɪ ke'ẽḡo, ti ti tã'age vɔa la laafe, ti dāḡḡo da bɔna, ti ti tã'age dɔla Nawēnne sore sōḡa, ti ti yel-ɪre āna sōḡa. ³Bōn-ẽna n ān sōḡa bɔ Nawēnne n de ti Fāagra dee āna a sũure yelum. ⁴Ẽḡa n boori ti nērba wuu yē fāare, dee bāḡe sela n de sɪra. ⁵Nawēnne ayɪla mã'a n boe, la nēra ayɪla mã'a n mē boe nērba la Nawēnne tēḡasuka naara ba taaba, ẽḡa de la Azezi-krisi n lebge nērsaala la. ⁶La de la ẽḡa n dɪke a vɔm yɔ to'oge nērba wuu base, bela de la kaseto n pa'ale ti Nawēnne n boori ti a fāage nērba wuu, a pa'ale bela la wakat-seka ti a looge la. ⁷Bela ti Nawēnne daan looge mam ti m dena Azezi Tōntōnna* dɪke yel-ẽna wā moolɛ, dee zāsum bu-zāḡsi* Nawēnne sɪra ti ba bɔ ẽ sɪra. Mam tḡru la sɪra, mam ka parni.

⁸Bela mam boori ti zē'a woo buraasi pu'usra Nawēnne, ba zēke ba nu'usi la pupeelem pu'usra Nawēnne, ba da tara sũ-isgre bu nōke'ene. ⁹Pḡḡsi mē yeera futo wu lan mase, ti la da dena pa'al-m-mēḡa bu yānne. Ba da era ti ba nēnnōm dena zuto lua, bu sālma lḡḡo, bu kug-sōma* lḡḡo, la futo ligri n zo'oge yea. ¹⁰Ba base ti ba yel-ɪre āna sōḡa wu pḡḡsi n nanni Nawēnne n mase ti ba ɪta se'em. ¹¹La mase ti zāsḡo wakate pḡḡsi āna sīm, dee sakra nōore. ¹²Mam ka bɔ pḡḡsi nōore ti ba zāsna, bu ba sɔna buraasi, ba āna sīm. ¹³La de la Adam* ti Nawēnne daan dēḡe nāam, dee yāḡa nāam Awa. ¹⁴La, la dagɪ Adam ti Asūtāana* daan pã'ase, a daan pã'ase la Awa yāḡe, ti a sɪ'ɪse Nawēnne nōore. ¹⁵La baa pḡḡsi n nāmsru dee dḡra la, ba tã wun yē fāare, ba sãn mōḡe ze'ele kãḡkãḡe Nawēnne doosḡo puam, tara nōḡlum

la pupeelem, dee guusra ba mēŋa.

3

Sɛba n boe Nawēnne nērba nēŋa n wun āna se'em

¹Yetɔg-ēna ti mam yeti m tɔge wā de la sɪra, nēra sān bɔɔra ti a dɛna Nawēnne nērba nēŋadāana, la de la tōon-sōŋɔ ti a boori ti a tōm. ²La dēni ti nēŋadāana dɛna nēra n ka tarɪ dōrga, la a dɛna pɔg-yēŋa dāana, la a dɛna nēra n tarɪ a mēŋa sōŋa, dee tara putē'e-sōŋɔ, a dɛna nēra ti ba nanni, la a dɛna nēra n uti nērba sāanɔ, dee tāna wun zāsum nērba. ³A da dɛna nēra n dɪke a mēŋa bɔ dāam, a da dɛna zɛbzɛbra, a dɛna sū-bugsum dāana, da nōŋɛ girigiri, la a da nōŋɛ bōnɔ. ⁴A dɛna nēra n bɪsrɪ a yir-dōma yelle sōŋa, ti a kɔma sakra a yetɔga, nā'asra ē sɛla woo puam. ⁵Nēra sān ka tāna bɪsra a mēŋa yir-dōma yelle, a wun ēŋɛ la wāne bɪsɛ Nawēnne nērba yelle? ⁶A da dɛna nēr-paalga Azezi sore la puam, ti a da zēke a mēŋa ti ba wa di a sarɪya wu Asūtāana* la. ⁷La dēni ti nēr-sɛba n ka doli Nawēnne mē tɔgra a yelle yeti a de la nēr-sōŋɔ. Ti ba da wa pɔ'ɔge ē, ti yānne yōke ē ti a lui Asūtāana bērgɔ puam.

⁸Yel-bɪsrɪba mē masɛ mɛ ti ba dɛna nērba ti ba nanni, ba da dɛna nērba n tarɪ nōgōla, ba da yūura dāam bugra, ba da dɛna nērba n uti sɛla n ka masɛ yēta bōntarsōm. ⁹Ba dɛna nērba n tarɪ Nawēnne sɪra n daan sugɛ, ti a puke pa'alɛ ti la, ita sɛla woo ti ba mi ba sūure puam ti la masɛ mɛ. ¹⁰Dēni ti ba dēŋɛ make ba bɪsɛ, ba sān ka tara dōrga, ti ba yāŋa tōm yel-bɪsrɪba tōoma la.

¹¹La ba pɔgba*f1* mē masɛ ti ba dɛna la nērba ti ba nanni, ba da dɛna nērba n tɔgrɪ nērba be'em, ba tara ba mēŋa sōŋa, dee dɛna sɪra dōma sɛla woo puam.

¹²Dēni ti yel-bɪsra dɛna pɔg-yēŋa dāana, dee tāna bɪsra a kɔma, la a yir-dōma yelle sōŋa. ¹³Yel-bɪsrɪba sɛba n tōnnɪ ba tōoma sōŋa yēti nā'asgɔ mɛ, la ba wun yē buraane zozo'e Azezi-krisi doosgo puam.

Bōn-kāte sɛka ti Nawēnne pa'alɛ tōma

¹⁴Mam tarɪ putē'ere ti la kān yuuge dee ti mam wa'am fu zē'am, la mam gulɛ wāna bɔ'ɔra fɔ, ¹⁵ti mam sān yuuge, fu tā'age bāŋɛ nēra n wun āna se'em Nawēnne nērba tēŋasuka, nēr-sɛba n de vɔm dāana Nawēnne mēŋa nērba n tarɪ Nawēnne sɪra wu zēere n sōŋrɪ deego se'em na. ¹⁶Ti wuu mi ti Nawēnne sɪra n daan sugɛ ti a dɪke pa'alɛ tɔ a doosgo puam na, de la bōn-kāte. Bōn-kāte ēŋa de la:

Krisi n daan lebge nērsaala.
Tɪ Nawēnne Sɪa pa'ale tɪ a de la sɪra dāana.
Tɪ malekadōma* bɪse ē.
Tɪ ba mōole a yelle buuri wuu tēŋasuka.
Tɪ nērba bɔ ē sɪra.
Tɪ Nawēnne zēke ē la na'am pāŋa sēŋe a yire.

4

Pōmpɔrŋɔ zāsŋɔ yelle

¹Nawēnne Sɪa tɔge me vēelga vēelga yetɪ, dūnia ba'asgɔ wakate, nērba baseba wun base Nawēnne sore doosgo, dee dɔla sɛla n de pā'asgɔ, la kulkā'arsɪ* pōmpɔrŋɔ zāsŋɔ. ²Ba de la pōmpɔrŋɔdōma, la pulibsum dōma, tɪ ba zāsna pōmpɔrŋɔ dee tɪ ba zuto ka zɛera. ³Nēr-bāma zāsɪ nērba yetɪ, pɔgsɪ da ɛlla sɪrba, tɪ buraasɪ mē da dita pɔgba, la ba sɪsra dia baseba da dita. La de la pōmpɔrŋɔ, Nawēnne nāam bōn-bāma tɪ nēr-seba n sake ēŋa mina sɪra la pu'usra ē a yel-sōnne dee dita ba. ⁴Se'ere n soe la, sɛla woo tɪ Nawēnne nāam ān sōŋa me. Sɛla sɛla ka boe n de fu zagse, fu sān pu'use Nawēnne a yel-sōnne. ⁵Nawēnne yetɔga, la pu'usgɔ n basɪ tɪ sɛla woo āna sōŋa Nawēnne zē'am.

Azezi tōntōn-sōŋɔ

⁶Pa'ale sobiisi la bela, tɪ fu wun dɛna Azezi-krisi tōntōn-sōŋɔ, n to'oge Nawēnne yetɔga tɪ fu bɔ sɪra la, tɪ a pa'asra fu pāŋa, dee dɔla zāsŋɔ n de sɪra la sōŋa. ⁷Zāage fu mēŋa la solma n ka tarɪ vōore, dee keŋe fu mēŋa dɔla Nawēnne sōŋa. ⁸Nēra n ɪtɪ se'em wɪsgra a īyā la tarɪ yōorɔ la fēe, la a sān dɔla Nawēnne sōŋa, la tarɪ yōorɔ me sɛla woo puam, ēŋa n sōŋrɪ tōma vɔm sɛka tɪ tɪ tarɪ lɛɛɛ wā puam, dee wun bɔ tɔ vɔm n ka ba'asɪ. ⁹Yetɔg-ēna de la sɪra, la a mase me tɪ nēra woo to'oge ē. ¹⁰Bɛla, tōma n tōnnɪ nāmsra mōrgra la, la de la tōma n tarɪ putē'ere gu'ura vɔm dāana Nawēnne n de nērsaalba wuu Fāagra la īyā, la a de la seba n bɔ ē sɪra la Fāagra gānna.

¹¹Pa'ale ba, dee zāsum ba bōn-bāna. ¹²Da base tɪ nēra zɛen fɔ, fōn de bōnbɪ'a la īyā, base tɪ fu yetɔga, la fu yel-ɪre, la fu nōŋlum, la fōn bɔ Nawēnne sɪra se'em, la fu pupeelem āna sōŋa, tɪ la pa'ale Nawēnne nērba, bāma n wun vɔa se'em. ¹³Mōrge karēŋra Nawēnne gōŋɔ pa'ala nērba, bɔ'ɔra ba buraane, dee zāsna ba halɪ tɪ m wa wa'am. ¹⁴Da base bɔ'a la tɪ Nawēnne bɔ fɔ, tɪ ba daan to'oge Nawēnne yetɔga tɔge a yelle, tɪ kēma la daan dɪke nu'usi pagle fu zuo pu'use bɔ fu la. ¹⁵Tōm tōon-bāna sōŋa, dɪke fu mēŋa bɔ

tōoma la, ti nērba wuu wun yē fōn sēnni nēŋa se'em.

¹⁶Guuse fu mēŋa la fu vɔm, la fu zāsŋɔ la. Mōrgɛ ze'ele kāŋkāŋɛ ɩta bɛla wuu. Fu sān ɩta bɛla, ti fu wun fāagɛ fu mēŋa, la sɛba n selsɩ fu la.

5

Fōn wun kā'an Nawēnne nērba se'em

¹Bura-yā'aŋa sān ēŋɛ sɛla, da tāsɛ ē, kā'an ē wu fu sɔ la. Kā'an kɔmbɩ'ɩsɩ wu fu sɔbiisi la, ²la fu kā'an pɔg-yā'asɩ wu fu madōma la, dee kā'an pug-sarsɩ wu fu tāpa la, la pupeelem.

Pɔkōpa yelle

³Nanna pɔkōpa sɛba n boe ba yɩla mā'a la, dee sōŋra ba. ⁴Pɔkōore sān tara kɔma bu yɩsɩ, bāma n masɛ ti ba bɩsra ba mēŋa yir-dōma yelle, ba bɩsra ba dɔgrɩba la yelle wu ba dɔgrɩba la n daan bɩsɩ ba yelle se'em na, bɛla n ān Nawēnne sūure yēlum. ⁵Pɔkō-sɛka n boe ayɩla mā'a ka tara nēra nēra la, a te'ege la Nawēnne pu'usra sɔsra wuntɛɛŋa la yu'uhɔ. ⁶La pɔkōore sɛka n eerɩ tōnna a yɛm n boorɩ se'em, ēŋa pōn ki mɛ baa la ēn ken vɔa la. ⁷Kā'an ba bɛla, ti nēra da zɛrgɛ ba. ⁸Nēra sān ka bɩsra a yir-dōma yelle, lan gānnɩ a dee-dōma yelle, ēŋa dāana zagɛ sɛla ti ti bɔ sɩra la mɛ, la a de la tōon-be'ero dāana gānna sɛka n ka dolɩ Nawēnne na.

⁹Pɔkō-sɛka ti ba tā wun gulɛ a yu'urɛ pa'asɛ pɔkōpa gōŋɔ puam de la pɔkō-sɛka n paagɛ yuuma pisyooɩ, dee ele sɩra ayɩla mā'a. ¹⁰La dēnɩ ti nērba mina ti a de la tōon-sōma dāana, la a uge kɔma sōŋa, la a de la nēra n ēŋɛ nērba sāanɔ, la a peege Nawēnne nērba nāma, la a sōŋɛ nēr-sɛba n nāmɛ, dee dɛna nēra n tōm tōon-sōma buuri wuu.

¹¹La sān dɛna pɔkō-sɛba n ka kurgɛ la, da gulɛ ba yu'ura pɔkōpa la puam, se'ere n soe la, ba yɛm sān wa bɔna buraasɩ puam, ba wun basɛ Krisi tōoma mɛ, dee bɔɔra ti ba ele. ¹²La bɛla wun dɛna la tuure bɔ ba, ban sā'am ba nōore la ti ba dēŋɛ bīŋɛ la īyā. ¹³Sɛla n pa'asɛ, ba sān gulɛ ba, ba wun lebge la zēyāgsɩ ɛera kaara yiɛ, la, la dagɩ bɛla mā'a, ba wun lebge la yetɔg-tɔgsɩba kē'era nērba yɛla puam, dee tɔgra yetɔg-sɛba n ka narɩ ba tɔgɛ.

¹⁴Bɛla, mam boorɩ ti pɔkō-sɛba n ka kurgɛ la le ele dɔgɛ kɔma, bɩsra ba yir-dōma yelle, da basɛ ti bɛ'ɛba yē folle tɔgɛ ti be'em. ¹⁵Se'ere n soe la, pɔkōpa basɛba pōn wērgɛ mɛ basɛ Nawēnne sore dee dɔla Asūtāana*.

¹⁶Nēra n bɔ Azezi sɩra sān tara pɔkōpa a yire, a bɩsra ba yelle, a da dɩkɛ ba yelle basɛ Nawēnne nērba zuo, ti Nawēnne nērba la tā'agɛ sōŋɛ pɔkō-sɛba n ka tarɩ nēra nēra la.

Nawēnne nērba kēma yelle

¹⁷Wēndeego nērba kēma sān bɪsrɪ nērba la yelle sōŋa, lan gānnɪ wuu, seba n mōrgrɪ mōola dee zāsna Nawēnne yetɔga la, ba wun yē la nā'asgo buyi.

¹⁸La gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam yetɪ: <<Da ēŋɛ lɔlga n tōnnɪ si puam nōore yuka>>, dee ken yetɪ: <<La mase tɪ tōntōnna to'oge a yɔɔɔ.>>

¹⁹Nēra sān dōre kēma yetɪ a tōm na tōon-be'ero, da selse ē, sān dagna nērba bayi bu batā n de kaset-dōma. ²⁰La kēma sān tōm tōon-be'ero, fu kā'an ē Wēndeego la puam nērba wuu nēŋam, tɪ nērba baseba la zoe dabeem. ²¹Mam yetɪ fu la Nawēnne, la Azezi-krisi, la malekadōma* nēŋam yetɪ, fu doose pa'algo bāna wā la sɪra, da bɔkra nērba.

²²Da kāble dɪke fu nu'usi pagɛ nēra zuo tɪ a tōm Nawēnne tōoma, da naage la nēra a tōon-be'ero puam, deŋa pupeelem dāana.

²³Da le yūura ko'om mā'a, yūura vē* fēe fu puur-dōoma, la fu ūyā n ka tarɪ pāŋa la ūyā.

²⁴Nērba baseba tōon-be'ero puke mɛ lan dēŋɛ ba wun di ba sarɪya. La nērba baseba tōon-be'ero nān ka puke, dee wun wa puke mɛ. ²⁵Bela mē, tōon-sōma baseba puke mɛ, la seba n sugɛ la ka tā wun sugɛ ka puke.

6

La mase mɛ tɪ sake zuudāandōma

¹Nēr-seba n de yamsɪ la, dēnɪ tɪ ba nanna ba zuudāandōma sōŋa, tɪ nēra da pɔ'oge Nawēnne yu'urɛ, la tɪ zāsŋɔ la. ²La yam-seba zuudāandōma n bɔ Azezi sɪra la, la ka mase tɪ ba ka nanna ba yetɪ bāma de la sɔbiisi. La de la ba tōn malɪn tōnna bɔ'ɔra ba gānna bela, se'ere n soe la, seba tɪ ya tōnnɪ bɔ'ɔra la, de la nērba n bɔ Azezi sɪra dee tɪ Nawēnne nōŋɛ ba.

Pōmpɔrŋɔ zāsŋɔ, la ligri nōŋlum

La de la bōn-bāna tɪ fu wun zāsum ba, dee kā'an ba tɪ ba ɪta. ³Nēra sān zāsum zāsŋɔ ayēma ka dɔla tōma Zuudāana Azezi-krisi sɪra yetɔga, bu ka dɔla zāsŋɔ sɛka n pa'alɪ tɪ wun āna se'em Nawēnne sore doosgo puam na, ⁴a tarɪ la pa'al-m-mēŋa zo'oge dee ka mina sɛla sɛla, la a nōŋɛ la yetɔg-yaalsɪ la nōke'ene wē'a. Bōn-bāma n sēm na ɪta sūure la tadāana bōnɔ, la a ka wōm taaba, la yu'ur-sā'aŋɔ, la tē'esɛ be'em bɔ'ɔra nērba, ⁵tɪ ba wē'era nōke'ene n ka ba'asɪ la taaba, ban tarɪ yɛm be'ero dee ka tara yel-sɪra, dee tē'esra tɪ Nawēnne sore doosgo la de la sɛla n wun base tɪ ba yē bōntarsōm na ūyā.

⁶La de la sɪra tɪ nēra n dolɪ Nawēnne sore sān tara sū-yēlum la sɛla tɪ a

taru la, a yēti yōoro zozo'e mε. ⁷Ti ka taru sela sela wa'am dūnia zuo, la ti mē kān tā'age taru sela sela dūnia wā zuo fōrge. ⁸Bela, ti sān tara dia la futo, la seke mε. ⁹La seba n booru ti ba yē bōntarsōm na kē'eri la yela puam, luta Asūtāana* bērgo puam. Ba booru la bōno zozo'e n de yalne la be'em, bōn-bāma n kē'esru nērsaalba wōnre la sā'ango puam. ¹⁰Se'ere n soe la, ligri nōnjlum de la tōon-be'ero wuu yēgre. Nērba baseba nōne la ligri burge dee base Nawēnne sore, nāmse ba mēna la toogo buuri zozo'e.

¹¹La fōn de Nawēnne nēra la, zāage fu mēna la bōn-bāma, dee ε sela n mase, la Nawēnne sakre, ken bo ē sira, ε nōnjlum, la sū-mā'are, la sū-bugsum. ¹²Mōrge mē mēere sōna Nawēnne sore doosgo la puam yē vom n ka ba'asru, ti la de la bela iyā ti Nawēnne looge fo, ti fu daan tōge yetog-sōno yeti fōn bo Azezi sira nērba zozo'e nēnam na.

¹³Mam yeti fo Nawēnne n bo'oru sela woo vom nēnam, la Azezi-krisi n daan tōge sira kaseto Apōnsi-pilat ti nēnam na, ¹⁴yeti fu sake pa'algo ti fu to'oge la, gure ba sōna la pupelem, ti dōrga kana, halu ka paage ti Zuudāana Azezi-krisi lemno.

¹⁵Nawēnne wun boti a leme wa'am na wakat-seka ti a looge la. Sū-yēlga dāana Nawēnne ayula mā'a n de na-kāte, a de la na'adōma Naba, la zuudāandōma Zuudāana. ¹⁶Ēna mā'a n vōa wakate wuu, a boe la peelem n nēege gāne puam ti nēra ka tāna wun paage mī, nēra baa ayula ken ka yē ē, la nēra nān ka yeti ē. Ēna n soe nā'asgo, la pāna n ka ba'asru. Amina.

¹⁷Kā'an nēr-seba n taru dūnia wā bōntarsōm na yeti, ba da zēkra ba mēna, la ba da dīke ba te'ere te'ege bōntarsōm ti ba ka mī ban wun āna se'em, ba te'ege Nawēnne, ti ēna n bo'oru to sela woo ti la sekra sōna sōna ti ti uta sū-yēlga. ¹⁸Kā'an ba yeti, ba uta sōna, ba dena nērba n tōnni tōon-sōma zozo'e, la ba dena nērba n bo'oru, dee puta sela ti ba taru bo'ora nērba la sū-yēlga. ¹⁹Bela ti ba wun lagse bōntarsōm n ān sōna kān sā'am wakate n sēm na iyā, ti ba wun yē vom mēna mēna.

²⁰Fōn Atimōti, bīra sela ti Nawēnne dīke gu'ule fo la, mōrge zāage fu mēna la yetog-yoro n ka doli Nawēnne sore, zāage fu mēna la nōke'ene wē'a ti nērba tē'esru ti la de la bānre dee ti la dagna bela la. ²¹La nērba baseba taru la bōn-bāma tē'esε ti bāma taru la bānre, burge dee base Nawēnne sore.

Nawēnne wun ēne ya a yel-sōnne.

\f1 3:11 Ba tā dena pōgsi n de yel-bīsruba.

2 Atimõtu

Gõṅɔ buyi dāana ti Apolu gulɛ bɔ Bilgre

Wakat-sɛka ti Apolu gulɛ gōn-ēna wā bɔ Atimõtu la, a boe la yu'a deem Rom. La daan tɔ mɛ zozo'e bɔ ẽ (2 Timõtu 2:9), la nēra nēra ka boe n wun sōṅɛ ẽ (2 Timõtu 4:16).

Apolu daan tē'ese ti ẽṅa vɔm lɛm na ba'asgɔ, bela ti a gulɛ bɔ Atimõtu n de a tōntōn-tadāana ti a nōṅɛ wu a mēṅa bia la, tɔṅɛ a ba'asgɔ yetɔga bɔ ẽ.

Apolu dēṅɛ pu'usɛ la Nawēnnɛ a yel-sōnnɛ Atimõtu iyā, dee kā'an ẽ yetu, baa nērba sān nāmsra ẽ Nawēnnɛ tōoma la iyā, a mōrṅɛ ze kāṅkāṅɛ wu Azezi suda-sōṅɔ (1:1-2:13).

Apolu kā'an ẽ mɛ yetu a guuse a mēṅa la nēr-sɛba n wē'eru nōke'en-yooro la, ti la ka sōṅru nērba Nawēnnɛ doosgo puam. A ken yeke Atimõtu ti a uti ẽṅa n uti se'em na: A dɔla sɔra, la a bɔ sɔra, la a tara nōṅlum, la sū-mā'are, la a da yīm zāsṅɔ sōṅɔ sɛka ti a to'oge la (2:14-4:5).

Gõṅɔ la ba'asgɔ, a pa'alɛ la ẽṅa n nāmsɛ se'em, la Nawēnnɛ n sōṅɛ ẽṅa se'em (4:6-18).

Gõṅɔ buyi dāana ti Apolu gulɛ bɔ

Atimõtu

1

¹Mam Apolu n de Azezi-krisi Tōntōnna* wu Nawēnnɛ n booru se'em, ti m mōole vɔm sɛka ti Nawēnnɛ bīṅɛ nōore ti a bɔ tɔ Azezi-krisi iyā la yelle.

²Mam gulsru bɔ'ɔra la Atimõtu n lebge mam bi-nōṅrɛ la. Ti So Nawēnnɛ, la ti Zuudāana Azezi-krisi wun ẽṅɛ fɔ yel-sōnnɛ, dee zoe fu ninbāalga, dee bɔ fɔ sū-mā'asum.

Apoli pu'usrɪ Nawēnnɛ a yel-sōnnɛ, dee bɔ Atimōti buraanɛ

³Mam pu'usrɪ Nawēnnɛ a yel-sōnnɛ, mam tōnnɪ bɔ'ɔra ẽ mina m sūure puam tɪ la ǎn sōŋa, wu mam yaabdōma n yuun tōnnɪ bɔ'ɔra ẽ se'em na. Mam tēri fu yelle m pu'usgɔ puam yu'uŋɔ la wuntɛɛŋa ka basra. ⁴Mam tēri fōn daan kellɪ la mɛ, tɪ mam bɔɔra tɪ m le yē fɔ, tɪ m wun tara sū-yēlga zozo'e. ⁵Mam tēri fōn bɔ Azezi sɪra la fu sūure wuu, wu fu ma-keko Aloyiizi, la fu ma A'enisi n daan dēŋɛ bɔ Azezi sɪra se'em na. Mam mi tɪ fu ken bɔ sɪra la bɛla. ⁶La de la bɛla tɪ mam tēera fɔ tɪ fu dɪkɛ bɔ'a la tɪ mam daan dɪkɛ m nu'usi paglɛ fu zuo tɪ Nawēnnɛ bɔ fɔ la, malɪn tōm gāŋɛ bɛla. ⁷Se'ere n soe la, Nawēnnɛ n bɔ tɔ a Sɪa la ka botɪ tɪ tara dabeem, a botɪ tɪ tara la pāŋa, la nōŋlum, la yōk-m-mēŋa.

⁸Bɛla, da zoe yānnɛ ka tɔgɛ tɪ Zuudāana Azezi yelle. La fu ken da zoe yānnɛ mam n boe yu'a deem Azezi-krisi kō-yēlga īyā la, lagum na mam sake nāmsgɔ kō-yēlga la īyā, tɪ Nawēnnɛ wun bɔ fu pāŋa. ⁹Ēŋa n fāage tɔ, wi to tɪ tɪ dɛna a nērba, la dagɪ tɪn tōm tōon-sōma īyā, la de la a mēŋa n boori se'em, la a yel-sōnnɛ tɪ a ēŋɛ bɔ tɔ Azezi-krisi īyā, halɪ lan dēŋɛ dūnia pī'iluŋɔ. ¹⁰Yel-sōnnɛ ēŋa yāŋa puke la Azezi-krisi wa'aŋɔ la īyā. Ēŋa n fāage tɔ, sǎ'am kūm pāŋa dee botɪ tɪ yē vɔm n ka ba'asrɪ a kō-yēlga la īyā.

¹¹Nawēnnɛ n looge mam tɪ m dɛna Krisi Tōntōnna mōola a kō-yēlga, dee zāsna nērba. ¹²La de la kō-yēlga la īyā tɪ mam yēta nāmsgɔ, la mam ka zotɪ yānnɛ, se'ere n soe la, mam mi sɛka tɪ mam bɔ sɪra la mɛ, la mam mi m sūure puam tɪ a tarɪ pāŋa mɛ wun gu'ura sɛla tɪ a dɪkɛ ēŋɛ mam nu'usum na sōŋa, halɪ ka paage Nawēnnɛ sarɪyadia daare. ¹³Base tɪ zāsŋɔ sɛka tɪ mam pa'ale fu la bɔna fu sūure puam tɪ fu bɪsra dɔla, ken bɔ Azezi-krisi sɪra tara nōŋlum a doosgo puam. ¹⁴Tara zāsŋɔ sōma sɛba tɪ Nawēnnɛ dɪkɛ ēŋɛ fu nu'usum na la Nawēnnɛ Sɪa n boe la tɪ lɛ la pāŋa.

¹⁵Fōn pōn mina tɪ Nawēnnɛ nēr-sɛba n boe Azi* so'olum la wuu base mam mɛ, Afizɛɪ la Ahermozɛnɪ boe la nēr-bāma puam. ¹⁶Tɪ Zuudāana wun zoe A'onezifɔɔrɪ la a yir-dōma ninbāalga, se'ere n soe la, a ɛn bɔ'ɔra mam buraanɛ mɛ, dee ka zoe yānnɛ la ban ba mam la bānsɪ la. ¹⁷La ɛn wa'am Rom na, a mō'oge la nifo ɛ mam, halɪ wa yē mam. ¹⁸Sarɪyadia daare, tɪ Zuudāana wun zoe a ninbāalga. La fōn ken mina sōŋa sōŋrɛ sɛka wuu tɪ a sōŋɛ mam Efɛɛzɪ.

2

Azezi-krisi tōntōn-sōḡo n ɫɫ se'em

¹M bia, keḡe fu mēḡa yel-sōnne seka ɫɫ Azezi-krisi ēḡe bɔ ɫɫ la puam. ²Mam n zāsum fu bōn-seba nērba zozo'e nēḡam na, dɫe ba zāsum nērba n de sɫa dōma n mē tā wun dɫe ba zāsum nērba baseba. ³Fōn de Azezi-krisi tōntōn-sōḡo la, fu mē sake nāmḡo wu suda-sōḡo n sakɫɫ nāmḡo se'em na.

⁴Sudaaga sān bɔɔra ɫɫ a tōm ɫɫ a ke'ema sūure ēḡe yēlum, a ka kē'esɫɫ a mēḡa yel-seba n dagɫɫ sudaasɫɫ yela puam. ⁵La de'engo mē puam, nēra ka tā wun zoe di to'oge bɔ'a ɫɫ a sān ka doose zua la sɔa wuu. ⁶La de la kaara seka n tōm nāmse n wun dēḡe to'oge a bōnkɔɔla la yōoro. ⁷Wōm mam n yeke se'em na vōore, ɫɫ Zuudāana wun base ɫɫ fu bāḡe sela woo vōore.

⁸Tēra Azezi-krisi n de naba Adavidi* yɫḡa la yelle, a ki dee vo'oge, wu kō-yēlga la ɫɫ mam mōolɫɫ la n yetɫɫ se'em na. ⁹La de la kō-yēlga ēḡa iḡā ɫɫ mam nāmɫɫ, halɫɫ ɫɫ ba ba mam na bānsɫɫ, wu mam de la tōon-be'ero dāana la. La ba ka ba Nawēnne yetɔga la. ¹⁰Bela iḡā ɫɫ mam mōrḡe wībra sela woo puam Nawēnne nērba la ɫɫ a looge la iḡā, ɫɫ ba mē yē fāare Azezi-krisi iḡā, dee po yē nā'asḡo n ka ba'asɫɫ. ¹¹Yetɔg-ēna wā de la sɫa:

ɫɫ sān ki la ē,

ɫɫ wun lagɫɫ na ē vɔa.

¹²La ɫɫ sān mōrḡe ze'ele kāḡkāḡe,

ɫɫ wun lagɫɫ na ē di na'am.

ɫɫ sān zagse yetɫɫ tōma ka mi ē,

a mē wun zagse yetɫɫ ēḡa ka mi to.

¹³ɫɫ sān ka bɔna ɫɫ sɫa puam,

ēḡa ken dēna la sɫa dāana,

se'ere n soe la, a ka malɫɫ viira a yetɔga.

Tōnna ɫɫ la paage Nawēnne yem

¹⁴Tēegē nērba la bōn-bāma, dee kā'an ba Nawēnne nēḡam ɫɫ ba da wē'era nōke'ema yetɔg-bie yela, ɫɫ ba ka tarɫɫ yōoro baa fēfēe, dee sā'ana seba n selsɫɫ la. ¹⁵Narge pāḡa dēna nēra n paage Nawēnne yem, la fu dēna tōntōnna n ka zotɫɫ yānne la a tōoma, dee mōola sɫa kō-yēlga la lan masē se'em.

¹⁶Zāage fu mēḡa la yetɔg-yooro n ka sōḡɫɫ Nawēnne doosgo puam, nēr-seba n tōḡɫɫ yetɔg-bāma la zāarɫɫ me la Nawēnne we'esa be'em puam. ¹⁷Ba yetɔga la ān wu nōr-keka n diti iḡā yāara se'em na. Ahimēnɫɫ la Afiletɫɫ boe la nēr-bāma puam. ¹⁸Bāma burḡe me base sɫa sore la, yetɫɫ kūm vo'ore la pōn tole me, ba ēḡe bela base ɫɫ nēr-seba n bɔ sɫa la baseba n lēbra poorum.

¹⁹La baa bela, Nawēnne n looge seba la ken ze la kāṅkāṅe wu ēbre n taru pāṅa la. Yetog-bāna n de dāalgo n pa'ale bela: < <Zuudāana la mi seba n de a nērba me>>, la < <seba wuu n yetu bāma de la Nawēnne nērba la, dēu tu ba base tōon-be'ero>> .

²⁰Yi-kāte puam, dagu sālma bu zūuro laasi mā'a n boe mī, dōro la yōro laasi mē boe mī me, tu ba dūke sālma la zūuro laasi la tu ba dena tuulum loṅro, dee dūke baseba la tu ba dena daare woo tōoma loṅro. ²¹Bela mē, nēra sān zāage a mēṅa la tōon-be'ero seba tu mam pa'ale wā, a wun āna wu tuulum loṅo n welge to'ore tara yōoro bō Zuudāana, dee tāna wun tōm tōon-sōma buuri wuu.

²²Zāage fu mēṅa la yel-yooro seba tu kōmbi'usi booru tu ba uta n de be'em na, dee ε sela n mase, ken bō Nawēnne sira, ε nōḡlum, la sū-mā'asum, dee lagum na nēr-seba n pu'usru tu Zuudāana la pupeelem na. ²³Zāage fu mēṅa la nōke'en-yaalsi n ka taru vōore la. Fōn mi tu ba taru la zebre sēna. ²⁴La Zuudāana tōntōnna ka mase tu a zebra. La mase me tu a dena nēra n nōḡe nērba, tāna wun zāsum nērba la sū-mā'asum. ²⁵La mase tu a pa'ala nēr-seba n ka sakru la, la sū-bugsum, tu Nawēnne tā wun base tu ba teege yem me bāṅe sira, ²⁶le yē yem sōḡo yese Asūtāana* bēḡo la puam, tu a daan taru ba tu ba uta ēṅa n booru se'em na.

3

Guuse fu mēṅa la dūnia ba'asḡo wakate yela

¹Bāṅe tu dūnia ba'asḡo wakate, la wun dena la toogo. ²Nērba wun dena la nōḡ-m-mēṅa dōma, la lig-nōḡruḡba, ba wun dena la nērba n wē'eri ba yō'oro, la pa'al-m-mēṅa dōma, la nērba n toḡru sela n ka ān sōḡa, la nērba n ka sakru ba sōdōma la ba madōma nōore, la nērba n ka mi yel-sōnne tu ba ēṅe ba, la nērba toogo n ka boe la bōn-seba n de Nawēnne bōno, ³la nērba n ka nōḡe taaba, la nērba n ka taru nēra zīile, la gōḡgō'osruḡba, la nērba n ka taru ba mēṅa sōḡa, la nēr-tōḡsi, la nērba n sisri sela n ān sōḡa, ⁴la zām dōma, la nērba n ka yōkru ba mēṅa uta sela n ka mase tōto, la uk-m-mēṅa dōma, la nērba n nōḡe sela n uti bāma mēṅa sūure yelum gānna Nawēnne. ⁵Ba uti tu la āna wu ba sakru la Nawēnne, la ba ka sakru a pāṅa la. Zāage fu mēṅa la nēr-bāma buuri.

⁶Ba nērba baseba kē'eri la yie puam pā'asra pōḡ-seba yem n ka boe zē'a ayula la. Pōḡ-bāma tōm na tōon-be'ero tu la dena zeero bō ba, ban booru se'em na n taru ba ye'ena, ⁷tu ba zāsna wakate wuu dee ka tāna wun bāṅe sela n de sira la. ⁸Nēr-bāma ka sakru sira, wu Azanesi la Azāmbresi n yuun

ka sake bɔ Amoyisi* se'em na. Ba de la nērba yem n burum, ti ba Nawēnne doosgo la lebge zāŋa. ⁹La ba kǎn sēŋe nēŋa, se'ere n soe la, nērba wuu wun yē ba yalne na me, wu ban yuun yē Azanɛsi la Azāmbresɛsi yelle se'em na.

¹⁰La fōn mi bōn-seba ti mam zāsum nērba me, fu mi mam yel-ɛre, la mam yem loore n ān se'em me, la fu mi mam n bɔ Nawēnne sɛra se'em, la mam sū-mā'are, la mam nōŋlum, la mam n ze'ele kǎŋkǎŋe se'em, ¹¹fu mi nērba n nāmse mam se'em, la toog-seba wuu n paage mam Antɛyɔsi, la Ikonim, la Listri tēnsɛ puam Azezi iŋā. Bēm nāmsoŋo ti mam ka yē? La Zuudāana la fāage mam bela wuu puam me. ¹²La de la bela, nēr-seba wuu n boori ti ba vɔa wu Nawēnne n boori se'em Azezi-krisi doosgo puam, ba wun nāmse ba me. ¹³La tōon-be'ero dōma, la seba n pǎ'asɛ nērba wun ken kē'era la tōon-be'ero puam pa'asra wɛ'esa, ba pǎ'asɛ la nērba, dee pǎ'asra ba mēŋa.

¹⁴La sǎn dɛna fōn, tara bōn-seba ti fu zāsum dee sake ti la de la sɛra la kǎŋkǎŋe, fu mi nēr-seba zē'am ti fōn zāsum bōn-bāma. ¹⁵Fōn pōn mina Nawēnne gōŋo la me halɛ fu bōnbɛ'ulum, ēŋa n tā wun bɔ fɔ yem, ti fu yē fāare fōn bɔ Azezi-krisi sɛra la iŋā. ¹⁶Nawēnne gōŋo la wuu de la Nawēnne n botɛ ba gulɛ, a yōoro de la a zāsum nērba sɛra, la a botɛ nērba bǎŋe ba koŋre, la a kǎ'an nērba, la a pa'ale nērba ti ba ɛta sɛla n mase āna sōŋa, ¹⁷bela ti Nawēnne nēra wun mase, māasum tā'age tōm tōon-sōma buuri wuu.

4

Apolɛ tɔŋe a ba'asgo yetɔga bɔ Atimōti

¹Mam bɔ'ɔri fu nōore Nawēnne, la Azezi-krisi n wun wa'am wa di nēr-vɔɔsi, la nēr-seba n ki sarɛya la nēŋam, la ēn wun wa di a na'am na iŋā, ²ti fu mōole Nawēnne yetɔga la. Nērba sǎn sɛlsra, buɛ ba sǎn ka sɛlsra, mōole le malɛn mōole wakate wuu. Tɔŋe pa'ale ba ti ba bǎŋe ba koŋre, gi ba, dee bɔ ba buraane ti ba ɛta sōŋa, ɛta bela wuu la sū-mā'asum dee tara zāsŋo putē'ere. ³Se'ere n soe la, wakate n sēm ti nērba kǎn le bɔɔra ti ba selse sɛra zāsŋo la, ba wun dɔla la ba mēŋa yem n boori se'em, bela ba wun ɛra la karēnsāandōma zozo'e n wun zāsum ba sɛla ti ba nōŋe ti ba selse mā'a. ⁴Ba wun ɛ ba tuba me kǎn sɛlsra sɛra la, dee wērgɛ sɛlsra sɛla n de solma. ⁵La fōn, tara fu mēŋa sōŋa sɛla woo puam, sake nāmsoŋo, mōole Nawēnne kō-yēlga la, la fu tōm tōone na ti Nawēnne dukɛ ēŋe fu nu'usum na sōŋa.

⁶La sǎn dɛna mam, mam vɔm ān wu ko'om ti ba ka'age bɔ Nawēnne, mam daare paage me, ti mam wun fōrgɛ. ⁷Mam mē mēere sōŋa me yǎŋe, mam zoe paage zua la teka me, la mam bɔ Nawēnne sɛra me ka base. ⁸Lɛɛɛ wā,

tã'are yɔɔɔ gã me gu'ura mam, tu Zuudãana n diti sarɔya wu lan mase la, wun dɔke bɔ mam daare ẽɲa daare. La, la dagu mam mã'a, la de la nẽr-sɛba wuu n nõɲe ẽ bɔɔra tu a leme wa'am na.

Apolu soolum Atimõtu tu a wa'am

⁹Mõrgɛ wa'am mam zẽ'am tɔtɔ. ¹⁰Se'ere n soe la, Ademasɩ base mam me dee sɛɲɛ Tesaloniki, ẽn nõɲɛ dũnia wã bõn-yooro la ãyã. La Akresãnsɩ sɛɲɛ la Galatɩ, tu Atiti mẽ sɛɲɛ Dalmatɩ, ¹¹Aluki mã'a n weege mam zẽ'am. Fu sãn sɛna, fu tarɩ Amarkɩ wa'am, tu a tarɩ sõɲɛ me bɔ mam tõone na ãyã. ¹²Mam tõm Atisiki la Efɛɛzi. ¹³Fu sãn sɛna, fu dɔke m ɔɔɔ fuugo la tu mam daan base Truasɩ Akarɩpusi zẽ'am na tarɩ wa'am, la fu dɔke gõnnɔ na pa'ase, lan gãnnɩ wuu gõn-sɛba tu ba gulsɛ la dũnsi gãna kilim na.

¹⁴Alɛgsãndrɩ n de kuta la ẽɲɛ mam na be'em halɩ zozo'e, Nawẽnnɛ wun yɔ ẽ ẽn ẽɲɛ se'em na. ¹⁵Fu mẽ guuse fu mẽɲa la ẽ, tu a sɩ'ɩsɛ tõma yetɔga la me zozo'e.

¹⁶Mam n daan ze'ele sarɔyadia zẽ'am pɔspɔsɩ la, nẽra nẽra ka ze'ele mam poorum sõɲɛ mam, ba wuu base mam me. Nawẽnnɛ da geele ban ẽɲɛ se'em na. ¹⁷La Zuudãana la daan ze'ele mam poorum me sõɲɛ mam, bɔ mam pãɲa halɩ tu mam mõole kõ-yɛlga la sõɲa sõɲa, tu bu-zãɲsɩ* zozo'e wõm. La mam daan yẽ fãare me gɩgnɛ nõorum. ¹⁸Zuudãana la n wun ken fãage mam yese mam be'em wuu puam, kẽ'esɛ mam a so'olum na puam. Ẽɲa n soe nã'asgɔ wakate n ka ba'asɩ. Amina.

Pu'usgɔ

¹⁹Pu'usɛ Aprisili, la Akila, la A'onezifɔɔrɩ yir-dõma. ²⁰A'erastɩ weege la Korẽntɩ. La Atrofim bẽ'erɩ me, tu mam base ẽ Miletɩ. ²¹Mõrgɛ wa'am dee tu ɔɔɔ wakate paage. A'ebulusi la Apudẽnsɩ, la Alinusi, la Aklodia, la tu sobiisi la wuu pu'usɩ fɔ.

²²Tu Zuudãana wun bɔna la fɔ. Nawẽnnɛ wun ẽɲɛ ya a yel-sõnnɛ.

Atiti

Gõn-sëka ti Apolu gulse bɔ

Bilgre

Atiti de la Azezi karēnbia, a dagu Zifu. A daan doli la Apolu tōnna Nawēnne tōoma. Wakat-sëka ti Apolu gulse gōŋɔ wā bɔ ē na, Atiti boe la Kretu bɪsra Azezi nēriba yelle ti sela woo āna sōŋa.

Apolu dēŋe pa'alɛ la Azezi nēriba nēŋadōma n masɛ ti ba āna se'em (sapɪtu 1).

A ken pa'alɛ Atiti la ēn wun zāsum nēriba buuri to'oto'ore n boe Wēndeego la puam se'em, la sān dɛna bōnkegsɪ, la pɔg-yā'asɪ (ti bāma mē zāsum pɔg-paalsɪ), la a zāsum bōnbɪ'ɪsɪ, la yamsɪ wuu (sapɪtu 2).

Dee pa'alɛ Azezi nēriba n masɛ ti ba ɪta se'em, wun tā'agɛ kē'era la taaba la sū-yēlum, ti nōke'ene, la welgre da bɔna ba tēŋasuka (3:1-11).

Gōŋɔ la ba'asgɔ, a pa'alɛ Atiti la ēŋa n booru ti a ēŋe se'em, dee pu'usɛ ē (3:12-15).

Gõn-sëka ti Apolu gulse bɔ

Atiti

1

¹Mam Apolu n gulse gōŋɔ wā, mam de la Nawēnne yamŋa, la Azezi-krisi Tōntōnna* ti a tōm ti m mōolɛ a kō-yēlga ti sɛba ti Nawēnne looge la bɔ sɪra, dee bāŋe Nawēnne sɪra n pa'alɪ ban wun dɔla Nawēnne sore se'em.

²Ti tarɪ putē'erɛ ti ti wun yē la vɔm n ka ba'asɪ, ti Nawēnne n dagu pōmpɔrma la daan bīŋe nōore halɪ ti dūnia nān ka nāam. ³La wakate n paage la, a puke bōn-ēŋa mɛ pa'alɛ a yetɔga puam, a dɪkɛ a yetɔga la ēŋe la mam nu'usum ti m mōolɛ bɔ nēriba, wu Nawēnne n de ti Fāagra n bɔ nōore

se'em na. ⁴Mam n gulse gōṅṅ wā bɔ'ɔra Atiti n lebge mam mēṅa bia, tōma n lagum dɔla Azezi-krisi la ñyā. Tl So Nawēnne, la tl Fāagra Azezi-krisi wun ēṅe fɔ a yel-sōnne, dee bɔ fɔ a sū-mā'asum.

Atiti n wun tōm se'em Kretl

⁵Mam n daan botl fu weege Kretl la, la de la fu malge bōn-seba n deege dena ba malge ba'ase la, la fu looge kēma tēṅa woo Nawēnne nērba puam wu mam n yele fu se'em na. ⁶Kēema mase tl a dena la nēra n ka tarl dōrga, la a dena pɔg-yēṅa dāana, tl a kōma bɔ Azezi-krisi sɪra, ka lta yooryooro, dee nanna nērba. ⁷Dēnl tl nēṅadāana n busl Nawēnne nērba yelle dena nēra n ka tarl dōrga, la a da dena pa'al-m-mēṅa dāana, bl sū-isgre dāana, a da dena dā-yūura, bl zebzebra, bl nēra n ltl sela n ka mase yēta bōntarsōm. ⁸La mase me tl a lta sāama sāano, la a dena nēra n nōṅe sela n ān sōṅa ɪrgɔ, la a tara putē'e-sōṅɔ, la a dena nēra n mase sela woo puam, la a dena pupeelem dāana, la a tāna a mēṅa yōkra. ⁹La mase tl a tara sɪra zāsṅɔ la kāṅkāṅe, wu ban zāsum ē se'em na, tl a wun tā'age bɔ nērba buraane tl ba dɔla sɪra zāsṅɔ la, dee tā'age pa'alɛ sl'lsɪba tl ba bāṅe ba koṅre.

¹⁰Se'ere n soe la, nērba zozo'e n boe dena sl'lsɪba, la yetɔg-yooro dōma, dee pā'asra nērba. Lan gānnl wuu, nēr-bāma boe la Zifdōma n wātɪ* la puam. ¹¹La mase tl fu gu ba tl ba da tɔgra bela, tl ba zāsnl nērba la sela n ka mase, wā'ara nērba baseba yiɛ, ba zāsnl sela n ka mase ɛera la bōntarsōm. ¹²Kretl dōma mēṅa bāṅra ayɪla yuun yetɪ: << Kretl dōma de la pōmpɔrndōma wakate wuu, la putuul-dōma āna wu we-dūnsi la, ba de la zēyāgsɪ dee tara puyā'ane.>> ¹³Yel-ēṅa de la sɪra, bela ñyā, kā'an ba sōṅa sōṅa tl ba dɔla Nawēnne sɪra la sōṅa. ¹⁴Yele ba tl ba base Zifdōma solma, la bōn-seba tl nērba zagse sɪra dee bɔ nōore tl ba lta la. ¹⁵Sela woo ān sōṅa me bɔ nēr-seka n de pupeelem dāana, la seka n de tōon-dēgrɔ dāana ka sakra Nawēnne, sela sela ka boe n ān sōṅa bɔ ē. Ḙṅa putē'ere, la a yem wuu ki me. ¹⁶Ba yetɪ bāma mi Nawēnne me, la ba tōoma la pa'alɪ tl ba sl'lsɪ Nawēnne me. Ba de la nēr-be'esi gāṅe, la ba ka sakrl Nawēnne nōore, dee ka tāna wun tōm tōon-sōṅɔ.

2

Zāsum nērba sɪra

¹La fōn, zāsum nērba la bōn-seba n mase la sɪra zāsṅɔ la. ²Zāsum bura-yā'asl tl ba tara ba mēṅa sōṅa, ba dena nērba tl ba nannl, ba tara putē'e-

sōŋɔ, la ba dɛna nɛrba n dolɩ Nawɛnnɛ sɩra la sōŋa, ba tara nōŋlum, dee dɛna nɛrba n mǎ'agɛ ba sūure sɛnna nɛŋa.

³Yele pɔg-yǎ'asɩ tɩ ba yel-ɩɛ puam ba dɛna pupeelem dōma, la ba da dɛna gōngō'osɩba, ba da dɛna nɛrba n dɩke ba mɛŋa bɔ dǎam. Ba pa'ala sɛla n ǎn sōŋa, ⁴ba pa'ala pɔg-bɩ'ɩsɩ tɩ ba nōŋɛ ba sɩrba, la ba kɔma, ⁵tɩ ba tara putɛ'e-sōŋɔ, tɩ ba da ɩta dɛgrɔ, tɩ ba dɛna pɔg-mɛnsɩ, la pɔg-sōma, tɩ ba sakra ba sɩrba, tɩ nɛrba da pɔ'ɔgɛ Nawɛnnɛ kō-yɛlga la.

⁶Kǎ'an kɔmbɩ'ɩsɩ la mɛ tɩ ba tara ba mɛŋa sōŋa sɛla woo puam. ⁷Fōn mɛŋa botɩ fu yel-ɩɛ wuu ǎna sōŋa, pa'ale ba ban wun ǎna se'em, la fu zǎsum nɛrba Nawɛnnɛ yetɔga la sɩra, la ninmō'orɛ. ⁸La fu tɔgra sɩra tɩ ba da tǎ'agɛ zɛrgɛ fɔ, tɩ yǎnnɛ wun yōkɛ sɛba n sɩ'ɩsɩ la, ban kǎn yɛ sɛla n de be'em tɩ zɛ'am tɔgɛ la ɩyǎ.

⁹Yele yamsɩ tɩ ba sakra ba zuudǎandōma sɛla woo puam, ɩta ba sūure yɛlum, ba da zagɛ ba nōorɛ, ¹⁰la ba da zūura ba ɩgrɔ. Ba tōnna tōon-sōma pa'ale tɩ bǎma de la sɩra dōma, bɛla tɩ Nawɛnnɛ n de tɩ Fǎagra zǎsŋɔ la wun yɛta pɛka sɛla woo puam.

¹¹Bɛm ɩyǎ, Nawɛnnɛ botɩ tɩ bǎŋɛ a yel-sōnnɛ la n de fǎare bɔ nɛrsaalba wuu la mɛ. ¹²A zǎsnɩ tōma tɩ tɩ base la sɛla n ka dolɩ Nawɛnnɛ sore, la dūnia nɛrba n boorɩ sɛla la, dee vɔa dūnia wǎ zuo la putɛ'e-sōŋɔ, la sɩra, dee dɔla Nawɛnnɛ sore sōŋa. ¹³Bɛla tɩ tɩ wun tara putɛ'ere gu'ura sū-yɛlga daare la, daar-ɛŋa Azezi-krisi n wun leme wa'am la a na'am pǎŋa. Ẽŋa n de tōma Nawɛnnɛ, la tɩ Fǎagra. ¹⁴Ẽŋa n dɩke a vɔm bɔ tōma ɩyǎ, tɩ a fǎage tɔ tōon-be'ero wuu puam, dee base tɩ tɩ malge ǎna sōŋa dɛna a mɛŋa nɛrba, mōrge tōnna tōon-sōma.

¹⁵La de la bɛla tɩ fu wun zǎsum ba, bɔ ba buraane, dee kǎ'an ba. Ẽŋɛ bɛla la nōorɛ sɛka tɩ fu tarɩ la. Da base tɩ nɛra pɔ'ɔgɛ fɔ.

3

Nawɛnnɛ nɛrba yel-ɩɛ n wun ǎna se'em

¹Tɛɛgɛ ba wuu yetɩ la mase mɛ tɩ ba nanna tɛŋa la nɛŋadōma, la kɛ'ɛndōma dee sakra ba nōorɛ, dee tōnna tōon-sōma buuri wuu. ²Ba da tɔgra nɛrba be'em, ba da dɛna zɛbzɛbrɩba, la ba dɛna nɛrba n tarɩ sū-mǎ'asum, dee ɩta sū-bugsum la nɛrba wuu.

³Tōma mɛ daan de la nɛrba n ka mi sɛla, la sɩ'ɩsɩba, la nɛrba n burge ka dɔla sɩra sore, tɩ tōma yɛmleego, la bōn-yooro tɩ tōma boorɩ la sɔna tōma. Tōma daan vɔa la putɩulgɔ puam, ɩta sūure la tɩ taaba bōnɔ, dee dɛna nɛrba tɩ ba ka nōŋɛ, dee sɩsra taaba.

⁴La Nawēnne n de ti Fāagra la n wa pa'alē nērsaalba a yel-sōnne, la a nōŋlum na, ⁵a fāage ti me, la, la dagu tun tōm tōon-sōma iŷā, la de la a mēŋa ninbāal-zua iŷā ti a fāage tō. A boti a Sia la n peege tōma sūure dēgrō boti ti lebge nēr-paalsi tara vōm paalga. ⁶La de la Azezi-krisi n de ti Fāagra la iŷā, ti Nawēnne bō tō a Sia la sōŋa sōŋa, ⁷ti a yel-sōnne na boti tōma mase a nēŋam, lebge a kōma wun yē vōm n ka ba'asri ti tōma taru putē'ere gu'ura la.

⁸Yetōg-ēna de la sira. Bela ti mam bōra ti fu mōrge pa'alē ba yel-bāma, ti nēr-seba n bō Nawēnne sira la mōrge tōnna tōon-sōma. Yel-bāma n ān sōŋa dee tara yōoro bō'ora nērba. ⁹La sān dēna nōke'en-yooro, la yaabdōma deto kāalgo, la nōke'ema wē'a Zifdōma lō* la yela, zāage fu mēŋa la bōn-bāma, se'ere n soe la, ba ka taru yōoro, ba de la zāŋa. ¹⁰Nēra sān tara welgre sēnna, fu kā'an ē nōore ayi, ti a sān ken zagse, fu base ē, la ya da le tara yetōga la ē. ¹¹Ti fu mi ti nēr-ēŋa buuri burge me base sira sore, dee tōnna tōon-be'ero n pa'alu ti a kān yē buuro.

Ba'asgo yetōga, la pu'usgo

¹²Mam wun tōm na Artemasi bu Atisiki fu zē'am, a sān wa'am, fu narge pāŋa wa'am mam zē'am Nikopoli, ti mam looge yem ti m bōna la bilam ti ōoro wakate tole. ¹³Mōrge buse Azenaasi n de yetōg-mita, la Apolōsi sore sēnne na yelle, ti sela da pō'oge ba. ¹⁴Tōma nērba la mase me ti ba zāsum tōnna tōon-sōma ti la sōŋe seba n boori sōŋre la, dee da vōa vōm n ka taru yōoro.

¹⁵Nēr-seba n boe la mam na wuu pu'usri fō. Pu'use nēr-seba n bō Azezi sira nōŋe tōma la.

Nawēnne yel-sōnne wun bōna la ya wuu.

Afilmõ

Gõn-sɛka tɪ Apolɪ gulɛ bɔ Bilgre

Afilmõ yuun de la nēr-kāte n bɔ Azezi sɪra bɔna Kolɔsɪ Wēndeego la puam, a de la Apolɪ sɪrɛ. La de la Apolɪ n pa'alɛ ẽ Nawēnne sɪra, tɪ a sakɛ.

Afilmõ yuun tarɪ la yamɲa yu'urɛ n de A'onezim, tɪ a zoe fõrgɛ dee base ẽ.

Apolɪ n boe yu'a deem wakat-sɛka la, tɪ A'onezim sēɲɛ a zē'am. Tɪ Apolɪ tɔgɛ Nawēnne yetɔga bɔ ẽ, tɪ a bɔ Azezi sɪra. Bɛla poorum tɪ Apolɪ yele ẽ tɪ a lebe a zuudāana la zē'am.

Bɛla tɪ a gulɛ gõɲɔ wā bɔ a sɪrɛ Afilmõ sose ẽ tɪ a base sɛla wuu tɪ A'onezim ẽɲɛ la taalɛ. Se'ere n soe la, wakat-ẽɲa, yamɲa sān zoe fõrgɛ, tɪ a zuudāana la le yē ẽ, a wun botɪ a yē la nāmsgɔ zozo'e. Bɛla tɪ Apolɪ sose Afilmõ tɪ a da le to'oge ẽ wu a yamɲa mā'a, a bɪsɛ ẽ wu a de la a sɔbia Azezi-krisi ãyā.

Gõn-sɛka tɪ Apolɪ gulɛ bɔ

Afilmõ

1

¹Mam Apolɪ n boe yu'a deem Azezi-krisi yelle, la tɪ sɔbia Atimõtɪ n gulɛ gõɲɔ wā bɔ'ɔra tɪ sɪr-sõɲɔ Afilmõ n de tɪ tõntõn-tadāana, ²la tɪ tã Apla, la Arsipi n lagum na tõma yē nāmsgɔ Azezi tõoma puam na, la Nawēnne nērba la n lagsɪ fu yire puam na. ³Tɪ Sɔ Nawēnne, la tɪ Zuudāana Azezi-krisi wun ẽɲɛ ya yel-sõnne, dee bɔ ya sū-mā'asum.

⁴Mam pu'usrɪ Nawēnne daare woo a yel-sõnne mɛ, dee tēra fu yelle m pu'usgɔ puam ka basra. ⁵Se'ere n soe la, mam wõm ban tɔgrɪ fõn bɔ tɪ Zuudāana Azezi sɪra se'em, la fõn tarɪ nõɲlum Nawēnne nērba la wuu ãyā se'em. ⁶Mam sosɪ Nawēnne tɪ fõn lagum na tõma bɔ Azezi-krisi sɪra la wun sēnna nēɲa, a wun base tɪ fu bāɲɛ bõn-sõma sɛba wuu tɪ tɪ tarɪ Krisi doosgo puam. ⁷M sɔbia, fu nõɲlum na bɔ mam sū-yēlga zozo'e mɛ, dee bɔ

mam buraane, fõn boti Nawēnne nērba la wuu sūure mā'age la ÿā.

⁸Bela ti baa mam n taru ni nōore wun yele fo ti fu ēḡe se'em Krisi ÿā la, mam ka ēḡe bela, ⁹mam sosru fu la nōḡlum. La de la mam Apolu n de bura-
yā'ana, mam boe la yu'a deem lēle wā Azezi-krisi yelle. ¹⁰Mam sosru fu la
A'onezim*f1* ti mam boe yu'a deem ti a sake Azezi lebge mam bia la ÿā.
¹¹Kurum, a daan ka taru yōoro bō fō, la lēle wā a yāḡa taru yōoro me bō fõn
na mam.

¹²Mam lebe tōnna ē na fõn zē'am, mam nōḡe ē na m sūure wuu. ¹³Mam
booru ni ti a bōna la mam zē'am to'oge fõn zē'a sōḡra mam, mam n ken
bōna yu'a deem Nawēnne kō-yēlga la ÿā la. ¹⁴La mam ka booru ti m ēḡe sēla
ti fõn sān ka sake, ti la da kān dēna mam mōḡe fu me ti fu ēḡe mam yel-
sōnne, la dēna fu mēḡa n booru se'em.

¹⁵Tā ti A'onezim n daan base fõn dee fōḡe wakate fēe la, la de la ti fu le
to'oge ē ti a bōna la fu wakate wuu. ¹⁶La a ka le dēna fu to'oge ē ti a dēna
fu yamḡa mā'a, a gānni yamḡa me, a yāḡa de la sōbi-nōḡre. Mam nōḡe ē me
halu zozo'e, la fõn wun nōḡe ē gānna, se'ere n soe la, a de la fu yamḡa dee
ken dēna fu sōbia Zuudāana doosgo puam.

¹⁷Bela, fu sān dēna mam sūre, fu to'oge ē wu fõn wun to'oge mam mēḡa
se'em na.

¹⁸La a sān ēḡe fu tuuge, bu a sān tara fu sānne, base ti la dēna mam
sānne. ¹⁹Mam Apolu n gulse wāna la mam mēḡa nu'ugo yeti: Mam wun yō
fō. Mam kān tēege fō ti fu mēḡa taru mam sānne, la de la mam n sōḡe fō ti
fu yē vom. ²⁰Ēe, m sōbia, ēḡe yel-ēna bō mam, Zuudāana la ÿā. Boti m sūure
mā'age Krisi ÿā. ²¹Mam n mi ti fu wun ēḡe mam n booru se'em na ÿā ti
mam gulse bō fō, la mam mi ti fu wun pōn ēḡe gāḡe mam n yele fu se'em na
me.

²²La mam sosru ti fu ken māasum gā'argo zē'a bō ma, ti mam taru putē'ere
ti yāma n pu'usrū Nawēnne na ÿā, ba wun base mam ti m leme wa'am ya
zē'am.

²³A'epafrasū n lagum na mam bōna yu'a deem Azezi-krisi yelle la pu'usrū fō.
²⁴La mam tōntōn-taaba, Aluki la Amarkū, la Aristarkū, la Ademasū mē pu'usrū
fō. ²⁵Ti Zuudāana Azezi-krisi yel-sōnne wun bōna la ya. \f1 10 A'onezim vōore
de la a taru yōoro.

Ebre dōma

Gōn-sɛka tɪ ba gulɛ bɔ Bilgre

Ebre de la Zifdōma yu'ure ayēma. Nēr-sɛka n gulɛ gōn-ēna wā la, gulɛ bɔ la nērba n nāmsɾɪ zozo'e, ban bɔ Azezi sɾa ãyā. A daan gulɛ bɔ ba yetɪ ba da basɛ Nawēnne sore doosgo, ba yē buraane ze'ele kānkāɲɛ, la ba bāɲɛ tɪ Zuudāana Azezi n gānnɪ sɛla woo.

Gōɲɔ la pa'alɛ ba mɛ tɪ ba bāɲɛ tɪ Nawēnne doose la a Dayua Azezi-krisi puke a mēɲa pa'alɛ nērsaalba. Azezi n gānnɪ wuu, ēɲa n gānnɪ Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba sɛba n yuun boe la, la Nawēnne malegsɪ, la Amoyisi, la Azoze (sapɪtrɪ 1-4).

Azezi n gānnɪ kāabgo kēma n yuun boe la wuu, a de la Nawēnne kāabgo kēma nēɲadāana n boe wakate wuu. Ēɲa n gānnɪ Nawēnne kāabgo kēma wuu la, ēɲa n yesɾɪ nērba ba tōon-be'ero, la kūm puam, botɪ ba yēta fāare sɾa sɾa. Dūnsi tɪ Israyelɪ dōma yuun ēn yōge kāabe bɔ Nawēnne na, la de la Azezi-krisi kūm māmsgɔ (sapɪtrɪ 4-10).

Gōɲɔ la ba'asgo a bɔ nērba la buraane yetɪ ba ken sēɲɛ nēɲa Nawēnne sore doosgo puam. Dee pa'alɛ kurum kurum Nawēnne nērba baseba n bɔ Nawēnne sɾa se'em, dee kā'an nēr-sɛba n wun karēɲɛ gōɲɔ wā la, yetɪ ba te'ege Azezi mā'a, ba bɪsɾa ēɲa tɪ ba dolɪ la, la ba sūre wuu. La ba sake toogo, la nāmsgɔ, ze'ele kānkāɲɛ tarɪ ka paage ba'asgo (sapɪtrɪ 10-13).

Gōn-sɛka tɪ ba gulɛ bɔ

Ebre dōma

1

Nawēnne doose la a Dayua tɔge la tōma

¹Kurum, Nawēnne yuun botɪ a nōtɔ'ɔsrɪba* n tɔge nōore zozo'e bɔ tɪ yaabdōma, la yetɔga buuri to'oto'ore. ²La lælɛ wā n de ba'asgo wakate la,

Nawēnne boti a Dayua la n tɔge bɔ tɔ. La doose la ɛɲa ti a nāam dūnia la saazuum wuu, la a boti ɛɲa n sɔna sɛla woo. ³Ɛɲa n tarɪ Nawēnne na'am pāɲa wa pa'alɛ tɔ, a ān wu Nawēnne mēɲa n ān se'em na. La a yetɔga la tarɪ pāɲa mɛ boti sɛla woo bɔna a zē'a. Ɛɲa n yese nērsaalba tōon-be'ero ti ba lebge sōɲa la poorum, a sēɲɛ ka zēa la Naba Wēnne zuugo saazuum-zuum. ⁴Tɪ Nawēnne zēkɛ ɛ ti a gānna malɛkadōma* halɪ zozo'e dee bɔ ɛ yu'urɛ n gānnɪ malɛkadōma yu'ura.

Nawēnne Dayua Azezi-krisi n gānnɪ malɛkadōma

⁵Nawēnne ka yele malɛka baa ayɪla yetɪ:

< <Fōn de mam Dayua,
zīna mam lebge la fu Sɔ.> >

La a ken ka yele malɛka yetɪ:

< <Mam n wun dɛna fu Sɔ,
ti fu dɛna mam Dayua.> >

⁶La ɛn daan tōm a bi-kēɲa la dūnia puam na, a yele yetɪ:

< <Dēnɪ ti malɛkadōma wuu nā'asra ɛ.> >

⁷La sān dɛna malɛkadōma la yelle, a tɔge yetɪ,

ba de la ɛɲa tōntōnɪba,
ɛɲa base ti ba āna wu kusebgo la,
dee base ti ba āna wu bug-zɪɪsɪ la.

⁸La a yele a Dayua la yelle yetɪ:

< <Fōn de la Nawēnne,
fu na'am na wun bɔna la wakate n ka ba'asrɪ.
Fu wun sɔna fu so'olum na la sɪra.

⁹Fōn nōɲɛ la sɛla n mase,
dee sisra be'em.

Bɛla n soe ti fu Nawēnne welge fu to'ore,
bɔ fɔ pēka, la sū-yēlga gānna baseba wuu.> >

¹⁰Dee ken yetɪ:

< <Zuudāana, fōn nāam tēɲa halɪ pī'iluɲo wakate,
la saazuum wuu de la fōn nu'usi tōoma.

¹¹Ba wuu wun sā'am mɛ,
la fōn wun weege bɔna.

Ba wun kurgɛ
wu fuugo n kurgrɪ se'em na.

¹²Fu wun lobe ba base
wu fuugo ti ba kilim lobe base la.

Bõno wuu wun teege
wu ban teeru fu-keka la.

La fõn, fõn de la fõn de se'em na ka tæra,
fõn yuuma ka taru teka. > >

¹³Nawënne ka yele maleka baa ayula yetu:

< < Zĩ'ire m zuugo, halu tu m wa base
tu fu be'eba bona fu nãma tēja. > >

¹⁴Malekadõma de la bẽm? Ba de la sũsũ n tõnnũ bõ'õra Nawënne, tu
Nawënne tõnna ba, tu ba sõgra nẽr-seba n de ba yẽ fãare la.

2

Da zagsẽ-ya Nawënne fãare

¹Bela n soe tu la mase tu tõma gure yetõga la tu tu wõm na sõna sõna, tu tu
da burge. ²Malekadõma* n yuun tõge yetõg-seba kurum na ãge ba tõone me,
nẽr-seba n si'ise ka sake ba la, yẽ subgre seka n mase tu ba yẽ la me. ³La
sãn dena bela, tõma sãn põ'õge Nawënne fãare kãte ãna, tõma wun ãge la
wãne põse subgre? Zuudãana mēja n daan põn dẽge moolẽ fãare ãna yelle,
tu nẽr-seba n wõm na pa'ale tõma tu la de la sũra. ⁴Tu Nawënne mēja mẽ
tõm tõon-yãlma, la yel-kũrsũ, la bõn-yãlma buuri wuu to'oto'ore, dee bõ
nẽrba a Sũa* pãna wu ãn booru se'em, pa'ale tu la de la sũra.

Azezi n taru fãare wa'am

⁵La dagu malekadõma tu Nawënne yetu ba sõna dũnia seka n sẽm tu tõma
tõgra a yelle la. ⁶La nẽra n tõge Nawënne gõõõ la puam zẽ'a ayẽma yetu:

< < Nẽrsaala de la bẽm
tu fõn tẽra a yelle?

Nẽrsaala bia de la bẽm
tu fõn bũsra a yelle?

⁷Fõn base me tu a ka paage
malekadõma wakate fẽe mã'a,
dee yãna nã'ase ã,
bõ ã na'am pãna la pẽka.

⁸Fõn base me tu a sõna sela woo. > >

Lan yetu Nawënne base tu sela woo sakra nẽrsaala la, a ka base tu sela
weege ka sakra ã. La, lan de se'em na, tõma nãn ka yẽtu tu sela woo sakru ã.

⁹La tõma yẽ tu la de la Azezi tu Nawënne sike tu a ka paage malekadõma
wakate fẽfẽe, dee yãna nã'ase ã, bõ ã na'am pãna la pẽka ãn nãmse ki la

īyā. La de la Nawēnne yel-sōnne īyā, ti a ki nērsaalba wuu īyā. ¹⁰Nawēnne n de sēka n base ti sēla woo bōna, dēna a bōno na, la mase la ēḡa yem n boori se'em ti a boti Azezi nāmsē, ēḡe sēla woo ba'ase, fāage nērba, taru a kōma zozo'e sēḡe a na'am pāḡa zē'am.

¹¹Azezi n malgru nērba ti ba dēna pupeelem dōma, la sēba ti a malge ti ba dēna pupeelem dōma la lagum tara la So ayula. Bela n soe ti a ka zōta yānne ti a wi ba ti a sobiisi. ¹²Bela ti a yele Nawēnne yeti:

< < Mam wun tōge fu yelle m sobiisi zē'am,
mam wun nā'ase fo ba lagsgo zē'am. > >

¹³Dee le yeti:

< < Mam wun dūke m sira wuu bo la Nawēnne. > >

Dee ken yeti:

< < Mam n wāna,
mam na kōm-sēba ti Nawēnne bo mam na. > >

¹⁴Kōma la ti a tōgru la n de nērsaalba tara īyā la zuum na, bela ti Azezi mē lebge nērsaala wu bāma la ki, ti a kūm na sā'am Asūtāana* n de sēka n base ti nērba kiira la pāḡa. ¹⁵La de la bela ti a ēḡe fāage sēba ti kūm dabeem taru ba boti ba āna wu yamsi ba vom na wuu puam na base. ¹⁶La dagu malekadōma ti a wa'am ti a sōḡe, la de la Abraham* yuisi la ti a wa'am ti a sōḡe. ¹⁷Bela n soe ti la daan mase ti a lebge nērsaala āna wu a sobiisi la sēla woo puam, tā'age dēna ba kāabgo* kēma nēḡadāana n de ninbāal-zōta, dee dēna sira dāana Nawēnne tōoma puam. A ēḡe la bela yese nērba tōon-be'ero, naage ba la Nawēnne. ¹⁸Azezi mēḡa n daan yē nāmsgo wakate sēba ti Asūtāana make ē bise la, a tā wun sōḡe nēr-sēba n yeti nāmsgo la mē, bo ba pāḡa.

3

Azezi-krisi n gānnu Amoyisi

¹Bela m sobiisi, yāma ti Nawēnne wi ti ya welge to'ore dēna a nērba la, bisra-ya Azezi, ēḡa n de sēka ti Nawēnne tōm, la ēḡa n de tōma kāabgo* kēma nēḡadāana Nawēnne sore doosgo la puam. ²A de la sira dāana sēka n looge ē na zē'am, wu Amoyisi n yuun de sira dāana se'em Nawēnne nērba la puam na. ³La mase mē ti Azezi yē nā'asgo gānna Amoyisi halu zozo'e, wu de-mēta n yeti pēka gānna deego la mēḡa se'em na. ⁴Asira, deego woo de la nēra n mē ē, la sēla woo mēta de la Nawēnne. ⁵La sān dēna Amoyisi, a yuun de la tōntōnna n de sira dāana Nawēnne nērba n ān wu deego la puam, dēḡe tōge sēla n wun wa tōge la yelle. ⁶La Krisi* de la Nawēnne Dayua

n de sɪra dāana sɔna deego la. A deego la de la tōma, tōma sān ze'ele kāṅkāṅe la buraane, dee tara putē'ere gu'ura sɛla tɪ tɪ bɔ sɪra la, la sū-yēlga, ka paage ba'asgo.

Nawēnne wun bɔ a nērba vo'osgo

⁷Bɛla, sake-ya Nawēnne Sɪa n yeke se'em yetɪ:

< < Zīna, ya sān wōm Nawēnne kōa,

⁸ya da ke'em ya sūure,

wu ya yaabdōma n yuun ke'em ba sūure sɪ'ɪsɛ Nawēnne nōore se'em,
make ē bɪsɛ weem na. > >

⁹Nawēnne yetɪ:

< < Bilam, ya yaabdōma yuun make mam mɛ bɪsɛ,

baa ban yuun yē mam tōoma yuuma pinaasi la.

¹⁰Bɛla tɪ mam sūure yuun yīige la zamāan-ēṅa nērba.

Tɪ mam yetɪ: < Ba putē'era la botɪ ba tuura mɛ wakate wuu,
tɪ ba ka dɔla mam sore. >

¹¹Mam sū-yīire la puam, mam pɔɪ mɛ yetɪ:

< Ba kān malɪn kē zē'e-sɛka tɪ mam yetɪ m bɔ ba tɪ ba yē vo'osgo la. >
> >

¹²M sɔbiisi, guuse-ya ya mēṅa tɪ ya nēr-sɛka da tara putē'e-be'ero n wun base tɪ a ka bɔ Nawēnne sɪra, tɪ bōn-ēṅa base tɪ a welge la Nawēnne n de vɔm dāana la. ¹³La bɔ'ɔra-ya taaba buraane daare woo, wu Nawēnne n tɔgrɪ la tōma zīna se'em na, tɪ ya nēr-sɛka da ke'em a sūure tɪ tōon-be'ero base tɪ a tuuge. ¹⁴Tōma sān ze'ele kāṅkāṅe wu tōma n bɔ sɪra se'em pɔspɔsɪ la ka paage ba'asgo, tɪ wun lagɪm na Krisi to'oge pure.

¹⁵Bɛla tɪ la yeke Nawēnne gōṅɔ puam yetɪ:

< < Zīna, ya sān wōm Nawēnne kōa,

ya da ke'em ya sūure,

wu ya yaabdōma n yuun ke'em ba sūure sɪ'ɪsɛ Nawēnne nōore se'em
na. > >

¹⁶Sɛba n yuun wōm Nawēnne kōa dee sɪ'ɪsɛ a nōore la de la bāna? Ba de la nēr-sɛba wuu tɪ Amoyisi* yuun tarɪ Ezipti* tēṅa yese la. ¹⁷Sɛba tɪ Nawēnne sūure yuun yīige la ba yuuma pinaasi la de la bāna? Ba de la sɛba n yuun tōm tōon-be'ero ki weego puam na. ¹⁸Sɛba tɪ a yuun pɔɪ yetɪ ba kān kē zē'e-sɛka tɪ a yetɪ a bɔ ba tɪ ba yē vo'osgo la de la bāna? Ba de la sɛba n sɪ'ɪsɛ la. ¹⁹La tōma yē tɪ ba yuun ka yāṅe kē, ban ka bɔ Nawēnne sɪra la īyā.

4

¹Nawēnne n bīje a nōore ti ti kē a vo'osgo zē'am na ken bōna me, bela ti guuse, ti ba'asgo ya nēr-seka da wa yē ti a koje ka kē. ²Se'ere n soe la, tōma mē wōm Nawēnne kō-yēlga la wu nēr-bāma n wōm se'em na. La bāma zē'am, yetoga la ti ba yuun wōm na ka taru yōoro bō ba, bēm iyā, seba n wōm na ka bō sira. ³La tōma seba n bō ē sira la, tōma wun kē vo'osgo la zē'am ti a yuun yetu:

< < Mam sū-yīire la puam, mam pɔɔ me yetu,

ba kān malɔn kē zē'e-seka ti mam yetu m bō ba ti ba yē vo'osgo la. > >

Nawēnne n yeke bela la, ti a dēje pōn tōm a tōoma wuu ba'ase me halɔ lan pɔse dūnia nāaŋɔ wakate. ⁴La gulse Nawēnne gōŋɔ puam zē'a ayɔla tōge dabsa ayopɔɔ daare la yelle yetu:

< < Nawēnne nāam sɛla woo ba'ase,

dee vo'ose la dabsa ayopɔɔ daare. > >

⁵La zē'e-ēna wā la ken tōge yetu:

< < Ba kān malɔn kē zē'e-seka ti mam yetu m bō ba ti ba yē vo'osgo la. > >

⁶Nēr-seba n yuun wōm Nawēnne kō-yēlga la pɔspɔsɔ la ka kē, ban ka sake la iyā. La dēni ti nērba kē. ⁷Bela ti Nawēnne le looge daare ayēma ti ba wi'iri ti zīna. Ti yaabdōma n sɔ'ɔse Nawēnne na, yuuma zozo'e n tole ti a botu Adavidi* tōge wu lan pōn gulse se'em na yetu:

< < Zīna, ya sān wōm Nawēnne kōa,

ya da ke'em ya sūure. > >

⁸Azoze* yuun sān taru ni ba paage la vo'osgo asira sira zē'am, Nawēnne kān le tōgra vo'osgo daare ayēma yelle. ⁹Bela, vo'osgo n ken bōna Nawēnne nērba la iyā, wu Nawēnne n vo'ose dabsa ayopɔɔ daare la. ¹⁰Se'ere n soe la, nēr-seka n kē Nawēnne vo'osgo la zē'am, mē basru a tōoma me dee vo'osra, wu Nawēnne n ba'ase a tōoma dee vo'ose se'em na.

¹¹Bela, ti wɔsge ti mēŋa yē vo'osgo ēna, ti guuse ti nēra baa ayɔla da doose sɔ'ɔsgɔ la sore koje ka kē.

¹²Nawēnne yetoga la vɔa me, tara pāŋa, dee tara nōore gānna sukɔbgo n saase tara nōa bayi. A kē'eru la nēra puam mina a sɔa, la a sūure yela wuu bōkra, dee mina a putē'ere, la a yem wuu n ān se'em, wu su'a n welgru kōb-suglɔ paara kōb-sōom na. ¹³Sela baa ayɔla ka boe n sugɛ ti Nawēnne ka yēta. Bōn-seba ti a nāam na wuu de la vēelsɔ a zē'am. La de la ēŋa n de seka ti ti wun ze'ele a nēŋam tōge ti yela wuu bō ē.

Azezi-krisi n gānnu kāabgo kēma wuu

¹⁴Tōma taru la kāabgo* kēma nējadāana n de Nawēnne Dayua Azezi n zom saazuum Nawēnne yire. Bēla, tu ze'ele-ya kāṅkāṅe Nawēnne sore la doosgo puam. ¹⁵Tu taru la kāabgo kēma nējadāana n taru tu zīile tu torgo puam, se'ere n soe la, a yē nāmsgo me sela woo puam wu tōma la, la a ka tōm tōon-be'ero. ¹⁶Bēla, base-ya tu tu lem Nawēnne n de yel-sōnne dāana la na'am bīmbīnne na zē'am la buraaṅe, tu a zoe tu ninbāalga ēṅe tu yel-sōnne, dee sōṅe tō wakat-seka tu tu booru.

5

¹Nawēnne kāabgo* kēma nējadāana woo, ba looru ē na nērsaalba puam tu a tōnna bō'ora Nawēnne, nērba iyā. Ēṅa n bō'oru Nawēnne bō'a, dee kāabra bō'ora ē ba tōon-be'ero iyā. ²A tā wun wōm seba n ka mi, la seba n tuuri la vōore me zoe ba ninbāalga, ēṅa mēṅa n boe torgo puam na iyā. ³La de la bēla iyā, tu la dēna a kāabe bō Nawēnne a mēṅa tōon-be'ero, la nērba la tōon-be'ero iyā. ⁴Nēra ka tā wun nā'ase a mēṅa dūke tōon-ēna bō a mēṅa dēna kāabgo kēma nējadāana, la de la Nawēnne n looru, wu ēn yuun looge Aarō* se'em na.

⁵Bēla mē, la dagu Krisi* mēṅa n ε nā'asgo lebge kāabgo kēma nējadāana, la de la Nawēnne n looge ē yele yetu:

< <Fōn de mam Dayua,
zīna mam lebge la fu So.> >

⁶Dee le yele zē'a ayēma yetu:

< <Fu de la kāabgo kēma wakatε wuu iyā,
wu Amelkisedεku n ān se'em na.> >

⁷Azezi-krisi n daan boe dūnia wā wakat-seka la, a pu'use me sose Nawēnne n de seka n tā wun fāage ē kūm puam base la, belem ē na nintām. Tu Nawēnne lerge a sosgo, a sik-m-mēṅa la puam. ⁸Baa la ēn de Nawēnne Dayua la, nāmsgo la puam a bāṅe sakre n de sela me. ⁹La ēn daan tōm Nawēnne n booru se'em wuu ba'ase la, a lebge la seka tu nēr-seba wuu n sakru a nōore la yētū fāare n ka taru ba'asgo a zē'am. ¹⁰Bēla tu Nawēnne yele yetu, a de la kāabgo kēma nējadāana wu Amelkisedεku n ān se'em na.

Sēṅe-ya nēṅa Nawēnne doosgo la puam da base

¹¹Yēla zozo'e tu tōma taru wun tōge yel-ēṅa yelle, la, la tō me tu mam pa'ale ya a vōore tu ya wōm, se'ere n soe la, yāma lebge la mā'asga ka wōnna sela vōore tōtō. ¹²Lan yuuge paage se'em wā, la seke nu me tu yāma lebge karēnsāandōma pa'ala nērba baseba. La baa bēla, yāma ken bōora tu ba

zāsna ya la Nawēnne pɔspɔsi yela n de nāana, wu kɔma n boori bī'isum dee ka bɔɔra di-ke'ene na. ¹³Nēr-seka n ken āna wu bia n mōgru bī'isum na, a nān ka tā wun bānje sela n mase, la sela n ka mase yelle bɔke. ¹⁴La seba n de bōnkegsi la diti la di-ke'ene, bāma n de seba n zāsum mina sela n ān sōja, la be'em bɔkra.

6

¹Bela, ti sēje-ya nēja zāsum bōnkegsi zāsno, dee base Krisi* pɔspɔsi yela la zāsno ti ti dēje mina la. Ti kān le zāsna pī'iluno yela la n de ti teege yem base tōon-be'ero n sēm na kūm, la ti bɔ Nawēnne sɪra, ²la ko'om* misga zāsno, la ban pagli nu'usi nērba zuto pu'usra yelle, la kūm vo'ore, la dūnia ba'asgo sarlyadia yelle. ³Ti wun ēje se'em n bela, ti sēje nēja, Nawēnne sān sake.

⁴Nēr-seba n bānje Nawēnne sɪra bɔna peelem puam, yē Nawēnne yel-sōnne, to'oge Nawēnne Sɪa pānja, ⁵bānje Nawēnne yetoga n ān sōja se'em, dee mina dūnia seka n sēm na pānja n ān se'em, ⁶bāma sān lebe poorum dee base Nawēnne sore, la ka tā ti ba le taru ba leme ti ba teege yem base tōon-be'ero. Se'ere n soe la, nēr-bāma ān wu ba le ka'ara Nawēnne Dayua la kūm dɔ-puurja* zuo, dee yaala ē nērba tējasuka. ⁷Ti dɪke makre: Saaga sān niira zozo'e ti va'am yūura ko'om sōja, a bōnkɔla wun māale me bɔ seba n kɔɔri ē na, bela a yeti Nawēnne yel-sōnne me. ⁸La va'am na sān yesra gō'osi, la mō-yooro mā'a, a ka taru yōoro, ba wun kā la be'em bɔ ē, la ba'asgo ba wun yō ē na bugum.

⁹M sɪr-nōjɪsi, baa tōma n tɔgru wāna la, tōma mi ti sūure puam sɪra sɪra ti yāma boe la so-sōno n wun boti ya yē fāare la zuo. ¹⁰Nawēnne de la sɪra dāana, a kān yīm ya tōoma, la yāma n pa'ale ti yāma nōje ē me, tōm bɔ a nērba, dee ken tōnna bɔ'ɔra ba lɛɛɛ wā. ¹¹Bela tōma n boori se'em de la ya nēra woo keje a mēja bela, sēnna nēja ka paage ba'asgo, yē bōn-seba ti a taru putē'ere gu'ura la. ¹²Tōma ka boori ti ya tara zēyāgre, ɪta-ya wu nēr-seba n bɔ Nawēnne sɪra, mōrge sēje nēja yē sela ti Nawēnne bīje nōore ti a bɔ a nērba la.

Nawēnne nōore ti a bīje la ka viiri

¹³Nawēnne n yuun bīje nōore la Abraham* na, a pɔi me, la nēra n ka boe gānna a mēja la īyā, a pɔi la a mēja ¹⁴yeti: < < Asɪra, mam wun ēje fu yel-sōnne zozo'e, dee boti fu yɪsi yɪrge zozo'e. > > ¹⁵Ti Abraham mōrge sēje nēja, yē sela ti Nawēnne bīje nōore ti a ēje la. ¹⁶Nērsaala sān yeti a pɔi, a pɔti la sela n gānni a mēja, ti pɔte la dɛna sela n pa'ali ti ēn yele se'em na

de la sɪra, tɪ nōke'ene ba'ase. ¹⁷Bɛla, Nawēnne yuun booru tɪ a pa'alɛ la sɛba tɪ a bīŋe nōore la ba la, tɪ ɛŋa n bīŋe a nōore se'em na ka viiri, bɛla tɪ a bīŋe a nōore dee pɔɪ pa'ase. ¹⁸Nawēnne n ka parɪ na, n ɛŋe bōn-bāma bayi n ka viiri. Bɛla n bɔ'oru tōma buraane zozo'e, tōma sɛba n base sɛla woo, dee tara putē'ere gu'ura sɛla tɪ a yetɪ a ɛŋe bɔ tɔ la. ¹⁹Tōma n tarɪ putē'ere gu'ura sɛla la botɪ tōma zɛ la kāŋkāŋe Nawēnne nēŋam, wu ka'aga n ka tēŋa kē paage puam puam yōke kāŋkāŋe la. Bɛla tɪ tōma wun kē gāŋe fu-sɛka n beŋe Nawēnne zē'e-sōŋɔ* la, paage Nawēnne zē'am. ²⁰La de la zē'e-ɛŋa tɪ Azezi dēŋe tōma kē, bɔna mī tōma īyā, dɛna kāabgɔ* kēma nēŋadāana wakate wuu īyā, wu Amelkisedɛkɪ n ān se'em na.

7

Amelkisedɛkɪ n de kāabgɔ kēma gānna Leviti dōma

¹Amelkisedɛkɪ ɛŋa yuun de la Salem naba, la Nawēnne n gānnɪ wuu kāabgɔ kēma. Abraham* n yuun sēŋe ka zɛbe yāŋe na'adōma dee lebe kulla la, Amelkisedɛkɪ n tu'use ɛ kã kã'a-sōma bɔ ɛ*f1*. ²Tɪ Abraham looge lɔg-sɛba wuu tɪ a to'oge la pia puam ayɪla bɔ ɛ. Amelkisedɛkɪ yu'ure la vōore de la: <<Naba n utɪ sɛla n mase>>, sɛla n pa'ase, a de la Salem naba, n booru tɪ la yetɪ: <<Sū-mā'asum naba>>. ³Ba ka mi a sɔ, la a ma, la a yaabdōma. Sɛla ka boe n pa'alɪ a vɔm pī'iluŋo, la a vɔm ba'asgɔ, a ān wu Nawēnne Dayua la, a de la kāabgɔ* kēma wakate n ka ba'asɪ.

⁴Bɪsɛ-ya Amelkisedɛkɪ n tarɪ ke'engo se'em. ɛŋa tɪ tɪ yaaba Abraham yuun looge lɔg-sɛba tɪ a zɛbe to'oge la pia puam ayɪla bɔ ɛ. ⁵Alevi* yɪsɪ sɛba n de kāabgɔ kēma la, Amoyisi lɔɔ* la bɔ ba nōore tɪ ba tɔ'ɔsra pia puam ayɪla la Abraham yɪsɪ n de ba mēŋa nērba la zē'am. ⁶La Amelkisedɛkɪ n dagɪ ba buuri la to'oge pia puam wuu ayɪla mɛ Abraham zē'am, dee kã kã'a-sōma bɔ Abraham n de sɛka tɪ Nawēnne bīŋe nōore bɔ ɛ na. ⁷La de la sɪra, sē'engo ka boe, sɛka n kã kã'a-sōma bɔ nēra n gānnɪ sɛka tɪ a kã bɔ ɛ na. ⁸La sān dɛna Alevi yɪsɪ la n to'osɪ pia puam ayɪla la, ba de la nērsaalba n kiiri, la Amelkisedɛkɪ de la sɛka tɪ Nawēnne gōŋɔ la yetɪ, a vɔa mɛ. ⁹Tɪ tā wun yetɪ, Abraham n yuun looge sɛla tɪ a to'oge la pia puam ayɪla bɔ Amelkisedɛkɪ la, Alevi n de sɛka tɪ a buuri to'osɪ pia pure la mē bɔ ɛ mɛ. ¹⁰Se'ere n soe la, Amelkisedɛkɪ n yuun tu'use Abraham wakat-sɛka la, tɪ Alevi nān boe la Abraham zɪm puam.

Azezi n de kāabgɔ kēma wu Amelkisedɛkɪ la wakate wuu īyā

¹¹Lɔɔ* la tɪ Nawēnne yuun bɔ a nērba la ɛɛbe la Leviti* dōma kāabgɔ

tōoma la zuo. Leviti dōma kāabgɔ tōoma la yuun ka tã wun base ti sela woo mase āna wu Nawēnne n boori se'em na. A sãn tã nu, la ka le de nu ti kāabgɔ kēema buuri ayēma wa'am wu Amelkisedeki la dagna Aarō* buuri. ¹²Bela, kāabgɔ kēma tōoma la sãn teege, dēnu ti loo la mē teege. ¹³Ti Zuudāana Azezi yelle ti ba togru la, de la buuri ayēma nēra, la buur-ēŋa nēra nēra nãn ka tōm kāabgɔ kēema tōoma. ¹⁴La de la vēelga ti ti Zuudāana la de la Azuda* buuri nēra, la Amoyisi* n yuun toge kāabgɔ kēma tōoma yelle la, a ka po toge buur-ēŋa yelle.

¹⁵Kāabgɔ kēema ayēma n ān wu Amelkisedeki n wa'am na n base ti yetoga la ti tōma togru la dēna vēelga. ¹⁶A ka lebge kāabgɔ kēema wu nērsaala dogum loo n doli se'em na, la de la vom n ka sã'anu pãŋa n botu a lebge kāabgɔ kēema. ¹⁷Nawēnne gōŋo la yele yetu: << Fu de la kāabgɔ kēema wakate n ka ba'asru iyã, wu Amelkisedeki n ān se'em na. >> ¹⁸Bela ti kurum nōore la n yele se'em na ka le tōnna, ēn ka taru pãŋa, dee ka tara yōoro la iyã. ¹⁹Se'ere n soe la, Amoyisi loo la ka tã'age base ti sela sela mase wu Nawēnne n boori se'em na. La lēle wã, Nawēnne ēŋe la so-paale, ti tōma n taru putē'ere gu'ura sela n ān sōŋo gãnna la base ti tōma lenna Nawēnne.

²⁰La sela n pa'ase, Nawēnne yuun pou me. Leviti dōma n yuun lebge kāabgɔ kēma la, Nawēnne ka pou. ²¹La Azezi n lebge kāabgɔ kēema la, Nawēnne pou me yetu:

<< Mam n de Zuudāana la pou me,
mam kãn viige m nōore.
Fu de la kāabgɔ kēema
wakate n ka ba'asru iyã. >>

²²La de la bela ti Azezi base ti ti mina sōŋa sōŋa, ti Nawēnne n biŋe a nōore se'em la tōma la, n ān sōŋa gãnna kurum nōore la. ²³Sela n le pa'ase, kurum kāabgɔ kēma la yuun zo'oge me soosna taaba, se'ere n soe la, kũm n yuun gu'uri ba ti ba ka tãna tōnna wakate wuu. ²⁴La Azezi vɔa la wakate wuu, nēra ka soori a kāabgɔ kēema tōoma la tōnna. ²⁵La de la bela ti a tãna wun fãage seba wuu n doose la ēŋa lenna Nawēnne zē'am na, wakate wuu iyã. Se'ere n soe la, a vɔa me wakate wuu yōkra Nawēnne sia bo'ora ba.

²⁶La de la kāabgɔ kēma nēŋadāana n ān wãna n mase ti ti tara: A de la pupeelem dāana, ka tara yelle, ka tara dōrga, a welge a mēŋa me la tōon-be'ero dōma, ti Nawēnne zēke ē sēŋe saazuum-zuum. ²⁷Ŋa ka ān wu kāabgɔ kēma nēŋadōma baseba la, ti daare woo la dēna ba dēŋe kāabe ba mēŋa tōon-be'ero iyã, dee yãŋa kāabe nērba tōon-be'ero iyã la. Ŋa duke la a mēŋa kāabe nōore ayula mā'a bo nērba tōon-be'ero iyã. ²⁸Amoyisi loo la

yuun loori la nērsaalba pāṅa n pɔ'ɔgɛ tɪ ba dɛna kāabgɔ kēma nēṅadōma. La Nawēnnɛ n bīṅe a nōorɛ dee pɔɪ bɛla poorum na, a looge la a Dayua n mase sɛla woo puam wakatsɛ n ka ba'asrɪ īyā.

8

Azezi n de nōor-bīṅre paalga kāabgɔ kēema

¹Tōma yetɔga la tɪ tōma tɔgrɪ la zuo n wāna: Tōma tarɪ la kāabgɔ* kēma nēṅadāana, ēṅa n zī saazuum Nawēnnɛ n de ke'eṅo dāana la na'am bīmbīnne zuugo. ²Ēṅa n boe zē'e-sōṅɔ mēṅa mēṅa la puam tōnna bɔ'ɔra Nawēnnɛ, zē'e-ēṅa de la Zuudāana Nawēnnɛ mēṅa yire, la dagɪ zē'e-sɛka tɪ nērsaalba tī pu'usra Nawēnnɛ na. ³Ba loori kāabgɔ kēma nēṅadāana woo tɪ a bɔ'ɔra la Nawēnnɛ bɔ'a, la a kāabra bɔ'ɔra ẽ. Bɛla tɪ la mē mase tɪ ēṅa tara sɛla bɔ Nawēnnɛ. ⁴Azezi sān boe nɪ na tēṅa wā zuo, a ka de nɪ kāabgɔ kēema. Se'ere n soe la, kāabgɔ kēma pōn bɔna mɛ bɔ'ɔra bɔ'a wu Amoyisi lɔɔ* la n de se'em na. ⁵Bāma n tōnnɪ tōon-sɛka la de la sɛla n ɪtɪ Nawēnnɛ yire la wōnnɛ, la a māmmsgɔ. La ān wu Amoyisi n yuun yetɪ a tī zē'e-sɛka tɪ ba pu'usra Nawēnnɛ na, Nawēnnɛ yuun yele ẽ yetɪ: << Bɪsɛ sōṅa sōṅa tɪ fu wun tī ẽ tɪ a āna wu mam n pa'alɛ fu tāṅa zuo se'em na.>> ⁶La lɛɛɛ wā, Azezi tarɪ la tōon-keko gānna bāma. Nōorɛ tɪ Nawēnnɛ bīṅe la tōma Azezi īyā la n ān sōṅa gānna, se'ere n soe la, sɛla tɪ a yetɪ a ēṅe bɔ tɔ nōor-bīṅre* ēna puam na n ān sōṅa gānna.

⁷Pɔspɔsɪ nōor-bīṅre la yuun sān ka gelge nɪ, la ka de nɪ tɪ Nawēnnɛ bīṅe nōorɛ buyi dāana. ⁸La Nawēnnɛ zɛrgɛ ba mɛ, bɛla tɪ a yele yetɪ:

<< Dabsa n sēm tɪ mam wun bīṅe nōor-paalga la lsrayɛɪ dōma, la Zuda dōma lɛ.

⁹La kān āna wu nōor-bīṅre sɛka tɪ mam yuun bīṅe la ba yaabdōma wakatsɛka tɪ mam gurɛ ba nu'usi tarɪ ba Ezipti* yese la.

Ba yuun ka doose mam nōorɛ la tɪ mam bīṅe yetɪ ba ēṅe se'em na, bɛla n soe tɪ mam basɛ ba.

Mam n de Zuudāana la n yele.

¹⁰Mam n yetɪ m bīṅe m nōorɛ se'em la lsrayɛɪ dōma dabsa bāma poorum n wāna:

Mam wun dɪkɛ m lɔɔ la ēṅe la ba putē'era puam,
mam wun gulɛ ba la ba sūure puam.

Mam wun dɛna ba Nawēnnɛ,
tɪ ba dɛna mam nērba.

¹¹Nēra nēra kān le zāsum a tadāana bɪɪ a sɔbia yele ẽ tɪ a bāṅe Zuudāana

la,

se'ere n soe la, ba nērba wuu wun bāņe mam mē,
halu lan pōse la kōm-piḡsi ka paage bōnkēḡsi.

¹²Lan de se'em na, mam wun base ba koņre la taale mē,
mam kān le tēra ba tōon-be'ero la yēla.> >

¹³Nawēnne n tōgru nōor-bīņre paalga yelle la, a botu pōspōsi dāana la dēna la
kēka. La sela n lebge kēka kurgē deege la a bōu.

9

Nērba n yuun pu'usra Nawēnne se'em fuu-deego la puam

¹Pōspōsi nōor-bīņre la yuun taru la zē'e-sōņo tēņa zuo, la soa tu ba dōla
pu'usra Nawēnne. ²Ba yuun tī la fuu-deego* beņe zē'esu bayi, wi'ira pōspōsi
zē'a la tu Nawēnne zē'e-sōņo*. Bilam, futladōma dōḡlḡo zē'a, la taabu tu ba
dōḡlu borboru bō'ora Nawēnne n boe mī. ³La fuugo la n beņe deego buyi
dāana la, ba wi'iri bilam tu Nawēnne zē'e-sōņo mēņa mēņa. ⁴Kāabḡo*
bīmbīnne n de sālma tu ba yō'oru tudare a zuo n boe mī, pa'ase la nōor-bīņre
daka tu ba dūke sālma yūlge a wuu. Sālma lōko tu manni* boe a puam, la
Aarō* dasare n puse vōoro la, la kug-palagsi seba tu Nawēnne n bō nōore
se'em na gulse ba zuto la n boe daka la puam. ⁵Daka la zuo, ba ēņe la
malēkadōma* tu ba wi'iri tu seribē n pa'alu Nawēnne na'am pāņa ēņe mī, tu
ba kempagsi yerge tu ba mā'asum pī zē'e-seka tu ba utu zuum mī tu Nawēnne
basra nērba tōon-be'ero taale la. La lēle wā, mam kān wegse bōn-bāma
yelle pa'ale ya.

⁶Sela woo māasum na bela bōna a zē'a, tu kāabḡo kēma la kē'era pōspōsi
deego la puam daare woo tōnna ba tōoma. ⁷La deego buyi dāana la puam,
kāabḡo kēma nēņadāana la mā'a n kē'eru mī nōore ayula yuune puam. A sān
kē'era mī, dēnu tu a tara dūnsi zuum ka bō Nawēnne, a mēņa tuure, la nērba
tuure iŷā.

⁸Bela, Nawēnne Sūa* pa'alu tu pōspōsi deego la n daan ken bōna la, sore
ka pake tu nēra tāna wun kē Nawēnne zē'e-sōņo mēņa mēņa la puam. ⁹Bela
de la māmsgo pa'ala tōma bōn-seba n boe lēle wā vōore. Bō'a, la dūnsi tu
ba kāabru bō'ora Nawēnne na, ka tā wun base tu seba n utu bela pu'usra
Nawēnne na sūure mase a zē'am. ¹⁰Ba de la dia, la bōn-yūula, la ko'om
peere buuri to'oto'ore yelle mā'a. Lrgo bāma de la iŷā yēla n de dūnia wā
bōno n yuun boe tu nērba dōla, halu wa paage wakat-seka tu Nawēnne malun
malge sela woo sōņa.

Azezi-krisi iyā tu Nawēnne bīje nōor-paalga

¹¹La Krisi n wa'am na, a de la kāabgo kēma nējadāana, ēḡa n bɔ tōma bōn-sōma tu tu taru wā, ēḡa n kē zē'e-sōḡo n mase sela woo puam n gānnu na, la dagu fuugo deego tu nērsaalba tī, a dagu dūnia wā bōḡo. ¹²A daan kē Nawēnne zē'e-sōḡo la puam na nōore ayula mā'a wakate wuu iyā. La dagu buusi zuum, la lol-pɔla zuum tu a dake kāabe bɔ Nawēnne, a dake la a mēḡa zuum kāabe bɔ Nawēnne fāage tōma wakate n ka ba'asru iyā. ¹³Ba yuun taru la buusi, la lolu zuum, la na-sa'are tu ba yō tāmpeglum mīisra nēr-seba n sā'am loɔ* la, tu ba le malge ba tu ba āna sōḡa mase la loɔ la. ¹⁴Krisi zuum na taru pāḡa me gānna bela zozo'e. Ēḡa ka taru tuure, la doose la Nawēnne Sla n boe wakate wuu tu a dake a mēḡa bɔ Nawēnne, peege tu tōon-be'ero n sēm na kūm na, tu tu sūure āna sōḡa, tu tu tōnna bɔ'ora vɔm dāana Nawēnne. ¹⁵La de la bela iyā tu Nawēnne bīje nōor-paalga ēḡa iyā. Ēn ki la iyā, a yɔ fāage nēr-seba n tuuge pɔspɔsi nōore bīḡre la puam me, tu Nawēnne n wi ba la, ba wun to'oge bōn-sōma tu a bīje nōore tu a bɔ a nērba la wakate n ka ba'asru iyā.

¹⁶Nēra sān pa'ale ba wun puu ēḡa bōntarsōm se'em ēḡa kūm poorum, dēnu tu a ki dee tu ba yāḡa puu ba. ¹⁷Nēra la sān ken vɔa, a nōore la tu a bɔ la de la yoogo. La de la a kūm poorum tu a taru yōoro. ¹⁸La mē de la bela baa la Nawēnne pɔspɔsi nōor-bīḡre la, la de la dūnsi zuum n yese tu a pɔse tōnna. ¹⁹Amoyisi* n yuun tɔge Nawēnne loɔ wuu pa'ale nērba wuu wu Nawēnne n yele se'em ku'ulum na, a yāḡa dake la lol-pɔla, la buusi zuum, la ko'om, dake pesgo kōbro n ān mōlga, vile izɔru* vōoro luse ba puam, mīise nōor-bīḡre gōḡo la, la nērba la wuu, ²⁰dee yele yeti: <<Zuu-bāna wā n pa'alu tu Nawēnne bīje nōore la ya le tu ya sake ē.>> ²¹Amoyisi yuun ken dake zuum na mīise fuu-deego la, la pu'usgo loḡro la wuu me. ²²La sān dena loɔ la sore, la ān wu la de la sela woo tu zuum malgru tu ba le āna sōḡa Nawēnne zē'am. Tu zuum sān ka yese, Nawēnne ka basru nērba tōon-be'ero taale.

Krisi kūm n yese nērba tōon-be'ero base

²³Lan yuun mase tu ba dake dūnsi zuum malge bōn-seba n māmsru sela n boe Nawēnne yire la, tu ba le āna sōḡa bela la, la sān dena bōḡo la mēḡa n boe Nawēnne yire la, dēnu tu la dena kāabgo n ān sōḡa gānna bela. ²⁴Krisi n kē zē'e-seka la, dagu deego tu nērsaalba ēḡe bɔ Nawēnne n māmsru Nawēnne zē'e-sōḡo mēḡa mēḡa la, a kē la Nawēnne yire mēḡa, bɔna Nawēnne nēḡam tōma sōḡre iyā. ²⁵Krisi ka kē nōore faa wu kāabgo* kēma nējadāana la n kē'eru zē'e-sōḡo la yuune woo la zuum n dagu a mēḡa zuum na, a kē la nōore ayula mā'a dake a mēḡa kāabe bɔ Nawēnne. ²⁶La sān dagu nu bela, a daan

wun nāmsɛ ni mɛ nōorɛ faa, halɪ lan pɔsɛ dūnia pī'ilunjo wa paam zīna. La sɛla n de sɪra, a wa'am na nōorɛ ayɪla mā'a dūnia ba'asgɔ wakate wā, ti a yese tōon-be'ero, ɛn dɪkɛ a mɛŋa kāabɛ la īyā. ²⁷Nēra woo kiiri la buyɪla, dee ti Nawēnnɛ dita a sarɪya. ²⁸Bɛla mɛ, Krisi dɪkɛ a mɛŋa bɔ la nōorɛ ayɪla yese nērba zozo'e tōon-be'ero basɛ. A wun le leme wa'am mɛ nōorɛ buyi puam, la, la kān dɛna tōon-be'ero yɛsga īyā, la de la nēr-sɛba n gu'uri ɛ ti ba yɛ fāarɛ la īyā.

10

¹Amoyisi lɔɔ* la yɛla yuun māmɪrɪ la bōn-sōma n sēm na mā'a, ba ka de sɛla n de sɪra la mɛŋa mɛŋa. A botɪ nērba kāabra la kāabgɔ bāma mɛŋa yuunɛ woo bɔ'ɔra Nawēnnɛ ka ba'asra. La a ka tā wun botɪ nēr-sɛba n kāabrɪ bɛla la lɛm Nawēnnɛ mase sɛla woo puam. ²Sɛba n ɪti bɛla pu'usra Nawēnnɛ na, sān malgɛ ni mɛ āna sōŋa wakate wuu īyā, ba kān le tē'esra ti tōon-be'ero boe bāma zuto, la ba wun basɛ mɛ kān le kāabra. ³La dagɪ bɛla, kāabgɔ bāma ti ba kāabrɪ la, tēerɪ ba la ba tōon-be'ero yelle yuunɛ woo. ⁴Se'ere n soe la, lɔlɪ, la buusɪ zuum ka tā wun yese tōon-be'ero basɛ.

⁵Bɛla n soe ti Krisi n daan sēm dūnia zuo la, a daan yeɛ Nawēnnɛ yetɪ:

< <Fōn ka boorɪ kāabgɔ, la bɔ'a,
la fōn ɛŋɛ la īyā bɔ mam.

⁶Kāabgɔ sɛka ti ba yō'orɪ bīm̄bīnne zuo,
la kāabgɔ sɛka ti ba kāabrɪ tōon-be'ero taalɛ basga īyā la,
ka ɪti fōn sūure yɛlum.

⁷Bɛla ti mam yetɪ:

< Zuudāana Nawēnnɛ,
mam n wāna n yetɪ m ɛŋɛ fōn boorɪ ti m ɛŋɛ se'em na,
wu lan gulɛ mam yelle fu gōŋɔ puam se'em na. > > >

⁸A dɛŋɛ yetɪ: < <Fōn ka boorɪ kāabgɔ, la bɔ'a, la kāabgɔ sɛka ti ba yō'orɪ bīm̄bīnne zuo, la kāabgɔ sɛka ti ba kāabrɪ tōon-be'ero taalɛ basga īyā, la ka ɪti fōn sūure yɛlum. > > La kāabgɔ bāma, ba kāabrɪ ba wu lɔɔ la n yeɛ se'em na. ⁹Dee le yetɪ: < <Mam n wāna n yetɪ m ɛŋɛ fōn boorɪ ti m ɛŋɛ se'em na. > > A saam pɔspɔsɪ kāabgɔ la mɛ dee vigle buyi dāana. ¹⁰Azezi-krisi ɛŋɛ la Nawēnnɛ n boorɪ se'em, a dɪkɛ la a mɛŋa kāabɛ bɔ ɛ nōorɛ ayɪla wakate wuu īyā, ti tōma welge to'ore dɛna Nawēnnɛ nērba.

¹¹Kāabgɔ kēema woo ze la a tōoma zē'am daarɛ woo tōnna, la a kāabrɪ la kāabgɔ bāma mɛŋa nōorɛ faa, dee ti la ka tāna tōon-be'ero yɛsra. ¹²La Krisi dɪkɛ a mɛŋa kāabɛ la nōorɛ ayɪla bɔ yese nērba tōon-be'ero wakate wuu

īyā, dee sēḡe ka zēa Nawēnne zuugo, ¹³gu'ura tu Nawēnne wa ēḡe a be'eba tu ba bōna a nāma tēḡa. ¹⁴Bela, kāabgō buyila la mā'a tu a welge nērba to'ore tu ba dēna Nawēnne nērba mase sela woo puam wakate n ka ba'asru.

¹⁵Nawēnne Sīa mē pa'alē tōma tu bōn-ēḡa de la sīra, se'ere n soe la, a yeletu:

¹⁶< < Mam n yetu m bīḡe m nōore se'em la ba dabsa bāma poorum n wāna:

Mam wun dīke m lōo la ēḡe la ba sūure puam,
mam wun gulse ba ba putē'era puam.

Mam n de Zuudāana n yeletu. > >

¹⁷Dee ken yetu:

< < Mam kān le tēra ba tōon-be'ero, la ba tuure la yelle. > >

¹⁸Bela, Nawēnne n base tōon-be'ero taale la, la ka le nara tu ba kāabra tōon-be'ero taale basga īyā.

Tu ze-ya kāḡkāḡe Nawēnne doosgo puam

¹⁹M sobiisi, tōma mi tu Azezi zuum na īyā, tōma taru nōore me tu tu kē Nawēnne zē'e-sōḡo mēḡa mēḡa la puam. ²⁰Azezi n dīke a mēḡa īyā kāabe bō la, a āage fuugo la n beḡe tōma la Nawēnne na me, yo'oge so-paale n bō'oru vōm bō tōma. ²¹Tōma taru la kāabgō kēma nēḡadāana n bīsrū Nawēnne nērba yelle. ²²Bela īyā, base-ya tu tu lem Nawēnne zē'am la pupeelem, la sūure n bō sīra zōnzōnḡo, la sūure n peege tu tu mina tu tōon-be'ero ka le bōna, la īyā n peege la ko-sōma. ²³Tu pa'alē-ya tūn taru putē'ere gu'ura sela la da base, se'ere n soe la, Nawēnne de la sīra dāana, a wun ēḡe ēḡa n bīḡe a nōore se'em na.

²⁴Tu bīsrū taaba yelle wun keḡra taaba, tu tu tara nōḡlum, dee tōnna tōon-sōma. ²⁵Tu da base taaba lagsgō wu nērba baseba n utu se'em na, tu bō'ora-ya taaba buraane, yāma n yē tu Azezi lemḡo daare la lem me na.

²⁶Nēr-seka n bāḡe Nawēnne sīra la, a sān mina dee ken tōnna tōon-be'ero la yemleego, kāabgō ka le bōna tōon-be'ero yesga īyā. ²⁷Sela n yāḡa deege de la nēr-ēḡa gu'ura Nawēnne sarlyā, la bugum n wun di seba n sī'ise Nawēnne na, la dabeem. ²⁸La sān dēna la Amoyisi lōo la, nēra sān sā'am lōo la, tu nērba bayi, bu batā bōna mī dēna kaset-dōma, ninbāalga ka boe, dēnū tu a dāana ki. ²⁹La sān dēna bela, nēr-seka n kesē Nawēnne Dayua la, kān yē sībgrē n de be'em halu gānna bela bu? Nēr-ēḡa bīse Azezi zuum na tu Nawēnne bīḡe a nōore a īyā la zāḡa. La, la de la zuum ēḡa tu Nawēnne dīke botu nēra la welge to'ore dēna Nawēnne nēra. Ēḡa dāana ken pō'oge Nawēnne Sīa n de yel-sōnne dāana la me. ³⁰Tōma mi Nawēnne n yetu:

< < Mam n de m lebse be'em, la de la mam n wun yɔ. > > La ken yeti:

< < Zuudāana la n wun di a nērba sarɔya. > > ³¹La de la yelle mēŋa mēŋa bɔ sɛka n lui Nawēnne n de vɔm dāana la nu'usum.

³²Tēegɛ-ya yāma n daan pɔsɛ yē Nawēnne peelem n pa'ale ya sɔra la, lan daan ān se'em bɔ ya, ya daan yē nāmsgɔ zo'oge mɛ, la ya wībe mɛ ze'ele kāŋkāŋɛ. ³³Ba daan tuuru dee nāmsra ya nērba baseba mɛ nērba zē'am, la yāma naage la seba ti ba nāmsru la mɛ sōŋɛ ba. ³⁴La yāma zoe seba n boe yu'a deem na ninbāalga mɛ. La ban fā yāma loɔrɔ la, yāma sake mɛ koŋɛ ba la sū-yēlga, yāma n mi ti yāma taru la bōntarsōm sōma n gānnu bela n kān sā'am na iyā. ³⁵Bela, da base-ya sū-ke'eŋo sɛka ti ya taru la, ti ya wun yē yɔɔrɔ zozo'e. ³⁶Yāma de la ya narge pāŋa sēŋɛ nēŋa ēŋɛ Nawēnne n booru se'em, ti ya wun to'oge sɛla ti a bīŋɛ nōorɛ ti a bɔ ya la. ³⁷La gulɛ ti Nawēnne yeti:

< < La dege la fēe, fēfēe mā'a,
ti sɛka n sēm na wun wa'am,
a kān yuuge.

³⁸Nēr-sɛka n bɔ mam sɔra
mase mam zē'am wun vɔa,
ēn bɔ mam sɔra la iyā.
La sɛka n lebe poorum,
mam sūure kān āna yēlum la a dāana. > >

³⁹La sān dɛna tōma, tōma dagu seba n lebru poorum wun sā'am na, tōma de la seba n bɔ sɔra wun yē fāare.

11

Bɔ sɔra yelle

¹Bɔ sɔra de la fōn mi sɔra sɔra ti fōn taru putē'ere gu'ura sɛla la, fu wun yē, a botu fu mina la sɛla n ka yēti la nini. ²La de la kurum kurum dōma n yuun bɔ Nawēnne sɔra la iyā, ti a tɔgɛ ba yelle sōŋa. ³La de la tōma n bɔ Nawēnne sɔra la iyā, ti tōma bāŋɛ ti Nawēnne dɔke la a yetɔga nāam tēŋa la saazuum, bela ti tōma mina ti sɛla n yēti wā ze'ele la sɛla n ka yēti puam.

⁴Abɛli* n bɔ Nawēnne sɔra la iyā, ti a yuun kāabe kāabgɔ n taru yōoro gānna Akāi kāabgɔ bɔ Nawēnne. La de la bɔ sɔra la iyā ti Nawēnne to'oge a bɔ'a la, dee yeti a mase ēŋa zē'am. Abɛli n bɔ sɔra la iyā, baa ēn ki la, a yelle ken tɔgra mɛ.

⁵La de la A'enōki n bɔ sɔra la iyā, ti Nawēnne yuun zēke ē sēŋɛ a yire, ti a ka ki, ti ba yuun ka le yē ē, Nawēnne n zēke ē na iyā. Lan dēŋɛ a zēkre la, la

gulse a yelle yeti, a paage Nawēnne yem me. ⁶Nēra sān ka bɔ Nawēnne sɪra, a ka tā wun paage a yem. Nēra sān lenna Nawēnne zē'am, dēni tu a bɔ sɪra tu a boe me, la a yɔɔri seba n eeru ē me.

⁷Anoe* n bɔ Nawēnne sɪra la iyā, tu a zoe Nawēnne sake a nōore. Nawēnne yuun pa'ale ē na bōn-seba n wun ēɲe tu nērba nān ka yēti, tu a sake māale ōorɔ kātɛ, tu ēɲa la a yir-dōma kē mī yē fāare. Bela a pa'ale tu dūnia dōma n ka sake la koɲe buuro me, dee tu ēɲa mase Nawēnne zē'am, ēn bɔ ē sɪra la iyā.

⁸Abraham* n bɔ Nawēnne sɪra la iyā, tu a yuun sake a wi'a, yese we'esa tēn-sɛka tu Nawēnne bīɲe nōore tu a bɔ ē na bɔbre, dee ka mina ēn we'esu zē'e-sɛka la. ⁹Abraham n bɔ sɪra la iyā, a yuun sēɲe ka kē'era tēn-sɛka tu Nawēnne bīɲe nōore tu a bɔ ē na puam wu sāana la, yuun tī fuu-deego bɔna mī. A'izaku, la Azakɔbu mē yuun kē'eru la fuu-deto puam. Nawēnne yuun bīɲe nōore bɔ la bāma wuu. ¹⁰Se'ere n soe la, Abraham yuun taru la putē'ere gu'ura tēn-sɛka ēbre n ēebe sōɲa, tu Nawēnne mēɲa dɛna sɛka n make dee mē.

¹¹La de la Asara n bɔ Nawēnne sɪra la iyā, tu baa ēn yuun de kōndɔgre dee kurgɛ zo'oge la, Nawēnne base me tu a dɔge bia, se'ere n soe la, a bɔ la sɪra tu sɛka n bīɲe a nōore la, wun ēɲe ēn yele se'em na me. ¹²Bela n soe, tu buraaga ayula n yuun kurgɛ ka zāage la kūm, dɔge yusu tu ba zo'oge āna wu wōrbie n boe saazuum, bu tēntōnbī'isgo n boe ko-kātɛ nōorum tu nērba ka tā wun kāale ba.

¹³Nēr-bāma wuu ki la ba bɔ sɪra la puam. Ba yuun ka to'oge bōn-seba tu Nawēnne bīɲe nōore tu a bɔ ba la, la ba yuun tūule yē ba la halu zāazāare, tu ba sūure āna yelum. La ba bāɲe me yele tu bāma de la sāama ka tara zē'a dūnia zuo. ¹⁴Seba n tɔgru wāna la pa'alu tu ba eeru la tēn-sɛka tu ba wun wi'ira ba mēɲa tēɲa. ¹⁵Ba yuun sān tē'esra tēn-sɛka tu ba yese dee base la yelle tu a sɪra tara ba, ba taru nu sore wun lebe bilam me. ¹⁶Lan de se'em na, ba yuun eeru la tēn-sɛka n ān sōɲa gāna. Tēn-ēɲa de la Nawēnne yire. Bela n soe tu Nawēnne ka zoe yānne tu ba wi'ira ē tu ba Nawēnne, la de la ēɲa n māasum tēɲa bɔ ba.

¹⁷La de la Abraham n bɔ Nawēnne sɪra la iyā, tu a yuun dɪke A'izaku tu a kāabe bɔ Nawēnne, wakat-sɛka tu Nawēnne make ē buse yeti a dɪke a dayua la bɔ ē na. A'izaku n de a dayɔ-yēɲa la tu a yuun dɪke tu a kāabe bɔ, dee tu la dɛna la ēɲa yelle tu Nawēnne yuun bīɲe nōore la ē le. ¹⁸Nawēnne yuun yeti: <<La wun doose la A'izaku tu fu yē yusu tu mam bīɲe nōore la.>>

¹⁹Abraham yuun taru la putē'ere tu Nawēnne tā wun vo'oge A'izaku me. Bela n soe tu Nawēnne lebse bɔ ē a dayua. La ān wu a vo'oge ē me na, yel-ēna

puam mām̄sgo n boe mī.

²⁰La de la A'izaki n bō Nawēnne sira la īyā, ti a kā kā'a-sōma n de sela n sēm bō Azakōbi, la A'eso.

²¹Azakōbi n bō Nawēnne sira la īyā, ti ēn yuun wa yōna kūm na, ti a kā kā'a-sōma bō Azozefu dayōosi bayi, tike a dasaare ka dūma nā'ase Nawēnne.

²²Azozefu n bō Nawēnne sira la īyā, ti ēn yuun wa dee kūm na, ti a yele ṽsrayeli dōma yeti, ba wun wa yese Ezipti* tēja me, dee pa'alē ba wun wa ēje ēja kōba se'em.

²³Amoyisi* dōgriba n bō Nawēnne sira la īyā, ti ba yuun dōge ē, dūke ē sugē wōr-sūtā. Ba yē me ti a de la bia n ān sōja, ti ba ka zoe dabeem la naba la n bō nōore se'em na.

²⁴Amoyisi n yuun bō Nawēnne sira la īyā, ti ēn wa lebge bōnkēka la, ti a zagse ti ba da wi'ira ēja ti naba Afaarō pōyua la dayua. ²⁵A yuun boori me ti a lagum na Nawēnne nērba la po nāmsra, gānna ēja n uti sū-yēlga la sela n de be'em wakate fēfēe. ²⁶A buse me ti ba sān pō'oge ēja wu ba wun pō'oge Krisi* la, n taru yōoro zo'oge gānna Ezipti tēja bōntarsōm wuu. Se'ere n soe la, a yuun taru la putē'ere gu'ura yōoro n boe nēja.

²⁷Ēn bō Nawēnne sira la īyā, ti a ze'ele Ezipti fōrge dee ka zoe naba la sū-isgre, a yuun mōrge me ze'ele kānkāje, se'ere n soe la, a yē la Nawēnne ti ba ka yeti la nini. ²⁸La ēn bō sira la īyā, ti a botu ṽsrayeli dōma ku Zōog-base* pebila ēje zūm mīise deto nōa, ti malēka* sēka n wun ku kōm-kēendōma la, da ku ṽsrayeli dōma kōm-kēendōma.

²⁹ṽsrayeli dōma n bō Nawēnne sira la īyā, ti mōg-mōlga la ko'om yuun welge dee base tēn-kē'ēja ti ba doose tole, ti Ezipti dōma mē paage doose ti ba tole, ti ko'om di ba.

³⁰ṽsrayeli dōma n bō Nawēnne sira la īyā, ti ba yuun sēje kaage Zeriko tēja dabsa ayopu, ti a lalsi lui.

³¹Arahabi n de pōg-sēka n yuun uti yalsi la n bō Nawēnne sira la īyā, ti a yuun to'oge nēr-sēba n sēje ti ba lalse buse Zeriko tēja n ān se'em na a yire sōja, bela ti a ka po naage la si'ṽsruba la ki.

³²Yela zozo'e boe me ti mam wun tōge ni, la nēja ka boe ti mam wun tōge Azedeyō, la Abaraki, la Asāmsō, la Azefte, la Adavidi*, la Asāmwele, la Nawēnne nōto'ōsruba* la yelle. ³³La de la ban bō Nawēnne sira la īyā, ti ba yāje na'adōma to'ose ba so'olum, ba tōm sela n mase me, ba yē ti Nawēnne n bije nōore se'em na ēje me, ba mūm gūgma nōa me. ³⁴La ba kīje bugum n diti la pāja me, ba pōse sukōbgo kūm me, ba yē pāja me ba tōrgo puam, dena gāndōoro zebre zē'a, zēbe yāje satēma zēbzēruba dige

ba. ³⁵Pɔgsɪ yē ba nērba n ki mɛ dee vo'oge. Sɛba yē nāmsgɔ mɛ zozo'e dee zagse yolsɔ, se'ere n soe la, ba boori ti ba wa vo'oge mɛ yē vɔm n ān sōŋa gānna. ³⁶Ba la'ari sɛba mɛ, wē ba la kafōbsɪ, ba ba sɛba mɛ la bānsɪ kē'esɛ yu'a deem. ³⁷Ba lobe sɛba la kuga ku, wā sɛba la soya ku, sɛ baseba la sukɔbro ku. Ti sɛba ɛera ye'ena, ye piisi gāna bu buusi gāna, sake ka tara sela sela, ti ba fɔ'ona ba, nāmsra ba. ³⁸Ba yuun eerɪ la weem, la tānsɪ zuto, gā tānsɪ yogro, la tēŋa yogro puam. Dūnia ka nari ti a tara nēr-bāma.

³⁹Nēr-bāma wuu, Nawēnne tɔge ba yelle sōŋa mɛ ban bɔ ē sɪra la iyā, la baa belā ba ka to'oge Nawēnne n bīŋe nōore ti a bɔ ba sela la. ⁴⁰Nawēnne yuun pōn dēŋe looge yem ti a ēŋe la sela n ān sōŋa gānna bɔ tōma, belā ti a ka botɪ ba mase sela woo puam, ti tōma ka naage la ba.

12

Ti sake ti So Nawēnne demsgo

¹Belā, tōma n tari nērba zozo'e n gilge tōma pa'ala ti sore la, ti mē base bōn-sɛba n gu'uri ti sēnne, la tōon-be'ero ti ti uti nāana nāana la, dee mōrge zɔta zua n boe ti nēŋa na. ²Ti bisra-ya Azezi, ēŋa n botɪ ti bɔ sɪra, dee wun tari ti paage a ba'asɔ zē'am. A wībe mɛ ki dɔ-puurŋa* zuo ka zoe yānne, se'ere n soe la, a yē sū-yēlga sɛka n gu'uri ē na mɛ, la a yāŋa zī la Nawēnne na'am bīmbīnne zuɔgɔ.

³Tē'esɛ-ya bisɛ, tōon-be'ero dōma n sɪ'ɪsɛ ē, nāmsɛ ē se'em, ti a wībe, ti ya da base ti ya iyā ki ti ya buraane bo'oge. ⁴Yāma n zɛbrɪ la tōon-be'ero la, ya ken ka zɛbe ki. ⁵Da yīm-ya kā'aŋɔ sɛka ti Nawēnne kā'an ya wu nēra n kā'anɪ a kɔma se'em yetɪ:

< < M bia, Zuudāana sān sɪbge fɔ,
da dɪkɛ ti la dɛna zāŋa,
a sān pa'alɛ fɔ fu tuure,
da base ti fu buraane bo'oge.

⁶Se'ere n soe la,
Zuudāana demsɪ la sɛba ti a nōŋe,
dee sɪbgra sɛka woo ti a dɪkɛ ti a dɛna a bia. > >

⁷Wībra-ya, ti la de la ya demsgo, Nawēnne uti ya la a kɔma ɪrgɔ. Bia ka boe ti a sɔ ka sɪbgra ē. ⁸Nawēnne sān ka demse ya wu ēn uti a kɔma wuu se'em na, belā ya yi de la tāmpība, ya dagɪ a kɔma. ⁹La sān dɛna ti sɔdōma n dɔge ti la, ba daan sɪbgrɪ ti mɛ, dee ti ti nanna ba. Belā, ti sake ti So Nawēnne n boe saazuum nōore gānna, ti ti wun yē vɔm a zē'am. ¹⁰Ti sɔdōma la daan sɪbgrɪ ti la wakate fēfēe iyā wu bāma mēŋa n tē'esɛ se'em na. La Nawēnne

sibgru tu la tōma mēḡa sōḡre īyā, tu a botu tu welge to'ore dēna pupeelem dōma wu ēḡa la. ¹¹Wakatε sεka tu ba sibgru tōma la, la de la sū-sā'ḡḡ, la ka de sū-yēlga. La bεla poorum nēr-sεba n yē sibgrε ēḡa la yetu a yōoro mε, n de sū-mā'asum, la vōm n mase āna sōḡa.

Tu mōrge da zagse Nawēnne yel-sōnne

¹²Bεla, keḡe-ya ya nu'usi n targε, la ya dūma n ki la. ¹³Basε-ya tu ya nāma la sēnna sorōoro n de tēntēesu zuto, tu nēr-sεka n dū'usri la da lui, a wun yē īmā'asum.

¹⁴Mōrge-ya ε tu sū-mā'asum bōna yāma la nērba wuu tēḡasuka, la ya ε pupeelem. Tu pupeelem sān ka bōna, nēra ka tā wun yē Zuudāana la.

¹⁵Guuse-ya tu ya nēra nēra da wa mōḡe a mēḡa Nawēnne yel-sōnne, ken guuse-ya tu nēr-sεka da āna wu yēg-toogo n puse ya tēḡasuka, wun basε tu toogo la loḡe nērba zozo'e sā'am ba. ¹⁶Da basε-ya tu ya nēra nēra ita yalsu, bu nēra n pō'oru sela n de Nawēnne bōnḡ, wu A'eso* n yuun dıke a kēnno bōnḡ teege dia laaga ayula la. ¹⁷La yāma mi tu bεla poorum, ēn wa bōra tu a so kā kā'a-sōma bō ē, ēḡa n de kēema īyā la, a ka tā'agε. A ka yē sore yāḡe teege yelle la tu a ēḡe la, baa ēn kellu la.

¹⁸Yāma n lem Nawēnne zē'am se'em na, de la to'ore la Israyeli dōma n yuun lem sela tu ba tā wun kalum dee yē zē'am na. Bāma yuun lem na tāḡa yē bugum n diti, la lika n ān lim, la kusebgo kātε. ¹⁹La ba wōm na benkonne peebgo, la kōa n tōge, tu nērba la n yuun wōm na belem yetu, la da le tōge pa'asε. ²⁰Se'ere n soe la, ba ka tā wun to'oge ēn yele se'em yetu: << Sεka sān kalum tāḡa la, baa a sān dēna dūḡa, ba lobe ē na kuga ku >> la. ²¹Bōn-sεba n yuun ēḡe la bō'oru la dabeem, halu tu Amoyisi* yele yetu, ēḡa zotu la dabeem, halu tu ēḡa gōgra.

²²La yāma lem na tāḡa tu ba wi'iri tu Siyō* tāḡa n de vōm dāana Nawēnne tēḡa, ēḡa n de Zerizalem* mēḡa mēḡa n boe Nawēnne yire, tu malεkadōma* tusa tusa bōna mī. ²³La ya ken lem na Nawēnne nērba lagsgo n de a kōm-kēendōma tu ba yu'ura gulse Nawēnne yire la. La ya lem Nawēnne n de nērba wuu sarlyadita. Ya lem na nēr-sεba n mase Nawēnne zē'am, dee mase sela woo puam na sūsu zē'am. ²⁴Yāma lem na Azezi n de sεka n boe Nawēnne la tōma tēḡasuka botu Nawēnne bīḡe nōor-paalga la tōma lε. A zūm na n yese bō tōma la pa'alε la sela n ān sōḡa ḡānna Abel* zūm na.

²⁵Ita-ya guusgo, da zagse ka selse sεka n tōgru la ya lε la. Sεba n yuun zagse ka selse nēr-sεka n kā'anu ba tēḡa zuo la ka pōse nāmsgo. Bεla, tōma sān zagse ka selse sεka n boe Nawēnne yire la yetoga, tōma kān yāḡe pōse.

²⁶A kōa la yuun botu tēḡa la mīim mε, la lεlε wā, a bīḡe la nōore yetu:

< < Mam wun le mīim dūnia me nōore ayula, la dagi dūnia mā'a, saazuum mē wun mīim me. > > ²⁷Ēn yeti a wun le mīim nōor-ayula la, pa'ale me ti sela ti a nāam na wun mīim me sā'am boi, dee ti sela n kān tā'age mīim sā'am na mā'a n wun weege. ²⁸Bela, tōma n wun to'oge so'olum n kān sā'am na iyā, base-ya ti ti pu'usra Nawēnne a yel-sōnne, tōnna se'em n wun āna a sūure yelum bo'ora ē, la ti nā'asra ē, dee zota ē. ²⁹Lan de se'em na, tōma Nawēnne ān wu bugum n diti.

13

Ti wun lta se'em paage Nawēnne yem

¹Ken nōhe-ya taaba wu sobiisi la. ²Da base-ya sāama sāano ɔgo, ti nērba baseba ēhe la bela, ēhe malekadōma* sāane dee ka bāhe.

³Tēra-ya seba n boe yu'a deem na yelle, wu yāma mē po bona la yu'a deem na. Tēra-ya seba ti ba nāmsri ba la yelle, wu yāma mēha n nāmsri la.

⁴Base-ya ti pɔgdire tara nā'asgo, dee da base ti dēgo tōoma bona mī, se'ere n soe la, Nawēnne wun di nēr-seba n lti yalsi, la nēr-seba n tūuli la sarlya me.

⁵Da base-ya ti ligri nōhlum sōna ya. Base-ya ti ya sūure āna yelum la yāma n taru sela la, ti Nawēnne yeti: < < Mam kān base fo, mam kān malun base fo. > > ⁶Bela n soe ti tōma nēra woo tāna wun yele la buraane yeti:

< < Zuudāana de la mam sōhɔra,
mam kān zoe dabeem.

Nērsaala tā wun ēhe mam na bēm? > >

⁷Tēra-ya ya nēhadōma n mōole Nawēnne yetoga bo ya la yelle. Base-ya ba vom n daan ān se'em ka paage ba kūm, ti ya mē lta bāma n bo sira ēhe se'em na. ⁸Azezi-krisi de la ēn ān se'em zaam, la zīna, la wakate wuu. ⁹Da base-ya ti zāsɔ sāsɔ buuri to'oto'ore boti ya tuuge. Sela n ān sōha de la ti base ti Nawēnne yel-sōnne bo'a la kehe ti sūure, la, la da dena ɔgo sōa n de dia yelle, seba n doli ɔgo bāma la ka yē yōoro.

¹⁰Tōma taru la kāabgo*, ti Zifdōma n tōnni ba kāabgo tōoma la ka tara sore ti ba naage tōma kāabgo la puam. ¹¹Zifdōma kāabgo kēma nēhadāana taru la dūnsi zuum kē'era Nawēnne zē'e-sōhɔ la kāabra tōon-be'ero taale basga iyā, dee tara ba nēnno na yesra tēha la kēkɛrɔha yō'ora. ¹²La de la bela ti Azezi mē yese tēha la kēkɛrɔha ka ki, ti a mēha zuum malge nērba ti ba āna sōha Nawēnne zē'am. ¹³Bela, ti yese-ya sēhe a zē'am tēha la kēkɛrɔha ka po sake pɔ'ore la. ¹⁴Tōma ka taru tēha dūnia wā zuo n boe wakate wuu iyā, tōma eeru la tēn-seka n sēm na.

¹⁵Azezi ñyã, ti nã'asra Nawēnne wakate wuu ti la ãna wu kãabgo la, la boori ti la yeti ti nõore yetoga zẽke a yu'ure pa'ale ãn de sɛka. ¹⁶Da base-ya ur-sõma ɽrgo, la taaba sõnre, ti tõon-bãma n ãn wu kãabgo n ɽti Nawēnne sũure yɛlum.

¹⁷Sakra-ya ya nẽnadõma nõore, dee nanna ba yetoga. La de la bãma n bɽsri yãma n doli Nawēnne sore la yelle, ba wun ka tɔge pa'ale Nawēnne bãma n bɽse ya yelle se'em me. Ënre-ya ya wun ãnre se'em ti ba tã'age tõm ba tõoma la sũ-yɛlga da yõnna, ti bela ka tarɽ yõoro bo ya.

¹⁸Pu'usra-ya Nawēnne bo'ora to. Tõma mi ti sũure puam me ti tõma ka ãnre be'em, tõma boori me ti ti yel-ɽre ãna sõnra sɛla woo puam. ¹⁹Mam sosri ya me zozo'e ti ya pu'usra m ñyã ti m yẽ sore leme wa'am ya zẽ'am tɔto.

Pu'usgo, la ba'asgo yetoga

²⁰La de la Nawēnne n de sũ-mã'asum dãana n vo'oge ti Zuudãana Azezi, ti a bɽsra tõma yelle wu dũnsiin-ke'ema, a zulum na ti Nawēnne dɽke bĩnre nõore la tõma wakate n ka ba'asri la ñyã. ²¹Nawēnne wun base ti ya tã'age ɽta sɛla woo n ãn sõnra, dala a yem n boori se'em. A wun base ti sɛla n ãn a sũure yɛlum ãnre ti puam, Azezi-krisi ñyã, ãnra n de sɛka n mase nã'asgo wakate n ka ba'asri. Amina.

²²M sobiisi, mam sosri ya ti ya sake to'oge kã'anjo yetog-bãna wã, ti mam n gulse ya gõn-sɛka wã ka zo'oge. ²³Bãnre-ya ti ba yo'oge ti sobia Atimõti base me, a sãn wa'am tɔto, mam na ãnra wun doose taaba wa'am wa kaage ya.

²⁴Pu'use-ya ya nẽnadõma, la nẽr-seba wuu n de Nawēnne nẽrba. Itali dõma pu'usri ya.

²⁵Nawēnne yel-sõnne wun bona la ya wuu.

[\f1 7:1 Bɽse-ya Pĩ'ilunjo Gõnjo 14:17-20.](#)

Azaku

Gõn-sɛka ti Azaku gulɛ

Bilgre

Něrba zozo'e tē'esɛ ti la de la Azaku n de Azezi yɪbga la n gulɛ gõŋɔ wã. A gulɛ bɔ la Nawēnne něrba wuu n wɪrgɛ bɔna dũnia zuo. A gulɛ pa'ale ba la sɛla ti ba ɪti ti la ka āna sõŋa, pa'ale ba ban masɛ ti ba vɔa se'em wakate wuu.

Azaku tɔgɛ la yɛla buuri to'oto'ore yelle:

A tɔgɛ la yɛm yelle, la bõntarsõm, la nõŋɔ yelle, la yelle sãn paage tõma, la tõon-be'ero ɪrgɔ yelle. A yeti tõma sãn yeti tõma doli la Nawēnne, la masɛ me ti ti ɪta Nawēnne n yele se'em na (sapɪtri 1).

A yeti la ka masɛ ti ti tũ'usra něrba, dee pa'ale ti bɔ sɪra, la tõon-sõma doli la taaba (sapɪtri 2).

A yeti ti guuse ti mēŋa la ti nõore yetɔga, dee pa'ale yɛm sɪra sɪra n de sɛka (sapɪtri 3).

La a kã'an na sɛba n wē'eri nõke'ene, la nēr-sɛba n nõŋɛ bõŋɔ, la nēr-sɛba n zɛrgri taaba, la sɛba n de pa'al-m-mēŋa dõma, la sɛba n de bõntatba (4:1-5:6).

Gõŋɔ la ba'asgɔ, a kã'an na Azezi něrba yeti ba tara sũ-mã'asum. Yelle sãn paage ba, bu la sãn dɛna sũ-yɛlga, bu bã'asi, ba pu'usɛ Nawēnne (5:7-20).

Azaku gõŋɔ wã pa'ale ti fu sãn bɔ Nawēnne sɪra, fu tõoma n wun pa'ale ti fu bɔ sɪra. Bɛla, nēra sãn yeti ēŋa bɔ Nawēnne sɪra, dee ka tõnna tõon-sõma, la de la zãŋa (2:26).

Gõn-sɛka tɪ

Azaku

gulɛ

1

¹Mam Azaku n de Nawēnne, la tɪ Zuudāana Azezi-krisi tōntōnna n gulɛ gōŋɔ wā pu'usra Nawēnne nērba wuu n wɪrgɛ bɔna zē'a woo la.

Yelle sān paage nēra

²M sɔbiisi, nāmsgɔ to'oto'ore sān paage ya Azezi sore la puam, ya dɪkɛ ba tɪ ba dɛna ya sū-yēlga zōnzōnno, ³se'ere n soe la, ya mi tɪ nāmsgɔ sān paage ya, ya bɔ sɪra la puam, tɪ ya yāŋɛ wībe, la wun botɪ ya mōrgɛ ze'ele la kāŋkāŋɛ. ⁴La mōrgɛ-ya ze'ele kāŋkāŋɛ ka paage a tɛka, tɪ ya wun masɛ sɛla woo puam, dɛna nērba n bɪ, tɪ sɛla ka pɔ'ɔgɛ ya.

⁵Yem sān pɔ'ɔgɛ ya nēr-sɛka, a sose Nawēnne n bɔ'ɔrɪ nērba wuu la yemleego dee ka mōŋra ba la, tɪ a wun bɔ ē. ⁶La a sān sose ē, dēnɪ tɪ a bɔ ē sɪra, da sē'ena baa fēfēe. Se'ere n soe la, nēr-sɛka woo n sē'enɪ, a ān wu ko-kāte ko-mī'isi tɪ kusebgo vugri wē'era ba tɪ ba yɛgna se'em na. ⁷Nēr-ēŋa buuri da tara putē'ere tɪ a wun to'oge sɛla Zuudāana la zē'am. ⁸A de la nēra n de putē'era bayi dāana, tɪ a yem yɔɔra ēn ɪtɪ bōn-sɛba la wuu puam.

⁹La masɛ tɪ sɔbi-sɛka n de nasa ēŋɛ sū-yēlga, tɪ Nawēnne zēkrɪ ē mɛ. ¹⁰La bōntarsa mē ēŋɛ sū-yēlga Nawēnne n sikri ē na, se'ere n soe la, a bōntarsōm na wun tole wu mō-puuro la. ¹¹Wuntɛɛŋa sān wōŋɛ mōogɔ, a puuro la zēkrɪ mɛ suura kuta, tɪ ba dasānne na bɔta. Bōntarsa mē ān na bɛla, a wun ki mɛ a bōntarsōm na tōoma puam.

¹²Nēr-sɛka n wībri nāmsgɔ puam tarɪ zu-yēlga. Se'ere n soe la, ēn ze'ele kāŋkāŋɛ la, Nawēnne wun bɔ ē bɔ'a n de vɔm n ka ba'asrɪ tɪ a bīŋɛ nōorɛ tɪ a bɔ sɛba n nōŋɛ ē na.

¹³Yelle sān paage nēra botɪ a bɔɔra tɪ a ēŋɛ be'em, a da yetɪ Nawēnne n base tɪ ēŋa bɔɔra tɪ a ēŋɛ be'em. Sɛla ka tā wun botɪ Nawēnne ēŋɛ be'em. La Nawēnne mē ka botɪ nēra bɔɔra tɪ a ēŋɛ be'em. ¹⁴La de la nēra woo yemleego n de be'em n pā'asrɪ ē, botɪ a kē'era yɛla puam. ¹⁵La be'em yemleego sān yōkɛ puurɛ, a dɔgrɪ la tōon-be'ero. La tōon-be'ero la sān wa bɪ, a sēm na kūm.

¹⁶M sobi-nōḡṛṣṭ, da pā'ase-ya ya mēḡa. ¹⁷Bɔ'a wuu n ān sōḡa, la bɔ'a n mase wuu ze'eti la saazuum, Nawēnne n de peelem dāana la zē'am. Ēḡa n nāam bōn-seba wuu n boe saazuum nēera peelem, ti ba tɛɛra, la ēḡa ka teerṭ, a ka tarṭ lika. ¹⁸Ēḡa mēḡa n boorṭ ti a base ti a sṭra yetɔḡa la bɔ tōma vɔm. A ēḡe bela ti tōma dēna la pɔspɔsṭ dōma bōn-seba wuu ti a nāam na puam.

Selsra-ya, dee ɩta Nawēnne n yeke se'em na

¹⁹M sobi-nōḡṛṣṭ, bāḡe-ya bōn-ēna wā sōḡa, nēra woo mōḡe selsra sōḡa, la a mā'age a mēḡa tɔḡra, la a da isgra sūure tɔtɔ. ²⁰Nērsaala sūure sān isge, a ka ɩti sela n mase Nawēnne zē'am. ²¹Bela, base-ya sela n de tōon-dēḡṛɔ buuri wuu, la sela n de putuulḡɔ wuu, dee sike ya mēḡa to'oge Nawēnne yetɔḡa la ti a dṭke ēḡe ya sūure puam, n tā wun fāage ya la.

²²Da pā'ase ya mēḡa, dēna-ya nērba n sakṭ Nawēnne yetɔḡa, da dēna-ya nērba n selsṭ mā'a. ²³Nēr-seka woo n selsṭ yetɔḡa la, dee ka sakṭa ɩta lan yeke se'em na, a dāana ān wu nēra n bṭse bṭsga puam yē a mēḡa n ān se'em, ²⁴la ēn bṭse a mēḡa kṭ'ɩɩm dee fōḡe la, a dare yīm ēḡa n ān se'em na mɛ. ²⁵La nēr-seka n tarṭ Nawēnne ɩɔɔ n mase sōḡa n yolsṭ nērba la, dee sake ē sōḡa ɩta lan yeke se'em na, ēḡa dagṭ nēra n selsṭ dee yīnna, ēḡa dāana tarṭ la sū-yēlga ēḡa n ɩti sela la puam.

²⁶Nēr-seka woo n tē'esṭ ti ēḡa de la nēra n dolṭ Nawēnne, dee ka tāna a nōore yōkra, a pā'asṭ la a mēḡa, nēr-ēḡa Nawēnne doosḡo la de la zāḡa. ²⁷Tṭ Sɔ Nawēnne n boorṭ ti ti dɔla ē se'em ti la āna sōḡa ka tara dēḡṛɔ n wāna: La de la fu bṭse kṭbṭsṭ la pɔkōpa yelle ba nāmsgɔ puam, la fu guuse fu mēḡa la dūnia wā tōon-dēḡṛɔ.

2

Da tū'usra-ya nērba

¹M sobiisi, yāma n sake ti Zuudāana Azezi-krisi n tarṭ na'am pāḡa la, da tū'usra-ya nērba. ²Tṭ dṭke makre, wu yāma sān lagse taaba ti nēra n pire sālma nutua dee ye fu-sōma wa'am wa kē ya lagsgɔ la zē'a, ti nasa n mē ye fu-zōra kē, ³ti yāma sān bṭse nēr-seka n ye fu-sōma la yeke ē yetṭ:

<<Wa'am wa zī'ire kalam n de zē'e-sōḡɔ>>, dee yeke nasa la yetṭ: <<Zɛ saazuo, bu zī'ire tēḡa mam nāma zē'am wā.>> ⁴Yāma sān ēḡe wāna, yāma ka tū'usri nērba sṭra? Bela, ya tarṭ la putē'e-be'ero bokra nērba, yetṭ ayēma n ḡānnṭ ayēma.

⁵M sobi-nōḡṛṣṭ, selse-ya. Nawēnne looge la nēr-seba ti dūnia dōma bṭsṭ ti

ba de la nasdōma la, boti ba bɔ ẽ sɪra dɛna bōntatba, ti ba wun wa bɔna a so'olum ti a bīŋe nōore ti a bɔ sɛba n nōŋe ẽ na puam. ⁶La yāma pɔ'ɔrɪ la nasdōma. La dagi bōntatba n nāmsɪ ya, dee yōgra ya sēna sarɪyaditba zē'am? ⁷La de la bāma n pɔ'ɔrɪ Krisi yu'ur-sōŋɔ sɛka ti ba bɔ ya la.

⁸Ya sān sake ɪta Nawēnne so'olum* ɪɔɔ la n gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam yeti: <<Nōŋe fu tadāana wu fu mēŋa la >>, ya ēŋe sōŋa. ⁹La ya sān tū'usra nērba, ya tōm na tōon-be'ego, la ɪɔɔ la pa'ale ya ti ya tōm na tōon-be'ego. ¹⁰Nēr-sɛka sān sake ɪɔɔ la wuu, dee si'ɪsɛ ayɪla tōm tōon-be'ego, a si'ɪsɛ la ba wuu. ¹¹Nawēnne n yeti: <<Da ēŋe yalsɪ >> la, ēŋa n ken yeti: <<Da ku nēra >>. La fu sān ka ēŋe yalsɪ, dee ku nēra, fu de la nēra n si'ɪsɛ ɪɔɔ la. ¹²Tɔgra-ya dee tōnna ti la mase la ɪɔɔ n yolsɪ nērba la, mina ti Nawēnne wun dɪke la ēŋa di ya sarɪya. ¹³Nawēnne sān wa dita sarɪya, a kān zoe ninbāalga la nēr-sɛka n ka zoti a taaba ninbāalga. Fu sān zoe nērba ninbāalga, Nawēnne mē wun zoe fu ninbāalga.

Bɔ sɪra, la tōoma

¹⁴M sobiisi, nēra sān yeti, ēŋa bɔ Nawēnne sɪra, dee ka tōnna tōoma n pa'alɪ bɛla, a yōorɔ de la bēm? Bɔ sɪra ēŋa tā wun fāage ẽ mɛ buɪ? ¹⁵Tɪ dɪke makɛ, wu sobia n ka tarɪ fuugo yɛɛra, dee ka tara dita, ¹⁶tɪ yāma nēra ayɪla sān yele ẽ yeti: <<Sēŋe la sū-mā'asum ka di tɪgɛ, dee ye fuugo ti ɔɔɔ da tara fɔ >> dee ka bɔ ẽ sōŋɛ sɛka ti a boorɪ la, a yōorɔ de la bēm? ¹⁷La mē de la bɛla la bɔ sɪra, ya sān bɔ sɪra ti la ka lagɪm na tōoma, a de la zāŋa.

¹⁸La nēr-sɛka tā mɛ yeti, ayēma bɔ la sɪra, la ayēma tōnnɪ la tōon-sōma. Mam wun yele ẽ yeti, pa'ale mam fu bɔ sɪra la n ka lagɪm na tōoma la, ti mam wun dɪke m tōon-sōma la pa'ale ti mam bɔ sɪra. ¹⁹Fōn sake mɛ ti Nawēnne ayɪla mā'a n boe. La ān sōŋa. Kulkā'arsɪ* mē sake la bɛla, dee gōgra la dabeem. ²⁰A ka tarɪ yɛm dāana, fōn boorɪ mɛ ti m pa'ale fɔ ti fu sān bɔ sɪra ti la ka lagɪm na tōoma, a ka tarɪ yōorɔ? ²¹Tɪ yaaba Abraham* ti Nawēnne yuun yeti a mase ya la, la de la a tōoma īyā, ēn yuun dɪke a dayua A'izaki ti a kāabe bɔ Nawēnne na īyā. ²²Fu yē mɛ ti a bɔ sɪra, la a tōoma la lagɪm na taaba. A tōoma la īyā n boti a bɔ sɪra la mase sōŋa sōŋa. ²³Bɛla ti Nawēnne gōŋɔ n gulɛ se'em na ēŋe. La yeti: <<Abraham bɔ la Nawēnne sɪra, ti Nawēnne bɪsɛ a bɔ sɪra la, yeti a mase mɛ ēŋa zē'am.>> Tɪ Nawēnne wi ẽ yeti a sɪɛ. ²⁴Ya yē ti la de la nēra tōoma n boti Nawēnne yeti a mase ya, la dagi a bɔ sɪra mā'a īyā.

²⁵La yuun mē de la bɛla la Arahabi n de pɔka n ɪti yalsɪ la. Zifdōma n yuun tōm nērba la, ti a to'oge ba sugɛ a yire, boti ba doose sore ayēma kule la, tōon-ēŋa īyā ti a mase Nawēnne zē'am.

²⁶Nēra s̄a s̄ān fōrge deege ē, a īyā de la k̄m. La mē de la bēla, nēra s̄ān bō s̄ra t̄i la ka lagum na tōoma, la de la zāḡa.

3

Tara ya zuluḡa sōḡa

¹M s̄obiisi, da k̄ān bōra-ya t̄i ya wuu dena karēnsāandōma. Se'ere n soe la, ya mi t̄i tōma sēba n de karēnsāandōma la sarlyadia n wun dena toogo gānna. ²Tōma wuu tuuri mē zozo'e. Nēra s̄ān ka tuura a yetḡa puam, a de la nēra n mase sēla woo puam, tāna wun yōkra a mēḡa sōḡa sōḡa. ³Tōma s̄ān ēḡe wiiri nōore salba t̄i ba sake ūta t̄in boor̄i se'em, ba īyā la wuu ūti la tōma n boor̄i se'em. ⁴Ken b̄ise-ya ōornō n ān se'em na, baa ban k̄arge se'em, dee t̄i kuseb-kāra vugra zā'ara ba la, ba tar̄i la dō-p̄ka wērga ba, t̄i ba sēnna wē'esa zē'e-sēka t̄i sēka n tar̄i ba la boor̄i. ⁵Nērsaala zuluḡa mē ān na bēla, a de la īyā zē'a ayula n ān p̄ka p̄ka, dee tḡra yel-kāra.

La de la bug-p̄ka n tā wun di we-kāte wuu. ⁶Zuluḡa mē ān wu bugum na. A boe la t̄i īyā la puam tōnna tōon-be'ero t̄i la taara t̄i īyā la wuu. A bugum na ze'eti la bug-tēḡa* s̄ā'ana t̄i vōm wuu. ⁷Nērsaala tā dūnsi buuri wuu, la bōn-ēgla buuri wuu, la bōn-vuula buuri wuu, la sēba n boe ko'om puam wuu mē, bot̄i ba sakra ē. ⁸La nēra ka boe n tā wun yāḡe a zuluḡa. A p̄re la yetḡa-be'ero tḡra ka ḡō'ora, a tar̄i la yabga n kuur̄i. ⁹T̄i tar̄i la ēḡa pu'usra Zuudāana n de t̄i Sō la a yel-sōnne, dee ken tara ē kā'ara be'em bō'ora nērba t̄i Nawēnne nāam t̄i ba āna wu a mēḡa la. ¹⁰Kā'a-be'ero, la kā'a-sōma ze'eti la nō-ēḡa ayula puam yesra. M s̄obiisi, la ka mase t̄i la dena bēla. ¹¹Ko-sōma, la ko-be'ero tā wun bulla bulnifo ayula puam? M s̄obiisi, kēnkāḡa tā wun wōnna tā'ama? ¹²B̄u sēnsāabga tā wun wōnna kēnkāma? Bēla, bulga n bulli ko-be'ero ka tā wun bulla ko-sōma.

Yem n ze'ele Nawēnne zē'am

¹³Āne n boe ya puam tē'ese t̄i ēḡa tar̄i yem, la bāḡe? A ēḡe yel-ur-sōḡo, dee sike a mēḡa pa'ale t̄i a tar̄i yem. ¹⁴La, la s̄ān dena t̄i ya ūti la sūure, dee gēela taaba, da wē-ya yō'ogo t̄i ya de la yem dōma par̄im s̄'ise s̄ra la. ¹⁵Yem ēḡa daḡi yem sēka n ze'ele Nawēnne zē'am. A de la tēḡa wā zuo bōnō, a de la nērsaala bōnō, a ze'ele la Asūtāana* zē'am. ¹⁶Sūure la gēelḡo n boe zē'e-sēka la, tōon-yooro, la tōon-be'ero buuri wuu boe la bilam. ¹⁷La yem n ze'ele Nawēnne zē'am ān na sōḡa ka tara dēgrō, dee bot̄i nēra tara sū-mā'asum la a taaba, la sū-bugsum, ūta sugri, zōta nērba ninbāalga zozo'e, tōnna tōon-sōma zozo'e, ka bōkra nērba, dee ka dena pulibsum

dāana. ¹⁸Sū-mā'asum dōma n boti sū-mā'asum bona nērba tēḡasuka la tōoma de la tōon-sōma n mase Nawēnne zē'am.

4

Da base-ya ti dūnia yemleego sōna ya

¹Zebre la nōke'ema n boe ya tēḡasuka la ze'ele la be? La de la yan boori se'em n de be'em n boe ya puam boti ya uta bela. ²Ya boori la sela dee ka yēta, boora ti ya kuura nērba. Ya uti la sūure la ya taaba bōno dee ken ka yēta, bela ti ya zebra dee wē'era nōke'ema la taaba. Yan ka taru la, la de la yāma n ka sose Nawēnne na iyā. ³La ya sān sosra me dee ka yēta, yāma n sosru se'em na ka ān sōḡa. Ya sosru ti ya ēḡe la ya yem n boori se'em. ⁴Yāma ka doli Nawēnne la sira. Yāma ka mi ti seka n nōḡe dūnia wā loḡo, la de la be'em la Nawēnne? Bela, nēr-seka woo n boori ti a yōḡe suto la dūnia wā loḡo, a wun dena la Nawēnne be. ⁵Bu yāma tē'esē ti lan gulse se'em Nawēnne ḡoḡo puam na de la zāḡa? La yeti: << Nawēnne Sūa* la ti a ēḡe ti puam na, boori ti ēḡa mā'a n sōna to. >> ⁶La a uti la yel-sōnne n ān sōḡa ḡanna bo'ora to, wu lan gulse yeti: << Nawēnne zagsru zēk-m-mēḡa dōma me, dee uta sik-m-mēḡa dōma yel-sōnne. >>

⁷Bela, duke ya mēḡa bo Nawēnne, dee su'ise Asūtāana*, ti a wun zoe dee base ya. ⁸Lem-ya Nawēnne, ti a mē wun lem ya. Tōon-be'ero dōma, peege ya nu'usi, putē'era ayi dōma, peege ya sūure. ⁹Bāḡe-ya ya ninbāalga, kaase-ya fable la sū-sā'aḡo. Base-ya ti ya lo'oro lebge kuono, ti ya sū-yēlga lebge sū-sā'aḡo. ¹⁰Sike-ya ya mēḡa Nawēnne nēḡam, ti a wun zēke ya.

¹¹M sobiisi, da togra-ya taaba yelle be'em. Nēr-seka n toḡe a tadāana yelle be'em, bu zergra ē, a togru la Nawēnne loo la be'em dee zergra ē. La fu sān zergra loo la, fu ka sakru loo la, fu lebge la loo la sarlyadita. ¹²Nawēnne mā'a n bo'oru loo, la ēḡa mā'a n diti sarlyā, la ēḡa mā'a n tā wun fāage, bu sā'am. La fōn tē'esē ti fōn de la āne, dita fu tadāana sarlyā?

Da wē'era-ya yō'ogo

¹³Selse-ya! Yāma seba n yeti: << Zina bu beere, tōma wun sēḡe la tēn-ēna ka ēḡe yuune, leebe yē yōoro >> la, ¹⁴ya ka mi ya vom n wun āna se'em beere. Ya ān wu pika n yu, ti la ēḡe fēe ti a pilge. ¹⁵La de ni na ya ēn yeti: << Nawēnne sān boora, ti tōma vōa, tōma wun ēḡe la wāna la wāna. >> ¹⁶La yāma pa'alū la ya mēḡa dee wē'era yō'ogo yāma n boori ti ya ēḡe sela la puam. Pa'al-m-mēḡa wāna buuri wuu de la be'em.

¹⁷Nēr-seka woo n mi sela n ān sōḡa, dee ka uta, a tōm na tōon-be'ero.

5

Bōntatba yelle

¹Bōntatba, selse-ya! Kaasra-ya dee fabla, se'ere n soe la, toogo n sēm ya zuto. ²Ya bōntarsōm na wun pō'oge me. Bōn-mōgla n wun mōge ya futo la. ³Tēṅanzēem n wun kē ya sālma, la ya zūuro la. Tēṅanzēem na n wun pa'ale ti ya ka ēṅe sōṅa, la a wun di ya wu bugum na. Yāma lagsri la bōntarsōm bīṅra dūnia ba'asgo wakate. ⁴Tōntōnɔba n tōnnɔ ya vato puam ti ya mōṅe ba yɔɔɔ la kellɔ me. Nēr-seba n lagsɛ ya bōnkɔla la kellɔ me, ti Zuudāana Nawēnne n de ke'eṅo wuu dāana la wōm. ⁵Dūnia zuo ya vɔa la na'am puam, lta ya yem n booru se'em, dita tɔgra nōbra, āna wu dūnsi la gu'ura kua daare. ⁶Ya tōge la sɔra dāana yelle ku, yeti ya ku ē, ti a ka tāna wun si'ise ya ti ya ku ē.

Kā'agɔ

⁷M sɔbiisi, mā'ara ya sūure gu'ura Zuudāana la lemṅo. Bɔse-ya kaara n mā'aru a sūure se'em gu'ura ti a va'am bōnkɔla biɛ wun wa bi sōṅa. A ēn gu'ura me ti sig-saaga wa ni, ti poorum saasu ni, ti bōnkɔla la biɛ bi sōṅa. ⁸Bela, yāma mē mōrge mā'ara ya sūure, tara buraane, ti Zuudāana la lemṅo lem me.

⁹M sɔbiisi, da yōnna-ya taaba, ti Nawēnne da wa di ya sarɔya. Bɔse-ya, sarɔyadita la ze la zanōrum. ¹⁰M sɔbiisi, Nawēnne nōtɔ'ɔsrɔba* la n yuun tōge a yetɔga, ti ba nāmsɛ ba, ti ba mā'age ba sūure la, ya mē ēṅe wu bāma n ēṅe se'em na. ¹¹Tōma yeti me ti seba n mōrge ze'ele kāṅkāṅe Nawēnne sore puam na, de la zu-yēlga dōma. Ya wōm ban tōge Azɔɔbi n ze'ele kāṅkāṅe se'em yelle, la ya yē ba'asgo Nawēnne n ēṅe se'em bɔ ē. Se'ere n soe la, Nawēnne de la ninbāal-zɔta, dee tara nērba zīile.

¹²M sɔbiisi, sela n gānnɔ wuu de la ya da pɔɔ. Da pɔɔ saazuum, bu tēṅa, bu sela ayēma. Base-ya ti ya <<ēe>> dena <<ēe>>, ti ya <<ayei>> dena <<ayei>>, ti Nawēnne da di ya sarɔya.

¹³Nēra sān bɔna ya puam nāmsra, a pu'use Nawēnne. Nēr-seka sūure n ān yēlum, a yōom yōom-sōma pēge Nawēnne. ¹⁴Nēra sān bɔna ya puam bē'era, a wi Nawēnne nērba kēma, ti ba ēṅe kaam ēṅe a zuugo la Zuudāana Azezi yu'ure, pu'use Nawēnne bɔ ē. ¹⁵Ban bɔ Nawēnne sɔra pu'use la, la wun fāage bā'ara la me, Zuudāana la wun bɔ ē īmā'asum me ti a isge. La a sān tōm tōon-be'ero, a wun base ē taalɛ. ¹⁶Bela, pelge ya puu tōge ya tōon-be'ero pa'ale taaba, pu'use bɔ taaba, ti ya wun yē īmā'asum. Nēra n mase Nawēnne zē'am pu'usgo tōnnɔ me la pāṅa zozo'e. ¹⁷A'eli* yuun de la

nērsaala wu tōma la, la a pu'use me sose Nawēnne la a sūure wuu ti saaga da ni, ti saaga ka tōke tēna yuuma atā la wōr-siyooɓi. ¹⁸Ti a le pu'use, ti saaga ni, ti bōnkɔɔla wɔm biɛ.

¹⁹M sɔbiisi, ya nēra ayɩa sān burge dee base sɩra sore, ti nēra tarɩ ē leme wa'am, ²⁰ya bāŋe ti nēr-seka woo n tarɩ tōon-be'ero dāana a tōon-be'ero sorɔɔgo zuo leme wa'am, a fāage la tōon-be'ero dāana kūm puam, ti Nawēnne wun base a tōon-be'ero zozo'e taale.

1 Apɩyeeri

Pɔspɔsi gōŋɔ ti Apɩyeeri gulɛ

Bilgre

Apɩyeeri gulɛ gōn-ēna wā bo la Azezi nērba n wurge bɔna Azi-minɛeri so'olum tēnsɩ puam. La de la Apoli, bu nēr-seba n doose la ē tōm na n mōole ba Nawēnne kō-yēlga. Ba daan yē la nāmsgɔ, ban bo Azezi sɩra la īyā.

Apɩyeeri gulɛ ti a bo ba la buraane Azezi sore doosgo puam, ti ba wun ze'ele kāŋkāŋe nāmsgɔ wakate, wu Azezi mēŋa n nāmsɛ ti tōma yē fāare la.

Apɩyeeri tēege ba la ban tarɩ putē'ere gu'ura sɛla Nawēnne zē'am, Azezi n ki dee vo'oge īyā la.

A kā'an ba yetɩ ba vɔa la pupeelem wu Azezi nērba n mase ti ba vɔa se'em. A yetɩ ba mase ti ba ɩta wu Azezi n ēŋe se'em a nāmsgɔ puam na. A kā'an ba la kā'aŋɔ buuri to'oto'ore ti ba bāŋe ban wun ēŋe se'em sɛla woo puam, ti seba n ka bo Azezi sɩra la wun yē ba tōon-sōma la, nā'ase Nawēnne.

Αρλυεεϋ

gulse

1

¹Mam Αρλυεεϋ n de Azezi-krisi Tōntōnna* n gulse gōŋə wā bə'ora yāma seba ti Nawēnne looge ti ya dena a nērba wurge bəna Pō, la Galati, la Kapadōsi, la Azi*, la Bitini so'olum puam dena sāama la. ²La de la ti So Nawēnne n looge ya wu ēŋa n dēŋe looge a yem se'em na, ti a Sɪa* welge ya to'ore, ti Azezi-krisi zɪum peege ya ti ya āna sōŋa, sakra a nōore.

Nawēnne wun ēŋe ya yel-sōnne, dee bə ya sū-mā'asum zozo'e.

Tɪn tarɪ putē'ere gu'ura sɛla

³Tɪ pu'use-ya Nawēnne n de ti Zuudāana Azezi-krisi So la a yel-sōnne. A ninbāal-zua n zo'oge la īyā ti a botɪ ti yē vəm paalga, Azezi-krisi n ki dee vo'oge la īyā. Bɛla ti ti tara putē'ere wakate wuu gu'ura sɛla ti ti bə sɪra la, ⁴dee mina ti ti wun yē sɛla ti Nawēnne bīŋe ti a bə a nērba. Bōn-bāma de la sɛla n ka sā'anɪ, n ka pō'orɪ, ti ba sōŋa ka botɪ, ti Nawēnne bīŋe a yire ti a bə ya. ⁵Yāma n bə sɪra la, Nawēnne gu'uri ya mɛ la a pāŋa halɪ wun ka paage ba'asgə wakate fāage ya ba'ase.

⁶Bɛla īyā ti ya tara sū-yēlga, baa la de ya sān yēta yɛla to'oto'ore n nāmsɪ ya wakate fēe lɛɛɛ wā. ⁷Nāmsgə la de la sɛla n makɪ bɪsɪra ya bə sɪra la n ān se'em. Sālma de la sɛla n sā'anɪ, la ba ēn dɪke ē make la bugum bɪsɛ ēn ān se'em. La yāma bə sɪra la tarɪ yōoro mɛ zozo'e gānna sālma. Bɛla ti la makra ya bə sɪra la bɪsɪra, ti ya sān ze'ele kāŋkāŋe, ya wun yē pēka, la nā'asgə Azezi-krisi lemŋo daare. ⁸Yāma nān ka yē ē, dee nōŋe ē, ya nān ka yētɪ ē, dee bə ē sɪra, bɛla ti ya ɪta sū-yēlga zozo'e n ka tā wun pa'alɛ.

⁹Se'ere n soe la, ya yē fāare mɛ n de ya bə sɪra la yōoro.

¹⁰Nawēnne nōtə'ɔsrɪba* la n yuun tɔge yel-sōnne na ti Nawēnne wun wa ēŋe bə ya la, yuun ɛ mɛ vēese ti ba bāŋe fāare wā yelle. ¹¹Azezi-krisi Sɪa*f1* yuun boe la ba mɛ, dēŋe pa'alɛ ba yetɪ Krisi wun wa yē la nāmsgə dee yāŋa yē na'am pāŋa. Ti ba yuun ɛera ti ba bāŋe wakate sɛka ti bōn-bāma wun ēŋe, la lan wun wa doose se'em ti la ēŋe. ¹²Tɪ Nawēnne yuun pa'alɛ ba ti yel-seba ti ba mōolɪ la dagɪ bāma mēŋa īyā, la de la yāma īyā. Yel-bāma n bɛla ti seba n mōolɛ kō-yēlga la tɔge bə ya. La de la Nawēnne n tōm a Sɪa ti a wa'am wa bə ba pāŋa ti ba tɔge. Ti baa malɛkadōma* la mēŋa bəora ti

ba wōm a vōore.

Ti dēna pupeelem dōma

¹³Bēla īyā, yōke ya tagsgo tara ya mēṅa sōṅa, dee gu'ura la ya sūure wuu yel-sōnne na ti ya taru putē'ere gu'ura ti Nawēnne yeti a ēṅe bō ya Azezi-krisi lemṅo wakate la. ¹⁴Sakra-ya Nawēnne nōore, da le vōa-ya wu yāma n daan nān ka bāṅe Nawēnne sira, ti ya yemleego boti ya bōora sēla n de be'em na. ¹⁵Dēna-ya pupeelem dōma ya yel-ure wuu puam, wu Nawēnne n wi ya la n de pupeelem dāana se'em na. ¹⁶La gulse Nawēnne gōṅo puam ti Nawēnne yeti: <<Dēna-ya pupeelem dōma, ti mam de la pupeelem dāana.>>

¹⁷Yāma n pu'usrū Nawēnne na, ya wi'iri ē ti ya Sō. Nawēnne ka tū'usrū nērba. A diti nērsaalba sarūya la sira, wu nēra woo tōoma n de se'em na. Bēla, pa'alē-ya ti yāma nannū ē ya yel-ure wuu puam, yāma n ken bōna dūnia zuo wā.

¹⁸Nawēnne fāage ya me vōm sēka n ka taru yōoro ti ya daan zāsum ya yaabdōma zē'am na puam. Ya mi ti la dagu bōn-sēba n sā'anū wu sālma, bu zūuro ti a dūke yo fāage ya. ¹⁹La de la Krisi zūm n taru pāṅa la. Ba ku Krisi la tōma īyā wu pebila* n ān sōṅa dee ka tara zānne. ²⁰Nawēnne yuun pōn looge ē me halū lan dēṅe dūnia nāṅo, yāṅa boti a wa'am dūnia ba'asgo wakate wā yāma īyā. ²¹Krisi īyā ti ya bō Nawēnne sira, Nawēnne n vo'oge Krisi, bō ē na'am pāṅa, bēla ti ya dūke ya bō sira, la yan tara putē'ere gu'ura sēla la te'ege Nawēnne.

²²Yāma n sake sira la, ya lebge la pupeelem dōma, ti ya nōṅe ya sōbiisi la nōṅlum sira sira. Bēla, nōṅe-ya taaba zozo'e la ya sūure wuu. ²³Ba dōge yāma la dōg-paalga, la dagu nērsaala dōka n bō'oru vōm sēka n sā'anū la, la de la Nawēnne yetōga n vōa dee bōna wakate wuu la, n boti ya yē dōg-paalga tara vōm n ka ba'asru. ²⁴La gulse Nawēnne gōṅo puam yeti: <<Nērsaala woo ān wu mōoro, la a sōṅa la wuu ān wu mō-puuro la. Mōoro zēkru me, ti ba puuro la suura. ²⁵La Nawēnne yetōga boe la wakate n ka ba'asru.>> Yetōg-ēṅa n de kō-yēlga la ti ba mōole bō ya la.

2

¹Bēla, base-ya putuulgo wuu, la pōmpōrṅo, la pulibsum, la sūure, la taaba pō'ore. ²Nōṅe-ya Nawēnne yetōga wu bilēesu n nōṅe ba ma bī'isum mā'a la. Ti a wun base ti ya bu Azezi-krisi sore doosgo la puam, yē fāare. ³Ti yāma bāṅe Zuudāana la n ān sōṅa se'em me.

Nawēnne mēḡa nērba

⁴Łem-ya Zuudāana n de vom dāana la zē'am, ēḡa ān wu kug-seka ti nērba zagse, ti Nawēnne looge ē ti a tara yōoro zozo'e. ⁵Yāma mē vca me. Base-ya ti Nawēnne dıke ya ti ya āna wu kuga mē deego ti a Sıa bōna mī, ti ya āna wu kāabgō* kēma bōna mī tōnna wu Nawēnne Sıa n booru se'em, ti la paara a yem, Azezi-krisi ĩyā. ⁶La gulse Nawēnne gōḡo puam yetı:

< < Bıse, mam looge la kugre*f2* n tarı yōoro zozo'e ēebe m deego
Siyō*,

ēḡa n de kugre n botı deego la tara pāḡa.

Nēr-seka n bō ē sıra, yānne kān yōke ē.> >

⁷Yāma seba n bō ē sıra la, a tarı la yōoro zozo'e bō ya. La seba n ka bō ē sıra la, la gulse ba yelle yetı:

< < Kug-seka ti tōnmētba zagse la n lebge kugre n botı deego la tara
pāḡa.> >

⁸La ken gulse yetı:

< < La de la kug-ēḡa n wun base ti nērba wē'era nāma,
dee dēna tām̄pı-seka n wun base ti ba lui.> >

Ban wē'erı nāma la, la de la ban ka bō Nawēnne yetōga sıra la ĩyā, wu lan mase ti la ēḡe ba se'em na.

⁹La sān dēna yāma, yāma de la buuri ti Nawēnne looge, ya de la ēḡa n de naba la kāabgō kēma, dee ken dēna a nērba n welge to'ore tara pupeelem. A wi ya la lika puam, tarı yese a peelem n ān sōḡa zozo'e puam, ti ya botı nērba bāḡe a tōon-kāra la. ¹⁰Kurum, ya daan dagı Nawēnne nērba, la lēle wā ya de la a nērba. A daan ka zotı ya ninbāalga, la a yāḡa zotı ya ninbāalga me.

Krisi nērba yel-ıre

¹¹M sır-nōḡrısı, yāma de la sāama la kōos-weto dūnia zuo, bela mam kā'anı ya me ti ya base nērsaalba n booru se'em n de be'em n sā'anı ya la.

¹²Base-ya ti ya yel-ıre āna sōḡa nēr-seba n ka dolı Nawēnne na tēḡasuka, ti baa ba sān dōta ya yetı ya de la tōon-be'ero dōma, ba wun yē ya tōon-sōma la, nā'ase Nawēnne a wa'aḡo daare.

¹³Sakra-ya dūnia pānsı dōma wuu Zuudāana Azezi ĩyā. Sakra-ya na-keko n soe ke'eḡo wuu, ¹⁴la ya sakra gōmnadōma ti a tōm ti ba sıbgrı seba n tōnı tōon-be'ero, dee nā'asra nēr-seba n tōnı tōon-sōma la. ¹⁵Se'ere n soe la, Nawēnne n booru se'em de la ya ıta sōḡa, base ti nēr-seba n ka mi sēla dee tōgra gōon-yetōga la go'oge. ¹⁶Łta-ya wu nērba n soe ba mēḡa, la da dıke-ya yan soe ya mēḡa la ti la dēna sēla n botı ya tōnna be'em, tōnna-ya wu

Nawēnne tōntōnɔba n mase ti ba tōnna se'em na. ¹⁷Nanna-ya nērba wuu, nōŋe ya sɔbiisi, zɔta-ya Nawēnne, nanna-ya na-keko.

¹⁸Tōntōnɔba, sakra-ya ya zuudāandōma dee zɔta ba. La, la dagi seba n de nēr-sōma, la sū-bugsum dōma la mā'a, sakra-ya baa seba n de nēr-tɔɔsi la. ¹⁹Nēra sān sakra nāmsgɔ n ka mase ni ti a nāmse, ēn sakri Nawēnne na iyā, la de la yel-sōnne. ²⁰Fu sān tōm na tōon-be'ero ti ba nāmsra fɔ ti fu sake wībra, a ka tarɔ yōorɔ. La fu sān tōm na tōon-sōma ti ba nāmsra fɔ, ti fu sake wībra, la de la yel-sōnne Nawēnne zē'am. ²¹La de la bela iyā ti Nawēnne wi ya. Krisi mē daan nāmse yāma iyā me, base māmsgɔ ti ya dɔla a nabara lta wu ēŋa n ēŋe se'em na. ²²A daan ka tōm tōon-be'ego, la pōmpɔrŋɔ ka yese a nōorum. ²³Ban daan tu ē na, a ka lebe tu, la ban daan nāmse ē na, a daan ka zεbe la ba, a dɔke a mēŋa base la seka n diti sarɔya la sɔra la nu'usum. ²⁴Œŋa n to'oge tōma zē'am ki dɔ-puurŋa* zuo tōma tōon-be'ero iyā, ti la sān dɛna la tōon-be'ero tōoma, tōma ān wu ti ki me, dee vɔa lta sela n mase. A pɔgluŋɔ la iyā ti ya yē laafe. ²⁵Ya daan ān wu piisi n bɔɔ, la lεεε wā, ya leme na ya dūnsiina la zē'am, ēŋa n bɔsɔ ya.

3

Pɔgsɔ, la ba sɔrba yelle

¹Bela mē, pɔgsɔ, sakra-ya ya sɔrba, ti baa seba n ka bɔ Nawēnne yetɔga sɔra la sān yē ya yel-urε, ba wun sake ti la ka doose la yetɔga, ²ban yeti ya yel-urε n ān sōŋa dɛna nā'asgɔ la. ³Da base-ya ti ya nēnnōm dɛna yēŋa sōŋa, n de zuto pā'aŋɔ, la sālma lɔgrɔ, la fu-sōma yεa. ⁴Base-ya ti ya sōŋa la dɛna sūure puam sōŋa n de sū-bugsum la sū-mā'asum. Sōŋa ēna n ka sā'anɔ dee tara yōorɔ zozo'e Nawēnne nifum. ⁵Kurum kurum, pɔg-seba n yuun de Nawēnne nērba tara putē'ere gu'ura sela Nawēnne zē'am na, sōŋa mē yuun ān na bela, sakra ba sɔrba. ⁶Asaara yuun ān na bela sakra a sɔra Abraham* nōore, wi'ira ē ti a zuudāana. Ya sān tōnna tōon-sōma, dee ka base ti ba kē'esε ya dabeem, ya de la a pɔyɔɔsi.

⁷Bela mē, yāma seba n de sɔrba la, bɔna-ya la ya pɔgba la lε, la wōm taaba, la ya bāŋe ti ba ka tarɔ pāŋa wu yāma la, la ya nanna ba, ti bāma la yāma n wun lagum to'oge Nawēnne yel-sōnne n de vɔm. Lta-ya bela ti sela da gu ya pu'usgɔ.

Lta-ya sōŋa baa ya sān nāmsra

⁸Ba'asgɔ puam, mam yeti ya wuu ti ya tara putē'ere ayula, la taaba zīile, la sɔbiisi nōŋre, la ninbāal-zua, la sik-m-mēŋa. ⁹Nēra sān ēŋe ya be'em, ya da

lebse ē be'em. Nēra sān tu ya, ya da tu lebse, tōn kā-ya kā'a-sōma bō ē.
Se'ere n soe la, Nawēnne n wi ya la, la de la kā'a-sōma ti a bīje nōore ti a
bō ya.

¹⁰La gulse Nawēnne gōḡo puam yeti:

< <Nēr-seka n boori ti a vōm āna yēlum, dee ti a yē sū-yēlga,
dēni ti a yōke a nōore la yetog-be'ero, dee base pōmpōḡo.

¹¹A zāage a mēḡa la tōon-be'ero,

dee lta sela n ān sōḡa,

la a mōrge ε ti sū-mā'asum bōna nērba tēḡasuka da base.

¹²Se'ere n soe la,

Zuudāana bīsrī la seba n de sīra dōma,

dee selsra ba pu'usgō,

la a wēgrī a nēḡa mē,

dee basra nēr-seba n de tōon-be'ero dōma. > >

¹³Yāma sān mōrge tōnna tōon-sōma, āne n wun ēḡe ya be'em? ¹⁴La baa
nērba sān nāmsra ya yan lti sela n mase īyā, ya wun yē yel-sōnne. Bela, da
zōta-ya ba dabeem, la ya da base ti la dāana ya. ¹⁵Nā'asra-ya Kriḡi ya sūure
puam, base-ya ti a dēna ya Zuudāana. Māasum-ya wakate wuu lēgrā nēr-
seka woo n sokri ya, bōḡra ti a bāḡe yāma n tarī putē'ere gu'ura sela la
yelle n ān se'em na. ¹⁶La ya lta bela la sū-bugsum, la wōore. Lta-ya sela ti ya
mi ya sūure puam ti la ān sōḡa, ti yānne yōke seba n tōgrī ya be'em, yāma
n tōnni sōḡa Kriḡi īyā la. ¹⁷Se'ere n soe la, ya sān lta sela n ān sōḡa nāmsra
ti la sān dēna la Nawēnne n boori bela, bela n ān sōḡa gānna yāma n wun
ēḡe be'em nāmsra. ¹⁸Kriḡi nāmse mē ki buyula ti a yese tōon-be'ero, ēḡa n
de seka n mase la, ki la seba n ka mase īyā, ti a tarī ya sēḡe Nawēnne
zē'am. Ba ku ē mē, ti Nawēnne Sīa base ti a vo'oge ¹⁹sēḡe ka mōole kō-
yēlga bō sīsi seba ti ba yu la. ²⁰Sīsi bāma de la nēr-seba n yuun ka sake
Nawēnne nōore Anoe* wakate la. Nawēnne yuun mā'age la a sūure gu'ura,
wakat-seka ti Anoe yuun māali ōorḡo la, ōorḡo ēḡa puam ti nērba fēe, banii
mā'a kē mī pōse ko'om na puam yē fāare. ²¹Bela de la makre pa'ala ko'om*
misga n fāaru ya lēle wā. Ko'om misga dagi īyā dēgrō yesga yelle, la de la
sela n pa'ali ti nēra looge yem ti a doose Nawēnne la pupeelem. Ko'om
misga fāaru ya mē Azezi-kriḡi n ki dee vo'oge la īyā. ²²Ēḡa n zēke sēḡe
Nawēnne yire ka zī'ire Nawēnne zuugō bōba, ti malekadōma*, la ke'endōma,
la pānsi dōma wuu sakra ē.

4

Base-ya vom keka, dee vɔa wu Nawēnne n booru se'em

¹Bela, Kriſi n nāmſe a ÿā puam na, ya mē keje ya mēŋa tara putē'ere ēŋa mēŋa. Nēr-seka woo n nāmſe a ÿā puam base tōon-be'ero me. ²Ti ēn ken vɔa dūnia zuo wakat-seka la, a kān le vɔa wu nērsaala yemleego n booru se'em, a wun vɔa wu Nawēnne n booru se'em. ³Kurum, yāma n daan lagum na seba n ka dolu Nawēnne ūta bāma n booru se'em na, da le ūta-ya bela. Yāma daan lagum na ba me, ba yalsu, la ba be'em yemleego, la ba dā-yūure, la ba puyā'an-yooro, la ba dā-buka, la ba бага kāabgo n de be'em na puam. ⁴La lɛɛɛ wā, yāma n ka le lagum na ba le tōnna tōon-dēgro bāma la, ba ka bāŋe a vōore, ti ba tuura ya. ⁵La ba wun wa tōge bāma n ēŋe se'em bo Nawēnne n māasum gu'ura ti a di seba n vɔa, la seba n ki sarɔya la. ⁶Bela ÿā ti ba daan mōole kō-yēlga la mē bo seba n ki la, ti ban ki wu Nawēnne n di nērsaalba wuu sarɔya ti ba kiira la, ba tā'age yē vom ti Nawēnne Sɪa bo'oru.

⁷Sela woo ba'asgo lem me. Bela ÿā, tara-ya ya mēŋa sōŋa, dee mōrgɛ la Nawēnne pu'usgo. ⁸Sela n gānnu wuu de la ya nōŋe taaba zozo'e, se'ere n soe la, nōŋlum n botu ti basra taaba tōon-be'ero zozo'e taale. ⁹Ūta-ya taaba sāano, da yōnna. ¹⁰Yāma nēra woo to'oge la Nawēnne yel-sōnne bo'a, dɪke-ya ba sōŋe nērba baseba. Bela ti ya wun dɛna nērba n bɪsru Nawēnne bo'a to'oto'ore la yelle sōŋa. ¹¹Nēr-seka n tōgru, a tōge wu Nawēnne n yele se'em, nēr-seka n tōnnu sōŋre tōoma, a sōŋe wu Nawēnne n bo ē pāŋa se'em. Ti tōon-bāma wuu wun nā'ase Nawēnne yu'ure Azezi-kriſi ÿā. Œŋa n soe nā'asgo, la pāŋa wakate n ka ba'asru. Amina.

Seka n nāmsru Kriſi doosgo ÿā taru zu-yēlga

¹²M sur-nōŋrusu, da base-ya ti nāmsgo kāte seka n paaru ya la āna wu yel-di'ija bo ya. ¹³Tōn tara-ya sū-yēlga, ti yāma po nāmsra la Kriſi nāmsgo, ti ya wun tā'age ēŋe sū-yēlga surum wakate seka ti a na'am pāŋa wun puke la. ¹⁴Ba sān tuura ya yāma n de Kriſi nērba la ÿā, ya taru zu-yēlga, se'ere n soe la, Nawēnne Sɪa la n taru nā'asgo zozo'e la boe la ya le me. ¹⁵La da base-ya ti ya nēr-seka nāmsra ēŋa n de nēr-kuura, bu nayiga, bu tōon-be'ero dāana, bu nēra n kē'eri nērba yela n ka pake ē puam. ¹⁶La nēra sān nāmsra ēŋa n de Kriſi nēra ÿā, a da zota yānne. A nā'asra Nawēnne, ban wi'iri ē Kriſi nēra la ÿā.

¹⁷Wakate paage me ti Nawēnne wun di sarɔya, la a wun pɔse la a mēŋa nērba. La sān dɛna ti a wun dēŋe di la tōma sarɔya pɔspɔsu, seba n ka sake

Nawēnne kō-yēlga la ba'asgo wun āna la wāne? ¹⁸La gulse Nawēnne gōḡo puam yeti:

< <La sān dēna toogo bɔ tōon-sōma dāana dee ti a yē fāare,
tōon-be'ero dāana n ka dolu Nawēnne sore yelle wun āna la wāne? > >

¹⁹Bela, nēr-seba n nāmsru wu Nawēnne n booru se'em na, ba ɩta sela n ān sōḡa, dee dɩke ba mēḡa ēḡe Nawēnne n nāam ba dee dēna sɩra dāana la nu'usum.

5

Kā'angɔ

¹Mam yeti m kā'an na seba n de Nawēnne nērba kēma bɔna ya puam na. Mam mē de la kēema, dee dēna Krisi nāmsgo la kaset-dāana, la mam wun po yē a na'am pāḡa n wun wa puke la mē. ²Mam yeti ya mē ti ya bɩsra Nawēnne nērba la ti a gu'ule ya wu dūnsiima la. La, la da kān dēna dɔk-m-zuugo yelle, la dēna la yemleego wu Nawēnne n booru se'em na. Da ɩta-ya yan booru bōntarsōm īyā, ɩta-ya ya yem n boe a puam īyā. ³Da ɛra-ya ti ya sɔna seba ti ba dɩke gu'ule ya la, la pāḡa. Dēna-ya nērba ti ya yel-ɩre wun pa'ale ba sela n ān sōḡa, ti ba āna wu yāma n ān se'em na. ⁴Ti dūnsiin-ke'ema la sān wa puke, ya wun to'oge yɔɔɔ n ka sā'anɩ n tarɩ pēka.

⁵Bela mē, kɔmbɩ'ɩsɩ, sakra-ya kēma la. La ya wuu tara sik-m-mēḡa la taaba, ti la gulse yeti:

< <Nawēnne sisri zēk-m-mēḡa dōma mē,
dee ɩta sik-m-mēsɩ dōma yel-sōnne.> >

⁶Bela, sike ya mēḡa Nawēnne n de ke'engo dāana la nēḡam, ti wakate sān paage, a wun zēke ya. ⁷Base-ya ya fablɩgo la wuu bɔ ē, ti a bɩsru ya yelle mē. ⁸Dēna-ya nērba n yōkrɩ ya mēḡa, dee guusra ya mēḡa sōḡa, ti ya be Asūtāana* eerɩ ya mē, wu gɩḡne n kaaru ɛra sela ti a yōke obe. ⁹Bɔ-ya Azezi-krisi sɩra ze'ele kāḡkāḡe, dee sɩ'ɩse Asūtāana, la ya bāḡe ti ya sobiisi n boe dūnia zē'a woo mē nāmsru la nāmsgo bāma mēḡa buuri. ¹⁰Ya wun ken nāmsɛ mē wakate fēe. La Nawēnne n soe yel-sōnne wuu la wi ya mē ti ya po yē a na'am pāḡa n ka tarɩ ba'asgo, yāma n lagum na Krisi dēna ayɩla la īyā. Ēḡa wun le malge ya ti ya āna sōḡa, bɔ ya pāḡa ti ya ze'ele kāḡkāḡe, ti sela kān tā'age botɩ ya bike. ¹¹Ēḡa n soe pāḡa wakate n ka ba'asru. Amina.

Pu'usgo

¹²Mam botɩ Asilvē*f3* n gulse gōn-pɩka wā, ēḡa n de sobia ti mam bɩsɛ ti a de sɩra dāana. Mam gulse gōḡo wā ti m bɔ ya la buraane, dee botɩ ya

bāḡe ti yel-sōnne na ti ya taru la, de la Nawēnne yel-sōnne mēḡa mēḡa puam ti ya boe. ¹³Nawēnne nērba n boe Babilōni* ti a tū'use ba wu yāma la pu'usrū ya, Amarkū n lebge mam dayua la mē pu'usrū ya. ¹⁴Pu'usse-ya taaba la nōḡlum.

Sū-mā'asum wun bōna la yāma seba wuu n lagum na Krisi dena ayula la.

\f1 1:11 Azezi-krisi Sūa, la Nawēnne Sūa* de la ayula.

\f2 2:6 Kug-ēḡa de la Azezi-krisi.

\f3 5:12 Asilvē la Asūlaasu de la nēra ayula yu'ure (Tōoma Gōḡo 15:22).

2 Apuyeeɾi

Gōḡo buyi dāana ti Apuyeeɾi ḡulɛ

Bilgre

Apuyeeɾi daan ḡulɛ ḡōn-ēna wā bō la nēr-seba wuu n doli Azezi. Pōmpōḡo karēnsāandōma zozo'e n yuun kē Azezi nērba la puam, ti ba zāsḡo la boti nērba tōnna tōon-dēḡo buuri wuu.

Apuyeeɾi pa'alɛ ba ti Nawēnne yetḡa n de sūra, la a uti ēḡa n yeke se'em na mɛ.

Apuyeeɾi pa'alɛ la Nawēnne n wi ba la, bāma n mase ti ba vōa se'em, ze kāḡkāḡe sūra seka ti Azezi Tōntōniba pa'alɛ ba la puam (sapɾu 1).

A pa'alɛ ti pōmpōḡo karēnsāandōma la de la tōon-dēḡo dōma, ba yel-ure ka ān sōḡa (sapɾu 2).

Dee pa'alɛ ti nēr-seba n yeti Azezi kān leme wa'am na, la de la pōmpōḡo. A yeti Azezi n yuuri ka sēna la, a mā'aru la a sūure ti nērba zozo'e teeḡe yem base tōon-be'ero, yē fāare (sapɾu 3).

Apɔyɛɛɾɩ

gulɛ

1

¹Mam Asimō-ɔyɛɛɾɩ n de Azezi-krisi yamṅa la a Tōntōnna*, n gulɛ gõṅɔ wā bɔ'ɔra yāma sɛba ti Azezi-krisi n de Nawēnne la ti Fāagra n masɛ sɛla woo puam, boti ya bɔ ẽ sɩra sõṅa wu tōma n bɔ ẽ sɩra se'em na.

²Yāma n bāṅɛ Nawēnne, la ti Zuudāana Azezi la, Nawēnne wun ẽṅɛ ya yel-sõnne, dee bɔ ya sũ-mā'asum zozo'e.

Nawēnne n looge ti la, ti yel-ɩɾɛ n masɛ ti la āna se'em

³Azezi n tarɩ Nawēnne pāṅa la n boti ti bāṅɛ Nawēnne n wi tōma ti ti po yē a na'am pāṅa, la a sõṅa. Bela ti a bɔ tɔ bõn-sɛba wuu n wun base ti ti vɔa vɔm sɛka n dolɩ a sore. ⁴La de la bela ti a bɔ tɔ bɔ'a sɛba n ān sõṅa gānna wuu ti a bīṅɛ nōore ti a bɔ tɔ la. Ti bõn-bāma ãyā ya wun tā'age lɔke be'em yɛmleego n boe dūnia zuo sã'ana nērba la, dee lebge āna wu Nawēnne n ān se'em na. ⁵Bela, nargɛ-ya pāṅa, ti ya bɔ sɩra la puam, ɩ-sõṅɔ pa'asɛ, ti ɩ-sõṅɔ la puam, bāṅɾɛ pa'asɛ, ⁶ti bāṅɾɛ la puam, yõk-m-mēṅa pa'asɛ, ti yõk-m-mēṅa la puam, wībga pa'asɛ, ti wībga la puam, Nawēnne doosgo sɩra sɩra pa'asɛ, ⁷ti Nawēnne doosgo sɩra sɩra la puam, ya ɩta taaba sõṅa pa'asɛ, ti ya ɩta taaba sõṅa la puam, nõṅlum pa'asɛ. ⁸Se'ere n soe la, ya sãn ɩta bõn-bāna wā zozo'e, ba wun base ti ya tōm Nawēnne tōoma, dee bāṅɛ ti Zuudāana Azezi-krisi pa'asɛ. ⁹La sɛka n ka ɩti bõn-bāna wā ān wu fua la, a ka yēti, la a yīm mɛ ti Nawēnne base a tōon-be'ero ti a ẽṅɛ kurum na taale mɛ. ¹⁰Bela m sɔbiisi, mōrgɛ ya mēṅa ze'ele kãṅkãṅɛ Nawēnne n wi ya, la ẽn looge ya la puam. Ya sãn ẽṅɛ bela, ya kãn burgɛ dee base Nawēnne sore. ¹¹La de la bela ti ya wun yē sore sõṅa kē Azezi-krisi n de ti Zuudāana, la ti Fāagra la so'olum n boe wakate n ka ba'asɩ la puam.

¹²La de la bela ãyā ti mam tēera ya bõn-bāna wakate wuu, baa la yāma n põn mina ba, la yāma n ze kãṅkãṅɛ sɩra la ti ya to'oge la puam na. ¹³Mam n nãn vɔa wā, mam tē'esɛ ti la masɛ mɛ ti mam tēegɛ ya, ti ya da gīse. ¹⁴Ti Zuudāana Azezi-krisi n puke pa'ale mam, ti mam mina ti la deegɛ la fēɛ ti mam base vɔm ẽna wā dee fōrgɛ. ¹⁵Bela mam wun mōrgɛ mɛ, la mam fōrgɛ poorum, ya wun tēra bõn-bāna yelle sɛla woo puam.

Nawēnne nōtō'ɔsrɪba n tɔge Azezi-krisi yelle se'em na de la sɪra

¹⁶Tōma n tɔge tɪ Zuudāana Azezi-krisi pāŋa, la a wa'anɔ la yelle la, la dagu solma tɪ nērsaalba tē'esɛ nāam la ba mēŋa yem. Tōma sɪrɪ yē a na'am pāŋa n zo'oge se'em mɛ la tɪ nini. ¹⁷La de la Nawēnne n de So la, n bɔ ē nā'asgo, la na'am pāŋa. Ēŋa n de na'am pāŋa wuu dāana la yetɪ: < <Ēna de la mam Dayua tɪ mam nōŋɛ la m sūure wuu, a paage la mam yem.> > ¹⁸Tōma n daan boe la ē lɛ tāŋa la zuo la, tɪ tōma wōm kōa la n ze'ele Nawēnne yire tɔge*f1*. ¹⁹Bɛla n basɛ tɪ tōma malɪn bāŋɛ sōŋa sōŋa tɪ Nawēnne nōtō'ɔsrɪba* yetɔga la de la sɪra. La ān sōŋa tɪ ya tara yetɔg-bāma sōŋa, ba ān wu futla n nēegɛ lika puam. Tara-ya ba halɪ ka paage beere yɪlɪŋɛ, tɪ Krisi nēegɛ ya sūure puam wu bewā'arɛ la. ²⁰Sɛla n gānnɪ de la ya bāŋɛ tɪ Nawēnne nōtō'ɔsrɪba yetɔga la n gulɛ Nawēnne gōŋɔ puam na, nēra ka tā wun pa'alɛ ba vōorɛ la a mēŋa putē'erɛ. ²¹Se'ere n soe la, ba ka de nērsaalba yem n boorɪ se'em, la de la Nawēnne Sɪa* n botɪ nērsaalba tɔge yetɔga n ze'ele Nawēnne mēŋa zē'am.

2

Pōmpɔŋɔ karēnsāandōma

(Azudi 4-13)

¹Kurum kurum, nērba n yuun boe Nawēnne nērba la puam parna tɪ bāma de la Nawēnne nōtō'ɔsrɪba. Bɛla, pōmpɔŋɔ karēnsāandōma n mē wun bɔna ya puam. Ba wun ēŋɛ la yem tarɪ zāsŋɔ n sēm na sā'anɔ wa'am, dee wun sɪ'ɪsɛ Zuudāana n fāage ba la, bɛla n wun basɛ tɪ sā'anɔ wa'am ba zuto tɔtɔ. ²La nērba zozo'e n wun doose ba, ba tōon-yooro la poorum, tɪ la wun basɛ tɪ nērba tɔge sɪra sore la yetɔg-be'ero. ³Ban boorɪ bōntarsōm zo'oge la īyā tɪ ba wun tɔge nō-yēlum yetɔga pā'asɛ ya, yē yōoro ya zē'am. La halɪ kurum kurum tɪ ba sɪbgrɛ pōn māasum gu'ura ba, ba sā'anɔ kān viige.

⁴Se'ere n soe la, Nawēnne yuun ka basɛ malekadōma* sɛba n tōm tōon-be'ero la tɪ ba pōsɛ, a lobe ba basɛ la bug-tēŋa* bog-ko'ogo n de lika puam, ba ba la bānsɪ gu'ura sarɪyadia daarɛ. ⁵La a yuun ka basɛ kurum kurum dōma la tɪ ba pōsɛ, sān dagna nērba banii mā'a. La de la Anoe* n mōolɛ sɛla n masɛ yelle, la a yir-dōma mā'a tɪ a yuun fāage, dee basɛ tɪ sa-kāte ni, tɪ ko'om libe tēŋa sā'am dūnia nērba wuu n ka dolɪ Nawēnne. ⁶La a ken di Sodom* la Gomoorɪ tēnsɪ sarɪya mɛ sɪbgrɛ ba, basɛ tɪ bugum di ba, tɪ ba lebge tāmpeglum, tɪ la dena makrɛ bɔ sɛba n ka dolɪ Nawēnne sore la. ⁷La a yuun fāage la Alotɪ* n de tōon-sōma dāana. Ēŋa sūure n yuun sā'am halɪ

zozo'e la tōon-be'ero dōma tōon-yooro n zo'oge la. ⁸Alotu n yuun de tōon-sōma dāana vɔa la ba ɛ, wōnna dee yēta ba tōon-be'ero la, a sūure n sã'anɩ daare woo, tu la nāmsra ē. ⁹Bela pa'alɩ tu Zuudāana Nawēnne mi ēɲa n utɩ se'em fāara nēr-seba n dolɩ a sore la nāmsgɔ puam me, dee mina ēɲa n utɩ tōon-be'ero dōma se'em gu'ura sarɩyadia daare tu ba wun yē subgre. ¹⁰Nēr-seba n dolɩ ba yemleego n boorɩ se'em n de tōon-dēgrɔ, dee pɔ'ɔra Nawēnne n tarɩ nōore la ba ɛ la, a wun subge la bāma gānna.

Pōmpɔrɲɔ karēnsāandōma la de la zēk-m-mēɲa dōma, la tɩta'alum dōma, ba ka zotɩ dabeem tu ba tu saazuum pānsɩ dōma. ¹¹La baa malekadōma n tarɩ pāɲa, la ke'ejɔ gānna ba la, ka tɔgrɩ ba yelle pɔ'ɔra ba Zuudāana la nēɲam. ¹²Nēr-bāma utɩ la yooryooro, ba ān wu dūnsi n ka tarɩ yem tu ba yōgrɩ kuura la. Ba tɔgrɩ la sɛla tu ba ka mi be'em, ba mē wun sã'am wu dūnsi la. ¹³Ba wun yē tōon-be'ero yɔɔrɔ ba tōon-be'ero la iyā. Ba tōnnɩ na ba yem n boorɩ se'em n de tōon-dēgrɔ peelem puam, tu ba sūure āna yēlum. Ba sān lagum na ya dita, utɩ sū-yēlga la ba pōmpā'asum na, la de la dēgrɔ, la yānne. ¹⁴Ba yem boorɩ la yalsɩ tōoma mā'a, ba ka tōnnɩ tōon-be'ero tɩgra. Ba pā'asrɩ la nēr-seba putē'era n ka zo'oge Nawēnne sore doosgo puam na tu ba tōnna be'em. Ba nōɲe la bōnɔ zozo'e. Nawēnne kā'a-be'ero boe ba zuto. ¹⁵Ba base so-sōɲɔ la me dee burge dɔla Abalaam* n de Abozɔɔrɩ dayua la sore, ēɲa nōɲe la ligri bɔɔra tu a tōm tōon-be'ero to'oge yɔɔrɔ. ¹⁶La Nawēnne yuun gi Abalaam n de a nōtɔ'ɔsa la me a tōon-be'ero la iyā. A yuun botɩ Abalaam mēɲa bōɲa n tɔge la ē wu nērsaala la, gu ē tu a da tōm a yalnɛ tōoma la.

¹⁷Nēr-bāma ān wu bulsi n ka tarɩ ko'om, dee āna wu sawara tu kusebgo pe'ege la. Nawēnne māasum na zē'a n de lika tam gu'ura ba. ¹⁸Ba pa'alɩ la ba mēɲa tɔgra yetɔg-kāra n ka tarɩ vōore, dee tara ba yem n boorɩ se'em n de tōon-dēgrɔ la pā'asra nēr-seba n nān welge ba mēɲa la nēr-seba n vɔa tuure puam na. ¹⁹Ba yetɩ nērba la tu ba wun yē yolsgo, dee tu ba mēɲa dɛna tōon-dēgrɔ n wun sã'am ba la yamsɩ. Se'ere n soe la, nēra woo de la sɛla n soe ē na yamɲa. ²⁰Nēr-seba n bāɲe Azezi-krisi n de tu Zuudāana, la tu Fāagra la, ba base dūnia tōon-dēgrɔ me. Ba sān le kē ba puam base tu ba sɔna ba, ba poorum toogo la wun gānna pɔspɔsɩ la. ²¹Bela, ba sān ka bāɲe nɩ sɛla n masɛ sore la sōɩ ban bāɲe ē dee wērgɛ base Nawēnne nōore tu ba to'oge tɔge bɔ ba la. ²²La ēɲe ba bela pa'alɛ tu magsa wā de la sɩra, ba yetɩ:
 << Baaga lebe ka di la sɛla tu a tī la >>, dee le yetɩ: << Kurkuri tu ba peege ē sōɲa sōɲa la, lebe ka bilim na beɲlum puam. >>

3

Ti Zuudāana Azezi-krisi wun suri leme wa'am me

¹M sur-nōḡrusi, la de la gōḡo buyi dāana n wāna ti mam gulse bō'ora ya. Gōnno bayi la puam, mam tēege ya la sela ti ya dēḡe bāḡe la, ti m puke ya putē'era sōḡa. ²Mam boori ti ya tēra la yetog-seba ti Nawēnne nōto'osri^{*}ba* dēḡe tōge halu yuuma yuuma, la ti Zuudāana Azezi n de ti Fāagra la nōore ti Tōntōniba* la ti a tōm ya zē'am na tōge bō ya la. ³Sela n gānni de la ya bāḡe ti dūnia ba'asgo wakate, nērba n la'aru nērba n wun wa wa'am, wa vōa vōm seka n de be'em ti ba mēḡa boori. Ba wun la'ara ya, ⁴dee yetu: < < Azezi n daan bīḡe nōore yetu a wun leme wa'am na, a bee? Halu kurum kurum ti ti yaabdōma ki wa paam wakat-ēna wā, sela woo ken āna la bela wu dūnia pī'iluḡo n yuun ān se'em na. > > ⁵Ban tōgru bela la, ba boori ti ba yetu bāma yīm me ti kurum kurum Nawēnne tōge la yetoga ti saazuum la tēḡa nāam, ti zē'a woo daan dena ko'om, ti Nawēnne boti tēḡa ze'ele ko'om puam bōna. ⁶La ken dena la ko'om, ti Nawēnne yuun boti ba libe dūnia ēḡa sā'am ē. ⁷Nawēnne yetoga mēḡa n ken boti dūni-ēna wā, la saazuum bōna gu'ura ti bugum wa sā'am ba. A base ti ba bōna gu'ura la daar-seka ti a wun di nērsaalba sarlya, sā'am tōon-be'ero dōma la.

⁸M sur-nōḡrusi, sela ayula n boe ti yāma ka mase ti ya yīm, la sān dena la Zuudāana Nawēnne, daare ayula ān wu yuuma tuse, ti yuuma tuse mē āna wu daare ayula. ⁹Zuudāana la n bīḡe a nōore ti a ēḡe sela la, la ka yuuri ti a kān ēḡe wu nērba baseba n tē'esri se'em na. A mā'age la a sūure la ya, a ka boori ti nēra nēra sā'am, a boori ti nēra woo n teege yem base tōon-be'ero. ¹⁰Zuudāana la lemḡo daare wun āna wu nayiga n liḡri se'em na. Daar-ēḡa, vool-kāte n wun ēḡe, ti bugum di bōn-seba n boe saazuum, ti saazuum bōi. Ti tēḡa, la bōn-seba n boe a puam na wuu mē ka le bōna.

¹¹Bōn-bāma wuu n wun sā'am bela la, dēni ti ya base ti ya yel-ure, la ya Nawēnne sore doosgo āna sōḡa, ti ya sakra ē sela woo puam. ¹²Dēni ti ya gu'ura Nawēnne daare, ti Azezi wun wa'am na, la ya narge pāḡa ti a wa'am toto. Daar-ēḡa, bugum n wun di saazuum, ti bōn-seba n boe saazuum wun yēlḡe sā'am. ¹³Tōma gu'uri la saazuum paalga, la dūnia paalga ti sela woo mase āna sōḡa, wu ēn bīḡe a nōore se'em na.

¹⁴Bela, m sur-nōḡrusi, yāma n gu'uri bela la, narge-ya pāḡa āna sōḡa, ti ya da tara dōrga Nawēnne nifum, ti ya wun bōna la ē la sū-mā'asum. ¹⁵Bāḡe-ya ti Zuudāana la n mā'age a sūure gu'ura la, a boori ti ya yē la fāare. La de la bela mē ti ti sōbi-nōḡre Apoli daan dūke yem seka ti Nawēnne bō ē na gulse

bɔ ya. ¹⁶A gōn-sɛba wuu puam ti a tɔgrɪ bɛla yelle la, a gulɛ la bɛla. A gōnnɔ na puam, zɛ'esɪ baseba n boe mĩ ti ba wōŋa tɔ, ti nɛr-sɛba n ka mi, dee ka vige ban bɔ sɪra la puam na, tɛɛra ba vōore n de se'em, wu ban ɪti Nawēnne gōnnɔ baseba se'em na. Ban ɪti bɛla la sēm na ba mēŋa sã'arɔ.

¹⁷La sãn dɛna yãma, m sɪr-nōŋrɪsɪ, yãma n dēŋɛ tara tiire la, guuse-ya, da base ti tōon-be'ero dōma n tuuge la, tuuge ya. Da base-ya ti ba botɪ ya base yãma n bɔ sɪra zɛ kãŋkãŋɛ wã. ¹⁸Sēŋɛ-ya nēŋa vɔa Azezi-krisi n de ti Zuudãana la ti Fãagra la yel-sōnne puam, bãŋra ẽ pa'asra.

Ēŋa n soe na'am pãŋa lɛɛɛ wã, la wakate n ka ba'asrɪ. Amina.

[\f1](#) 1:18 Karēŋɛ-ya Amatie 17:1-8.

1 Azã

Pɔspɔsi gõŋɔ tɪ Azã gulɛ

Bilgre

Azã gulɛ gõŋɔ wã bɔ la Azezi nërba. Põmpɔrŋɔ karënsãandõma n daan kē Azezi nërba la puam tara zãŋɔ n zãaru ba la Azezi.

Bela tɪ Azã daan gulɛ kã'an ba yetɪ ba ken tara lagumtaare la Azezi, la Nawënnɛ, da tõnna tõon-be'ero. Nawënnɛ de la peelem, la nõŋlum dãana, tõma de la a kɔma, bela la mase me tɪ tɪ vɔa peelem puam, dee nõŋɛ taaba.

A kã'an ba yetɪ, põmpɔrŋɔ karënsãandõma la n zãsnɪ tɪ Azezi-krisi n de Nawënnɛ Dayua la ka lebge nërsaala la, ba da to'oge ba zãŋɔ. Tɪ bõn-ẽŋa tã wun sã'am ba lagumtaare la Nawënnɛ me.

Pɔspɔsi gõŋɔ tɪ

Azã

gulɛ

1

Azezi n de yetɔga n bɔ'ɔru vɔm

¹Tõma gulɛ la sɛka n boe halɪ pĩ'ilunɔ wakate yelle bɔ'ɔra ya. A de la sɛka tɪ tõma wõm a yetɔga, yē ē la tɪ nini, bɪsɛ ē sõŋa sõŋa, kalum ē na tɪ nu'usi. Ĕŋa n de yetɔga n bɔ'ɔru vɔm. ²Sɛka n de vɔm na puke a mẽŋa me, tɪ tõma yē ē. Tɪ tõma tɔgra a yelle, mōola vɔm n ka ba'asru la yelle bɔ'ɔra ya. A daan boe la tɪ Sɔ Nawënnɛ zē'am, tɪ a puke ē pa'ale tõma. ³Sɛla tɪ tõma yē dee wõm na, tõma tɔgru la ěŋa bɔ'ɔra yãma, tɪ yãma wun lagum na tõma,

mē naage la tōma tara lagumtaare la tu So Nawēnne, la a Dayua Azezi-krisi.
4Tōma gulse ya la wāna tu tu wun tara sū-yēlga zozo'e.

Tu vāa pupeelem puam wu Nawēnne n ān se'em na

5Kōa n wāna tu tōma wōm Azezi-krisi zē'am, tōgra ē bō'ora ya: Nawēnne de la peelem, lika ka boe a zē'am baa fēfēe. 6Tu sān yetu tōma taru lagumtaare la Nawēnne, dee ken vāa lika puam tōnna be'em, tu parni me, tu ka uti sira. 7La tu sān vāa peelem puam wu Nawēnne mēṅa n boe peelem puam na, tu taru lagumtaare la taaba me, la a Dayua Azezi zulum peeru tu me yesra tu tōon-be'ero wuu.

8La tu sān yetu, tōma ka taru tōon-be'ero, tu pā'ase la tu mēṅa, la sira ka boe tu zē'am. 9Tu sān pelge tu puure tōge tu tōon-be'ero, Nawēnne wun base tu tōon-be'ero taale me, dee peege to, yese sela wuu n ka mase, se'ere n soe la, a de la sira dāana dee uta sela n mase. 10Tu sān yetu, tōma ka tōm tōon-be'ero, tu yetu a de la pōmporma, la a yetoga la ka boe la tu le.

2

Krisi n de tōma sōgra

1M kōma, mam gulsru ya wāna tu ya da tōm na tōon-be'ero. La nēra sān tōm be'em, tōma taru la sōgra n boe tu So Nawēnne zē'am, la de la Azezi-krisi n de pupeelem dāana. 2La de la ēṅa n duxe a mēṅa bō tu la dēna kāabgō*, tu Nawēnne base tōma tōon-be'ero taale. La, la dagu tōma mā'a tōon-be'ero taale, la de la dūnia nēba wuu tōon-be'ero taale.

3Tu sān sakra Nawēnne nōore, bela n pa'alu tu tu sru mi ē. 4Nēr-seka n yetu ēṅa mi ē, dee ka sakra a nōore, a de la pōmporma, la a ka taru sira. 5Nēr-seka n sakru Nawēnne yetoga la, nēr-ēṅa n taru Nawēnne nōṅlum sira sira. Bela n pa'alu tu tu lagum na ē dēna ayula. 6Seka n yetu ēṅa lagum na Nawēnne, dēnu tu a dāana vāa wu Azezi-krisi n daan vāa se'em na.

Nawēnne nōore de la tu nōṅe taaba

7M sru-nōṅrusu, la dagu nōor-paalga tu mam gulse bō'ora ya, a de la nōor-keka tu ya taru halu pōspōsu la. Nōor-keka ēṅa de la kō-seka tu ya daan wōm na. 8La a yeru dēna la nōor-paalga tu mam gulse bō'ora ya. La de la Azezi-krisi zē'am, la yāma zē'am tu yel-ēṅa de sira, se'ere n soe la, lika la tollu me, dee tu peelem sira sira dare nēera.

9Nēr-seka n yetu ēṅa boe la peelem puam, dee sira a sobia, ken bona la lika puam. 10Nēr-seka n nōṅe a sobia, vāa la peelem puam, bela iyā sela ka boe a zē'am n wun base tu a tuuge. 11La seka n sisri a sobia, boe la lika puam, la a

sēnni na lika puam, ka mina ēn we'esu zē'a, se'ere n soe la, lika la fo a nini me.

¹²Mam gulse bɔ'ɔra la yāma, m kɔma, se'ere n soe la, Nawēnne base ya tōon-be'ero taale me Azezi-krisi yu'ure iyā.

¹³Mam gulse bɔ'ɔra la yāma, m sɔdōma, se'ere n soe la, yāma mi sɛka n boe halu lan dēŋe dūnia pī'iluŋo la me.

Mam gulse bɔ'ɔra la yāma, m kɔmbu'ɛsi, se'ere n soe la, yāma yāŋe be'em dāana Asūtāana* la me.

¹⁴Mam gulse bɔ'ɔra la yāma, m kɔma, se'ere n soe la, yāma mi tu So Nawēnne me.

Mam gulse bɔ'ɔra la yāma, m sɔdōma, se'ere n soe la, yāma mi sɛka n boe halu lan dēŋe dūnia pī'iluŋo la me.

Mam gulse bɔ'ɔra la yāma, m kɔmbu'ɛsi, se'ere n soe la, yāma taru pāŋa me, Nawēnne yetɔga la boe ya puam me, la yāma yāŋe be'em dāana Asūtāana la me.

Da nōŋe-ya dūnia

¹⁵Da nōŋe-ya dūnia, la bōn-sɛba n boe a puam na. Nēra sān nōŋe dūnia wā, Nawēnne n de tu So la nōŋlum ka boe la a dāana le. ¹⁶Se'ere n soe la, bōn-sɛba n de dūnia wā bōnɔ de la nērsaala mēŋa n booru se'em, la nini n yē sela bɔɔra n de be'em, la nēra n pa'alu a mēŋa a bōntarsōm iyā. Bāma wuu ka ze'ele tu So Nawēnne zē'am, ba de la dūnia bōnɔ. ¹⁷Dūnia, la bōn-sɛba wuu tu nēba yemleego booru la tollu me. La nēr-sɛka n utu Nawēnne n booru se'em n wun bɔna wakate n ka ba'asru.

Krisi su'ɛsruba yelle

¹⁸M kɔma, lɛɛɛ wā la de la dūnia ba'asgo wakate. Yāma wōm tu ba yetu Krisi su'ɛsru n sēm. La lɛɛɛ wā, Krisi su'ɛsruba zo'oge me bɔna, bela tōma mi me tu la de la dūnia ba'asgo wakate. ¹⁹Nēr-bāma ze'ele la tōma zē'am yese, la ba daan dagu tōma nēba sru sru. Ba daan sān de nu tōma nēba, ba wun weege nu bɔna la tōma zē'am. La ban base tōma la, dēni tu la ēŋe bela tu la pa'ale vēelga tu ba nēra baa ayula dagu tōma nēra.

²⁰La sān dɛna yāma, Krisi bɔ ya Nawēnne Sɛa* me, bela yāma wuu mi sru me. ²¹Mam n gulse bɔ ya la, mam ka yetu ya ka mi sru la, la tōn dɛna la yan mi ē na iyā, la yāma mi tu sela n de pōmpɔrŋɔ ka ze'etu sru puam.

²²Āne n de pōmpɔrma la? La de la sɛka n su'ɛsru yetu Azezi dagu Krisi* la. Ēŋa n de Krisi su'ɛsru la. A su'ɛsru la So Nawēnne, la a Dayua la. ²³Nēr-sɛka n su'ɛsru Dayua la, mē ka boe la So la. La nēr-sɛka n yetu ēŋa mi Dayua la, mē

boe la So la me.

²⁴La sãn dɛna yãma, mɔrgɛ-ya tara yetɔg-sɛba ti ya daan wɔm halu pɔspɔsɪ la ya sũure puam. Ba sãn ken bɔna ya sũure puam, yãma mē wun ken bɔna la So, la Dayua la le. ²⁵Krisi n bĩje nɔore ti a bɔ ti sɛla n wãna: La de la vɔm n ka ba'asru.

²⁶La de la nēr-sɛba n zɪgru ti ba pã'asɛ ya ti ya tuuge la yelle ti mam gulɛ wãna bɔ'ɔra ya. ²⁷La sãn dɛna yãma, Nawēnne Sɪa la ti ya to'oge Krisi zē'am na, boe la ya le me, yãma ka le ɛɛra ti ba zãsum ya. Nawēnne Sɪa la n boe la ya le la, zãsnɪ ya sɛla woo me, la de la sɪra, a ka parɪ. Bɔna-ya la Krisi wu ēn zãsnɪ ya se'em na.

²⁸Ēe, m kɔma, bɔna-ya la ē le, ti a sãn wa puke daare ti ti tara sũ-ke'ɛjo, ti yãnne da yɔke tɔ a nɛjam a lemjo la daare. ²⁹Yãma mi ti Krisi de la sɛka n mase, bɛla, bãnje-ya ti nēr-sɛka n mē uti sɛla n mase de la Nawēnne bia.

3

Nawēnne kɔma

¹Bɪsɛ-ya Nawēnne n de So la n nɔje ti se'em. A nɔjɪlum na zo'oge gãnje me, ti a wi'ira tɔma ti a kɔma. La tɔma sɪru de la a kɔma. Wãna n soe ti dũnia dɔma ka mina tɔma: La de la ban ka mi Nawēnne na iyã. ²M sɪr-nɔjɪrɪsɪ, lɛɛɛ wã ti de la Nawēnne kɔma. La tɪn wun wa ãna se'em na nãn ka puke. La ti mi ti Krisi sãn wa puke, ti wun ãna wu ēja n ãn se'em na, tɪn wun wa yē ēja n ãn se'em na iyã. ³Nēr-sɛka woo n tarɪ putē'ere gu'ura bɔn-ēja Krisi iyã, malgru a mɛnja me dɛna pupeelem dãana, wu Azezi-krisi mɛnja n de pupeelem dãana se'em na.

⁴Nēr-sɛka woo n tɔnnɪ tɔon-be'ero, a sɪ'ɪsɪrɪ la Nawēnne nɔore. Se'ere n soe la, tɔon-be'ero de la Nawēnne nɔore sɪ'ɪsgɔ. ⁵La yãma mi ti Azezi-krisi wa'am ti a yese la nērba tɔon-be'ero base, la a mɛnja ka tarɪ tɔon-be'ero. ⁶Nēr-sɛka n lagɪm na Krisi bɔna ka tɔnnɪ tɔon-be'ero. La sɛka n tɔnnɪ tɔon-be'ero ka yē ē, la a ka bãnje ē.

⁷M kɔma, da base-ya ti nɛra pã'asɛ ya. Sɛka n uti sɛla n mase, de la nɛra n mase, wu Azezi mɛnja n mase se'em na. ⁸Sɛka n tɔnnɪ tɔon-be'ero de la Asũtãana* nɛra, se'ere n soe la, Asũtãana tɔnnɪ tɔon-be'ero la halu pĩ'ilujo. Ti Nawēnne Dayua la wa'am ti a sã'am Asũtãana tɔoma.

⁹Sɛka n de Nawēnne bia ka le tɔnna tɔon-be'ero, se'ere n soe la, Nawēnne pãja n bɔ'ɔru vɔm n boe a puam, a ka le tãna wun tɔnna tɔon-be'ero, Nawēnne n de a So la iyã. ¹⁰Bɛla n pa'alɪ ti ba bãnja Nawēnne kɔma, la sɛba n de Asũtãana kɔma bɔkra. Sɛka n ka uti sɛla n mase, bɪ sɛka n ka nɔje a

sobia dagi Nawēnne bia.

Ti nōḡe taaba

¹¹Kō-yēlga ti ya wōm halu pɔspɔsɪ la de la ti nōḡe-ya taaba. ¹²La ka de ti āna wu Akāi* la, ēḡa de la Asūtāana nēra, yuun ku a yɪbga. La bēm n soe ti a yuun ku ē? La de la a tōoma n yuun de tōon-be'ero, dee ti a yɪbga tōoma mase la iḡā.

¹³Bela m sobiisi, dūnia nērba sān sira ya, da kān base-ya ti la dena sela n di'ige ya. ¹⁴Tōma mi me ti tōma ze'ele la kūm puam yese bōna vɔm puam, tōma n nōḡe ti sobiisi la iḡā. Nēr-seka n ka nōḡe a sobia ken bōna la kūm puam. ¹⁵Nēr-seka woo n sisri a sobia de la nēr-kuura. La ya mi ti nēr-kuura ka taru vɔm n ka ba'asru. ¹⁶La de la bōn-ēna wā n botu tōma bāḡe nōḡlum n ān se'em: Azezi ki me bɔ tōma, bela, tōma mē de la ti dɪke ti vɔm bɔ ti sobiisi iḡā. ¹⁷Nēra sān tara dūnia wā bōntarsōm, dee yē a sobia n booru sōḡre, ka zoe a ninbāalga sōḡe ē, ēḡa dāana ka taru Nawēnne nōḡlum. ¹⁸M koma, da base-ya ti ti nōḡlum dena yetɔga, la nō-yēlum mā'a, ti base ti la dena nōḡlum sɪra sɪra n lagum na tōoma.

¹⁹Bela n wun base ti ti bāḡe ti tōma de la sɪra dōma, la ti sūure wun āna ke'ego Nawēnne nēḡam. ²⁰Baa ti sūure sān ka bɔ ti buuru, ti bāḡe ti Nawēnne gānnu ti sūure me, la a mi sela woo bɔke me. ²¹M kɔm-nōḡrusɪ, ti sūure sān bɔ ti buuru, ti taru sū-ke'ego Nawēnne nēḡam me, ²²la bōn-seka wuu ti ti sosru ē, a bɔ'oru ti me, tōma n sakru a nōore, dee ɪta sela n paaru a yem na iḡā. ²³Ēḡa n bɔ a nōore se'em n wāna: La de la ti bɔ a Dayua Azezi-krisi sɪra, dee nōḡe taaba wu ēḡa n bɔ ti a nōore se'em na. ²⁴Nēr-seka n sakru Nawēnne nōore la, a boe la Nawēnne le, ti Nawēnne mē bōna la ē. Bōn-seka n base ti tōma mina ti Nawēnne boe la tōma le n wāna: La de la a Sɪa* ti a bɔ tōma la.

4

Ti bāḡe-ya Nawēnne Sɪa, la be'em dāana sɪa bɔke

¹M sɪr-nōḡrusɪ, da bɔ-ya nēr-seba wuu n yetu bāma taru la Nawēnne Sɪa la sɪra, mage-ya ba bɪse la sān dena Nawēnne Sɪa. Se'ere n soe la, pōmpɔḡḡo nōtɔ'ɔsrɪba zozo'e n boe dūnia wā zuo. ²Bōn-seka n wun base ti ya bāḡe Sɪa seka n de Nawēnne Sɪa n wāna: Nēr-seka woo n yetu Azezi-krisi n wa'am dūnia zuo, la a taru la nērsaala iḡā, ēḡa n taru Nawēnne Sɪa. ³La seka n ka tɔḡru Azezi yelle bela, ka taru Nawēnne Sɪa, a taru la Krisi sɪ'ɪsra la sɪa. Sɪ'ɪsra ēḡa ti ya daan wōm ti a sēm na, la lɛle wā, a dare bōna dūnia zuo

me.

⁴La yāma, m kōma, yāma de la Nawēnne nērba, la yāma yāḡe pōmpōḡo nōtō'ōsruba la me. Se'ere n soe la, Nawēnne Sɪa n boe la yāma le la, taru pāḡa gānna sɪ'ɪsra la sɪa n boe la dūnia dōma la me. ⁵Pōmpōḡo nōtō'ōsruba la de la dūnia wā bōnō, bɛla n soe tu ba tōḡra dūnia yɛla, tu dūnia dōma sɛlsra ba. ⁶La sān dɛna tōma, tōma de la Nawēnne nērba. Bɛla, nēr-sɛka n mi Nawēnne sɛlsru tōma me. La sɛka n dagu Nawēnne nēra ka sɛlsru tōma. La de la bɛla tu tōma wun bāḡe sɪra Sɪa, la pōmpōḡo sɪa la bōke.

Nawēnne de la nōḡlum dāana

⁷M sɪr-nōḡrɪsɪ, tu nōḡe-ya taaba, se'ere n soe la, nōḡlum ze'ele la Nawēnne zē'am. Nēr-sɛka n taru nōḡlum de la Nawēnne bia, la a mi Nawēnne me. ⁸La nēr-sɛka n ka taru nōḡlum ka mi Nawēnne, se'ere n soe la, Nawēnne de la nōḡlum dāana. ⁹Nawēnne n pa'alɛ ēḡa n nōḡe tōma se'em n wāna: A tōm na a Dayo-yēḡa dūnia zuo, tu tu tara vōm ēḡa iyā. ¹⁰Nōḡlum na n doose se'em n wāna: La dagu tōma n dēḡe nōḡe Nawēnne. La de la Nawēnne n nōḡe tōma, tōm a Dayua, tu a dɛna kāabḡo* tōma tōon-be'ero taalɛ basḡa iyā.

¹¹M sɪr-nōḡrɪsɪ, Nawēnne n nōḡe tu bɛla la, dɛnɪ tu tōma mē nōḡe taaba.

¹²Nēra nēra nān ka yē Nawēnne. Tu sān nōḡe taaba, Nawēnne boe la tu le me, la a nōḡlum n boe la tu le la, de la nōḡlum zōnzōnno.

¹³Bōn-sɛka n base tu tōma bāḡe tu tōma boe la Nawēnne le, tu Nawēnne mē bōna la tōma le n wāna: La de la a Sɪa tu a bō tōma la. ¹⁴La tōma yē me, tu tōma tōḡra yetɪ, Nawēnne n de So la tōm na a Dayua, tu a dɛna dūnia Fāagra. ¹⁵Nēr-sɛka n sake yetɪ Azezi de la Nawēnne Dayua, Nawēnne boe la ē le me, tu a mē bōna la Nawēnne. ¹⁶La tōma mi me, dee bō sɪra tu Nawēnne nōḡe tōma me. Nawēnne de la nōḡlum dāana. Nēr-sɛka n taru Nawēnne nōḡlum boe la Nawēnne le, tu Nawēnne mē bōna la ē. ¹⁷Tōma sān tara Nawēnne nōḡlum zōnzōnno, tu wun āna wu Azezi n ān se'em na dūnia wā zuo. Bɛla tu wun tara sū-ke'ɛḡo sarɪyadia daare. ¹⁸Sɛka n taru nōḡlum ka zotɪ dabeem, nōḡlum zōnzōnno yesɪ la dabeem, se'ere n soe la, dabeem zua pa'alɪ me tu sɪbḡrɛ n boe. Sɛka n zotɪ dabeem na ka taru nōḡlum zōnzōnno.

¹⁹La sān dɛna tōma, tōma taru nōḡlum me, se'ere n soe la, Nawēnne dēḡe nōḡe tōma me. ²⁰Nēr-sɛka sān yetɪ, ēḡa nōḡe Nawēnne, dee sise a sɔbia, a de la pōmpōḡma. Se'ere n soe la, a sān ka nōḡe a sɔbia tu a yētɪ la, a ka tā wun nōḡe Nawēnne tu a ka yētɪ la. ²¹Nōore sɛka tu Krisi bō tōma la n wāna: Nēr-sɛka n nōḡe Nawēnne, dɛnɪ tu a mē nōḡe a sɔbia.

5

Ti bɔ Nawēnne Dayua la sɪra

¹Nēr-sɛka woo n bɔ sɪra ti Azezi de la Krisi ti Nawēnne tōm na, de la Nawēnne bia. Nēr-sɛka n nōŋɛ sɔ, mē nōŋɛ a kɔma mɛ. ²Sɛla n basɛ ti tōma mina ti tōma nōŋɛ Nawēnne kɔma n wāna: La de la tōma n nōŋɛ Nawēnne, dee sakra a nōorɛ wuu la. ³Se'ere n soe la, Nawēnne nōŋlum de la ti sakra a nōorɛ. A nōorɛ la ti a bɔ ti la ka tɔl. ⁴Nēr-sɛka woo n de Nawēnne bia n yāŋɾɪ dūnia be'em. Tōma n yāŋɛ dūnia be'em na, de la tōma n bɔ Azezi-krisi sɪra la. ⁵Āne n tā wun yāŋɛ dūnia? La de la nēr-sɛka n bɔ sɪra ti Azezi de la Nawēnne Dayua la mā'a.

⁶Azezi-krisi n wa'am dūnia zuo la, la doose la ko'om, la zɪum. La dagɪ ko'om* misga la mā'a, la ken dɛna la ěn ki ti a zɪum yese la. La de la Nawēnne Sɪa n bɔ'ɔɾɪ a kaseto, Nawēnne Sɪa n de sɪra dāana la ĩyā. ⁷La de la bōn-bāna batā n bɔ'ɔɾɪ kaseto. ⁸La de la Nawēnne Sɪa, la ko'om, la zɪum. La bāma batā kaseto de la buyɪla. ⁹Tōma n sakɾɪ nērsaalba kaseto ti ba bɔ'ɔɾɪ la, Nawēnne kaseto tarɪ pāŋa gānna bɛla mɛ. La de la Nawēnne mēŋa n bɔ a Dayua la kaseto. ¹⁰Bɛla, nēr-sɛka n bɔ Nawēnne Dayua la sɪra, tarɪ kaseto ěŋa mɛ a sūure puam. La nēr-sɛka n ka bɔ Nawēnne sɪra, basɛ ti a āna wu pōmpɔɾma la, ěŋa n ka sakɛ Nawēnne n bɔ a Dayua la kaseto la ĩyā. ¹¹Nawēnne n bɔ kaseto la se'em n wāna: A bɔ ti la vɔm n ka ba'asɾɪ, la vɔm ěŋa de la a Dayua la ĩyā. ¹²Nēr-sɛka ti a Dayua boe la ě na, tarɪ vɔm na mɛ. La nēr-sɛka ti a Dayua ka boe la ě na, ka tarɪ vɔm.

Vɔm n ka ba'asɾɪ

¹³Mam gulɛ wāna bɔ'ɔɾa ya ti ya bāŋɛ ti yāma sɛba n bɔ Nawēnne Dayua sɪra la, tarɪ la vɔm n ka ba'asɾɪ. ¹⁴Tōma sūure ān ke'ɛŋo mɛ la Nawēnne, ti tōma mina ti tōma sān sose sɛla ti la masɛ wu ěn boorɪ se'em, a selsɾɪ tōma mɛ. ¹⁵La tōma n mi ti a selsɾɪ tōma n sosɾɪ ě sɛla la, tōma mi ti a bɔ'ɔɾɪ ti sɛla ti ti sosɾɪ la mɛ.

¹⁶Nēr-sɛka sān yē a sɔbia n tōnnɪ tōon-be'ego n ka sēm na kūm, a pu'usɛ Nawēnne bɔ ě, ti Nawēnne wun bɔ ě vɔm. La de la tōon-be'ego sɛka n ka sēm na kūm ti mam yetɪ. Tōon-be'ego n boe n sēm na nēra kūm*f1*, la dagɪ tōon-be'ego ěŋa yelle ti mam yetɪ ya pu'usɛ a ĩyā. ¹⁷Sɛla n ka masɛ wuu de la tōon-be'ero. La, la dagɪ tōon-be'ego woo n sēm na kūm.

¹⁸Tōma mi ti nēr-sɛka woo n de Nawēnne bia ka le tōnna tōon-be'ero. La Nawēnne Dayua la gu'uri ě mɛ, ti be'em dāana Asūtāana ka tāna wun ěŋɛ ě sɛla.

¹⁹Tōma mi ti tōma de la Nawēnne nērba. La dūnia dōma wuu boe la be'em dāana Asūtāana nu'usum. ²⁰Tōma mi ti Nawēnne Dayua n wa'am wa bɔ ti yem, ti ti bāṅe Nawēnne n de sɪra dāana la. Tōma lagum na sɛka n de sɪra dāana la dena ayɪla, a Dayua Azezi-krisi iyā. Ēṅa n de Nawēnne sɪra sɪra, n bɔ'ɔru vɔm n ka ba'asru.

²¹M kɔma, guuse-ya ya mēṅa la baga.

\f1 5:16 Bɪsɛ-ya Amatie 12:31.

2 Azã

Gõṅɔ buyi dāana ti Azã gulɛ

Bilgre

Gõn-ēna puam Azã wi'iri a mēṅa ti kēema, ēṅa n gulɛ gõṅɔ wā bɔ Azezi nērba n boe zē'a ayɪla, ti a wi'ira ba ti zuudāan-pɔka la a kɔma.

A gulɛ kã'an ba me yeti ba ken vɔa sɪra puam, dee nõṅe taaba. Dee yele ba ti ba guuse ba mēṅa la pōmpɔrṅɔ karēnsāandōma.

Gõṅɔ buyi dāana ti

Azã

gulɛ

1

¹Mam n de kēema la n gulɛ bɔ'ɔra zuudāan-pɔka*f1* ti Nawēnne looge la, la a kɔma ti mam nõṅe sɪra sɪra la. La, la dagi mam mā'a, nēr-sɛba wuu n bāṅe sɪra la nõṅe ba me. ²Se'ere n soe la, sɪra la n boe la ti le, dee wun ken bɔna la ti le wakate wuu.

³Ti Sɔ Nawēnne, la a Dayua Azezi-krisi wun ēṅe ti yel-sōnne, zoe ti ninbāalga, dee bɔ ti sū-mā'asum, ti ti wun vɔa la sɪra, dee tara nõṅlum.

Sıra, la nōɟlum

⁴Mam ɩtı sũ-yēlga mɛ halı zozo'e, mam n yē tı fu kɔma la baseba dolı la sıra sore wu tı Sɔ Nawēnne n yeke tı se'em na. ⁵Lɛɛɛ wā, zuudāan-pɔka*f1*, mam n gulɛ fu wā dagı nōor-paalga, la de la nōor-sɛka tı tı wōm halı pɔspɔsı la, mam sosrı fu mɛ tı tı nōɟe taaba. ⁶Nōɟlum n de sela n wāna: La de la tı ɩta wu Nawēnne nōore n yeke se'em na. Nōor-sɛka tı ya wōm halı pɔspɔsı la de la bela, la de la ya nōɟe taaba.

⁷Nērba zozo'e n saage dūnia pā'asrı nērba tı ba tuura. Nēr-bāma ka sake tı Azezi lebge la nērɛaala wa'am dūnia zuo. Nēr-ēɟa dāana n de pōmpā'asum dāana, la Krisi* sı'ısrı. ⁸Guuse-ya ya mēɟa, da kān base-ya tı tōma n tōm sela bɔ ya la bɔ, tı ya wun to'oge yɔɔɔ wuu.

⁹Nēr-sɛka n yōsge tole nēɟa ka bɔna Krisi zāsɟɔ la puam, Nawēnne ka boe la ē. La sɛka woo n boe a zāsɟɔ la puam, Sɔ Nawēnne, la a Dayua boe la ē mɛ. ¹⁰Nēra sān tarı zāsɟɔ ayēma wa'am ya zē'am, ya da to'oge ē ya yire, la ya da pu'usɛ ē. ¹¹Nēr-sɛka n pu'usɛ ē, lagım na ē mɛ a tōon-be'ero puam.

Ba'asgɔ yetɔga

¹²Mam tarı yeke zozo'e mɛ tı m tɔge bɔ ya, la mam ka boorı tı m gulɛ ba gōɟɔ puam bɔ ya. La mam tarı putē'ere mɛ tı mam wun wa'am ya zē'am, dee tɔge m mēɟa bɔ ya, tı tı sũ-yēlga wun dena sũ-yēlga zōnzōnnɔ. ¹³Fu sɔbi-pɔka tı Nawēnne looge la kɔma*f2* pu'usrı fu. \f1 1, 5 Zuudāan-pɔka la a kɔma la de la Azezi nērba n lagsrı zē'a ayıla. \f2 1:13 Sɔbi-pɔka la kɔma la de la Azezi nērba n lagsrı zē'a ayēma.

3 Azã

Gõṅṅ butã dãana ti Azã gulɛ

Bilgre

Azã n de kēema la n gulɛ gõṅṅ wã bɔ nēra ayɪla yu'urɛ n de Agayusi. Agayusi de la nēra n dolɪ Nawēnne sɪra, dee sõṅra Azezi nēba, ti a pēge ẽ.

Azã ken tɔge la nēra ayēma yu'urɛ n de Adiyotrɛfu yelle, yeti nēr-ēṅa ka ēṅe sõṅa, a ka to'oge ēṅa yetɔga, la a ka to'ose Azezi nēba.

Dee pēge nēra ayēma yu'urɛ n de Ademetrisi, yeti a de la nēr-sõṅṅ nēba wuu nifum.

Gõn-ēna wã pa'ale tōma ti ti da pagsra sɛla n de be'em, ti dɔla Nawēnne sɪra, la ti tara nõṅlum, tɔ'ɔsra taaba sãanɛ.

Gõṅṅ butã dãana ti

Azã

gulɛ

1

¹Mam n de kēema la, n gulɛ bɔ'ɔra m sɪrɛ Agayusi ti mam nõṅe sɪra sɪra.

²M sɪr-nõṅrɛ, mam kã'aru Nawēnne ti sɛla woo āna sõṅa bɔ fɔ, ti fu wun tara ĩmã'asum wu fõn dolɪ Nawēnne sõṅa se'em na.

³Ti sɔbiisi n wa'am kalam wa yele fõn dolɪ sɪra sore se'em, la fõn vɔa la sɪra se'em. Ti mam ēṅe sũ-yēlga zozo'e. ⁴Sɛla ka bɔ'ɔru mam sũ-yēlga gãnna mam n wõm ti ba yeti mam kɔma dolɪ sɪra la.

⁵M sɪr-nõṅrɛ, fõn uti sɛla bɔ'ɔra sɔbiisi la, baa la sɛba n de sãama la, fu uti la sɪra. ⁶Ba tɔge fu nõṅlum na yelle mɛ Azezi nēba zē'am. Fu sãn sõṅe ba ti ba sēṅe ba sore la wu Nawēnne n booru se'em, fu ēṅe sõṅa. ⁷Se'ere n soe la, Azezi-krisi tōoma yelle ti ba wɛ'ɛsa sore la, dee ka to'oge sɛla nēr-sɛba n ka

dolu Azezi la zē'am. ⁸Tōma de la tu sōḡe nēr-bāma buuri pa'alē tu tōma naage la ba me dēna sira kō-yēlga la tōntōniba.

⁹Mam daan gulse gōḡo me bō Azezi nērba, la Adiyotrēfu n boori tu a dēna nēḡadāana la ka to'oge mam n yeke se'em na. ¹⁰Bela, mam sān wa wa'am, mam wun pa'alē sela tu a ēḡe, la ēn parni tōgra tōma yetōg-be'ero la. La, la dagi bela mā'a, a ken zagsra me ka tō'osra sobiisi, dee mē gu'ura nēr-seba n boori tu ba tō'osra ba la, digra ba Azezi nērba la puam.

¹¹M sūr-nōḡrē, da pagse sela n de be'em, pagsra sela n ān sōḡa. Nēr-seka woo n uti sela n ān sōḡa de la Nawēnne nēra. La nēr-seka woo n uti sela n de be'em ka mi Nawēnne.

¹²La sān dēna Ademetrisi, nērba wuu tōgru a yelle sōḡa me, tu ēn dolu sira se'em na mē pa'ala a yelle sōḡa. Tōma mē tōgru a yelle sōḡa me. La fu mi tu tōma kaseto de la sira.

¹³Mam taru yela zozo'e me tu m tōge bō fō, la mam ka boori tu m gulse ba gōḡo puam. ¹⁴Mam taru putē'ere me tu mam wun wa yē fō tu tu sōse la taaba.

¹⁵Sū-mā'asum wun bōna la fō.

Fu sūrdōma pu'usru fō. Pu'use tu sūrdōma la wuu ayila ayila bō tō.

Azudi

Gōn-seka tu gulse

Bilgre

Azudi gulse gōḡo wā bō la Azezi nērba. Gōḡo wā yetōga wōn na gōḡo buyi dāana tu Apilyeeri gulse la yetōga.

A kā'an ba me tu ba guuse ba mēḡa la pōmpōrḡo karēnsāandōma zāsḡo, la ba yel-ure la, tu Nawēnne wun sūbge ba me.

Dee kā'an Nawēnne nērba la tu ba ken bō Azezi sira, ze kāḡkāḡe Nawēnne sore doosgo puam la Nawēnne Sira pāḡa.

Gõn-sëka ti Azudi gulse

1

¹Mam Azudi n de Azezi-krisi tõtõnna, la Azaki yɔbga la n gulse gõŋɔ wã bɔ'ɔra yãma sɛba ti ti So Nawënnɛ wi ti ya dɛna a nërba, nõŋɛ ya, ti Azezi-krisi gu'ura ya la.

²Nawënnɛ wun zoe ya ninbãalga zozo'e, bɔ ya sũ-mã'asum, la nõŋlum zozo'e.

Põmpɔrŋɔ karënsãandõma

(2 Pɔlyɛɛrɩ 2:1-17)

³M sɩr-nõŋrɩsɩ, mam daan boori mɛ ti m gulse ya la m sũure wuu tɔgɛ fãarɛ la ti ti wuu lagɩm yê la yelle. Mam bɩsɛ mɛ ti la de la përgɛ ti mam gulse kã'an ya, ti ya mõrgɛ zɛbɛ ze'ele kãŋkãŋɛ yetɔga la ti ya bɔ sɩra la puam. Nawënnɛ dɩkɛ yetɔg-bãma bɔ a nërba la nõorɛ ayɩla mã'a wakate wuu ãyã. ⁴Se'ere n soe la, nërba basɛba n li'ise kē ya puam. Nër-bãma de la sɛba n sɩ'ɩsɩ Nawënnɛ, tɛɛra a yel-sõnnɛ yetɔga la, dɩkɛ tõnna tõon-dëgrɔ, dee sɩ'ɩsɩ Azezi-krisi n de ti kɛ'ɛma la ti Zuudãana ayɩla mã'a la. Halɩ kurum kurum ti la põn gulse sɩbgrɛ sɛka ti ba wun yê.

⁵Baa la yãma n mi bõn-bãma wuu sõŋa sõŋa la, mam boori ti m tēegɛ ya mɛ ti Nawënnɛ n yuun fãagɛ a nërba Ezipti* tēŋa la, a yuun yãŋa basɛ mɛ ti nër-sɛba n ka bɔ ã sɩra la ki. ⁶La malɛkadõma* sɛba n yuun ka sake Nawënnɛ n bɔ ba ke'ɛŋo se'em basɛ zē'e-sɛka ti Nawënnɛ bɔ ba la, Nawënnɛ ba ba mɛ la bãnsɩ, basɛ ti ba bɔna lika puam wakate wuu gu'ura dabs-kãtɛ la n de sarɩyadia daarɛ la. ⁷La sãn dɛna Sodom* la Gomõori dõma, la tēnsɩ sɛba n lɛm ba la, n mē yuun ãŋɛ wu belɩ, tõm yalsɩ tõoma, la, la dagɩ la nërsaalba mã'a. Ba yuun yê sɩbgrɛ mɛ n de bugum n ka kɩŋri, ti la dɛna kã'aŋɔ bɔ nërba basɛba.

⁸La de la bõn-bãma buuri n belɩ ti nër-bãma mē ɩti. Ban tē'esɩ se'em na botɩ ba dēgra la ba mēŋa, ba pɔ'ɔrɩ Nawënnɛ n tarɩ nõorɛ la ba lɛ la mɛ, dee tuura saazuum pãnsɩ dõma. ⁹La baa malɛkadõma kɛ'ɛma Amisɛɩ n yuun tɔgrɩ la Asũtãana* wē'era nõke'ene Amoyisi* kũm ãyã la, a ka saagɛ tɔgɛ zergɛ ã tu ã, a yuun yetɩ: < <Zuudãana la wun sɩbgrɛ fɔ.> >

¹⁰Nër-bãma tɔgrɩ la sɛla ti ba ka mi be'em, ba ɩti la yooryooro, ba ãn wu dũnsɩ n ka tarɩ yɛm n ɩti se'em na, bõn-ēŋa n sã'anɩ ba. ¹¹Ba wun yê toogo, se'ere n soe la, ba dolɩ la so-sɛka ti Akãɩ* yuun doose la, la ba kē'esɛ ba mēŋa mɛ tuure puam yɔɔrɔ ãyã, wu Abalaam* n ãŋɛ se'em ligri ãyã la. Ban

Pukre Gõṅṅ

Pukre Gõṅṅ

Bilgre

Azã yuun gulse gõn-ēna wã la wakat-sɛka tɪ Rom na-keko nãmsɪ Azezi nērba zozo'e, ban yetɪ Azezi mā'a n de bãma Zuudãana, dee ka nã'asra na-keko la wu Nawēnne na ãyã.

Wakat-sɛka tɪ Azã gulse gõṅṅ wã la, tɪ a yuun boe la Patmõsi, tēṅa tɪ ko'om gilge. Ba yuun yõke ē me sēṅe ka base bilam, ēn mōole Azezi kō-yēlga la ãyã.

Azã gulse tɪ a botɪ Azezi nērba n yē buraane, la ba ken tara putē'ere gu'ura sela tɪ Nawēnne wun bɔ ba, Azezi n yãṅe sela woo la ãyã.

Gõn-ēna puam, mām̃sgo zozo'e n boe mĩ n ze'ele Nawēnne gõn-kɛka la puam. Nimõrɔdõma zozo'e n boe mĩ n de yela mām̃sgo.

Azã yetɪ Azezi n dēṅe puke a mēṅa pa'ale ēṅa, yetɪ ēṅa gulse gõnno bɔ Wēnde-sɛba n boe Azi-minɛerɪ tēnsɪ bayopɔɪ puam (sapɪtrɪ 1-3).

Bɛla poorum, Nawēnne Sɪa tarɪ ēṅa sēṅe la Nawēnne yire ka pa'ale ēṅa yela zozo'e:

- Ban nã'asɪ Nawēnne, la Azezi se'em (sapɪtrɪ 4-5).
- Azezi n lake gõṅṅ n tabɛ zē'esɪ buyopɔɪ (sapɪtrɪ 6-8).
- Malɛgsɪ n peebe benkõma bayopɔɪ (sapɪtrɪ 8-11).
- Bõna bayopɔɪ n de dãalḡo (sapɪtrɪ 12-15).
- Nawēnne sũ-isgre n pɪrɛ laasɪ bayopɔɪ (sapɪtrɪ 16).
- Babilonɪ n de tēn-kãte n sã'am, la ban sã'am Asũtãana la a poorum dõma (sapɪtrɪ 17-20).
- Nawēnne tēn-paalga, la Azezi lemḡo (sapɪtrɪ 21-22).

Bõn-sɛba tɪ Azã yē la, de la bõna buuri to'oto'ore mām̃sgo n kē'erɪ taaba puam. Nērba n wõnnɪ gõṅṅ wã bõndõma baseba vōore se'em na, de la to'oto'ore.

Baa la bɛla, a yetɔḡ-zuugo la de la ayɪla. Azezi-krisi yãṅe sela woo me. Asũtãana, la bõn-be'ero sɛba n ken bõna lɛɛɛ wã, Nawēnne wun sã'am ba

ba'ase me. La seba n bo Nawēnne sira yāne, wun yē sū-yēlga n ka ba'asru.

Pukre Gōḡo

1

Bōn-seba ti Azezi-krisi puke pa'ale Azā

¹Gōḡo wā taru la sela ti Azezi-krisi puke pa'ale. Nawēnne n daan bo ē bōn-bāma ti a pa'ale a tōntōniba sela n wun ēne wakate fēfēe puam. Azezi-krisi daan tōm na a maleka* a tōntōnna Azā zē'am ti a pa'ale ē bōn-bāma. ²Azā n gulse sela wuu ti a yē la pa'ale ti la de la Nawēnne yetoga ti Azezi-krisi puke pa'ale ēḡa. ³Nēr-seka n karēḡru Nawēnne yetoga ti a to'oge tōge wā, la seba n selsru bōn-seba n gulse gōn-ēna wā puam dee sakra ba taru zu-yēlga. Wakate la lem me, ti bela wuu wun ēne.

Azā pu'usrū Nawēnne nērba n lagsru tēnsu bayopɔɔ

⁴⁻⁵Mam Azā n gulse gōḡo wā bo'ora tēnsu bayopɔɔ n boe Azi* so'olum puam na Wēndeto nērba. Zuudāana Nawēnne n daan boe, n ken bōna, dee wun bōna wakate wuu la, la sɔsɔ bayopɔɔ n boe a na'am bīmbīnne nēḡam, la Azezi-krisi n tōḡru Nawēnne yelle sira, ēḡa n ki dee dēna pɔspɔsɔ dāana n vo'oge, dēna dūnia na'adōma naba la, wun ēne ya yel-sōnne, dee bo ya sū-mā'asum.

Azezi-krisi nōḡe tōma me, ki ti a zɔum fāage tōma tōon-be'ero puam, ⁶botu tōma dēna a so'olum kāabgo kēma tōnna bo'ora Nawēnne n de a So la. Ḓḡa n soe nā'asgo, la pāḡa wakate n ka ba'asru. Amina.

⁷Bɔse-ya, a boe la sawara puam sēna. Nērsaalba wuu wun yē ē, baa la nēr-seba n daan lu ē na. Buuri wuu nērba n boe dūnia wun kella me fabla a yelle. Ḓe, la de la bela. Amina.

⁸Zuudāana Nawēnne n de ke'ejo wuu dāana la yetu: < < Mam de la pī'iluḡo la ba'asgo, mam n daan boe, n ken bōna, dee wun bōna wakate wuu. > >

Azā yē Azezi-krisi wu zāasḡo la

⁹Mam de la Azā n de ya sɔbia n po nāmsra, lagum na yāma po tara pure Nawēnne so'olum* na puam, ken po lagum na yāma mōrgra sēna nēḡa Azezi doosgo la puam. Mam daan tōge la Nawēnne yetoga, la Azezi-krisi

yelle, ti ba taru mam sēḡe tēḡa ti ko'om gilge yu'ure n de Patmōsi. ¹⁰Ti Zuudāana daare n de Lasru daare la, ti Nawēnne Sɪa* bōna la mam, boti mam wōm kōa n tōḡe ke'enke'em mam poorum wu benkonne n peebe la, ¹¹yetu: << Gulse sela ti fu wun yē la ēḡe gōḡo puam, soolum bō tēnsi bayopɔi la Wēndeto nērba: Efɛɛzi, la Simirni, la Pɛrgamɪ, la Tiyatiiri, la Sardɪ, la Filadɛlfi, la Laodise.>>

¹²Ti mam wēḡe ti m bɪse sɛka n tōḡru la mam na, la mam n wēḡe la, mam yē la sālma futladōma bayopɔi. ¹³La nēra n boe futladōma la tēḡasuka āna wu nērsaala* dayua la. A ye la fuugo n wōḡe sige paage a nāma, dee dɪke sālma sēbrɪga bobɛ a yō'ogo. ¹⁴A zomto daan pelge mɛ āna yuli yuli wu lōnnɔ na, ti a nini āna wu bugwitung na.

¹⁵A nāma daan yēgru wu zūuro ti ba zuge ba bugum puam na, dee ti a kōa la āna wu ko-kāte dāmḡo la. ¹⁶A daan zālɪ la wōrbie bayopɔi la a zuugo nu'ugo. Ti sukɔbḡo n saase tara nōa ayi ze'ele a nōorum yesra. A nēḡa daan yēgru wu wunteɛḡa n ān se'em na.

¹⁷Mam n daan yē ē na, mam lui la tēḡa a nēḡam āna wu kūm na. Ti a dɪke a zuugo nu'ugo paglɛ mam zuo yetu: << Da zoe dabeem, ti mam n de pī'iluḡo, la ba'asḡo. ¹⁸Mam de la sɛka n vɔɪ. Mam daan ki mɛ, la mam n wāna, mam vɔa mɛ wakate wuu. Mam n taru ke'eḡo sɔna kūm, la ki'ɪn-tēḡa. ¹⁹Bela, gulse bōn-sɛba ti fu yē, sela n boe lɛɛɛ wā, la sela n wun wa ēḡe poorum na. ²⁰Wōrbie bayopɔi ti fu yē mam zuugo nu'ugo puam, la sālma futladōma bayopɔi la vōore n wāna: Wōrbie bayopɔi la de la tēnsi bayopɔi la Wēndeto la nērba gu'urba, la futladōma bayopɔi la de la tēnsi bayopɔi la Wēndeto nērba.>>

2

Krisi kōa ti a bō Efɛɛzi Wēndeego nērba

¹Sɛka ti mam yē la, a ken yele mam yetu: << Gulse bō Efɛɛzi Wēndeego nērba la gu'ura yetu: Sɛka n zālɪ wōrbie bayopɔi a zuugo nu'ugo puam, dee sēnna sālma futladōma bayopɔi tēḡasuka la n yele se'em n wāna:

²< Mam mi yāma n tōnnɪ se'em, yāma n nāmsru dee mōrgra sēnna nēḡa se'em mɛ. Mam mi ti ya ka sake base ti nēr-wēensɪ tōnna la ya. Yāma make nēr-sɛba n yetu bāma de la Krisi Tōntōnɪba* dee dagna bela la bɪse mɛ, la yāma bāḡe mɛ ti ba de la pōmpɔrndōma. ³Yāma mōrḡe sēnna nēḡa mɛ, ya nāmsru mam yu'ure la īyā mɛ, dee ka base ti ya buraane bo'oge. ⁴La yel-sɛka ti mam taru la yāma n wāna: Ya ka le nōḡe mam wu yāma n daan nōḡe mam se'em pɔspɔsi la. ⁵Tēegɛ-ya yāma n daan ɪti se'em dee base la.

Teege-ya yem base tōon-be'ero, dee uta yāma n daan uti se'em pɔspɔsɪ la. Sān dagna bela, mam wun wa'am ya zē'am wa dɪke ya futla la a dɔglɔ zē'am mɛ, ya sān ka teege yem base tōon-be'ero. ⁶La baa bela, ya uti bōn-sōŋɔ mɛ. Yāma sise sela ti Nikolayiti nērba uti la mɛ, wu mam n mē sise ba tōoma se'em na.

⁷Sɛka n wōm yetɔga wā, a selse Nawēnnɛ Sɪa n yeti a nērba se'em na sōŋa sōŋa. Sɛka n yāŋɛ, mam wun bɔ ē nōorɛ ti a di vɔm ti a n boe Nawēnnɛ yire la biɛ. > > >

Krisi kōa ti a bɔ Simirni Wēndeego nērba

⁸< < Gulɛ bɔ Simirni Wēndeego nērba la gu'ura yeti: Sɛka n de pī'iluŋo la ba'asgɔ, sɛka n daan ki dee vo'oge la n yeke se'em n wāna:

⁹< Mam mi ya nāmsgɔ la ya nōŋɔ la yelle mɛ, la baa bela, ya de la bōntatba. Mam mi be'em yetɔg-sɛba ti nēr-sɛba n yeti bāma de la Zifdōma* dee ka dɛna la tɔge ya. Ba de la Asūtāana* nērba. ¹⁰Da zoe-ya dabeem yāma n wun nāmɛ la. Bɪsɛ-ya, Asūtāana wun make ya bɪsɛ mɛ, boti ba kē'esɛ ya nērba baseba yu'a deem, la ya wun yē nāmsgɔ mɛ dabsa pia. Bɔ-ya mam sɪra halɪ ka paage ya kūm, ti mam wun bɔ ya bɔ'a n de vɔm.

¹¹Sɛka n wōm yetɔga wā, a selse Nawēnnɛ Sɪa n yeti a nērba se'em na sōŋa sōŋa. Sɛka n yāŋɛ, kūm buyi dāana kān ēŋɛ ē sela. > > >

Krisi kōa ti a bɔ Pɛrgamɪ Wēndeego nērba

¹²< < Gulɛ bɔ Pɛrgamɪ Wēndeego nērba la gu'ura yeti: Sɛka n tarɪ sukɔbɔgɔ n saase tara nōa ayi la n yeke se'em n wāna:

¹³< Mam mi zē'e-sɛka ti yāma boe la mɛ, zē'e-ēŋa ti Asūtāana na'am bīmbīnne boe. La ya dɪke ya mēŋa lablɛ la mam mɛ, ze'ele kāŋkāŋɛ bɔ mam sɪra ka base, baa la wakate sɛka ti ba daan ku A'āntipasɪ n de sɪra dāana n tɔge mam yelle ya zē'am, zē'e-sɛka ti Asūtāana boe la. ¹⁴La baa bela, mam tarɪ la yelle fēe la ya. Yāma tarɪ la nērba n boe ya puam dɔla Abalaam* zāsŋɔ. Abalaam yuun zāsum na Abalaku ēn wun ēŋɛ se'em bēɛ lɪsɪraɪɪ dōma boti ba obe бага nēnnɔ, dee tōm yalsɪ tōoma. ¹⁵Yāma mē tarɪ la nērba baseba n boe ya zē'am n dolɪ Nikolayiti dōma zāsŋɔ. ¹⁶Teege-ya yem base tōon-be'ero. Sān dagna bela, mam wun wa'am ya zē'am lɛɛɛ wā, la mam wun zɛbɛ la nēr-bāma la sukɔbɔgɔ n ze'ele m nōorum yesra la.

¹⁷Sɛka n wōm yetɔga wā, a selse Nawēnnɛ Sɪa n yeti a nērba se'em na sōŋa sōŋa. Sɛka n yāŋɛ, mam wun bɔ ē dia n sugɛ yu'urɛ n de mannɪ* n ze'ele saazuum ti a di, la mam wun bɔ ē kug-pɛɛlga. Kug-ēŋa zuo yu'ur-paalɛ n gulɛ mī, ti nēra nēra ka mina ē, sān dagna sɛka n to'oge ē na

mā'a.> > >

Krisi kōa tɪ a bɔ Tiyatiiri Wēndeego nērba

¹⁸< < Gulɛ bɔ Tiyatiiri Wēndeego nērba la gu'ura yetɪ: Nawēnnɛ Dayua la nini n ān wu bugwitum, tɪ a nāma yēgra wu zūuro tɪ ba zuge bugum puam na n ye le se'em n wāna:

¹⁹< Mam bāŋɛ ya tōoma, la ya nōŋlum, la yan bɔ sura, la yan tōm bɔ nērba, la yan mōrge sēna nēŋa se'em mɛ. La mam mi tɪ ya tōnnɪ lɛɛɛ wā zo'ɔra gānna yan tōm se'em pɔspɔsɪ la mɛ. ²⁰La yel-sɛka tɪ mam tarɪ la yāma n wāna: La de la yan sakɛ basɛ Azezabɛɪ n de pɔka n yetɪ ēŋa de la Nawēnnɛ nōtɔ'ɔsa, tɪ a zāsna nērba, pā'asra mam tōntōnɪba tɪ ba ɪta yalsɪ, dee ɔbra бага nēnnɔ na. ²¹Mam bɔ ē na wakate tɪ a teege yɛm basɛ tōon-be'ero, la a ka boorɪ tɪ a teege yɛm basɛ a yalsɪ tōoma la. ²²Bɛla, mam wun basɛ tɪ a gā'arɛ yē nāmsgɔ zozo'e. La sɛba n lagum na ē tōnna yalsɪ tōoma la wun yē toogo zozo'e, sān dagna tɪ ba basɛ la tōon-be'e-sɛba tɪ a botɪ ba tōnna la. ²³Mam wun ken basɛ tɪ a kɔma ki, tɪ Wēndeto nērba la wuu wun bāŋɛ tɪ mam de la sɛka n mi nērba tē'esgɔ, la ban boorɪ se'em. La mam wun yɔ ya nēra woo masɛ wu ēn tōnnɪ se'em. ²⁴La yāma Tiyatiiri nēr-sɛba n ka sakrɪ zāsŋɔ bāma, dee ka mina sela tɪ ba wi'iri tɪ Asūtāana yɛla n sugɛ la, mam ka tarɪ sela wun ye le ya pa'asɛ. ²⁵La gurɛ-ya sela tɪ ya tarɪ la kāŋkāŋɛ halɪ tɪ mam wa wa'am. ²⁶Nēr-sɛka n yāŋɛ ēŋɛ mam n boorɪ se'em ka paage ba'asgɔ, mam wun botɪ a sɔna so'olum buuri wuu. ²⁷⁻²⁸La de la pān-sɛka tɪ mam to'oge m Sɔ Nawēnnɛ zē'am na tɪ mam wun bɔ ē. A wun tara la kuto dasaare sɔna ba wu ban wōtɪ lɔg-kɛgsɪ la. La mam wun ken bɔ ē bewā'arɛ. ²⁹Sɛka n wōm yetɔga wā, a selse Nawēnnɛ Sɪa n yetɪ a nērba se'em na sōŋa sōŋa.> > >

3

Krisi kōa tɪ a bɔ Sardɪ Wēndeego nērba

¹< < Gulɛ bɔ Sardɪ Wēndeego nērba la gu'ura yetɪ: Sɛka n tarɪ Nawēnnɛ sɪsɪ bayopɔɪ *f1*, la wōrbɪɛ bayopɔɪ la n ye le se'em n wāna: < Mam mi ya tōoma mɛ, fu yu'urɛ yese mɛ tɪ ba yetɪ ya vɔa mɛ, la, ya ki mɛ. ²Bɛla, guuse ya mēŋa, tɪ sela n deege la a ki la, yāage da ki ba'asɛ. Se'ere n soe la, mam bāŋɛ mɛ tɪ ya tōoma la ka paage Nawēnnɛ yɛm. ³Tēegɛ-ya zāsŋɔ la tɪ ya daan wōm dee to'oge ē se'em na, sakɛ-ya ē teege yɛm basɛ tōon-be'ero. Ya sān ka guuse, mam wun wa'am wa di'ige ya wu nayiga la, la ya kān bāŋɛ wakat-sɛka tɪ mam wun wa'am ya zē'am. ⁴La nērba basɛba n boe yāma

puam Sardu ka dēge ba futo. Bāma n wun ye fu-pælsɩ doose mam, bāma n mase la iyā. ⁵Nēr-seka n yāŋe wun wa ye la fu-pælsɩ bela, la mam kǎn saam a yu'ure vǎm gōŋo la puam. La mam wun wi a yu'ure mam So, la a malekadōma* la nēŋam yetɩ a de la mam nēra.

⁶Seka n wōm yetoga wā, a selse Nawēnne Sɩa n yetɩ a nērba se'em na sōŋa sōŋa. > > >

Krisi kōa tɩ a bɔ Filadelfi Wēndeego nērba

⁷< < Gulɛ bɔ Filadelfi Wēndeego nērba la gu'ura yetɩ: Seka n de pupeelem dāana, la sɩra dāana n tarɩ naba Adavidi* kulɩnbie, seka n yu'urɩ tɩ nēra ka tāna yɔ'ɔra, dee yɔ'ɔra tɩ nēra ka tāna yu'ura la n yeke se'em n wāna:

⁸< Mam mi ya tōoma me, mam mi tɩ ya pāŋa ka zo'oge, la baa la bela, ya sake mam yetoga la me, la ya ka sɩ'ɩse tɩ yāma ka mi mam. Mam yo'oge la sore bɔ ya, la nēra nēra kǎn yāŋe yu ē. ⁹Mam n wun ēŋe nēr-seba n dolɩ Asūtāana la se'em n wāna: Nēr-bāma yetɩ bāma de la Zifdōma*, la dagɩ bela, ba de la pōmpɔrndōma. Mam wun base me tɩ ba wa'am wa ka dūma ya nēŋam, la ba wun bāŋe tɩ mam nōŋe ya. ¹⁰Yāma n sake mam yetoga la mōrge sēŋe nēŋa na iyā, mam mē wun gu'ura ya sōŋa tɩ toogo seka n sēm dūnia wuu zuo, tɩ a make nēr-seba wuu n boe dūnia zuo la, da paage ya.

¹¹Mam sēm na lɛɛɛ, gure-ya sela tɩ ya tarɩ la kǎŋkǎŋe, tɩ nēra da to'oge ya yɔɔɔ. ¹²Nēr-seka n yāŋe, mam wun botɩ a āna wu zēere mam So Nawēnne yire puam, la ba kǎn malɩn yese ē mī. La mam wun gulɛ mam So Nawēnne yu'ure, la a tēŋa n de Zerizalem paalga n ze'ele saazuum Nawēnne zē'am signa la yu'ure a zuo, la mam wun ken gulɛ mam mēŋa yu'ur-paalga la a zuo.

¹³Seka n wōm yetoga wā, a selse Nawēnne Sɩa n yetɩ a nērba se'em na sōŋa sōŋa. > > >

Krisi kōa tɩ a bɔ Laodise Wēndeego nērba

¹⁴< < Gulɛ bɔ Laodise Wēndeego nērba la gu'ura yetɩ: Seka n de Amina* la, seka n de sɩra dāana, dee sɩrɩ togra sela tɩ a nini yē, dee ken deŋa seka tɩ Nawēnne n nāam sela wuu ze'ele a zē'am n yeke se'em n wāna:

¹⁵< Mam mi ya tōoma me, mam mi tɩ ya dagɩ mā'asga, ya mē dagɩ tuulga. Mam boorɩ nɩ tɩ ya deŋa la mā'asga bu tuulga. ¹⁶La yāma n ka de mā'asga bu tuulga mam tōoma la puam, dee āna wam na, mam wun uke ya me m nōorum base.

¹⁷Ya yetɩ yāma de la bōntatba, yāma tarɩ sela woo me tɩ sela ka pɔ'oge yāma. La, ya ka mi tɩ ya de la ninbāal-dōma, la fare dōma. Ya de la

nasdōma, la bæla, la fɔɔsɪ. ¹⁸Bæla ãyã, mam kã'anɪ ya mɛ tɪ ya da sãlma mēŋa mēŋa tɪ ba zuge bugum puam yese ba mam zē'am, tɪ ya wun sɪrɪ dɛna bōntatba. La ya da fu-pɛɛlsɪ yɛ pĩ ya yãnnɛ na, dee da tɪlɪm dō ya nini yēta. ¹⁹Mam sɪbgɪ la sɛba wuu tɪ mam nōŋɛ, dee demsra ba. Bæla, nargɛ-ya pãŋa teege yɛm basɛ tōon-be'ero. ²⁰Bɪsɛ-ya, mam ze la kulɪŋa nōorum wē'era, nēr-sɛka n wōm mam kōa yo'oge kulɪŋa bɔ mam, mam wun kē a zē'am lagɪm na ē di, tɪ a mē lagɪm na mam di. ²¹Nēr-sɛka n yãŋɛ, mam wun botɪ a lagɪm na mam po zĩ'ire mam na'am bĩmbĩnne zuo, wu mam yãŋɛ po lagɪm na mam So Nawēnnɛ zĩ'ire a na'am bĩmbĩnne zuo la.

²²Sɛka n wōm yetɔga wã, a selse Nawēnnɛ Sɪa n yetɪ a nēba se'em na sōŋa sōŋa. > > >

4

Ba nã'asɪ Nawēnnɛ saazuum

¹Bæla poorum, mam bɪsɛ mɛ yē tɪ kulɪŋa n yo'oge Nawēnnɛ yire. Tɪ kōa la tɪ mam wōm pɔspɔsɪ n tɔgɛ la mam wu benkonne n peebe la, yele mam yetɪ: < < Zom wa'am kalam, tɪ mam wun pa'alɛ fu sɛla n wun wa ēŋɛ. > >

²Tɪ Nawēnnɛ Sɪa darɛ bɔna la mam botɪ mam yē na'am bĩmbĩnne n boe Nawēnnɛ yire, tɪ nēra zēa a zuo. ³Sɛka n zĩ bĩmbĩnne na zuo la nēegɛ yēgra wu kuga n tarɪ yōoroɔ yu'urɛ n de zasɪ, la sarduanɪ. La gōmatɪ-tãpɔ n yēgrɪ ãna wu kugre yu'urɛ n de emerɔdɪ n kaage na'am bĩmbĩnne na. ⁴La na'am bĩmbĩna pisyi la anaasɪ n daan gilge na'am bĩmbĩn-ēŋa, tɪ kēma pisyi la anaasɪ n yɛ fu-pɛɛlsɪ vuge sãlma mũnsi zēa ba zuto. ⁵Tɪ saaga ze'ele na'am bĩmbĩnnum na yēgra, tãsra dee sũnna, la futladōma bayopɔɪ n lasum dita na'am bĩmbĩnne na nēŋam. Bãma de la Nawēnnɛ sɪsɪ bayopɔɪ la*f2*.

⁶Na'am bĩmbĩnne na nēŋam, bōnɔ n gãl ãna wu ko-kãtɛ yēgra wu bɪsga.

La bōn-vɔɔsɪ banaasɪ n gilge na'am bĩmbĩnne na n boe tēŋasuka la, tɪ nini pɪrɛ ba nēŋa, la poore. ⁷Pɔspɔsɪ bōn-vɔa la wōn na gɪgɪnɛ, tɪ buyi dãana la wōna lulla, tɪ butã dãana la tara nēŋa n wōn na nērsaala nēŋa. La bōn-vɔa bunaasɪ dãana la wōn na tugfo n ēgrɪ. ⁸Bōn-vɔɔsɪ banaasɪ la ayɪla woo tarɪ la kempagsɪ bayoobɪ tɪ nini pɪrɛ ba zē'a woo, tilum na zuum. Yu'urɔ la wuntɛɛŋa, ba yōonɪ mɛ ka gɔ'ɔra yetɪ:

< < Sōŋa, sōŋa, sōŋa,

Zuudãana Nawēnnɛ n de ke'ɛŋo wuu dãana n ãn sōŋa.

Ēŋa n daan boe, n ken bɔna, dee wun bɔna wakatɛ wuu. > >

⁹Bōn-vɔɔsɪ banaasɪ la ěn nã'asra sɛka n zĩ na'am bĩmbĩnne zuo n vɔa wakatɛ wuu la mɛ, pēgra ē dee pu'usra ē a yel-sōnnɛ. ¹⁰Ba sãn ěn ēŋɛ bæla,

kēma pisyi la anaasi la ēn ka la dūma sēka n zī na'am bīmbīnne zuo n vɔa wakate wuu la nējam nā'asra ē, dee vugse ba mūnsi bīnje na'am bīmbīnne na nējam, dee yetu tu:

¹¹ < < Tɪ Zuudāana Nawēnne,
fōn mase fu to'oge na'am pānja,
la nā'asgo, la ke'ejo,
la de la fōn nāam sela woo,
la de la fōn boori iyā,
tu fōn nāam ba tu ba bɔna. > >

5

Gōŋɔ n tabe zē'esu bayopɔɪ, la Azezi n de Pebila yelle

¹La mam yē la gōŋɔ n boe sēka n zī na'am bīmbīnne zuo la zuugo nu'ugo puam, tu a nēja la a poore wuu gulse, tu ba dɪke bōŋɔ n tabɪ tabe ē zē'esu bayopɔɪ. ²Tɪ mam yē maleka* n tarɪ pānja n togrɪ ke'enke'em yetu: < < Āne n mase wun lake bōŋɔ na n tabe la, dee lake gōŋɔ la? > > ³La nēra nēra daan ka boe Nawēnne yire, bu dūnia zuo, bu tēja wā puam puam n tā wun lake gōŋɔ la, dee bɪse a puam. ⁴Tɪ mam daan kella zozo'e, ban ka yē nēra n mase n wun lake gōŋɔ la, dee bɪse a puam na iyā. ⁵Tɪ kēma la nēra ayɪla yele mam yetu: < < Da kella. Bɪse, sēka n de Azuda* buuri gɪgnɛ*f3* n de naba Adavidi* yɪɪja la yānje me, ēja n tā wun lake bōŋɔ na n tabe zē'esu bayopɔɪ la, dee lake gōŋɔ la. > > ⁶Tɪ mam yē Pebila*f2* n ze na'am bīmbīnne na tējasuka, tu bōn-vɔɔsi banaasi, la kēma la gilge ē base tējasuka. Pebila la ān wu ba daan ku ē me na. A tarɪ la ɪla bayopɔɪ, la nini bayopɔɪ n de Nawēnne sɪsɪ bayopɔɪ la*f2* tu a tōm dūnia wuu puam na. ⁷Tɪ Pebila la paage to'oge gōŋɔ la sēka n zī na'am bīmbīnne zuo la zuugo puam. ⁸Ēn to'oge gōŋɔ la, bōn-vɔɔsi banaasi la, la kēma pisyi la anaasi la, ka la dūma a nējam. Ba nēra woo zālɪ la kōlŋɔ, la sālma laasi n pɪre la tudare n tarɪ yūuŋɔ n ān yelum, n de Nawēnne nērba pu'usgo. ⁹Ba daan yōonɪ la yōom-paale yetu:

< < Fōn mase tu fu to'oge gōŋɔ la lake bōŋɔ na n tabe la.

Se'ere n soe la, ba daan ku fōn me,

tu fōn dɪke fu zɪm na yɔ to'oge nērsaalba buuri wuu, la yetɔga buuri wuu,
la tēnsɪ wuu nērba, la so'olum wuu nērba bɔ Nawēnne.

¹⁰Fōn botɪ ba dɛna la fu so'olum kāabgo kēma tōnna bɔ'ɔra Nawēnne,
dee wun di na'am dūnia zuo. > >

¹¹Tɪ mam le bɪse, wōm malekadōma kuuŋɔ kōa, ba daan de la tusa nōore

tusa tusa. Ba daan gilge la na'am bĩmbĩnne na, la bõn-vɔɔsi banaasi, la kēma la. ¹²Ba daan yõonu me ke'enke'em yetu:

< <Pebila tu ba daan ku la n mase tu a to'oge ke'ejo, la bõntarsõm, la yem, la pãᅇa, la nã'asgɔ, la na'am pãᅇa, la pēka.> >

¹³Tu mam wõm bõn-nãanisi wuu n boe Nawēnne yire, la tēᅇa zuo, la tēᅇa puam puam, la ko-kãte puam, la bõn-nãanisi n boe zē'esu wuu n yetu:

< <Seka n zĩ na'am bĩmbĩnne zuo, la Pebila la n soe pēka, la nã'asgɔ, la na'am pãᅇa, la ke'ejo wakate n ka ba'asru.> >

¹⁴Tu bõn-vɔɔsi banaasi la yetu: < <Amina*.> > Tu kēma la ka dũma tēᅇa nã'asra ē.

6

Bõnɔ n tabe zē'esu bayopɔu la, bayoobu lakre

¹La mam yē me tu Pebila* la lake bõnɔ na n tabe zē'esu bayopɔu la ayula. Tu mam wõm bõn-vɔɔsi banaasi la ayula n tɔgru tu a kōa āna wu saaga n tāsru la yetu: < <Wa'am!> > ²Tu mam bɔsra, yē wemōa n de pɛelga. Tu nēra bā ē zāla tãpɔ, tu ba bɔ ē mũᅇa. Tu a dɛna nēra n yãᅇru, sēᅇe tu a yãᅇe.

³Tu Pebila la lake bõnɔ buyi dāana n tabe la, tu mam wõm bõn-vɔa buyi dāana n yetu: < <Wa'am!> > ⁴Tu wemōa n de mōlga yese. Tu ba bɔ seka n bā ē na ke'ejo tu a yese dũnia sũ-mã'asum tu nēba kuura taaba, dee bɔ ē sukɔbgɔ n ān kãte.

⁵Tu Pebila la lake bõnɔ butā dāana n tabe la, tu mam wõm bõn-vɔa butā dāana la n yetu: < <Wa'am!> > Tu mam bɔsra, yē wemō-sabga. Tu seka n bā ē na zāla bõn-makruga a nu'ugo puam. ⁶Tu mam wõm dāmne n ān wu kōa n ze'ele bõn-vɔɔsi banaasi la tēᅇasuka yetu: < <Si ligri wun zo'oge me, tu nēra daare ayula yɔɔɔ wun da si wulla ayula, dee tu kamāana wulsi batā dɛna nēra daare ayula yɔɔɔ. La, la sãn dɛna kaam la dāam, da pa'ase sela.> >

⁷Tu Pebila la lake bõnɔ bunaasi dāana n tabe la, tu mam wõm bõn-vɔa bunaasi dāana n yetu: < <Wa'am!> > ⁸Tu mam bɔsra, yē wemōa n de puka. Seka n bā ē na yu'ure n de Akũm, tu ki'ɔn-tēᅇa dɔla a poore. Tu ba bɔ ba ke'ejo tu ba ku dũnia nēba banaasi woo puam nēra ayula. Sukɔbgɔ, la kɔm, la bā'asi, la we-dũnsi n wun ku ba.

⁹Tu Pebila la lake bõnɔ bunuu dāana n tabe la, tu mam yē nēr-seba tu ba daan ku ba, ban mōole Nawēnne yetɔga la, dee vɔa wu yetɔga la n yele se'em na iᅇā, sɔsɔ n boe kãabgɔ bĩmbĩnne na tilum. ¹⁰Tu ba tɔgra ke'enke'em yetu: < <Zuudāana n gãnni wuu n ān sōᅇa, n de sɔra dāana, fõn

wun yuuge paage la wāne dee di dūnia nērba sarɣa subge ba, ban ku tōma la ɣyā? > > ¹¹Tɩ ba bɔ ba nēra woo fu-pæɪga, dee yele ba yetɩ ba gu fēe, halɩ tɩ ba ku ba sɔbiisi n de ba tōntōn-taaba, n de ba ku ba wu bāma la, tɩ ba sōore paage.

¹²Tɩ Pebila la lake bōnɔ buyoobi dāana n tabe la, tɩ tēŋa mīim zozo'e, tɩ wuntæŋa lebge lika wu tān-sabga, dee tɩ wōrga lebge mōlga wu zɩm na. ¹³Tɩ wōrbie ze'ele saazuum suuge tēŋa, wu kēnkāŋa tɩ kuseb-kāte mīim tɩ kēnkāma suuge la. ¹⁴Tɩ sagōŋɔ kilim wu sōŋɔ la bɔɩ. Tɩ tānsɩ wuu, la tēnsɩ seba tɩ ko'om gilge la wuu ka le bɔna ba zē'est. ¹⁵Tɩ dūnia na'adōma, la nērkegro, la sudaasɩ ke'endōma, la bōntatba, la pānsɩ dōma, la yamsɩ, la burkīndōma wuu sugra tānsɩ bogro puam, la tāmipiisi lɛma. ¹⁶Dee yetɩ tānsɩ, la tāmipiisi la yetɩ: < < Lui-ya tɩ zuto sugɛ tɔ, tɩ sɛka n zī na'am bīmbīnne zuo la da yēta tɔ, tɩ Pebila la sū-isgre da paage tɔ. ¹⁷Se'ere n soe la, ba sū-isgre daare paage mɛ, nēra ka boe n wun yāŋe pōse. > >

7

Nawēnne nērba dāalɔ

¹Bela poorum, mam yē la malɛkadōma banaasɩ n ze dūnia sakugrɔ banaasɩ. Ba daan yōge la dūnia kusebgo n ze'ele zē'est banaasɩ la wuu, tɩ ba da vugra wē'erɩ tēŋa, bu ko-kāte, bu tɩa. ²La mam yē la malɛka ayēma n ze'ele wēntulle n doorɩ zē'a la zonna, a zālɩ la vɔm dāana Nawēnne dāalɔ bōnɔ. La a tɔge la ke'enke'em yele malɛkadōma banaasɩ la tɩ Nawēnne bɔ ba nōore tɩ ba sã'am tēŋa, la ko-kāte la yetɩ: ³< < Nān da sã'am-ya tēŋa, bu ko-kāte, bu tɩsɩ, base-ya tɩ tɩ ēŋe Nawēnne tōntōnɩba la dīa dāalɔ, dee tɩ ya sã'am. > > ⁴Tɩ mam wōm seba tɩ ba ēŋe ba Nawēnne dāalɔ la sōore. Ba de la nērba tuskɔbga la tuspinaasɩ la anaasɩ (144 000). Ba ze'ele la lɛrayɛɩ* buuri la wuu puam. ⁵Azuda buuri nērba tɩ ba dāale de la tuspia la ayi,

Arubā buuri nērba tuspia la ayi,

Agadɩ buuri nērba tuspia la ayi,

⁶Azɛerɩ buuri nērba tuspia la ayi,

Aneftali buuri nērba tuspia la ayi,

Amanase buuri nērba tuspia la ayi,

⁷Asimeyō buuri nērba tuspia la ayi,

Alevi buuri nērba tuspia la ayi,

A'isakaaru buuri nērba tuspia la ayi,

⁸Azabilō buuri nērba tuspia la ayi,

Azozɛfu buuri nērba tuspia la ayi,

Abēnzamē buuri nērba tuspia la ayi.

Nēr-kuuṅṅo zozo'e n lagsɛ

⁹Bela poorum mam bɪsrɪ mɛ, yē nēr-kuuṅṅo zozo'e tɪ nēra nēra ka tā wun kāalɛ. Ba de la so'olum wuu nērba, la buuri wuu nērba, la tēnsɪ wuu nērba, la yetṅa buuri wuu nērba. Ba daan yɛ la fu-pɛɛlsɪ zāla karkṅa vōoro ba nu'usum zɛ na'am bīm̄bīnne, la Pebila* la nēṅam. ¹⁰Ba tṅrɪ la ke'enke'em yetɪ:

< < Fāarɛ ze'etu la tōma Nawēnne n zī na'am bīm̄bīnne zuo, la Pebila la zē'am. > >

¹¹Malɛkadōma la wuu daan ze gilge la na'am bīm̄bīnne, la kēma, la bōn-vṅṅsɪ banaasɪ la. Ba daan ēn ka la dūma dɪkɛ ba nēnsɪ vōglɛ tēṅa na'am bīm̄bīnne na nēṅam nā'asra Nawēnne ¹²yetɪ:

< < Asɪra, Nawēnne n soe nā'asṅo, la na'am pāṅa, la yɛm, la yel-sōnne pu'usṅo, la pēka, la ke'engo, la pāṅa wakate n ka ba'asrɪ. Amina. > >

¹³Tɪ kēma la ayɪla soke mam yetɪ: < < Āndōma n de nēr-bāma n yɛ fu-pɛɛlsɪ la, ba ze'ele la bɛ? > > ¹⁴Tɪ mam lerge ē yetɪ: < < M zuudāana, fōn mi. > > Tɪ a yeke mam yetɪ: < < Ba de la nēr-sɛba n ze'ele toog-kāte puam na. Ba peege ba futo mɛ Pebila la zɪm puam tɪ ba pelge. ¹⁵Bela n soe tɪ ba ze Nawēnne na'am bīm̄bīnne na nēṅam, tōnna bṅ'ora ē wuntɛɛṅa la yu'uhṅo a yire la puam. Sɛka n zī na'am bīm̄bīnne zuo la n wun gu'ura ba. ¹⁶Kɔm la koyūuro kān le yōkɛ ba, wuntɛɛṅa la a tuulṅo kān le wōṅɛ ba. ¹⁷Se'ere n soe la, Pebila la n boe na'am bīm̄bīnne tēṅasuka la n wun bɪsra ba yelle, ēṅa n wun tarɪ ba sēṅɛ ko'om n bulli n bṅ'orɪ vɔm zē'am. La Nawēnne n wun duuse ba nintām wuu. > >

8

Bōnṅo n tabɛ bayopɔɪ dāana la lakɛ

¹Pebila la lake la bōnṅo bayopɔɪ dāana n tabɛ la, tɪ la āna yɪrɪrɪr Nawēnne yire wakate fēe paage karf-ayɪla pusuka. ²Tɪ mam yē malɛkadōma bayopɔɪ n ze Nawēnne nēṅam, tɪ ba bṅ ba benkoma bayopɔɪ.

³La malɛka ayēma n wa'am wa ze'ele kāabṅo bīm̄bīnne na zē'am. A daan tarɪ la sālma laaga tɪ ba tarɪ yō'ora tɪdarɛ. Tɪ ba bṅ ē tɪdarɛ pāɪ, tɪ a dɪkɛ ba lagɪm na Nawēnne nērba wuu pu'usṅo yō sālma kāabṅo bīm̄bīnne n boe na'am bīm̄bīnne na nēṅam na zuo bṅ Nawēnne. ⁴Tɪ tɪdarɛ la tɪ a yō la bug-zū'usi lagɪm na Nawēnne nērba la pu'usṅo, ze'ele malɛka la n ze Nawēnne

nēŋam na nu'usum zōna saazuum. ⁵Tl malēka la dūke laaga la tl ba tarl yō'ora tɔdare la, pɔrɛ ē na tɔdare bugum na n boe kāabgo bīmbīnne zuo la lobge ba tēŋa zuo. Tl saaga tāsra, yāgra dee sūnna, tl tēŋa mīim.

Benkōma peebe

⁶Malēkadōma bayopɔl la n zāl benkōma bayopɔl la, māasum mɛ tl ba peebe ba.

⁷Tl pɔspɔs malēka la peebe benkonne. Tl sakuga la bugum n gaam na zuum ka'age dūnia zuo. Tl dūnia zē'esl batā puam, bugum di zē'a ayɔla, tl tɔsɔ zē'esl batā puam, bugum di zē'a ayɔla, tl mō-mā'asa wuu di bugum.

⁸Tl malēka buyi dāana peebe benkonne. Tl ba lobge sɛla ko-kāte puam n ān wu tān-kāte tl bugum diti. Tl ko'om na zē'esl batā puam, zē'a ayɔla lebge zuum. ⁹Tl bōn-vɔɔsɔ sɛba n boe ko'om puam na batā puam woo ayɔla ki. Tl ōornɔ batā puam woo ayɔla sā'am.

¹⁰Tl malēka butā dāana peebe benkonne. Tl wōrbi-kāte n diti bug-zɔlɔŋa ze'ele saazuum lui mōga, la kulɔ ko'om puam, a lui la ko'om na zē'esl batā ayɔla puam. ¹¹Wōrbiire la yu'urɛ de la Azēlōm. Tl ko'om na zē'esl batā puam, zē'a ayɔla lebge zēlōm. La nērba zozo'e n yū ko'om na ki, ko'om na n de zēlōm na iyā.

¹²Tl malēka bunaasɔ dāana peebe benkonne. Tl wēntulle zē'esl batā puam zē'a ayɔla, la wōrga zē'esl batā puam zē'a ayɔla, la wōrbie zē'esl batā puam zē'a ayɔla pāŋa ba'asɛ, tl ba wuu zē'esl batā puam, zē'a ayɔla lebge lika. Tl wuntɛŋa zē'esl batā puam ayɔla ka le nēera peelem, tl yu'urɔ mē bela.

¹³Tl mam yē sɔl-kāte n ēgrɔ saazuum-zuum, wōm ēn tɔgrɔ ke'enke'em yetɔ: <<Wal, wal! Nēr-sɛba n boe tēŋa wā zuo wun yē la toogo, malēkadōma batā n weege la n wun peebe ba benkōma, tl ba yē toogo.>>

9

¹Tl malēka bunuu dāana peebe benkonne. Tl mam yē wōrbiire n ze'ele saazuum lui dūnia zuo. Tl ba bɔ ē bog-ko'ogo saafɔbiire. ²Tl wōrbiire la pakɛ bog-ko'ogo la, tl bug-zū'usi ze'ele bog-ko'ogo la puam yesra wu bug-kāte zū'usi la, botɔ wuntɛŋa, la sapebsum sobe. ³Tl tēnta'aba ze'ele zū'usi la puam yese saage dūnia zuo. Tl ba bɔ ba toogo wu nānsɔ toogo la. ⁴La ba ye le ba yetɔ ba da ēŋɛ mōorɔ, la bōn-sɛba wuu n yesɔ tēŋa, la tɔsɔ sɛla, ba pɔglum nēr-sɛba n ka tarl Nawēnne dāalɔ ba dīa zuto la mā'a. ⁵Ba daan ka bɔ tēnta'aba la nōorɛ tl ba ku nērba la, la de la ba nāmɛ ba wōr-sɔnuu. Ban botɔ toog-sɛka nāmsra nērba la ān wu nāŋa n ēn dōn nēra tl la dōnna se'em

na. ⁶La dabsa bāma, nērsaalba wun εera kūm, la ba kǎn yē ē. Ba wun bɔɔra tu ba ki, la kūm wun zoe dee base ba.

⁷Tēnta'aba la ān wu wiiri n māasum gu'ura zεbrε, la sεla n boe ba zuto āna wu sālma mūnsi, dee tu ba nēnsi āna wu nērba nēnsi la. ⁸Ba taru la zomto n ān wu pɔgsi zomto la. Dee tu ba yēna āna wu gɪgma yēna la. ⁹Ba dɪkε la bōnɔ n ān wu kuto futo pī ba yō'orɔ. La ba kempagsi la dāmne ān wu wiiri toto tu wiiri zozo'e ve'eru zɔta wε'esa zεbrε zē'a. ¹⁰Ba taru la zɔa wu nānsi zɔa la dōnna. Ba zɔa bāma n bɔ ba ke'εjo tu ba nāmse nērba wōr-sɪnuu.

¹¹Ba daan taru la naba, a de la malek-sεka n gu'uri bog-ko'ogo la. A yu'urε la Ebre* yetɔga de la <<Abadō>>, la Grεki* yetɔga de la <<Apoliyō>>, n booru tu la yetu <<Sā'ama>>.

¹²Pɔspɔsi toogo la tole mε. La toogo buyi n wun ken wa'am.

¹³Tu maleka buyoobu dāana peebe benkonne. Tu mam wōm kōa n ze'ele sālma kāabgo bīmbinne n boe Nawēnne nējam kugra banaasi la zē'am.

¹⁴Kōa la yele maleka buyoobu dāana n zāl benkonne na yetu: <<Lorge malekadōma banaasi tu ba lu ba, tu ba bɔna Efratu kul-kāte zē'am na base.>> ¹⁵Tu a lorge malekadōma banaasi la base. Ba daan māasum maleg-bāma gu'ura la wakate ēja, la dabsre ēja, la wōr-ēja, la yuun-ēja, tu ba ku nērsaalba batā woo puam ayɪla. ¹⁶Tu ba pa'ale mam ba sudaasi n bā'aru wiiri källe, ba de la tusa kɔbsyi nōore tusrε. ¹⁷Tu mam yē wiiri la, la ba wi-bā'arba n ān se'em: Ba taru la kuto futo n pī'iri yō'orɔ, tu ba mō'oge āna wu bugum, dee dεna yōosne, la dōbuulum. Wiiri la zuto ān wu gɪgma zuto la. Bugum, la bug-zū'usi, la kidibre n ze'ele ba nōa puam yesra. ¹⁸Tu tooro bāma batā n de bugum, la bug-zū'usi, la kidibre n ze'ele wiiri la nōa puam yesra la, ku nērsaalba batā puam woo ayɪla. ¹⁹Wiiri la ke'εjo boe la ba nōa, la ba zɔa puam. Ba zɔa la ān wu bōnse'εdōma la, ba taru la zuto bāma tu ba taru ɪta nērba be'em sā'ana ba.

²⁰La nēr-sεba n weege tu tooro bāma ka ku ba la, ka teege yem base ban ɪtu sεla tu ba mēja booru la. Ba ken dɔla la kulkā'arsu, la бага tu ba dɪkε sālma, la zūuro, la yōgōm, la kuga, la dɔɔrɔ māals, tu ba ka yēta, ka wōnna, ka tāna sēnna. ²¹Ba ken ka teege yem base ba nēr-kua, la ba tuum tōoma, la ba yalsu tōoma, la ba nayigum na.

10

Maleka n zāl gōn-pɪka n lake

¹Tu mam daan yē maleka ayēma n taru pāja n ze'ele Nawēnne yire sigra. Tu sawara pile ē wu fuugo tu a ye, dee tu gōmatɪ-tāpɔ kɔke a zuugo. A nēja

ān wu wēntulle, dee ti a nāma āna wu bug-zulusi la. ²A zālu la gōn-puka n lake a nu'usum. A duke a zuugo nā'are tagle la ko-kāte zuo, dee duke a gobga nā'are tagle tēja zuo. ³A daan tōge me ke'enke'em wu gigne n kaase la. Ēn daan tōge la, saaga n tāsē nōore buyopai. ⁴Saaga la n tāsē tōge la, mam yeti m gulse la ban yele se'em na. La mam wōm na kōa n ze'ele Nawēnne yire tōge mam yeti: << Suge sela ti saaga tāsē buyopai tōge la, da gulse ba.>>

⁵Ti malek-seka ti mam daan yē ti a ze ko-kāte la tēja zuo la, n zēke a zuugo nu'ugo saazuum, ⁶pai la Nawēnne n boe wakate wuu, n nāam saazuum, la tēja, la ko-kāte, la sela wuu n boe ba puam na, yeti: << La kān le yuuge. ⁷Maleka buyopai dāana la sān peebe benkonne, Nawēnne wun ēje ēn looge yem ti a ēje se'em n suge la me, wu ēn yuun tōge la a nōtō'osruba n de a tōntōnuba se'em na.>>

⁸Ti kōa la n ze'ele Nawēnne yire tōge ti mam wōm na, le yele mam yeti: << Sēje ka to'oge gōn-puka la n lake bōna maleka la n ze ko-kāte la tēja zuo la nu'um.>> ⁹Ti mam sēje maleka la zē'am ka yele ē yeti: << Bō mam gōn-puka la.>> Ti a yele mam yeti: << To'oge ē obe vole. A wun lebge la toogo fu puurum. La fu nōorum, a wun āna yēlum wu seero la.>> ¹⁰Ti mam to'oge gōn-puka la a nu'um obe vole. Ti a āna yēlum wu seero mam nōorum. La mam n vole ē na, a lebge la toogo mam puurum.

¹¹Ti ba yele mam yeti: << Dēni ti fu le tōge Nawēnne yetoga pa'alē la wun ēje tēnsi zozo'e nērba, la so'olum zozo'e nērba, la yetoga buuri zozo'e nērba, la na'adōma zozo'e se'em.>>

11

Kaset-dōma bayi

¹Ti ba daan bō mam mēeljo n ān wu dibga ti ba taru makra, dee yele mam yeti: << Isge make Wēnde-kāte* la, la kāabgo bīmbīnne na, dee kāalē nēr-seba n pu'usrū a puam na. ²La base a zēnzaka la, da make ē, se'ere n soe la, ba duke ē bō la bu-zājsi* la, ba wun nē Nawēnne tēja la me wōrsi pinaasi la ayi sā'am.>>

³<< Mam wun tōm na nērba bayi n wun ze'ele mam poorum tōge mam yelle. Ba wun ye la bōra futo to'ose mam yetoga tōge bō nērba dabsa tusre la kōbsyi la pisyoobi.>>

⁴Nēr-bāma bayi de la Oliivi* tulusi bayi, dee ken dēna futladōma bayi n ze dūnia wuu Zuudāana nējam na. ⁵Nēra sān era ti a ēje ba be'em, bugum n ze'eti ba nōa puam dita ba be'eba la. Asira, nēr-seka n eeri ti a ēje ba

be'em, dēni ti a ki bēla. ⁶Ba taru la ke'engo wun yōke saaga ti a ka niira wakat-sēba wuu ti ba to'osru Nawēnne yetoga togra bō'ora nērba la. La ba ken tara ke'engo me wun botu ko'om lebge zuum, dee ken tara ke'engo wun botu tooro buuri wuu paage dūnia nērba wakat-sēka wuu ti ba booru.

⁷Ba sān wa toge yetoga la ba'ase, dūnja n wun ze'ele bog-ko'ogo la puam yese zēbe la ba, yānje ku ba. ⁸Tu ba kūm na wun gā peelem nējam tēn-kāte la puam. Bilam ti ba daan ka ba Zuudāana dō-puurja* zuo. Tēnja la yu'ure n pa'ale ēn ān se'em de la Sodom*, la Ezipti*. ⁹Tēnsu wuu nērba, la buuri wuu nērba, la yetoga buuri wuu nērba, la so'olum wuu nērba wun busra ba kūm na la dabsa atā la pusuka, dee kān sake ti ba dūke ba kūm na laage. ¹⁰Dūnia nērba sūure wun ēnje yēlum me, ban yē ti nērba bayi la ki la iyā. Tu ba wun ēnje sū-yēlga de'em, bō taaba bō'a, se'ere n soe la, nōtō'osruba bayi la nāmse nērba dūnia me. ¹¹La dabsa atā la pusuka la poorum, vo'osum n bō'oru vōm n wun ze'ele Nawēnne zē'am wa'am wa kē ba puam, ti ba vo'oge isge. Tu dabeem zozo'e wun yōke seba n yē ba la. ¹²La nōtō'osruba bayi la wun wōm na kōa n ze'ele Nawēnne yire yele ba yetu: < <Zom-ya wa'am.> > Tu ba kē sawara puam zōnna wē'esa Nawēnne yire, ti bē'ēba la busra ba. ¹³Wakate ēnja mēnja, tēnja n wun mīim halu zozo'e. Tu Zerizalem* tēnja la zē'esu pia puam, zē'a ayula wun lui saam. Tu nērba tusa ayopru ki, tēnja la n mīim na iyā. Tu dabeem wun yōke nēr-sēba n weege la, ti ba bō Nawēnne n boe saazuum nā'asgo.

¹⁴Toogo buyi dāana tole me. La toogo butā dāana la dee la fēe la a wa'am.

Benkonne buyopru dāana

¹⁵Tu malēka buyopru dāana peebe benkonne, ti kōosu ze'ele Nawēnne yire toge ke'enke'em yetu:

< <Dūnia so'olum lebge la tōma Zuudāana, la Krisi* ti a tōm na n soe, la a na'am na boe la wakate n ka ba'asru.> >

¹⁶Tu kēma pisyi la anaasu la n zī ba na'am bīmbīna zuto Nawēnne nējam na, vōgle nēnsu tēnja nā'asra Nawēnne yetu:

¹⁷< <Zuudāana Nawēnne n de ke'engo wuu dāana, n daan boe, n ken bōna la,
tōma pu'usru la fōn fu yel-sōnne, fōn dūke fu ke'engo n zo'oge vige fu
na'am na iyā.

¹⁸Bu-zānsu* wuu nērba sūure isge me,
la lēle wā fōn sū-yīire wakate n paage,
tu fōn wun di seba n ki la saruya,
la fōn wun yō fu tōntōnuba la n de fu nōtō'osruba, la fu nērba la n nā'asru

fõn, ke'endõma la tarumdõma wuu me.

La de la wakate tu fõn wun sã'am nēr-seba n sã'anu dūnia la. > >

¹⁹Tu Wēnde-kāte n boe Nawēnne yire la yo'oge, tu nōor-bīnre* daka la yēta. Tu saaga yāgra, sūnna, tāsra, tu tēja mīim, tu sakuga zozo'e lui.

12

Pōka, la puryōḡ-yālma

¹Bōn-bān-kāte n puke saazuum. Pōka n dūke wēntulle pile wu fuugo la, tu wōrga bōna a nāma tēja, dee tu a vuge mūḡa n taru wōrbie pia la ayi. ²Pōka la taru la puure virgra tu a dōge, wulsra kaasra, dōka toogo n taru ē na iyā. ³Tu bōn-bānne ayēma puke saazuum: A de la puryōḡ-yālma n ān kāte dena mōlga, a taru la zuto bayopu, la ula pia, tu mūnsi vuge a zuto la wuu. ⁴Tu a zuure kā'ase wōrbie batā puam ayula saazuum lobe base tēja zuo. Puryōḡ-yālma la ze la pōka la n yetu a dōge la nējam gu'ura tu pōka la dōge tu a yōke a bia la obe. ⁵La pōka la dōge la budibla n wun tara kuto dasaare sona so'olum buuri wuu. Tu ba ze bia la taru sēḡe Nawēnne zē'am, a na'am bīmbīnne na zē'am. ⁶Tu pōka la zoe sēḡe weem, zē'e-seka tu Nawēnne māasum a iyā la, bilam tu ba diise ē dabsa tusre la kōbsyi la pisyoobu.

⁷Tu zebre isge Nawēnne yire. Tu malekadōma ke'ema Amiseli, la a malekadōma zebra la puryōḡ-yālma la, tu puryōḡ-yālma la, la a malegsu mē zebra la ba. ⁸La ba koḡe pāḡa me, tu sore ka le bōna tu ba bōna Nawēnne yire. ⁹Tu ba daan lobe puryōḡ-yālma kāte la base. Ēḡa n de bōnsela n yuun boe, tu ba wi'ira ē tu <<Dōta>> bu <<Asūtāana*>> n pā'asru dūnia nērba wuu la. Ba lobe ē, la a malegsu base la tēja zuo. ¹⁰Tu mam wōm kōa n tōgru ke'enke'em Nawēnne yire yetu: <<Nānanne wā, Nawēnne fāare daare paage me, Nawēnne yāḡa pa'ale a pāḡa, la a na'am me, dee pa'ale Krisi* tu a tōm na ke'eḡo, se'ere n soe la, ba dige seka n wā'aru tu sobiisi Nawēnne zē'am wuntēḡa la yu'uhḡo la me. ¹¹La de la Pebila* la zulum iyā, la ban mōole Nawēnne yetḡa la iyā, tu tu sobiisi la yāḡe ē. Ba ka zoe tu ba wun ku ba.

¹²Bela, Nawēnne yire, la yāma seba wuu n boe mī na, ēḡe-ya sū-yēlga. La toogo n wun yē tēja, la ko-kāte, se'ere n soe la, Asūtāana sige ya zē'am la sū-yīire, ēn mi tu a wakate deege la fēe la iyā. > >

¹³Puryōḡ-yālma la n yē tu ba lobe ē base la tēja zuo la, a babse la pōka la n dōge bia la. ¹⁴Tu ba bō pōka la sul-kāte kempagsu bayi tu a ēke sēḡe weem, zē'e-seka tu ba wun diisra ē yuuma atā la pusuka la, zāage la bōnsela la. ¹⁵Tu bōnsela la uke ko'om a nōorum wu mōgre la pōka la poorum tu ba pe'ege ē fōrge. ¹⁶La tēja sōḡe pōka la me, ya'age nōore fōoge ko'om na n ze'ele

puryõᅇ-yǎlma la nõorum na. ¹⁷Ti puryõᅇ-yǎlma la sũure yĩige la pɔka la, tu a sēᅇ ka zebra la pɔka la yuusi seba n weege ken sakra Nawēnne nõore, dee tɔgra Azezi yelle bɔ'ɔra nēba la. ¹⁸Puryõᅇ-yǎlma la sēᅇ ka ze la ko-kāte la nõorum.

13

Dũnsi bayi

¹Bela poorum, mam yē la dũᅇa n ze'ele ko-kāte puam dooge. A taru la ula pia, la zuto bayopɔ, tu mũnsi pia vuge a ula la wuu. La yu'ura n pɔ'ɔru Nawēnne yu'ure n gulse a zuto la zuo. ²Dũᅇa la tu mam yē la wõn na webaaga. Tu a nǎ'a-tala āna kāra, tara nǎ'a-ēesu wu tēᅇambõᅇa la. Dee tu a nõore āna wu gigne nõore la. Tu puryõᅇ-yǎlma la dũke a pāᅇa, la a na'am bĩmbĩnne, la a ke'ejo bɔ dũᅇa la. ³Dũᅇa la zuugo ayula daan pɔglum me, āna wu a ki me na, la a pɔgluᅇɔ la daan bɔ me. Tu la di'ige dũnia nēba wuu, tu ba dɔla dũᅇa la. ⁴Ti nēba wuu nǎ'asra puryõᅇ-yǎlma la, ēn bɔ dũᅇa la a ke'ejo la iyā. Dee nǎ'asra dũᅇa la yetu: < < Āne n taru ke'ejo wu dũᅇa la? La āne n tā wun zebe la ē le? > >

⁵Ti ba bɔ dũᅇa la nõore tu a tɔge tuta'alum yetɔga, dee tu Nawēnne. A to'oge ke'ejo tu a tõm na wõrsi pinaasi la ayi. ⁶Ti a pɔse tɔgra pɔ'ɔra Nawēnne dee pɔ'ɔra a yu'ure, la zē'e-seka tu a boe, la seba n boe Nawēnne yire la wuu. ⁷Ti ba bɔ ē nõore tu a zebe la Nawēnne nēba yāᅇe ba. Ba bɔ ē ke'ejo tu a yāᅇe la buuri wuu nēba, la tēnsi wuu nēba, la yetɔga buuri wuu nēba, la so'olum wuu nēba. ⁸Nēba wuu n boe dũnia zuo wun nǎ'ase dũᅇa la me, sǎn dagna seba yu'ura n gulse Pebila* tu ba daan ku la vɔm gõᅇɔ puam na. Nē-bāma yu'ura daan põn gulse vɔm gõᅇɔ la puam na halu dũnia pĩ'iluᅇɔ wakate.

⁹Seka n wõm yetɔga wā, a selse sõᅇa sõᅇa. ¹⁰Nēr-seka n de ba yõke ē sēᅇe, ba wun yõke ē sēᅇe. Nēr-seka n de ba ku ē na su'a, ba wun ku ē na su'a. Bela, dēni tu Nawēnne nēba tara sũ-ke'ejo, dee bɔ Nawēnne sira.

¹¹Bela poorum, mam yē la dũᅇa ayēma n ze'ele tēᅇa puam yese. A taru la ula bayi n wõn na pebila ula, dee tɔgra wu puryõᅇ-yǎlma la. ¹²A taru la pɔspɔsi dũᅇa la ke'ejo tõnna a nifum. A pēᅇe dũnia nēba wuu me tu ba nǎ'asra pɔspɔsi dũᅇa la n daan pɔglum āna wu a ki me, dee yeege la.

¹³Dũᅇa buyi dāana la ēᅇe la bõn-yǎlm-kāra, halu botu bugum ze'eta saazuum sigra dũnia, nēba nifum. ¹⁴Bõn-yǎlma la tu a ēᅇe pɔspɔsi dũᅇa la nifum na, botu a pǎ'ase dũnia nēba me. A yele ba tu ba māale bõᅇɔ tu a āna wu dũᅇa la tu ba pɔglum na su'a tu a vɔa la. ¹⁵Ti ba bɔ dũᅇa buyi dāana la ke'ejo tu a

bɔ bõnɔ na tɪ ba mǎalɛ tɪ a ǎna wu pɔspɔsɪ dũŋa la vo'osum, tɪ a tǎna tɔgra, dee ku sɛba wuu n ka nǎ'asrɪ ẽ na. ¹⁶La dũŋa la pɛrgɛ nɛrba wuu mɛ, tarɪmdõma la ke'endõma, bõntatba la nasdõma, yamsɪ la burkĩndõma tɪ ba dǎalɛ ba zuugɔ nu'ugo bu ba dǎire. ¹⁷Tɪ nɛra nɛra ka tǎna wun da bu koose sɛla, a sǎn ka tara dũŋa la dǎalgɔ, a yu'urɛ, bu a yu'urɛ la kǎllɛ.

¹⁸Dɛnɪ tɪ fu tara yɛm: Nɛr-sɛka n tarɪ putɛ'erɛ, ɛŋa n wun tǎ'agɛ bǎŋɛ dũŋa la kǎllɛ võorɛ. Se'ere n soe la, kǎllɛ la võorɛ de la nɛrsaala kǎllɛ. Kǎllɛ la bis de la 666.

14

Pebila, la sɛba n boe la ẽ

¹Tɪ mam le busɛ, yɛ Pebila* la n ze Siyõ* tǎŋa zuo. Tɪ nɛrba tuskɔbga la tuspinaasɪ la anaasɪ (144 000) zɛ a zɛ'am, ba tarɪ la Pebila la yu'urɛ, la a So yu'urɛ n gulɛ ba dǎia zuto. ²Tɪ mam wõm kõa n ze'ele Nawɛnnɛ yire tɪ a dǎmɛ ǎna wu ko-kǎtɛ dǎmɛ, dee ǎna wu saaga n tǎsrɪ sũnna, dee ǎna wu kõl-wɛ'erba n wɛ'erɪ ba kõnnɔ. ³Nɛr-kuuŋɔ bǎma ze la na'am bĩmbĩnne, la bõn-vɔɔsɪ banaasɪ, la kɛma la nɛŋam yõona yõom-paalɛ. Nɛra nɛra ka tǎ wun zǎsum yõonɛ na, sǎn dagna nɛrba tuskɔbga la tuspinaasɪ la anaasɪ la n yɛ fǎarɛ dũnia zuo la mǎ'a. ⁴Nɛr-bǎma ka dɛgɛ ba mɛŋa la pɔgsɪ, ba tarɪ ba mɛŋa sõŋa mɛ. Ba dolɪ la Pebila la zɛ'e-sɛka woo tɪ a we'esɪ. Ba yɛ fǎarɛ nɛrsaalba puam tɪ ba dena la pɔspɔsɪ dõma bɔ Nawɛnnɛ, la Pebila la. ⁵Põmpɔrŋɔ yetɔga ka tole ze'ele ba nõorum, ba ka tarɪ tuure.

Malɛkadõma batǎ kõosɪ

⁶Tɪ mam yɛ malɛka ayɛma n ɛgrɪ saazuum-zuum, a tarɪ la Nawɛnnɛ kõ-yɛlga n boe wakatɛ wuu tɪ a mõolɛ bɔ nɛr-sɛba wuu n boe dũnia zuo, so'olum wuu nɛrba, la buuri wuu nɛrba, la yetɔga buuri wuu nɛrba, la tɛnsɪ wuu nɛrba. ⁷A daan tɔgrɪ mɛ ke'enke'em yetɪ: <<Zoe-ya Nawɛnnɛ, la ya nǎ'asɛ ẽ, se'ere n soe la, wakatɛ paagɛ mɛ tɪ a wun di nɛrba sarɪya. Ka-ya dũma nǎ'asɛ Nawɛnnɛ n nǎam saazuum, la tɛŋa, la ko-kǎtɛ, la kulɪ wuu n bulli la.>>

⁸Tɪ malɛka buyi dǎana dɔla pɔspɔsɪ dǎana la poore yetɪ tɪ: <<A lui mɛ, a lui mɛ, Babilɔnɪ* n de tɛn-kǎtɛ la lui sǎ'am mɛ. ɛŋa n botɪ so'olum wuu nɛrba tõm a yalsɪ tõoma zozo'e wu dǎam tɪ a yũuse ba la.>>

⁹Tɪ malɛka butǎ dǎana dɔla malɛkadõma bayi la tɔgra ke'enke'em yetɪ: <<Nɛra sǎn nǎ'asɛ dũŋa la, la a bõnɔ na tɪ ba mǎalɛ la, la a sǎn to'ogɛ a dǎalgɔ la a dǎire zuo bu a nu'ugo zuo, ¹⁰Nawɛnnɛ sũure wun yĩgɛ la ẽ, tɪ a

sibge ē wu dā-ke'engo n ka pulum tu a pɪɾe wanne bo ē tu a yū. A wun nāmse la kidibre n diti bugum puam, maɛg-sōma, la Pebila la nējam. ¹¹Nēr-bāma nāmsgo bug-zū'usi zonnɪ la saazuum wakate wuu. Nēr-seba wuu n nā'asɾɪ dūŋa la, la a bōŋo na tu ba māale la, dee to'oge a yu'ure dāalgo la, kān malɪn yē vo'osgo wuntɛɛŋa la yu'uhɔ. > >

¹²Bɛla, dēnɪ tu Nawēnne nērba n sakra a nōore dee bo Azezi sɾa la, tara sū-ke'engo.

¹³Tɪ mam wōm kōa n ze'ele saazuum yele mam yetɪ: << Gulɛ yetɪ: < Lan pɔse lɛɛɛ wā, nēr-seba n kiiri Zuudāana doosgo puam na tarɪ zu-yēlga. > Tɪ Nawēnne Sɪa yetɪ: < La de la sɾa, ba wun vo'ose la ba tōon-tooro, ba tōon-sōma la dolɪ ba mɛ. > > >

Dūnia bōnkɔla lagsgo

¹⁴Tɪ mam bɪsɾa, yē sawate n de pɛɛlga, tu nēra n wōn na nērsaala* dayua zɔa a zuo. A vuge la sālma mūŋa, dee tarɪ geego n saase tara nōore a nu'um. ¹⁵Tɪ malɛka ayēma ze'ele Wēnde-kāte la puam yese tɔge la sɛka n zo sawate zuo la ke'enke'em yetɪ: << Dɪke geego la sɛɛra, tu lagsgo wakate paage mɛ, se'ere n soe la, tēŋa zuo bōnkɔla bɪ mɛ seke lagsgo. > > ¹⁶Tɪ sɛka n zī sawate zuo la dɪke a geego la doose tēŋa zuo, sɛ tēŋa bōnkɔla lagse.

¹⁷Tɪ malɛka ayēma ze'ele Wēnde-kāte n boe saazuum na puam yese, ēŋa mē tarɪ la geego n saase tara nōore. ¹⁸Tɪ malɛka ayēma n tarɪ ke'engo sɔna bugum ze'ele kāabgo bīmbīnne na zē'a yese tɔge ke'enke'em la malɛk-sɛka n tarɪ geego n tarɪ nōore la yetɪ: << Dɪke fu geego la sɛ viinye* tɪsɪ la biɛ n boe tēŋa zuo la. Se'ere n soe la, ba biɛ la bɪ mɛ. > > ¹⁹Tɪ malɛka la dɪke a geego doose tēŋa zuo sɛ viinye tɪsɪ la biɛ, dɪke ba lobge bōn-kāte tu ba wēkrɪ viinye biɛ a puam n pa'alɪ Nawēnne sū-yīire la puam. ²⁰Tɪ ba wēke biɛ la wēkre bōŋo na puam tēŋa la kēnkɛŋa. Tɪ zɪum ze'ele wēkre bōŋo na puam yese pɪɾe tēŋa zoe paage kilomētrɪ kɔbstā. Tɪ wemōa sān sige ba puam, la de ko'ogo paara la a garēŋɾɛ.

15

Malɛkadōma bayopɔɪ n zālɪ ba'asgo tooro, la Pebila yōone

¹Tɪ mam le yē bōn-bānne ayēma saazuum n de yel-kāte n ēgrɪ palēŋa. La de la malɛkadōma bayopɔɪ n zālɪ tooro bayopɔɪ n de ba'asgo tooro. Se'ere n soe la, bāma n wun ēŋe tu Nawēnne sū-yīire la ba'ase.

²Tɪ mam yē sɛla n ān wu ko-kāte n yēgrɪ wu bɪsga n gaam na bugum. La

mam yē la nēr-seba n zebe yāņe dūņa, la a bōņo ti ba māale, dee ka sake to'oge a yu'ure la källe dāalģo la, n ze ko-kāte n yēgru wu busga la nōorum. Ba zālu la kōņņo ti Nawēņne bō ba. ³Ba yōonu na Nawēņne tōntōņa Amoyisi* yōone, la Pebila* la yōone yetu:

< < Zuudāana Nawēņne n de ke'ejo wuu dāana,
fōn tōoma de la tōon-kāra, la tōon-yālma.

So'olum buuri wuu Naba,
fōn yela la mase me,
la ba de la sura.

⁴Zuudāana, āne n kān zoe fōn, nā'ase fōn yu'ure la?

Se'ere n soe la, fōn mā'a n de pupeelem dāana.

So'olum wuu nērba wun wa'am wa ka dūma nā'ase fo,
se'ere n soe la, fōn tōoma n mase la puke me ti ba yē. > >

⁵Bela poorum mam buse me, yē ti Wēnde-kāte n boe Nawēņne yire la puam deego la yo'oge me. ⁶Ti malekadōma bayopai la n zālu tooro bayopai la ze'ele Wēnde-kāte la puam yese, ba ye la fu-pēelsi n yēgru, dee dīke sālma sēbrusi bobē ba yō'oro. ⁷Ti bōn-vōōsi banaasi la ayula bō malekadōma bayopai la sālma laasi bayopai n pūre la Nawēņne n vōa wakate wuu la sū-isgre. ⁸Ti Wēnde-kāte la pūre la bug-zū'usi n pa'alū Nawēņne na'am pāņa, la a ke'ejo. Ti nēra nēra ka tāna wun kē Wēnde-kāte la puam, sān dagna ti tooro bayopai la ti malekadōma bayopai la zālu la n ba'ase.

16

Malekadōma ka'age Nawēņne sū-isgre bayopai dūnia zuo

¹Ti mam wōm kōa n ze'ele Wēnde-kāte la puam tōgra ke'enke'em la malekadōma bayopai la yetu: < < Sēņe-ya ka ka'age Nawēņne sū-isgre la n pūre laasi bayopai la base dūnia zuo. > >

²Ti pōspōsi maleka sēņe ka ka'age a laaga bōņo base dūnia zuo. Ti nōrtānke'ε-tōōsi n dōņņi īyā yōge nēr-seba n taru dūņa la dāalģo, dee nā'asra a bōņo na ti ba māale la.

³Ti maleka buyi dāana ka'age a laaga bōņo base ko-kāte puam. Ti ko-kāte la lebge wu nēra n ki zūm, ti bōn-vōōsi seba wuu n boe ko-kāte la puam ki.

⁴Ti maleka butā dāana ka'age a laaga bōņo base mōga, la kulsi ko'om puam, ti ko'om na lebge zūm. ⁵Ti mam wōm maleka n busru ko'om yelle la n yele Nawēņne yetu:

< < Fōn de la pupeelem dāana,
fōn daan boe me, dee ken bōna.

Fõn di sarıya se'em na mase me.

⁶Se'ere n soe la, ba ku la seba
n welge to'ore dena fõn nërba,
la fõn nõto'orsıba tı ba zıum yese,
bela tı fõn bõ ba zıum tı ba yũ.
Bela n mase la ba.> >

⁷Tı mam wõm kõa n ze'ele kãabgo bĩmbĩnne na zẽ'am yetı:

<<Asıra, Zuudãana Nawẽnne n de ke'ejo wuu dãana, fõn sarıyadia la
mase me, dena sıra.> >

⁸Tı maleka bunaası dãana ka'age a laaga bõnõ base wẽntulle zuo tı a
yõ'oge nërba la a bugum. ⁹Tı tuulg-kãte yõ'oge nërba, tı ba tuura Nawẽnne
n de ke'ejo wuu dãana n tara nõore la tooro bãma la. La ba ka teege yem
base tõon-be'ero nã'ase Nawẽnne.

¹⁰Tı maleka bunuu dãana ka'age a laaga bõnõ base dũña la na'am
bĩmbĩnne na zuo. Tı dũña la so'olum wuu lebge lika. Tı toogo base tı nërba
õbra ba zıııı, ba ıyã n dõnnı ıyã. ¹¹Nõrtãnke'esı la tooro n tarı nërba la ıyã,
tı ba tuura Nawẽnne n boe saazuum na. La ba ka teege yem base ba tõon-
be'ero la.

¹²Tı maleka buyoobı dãana ka'age a laaga bõnõ base mög-kãte seka tı ba
wi'iri tı Efratı la puam. Tı a ko'om kẽese, lebge sore bõ na'adõma seba n
ze'ele wẽntulle doore bõba la. ¹³Tı mam yẽ kulkã'arsı batã nãn wu lonno n
ze'ele puryõñ-yãlma la nõorum, la dũña la nõorum, la põmpõrñõ nõto'õsa la
nõorum yesra. ¹⁴Ba de la Asũtãana* kulkã'arsı n ıtı bõn-yãlma. Ba we'esı la
dũnia na'adõma wuu zẽ'am tı ba lagse ba, tı ba zebẽ la Nawẽnne n de
ke'ejo wuu dãana, a dabs-kãte la daare.

¹⁵Tı Zuudãana yetı: <<Bıse-ya, mam sẽm wu nayiga la. Nër-seka n ka
gısri dee ye a futo tarı zu-yelga, bela tı a kãn senna beele tı nërba yẽta a
yãnne.> >

¹⁶Tı kulkã'arsı la lagse na'adõma la zẽ'e-seka tı ba wi'iri la Ebre* yetõga tı
<<Armagedõ> >.

¹⁷Tı maleka buyopõı dãana ka'age a laaga bõnõ sapebsum puam. Tı kõa
ze'ele na'am bĩmbĩnne n boe Wẽnde-kãte la puam zẽ'am yetı: <<La eñe
ba'ase.> > ¹⁸Tı saaga yãgra, sũnna, tãsra, tı tẽña mĩim halı zozo'e.
Nërhaalba n boe tẽña zuo tẽka, tẽña nãn ka mĩim be'em be'em wu bela.

¹⁹Tẽña la n mĩim na, tẽn-kãte la pãrse la zẽ'esı batã. Tı dũnia so'olum wuu
tẽnsı lui. Nawẽnne tẽege Babilõnı* tẽn-kãte la yelle me, botı a yũ a sũ-isgre
kãte nãn wu dãam n boe a wanne puam na. ²⁰Tı tẽn-seba wuu tı ko'om
gilge, la tãnsı wuu bõı, tı nẽra ka le yẽta ba. ²¹Tı sakug-kãra ze'ele saazuum

lui nērba zuto. Sakugre ayula tɔbsɔgɔ paagɛ wu kilo pinaasɩ. Tɩ nērba tuura Nawēnnɛ, sakuga la toogo ñyã. Se'ere n soe la, toogo la tarɩ la pãŋa tɩ la yōsgɛ gãŋɛ.

17

Pɔg-yalsɩ dāana n de tēn-kātɛ yelle

¹Tɩ malɛkadōma bayopɔɩ la n daan zãɩ laasɩ bayopɔɩ la, ayula wa'am mam zē'am wa yeke mam yetɩ: <<Wa'am, tɩ mam wun pa'ale fɔ pɔg-yalsɩ dāana n de tēn-kātɛ n mē lɛm kulɩ zozo'e nōorum na n wun yē sɩbgrɛ se'em. ²La de la ēŋa tɩ dūnia na'adōma tōm yalsɩ tōoma la ē zozo'e. La dūnia nērba mē tōm na a yalsɩ tōoma wu dāam tɩ ba yū buge la.>>

³Tɩ Nawēnnɛ Sɩa* bɔna la mam, tɩ malɛka la tarɩ mam sēŋɛ mōom. Tɩ mam yē pɔka n bã dūŋa n de mōlga tɩ yu'ura n tuurɩ Nawēnnɛ gulɛ a ñyã wuu. Dūŋa la daan tarɩ la zuto bayopɔɩ, la ɩla pia. ⁴Pɔka la daan ye la fu-mōlga n de gomusga, dee ye nēnnōm lɔgrɔ n de sãlma, la kug-sōma buuri ligri n zo'oge. La a zãɩ la sãlma laaga n purɛ la bōn-be'ero n de a yalsɩ tōon-dēgrɔ la. ⁵Yu'urɛ n daan gulɛ a dīire zuo, tɩ ba ka mina a vōorɛ. Yu'urɛ la de la <<Babilɔnɩ* n de tēn-kātɛ la, a de la dūnia pɔg-yalsɩ dōma, la tōon-dēgrɔ wuu ma>>. ⁶La mam yē tɩ pɔg-ēŋa yū la Nawēnnɛ nērba zɩm buge, nēr-seba n bɔ Azezi sɩra tɩ ba ku ba la zɩm.

Mam n yē ē na, la di'ige mam mɛ zozo'e. ⁷Tɩ malɛka la soke mam yetɩ: <<Bēm tɩ la dena di'ire bɔ fōn? Mam wun tɔge pɔka la, la dūŋa la tɩ a bã n tarɩ zuto bayopɔɩ, la ɩla pia la vōorɛ pa'ale fɔ. ⁸Dūŋa la tɩ fu yē la, kurum a vɔa mɛ, la a ka le bɔna, la a wun ze'ele la bog-ko'ogo la puam dooge, sēŋɛ sã'aŋɔ zē'am. La dūnia nēr-seba yu'ura n ka gulɛ bɔna vɔm gōŋɔ la puam halɩ dūnia pī'iluŋɔ wakate la sãn yē dūŋa la, la wun di'ige ba mɛ, dūŋa la n daan vɔa, ka le wa bɔna, dee le wa bɔna la ñyã.

⁹Dēnɩ tɩ fu tara yem, la putē'erɛ. Zuto bayopɔɩ la de la tãnsɩ bayopɔɩ tɩ pɔka la zo ba zuto. ¹⁰La ba ken dena la na'adōma bayopɔɩ. Banuu bayopɔɩ la puam na'am ba'ase mɛ, la ayula n boe lɛɛɛ wã, dee tɩ ayēma nãn ka wa'am. La a sãn wa wa'am, a wun bɔna la wakate fēe. ¹¹La dūŋa la n daan vɔɩ dee ka le bɔna la, ēŋa de la naba bunii dāana, la a ken dena la bayopɔɩ dōma la puam nēra ayula. La a we'estɩ la sã'aŋɔ zē'a.

¹²ɩla pia la tɩ fu yē la, de la na'adōma pia, la ba nãn ka to'oge na'am. La ba wun wa to'oge na'am lagum na dūŋa la di karf-ayula. ¹³Bãma pia la putē'erɛ de la ayula, ba dɩke ba pãŋa, la ba ke'eŋɔ la wuu bɔ la dūŋa la. ¹⁴Ba wun zebe la Pebila* la mɛ, la Pebila la wun zebe yãŋɛ ba mɛ, ēŋa n de

zuudāandōma Zuudāana, la na'adōma Naba la iyā. Pebila la, la nēr-seba tu a wi, looge ba tu ba dena sira dōma la, n wun zεβε yāηε ba. > >

¹⁵Malēka la le yeke mam yetu: <<Kulsu la tu fu yē, tu pɔg-yalsu dāana la zī ba nōorum na, de la nēr-kuuηɔ, tēnsu wuu nērba, la so'olum to'oto'ore, la yetɔga buuri to'oto'ore nērba. ¹⁶Lula pia la tu fu yē la, la dūηa la wun sise pɔg-yalsu dāana la mε, wun to'ose sela wuu tu a taru la, dee base ē beele. La ba wun obe a nēnnɔ mε, dee yō ē na bugum. ¹⁷Se'ere n soe la, Nawēnne n base tu ba putē'era tē'esra tu ba ēηε ēηa n booru se'em. Tu ba wun lagum taaba la nōore ayula dıke ba na'am ke'eno bɔ dūηa la, halı ka paage wakat-sēka tu la wun ēηε wu Nawēnne yetɔga n yeke se'em na ba'ase. ¹⁸Pɔka la tu fu yē la de la tēn-kāte n soe dūnia na'adōma wuu. > >

18

Babilonu n de tēn-kāte la sā'ano

¹Bela poorum, mam le yē la malēka n ze'ele Nawēnne yire sigra. A daan taru la ke'eno zozo'e, tu a na'am pāηa peelem nēgeε dūnia wuu. ²A tɔge la ke'enke'em yetu: <<A lui mε, a lui mε! Babilonu* n de tēn-kāte la lui mε. A lebge la kulkā'arsu kē'a zē'a, a de la kulkā'ar-be'εsu, la bōn-ēgla n de bōn-dēgrɔ tu nērba sisri suka zē'a. ³So'olum buuri wuu tōm na a yalsu tōoma wu dāam tu ba yū la. Tu dūnia na'adōma lagum na ē tōm yalsu tōoma. Tu dūnia leebdōma doose a nēnnōm lɔgrɔ n zo'oge la poorum yē bōntarsōm, bela tu a sā'am. > >

⁴Tu mam wōm kōa ayēma n ze'ele saazuum yetu: <<M nērba, yese-ya a puam fōrgε, tu ya da kān lagum na ē tōm a tōon-be'ero la, tu ya da lagum na ē yē tooro seba tu a wun yē la. ⁵Se'ere n soe la, a tōon-be'ero la zo'oge mε halı paage saazuum. Nawēnne tēru a tōon-be'ero la wuu yelle mε. ⁶Ēηε-ya ē wu ēηa n ēηε baseba se'em na, yɔ-ya ē ēn ēηε se'em na nōore ayi. Pıre-ya a wanne na la dā-ke'eno nōore ayi bɔ ē, wu ēn botu nērba baseba yū se'em na. ⁷Nāmse-ya ē tu a yē toogo la sū-sā'ano, wu ēηa n nā'asru a mēηa la a nēnnōm lɔgrɔ se'em na: A yetu a mēηa tu: <Mam zī dena la pɔg-naba, mam dagu pɔkōore, la mam kān yē nāmsgɔ, la sū-sā'ano. > ⁸Bela iyā tooro wun wa'am a zuo la daare ayula puam: La de la bā'asu n kuuru, la sū-sā'ano, la kɔm, la bugum n wun di ē, se'ere n soe la, Zuudāana Nawēnne n di a sarıya la de la ke'eno dāana. > >

⁹Dūnia na'adōma n tōnnu yalsu tōon-dēgrɔ la tēn-ēηa le, dee yēta nēnnōm lɔgrɔ a zē'am na, sān wa yē bugum n laηε tēηa la dita tu zū'usi gulla, ba wun kella mε fabla a yelle. ¹⁰Ban zotu dabeem la a nāmsgɔ la, ba wun ze la

zāazāare dee yetu: <<Wai, wai! Tēn-kāte la, Babilonu tēja n taru pāņa la, karf-ayula puam ti fōn yē subgre wāna! >>

¹¹Ti dūnia leebdōma mē wun kella fabla a yelle, nēra nēra n ka le da'ara ba bōn-kōsla la īyā. ¹²Ba bōn-kōsla la de la sālma, la zūuro, la kug-sōma buuri ligri n zo'oge, la tān-sōma, la tān-mōlsu n de gomusga, la tān-saalsu n yēgru, la dōro buuri wuu n taru yūuŋ-yēlga, la lōg-sēba ti ba dūke wōbgo yēna māale, la lōg-sēba ti ba dūke dōro n taru yōoro māale, la lōg-sēba ti ba dūke yōgōm, la kuto, la sālm-kuga māale. ¹³La tūsu pōgro n taru yūuŋo, la bōno n ān wu kakadule, la tudare kaam, la miiri, la tudare ti ba yō'oru, la dāam, la kaam, la zom, la bōnkōsla, la niigi, la piisi, la wiiri, la toto, la halu baa nērsaalba.

¹⁴Ba wun yele tēja la yetu: <<Bōn-sēba wuu ti fu yem booru la fōrge dee base fu me. Fu bōntarsōm, la fu nēnnōm lōgro la tole me dee base fo, ti nēra nēra kān le maln yē ba.>>

¹⁵Leebdōma n leebe lōg-bāma yē bōntarsōm tēn-ēņa puam na, wun zoe la dabeem la a nāmsgo la. Ba wun ze la zāazāare kaasra dee fabla ¹⁶yetu: <<Wai, wai! Tēn-kāte la n daan ān wu pōka n yēru fu-sōma, la fu-mōlsu n de gomusga, dee ūta nēnnōm la sālma lōgro, la kug-sōma buuri ligri n zo'oge la. ¹⁷Karf-ayula puam ti a bōntarsōm na wuu dare sā'am.>>

Ōorno ke'endōma, la nēr-sēba n kē'eri ōorno sēna sore, la sēba n tōnnu ōorno na puam, la nēr-sēba n kē'eri ōorno na era lēbra la ze la zāazāare, ¹⁸la ban yetu ti bugum diti tēja la ti zū'usi gulla la, ba kaasru me yetu ti: <<Tēja nān ka boe n de tēn-kāte wu ēna.>>

¹⁹La ba vaaru la tēntōnno pukra ba zuto, kaasra, dee fabla yetu: <<Wai, wai! Tēn-kāte ēna bōntarsōm īyā ti nēr-sēba n taru ōorno era ko-kāte la puam lēbra la lebge bōntatba. La karf-ayula puam ti a bōntarsōm na wuu dare sā'am.>>

²⁰<<Sēba n boe Nawēnne yire, ēņe-ya sū-yēlga sela n paage ē na īyā. Yāma n welge to'ore dena Nawēnne nērba, a Tōntōniba*, la a nōto'osruba*, ēņe-ya sū-yēlga. Se'ere n soe la, Nawēnne di tēja la sarlya sā'am ē me, be'em sēka ti a ēņe ya la īyā.>>

²¹Ti malēka n taru pāņa ōbge kug-kāte n ān wu nēere la lobge ko-kāte la puam dee yetu: <<Ba wun lobge Babilonu n de tēn-kāte la base la bela la pāņa, ti ba kān le maln yē ē. ²²Ba kān le wōm kōl-wē'erba wē'a, la yōonyōoniba yōoma, la wūsu, la benkōma peebgo, la ba kān le yē nēra n taru nu'ugo tōone a puam, la ba kān wōm nēere dāmne mī. ²³Fūta bugum peelem kān le nēege mī. Ba kān le wōm pōgdire kōa mī. Tēja la leebdōma daan de la dūnia nērzuto. La tēja la tum tōoma pā'ase so'olum buuri wuu

nērba mε.> >

²⁴La de la Babiloni tēja la puam ti ba yē Nawēnne nōtō'osruba, la Nawēnne nērba, la nēr-seba ti ba daan ku dūnia wuu la zuum.

19

¹Bela poorum, mam wōm na kōa n tōgru ke'enke'em Nawēnne yire wu nēr-kuuḡo kōosi la yetu:

< < Aleluya! Nā'ase-ya Nawēnne!

Fāare, la nā'asḡo, la ke'eḡo de la tōma Wēnnaam n soe.

²Ēḡa sarlyadia la mase mε, dena sira.

Se'ere n soe la, a di pōḡ-tutulga la n daan tōnnu yalsu tōoma zozo'e sā'ana dūnia la sarly mε srbḡe ē, ēn botu a tōntōnuba ki la iḡā.> >

³Ti ba le yetu:

< < Aleluya! Nā'ase-ya Nawēnne.

Tēn-kāte la ti bugum laḡe dita la bug-zū'usi zonnu na saazuum wakate wuu.> >

⁴Ti kēma pisyi la anaasi, la bōn-vōosi banaasi la ka dūma tēja nā'asra Nawēnne n zī a na'am bīmbīnne zuo la yetu:

< < Amina. Aleluya! Nā'ase-ya Nawēnne.> >

Pebila pōḡdire kibsā

⁵Ti kōa ze'ele na'am bīmbīnne na zē'am yetu:

< < Yāma n de Nawēnne tōntōnuba n zoti ē na, tarumdōma, la ke'endōma, nā'ase-ya ti Nawēnne.> >

⁶Ti mam le wōm kōa n ān wu nēr-kuuḡo zozo'e n tōgru, dee āna wu ko-kāte dāmne, dee āna wu saaga n tāsru ke'enke'em yetu:

< < Aleluya! Nā'ase-ya Nawēnne.

Zuudāana Nawēnne n de ke'eḡo dāana la n soe na'am.

⁷Base-ya ti ti ēḡe sū-yēlga srum nā'ase Nawēnne, se'ere n soe la,

Pebila* la pōḡdire wakate paage mε,

ti pōka la mē māasum a mēḡa ba'ase.

⁸Ti ba bō ē fu-sōḡo n yēgru ka tara dēgrō, ti a ye.> >

Fu-sōḡo la de la Nawēnne nērba tōon-sōma.

⁹Ti malēka la yele mam yetu: < < Gulse yetu: Seba ti ba wi ba ti ba wa'am wa di Pebila la pōḡdire kibsā la taru zu-yēlga.> > Dee le yetu: < < Yetōḡ-bāma de la Nawēnne yetōḡa sira sira.> > ¹⁰Ti mam ka dūma tēja a nēḡam

tu m nā'ase ē, tu a yele mam yetu: << Da ēḡe bela! Mam mē de la Nawēnne tōntōnna wu fōn, la fu sōbiisi la n sake sira tu Azezi pa'alē la. La de la Nawēnne n de fu nā'ase. >>

Sira la tu Azezi puke pa'alē la n bela tu Nawēnne Sira botu a nōtō'osru ba to'osra tōgra.

We-bā'ara n bā wemō-pēlga

¹¹La mam yē la Nawēnne yire n yo'oge, tu wemō-pēlga bōna mī, tu sēka n bā ē na yu'ure dēna Atētēa, la Sira Dāana. A diti la sarɣa tu la masē, dee zebra zebre tu la masē. ¹²A nini ān wu bugwitung na, dee vuge mūnsi zozo'e a zuum. A taru la yu'ure n gulse tu nēra ka mina ē, sān dagna a mēḡa mā'a. ¹³La a ye la fu-woko n luse zuum puam. A yu'ure de la Nawēnne yetōga. ¹⁴Tu Nawēnne yire zebzebruba ye fu-pēelsu n ān sōḡa ka tara dēgrō, bā wemō-pēelsu dōla ē. ¹⁵Tu sukōbḡo n saase tara nōore ze'ele a nōorum yesra. A wun dīke la su'a la zēbe yāḡe so'olum buuri wuu. A wun tara la kuto dasaare sōna ba. A wun mēre ba la viinye* biē wēkre bōnō n pa'alē ke'ēḡo dāana Nawēnne sū-isgre la puam. ¹⁶Yu'ure n gulse a fuugo zuo, la a gere zuo yetu: << Na'adōma Naba, la zuudāandōma Zuudāana. >>

¹⁷Tu mam yē maleka n ze wēntulle puam n tōḡe ke'enke'em yele bōn-ēgla wuu n ēgru saazuum yetu: << Wa'am-ya wa lagse Nawēnne di-kāte la zē'am. ¹⁸Ya wun di la na'adōma nēnno, la ke'endōma, la sudaasi nēnno, la wiiri, la wi-bā'arba nēnno, la nērba wuu, burkīndōma, la yamsi, la ke'endōma, la tarumdōma wuu nēnno. >>

¹⁹Tu mam yē dūḡa la, la dūnia na'adōma, la ba zebzebruba n lagse taaba tu ba zēbe la sēka n bā wemōa, la a zebzebruba la. ²⁰Tu ba yōke dūḡa la, la pōmpōrḡo nōtō'osa la n daan ēḡe bōn-yālma dūḡa la nifum pā'ase sēba n to'oge dūḡa la dāalḡo, dee nā'ase a bōnō tu ba māale la. Ba lobe dūḡa, la pōmpōrḡo nōtō'osa la wuu la wōosi base bugum mōgre n diti kidibre puam. ²¹Tu su'a la n ze'ele we-bā'ara la nōorum yesra la, ku sēba n weege la. Tu bōn-ēgla wuu di ba nēnno na tige.

20

Yuuma tusre na'am

¹Bela poorum, mam yē la maleka n ze'ele Nawēnne yire sigra. A zālū la bog-ko'ogo la saafubiire, la zōrgo n ān kāte. ²A yōke la puryōḡ-yālma la n de kurum kurum bōnsēla, n de dōta, n de Asūtāana* la lu ē yuuma tusre iḡā. ³A lobe ē base la bog-ko'ogo la puam yu, dee bu taase, tu a da le yāḡe pā'ase

dūnia so'olum nērba, gu'ura halu tu yuuma tusre la wa paage. Yuuma tusre la poorum, dēni tu ba lorge ē base wakate fēfēe.

⁴Tu mam yē na'am bīmbīna, tu ba bo nēr-seba n zī ba zuto la ke'engo tu ba di sarlya. Tu mam yē nēr-seba tu ba daan wige ba zuto, ban bo Azezi sira, dee mōole Nawēnne yetoga la susu. Nēr-bāma daan ka nā'ase dūnja la, la a bōno na tu ba māale la, la ba ka to'oge a dāalga ba dīa zuto bu ba nu'usi zuto. Ba vo'oge me lagum na Krisi di na'am yuuma tusre la puam. ⁵Ēna de la pōspōsi kūm vo'ore. La kūm baseba la ka vo'oge, sān dagna yuuma tusre la n wun wa tole. ⁶Nēr-seba n wun po vo'oge pōspōsi kūm vo'ore la, taru zu-yēlga, bāma de la Nawēnne nērba. Kūm buyi dāana la ka tā wun ēje ba sela. Bāma n wun dena Nawēnne la Krisi kāabgo kēma, la ba wun lagum na Krisi di na'am yuuma tusre.

Ba yāje Asūtāana

⁷Yuuma tusre la sān wa tole, ba wun yese Asūtāana yu'a zē'a na base me. ⁸Tu a yese pā'ase dūnia so'olum buuri wuu nērba, Gōogi la Magōogi *f4*. A wun lagse ba me tu ba zebe zebre. Ba wun lagse zo'oge wu tēntōnbī'isgo n boe ko-kāte nōorum se'em na. ⁹Ba wun yese me dūnia wuu lagse kaage Nawēnne nērba n boe zē'e-seka, tēn-seka tu Nawēnne nōje la. La bugum n wun ze'ele Nawēnne yire sige di ba. ¹⁰Tu ba wun yōke Asūtāana n pā'asru dūnia nērba la lobe base bugum mōgre n diti kidibre puam, zē'e-seka tu ba daan pōn lobe dūnja, la pōmpōrjo nōtō'osa la. Bilam ba wun nāmsra la wuntēja la yu'ujō wakate n ka ba'asru.

Nawēnne di ba'asgo sarlya

¹¹Tu mam le yē na'am bīmbīnne kāte n de pēlga, la seka n zī a zuo. Tu tēja la saazuum zoe fōrge a nējam, tu ba ka le yē ba. ¹²Tu mam yē nēr-seba n ki la, ke'endōma, la tarumdōma n ze na'am bīmbīnne na nējam. Tu ba lagse gōnno. La ba lake la gōjo ayēma n de vōm gōjo. Tu ba di seba n ki la sarlya mase wu ba tōoma n de se'em, wu lan gulse gōnno na puam se'em na. ¹³Tu ko-kāte base seba n ki a puam na, tu kūm, la ki'ln-tēja mē base nēr-seba n ki bōna ba zē'am na. La ba di ba wuu sarlya mase wu ban tōm se'em na. ¹⁴Tu ba lobe kūm, la ki'ln-tēja base bugum mōgre la puam. Bugum mōgre la de la kūm buyi dāana. ¹⁵Seka yu'ure n ka gulse vōm gōjo la puam, ba wun lobe ē base la bugum mōgre la puam.

21

Saazuum paalga, la tēn-paalga

¹Tu mam yē saazuum paalga, la tēn-paalga. Pɔspɔsɩ saazuum, la pɔspɔsɩ tēŋa la bɔɩ mɛ, la ko-kātɛ mē ka le bɔna. ²La mam yē la Nawēnne tēŋa n de Zerizalem paalga n ze'ele saazuum Nawēnne zē'am sɩgra. A malɛ mɛ āna sōŋa wu pɔka n ye nēnnōm futo māasum a mēŋa tu a ele a sɩra. ³Tu mam wōm kōa n ze'ele na'am bīmbīnne na zē'am tɔɔɛ ke'enke'em yetu: << Nawēnne kē'a zē'am boe la nērsaalba tēŋasuka. A wun kē'era la ba lɛ, tu ba dɛna a nērba. Nawēnne mēŋa n wun bɔna la ba lɛ. ⁴A wun duuse ba nintām wuu. La kūm kān le bɔna, sū-sā'aŋɔ la kaasga, bu toogo kān le bɔna. Yel-kɛgsɩ la wuu tole mɛ.>>

⁵Tu sɛka n zī na'am bīmbīnne zuo la ye le yetu: << Bɩsɛ, mam ɩtu sɛla woo la paalsɩ.>> Dee ye le mam yetu: << Gulɛ wāna, se'ere n soe la, mam yetɔga wā de la sɩra dee masɛ tu ba bɔ sɩra.>>

⁶Dee le ye le mam yetu: << La ēŋɛ ba'asɛ mɛ. Mam de la Alfa, la Omega, sɛla woo pī'iluŋo, la ba'asɔɔ. Koyūuro n tarɩ sɛka, mam wun bɔ ē ko'om n bulli n bɔ'ɔru vɔm zāŋa tu a yū. ⁷Nēr-sɛka n yāŋɛ, a wun to'oge la bōn-bāma mam zē'am. Mam wun dɛna a Wēnnaam, tu a mē dɛna mam bia. ⁸La sān dɛna dabeto, la sɛba n ka bɔ sɩra, la sɛba n tōnnɩ tōon-dēɔɔ, la nēr-kuurba, la yalsɩ dōma, la sɛba n tōnnɩ tɩm tōoma, la sɛba n nā'asɩ bōndōma tu ba māalɛ, la pōmpɔrndōma la wuu, bāma zē'a de la bugum mōɔɔɛ n diti kidibre puam. Bɛla de la kūm buyi dāana.>>

Zerizalem tēn-paalga

⁹Tu malɛkadōma bayopɔɩ la n daan zālɩ laasɩ bayopɔɩ n pɩɛ la tooro bayopɔɩ n de ba'asɔɔ tooro la, ayɩla wa'am wa ye le mam yetu: << Wa'am tu mam wun pa'alɛ fu pɔka la n yetu a ele la, Pebila* la pɔga la.>>

¹⁰Tu Nawēnne Sɩa* bɔna la mam, tu malɛka la tarɩ mam zom tān-kātɛ n wɔɔɛ zuo. La a pa'alɛ mam na Nawēnne tēŋa n de Zerizalem* n ze'ele saazuum Nawēnne zē'am sɩgra, ¹¹n yēgrɩ la Nawēnne na'am pāŋa. A sōŋa la yēgrɩ wu kug-sōŋɔ n tarɩ yōoro, āna wu kugre tu ba wi'iri tu zaspɩ, dee yēgra wu bɩsga tu ba wi'iri kristalɩ. ¹²Tēŋa la tarɩ la lal-kātɛ n wɔɔɛ gilge ē, tara nōa pia la ayi. Tu malɛkadōma pia la ayi gu'ura nōa la. ɩsrayɛɩ* buuri pia la ayi la yu'ura n gulɛ nōa la zuto. ¹³Nōa batā n boe lalga la dapoore bɔba, tu batā bɔna zuugo bɔba, tu batā bɔna ɔɔbga bɔba, tu batā bɔna zanōa bɔba. ¹⁴Tēŋa la lalga ēɛɛ la kuga pia la ayi zuto. Tu Azezi n de Pebila la Tōntōnɩba* pia la ayi la yu'ura gulɛ kug-bāma zuto.

¹⁵Malɛk-sɛka n daan tɔɔɛ la mam na, tarɩ la sālma dɔɔɔɔ tu ba tarɩ makra, tu a makɛ tēŋa la, la a nōa, la a lalga la. ¹⁶Tēŋa la de la tēn-wēkɔ tu a lalsɩ banaasɩ la wuu zōna taaba. Tu malɛka la dukɛ dɔɔɔɔ la makɛ tēŋa la. Tu a

yolḡo dēna sutaadi tuspia la ayi*f5*. A woglum la a yolḡo, la a saazuum woko zōn na taaba. ¹⁷La a make lalga la me, ti a woglum dēna kāntuusi kōbga la pinaasi la anaasi. A kāntuusi la de la buyila la nērsaala kāntuusi.

¹⁸Ba dūke la kug-sōma* yu'ure n de zaspri mē lalga la. La tēḡa la mēḡa de la sālma mēḡa mēḡa n yēgru āna wu busga la. ¹⁹Lalga la, ba dūke la kug-sōma buuri to'oto'ore n taru yōoro ēebe ē, ti a āna sōḡa.

Ēbre la pōspōsi kugre la yu'ure de la zaspri,
ti buyi dāana yu'ure dēna safuru,
ti butā dāana dēna kalseduanu,
ti bunaasi dāana dēna emerōdu.

²⁰Ti bunuu dāana dēna sadonigsi,
ti buyoobi dāana dēna sarduani,
ti buyopōu dāana dēna krizoliti,
ti bunii dāana dēna berili,
ti buwei dāana dēna topaazi,
ti pia dāana dēna krizoprazi,
ti pia la ayila dāana dēna yasēnti,
ti pia la ayi dāana dēna ametisti.

²¹Nōa pia la ayi la kulnsi, ba dūke la kug-sōma buuri n taru yōoro yu'ure n de peru pia la ayi ēḡe ba. Ba dūke la peru ayila ēḡe nōore ayila woo kulḡa. Tēḡa la palle de la sālma mēḡa mēḡa n yēgru wu busga la.

²²Mam ka yē Wēndeego tēḡa la puam, se'ere n soe la, Zuudāana Nawēnne n de ke'ēḡo wuu dāana, la Pebila la n boe mī. ²³Tēḡa la ka booru wēntulle, bu wōrga ti ba nēge ē, se'ere n soe la, Nawēnne na'am pāḡa peelem n nēeru ē, ti Pebila la dēna a futla. ²⁴Dūnia so'olum wuu nērba wun sēnna la a peelem na puam. La dūnia na'adōma wun tara ba bōntarsōm sēḡe mī.

²⁵Tēḡa la nōa kān malun yu, se'ere n soe la, yu'uhḡo ka boe mī. ²⁶Ba wun taru dūnia so'olum wuu nā'asḡo, la ba bōntarsōm sēḡe mī. ²⁷Sela n de bōn-dēgrō wuu, bu nēr-sēka woo n tōnnu tōon-dēgrō, la pōmpōrndōma kān kē tēḡa la puam. Nēr-sēba yu'ura n gulse Pebila la vōm ḡōḡo la puam mā'a n wun kē tēḡa la puam.

22

¹Ti maleka la pa'ale mam ko'om n bō'ōru vōm kulaaga. Kulaaga la yēgru wu busga la. A ze'ele la Nawēnne, la Pebila* na'am bīmbīnne na zē'am ²zota tēḡa la puam palle tēḡasuka. Tūa n bō'ōru vōm n boe kulaaga la sakugrō bayi la wōnna bie nōore pia la ayi yuune puam. A wōnnu na nōore ayila wōrga

woo puam. Tɪa la vōorɔ bɔ'ɔrɪ la dūnia so'olum wuu ĩmā'asum. ³Sɛla tɪ Nawēnnɛ kã be'em bɔ ē kãn le bɔna tēja la puam. Nawēnnɛ, la Pebila la na'am bĩmbĩnne n wun bɔna mĩ. Tɪ Nawēnnɛ tōntōnɪba wun nã'asra ē. ⁴La ba wun yē a nēja, la a yu'urɛ wun gulɛ ba dĩa zuto. ⁵Yu'uŋɔ kãn le bɔna. Nērba kãn bɔɔra tɪ futla, bu wēntulle nēegɛ peelem, Zuudāana Nawēnnɛ n wun nēegɛ peelem bɔ ba. La ba wun di la na'am wakatɛ n ka ba'asrɪ.

Azezi lemŋo

⁶Tɪ malɛka la yele mam yetɪ: << Yetɔg-bāna wã wuu de la sɪra, masɛ tɪ ba bɔ sɪra. La de la Zuudāana Nawēnnɛ mēja n botɪ a nōtɔ'ɔsrɪba tɔ'ɔsra a yetɔga tɔgra la, n tōm a malɛka tɪ a wa'am wa pa'alɛ a tōntōnɪba sɛla n kãn yuuge dee ēŋɛ.>> ⁷Azezi yetɪ: << Selse-ya! La kãn yuuge dee tɪ mam wa'am. Sɛka n sakrɪ gōŋɔ wã yetɔga tɪ ba to'osrɪ Nawēnnɛ zē'am tɔgra la tarɪ zu-yēlga.>>

⁸La de la mam Azã n wōm dee yē bōn-bāma. La mam n wōm dee yē ba la, mam ka la dūma tēja malɛka la n pa'alɛ mam bōn-bāma la nēŋam tɪ m nã'asɛ ē. ⁹Tɪ a yele mam yetɪ: << Da ēŋɛ bɛla, tɪ mam mē de la tōntōnna wu fōn, la fu sɔbiisi n de nōtɔ'ɔsrɪba, la nēr-sɛba wuu n sakrɪ gōn-ēna wã yetɔga la. Nawēnnɛ n de fu nã'asɛ.>>

¹⁰A yele bɛla dee yele mam yetɪ: << Da sugɛ gōŋɔ wã yetɔga tɪ Nawēnnɛ puke pa'alɛ fu la, se'ere n soe la, wakat-sɛka tɪ bōn-bāna wun ēŋɛ la lɛm mɛ. ¹¹Sɛka n de tōon-be'ero dāana, a ken tōnna be'em. Sɛka n de tōon-dēgrɔ dāana, a ken tōnna tōon-dēgrɔ. La sɛka n ɪtɪ sɛla n masɛ, a ken ɪta sɛla n masɛ. Tɪ sɛka n de pupeelem dāana, ken sēŋɛ nēja la pupeelem.>>

¹²Azezi yele yetɪ: << Selse-ya! La kãn yuuge dee tɪ mam wa'am. La mam tarɪ la yɔɔrɔ sēna tɪ m yɔ nēra woo masɛ wu ēn tōm se'em. ¹³Mam de la Alfa, la Omega, pɔspɔsɪ dāana, la poorum dāana, sɛla woo pĩ'iluŋo, la ba'asgɔ.>>

¹⁴Sɛba n peege ba futo tarɪ zu-yēlga. Bāma n wun tara nōorɛ tɪ ba di vɔm tɪa la biɛ, la bāma n wun doose tēja la nōa kē tēja la puam. ¹⁵La nēr-sɛba n tōnnɪ tōon-dēgrɔ, la sɛba n tōnnɪ tɪum tōoma, la sɛba n tōnnɪ yalsɪ tōoma, la nēr-kuurba, la sɛba n nã'asrɪ bōndōma tɪ ba mālɛ, la nēr-sɛba wuu n nōŋɛ pōmpɔrŋɔ dee parna la, wun weege la yēja, ba kãn kē tēja la puam.

¹⁶<< Mam Azezi n tōm m malɛka tɪ a wa'am wa tɔgɛ bōn-bāma wuu pa'alɛ m nērba. Mam de la naba Adavidi* yuŋa, la bewã'arɛ n nēerɪ.>>

¹⁷Nawēnnɛ Sɪa, la pɔka la n māsuum a mēja tɪ a ele la yetɪ:
<< Wa'am!>>

Sɛka n wōm bɛla, a mē yetɪ: << Wa'am!>> Koyūuro n tarɪ sɛka, a

wa'am, sɛka n booru ko'om n bo'oru vɔm, a wa'am wa to'oge zāŋa.

Ba'asga yetɔga

¹⁸Nēr-sɛka woo n wōm Nawēnne yetɔga wā n boe gōŋɔ wā puam, mam Azā kā'anɩ ē yetɩ, nēr-sɛka sān pa'ase sɛla yetɔga wā puam, Nawēnne wun botɩ a yē tooro sɛba n gulse gōŋɔ wā puam na. ¹⁹La nēr-sɛka sān yese sɛla gōŋɔ wā yetɔga puam, Nawēnne wun yese a pure tɩ a kān po di vɔm tɩa la biɛ, la a kān kē Nawēnne tēŋa la puam wu lan pa'alɛ se'em gōŋɔ wā puam na.

²⁰Sɛka n tɔge yetɔg-bāna bo la yetɩ la de la sɩra, a yetɩ: < <Asɩra, la kān yuuge dee tɩ mam wa'am.> >

Amina! La dena bela. Zuudāana Azezi, wa'am.

²¹Tɩ Zuudāana Azezi yel-sōnne bɔna la ya wuu.

Nawēnne gōḡo yetḡ-bie vōore pa'alḡo

Aarō de la Alevi buuri nēra, Alevi de la Azakōbi dayḡḡu pia la ayi la nēra ayi. Aarō yibga n de Amoyisi. Wakat-sēka ti Nawēnne yeti a yese Lsrayeli dōma n yuun de yamsi bōna Ezipti la, Aarō la Amoyisi n yuun taru ba yese. Nawēnne mēḡa n yuun looge Aarō ti a dēna a kāabḡo kēema. Bēla ti Nawēnne yeti a kāabḡo kēma la wuu wun dēna la Aarō buuri. Bāma n wun kāabra bō'ora Nawēnne Lsrayeli buuri wuu iyā.

Lsrayeli dōma yuun zagse me ka bōra ti ba sake Amoyisi la Aarō, ti Nawēnne boti Aarō dasaare puse vōoro, ti la pa'alē ti ēḡa n bō ba nōore ti ba bura ēḡa nēba la.

Nawēnne yuun boti ba dūke la dasa-ēḡa bīḡe nōor-bīḡre daka la puam. Amoyisi yuun zom na Sinayi tāḡa zuo ti a to'oge Nawēnne lōḡ, ka bōna mī yuura, ti Lsrayeli dōma tē'esē ti a kān leme, ti ba sose Aarō ti a ēḡe bagre bō ba, ti a ēḡe sālma na-biire bō ba, ti ba kāabra.
(Aluki 1:5, Tōoma 7:40, Ebre 5:4, 7:11, 9:4)

Abalaam de la pōmpōḡo nōtō'ḡsa. Lsrayeli dōma n yuun ze'ele Ezipti wē'esa Kanaan la, Moabi naba Abalaki n isge zebra la ba le, yuun wi Abalaam ti a wa'am wa kā kā'a-be'ero bō ba, ti a ka sake. Poorum ti a le sake sēḡe ti a kā be'em bō Lsrayeli dōma. Ti Nawēnne ka sake ti a kā be'em bō a nēba, boti maleka gu ē. La Abalaam ka yē maleka la, ti Nawēnne boti Abalaam bōḡa tḡḡe wu nērsaala la, tāse ē, a tōon-be'ero la iyā. Nawēnne gōn-paalga la puam pa'alē ti la de la ligri iyā ti Abalaam yuun sake ti a kā be'em bō Nawēnne nēba. (Sōḡa gōḡo sapitru 22, 2 Pilyeri 2:15, Azudi 2:11, Pukre 2:14).

Abeli de la Akāi yibga. Akāi de la Adam la Awa bi-kēema. Akāi yuun dūke la a bōn-kōḡa bie kāabe bō Nawēnne, ti Nawēnne zagse ka to'oge a kāabḡo la. Abeli yuun kāabe la pesgo bō Nawēnne, ti Nawēnne to'oge a kāabḡo la. Ti Akāi sūure isge, ti a ku Abeli.
(Amatie 23:35, Aluki 11:51, Ebre 11:4, 12:24).

Abraham de la Zifdōma yaaba. Nawēnne yuun yele Abraham me ti a base a mēḡa tēḡa, dee sēḡe tēn-sēka ti ēḡa wun pa'alē ē, dee bīḡe nōore yeti ēḡa

la a yuusi wun wa yurge sɔna ẽ. Ti Abraham sake Nawēnne n yeke se'em na, sēɲe Nawēnne n pa'alɛ ẽ tēn-sɛka la. Tēn-ēɲa yu'ure n bela n de Lsrayeli. Nawēnne yuun bīɲe a nōore la Abraham yeti, ēɲa la a yuusi wun wa dena la nērba n welge to'ore dena ēɲa mēɲa nērba. La ba sān dɔla ēɲa, dee sakra ēɲa, ēɲa wun gu'ura ba. Abraham yuun bɔ Nawēnne sɔra mɛ, bela iyā ti a lebge nēr-sɛba wuu n bɔ'ɔru Nawēnne sɔra la yaaba. (Rom 4:11)

Abraham pɔga yu'ure de la **Asaara**. Abraham la Asaara yuun kurge mɛ, dee ka tara bia. Ti Nawēnne ēɲe bōn-yālma boti ba dɔge bia, si a yu'ure **A'izaku**. Ti A'izaku di pɔka yu'ure n de **Arabɛka**, ti a dɔge luɔba. Bi-kēema la yu'ure de la **A'eso**, ti yɔbga la yu'ure dena **Azakɔbi**.

Nawēnne yuun bīɲe nōore mɛ la Azakɔbi wu ẽn bīɲe a nōore la Abraham se'em na. Nawēnne yuun si Azakɔbi yu'ure ti **Lsrayeli**. Bela ti ba wi'ira Zifdōma ti Lsrayeli dōma.

Azakɔbi la a pɔgba dɔge la budimto pia la ayi. Bāma n bela n de Lsrayeli buuri pia la ayi la.

Adam n de pɔspɔsi nēra ti Nawēnne nāam. Nawēnne dɔke la tēntōnno nāam ẽ, yāɲa fooge a sapir-kōbre nāam pɔka bɔ ẽ. A pɔga la yu'ure de la **Awa**. Adam yuusi n de dūnia nērba wuu. Adam la a pɔga la yuun si'ɔse la Nawēnne nōore tōm tōon-be'ero, ti nērba wuu mē tōnna tōon-be'ero, bela n soe ti nērba kiira. Azezi wa'am mɛ wa sake Nawēnne nōore ka tōm tōon-be'ero, ti sɛba wuu n bɔ ẽ sɔra, a wun fāage ba tōon-be'ero puam, ti ba yē vɔm n ka ba'asru. Bela ti ba wi'ira Azezi ti poorum Adam. \gd (Rom 5:14, 1Korēnti 15:22, 45).

Adavidi yuun de la na-kāte. A de la Azuda buuri nēra. Azuda de la Azakɔbi dayɔɔsi pia la ayi la nēra ayɔla. Adavidi sɔ yu'ure de la Azese. Adavidi n de a nu'usum bia. A vɔa la yuun-tusre lan dēɲe Azezi wa'aɲɔ. Adavidi yuun nōɲe Nawēnne mɛ zozo'e. A yuun ēɲe la yōoma zozo'e tara pēgra Nawēnne.

Hali kurum kurum ti Nawēnne nōtɔ'ɔsrɔba yuun yeti, Nawēnne yeti a tōm na Fāagra, la a wun dena la Adavidi yuɔɲa. La Azezi sɔru de la Adavidi yuɔɲa. Nērba n wi'ira Azezi ti Adavidi yuɔɲa la, la booru ti la pa'alɛ ti ba sake ti a de la Fāagra ti Nawēnne tōm.

A'eli yuun de la Nawēnne nōtɔɔs-kāte. Zifdōma yuun tē'esɛ ti a wun leme wa'am mɛ, dee ti Kriki wa'am. (Amarki 9:12-13, Aluki 1:17)

A'erədu de la na'adōma banaasi yu'ure.

Pəspəsu A'erədu la ba wi'iri ē ti A'erədu-kāte, ēḡa yuun de la Zude naba, wakat-səka ti ba dəge Azezi la. Ēḡa n yuun mōrgə bəra ti ba ku Azezi, bəla ti a boti ba ku biləssi Betelem (Amatie 2:16-18).

A'erədu buyi dāana de la A'erədu-āntipasi, a de la A'erədu-kāte dayua. A yuun de la Galile naba. Na-ēḡa n yuun boti ba wike Azā zuugo, la de la ēḡa zē'am ti ba yuun taru Azezi sēḡe (Amatie 14:1-11, Aluki 23:6-12).

A'erədu butā dāana de la A'erədu-agripa, a de la A'erədu-āntipasi kēema dayua. Ēḡa n nāmse Azezi nērba, boti ba ku Azezi tōntōnna Azaki, dee boti ba yu Arlyeri. Bəla poorum ti Nawēnne boti bā'aga yōke ē ti zūnzūa di ē, ti a ki (Tōoma 12:1-5,23).

A'erədu bunaasi dāana yu'ure mē de la A'erədu-agripa, a de la A'erədu butā dāana la dayua. Tōoma Gōḡo sapitru 25 la 26 təgru la ēḡa yelle.

A'eso de la Azakəbi kēema, la ba de la luiba. Lan yuun dēḡe ba dəka, Nawēnne yele mē ti yubga la n wun səna kēema la. Bəla ti wakatə ayula ti A'eso n de kēema la, dıke a kēnno na teege dia laaga a yubga Azakəbi zē'am di. Ēḡa n pə'əge a kēnno na, a pə'əge la Nawēnne nōore ti a bīḡe la Abraham na. Bəla ti a ka yē kā'a-sōma a sə zē'am (Ebre 12:16).

A'ezayi yuun de la Nawēnne nōtə'əs-kāte. Ēḡa n dēḡe təge Azezi wa'aḡo yelle, la ēn wun āna se'em, dee ti Azezi yāḡa wa'am. (Tōoma 8:28-35)

Agripa: Bıse-ya A'erədu zē'am.

A'izaku de la Abraham dayua. Bıse-ya Abraham zē'am.

Akāl: Bıse-ya Abelı zē'am.

Albatru de la kug-pəelsı buuri ti ba taru māala kaam duglsi.

Alevi de la Azakəbi dayəssi pia la ayi nēra ayula yu'ure. Ēḡa yıssi n de Levitidōma. Bāma n yuun tōnnı Wēnde-kāte la puam. Bıse-ya Aarō la Leviti dōma zē'am.

Azezi karēnbiisi pia la ayi la, nēra ayula yu'urε n mē de **Alevi**. A yu'urε ayēma de la Amatie (Amatie 9:9, Amarkl 2:14).

Aleluya de la Zifdōma yetoga, a vōore de la: Nā'ase ya Nawēnne.

Alotu de la Aharanl dayua, a so-bi'a n de Abraham. A yuun kē'eri la Sodom. La tēŋa la nēba yuun tōnnl la tōon-be'ero. Tl Nawēnne tōm a malegsi bayi tl ba sēŋe ka yele Alotu tl a yese tēŋa la puam fōrge, tl ēŋa yetl a sā'am tēŋa la mε, dee yetl ba sān yese fōrgra, ba da gelge bise poorum. Tl Alotu la a yir-dōma yese fōrgra, tl a poga gelge bise poorum lebge ya-kugre (Aluki 17:28-30, 2 Piyεeri 2:7).

Amina de la Zifdōma yetoga, a vōore de la: La dεna bεla, bil la de la sira. Nawēnne gōŋo puam ba wi'iri Azezi tl Amina, se'ere n soe la, ēŋa n de sεka n ēŋe Nawēnne n bīŋe a nōore se'em na wuu. (Pukre 3:14)

Amoyisi yuun de la Nawēnne tōntōnna. Œŋa tl Nawēnne botl a sēŋe Ezipti ka yese lsrayeli dōma yamne puam, tarl sēŋe lsrayeli. Ba yuun ēŋe la yuuma pinaasi weego puam. Nawēnne yuun dlke a lɔɔ la bɔ la ēŋa Sinayi tāŋa zuo, tl a bɔ lsrayeli dōma.

Lɔɔ bāma n bεla n gulse Amoyisi gōnno banuu la puam, tl ba wi'ira tl Amoyisi lɔɔ. (Tōoma 7:20-44)

Anoe de la nēra n yuun utl sεla n mase Nawēnne zē'am. Anoe wakate la, nēba tōnnl la tōon-be'ero zozo'e, tl Nawēnne yele ē yetl, a māale ōorŋ-kāte tl ēŋa la a yire dōma kē mī, tl ēŋa yetl a botl saaga n ni sā'am dūnia. Tl Anoe sake ēŋe Nawēnne n yele se'em na. Tl Nawēnne botl saaga ni, tl ko'om libe zē'a wuu, ku nēba wuu. Anoe, la a poga, la a koma, la ba poga mā'a n weege ōorŋo la puam pōse, bāma n sakri Nawēnne nōore la iyā (2 Piyεeri 2:5).

Asalomō de la Adavidi dayua. A yuun de la na-kāte n tarl bōntarsōm zozo'e, dee tara yem zo'oge. La de la ēŋa n mē pɔspɔsi Wēnde-kāte la.

Asūtāana de la nērsaalba bε. A booru tl a sā'am na Nawēnne tōoma. Asūtāana n bεla n yuun lebge bōnsela pā'ase Adam la a poga Awa botl ba

si'lse Nawēnne nōore. A tōntōnɩba de la kulkā'arsɩ, ba ɩti nērba la be'em. Nawēnne n nāam Asūtāana.

A yuun de la Nawēnne malseka. La a de la pa'al-m-mēŋa dāana, bɔɔra ti a zōna la Nawēnne. Bela ti Nawēnne dige ē a zē'am, ti a fōrge (A'ezayi 14). A ka tarɩ pāŋa Nawēnne zē'am. Azezi yāŋe ē me, la Azezi yu'ure īyā tōma mē tā wun yāŋe ē me. (1 Zā 2:14, 3:8)

Azakɔbɩ de la A'izaki dayua. Bɩse-ya Abraham zē'am.

Azese de la Adavidi sɔ, a yu'ure ayēma de la A'izayi.

Azezi de la Nawēnne bi-yēŋa. Lan dēŋe dūnia pī'iluŋo, a pōn bɔna la Nawēnne zē'am. Nawēnne n yuun yetɩ a fāage nērsaalba ba tōon-be'ero puam na, a tōm na Azezi ti a lebge nērsaala wa'am dūnia zuo. Azezi vōore de la «Nawēnne n de ti Fāagra». Ba ken wi'ira Azezi ti Kriisi la Zuudāana, bu Nawēnne Dayua, bu Adavidi Yɩŋa.

Azi: Tēn-sɛka ti ba yuun wi'iri ti Azi la, de la Azi-minɛeri, a yu'ure de la Turki zīna. La dagɩ tēn-kāte sɛka ti ba wi'iri zīna ti Azi wā (Tōoma 16:6, Pukre 1:4).

Azonaasɩ de la Nawēnne nōtɔ'ɔsa. Nawēnne yuun tōm ē me ti a sēŋe Niniivi ka mōole ēŋa yetɔga bɔ tēŋa la nērba. Ti Azonaasɩ ka sake Nawēnne n yeke se'em na, dee sēŋe ka kē ōorŋɔ zɔta fōrgra. Ti Nawēnne botɩ kuseb-kāte isge vugra ko'om na zuo, ti ōorŋɔ la zɩgra ti a mise. Ti Azonaasɩ yetɩ la de la ēŋa īyā ti kusebgo la vugra. Ti ba yōke ē lobe base ko'om na puam. Ti zūn-kāte vole ē, ti a ēŋe dabsa atā zūfo la puurum. Dabsa atā la daare ti zūfo la tarɩ ē dooge ka uke base. Ti Azonaasɩ yāŋa sake sēŋe Niniivi ka mōole Nawēnne yetɔga bɔ ba, ti ba sake Nawēnne, teege yem base tōon-be'ero. Sela n ēŋe Azonaasɩ la, de la māmɛgo n pa' alɩ ti Azezi wun ēŋe la dabsa atā yɔɔgo puam dee vo'oge (Amatie 12:39).

Azoze vōore de la «Nawēnne n de Fāagra», Azezi, la Azoze vōore de la bōn-yēnne. Amoyisi n yuun ki la, ēŋa n sɔɔge Amoyisi tarɩ lɛrayɛɩ dōma sēŋe Kanaan. (Tōoma 7:45, Ebre 4:8).

Azuda de la Azakɔbɩ dayɔɔsɩ pia la ayi la nēra ayɩla. La de la ēŋa buuri la puam ti ba dɔge Azezi (Ebre 7:14, Pukre 5:5).

Babilonu de la tēn-kāte yu'ure, la tēna la ka le bōna zīna. Tēn-ēna nērba yuun zēbe me la Zifdōma yāne, yōge ba taru sēne ka ēne yamne yuuma 70. Bōn-bāma ēne la yuuma 600 lan dēne Azezi wa'ano. Pukre gōno tōgru la Babilonu yelle, Babilonu ēna de la māmsgo pa'ala nēr-seba n tōnnu tōon-be'ero yēta bōntarsōm, dee si'lsra Nawēnne n wun yē sibgre la. Apilyeri pōspōsi gōno 5:13 la Babilonu māmsru la Rom n de tēn-kāte wakate ēna la.

Bug-tēna de la nāmsgo zē'a. Asūtāana, la a tōntōniba, la nēr-seba wuu n zagse Nawēnne nōore we'esu la bilam.

Bu-zānsu: Nawēnne gōno la sān yetu bu-zānsu, la de la bu-seba wuu n dagu Zifdōma la. Nawēnne n looge Zifdōma tu ba dena a nērba, bō ba a lōo. Bela tu Zifdōma wi'ira buuri baseba la tu bu-zānsu, pō'ora ba tu ba dagu Nawēnne nērba. \gd La Azezi wa'am wa botu Zifdōma, la bu-zānsu wuu n lagum naage la Nawēnne. (Efēzi (2:14-16))

Dekapōlu vōore de la tēnsu pia.

Dō-puurņa: Rom dōma yuun yōgru tōon-be'ero dōma ka'ara la dō-puursi zuto tu ba kiira. Kūm ēna de la nāmsgo, la yānne kūm. Azezi ka tōm be'em, la de la tōma tōon-be'ero īyā tu ba yōke ē ka dō-puurņa zuo, tu a ki.

Ebre de la Zifdōma yetōga. Ba ken wi'ira Zifdōma tu Ebre dōma.

Ezipti de la tēna yu'ure, a ka zāage la lsrayeli. La de la tēn-ēna puam tu Zifdōma yuun ēne yamne yuuma kōbsnaasi, tu Nawēnne tōm Amoyisi, tu a sēne ka tōm tōon-yālma taru ba yese (Tōoma Gōno sapitru 7).

Farisi dōma de la Zifdōma nērba baseba. Ba de la nēr-zuto Zifdōma la puam. Ba yuun sakru Amoyisi lōo la me sōna sōna, dee pa'ase yela baseba, zāsna nērba tu ba utā bāma n utu se'em na. Ba pa'alū ba mēna tu bāma n gānnu nērba baseba.

Fuu-deego: Lsrayeli dōma n yuun boe weem yuuma pinaasi la, ba ka taru deego pu'usra Nawēnne. Ti Nawēnne yele Amoyisi ti a duke futo, la gōnno tī deego ti ba pu'usra ēḡa. Bela ti Lsrayeli dōma yuun tī'ira fuu-deego la zē'e-seka woo ti ba boe, halu ka paage naba Asalomō wakate, ti ēḡa yāḡa mē Wēnde-kāte bo ba. (Tōoma 7:44-47, Ebre 9:1-10).

Grēku de la buuri ayila yu'ure, la ba yetoga yu'ure. Grēkudōma de la nērba n yuun taru bāḡre zozo'e Azezi wakate la. Bela ti buuri zozo'e togra Grēkudōma yetoga. Ba yuun gulse Nawēnne gōn-paalga wā la Grēku yetoga. Nawēnne gōḡo puam zē'esu baseba, ba wi'iri bu-zāḡsi la wuu n ka dolu Zifdōma sore la ti Grēkudōma.

Izopu de la tta yu'ure. Ba yuun taru la ti-ēḡa vōoro lusra zuum puam mīisra nērba, bui bōn-seba wuu ti ba booru ti ba malge ti ba āna sōḡa Nawēnne zē'am.

Lsrayeli de la Zifdōma yaaba Azakōbu yu'ure ayila. Bela ti ba wi'ira Zifdōma ti Lsrayeli dōma. (Buse-ya Abraham zē'am.) \gd Ba ken wi'ira Zifdōma tēḡa la yu'ure laele wā ti Lsrayeli bui Palestini.

Kāabgo: Nawēnne yuun yele me ti nēra sān tōm tōon-be'ero, a wun ki me. Bela ti a yele Lsrayeli dōma yeti, ba nēra sān tōm tōon-be'ero, a taru dūḡa n ka taru zānne sēḡe ka bo kāabgo kēema ti a kāabe bo ēḡa, ti ēḡa base a dāana tōon-be'ero taale. Azezi n yuun nān ka wa'am na, ba kāabru la kāabgo buuri to'oto'ore bo'ora Nawēnne. La Azezi n wa'am wa sooge kāabgo la zē'am, sake ti ba ku ē tōma nērsaalba wuu tōon-be'ero iyā. (Ebre 9:1 - 10:18)

Kāabgo kēma de la nērba ti Nawēnne looge ti ba kāabra bo'ora ēḡa Zifdōma iyā. Buse-ya Aarō zē'am.

Kāabgo kēma nēḡadāana de la nēra ti ba looge kāabgo kēma la puam, ti a dena ba nēḡadāana, ēḡa n ken dena Zifdōma sarlyaditba nēḡadāana. Yuune puam a taru nōore wun kē zē'e-sōḡo la puam na nōore ayila mā'a kāabe bo Nawēnne a mēḡa tōon-be'ero, la nērba la wuu tōon-be'ero iyā.

Kanaan de la tēn-sēka ti Nawēnne yuun bīje nōore ti a bɔ Israyeli dōma la. Tēn-ēṅa yu'ure n bela n de Israyeli, ti ba ken wi'ira ē ti Palestini.

Karēnbiisi: Azezi karēnbiisi de la sēba n bɔ Azezi sira, sakra a zāsṅo.

Kōnkonne: Bā'a-sēka ti ba wi'iri kōnkōm Nawēnne yetōga puam na, dagu lēle kōnkōm wā mā'a, a yuun de la bā'a-loṅrusu to'oto'ore n yōgru īgōṅo. Nēr-sēba ti kōnkōm bā'aga la yuun taru ba la, ba digri ba me ti ba sēṅe ka kē'era kēnkērṅa. La ka mase ti nēra lem ba. Lan gānnu wuu, ba yetu ba de la dēgrɔ Nawēnne zē'am.

Ko'om misga: Azā yuun boe la Zurdē kulaam misra nērba ko'om puam, yetu ba ti ba teege yem base tōon-be'ero, dee ti a mise ba ko'om puam, ti Nawēnne base ba tōon-be'ero taale. A utu bela māala la sore ti Azezi n de Fāagra ti Nawēnne tōm na wa'am.

Azezi mēṅa bɔ nōore me ti nēr-sēba n sake ēṅa, ba mise ba ko'om puam. Ko'om misga de la sēla n pa'alu nērba ti sēka ti ba mise ko'om puam na teege yem me base tōon-be'ero, dee sake ti a dēna Azezi-Krisi nēra dola Nawēnne. Nērba baseba wi'iri ko'om misga ti ko'om sɔa.

Krisi de la Grēki yetōga n booru ti la yetu sēka ti ba ēṅe kaam a zuugo. Ba yuun sān ēn looge nēra ti a dēna Zifdōma naba, bu kāabgo kēma nēṅadāana, ba utu la kaam a zuugo. Kaam na de la māmsgo n pa'alu ti Nawēnne bɔ ē a Sira me, ti a tōm a tōoma. Mesi de la Zifdōma yetōga, a vōore de la buyula la Krisi.

Nawēnne yuun bīje la nōore ti ēṅa wun tōm fāagra, ti a wa'am wa fāage a nērba, dee sɔna dūnia. Nēr-ēṅa ti ba wi'iri ti Krisi. La de la Azezi ti Nawēnne tōm ti a fāage nērba, bela ti ba wi'ira ē ti Azezi-krisi. (Tōoma 2:36)

Kug-sōma de la kuga n taru wōnsum buuri to'oto'ore n taru yōoro, la ninpulum zozo'e, ti ba taru uta nēnnōm loṅro.

Kulkā'arsu de la Asūtāana tōntōniba. Kulkā'arsu utu nērsaalba la be'em, dee botu ba zagsra ka dola Nawēnne, dee dola Asūtāana. Kulkā'arga tā tara nēra me nāmsra ē, base ti a uta ēṅa n booru se'em na.

Lampo tɔ'ɔsa: Rom dōma n yuun soe Zifdōma, loose nērba ti ba tɔ'ɔsra lampo. Bela ti Zifdōma n ka nōŋe Rom dōma la, ti ba pɔ'ɔra seba n to'osru lampo la ti tōon-be'ero dōma, le pa'ase, lampo tɔ'ɔsruba la yuun to'osru ligri la gānna lan mase ti ba to'oge se'em na me, loɔsra pusuka tara ba mēŋa.

Leviti dōma de la Alevi yuusi. Nawēnne n yuun looge ba ti ba bɔna Wēnde-kāte la puam tōnna tōoma baseba sōŋra kāabgɔ kēma. Leviti dōma baseba ti a looge ti ba dena kāabgɔ kēma. Bise-ya Aarō zē'am.

Lɔɔ de la yel-seba wuu ti Nawēnne bɔ Zifdōma nōore ti ba dɔla la. Ba wi'iri ba ti Nawēnne lɔɔ, bu Amoyisi lɔɔ, bu Zifdōma lɔɔ. Se'ere n soe la, Nawēnne dɔke ba bɔ la Amoyisi, ti a to'oge bɔ Zifdōma. Ba gulse ba la gōnɔ puam, ti ba wi'ira ti Amoyisi gōnɔ, bu lɔɔ gōŋɔ. Ba wi'iri Nawēnne gōn-keka la wuu ti lɔɔ gōŋɔ.

Lɔɔ karēnsāamdōma yuun zāsnɔ nērba la Nawēnne lɔɔ ti a dɔke bɔ Amoyisi la. Ba zozo'e yuun de la Farisi dōma.

Malɛka: Malɛkadōma de la Nawēnne tōntōnɔba. Ba boe la Nawēnne yire pēgra ē wakate wuu. Nawēnne tōnnɔ la bāma ti ba sēnna sōŋra a nērba, bu ba sēnna tɔgra a yetɔga bɔ'ɔra a nērba. Ba de la suusi. Nēra ka tā wun yē ba, sān dagna ti ba wa'am wa dɔke la ba mēŋa pa'ale ē (Ebre 1:14).

Manne de la dia ti Nawēnne yuun boti ba ze'ele saazuum sigrɔ ti Lsrayelɔ dōma dita, wakat-seka ti Amoyisi tarɔ ba bɔna weego puam wε'esa Kanaan la.

Nawēnne n nāam saazuum, la tēŋa, la sɛla woo. Nawēnne Sɛla, la Nawēnne, la Azezi de la buyɔla.

Nawēnne so'olum de la Nawēnne n diti na'am nēr-seba n sakri ē tēŋasuka.

Azezi n wa'am na, a tɔge Nawēnne so'olum yelle me. A ēŋe la yɛla zozo'e n pa'ale ti Nawēnne so'olum wa'am me. A yo'oge sore me bɔ nērsaalba, ti seba n sakri ē tāna wun kē Nawēnne so'olum puam lebge a nērba, ti a bɔsra

ba yelle. Azezi sãn wa leme wa'am, Nawēnne so'olum wun puke me ti nērba yē.

Nawēnne yire de la sū-yēlga zē'a. Nērba n sakru Nawēnne la ba sūure wuu n wun kē bilam, bōna mī wakate n ka ba'asru. Ba ken wi'ira Nawēnne yire ti arzāna.

Nawēnne zē'e-sōḡo yuun boe la Wēnde-kāte la puam. Bɩsɛ-ya Wēnde-kāte la zē'am.

Nērsaala Dayua: Nawēnne nōto'osa Adanɩyeɩ n yuun dēḡe toḡe Krisi yelle yeti, nēra n wōm na nērsaala dayua n wun di na'am wakate n ka ba'asru. Bela ti Azezi wi'ira a mēḡa ti Nērsaala Dayua. La pa'ale ti Nawēnne n tōm ē, la ēḡa n bō ē nōore. Azezi de la nērsaala dee ken dena Nawēnne.

Niniivi yuun de la tēn-kāte. Tēḡa la dōma yuun tōnni la tōon-be'ero zozo'e, ti Nawēnne tōm a nōto'osa Azonaasi ba zē'am, ti ba teege yem base tōon-be'ero. Bɩsɛ-ya Azonaasi zē'am.

Nōore bīḡre: Nawēnne yuun bīḡe a nōore me la nērba nōore faa. A bīḡe a nōore me la Anoe, nērba wuu iyā. A bīḡe a nōore me la Abraham, la a yɩsi, dee ken bīḡe a nōore la Amoyisi, yeti ɩsrayeli dōma sãn sake ɩta ēḡa n yele se'em na, ēḡa wun dena ba Nawēnne, la ba sãn ka sake, ēḡa wun sɩbḡe ba. Nawēnne yuun boti ba kāabe la dūnsi bō ē, ti zɩm na pa'ale ti nōore bīḡe la tarɩ yōoro me. La nēra nēra ka yāḡe ēḡe Nawēnne n yele se'em na. Nēra nēra ka tā'age mase Nawēnne zē'am nōore bīḡre ēḡa iyā. Bela ti Nawēnne bīḡe nōor-paalga, tōm Azezi ti a wa'am. Ēḡa n sake ti ba ku ē, ti la dena kāabḡo wun yese nērba tōon-be'ero. Ēḡa zɩm n pa'ale ti nōor-bīḡre paalga la tarɩ yōoro me. Ti nēr-sɛba wuu n bō Azezi sɩra, Nawēnne boti ba mase ēḡa zē'am tara vōm n ka ba'asru.

Nōore bīḡre daka: Nawēnne n yuun bīḡe a nōore la ɩsrayeli dōma la, a bō la nōa pia, ḡɩsɛ ba do-palagsɩ zuto bō ba, dee yeti ba maale dooro daka dɩke ba ēḡe mī bīḡe zē'e-sōḡo mēḡa mēḡa la puam. Bela ti ba wi'ira ē ti nōore bīḡre daka (Bɩsɛ-ya Ebre 9:4-5).

Nōtɔ'ɔsa: Nawēnne nōtɔ'ɔsrɪba de la nērba tɪ Nawēnne tɔge a yetɔga bɔ ba, tɪ ba to'oge tɔge bɔ nērba. Bāma n yuun dēnɛ tɔge Azezi n de Fāagra tɪ Nawēnne tōm tɪ a wa'am dūnia wā yelle. Dee tɔge sɛla n wun ēnɛ lan dēnɛ dūnia ba'asgɔ.

Oliivi de la tɪa n tarɪ yōorɔ zozo'e bɔ Zifdōma, ba tarɪ a biɛ ɪta la kaam.

Pāntekɔtɪ boorɪ tɪ la yetɪ pinuu. A de la Zifdōma kibsɔ yu'urɛ. Zɔɔg-base kibsɔ sān di tole, dabsɔ pinuu tɪ ba diti kibs-ēnɛ pu'usra Nawēnne ba bōn-kɔɔla īyā. Dee tēera Nawēnne n bɔ Amoyisi a lɔɔ Sinayi tānɛ zuo la. La de la kibs-ēnɛ daare tɪ Nawēnne Sɪa sige Azezi nērba la zuo. Bɛla n soe tɪ Azezi nērba la dita kibs-ēnɛ tēera Nawēnne n bɔ ba a Sɪa la yelle. (Tōoma 2:1-4)

Pebila: Zifdōma yuun ēn yōkɛ la pebila kāabɛ bɔ Nawēnne tɪ a base ba tōon-be'ero taalɛ. Bɛla tɪ ba wi'ira Azezi tɪ Nawēnne Pebila, ēnɛ n dukɛ a mēnɛ kāabɛ bɔ Nawēnne tɪ a base tɪ tōon-be'ero taalɛ. (Azā 1:29, Pukre 5:1-14)

Pōnsɪ kibsɔ de la Zifdōma kibsɔ tɪ ba tī'iri pōnsɪ kē'era mī dabsɔ ayopɔ tēera tɪ bāma yaabdōma yuun kē'erɪ la fuu-deto puam yuuma pinaasɪ. Kibsɔ la wakate, ba ka'asrɪ la ko'om kāabgɔ bīnbīnne na tilum, tēera tɪ Nawēnne yuun bɔ bāma la ko'om weem tɪ bāma yū.

Rom de la tēn-kāte yu'urɛ. Azezi wakate la, Rom dōma to'ose la tēnsɪ zozo'e, la ɪsrayɛɪ sɔna. Bɛla tɪ ɪsrayɛɪ dōma yuun ka nōnɛ ba, bɔɔra tɪ ba yese ba tēnɛ puam.

Saduse dōma de la Zifdōma nērba baseba n yuun zāsɪ nērba yetɪ, la masɛ mɛ tɪ ba sakɛ Nawēnne lɔɔ la tɪ a dukɛ bɔ Amoyisi la. Bāma la Farisi dōma yuun ka masrɪ taaba, se'ere n soe la, Farisi dōma yuun tē'esɛ mɛ tɪ nēra sān ki, a wun wa vo'oge mɛ, la bāma ka sakɛ tɪ nēra sān ki, a tā wun le vo'oge. (Amarkɪ 12:18-27)

Samaari de la tēnɛ n boe Zerizalɛm, la Galile tēnɛsuka. Samaari dōma dagɪ Zifdōma mēnɛ mēnɛ, ba yuun ka dolɪ Nawēnne sore sōnɛ sōnɛ. Bɛla tɪ Zifdōma pɔ'ɔra ba. (Azā 4:1-42, Tōoma 8:5)

Siyō de la tāṅa yu'urē, la de la bilam tu ba pōse Zerizalem mēa. Bēla tu ba wi'ira Zerizalem yu'urē ayēma tu Siyō. Bɩsɛ-ya zē'e-seka tu ba gulse Zerizalem na.

Sɩa: Nawēnne la Azezi-krisi la Nawēnne Sɩa de la buyɩa. Zē' esu baseba ba ken wi' ira Nawēnne Sɩa tu Azezi-Krisi Sɩa (1 Piyeɛɩ 1:11). Nērba baseba wi'iri ē tu Sɩ-sōṅɔ, ēn ba āna sōṅa la īyā, baseba ken wi ē tu Vo'osum sōṅɔ.

Nawēnne Sɩa la tōnnɩ la nērsaalba. Sɛba n bɔ'ɔɩ Azezi sɩra la, Nawēnne Sɩa la boe la ba lɛ mɛ. A botu ba bāṅra la sɩra, dee bɔ'ɔra ba pāṅa tu ba tɔgra Nawēnne yetɔga dee tōnna Nawēnne tōoma (Tōoma 1:8 la 4:31, Azā 14:16-17, Azā 16:7-15)

Sodam, la Gomɔɔɩ de la tēnsɩ yu'ura. Tēn-bāma dōma yuun ba tōnna la tōon-be'ero zozo'e, tu Nawēnne yuun botu bugum di ba. Bɩsɛ-ya Alotu zē'am.

Tiiri, la Sidō dagɩ Zifdōma tēnsɩ, ba de la bu-zāṅsɩ n ka dolɩ Nawēnne tēnsɩ.

Tōntōnɩba: Azezi Tōntōnɩba de la nērba pia la ayi tu a looge a karēnbiisi la puam, tōm ba tu ba sēṅɛ ka mōolɛ Nawēnne kō-yēlga la. Ba yu'ura gulse la Amatie gōṅɔ puam 10:1-4. Tōoma gōṅɔ la puam tu ba po wi'ira Apolu, la Abarnabasɩ, la nērba baseba tu Azezi Tōntōnɩba, ba daan ka boe Tōntōnɩba pia la ayi la puam. (Tōoma 5:12)

Vē: Bɩsɛ-ya Viinye zē'am.

Viinye de la tɩa n tarɩ yōoro zozo'e bɔ Zifdōma. Ba tarɩ viinye biɛ ɩta la dāam yu'urē n de "vē". Zifdōma yuun sān sele viinye tɩsɩ, ba malgrɩ ba mɛ sōṅa sōṅa, tu ba wonna biɛ zɔ'ɔra. Nawēnne gōṅɔ puam ba dɩke viinye māmsra la Israyelɩ dōma. Azā gōṅɔ la puam Azezi yetɩ ēṅa n de viinye mēṅa mēṅa. (Azā 15:1-17).

Vo'osgo daare: Nawēnne dɩke la dabsa ayoobɩ nāam dūnia, dee vo'ose dabsa ayopɩ daare. Dee yetɩ nērba mē mase tu ba tōm na dabsa

ayoobi, dee base ba tōoma dabsa ayopɔi daare la vo'ose pēge ēŋa. Zifdōma vo'osgo daare de la Asibi daare, la ba dɪke la lɔɔ pɪgsɪ zozo'e pa'ase vo'osgo lɔɔ la puam, bɔɔra tu nērba ɪta bāma n yeke se'em na (Amatie 12:1-6).

Azezi karēnbiisi yāŋa looge la Lasɪ daare lagsɪ taaba pēgra Nawēnne, se'ere n soe la, Azezi vo'oge la Lasɪ daare.

Wāaga: Nawēnne n yuun bɔ Zifdōma nōore yeti ba sān dɔge budimto, dabsa anii daare ba wā ba, tu la pa'ale tu ba de la ēŋa nērba. Wāaga de la dāalɔ n pa'ali tu nēra la de la Zifdōma nēra. Nawēnne gōŋɔ ka yeti ba wā pɔgsɪ (Tōoma 7:8).

Wēnde-kāte yuun boe la Zerizalem. Zifdōma yuun sēnnɪ na bilam pu'usra Nawēnne, kāabra bɔ'ɔra Nawēnne, dee dita kibsa. Wēnde-kāte la tarɪ la zēnzagsɪ faa, tu deego la mēŋa bɔna tēŋasuka tu ba wi'ira tu Nawēnne zē'e-sōŋɔ. Kāabɔgɔ kēma mā'a n tarɪ nōore tu ba kē bilam. De-ēŋa puam ba dɪke la fuugo beŋe wi'ira bilam tu Nawēnne zē'e-sōŋɔ mēŋa mēŋa. La de la kāabɔgɔ kēma nēŋadāana la mā'a n tarɪ nōore tu a kē bilam nōore ayɪla yuune puam. Fuugo la tu ba dɪke beŋe la n yuun āage pusukam wakat-sɛka tu Azezi ki la, bɛla pa'ale tu lan pɔse wakat-ēŋa Nawēnne yo'oge sore me bɔ nēr-sɛba n bɔ Azezi sɪra, tu ba tāna wun paage ēŋa zē'am. (Aluki 23:45)

Wēndeto: Zifdōma wēndeto yuun boe la Zifdōma tēŋa woo puam. Vo'osgo daare woo Zifdōma tu'usrɪ taaba la wēndeto la puam pu'usra Nawēnne, dee karēŋra Nawēnne lɔɔ zāsna nērba. Ba yuun diti nērba sarɪya la ba wēndeto la puam (Aluki 12:11). Ba ken wi'ira Zifdōma wēndeto tu sinagɔgi. La sān dɛna Azezi nērba, ba yuun lagsɪ la zē'esɪ to'oto'ore: Wēnde-kātum (Tōoma 2:46) bu nērba yiɛ (Rom 16:5) dee wi'ira ba Azezi nēr-kuuŋɔ (Tōoma 8:1) bu Azezi nērba n lagsɛ. Zina ba ken wi'ira Azezi nērba lagsɔgɔ zē'esɪ tu Wēndeto.

Zelɪ dōma de la Zifdōma nērba n yuun tē'esɛ tu la de la pāŋa tu bāma wun to'oge ba mēŋa Rom dōma nu'usum. (Aluki 6:15)

Zerizalem de la Israyɪl na-tēŋa. Wēnde-kāte la yuun boe la bilam.

Zerizalɛm ken dɛna la mamsgɔ n pa'alɩ Nawɛnnɛ yire (Pukre 21:10).

Zifdōma de la Abraham yɩɩɩ. Nawɛnnɛ n looge ba halɩ kurum kurum botɩ ba dɛna a mɛŋa nɛrba. Dee yuun bɔ ba a lɔɔ tɩ ba dɔla. Ba buuri la yu'urɛ n de ɩsrayɛɩ. ɩsrayɛɩ de la ba yaaba Azakɔbɩ yu'urɛ. Bɩsɛ-ya zɛ'e-sɛba tɩ ba gulɛ Abraham, la Azakɔbɩ yelle la Zifdōma pɔ'ɔrɩ buuri basɛba n ka sake lɔɔ la yetɩ ba de la dɛgrɔ ka tarɩ lagɩmtaare la ba ɩɛ (Tōoma Gōŋɔ sapɩrɩ 10).

Zɔɔg-base kibsɩ de la Zifdōma kibsɩ tɩ ba diti yuunɛ woo. Zɔɔg-base kibsɩ de la Pakɩ. Zifdōma ɩtɩ ɛ tɛera la Nawɛnnɛ n yuun yese ba Ezipti. Ba yuun boe la Ezipti dɛna yamsɩ, tɩ Nawɛnnɛ tɔm malɛka tɩ a sɛŋɛ ka ku Ezipti dōma kɔm-kɛendōma, tɩ ba base Zifdōma tɩ ba fɔrgɛ. Dee yeɩe Zifdōma tɩ yire woo ku pesgo ɛŋɛ zɩɩm mɩise deto nɔa, tɩ malɛka la sɛn yɛ zɩɩm na, a zɔɔge base da ku ba kɔma. Kibsɩ la wakate Zifdōma yire woo kuurɩ la pesgo dita kibsɩ la, tɛera tɩ la de la pesgo zɩɩm ɩyɛ tɩ bɔma yɛ fɛare. Kibsɩ la wakate ba obrɩ la borborɩ n ka tarɩ dɛbɩɩɛ. Ban yuun kɛbɩ tɩ ba yese Ezipti la ɩyɛ n soe tɩ ba ka yɛŋɛ ze'ele ɛŋɛ dɛbɩɩɛ mɩ. Pesgo la de la mɛmsgɔ n pa'alɩ tɩ Azezi n wa'am wa ki fɛage tɔon-be'ero dōma. Ba ku Azezi la zɔɔg-base kibsɩ wakate.

Zude de la so'olum sɛka tɩ Azuda buuri yuun kɛ'erɩ la yu'urɛ. Zerizalɛm boe la bilam.

Zē'e-sēba n tōgru yetōg-zuto bāna wā yelle

Azezi-Krisi nērbā: Amatie 16:13-20, Tōoma 2:42, 1 Korēntu 12:12-30, Efēsu 1:22-23, 2:19-22, 4:1-16, 5:21-33, Kolosu 1:15-20, Pukre 19:5-10.

Azezi-Krisi nōore tu a bō: Amarku 12:28-34, Aluki 10:25-37, Azā 13:34, 15:10-17, 1 Azā 2:3-8, 3:21-24, 2 Azā 5,6.

Azezi kūm tēere dia: Aluki 22:14-20, 1 Korēntu 11:17-34.

Azezi lemjo: Amatie 24:3-51, Aluki 17:20-37, Tōoma 1:6-11, Filipi 3:20-21, 1 Tesaloniki 4:13-5:11, 2 Tesaloniki 1:5-2:12, 1 Timōtu 6:13-15, Ebre 9:27-28, Azaku 5:8, 2 Apulyeeri 3:3-13, 1 Azā 3:2-3, Pukre 1:7, 22:7-17.

Asūtāana: Amatie 4:1-11, 25:41, Aluki 10:18-20, Azā 8:44, 2 Korēntu 2:10-11, 2 Tesaloniki 2:9-12, Azaku 4:7, 1 Apulyeeri 5:8-9, 1 Azā 3:8-10, Pukre 12:9-12, 20:1-3, 20:7-10.

Baga, bag-buka, tum tōoma: Tōoma 8:9-24, 13:6-12, 17:22-31, 19:13-20, 1 Korēntu 5:11, 6:9-11, 10:6-22, 2 Korēntu 6:14-18, Galatu 5:19-21, 1 Azā 5:21, Pukre 21:8, 22:15.

Bā'asu: Amarku 1:29-34, Tōoma 3:1-10, 5:15-16, 2 Korēntu 12:7-10, Azaku 5:14-16, Pukre 21:1-4.

Bōntarsōm: Amatie 6:19-21, 6:24-34, Aluki 12:13-21, 12:32-34, Tōoma 20:35, 1 Timōtu 6:6-10, 6:17-19, Ebre 13:5, Azaku 2:1-9, 5:1-6.

Bō sura: Amarku 11:22-25, Aluki 17:5-6, Galatu 2:16, 3:6-9, Efēsu 2:8-9, Ebre 11, Azaku 1:2-8, 2:14-26, 1 Apulyeeri 1:3-9

Dāam (divē) Aluki 21:34, Rom 13:13, 1 Korīntu 6:9-11, Galatu 5:19-21, Efēsu 5:18, 1 Timōtu 5:23, 1 Apulyeeri 4:3-5.

Dūnsi kāabgō: Amatie 9:13, Amarku 12:33, Rom 12:1, Ebre 9:6-10:18.

Fāagre : Azã 3:16-18, Tõoma 2:37-41, 4:12, 16:29-34, Rom 5:6-11, 10:9-13, Efεεzι 2:1-10, 1 Timõtu 1:15-16, 2:3-7, 1 Aplyεερι 1:3-5

Ko'om misga: Amatie 28:16-20, Tõoma 2:36-42, 8:12-17, 19:1-7, 22:16, Rom 6:1-4, 1 Korēntι 12:12-13, Galatι 3:27, Kolõsu 2:11-12, 1 Pλυεερι 3:20-22.

Kūm, la kūm poorum vəm: Aluki 20:27-40, Azã 6:40, 11:17-44, 14:1-4, Rom 8:38-39, 1 Korēntι 15:12-58, 2 Korēntι 5:1-10, 1 Tesaloniki 4:13-18, Pukre 21:1-4, 20:11-15, 22:1-5.

Nāmsgə: Amatie 5:10-12, 10:38-39, Amarkι 13:9-13, Azã 15:20, 16:1-4, Tõoma 14:22, 1 Tesaloniki 3:3-4, 2 Atimõtu 3:12, Azakι 1:2-4, 1 Aplyεερι 1:6-9, 4:12-19, 5:8-11.

Nawēnne: Amarkι 12:29-30, Azã 1:1-3, 14:8-10, Tõoma 17:22-31, Rom 1:18-23, 11:33-36, 1 Korēntι 8:4-6, Ebre 1:10-12, Azakι 1:17 1 Azã 1:5, 4:16, Pukre 4:8, 4:11, 15:3-4.

Nawēnne sarıya dia: Amatie 25:31-46, Rom 1:18-2:16, 1 Korēntι 3:9b-15, Ebre 9:27-28, 1 Aplyεερι 1:17, 2 Aplyεερι 2:4-10, 3:10-13, Pukre 20:11-15.

Nawēnne Sla: Amatie 3:11, 3:16, Azã 1:32-33, 14:15-26, 16:7-15, Tõoma 1:4-5, 1:8, 2:1-13, 8:14-17, 1 Korēntι 12:1-13, Galatι 5:22, 2 Timõtu 1:7, Atiti 3:5-7, 1 Azã 2:20-27, 4:1-6.

Nawēnne yetəga: Tõoma 17:11, 1 Timõtu 4:13, 2 Timõtu 3:14-17, 2 Pλυεερι 1:19-21, 2 Azã 9,10, Pukre 22:18-19,

Nõɟlum: Amatie 22:37-40, Azã 15:12-17, Rom 12:9-21, 13:8-10, 1 Korēntι 13, 1 Azã 4:7-21.

Nõore lua: Amatie 6:16-18, Amarkι 2:18- 20, Tõoma 13:2-3, 14:23.

Pəgdire, la yire puam vəm: 1 Korēntι 7:1-16, Efεεzι 5:21-33, 6:1-4, Ebre 13:4, 1Aplyεερι 3:1-7.

Pɔka la sɪra basɛ taaba: Amatie 5:31-32, 19:3-9, Amarku 10:1-12, Aluki 16:18, 1 Korɛntu 7:10-16.

Pu'usgɔ: Amatie 6:5-13, 18:19-20, 21:22, Amarku 11:24-25, Aluki 11:1-13, 18:1-8, Azã 14:13-14, 15:6-7, 16:23-24, Efɛɛzu 6:18-20, Filipi 4:6-7, 1 Timõtu 2:1-4, Azaku 5:14-18.

Sik-m-mɛŋa: Amatie 5:3-12, 18:1-5, Aluki 14:7-11, 18:9-14, Efɛɛzu 4:2, Filipi 2:3-11, Kolɔsu 3:12-13, Azaku 4:5-10, 1 Apɩyɛɛru 5:5-7.

Tɛŋa la sɔ'ɔnɩba: Amatie 22:15-22, Rom 13:1-7, 1 Timõtu 2:1-4, Atiti 3:1, 1Pɩyɛɛru 2:13-17.

Taaba sɔŋrɛ: Amatie 6:1-4, 10:8, Aluki 6:38, 14:12-14, 21:1-4, 2 Korɛntu 8:1-15, 9:7-15, Ebre 13:1-3.

Tõon-be'ero taalɛ basga:

Nawɛnnɛ n basɛ tɔma tɔon-be'ero taalɛ se'em: Amatie 26:28, Amarku 3:28-29, 11:25-26, Aluki 7:36-50, 15:1-32, Kolɔsu 1:13-14, 2:13-14, 1 Azã 1:5-10.

Tɔma n wun basɛ nɛrba tɔon-be'ero taalɛ se'em: Amatie 5:23-24, 6:12-15, 18:21-35, Amarku 11:25, Aluki 17:3-4, Efɛɛzu 4:32, Kolɔsu 3:13.

Vɔm n ka ba'asru: Amatie 19:16-30, Aluki 10:25-28, 18:18-30

Azã 3:1-16, 5:19-29, 6:35-51, 10:10-28, 11:25, 12:23-26, 14:6, 17:3, 20:31, Rom 2:7, 5:21, 6:5-14, 8:10-17, 1 Korɛntu 15:12-58, Galatu 2:20, Kolɔsu, 2:20-3:4, 2 Atimõtu 1:10, 1 Apɩyɛɛru 1:23, 1 Azã 5:11-12.

Wɛndeego nɛŋadɔma.

Ba yel-urɛ: Tɔoma 14:23, 1Timõtu 3:1-13, 5:17-22, Atiti 1:5-9, Tɔoma 15:1-35. Zãŋɔ Wɛndeego nɛŋadɔma ãyã: 1 Timõtu 4:1-16, 6:11-21, 2 Timõtu 2:1-26, 3:10-17, 4:1-5, 1Apɩyɛɛru 5:1-6.

Wɛndeego nɛrba n wun ãna se'em la ba nɛŋadɔma: Galatu 6:6, 1 Tesaloniki 5:12-13, Ebre 13:7,17.

Yalsu tōoma: Amatie 5:27-30, Amarku 10:1-12, Aluki 16:18,
Azã 8:1-11, 1 Korēntu 6:9-20, 1 Tesaloniki 4:3-8, Ebre 13:4.

Yelle malgrε: Amatie 5:25-26, 5:38-48, 18:15-17, Aluki 17:3-4 Rom 12:14-21, 1
Korēntu 6:1-8.